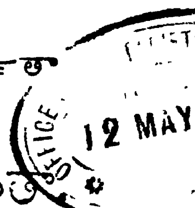
బ్రహ్మసూత్ర సంహితాః

వేదాంతగ్రంథములు

శ్రీరస్తు.

శ్రీ పంచరాత్రశాస్త్రాన్తర్గతా

బృహద్బ్రహ్మ సంహితా

శ్రీ వెంకటాద్ర్యుపత్యకాస్థ శ్రీపద్మనగరస్థాపితాయామ్

శ్రీవేంకటేశ్వరనిలయ ముద్రాక్షరశాలాయామ్

౫౦౧౧ కలియుగాబ్దే-౧౮౩౨ శాలివాహనశకాబ్దే

సౌమ్యసంవత్సరే వృశ్చికమాసె ౨౨ దివసే

కార్తికకృష్ణ నవమ్యాం సోమవాసరె

1909

౧౯౦౯-౧౨-౬.

ముద్రితా ఏజయతేవరామ్.

పుట.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
౧	౧౧	సంబద్ధ	సంబద్ధ
౨	౧౬	స్వయంచ	స్వయశ్చయో
౫	౧౦	పానతే	పాసతె
౮	౨	సశయ	సంశయ
	౨౭	తిధాక	తథాపి
౧౩	౭	వీకుణె	వీక్షిణె
౧౪	౨౦	నాపభాసతె	నావభాసతె
	౨౩	ీవంతి	వజీవంతి
౧౫	౨	పురాణార్థే	పురాణాన్గో
		కల్ప్యతే	కల్ప్యతె
	౧౬	నాస్యాస్మిన్	నహ్యస్మిన్
	౨౨	స్యశకిని	ప్యశకరిణీ
౧౬	౧౬	తస్సముభసత్	తస్సముభవత్
	౨౫	సర్వం	సర్వం
	౨౭	ర:।	ర:
౧౯	౧౩	శ్రీ బృహ	శ్రీ పంచరాత్రెబృహ
౨౪	౭	శణార్థే	శరణార్థే
	౧౯	కణేకానం	కణేకాసం
౨౬	౪	తస్య	తస్య
౨౭	౩	నహా	సహా
౩౧	౬	జీవబ్రహ్మైవకేవలం	జీవబ్రహ్మకళేబరం
౩౨	౨౨	వునర్వ్యత్స	వునర్వ్యత్స
౩౩	౧౯	నరాయణా	నరాణా
౩౮	౫	దాన్ద	దానన్ద
	౨౦	బ్రహ	బ్రహ్మ

పుట.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
४౧	౨४	జసకం	జనకం
४౭	౧౧	రాజనమా	రాజమాన
४౮	౩	వస్త్రైః౦గం	వస్త్రైణాంగం
	౨౦	నద్యా	వదద్యా
౫౬	౯	తథాదూర్వా	తథాదూర్వా
౬४	౫	నర్దై	నర్చై
	౨౦	ణాచా	ణచ
౬౯	౧౬	కి౦సుమా	కుసుమా
౭౧	౬	త్వత్యజే	త్వంత్యజే
	౧౫	దేణా	ణాదే
	౧౮	దూధ్వ	దూర్ధ్వే
౭౫	౨	తేఃవు	తేఃపు
౮౦	౧౧	సధల	సధల
౮౩	౨౬	ర్వ్యనా	ర్వ్యమునా
౮४	౧౧	శ్చక్తా	శ్చక్యా
౮౫	౨౦	న్మృసయ	న్మృనయ
౮౬	౧౨	శ్చద్ధై	శ్చద్ధై
౯౦	౧౮	జ్ఞాన స	జ్ఞాన న
	౨౫	శాస్త్రాం హి	శాస్త్రాణాం హి
		సుగమణ	సుగతిమణ
	౨౬	నానా	క్త్వానానా
౯౧	౨౭	జ్జహది	జ్జగది
౯౨	౧౮	భక్తైగ	భక్తైః
	౧౯	ద్రష్య	ద్రవ్య
౯౩	౮	పా	పాద

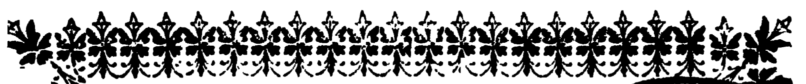
పుటం.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
౯౭	౮	క్రిమిశేష	క్రిమిశేచ
౧౦౨	౧౧	స్తపై	సపై
౧౦౩	౧౫	పుణ్యా	పుణ్యా
౧౦౪	౬	మార్గే	మార్గే
౧౦౬	౭	వైప్రాకృతో	వాఽప్రాకృతో
	౨౩	యాణీం	యాణాం
౧౦౯	౭	వ్రాజ	పూజ
౧౧౨	౨౧	పురస్సరః	పురస్సరం
	౨౨	ష్యతి	భవిష్యతి
౧౧౪	౨౨	స్పహా	స్పహా
౧౧౫	౨౪	ద్యాంగ్రీ	ద్యాంగీ
౧౧౬	౩	దివల్లభాం	దీవల్లభాం
	౧౪	కృష్ణానపూర్వే	కృష్ణాననపూర్వే
	౧౯	రంస	రరన
	౨౭	ష్ణా	ష్టా
౧౧౭	౬	నవ్ర	నవ్ర
	౯	పియా	ప్రియా
	౨౧	సమో	నమో
	౨౫	నంగీ	నఙ్గీ
౧౧౮	౨౪	దాతీ	నాదాతీ
		కృనాద్ధూ	కృద్ధూ
౧౧౯	౨౨	జః	జః
	౨౫	తిః	తి।
	౨౬	నశరణా	నశ్యశరణా
౧౨౦	౧౧	పస్యా	స్యా

పుట.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
౧౨౦	౨౩	యః।	యః
౧౨౨	౧౬	సహితం	హసితం
౧౨౪	౨	థ నం	స్థానం
	౧౮	వద్ధతిః	పద్ధతిః
౧౨౯	౧౩	ధత్తై	ధత్తే
౧౩౦	౨౨	గోవి	రంవి
౧౩౭	౧౯	మాఖ	మాసుఖ
	౨౪	సంత్యే	వంత్యే
	౧౦	నంసా	సంసా
	౧౪	సంద	నంద
౧౪౧	౪	క్రాజ్ఞం	క్త్రాజ్ఞం
	౬	ష్టయం	శ్శయం
	౨౩	యుథా	యథా
౧౪౨	౧౪	కింకిణీ	కంకణీ
౧౪౬	౨౩	తస్త్యై	తస్యై
౧౪౮	౧౫	స్వరథ	స్నరథ
౧౫౩	౫	స్నతః	స్నతః
౧౫౪	౨౨	రాణిచ	ాగ్ర్యాంశ్చ
	౨౫	ల్లసత్	ల్లార్
౧౫౫	౮	అపంతా	అనంతా
	౧౦	ద్పా	ద్వా
౧౫౬	౧౨	ప్పైః	ష్పైః
౧౫౭	౨౦	కసాల	కరసాల
౧౬౦	౨౩	వరి	పరి
	౨౪	లక్ష్మ్యా	లక్ష్మ్యా

పుట.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
౧౬౧	౨౫	మమన్నయో	మన్నషుయో
౧౬౪	౧౦	సిద్ధః అ	ద్ధః। అ
	౧౭	సజాతం	సజాత
౧౬౬	౨౬	సమా°	సమా॰
౧౬౭	౧౪	గృహస్థా	గృహస్థా
	౨౪	దేహా	దేహా
౧౬౮	౯	మంత్రి	మంత్రీ
౧౭౧	౨౬	నిసర్జ	నిసర్గజ
౧౭౪	౬	స్వప్న	స్వప్న
	౧౦	తస్త్రై	తజస్త్రై
	౧౬	త్రివా	త్రీవా
		సంస్కా	సంస్కా
	౧౯	తీదూ	తిదూ
	౨౨	యత్రిం	యత్రీం
౧౭౮	౮	ర్యామృత	ర్యామ్యమృత
౧౭౯	౨౭	భిదే	భిదే
		తత్రా॥	తత్రా
౧౮౪	౬	భవి	భవిష్య
	౧౭	జాఃస్వ	జాః।స్వ
౧౮౯	౧౦	నపయం	నవయం
౧౯౩	౨౩	సహాషి	స్వహాషి
౧౯౪	౧౫	క్రియాః	క్రియాః।
౧౯౫	౬	ష్ణోంను	ష్ణోంను
	౨౦	సంతవ	సంతప
౨౦౩	౧౯	వుష్టిపా	పుష్టిపా

పుట.	పఙ్త్కి.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
౨౦౭	౬	శం_క్తిం	శ_క్తిం
౨౦౮	౨౬	త్తై వ్వనా	త్తై వ్వనా
౨౧౭	౨౧	మం।త్రా	మంత్రా
	౨౩	హ్యా ణా	హ్యాద్యా ణా
౨౧౯	౧౩	సురక్షి	సురక్షి
		తినాం	తీనాం
౨౨౦	౭	పాపం	పాషం
౨౨౩	౨౬	దీప	దీష
౨౨౪	౨౬	కుట్టసం	కుట్టనం
౨౨౬	౧౮	వ్యాసీ	వ్యాపీ
	౨౭	దిక్షు	ద్దిక్షు
౨౨౮	౬	మణం	మణాం
౨౩౧	౧౭	ప్రకృ	ప్రకృతి
౨౩౪	*౨౪	పత్స రే	పత్స రే
౨౩౫	౬	హృ దా	హృద
	౧౮	వత్రా	పత్రా
	౨౨	ప్రదా	ప్రదా
౨౩౭	౧౧	మస్మి	మస్మి
	౧౮	విప్రో	ప్రో
౨౩౮	౧౨	నఃకులె	నఃకులె
	౧౩	వస్స్వర్గ	నస్స్వర్గ
	౧౬	సైష్ణ	నైష్ణ
౨౪౦	౧౨	ప్రరి	పరి
౨౪౧	౨	పుష్పా	పుష్పా
	౧౦	ఖోదే	భోదే

పుట.	పఙ్క్తి.	అశుద్ధం.	శుద్ధం.
౨౪౩	౬	సరిద్వ	సరిద్వ
	౨౩	శీర్షణ్వ్యా	శీర్షణ్స్యా
౨౪౭	౨	స్తరేణ	విస్తరేణ
౨౪౮	౧౩	నస్రజా	నప్రజా
	౧౫	స్వాశ్రయా	స్వాశ్రయో
	౨౬	ధాత్రి	ధాత్రీ
౨౫౦	౩	నమో	సీమో
౨౫౧	౨౦	జాయతె	జాయతేన్వ
౨౫౨	౬	విష్ణోః	విష్ణుః
౨౫౫	౧౭	రసేక్షి	రపేక్షి
౨౫౭	౨౬	వాను	వాసు
౨౫౮	౨౬	చక్షుసా	చక్షుషా
౨౫౯	౧౦	సత్వప్రమాణ	సర్వప్రమాణ
	౧౮	సవ్ర	స్వప్ర
౨౬౦	౧౩	స్రతి	ప్రతి
	౨౨	త్వర్వ	త్సర్వ
౨౬౧	౧౦	పత్తమ	సత్తమ
౨౬౪	౧౦	విశేవ	విశేష
౨౬౬	౧౭	పర	వర
	౨౬	త్రీనా ?	త్రీనాం
౨౬౮	౯	పదే	సదే
౨౬౯	౮	స్పంచిం	స్పంచిం
౨౭౧	౧౨	శాంతీ	శాంతి
౨౭౩	౧౩	ధ్యానం	ధ్యానం

శ్రీరస్తు.

శ్రీయఃకాంతాయనమః

శ్రీమతేవిష్వక్సేనాయనమః

బృహద్బ్రహ్మసంహితా.

॥ పా ౧ । అ ౧ ॥

జ్ఞానానందస్వరూపాయ కల్యాణగుణరాశయే । ప్రపన్నపారిజాతాయ సింధుజాపతయేనమః ॥ ౧ ॥ ఏకదామందరద్రోణ్యా మాసీనః కమలాసనః । ధ్యాయమావర్తయన్మౌనీ వైష్ణవంరూపముద్వహన్ ॥ ౨ ॥ దిదృక్షవోమహాభాగా మునయోనారదాదయః । ఆగతాఃపరయా భక్త్యా గాయంతోయజ్ఞపూరుషం ॥ ౩ ॥ సాష్టాంగంప్రణిపత్యాథ సంబద్ధకరసంపుటాః।వివిశుస్స్వోచితేదేశే ప్రసన్నాభర్తురాజ్ఞయా ॥౪॥ ఋషయఊచుః ॥ నమఃకమలవాసాయ జ్యేష్ఠాయానిష్టనాశినే । పితామహాయశుద్ధాయ ప్రణతజ్ఞానదాయినే ॥ ౫ ॥ సంశయంనోమహాభాగ పృచ్ఛామోయదిమన్యసే।కోఽన్యోస్తిసంశయచ్ఛేత్తా త్వత్తోఽత్రాశ్చర్యరూపతః ॥ ౬ ॥ త్వంకర్తాసర్వలోకానాం కింజపన్నిహతిష్ఠసి । కిమిదంధార్యతేరూపం కిమిదంస్థానమాశ్రితం ॥ ౭ ॥ బ్రహ్మే

వాచ ॥ శృణ్వంతుపుత్రా వచనమ్మదీయం గోప్యంపరంభూతహితంచ
సత్యం । కల్యాణదాహంజగతోభవంతో విమోహితాదుస్తరయాఽ
జయాహి ॥ ౮ ॥ జిజ్ఞాస్యమస్యోద్భవనాశహేతుః బ్రహ్మాఽద్వితీయం
పురుషాభిధానం । బృహన్మహన్నారాయణమాదిభూతం మాదిత్యవర్ణం
తమసఃపరస్తాత్ ॥ ౯ ॥ యోఽనంతశక్తిబలపౌరుషాఢ్య స్సర్వాశ్ర
యస్స్వాశ్రితకామధేనుః । యస్యాంశభూతాహివయంభవంతః ప్రవ
ర్తయామఃఖిలలోకయాత్రాం ॥ ౧౦ ॥ యశ్చైశితానోఽఖిలవిక్రి
యాణా మంతర్గతోనాధిగతోవికారైః । అప్రచ్యుతానందసుఖావ
బోధస్స్వాధారభూతస్సకలావధిశ్చ ॥ ౧౧ ॥ నయత్రకాలోనసమోఽ
స్యకశ్చి త్సర్వాత్మభూతశ్చిదచిచ్ఛరీరః । అచింత్యలీలఃకరుణైకశీల శ్శ్రీ
లాలితాంఘ్రిర్మణమయోనిభూతః ॥ ౧౨ ॥ ఇయత్తయాయస్యగుణా
న్విభూతీ ర్నామానిరూపాణిచచేష్టితాని । మనోవచోభ్యామధిగంతు
మీశిరే నాద్యాపిసిద్ధామునయోఽస్మదాద్యాః ॥ ౧౩ ॥ యచ్ఛక్తయో
విశ్వమిదంసృజంతి రక్షంతినిఘ్నంతివిశీర్ణజనేషు । తన్నామరూపాకృతి
భిస్స్వయంచ విభిద్యచాస్తేహిమహావిభూతౌ ॥ ౧౪ ॥ శ్రియాచభూ
మ్యానసునీళయాచ సమగ్రమారాధితపాదపద్మః । ఐశ్వర్యవిద్యాయత
శౌర్యసౌభగ ప్రాగల్భ్యకారుణ్యదయానికేతః ॥ ౧౫ ॥ విచిత్రదివ్యా
మితభూషణాయుధో విచిత్రదివ్యామితవాహనాన్వితః । విచిత్రనిత్యా
మితకేళికేతనో విముక్తనిత్యాశ్రితపాదపల్లవః ॥ ౧౬ ॥ ప్రధానకా
లోజ్జ్వలసత్త్వబోధ విభిన్నరూపాచిదనన్యసంశ్రయః । నిత్యాదిభేదో
క్తచిదేకసంశ్రయ స్స్వాధారభూతోఽద్వయశబ్దవేద్యః ॥౧౭॥ యోఽ
సౌతృతీయఃపరతంత్రయోర్ద్వయోస్స్వతంత్రసర్వజ్ఞచిదేకవిగ్రహః ।
ఆత్మాచశేషీచసదైకరూపో నిరూప్యతేయేనసమస్తరూపం ॥ ౧౮ ॥
యోఽసౌచతుర్వింశతిభిఃకలాభిః ప్రాధానికీభిర్విరచయ్యదేహాన్ । స
మావృతానాశునివిశ్యదేవో వైరాజసంజ్ఞఃపురుషోబభూవ ॥ ౧౯ ॥
తస్యాపమాసంజశరాబ్జకోశా దానందమూర్తిరఖిలస్యహేతోః । తస్యా

భిధానం ప్రజపన్నిహాస్మీతి దర్థసంధానపరో మునీంద్రాః ॥ ౨౦॥ మనో
రర్థానుసంధానం జపాత్కోటిగుణం ఫలం । ప్రయచ్ఛతి మహాభాగా
నిరర్థాదితి నిశ్చయః ॥ ౨౧ ॥ న దానైర్న తపోభిశ్చ న స్వాధ్యాయైర్న
చేష్టిభిః । అనుసంధానతః పుంసాం యథాత్మా పరితుష్యతి ॥ ౨౨ ॥ కాయి
కం వాచికం పాపం జపాదేవ వినశ్యతి । తస్యైవార్థానుసంధాన మాం
తరం హరతే తమః ॥ ౨౩ ॥ బహిర్దీపప్రదానేన బాహ్యాస్యతమసః
క్షయః । మన్దిరస్థేన దీపేన హీయతే హ్యంతరం తమః ॥ ౨౪ ॥ నాత్ర కా
లవిచారోఽస్తి హోమతర్పణమార్జనం । న్యాసముద్రాంగదేవా
శ్చ వినియోగో న సంస్తవః ॥ ౨౫ ॥ దాసవేషశ్చ సంస్కారో ముఖ్యస్సి
ద్ధాంతవర్త్మని । అపేక్షితో ముముక్షూణా మనుసంధానసిద్ధయే ॥ ౨౬॥
యథా జలసముద్ధారే గుణః కూపాదపేక్షితః। తథాఽర్థభావనం సూత్రం
పరమాత్మార్థసంగమే ॥ ౨౭ ॥ అనుసంధానసిద్ధ్యర్థం దాసవేషో మ
యా ధృతః । ద్విపరార్ధావసానాయురపి మన్యే క్షణమ్మమ ॥ ౨౮ ॥
సంస్కృతోఽహం సముత్పాద్య విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా । అధీతవేదోఽపి పు
రా మంత్ర రాజార్థసిద్ధయే ॥ ౨౯ ॥ అసంస్కృతాయ దాతవ్యం నైవ
సిద్ధార్థసాధనం । ద్వయాఖ్యం స్మ మహాభాగా భగవాననుశాస్తి
మాం ॥ ౩౦ ॥ స దేవో హ్యపహాముపాహూయ సద్యోనాభిసముద్భవం ।
ఉపాదిదేశ వేదాన్మే సహస్రైవ దయానిధిః । ౩౧ ॥ జ్ఞానరాశిస్సనాతనో
వేదో విదజ్ఞాన ఇతి స్ఫుటం । తత్ర త్యాజ్యాని గ్రాహ్యాణి జ్ఞానాని నివసం
తి చ ॥ ౩౨ ॥ ప్రత్యక్షాణి ఘటాదీని బోధయత్యనుపూర్వశః । పితా జా
తస్య బాలస్య వ్యవహారప్రసిద్ధయే ॥ ౩౩ ॥ అనిత్యాని ఘటాదీని బోధయ
త్యనుపూర్వశః । సంబంధమాత్మనశ్చాపి తథా సంబంధినో జనాన్ ॥౩౪॥
క్రీడనం ధావనం వాక్యం రసగంధవివేచనం । శాస్త్రాధ్యయనసత్కర్మ
చాతుర్యం శాస్త్రధారణం ॥ ౩౫ ॥ పితైవోపదిశత్యేనం జ్ఞానాజ్ఞానేత
థాతతః । వేదేన బోధితా మహ్యం ప్రవృత్తిః పరమాత్మనా ॥ ౩౬ ॥
సంగోప్య పరమం ధర్మ్మం మాత్మానం మే న యాంతి హి । నియోజితోఽహం

తపసి ప్రభుణావిశ్వసర్జనే ॥ ౩౭ ॥ తేనైవసృష్టవానీశ మాత్మస్థమతిప
ర్యటన్ । విజ్ఞాయతత్ప్రసాదేన బంధనంవిశ్వకర్మణి ॥ ౩౮ ॥ ప్రభుంవి
జ్ఞాపయాంచక్రే కథమ్మేనిష్కృతిర్భవేత్ । మామువాచచిరంచింత్య
వత్సభీతిమపాకురు ॥ ౩౯ ॥ మత్ప్రీత్యాదర్శయిష్యామి విజ్ఞానంకిమపి
స్ఫుటం। ఏషతేఽవసరస్సాధో మదాజ్ఞాపాలనస్యహి ॥ ౪౦ ॥ బీజేవట
మివాత్మస్థం విశ్వంపశ్యచరాచరం । తావద్వేదోదితంకర్మహ్య కామ
స్త్వంసమాచర ॥౪౧॥ కర్తృభావంపరిత్యజ్య కర్తారమ్మామనుస్మర ।
స్వీయత్వేనాపిసంబంధ మ్మాకృథాఃపక్షసంభవ ॥ ౪౨ ॥ జ్ఞానేనానేన
సంలిప్తో నభవిష్యసికర్హిచిత్ । మత్ప్రాప్తయేవదిష్యామి పారమై
కాంత్యలక్షణం ॥ ౪౩ ॥ ధర్మంధర్మవిదాంశ్రేష్ఠత్వం సమాధత్స్వసాం
ప్రతం । ఇత్యుక్త్వాంతర్దధేవిష్ణు స్సృష్టవాంస్త్వన్ముఖానహం ౪౪ ॥
చింతామకరవంభూయ స్తదాజ్ఞాపాలనేరతః । స్మరణాదేవసంప్రాప్తో
వైకుంఠాద్రమయాసహ ॥ ౪౫ ॥ పీతవాసాశ్చతుర్బాహు శ్శ్రీవత్స
హృదయోహరిః। ధృతాతపత్రవ్యజనోదివ్య వైకుంఠపార్షదైః ॥౪౬॥
జయశబ్దై ర్నమశ్శబ్దై ర్విష్వక్సేనాదిభిర్వృతః । తదాహంప్రణత స్తస్మై
కృతాతిథ్యాయవిష్ణవే ॥ ౪౭ ॥ విజ్ఞాపయామాస వచోబద్ధాంజలిపుర
స్సరః । భవత్సంప్రాప్తమేదేవ పారమైకాంత్యలక్షణం ॥ ౪౮ ॥ గేహే
మేదయయాధర్మం త్వయైవప్రతిబోధితం । ఇతిశ్రుత్వారమాంవీక్ష్య
విహస్యచపరస్పరం ॥ ౪౯ ॥ తూష్ణీంబభూవతుస్తత్ర దంపతీపితరౌప్ర
భూ । అపృచ్ఛమాదిపురుషౌ విశ్వయోనీసనాతనౌ ॥ ౫౦ ॥ వచఃశ్రు
త్వాజహాసథుర్మ మైవంసాంప్రతంచకిం ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ ॥ ఉపా
దిశమిదంపూర్వం రమాంకమలసంభవ ॥ ౫౧ ॥ తదహంతేఽభిధా
స్యామి రహస్యంతుగృహాణతత్ ॥ఏకదాశేషపర్యంకే నివిష్టోరమయాఽ
నయా ॥ ౫౨ ॥ సహస్రఫణమాణిక్య ద్యుతివిద్యోతితచ్ఛదే । శ్రీవత్సం
కౌస్తుభమ్మా లామవలోక్యతనౌమమ ॥ ౫౩ ॥ సాఽభిలాషస్మేరముఖ
స్పందితాధరముజ్జగౌ ॥ శ్రీరువాచ ॥ జగన్నాథమమస్వామిన్ పర్యాప్తి

ల్యాణభాజన ॥ ౫౪ ॥ కటాక్షనిర్మితాశేష విశ్వలీలనమోఽస్తుతే ।
పీతాంబరఘనశ్యామ నిత్యానందైకవిగ్రహ ॥ ౫౫ ॥ సర్వాధారవిశే
షస్తే తనౌ యోఽయం ప్రకాశతే । శ్రీవత్సాదిః కుతస్సోఽయం నాస్తి తత్త్వ
త్రయాత్పరం ॥ ౫౬ ॥ తన్నైకదేశే త్రిగుణా ప్రకృతిః పురుషైస్సహ । సే
వతే పాదలీలాయాం నైరాజవపుషం హరిం ॥ ౫౭ ॥ పాతాళతలమా
రభ్య సత్యాంతకృతవిగ్రహం । తత్త్రైకే పాదమూలం తే తామసాః
క్రూరబుద్ధయః ॥ ౫౮ ॥ జీవాః ప్రకృతిసంబద్ధా బిలేషు నివసంతి చ ।
కర్మణస్తారతమ్యేన దుష్కృతస్యశుభస్య చ ॥ ౫౯ ॥ శుభస్య తారతమ్యే
న నాభేరూర్ధ్వముపాసతే । కేచిత్పరిజనాస్తత్ర భూషణాయుధవాహ
నాః ॥ ౬౦ ॥ భోగ్యభోగోపకరణా జీవానాంచ పరస్పరం । అంతర్యా
మిత్వమేనైషా మాత్మా భోక్తా చ భోజకః ॥ ౬౧ ॥ బహిర్యామిణమప్యే
కే సేవంతే కృతినో నరాః । ఏవం కర్మమయే లోకే ప్రకృత్యా కర్మణాస
హ ॥ ౬౨ ॥ ఆత్మానం సంశ్రితాస్సర్వే త్వాం న జానంతి కేచన । ఏకే తు
జ్ఞానినస్తత్త్వత్రయయాథాత్మ్యవేదినః ॥ ౬౩ ॥ చేతనా ఏవ జానంతి
కృపయా యే త్వయేక్షితాః । తిరశ్శైలనదీభూమి లోకధాతూత్తరా
నరాః ॥ ౬౪ ॥ భోగ్యభోక్తృవిభాగేన సంస్థితా మాయికే పదే । గతా
గతం లభంతే తే నానాదుఃఖౌఘభాజనాః ॥ ౬౫ ॥ మాయాతోఽనవివ
ర్తంతే కర్మశృంఖలయాన్వితాః । అహంకారవిమూఢాశ్చ విషయాస
క్తమానసాః ॥ ౬౬ ॥ ఆమూలకారిణం జీవాస్స్వం చరంతి సమావృతాః ।
యే తు మాయావినిర్ముక్తా నైష్ఠ్యవేషరమే పదే ॥ ౬౭ ॥ నిర్గుణే కాలని
ర్ణిస్తే సర్వైకాకారసుందరే । జ్ఞానానందమయే సాక్షాద్దివ్యే నిత్యామ
యోక్షతే ॥ ౬౮ ॥ అవితర్క్యమనోగ్రాహ్యే మితిహీనే నిరంజనే ।
హేయాతీతే సదాభాసే స్వప్రకాశే మహోదయే ॥ ౬౯ ॥ నిరావరణ
కే నిత్యే నిత్యశుద్ధనిరంతరే । లోకాతీతే మహాలోకే నిర్మలాపత్తరం
గతే ॥ ౭౦ ॥ మోక్షైకనిలయా [illegible] [illegible] । ప్రాకృ
తాః కేచిదాయాంతి [illegible] ॥ ౭౧ ॥ కింకృత్వాంసుకృ

లం తేస్వై తైయేనా దవైహాసంస్థితాః । ఏతేషాంసుకృతింబ్రూహి దయ
యాపురుషోత్తమ ॥౭౨॥ శ్రీవత్సంవనమాలాంచ కౌస్తుభోమకుటస్తథా ।
శ్రీవత్సకౌస్తుభ నిత్యం హృత్కంఠనిలయాస్థితౌ ॥ ౭౩ ॥ కోవిశేషోఽ
నయోఃపార్శ్వే ప్రభాయాపేణవర్తతే । శరీరేతేమహారాజ తిష్ఠంతి
హ్యనపాయినః ॥ ౭౪ ॥ అహంచభగవన్నాథ హృదయైకనికేతనా ।
యథాజాతాస్మిభగవన్ తన్మహ్యంసమాదిశ ॥ ౭౫ ॥ ఇతి శ్రీ పంచ
రాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ప్రథమపాదే బ్రహ్మనారదసంవాదే
సంప్రదాయప్రవృత్తికథనంనామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీనారాయణఉవాచ । దేవ్యాఽనయాఽహంప్రణయాత్ప్రసాదితో
వివిత్సయాసాత్త్వతదివ్యమూర్తిః । అప్రాకృతానాం త్రివిధాంవి
సృష్టిం ప్రావోచమవ్యాజమలంనిబోధ ॥ ౧ ॥ అప్రాకృతమపిద్వేధా
చేతనాచేతనంవిధ । చేతనంనిత్యముక్తైతిద్వివిధంపరికీర్తితం ॥ ౨ ॥
భూమిశైలతరూద్యాన వాపికాకమలాకరాః । అచేతనమిదందివ్యం
భూషణాస్త్రరణాదికం ॥ ౩ ॥ అప్రాకృతమపిద్రవ్యం శుద్ధసత్త్వాభిధం
చయత్ । చేతనద్రవ్యయోగేన నానాత్వంప్రతిపద్యతే ॥ ౪ ॥ అచేతన
స్యాతిశయాదచేతనమిహోచ్యతే । భోగోపకరణంతద్ధిపమంనైని
త్యముక్తయోః ॥ ౫ ॥ అనంతోగరుడోవిష్వక్సేనో నిత్యాఃప్రకీ
ర్తితాః । మాయాసంబంధరహితా విరుద్ధాచరణోజ్ఝితాః ॥ ౬ ॥ ఏక
మేవాస్సదాదేవి పరిచర్యాపరాయణాః । ఆవయోఃపురతోహ్యాతే
ప్రసాదామృతకాంక్షిణః ॥ ౭ ॥ యథాఽహంచతథైవైతే మదీయాని
త్యకింకరాః । కదాపిజ్ఞానసంకోచో నైతేషాంనువిద్యతే ॥ ౮ ॥ సంప్రా
ప్యప్రకృతేర్యోగం జ్ఞానసంకోచమాశ్రితాః । మమాపకారిణోబద్ధా
భూత్వామత్కృపయాపునః ॥ ౯ ॥ సంప్రాప్యాచార్యశరణ ముపాయ
మవగత్యచ। మదాజ్ఞాకారిణోభూత్వాహ్య జీవంప్రాకృతాంతనుం ॥౧౦॥
క్షిత్వాముక్తామెభవంతి ద్వివిధాస్తేప్రకీర్తితాః । కేవలాస్సివకాశ్చ

తి కేవలాస్తనుపరికీర్తితాః ॥ ౧౧ ॥ సేవకాద్ద్వివిధాస్తేయాః కింకరాశ్చో
పసేవకాః । కైంకర్యంగంధమాల్యాది మార్జనాలేపవర్తనం ॥ ౧౨ ॥
పక్ష్మపాతాసహప్రేమ వీక్షణంరూపసేవనం। ఏవమ్ముక్తామహాదేవి మమ
లోకవిశంతిహి ॥ ౧౩ ॥ శైలప్రాసాదహర్మ్యాణి సభాసోపానభూ
మయః । మణిమండపకాసార హంససారసపక్షిణః ॥ ౧౪ ॥ సింహాస
నాయుధస్థాన యానభూషణమూర్తయః । నిత్యాముక్తాః కేవలాశ్చ జీ
వాఏవనసంశయః ॥ ౧౫ ॥ సర్వేఽసంకుచితజ్ఞానా స్సర్వేసర్వార్థకా
రిణః । సర్వేసమానసంభోగా శ్శ్రియంతఃపరమంపదం ॥ ౧౬ ॥ స్వాభి
లాషానుసారేణ మత్ప్రసాదేనభూయసా । భక్త్యామల్లోకమాయాంతి
భూత్వాసేవానురూపిణః ॥ ౧౭ ॥ కర్మిణాంనాగతిశ్చాత్ర నానాదైవైక
సేవినాం । యోగినామపినైవాస్తి నానాసిద్ధ్యభికాంక్షిణాం ॥ ౧౮ ॥
మామేవశరణంయాతా స్సర్వభావేనసింధుజే । అతీతామస్తరామ్మా
యాం కేవలాస్సేవకాహివా ॥ ౧౯ ॥ బహవ్రోమత్పదంప్రాప్తా స్సేవ
కాస్సేవయామమ । గమనాగమనైర్ముక్తాః కేవలాస్తుభవంతిహి ॥ ౨౦ ॥
యోఽయంవిశేషస్సర్వేశితసామేతకీర్తితస్త్వయా । ఉత్సాహేతమహంవ
క్తుం నైవప్రాణప్రియేపిహి ॥ ౨౧ ॥ రహస్యానాంరహస్యంచ సారా
త్సారతరంశుభం । ఆత్మామేజాయతేతస్య యస్యైతత్ప్రవదామ్య
హం ॥ ౨౨ ॥ నిత్యంకాస్తుభసామీప్యే దృశ్యతేయత్ప్రభాద్వయం ।
భక్త్యైమేమాంసమారాధ్య ప్రభారూపేణసంస్థితా ॥ ౨౩ ॥ నాహంవక్తు
మలంచాత్ర విస్తరేణవరాననే । నిబద్ధాధర్మపాశేన దుస్తరేణమయా
పిహి ॥ ౨౪ ॥ ప్రణిపత్యతతోదేవీ మాముచాచదయాన్వితా । త్వమే
వభవపాంథానాం విశ్రామసురవల్లరీ ॥ ౨౫ ॥ భవదావానలజ్వాలా
సంతాపాకులితాత్మనాం । త్వమేవకరుణాసింధో నిర్వాపణసుధాసరి
త్ ॥ ౨౬ ॥ అజ్ఞానతిమిరాంధానాం త్వమేవపరమాంజనం । మాయా
వ్యాళగృహీతానాం విషవైద్యస్త్వమేవహి ॥ ౨౭ ॥ గోవిందసుందరా
పాంగ పూర్ణచంద్రాననద్యుతే । దేహిమేపరమంజ్ఞానం యదితేప్రీతి

ఖాజనం ॥ ౨౮ ॥ తదాఽహం ప్రేమసంబద్ధస్సంసిద్ధస్సకలయక్షయే ।
ఏవకక్షురాత్మనోఽధర్మం ప్రియాయామై ప్రీతమానసః ॥ ౨౯ ॥ భక్తాభ్యాం
శంఖచక్రాభ్యాం యాచితోఽహంపురాప్రియే । ఆవాంవినానవక్తవ్యం
ధర్మంభాగవతంప్రభో ॥ ౩౦ ॥ తచ్ఛ్రుత్వాఽహమదాంతాభ్యాం వరం
సర్వోపకారకం।భవద్ద్వారంప్రభవతు నరాణాంపరమంపదం ॥౩౧॥ తస్మా
త్సంకల్పసిద్ధ్యర్థంకమలేభుజమూలయోః । సంధారయమహాభాగే
శంఖచక్రేసనాతనే ॥ ౩౨ ॥ శ్రీరువాచ ॥ దేవదేవదయాసింధో వదమే
విస్తరాదిదం। కిమర్థంచకదాబ్రహ్మన్ చక్రాద్యైరభియాచితః ॥౩౩॥
శ్రీనారాయణఉవాచ ॥ పూర్వకల్పేమహామాయే త్వయాసంప్రార్థి
తోఽయదా । జీవానాందేహదానాయ స్వశక్త్యాఽకరవంజగత్ ॥ ౩౪ ॥
సంపన్నేషుసపాలేషు లోకేషుపరమేశ్వరి । స్వకర్మఫలభోగాయ సమస
జ్జంతభూయశః ॥ ౩౫ ॥ ముక్తిద్వారముఖంతేషాం పినద్ధమజయాహరేః।
నతేపశ్యంతివిభ్రాంతా స్సంసారధ్వాంతవర్త్మని ॥ ౩౬ ॥ పరాఙ్ముఖా
భగవతో విషయాస్వాదలంపటాః । తాన్విలోక్యమహాత్మానశ్చ
క్రశంఖాదిహేతయః ॥ ౩౭ ॥ కృతవంతస్త పశ్చర్యాంజపంతోమామ
తంద్రితాః । నిత్యాత్వాత్తేనకాంక్షంతఇహాముత్రార్థ సంపదం ॥ ౩౮ ॥
తథాపికరుణావిష్టాః పరమఃఖవకాతరాః । సాధవోదీనహృదయాని సర్గా
త్తుభవంతిహి ॥ ౩౯ ॥ శుద్ధసత్త్వాత్మకాశ్శాంతాస్స్వానందావృత
మానసాః । ఏకేనవపుషా విష్ణోః పాదపద్మోపసేవినః ॥ ౪౦ ॥ ఇతరే
ణైవ వపుషాకుర్వంతి స్మపరంతపః । అతిదీర్ఘేణకాలేన ప్రసన్నోఽ
హంసమాగతః ॥ ౪౧ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ కిమర్థమిహాతప్యధ్వే
హేతయో మమవల్లభాః । అష్టాక్షరమహావిద్యా ముపాసీనాజితేంద్రి
యాః ॥ ౪౨ ॥ నిత్యానాంనావశేషం హిప్రాప్యంభోగ్యమ్మనాగపి ।
సత్యసంకల్పకామత్వాదుచ్యతామ వశేషితం ॥ ౪౩ ॥ హేతయఊచుః ॥
జయలక్ష్మీపతే దేవసర్వకారణకారణ । నిత్యానందనిజాకారనాస్మాక
మవశేషితం ॥ ౪౪ ॥ సదైకరూపాస్తేపాదపద్మైకరససేవినః । తథాశ

జీవాః సంలక్ష్యముహ్యేమోమాయయావృతాః ॥ ౪౫ ॥ నిస్తారం నైవ పశ్యామోమస్తరాద్భవవారిధేః । వయంకర్తుంసమర్థాస్మస్సర్వంమోక్షం వినాప్రభో ॥ ౪౬ ॥ మోక్షోహి తేహస్తగతోనాన్యోదేవ్యాఽస్యహిప్రభుః । సర్వంకర్తుం సమర్థాస్స్మః ప్రసాదాత్తేరమాపతే ॥ ౪౭ ॥ తవాఖిలజనావాస మోహిన్యామాయయాసితం । జగదేతన్నజానాతి మోక్షద్వారమ్మనాగపి ॥ ౪౮ ॥ రుదంతినరకేకేచిత్కేచిద్రోగాభిపీడితాః । భ్రమంతిమరుకాంతారే పిశాచాజలవర్జితాః ॥౪౯॥ స్వర్గార్థినోభవంత్యేకే కర్మైవప్రవదంతితే । అన్యదేవసమత్వేన త్వామేకేసముపాసతే ॥ ౫౦ ॥ ఆత్మానంత్వదభేదేన మాయయాభేదమాశ్రితాః । విముక్తకర్మమార్గాస్తే తమఏవాభియాంతిహి ॥ ౫౧ ॥ త్వమాత్మాసర్వజీవానాం సఖాసిత్వంరమాపతే । కోన్యోమోచయితామీషా ముపాయందేహిసత్తమ ॥ ౫౨ ॥ ప్రావోచంతదహందేవి చక్రంతేజోమయంమహత్ । వత్ససంచింతితంసమ్యక్త్వ మేవోపాయతాంవ్రజ ॥ ౫౩ ॥ ఆత్మానమనుసంధత్స్వ సాక్షాన్మత్ప్రీతిభాజనం । మయాసంలాలితంపాణౌ దీనానామనుకంపయా ॥ ౫౪ ॥ ఆధారస్సర్వవిద్యానామ విద్యాంనాశయామ్యహం । కృత్వాస్వతేజసోభిన్నం త్వామేకంసదృశమ్మయా ॥ ౫౫ ॥ తేజసాతవతీవ్రేణ మాయైషామాముపస్థితా । నహిశక్తాఽభిభవితుందహ్యా మానాసమంతతః ॥ ౫౬ ॥ సర్వదాధారయామ్యంగ కరేసర్వేశ్వరోప్యహం । కృత్వాస్వతేజసోభిన్నం త్వామే కంసదృశమ్మయా ॥ ౫౭ ॥ త్వాంవినానకరోమ్యంగ సంహారందుష్టచేతసాం । ప్రత్యక్షంపశ్యతాం సమ్యక్స్వతంత్రోపిసుదర్శన ॥ ౫౮ ॥ ఖండితాధారయా హ్యేతేదైత్యదానవరాక్షసాః । యాస్యంతిమత్పదం శుద్ధంవినాజ్ఞానజపాధ్వరైః ॥ ౫౯ ॥ త్వామాహప్రథమావాణీ మమపాణివిభూషణం । పవిత్రంచరణం నేమింలోకద్వారమ్మహాజసం ॥ ౬౦ ॥ యేతుత్వాంశ్రద్ధయా సమ్యక్సన్త్యాప్యదహానేభుజే । దక్షిణేధారయిష్యంతిస్యాత్తేభ్యః పరమాగతిః ॥ ౬౧ ॥ మాంప్రణోష్య

పదం గంతుమిచ్ఛంతి మమవైష్ణవం । తేనాశుధారయాతేఽహం హత్వాదద్యాంపరాంగతిం ॥ ౬౨ ॥ ప్రసాద్యమామితోమేతుగంతుమిచ్ఛంతిమానవాః । ప్రత్యాచార్యరూపేణ నయామిపరమాంగతిం ॥ ౬౩ ॥ సుదర్శనగతిర్నౄణాం ద్విధాసన్నిశ్చితామయా । తాపేనధారయావాపి సతామప్యసతామథ ॥ ౬౪ ॥ గతిర్నాస్తి గతిర్నాస్తిగతిర్నాస్తిత్వయావినా। గతిర్నాస్తిగతిర్నాస్తిహ్యాచార్యేణమయా వినా ॥౬౫॥ సుదర్శనతవానంతరూపాణిస్మరసాంప్రతం। మదాజ్ఞయాఽఖిలంవిశ్వమవష్టభ్యావభాససె ॥ ౬౬ ॥ ప్రకృతిస్తేహ్యనంతాఖ్యో మమాధారతయాస్థితః । యస్యమూర్ధ్నిస్థితం సర్వంసపర్షపాథమిదంజగత్ ॥ ౬౭ ॥ అధఊర్ధ్వం యథాతాతస్థితోమూర్తి విభేదతః । సంకర్షణోహి భగవానుపాస్తేమామతంద్రితః ॥ ౬౮ ॥ త్వద్రూపేణకరస్థిత్వామమసంకర్షణాత్మకః । అవిద్యామశుభంమష్టాకర్షసిత్వమశేషతః ॥ ౬౯ ॥ శోభనందర్శనంజ్ఞానం మత్ప్రియేభ్యఃప్రయచ్ఛసి । అతస్సుదర్శనంనామధారణాద్భుజమూలకే ॥ ౭౦ ॥ త్వమేవసూర్యరూపేణనిరస్యతమఉత్కటం । నిర్మలం జ్ఞానమాధత్సేచాక్షుషంద్వాదశాత్మకః ॥ ౭౧ ॥ కశ్యపాదదితేర్భూత్వా కలయాఽఽదిత్యసంజ్ఞయా పాపాంధకారనీరాశికర్షసిత్వం నిరంతరం ॥ ౭౨ ॥ యావత్తవకరస్పర్శతాపేనాతాపితాతనుః । కర్మణాంనాధికారోఽస్తిత మశ్చాండాలసంగమాత్ ॥ ౭౩ ॥ నదేవానాం రాక్షసానాంనరాణామపిసత్తమ । కరస్పర్శంవినాతావదధికారోఽస్తికర్మణి ॥ ౭౪ ॥ తైత్రోద్భవానాంసస్యానాంకరస్పర్శేనకాశ్యప । సంస్కారోజాయతేలోకే స్పృష్టానామంత్యజైరపి ॥ ౭౫ ॥ స్వర్గాది సాధనంసర్వం సూర్యరూపస్యతేనృణాం । ఉదయాదుదయంయాతిలీయతేనిశిచారిణాం ॥ ౭౬ ॥ అగత్వాశరణంమేతుమృతావిప్రాదయోజనాః । ప్రేతయోనిగతానాంతుతేషామాత్మవిశుద్ధయె ॥ ౭౭ ॥ వృషోత్సర్గం ప్రకుర్వంతికృత్వా చక్రేణలాంఛనం । తరిష్యంతి తమస్తేపిశిక్షయామామకీసుత ॥ ౭౮ ॥ అనా

యుధాసోహ్యసురానదేవాఇతిశ్రైశ్రుతిః । ఇహాముత్రచతేషాంవా అ
సురోభావఉచ్యతే ॥ ౭౯ ॥ అసురోవిద్యతేభావ్యోయావదేషాం ద్విజన్మ
నాం । నతావదధికారోఽస్తి మమారాధనకర్మణి ॥ ౮౦ ॥ నాధికా
రోఽర్చనేయావన్మోతృష్ణావిద్యతేకుతః । ముక్తిద్వారంత్వమేవాతస్స
హస్రారనిశామయ ॥ ౮౧ ॥ శ్రద్ధయాధారయిష్యంతి మమచక్రంసుద
ర్శనం । జ్ఞాత్వాసర్వపదార్థేషుశుద్ధిస్తేషాంపదేపదే । ౮౨ ॥ శాలా
యాంభాజనేవస్త్రేగృహోపకరణేషుచ । చమసోలూఖలేపీఠేక్వాన్నె
చక్రముల్లిఖేత్ ॥ ౮౩ ॥ పశుపుత్రకళత్రేషు యానవాహనభూమిషు ॥
సుదర్శనతవాంకేనప్రాకృతత్వం ప్రయాస్యతి ॥ ౮౪ ॥ మామకేనోజ
నోలోభాన్మోహాద్ద్వేషాచ్చలజ్జయా । నాంకయిష్యతి యోమూఢ
స్తస్యనైవాస్తిసద్గతిః ॥౮౫॥ అంకనంమమచక్రస్యవత్సమత్ప్రీతికారణం।
యథాకలానిధేస్సమ్యగుదయః క్షీరవారిధేః ॥ ౮౬ ॥ అంతకాలేత్వ
మేవైకస్సంకర్షణముఖాత్పునః । ఉత్థాయానలరూపేణత్రిలోకీంప్రతపి
ష్యసి ॥ ౮౭ ॥ సంకర్షణాంశజోరుద్రస్త్వమేవాంబకరోచిషా । నూ
నం సంహరసిప్రాజ్ఞవిశ్వం విశ్వైకభేషజ ॥ ౮౮ ॥ జాఠరానలరూపేణ
చక్రచారుమహాజ్ఞయా।జగ్ధమన్నమశేషాణాంతుణాన్నయసిభస్మసాత్॥
౮౯ ॥ కాలాంతకస్వరూపేణ యమరూపేణదేహినః। త్వంశోధయసిదం
డేన సుదర్శనపునఃపునః ॥ ౯౦ ॥ వైష్ణవానాంప్రపన్నానాం హితా
యవిబుధోత్తమ । రూపంకృత్వాగ్నెవైష సంస్థితఃపన్నగేశ్వరః ॥
౯౧ ॥ అంబరీషేతివిఖ్యాతో రాజాభువిభవిష్యతి । తస్యత్రాతాము
నేఃక్రోధాత్సుదర్శనభవిష్యసి ॥ ౯౨ ॥ సర్వాణికాలరూపేణ యమసూ
ర్యభవాత్మనా । త్వందండయసిభూతాని నజానంతి సుదర్శన ॥ ౯౩ ॥
జ్ఞానంనజాయతేఽమీషామస్యరూపేణ వైదికం । నపదం మమవిఖ్యా
తంవైష్ణవంప్రకృతేఃపరం ॥ ౯౪ ॥ జ్ఞానినోమేత్వయాస్పృష్టాస్తాపాది
విధినారహాః । అజ్ఞాశ్చధారయా సంఖ్యాయాస్యంతి పదవీమ్మమ ॥ ౯౫ ॥
ద్వాదశారేణతస్తేనవలయత్రయశోభినా । జ్వాలాచతుష్క యుక్తేన

పూతాయాంతి మమాలయం ॥ ౯౬ ॥ సుదర్శనమహాజ్వాల సూర్య
కోటిసమప్రభ । అజ్ఞానాంధస్యమేదేవవిష్ణోర్మార్గంప్రదర్శయ ॥ ౯౭ ॥
అగ్నౌపునీహిమేగాత్రం సుదర్శనసమాశ్రితః । బిభర్మికవచత్వేన
ప్రభాగాత్రముపైతుమే ॥౯౮॥ ఇతిసంప్రార్థ్యయోబాహౌగాయత్ర్యా
వావధారయేత్ ।సఏవవైష్ణవో లోకేమత్సేవారహితోఽపిహి ॥౯౯॥
మనుజాద్యవతారేషు లోకసంగ్రహకామ్యయా । ధారయిష్యేభుజేది
వ్యం వహ్నిపూతం సుదర్శనం ॥ ౧౦౦ ॥ వటుర్వామనోభూత్వామే
ఖలాజిన దండధృత్ । కశ్యపాదం కయిత్వాంగంకరిష్యేదేవ రక్షణం ॥
౧౦౧ ॥ వసిష్ఠమునిశార్దూ లాద్దిలీపప్రముఖాన్నృపాః । ధారయిష్యం
తి భూలోకే మహాశస్త్రంసు దర్శనం ॥ ౧౦౨ ॥ రామోరాజీవ ప
త్రాక్షోభూత్వాదశరథాత్మజః । ధృత్వాతాప్తాయ సీమ్ముద్రాం దేవకా
ర్యంకరిష్యతి ॥ ౧౦౩ ॥ పారమైకాంతికంధర్మం వాయుపుత్రోమహా
బలః । ప్రాప్స్యంతి జానకీజానే స్సుగ్రీవాద్యాస్తథాపరే ॥ ౧౦౪ ॥
విభీషణోమహాతేజాః ప్రహ్లాదోజనకోధ్రువః । యమశ్శివః కుమారా
శ్చ భక్తామేభూతభావినః ॥ ౧౦౫ ॥ చక్రాంకితా భవంత్యేతేయాతా
యాస్యంతిచాపరే । ముక్తిద్వారమతోనాస్తి వినాచక్రాంకధారణం ॥
౧౦౬ ॥ పాంచజన్యమయాప్రోక్తః ప్రద్యుమ్నాంశసముద్భవః । వా
మేభుజేము ముక్షూణాంస్థిత్వామన్మార్గదోభవ ॥ ౧౦౭ ॥ గదాపద్మౌ
మహావీర్యౌ భుజయోరుభయోరథః । స్థిత్వామత్ప్రాప్తికామానాంక్రి
యతామశుభక్షయః ॥ ౧౦౮ ॥ మయేత్థంబోధితాస్సర్వే బద్ధాంజలిపు
టాఃపురః । ఆనందనిర్భృతాః ప్రోచుర్దాసాస్స్మ ఇతివాదినః ॥ ౧౦౯ ॥
జితంజితంతేఽక్షరబద్ధసంశ్రయ శ్రీకాంతవైకుంఠపతేఽఖిలేశ్వర । ప్రప
న్నవిత్రాస వినాశనక్షమత్మ్మాలాలితాంఘ్రే భవనోభవాయ ॥౧౧౦॥
సురద్రుమోద్యాన విహారశాలినే నవాంబుదశ్యామరుచే మధుద్విషే । క
దంబకింజల్కపిశంగవాససే నమోనమస్తే భవనోభవాయ ॥ ౧౧౧ ॥
భుజంగరాజాంగ రపూంకశాయినే సుగంధిపంకాంకిత చారువక్షసే ।

ఆజానుదోర్దండ విఖండితారయె నమోనమస్తె భవనోభవాయ ॥
౧౧౨ ॥ విహంగరాజాంగ నిరూపితాంఘ్రయె సమస్తవెదోదితచారుకీ
ర్తయె । మందస్మితాసారనివర్తితార్తయె నమోనమస్తె భవనోభ
వాయ ॥ ౧౧౩ ॥ అగణ్యపుణ్యైక గృహీతనామ్నె ధామ్నెగుణానాం
మహతామ్మహీయసె । భక్తార్పితోరస్థలపుష్పదామ్నె నమోనమస్తె
భవనోభవాయ ॥ ౧౧౪ ॥ వ్యాఘ్రాయసన్న్యస్తభరైకవీక్షణె౽నుపాయ
తాపన్నజనోపకారిణె । దుష్టేషుదావానలచండరోచిషె నమోనమస్తె
భవనోభవాయ ॥ ౧౧౫ ॥ గాంభీర్యసౌందర్య దయైకసింధవె కారుణ్య
వాత్సల్యగుణౌఘవార్ధయె । మాంగళ్యశౌర్యోర్జిత దివ్యకీర్తయెన
మోనమస్తేభవనోభవాయ ॥ ౧౧౬ ॥ విశ్వోర్ధ్వభవస్థాన నిరోధకారిణే
విహారిణేశౌర్య విహారభూమయె । అనెకరూపాకృతి నామశాలినె న
మోనమస్తే భవనోభవాయ ॥ ౧౧౭ ॥ ఇతిచక్రకృతంస్తోత్రంశ్రుత్వా
ప్రీతో౽ఖిలేశ్వరి । అదదామభయంహ్యేతం పఠతాముత్తమంస్తవం।
౧౧౮ ॥ ధృత్వామెచక్రచిహ్నాం యె స్తవెనానేనమాంనరాః । స్తోష్యం
తివితరిష్యె౽హంతెషామాశుమనోరథాన్ ॥ ౧౧౯ ॥ అతఃకాంతె
త్వయాకార్యా,శ్రద్ధామచ్చక్రధారణె । సంధారయము ముక్షూణాంప్ర
పన్నానామ్మదాజ్ఞయా ॥ ౧౨౦ ॥ ఓమిత్యువాచసాదె వీచక్రశంఖభుజ
ద్వయా ॥ ప్రయోజనాంతరం హిత్వామంత్ర రాజమథాదదా॥ ౧౨౧॥
ఇతిశ్రీబృహద్బ్రహ్మ సంహితాయాంప్రథమపాదె సుదర్శనగీతానామ
ద్వితీయో౽ధ్యాయః ॥

శ్రీరువాచ ॥ దేవదేవ జగన్నాథ రహస్యంమెప్రకాశయ । దా
సభావంప్రపన్నా౽స్మిస్వామిత్వ మ్మెదయానిధె ॥ ౧ ॥ శ్రీనా
రాయణఉవాచ ॥ పురాకల్పాంతరె దేవిభగవత్తత్త్వకామ్యయా
తపశ్చకారవిప్రర్షిః శ్రీవత్సాఖ్యోమహామనాః ॥ ౨ ॥ యత్రనారాయ
ణో దేవ్యాన రేణసహితో౽ధునా ।ఆస్థాయపరమం యోగమాకల్పాం
తమిహాస్తివై ॥ ౩ ॥ వైష్ణవాఖ్యమహాక్షెత్రెద్రావిడెషుపురాభవత్ ।

విష్ణుధర్మేతి విఖ్యాతో రాజాపరపురంజయః ॥ ౪ ॥ ధార్మికః పరమో
దాంతో వినివృత్తమనోమలః । సచజిజ్ఞాసయా విష్ణోశ్చకారని యమం
నృపః ॥ ౫ ॥ త్యక్త్వైకశేఖరం నూనం న పశ్యామి జనార్దనం । వాసుదేవం
రమాకాంతం సర్వశేషిణ మచ్యుతం ॥ ౬ ॥ సమాగతాః ప్రబోధాయ స
ర్వేఽత్ర పురవాసినః । శ్రీవత్సాఖ్యోపితం శ్రుత్వా సంప్రాప్తస్తుల్యవేద
నః ॥ ౭ ॥ శ్రీవత్సఉవాచ ॥ రాజన్ కథం నిపతితో భూమావాదర్శ మయా
సన । కించిత్కీర్తన సిసత్యం నో వద ధర్మవిదుత్తమ ॥ ౮ ॥ విష్ణుధర్మో
వాచ ॥ అవశ్యం యత్తు కర్తవ్యం తత్తు నక్రియతే నరైః ॥ తదహం కర్తుమి
చ్ఛామి నానయం చోపయాతుమే ॥ ౯ ॥ ధర్మవృత్తస్య దేహస్యఫలమే
తద్వినిశ్చితం । యదనేన జగన్నాథః పరమాత్మాఽవలోక్యతే ॥ ౧౦ ॥
అవిజ్ఞాతస్య యస్యైవ ప్రపత్త్యై నియమో మతః । తమవిజ్ఞాయ దేహేఽ
స్మిన్ రతే రుత్పాదనే నకిం ॥ ౧౧ ॥ స్వరూపమాత్మనో లక్ష్యం బ్రహ్మే
ఖ్యం తద్వినా మనాక్ । సుఖం నవిద్యతే బ్రహ్మన్ దేహభూతస్య మే క్వచిత్ ॥
౧౨ ॥ యదిదం దృశ్యతే లోకే శ్రూయతే ద్విజసత్తమ । పరిణామస్వ
భావా సా ప్రకృతిర్బహురూపిణీ ॥ ౧౩ ॥ విద్యుదభ్రానల జ్వాలా నైకరూ
పా విభావ్యతే । తథాసర్వేషు భావేషు దృశ్యమానేషు పశ్యతాం ॥ ౧౪ ॥
యదాధారస్స్ఫురత్యేష సంసారః క్షణభంగురః । సచాధారోన దృష్ట
శ్చేద్వృథా మ జీవితేనకిం ॥ ౧౫ ॥ యస్యభాసా విభాతీదం యదన్యే
నా పభాసతే । తదవిజ్ఞాతమేవంచే ద్వృథామజ్జీవితేనకిం ॥ ౧౬ ॥ స
ర్వస్యావధిభూతంయ త్ప్రాప్యమంతే యదేవహి । తదప్రాప్త మిహ ప్రా
ప్యం కింమే ప్రాప్తం ద్విజోత్తమ ॥ ౧౭ ॥ యస్యానందస్య మాత్రాభిరు
జీవంతి వై ప్రజాః । తమానందమ సంప్రాప్య వృథా మ జీవితేనకిం ॥ ౧౮ ॥
యస్యైశ్వర్యేణ విధృతం జగదేతచ్చరాచరం । తస్యైశ్వర్యమవిజ్ఞాయ కిం
వృథాజీవితేనమే ॥ ౧౯ ॥ యస్య పాదజలం పుణ్యం త్రిజగత్ప్రపునాతిహి ॥
తదేకసంశ్రయం హిత్వా కిం వృథాజీవితేనమే ॥ ౨౦ ॥ యస్య దాస్యైకని
రతా బ్రహ్మరుద్రాదయోఽమరాః । తస్యదాస్యం పరిత్యజ్య కిం వృథా

జీవితేనమె ॥ ౨౧ ॥ వెదశాస్త్రపురాణార్థేనదృష్టార్థాయకల్పతె అదృష్టమాత్మన స్తస్మాంవిదిత్వాతు సుఖీభవెత్ ॥ ౨౨ ॥ చక్షుషోహి ఫలంసాక్షాద్దైవకుంఠస్యావలోకనం । శ్రవణంతస్యవచసాంఫలం శ్రోత్రస్యమానద ॥ ౨౩ ॥ అవఘ్రాణం నాసికాయాః ఫలంతచ్చరణాబ్జయోః । తదుచ్ఛిష్టరసాస్వాదోరసనాయాః ఫలంత్విదం ॥ ౨౪ ॥ తదంగస్పర్శమాధుర్యపరమానం దసంగమః ॥ త్వచఃఫలం మహాభాగత ద్వినాజీవితేనకిం ॥ ౨౫ ॥ ప్రాణేంద్రియ మనోదేహానాత్మానమపియోఽనిశం । సంజీవయతితం హిత్వావదకింజీవితేనమె ॥ ౨౬ ॥ త్రిపాద్విభూతియోర్దేవః కందర్పాయుతసుందరః । సర్వశేషీరమానాథస్తం హిత్వాజీవితేనకిం ॥ ౨౭ ॥యస్యాత్మపక్ష్మపరివర్తిచ విశ్వమెతదావిర్భూవవివిధాభిధమాదిసర్గే । యోంతర్నివేశయతికూర్మ ఇవాంగవర్గమస్యాంగసంగ మపహాయకి మన్యసంగైః ॥ ౨౮ ॥ శ్రీవత్సవెదసిద్ధాంత ఉపాశ్రావిగురోర్ముఖాత్ । ప్రాప్యోభోగ్యోహరిర్నాన్యస్సత్యంసత్యం పునః పునః ॥ ౨౯ ॥ తముత్సృజ్యాగతశ్చేతః కృపణోస్సోఽభిక్షీయతె । నాన్యస్మిన్సాధనందేహె ప్రాప్తయెపరమాత్మనః ॥ ౩౦ ॥ ఉపాయం నైవపశ్యామియేన పశ్యామి కేశవం । శ్రీవత్సనిశ్చిత మతశ్శరీరస్యైవ మోక్షణం ॥ ౩౧ ॥ నృపస్యవచనంశ్రుత్వాశ్రీవత్సోపిమహామనాః । ఉవాచవచనం చారున్నృపతేఃప్రాణపోషణం ॥ ౩౨ ॥ శ్రీవత్సఉవాచ। ఎవమెవమహాబాహో మయాపిసుదృఢీకృతం । ప్రాణాన్నధారయిష్యేఽహామనాలోక్యమహేశ్వరం ॥ ౩౩ ॥ తదామవాభవద్వాణీరాజన్ కాప్యశరీరిణీ । ధర్మమూలమిమందేహం మ్రుతంనత్యక్తుమర్హసి ॥ ౩౪ ॥ ఇతోగచ్ఛమహాక్షేత్రం నరనారాయణాశ్రమం । ఉపాయంగదితాతేఽద్యస దేవ్యాదీనవల్లభః ॥ ౩౫ ॥ యావద్గంతుంమనశ్చక్రె తావదేతచ్ఛ్రుతమ్మయా । విష్ణుధర్మాతనుంత్యక్తుముద్యతః కెనహేతునా ॥ ౩౬ ॥ తద్దృష్టుమాగతశ్చాత్ర రాజన్మాశ్రుత్యతెవచః । అవయోస్తు వ్యాఖ్యైకవనిశ్చితాజగతీపతె ॥ ౩౭ ॥ బహుభిర్బోధితోఽహం నైసా

ధనై రాత్మదర్శనైః । నతైరహం మహీపాల దృష్టవానీశ్వరం హరిమ్॥
౩౮ ॥ సాంఖ్యైస్సంబోధితస్సమ్యక్తత్వ నిర్ణయవర్త్మనా । విజ్ఞా
తోఽయమ్మయాహ్యాత్మాపంచ వింశోఽయఈరితః ॥ ౩౯ ॥ నైవప్రాపం ప
రంస్వస్మాత్షడ్వింశంపురుషంనృప । యదాధారమిదంసర్వం సదసచ్ఛబ్దశ
బ్దితం ॥ ౪౦ ॥ తతోఽహంచింతయన్నాసంచిదాత్మానకరోతిహి । ప్ర
కృతిజన్య దయాపియంకులస్సృష్టిరియమ్మతా ॥ ౪౧ ॥ యత్సంయో
గాత్పుమాన్నప్రాకృతం భావమాశ్రితః । అస్వతంత్రోహ్యయం తస్మా
త్కర్తానకోఽస్య విధీయతే ॥ ౪౨ ॥ కర్తృత్వం ప్రకృతేనైవయాజ
డాపురుషాశ్రితా । ఉభయోః పరతంత్రత్వాత్కర్తృత్వంనోప ప
ద్యతే ॥ ౪౩ ॥ ఆత్మాప్రకృతియోగాచ్చేత్కర్తాస్యాత్తాదృశోఽస్మ్య
హం । విశ్వకర్తాకథంనస్యామితి సంచింతితమ్మయా ॥ ॥౪౪॥ విజ్ఞాతః
ప్రకృతేర్భిన్నస్సామర్థ్యంతస్యనేష్యతే । అతఃప్రకృతి హీనోపివిశ్వక
ర్తా నశస్యతే ॥ ౪౫ ॥ ఏతత్సంశయ విచ్ఛిత్త్యైశరణంకం ప్రజామ్య
హం । నాస్తిమత్తఃపరః కోపిమద్విజాతీయరూపవాన్ ॥ ౪౬ ॥ ఏవం
సంతప్యమానస్య చిరకాలంవిపశ్చితః । ఉపస్థితస్సమభవత్సంతాపాత్పురు
షఃపరః ॥ ౪౭ ॥ సచాహమామవనతం శోచమానంసుదారుణం । కింశో
చసిమహాభాగ పరిగ్లానముఖాంబుజః ॥ ౪౮ ॥ ఏవముక్తోఽహమాన
మ్యబభాషె విధృతాంజలిః । నాహంపశ్యేత్రిభువనె మమసందేహనాశ
కం ॥ ౪౯ ॥ పురుషఉవాచ ॥ జానేఽహంనరశార్దూలహ్యనుక్తోపిత
వేంగితం । యోగప్రభావాత్సిద్ధోఽహం సామర్థ్యంత్వమిహేచ్ఛసి ॥
౫౦ ॥ పలాశవత్పుష్కరస్య నిర్లిప్తః పురుషోహ్యయం । యోగనై
వాత్మనస్సిద్ధిం యథావిందతితచ్ఛృణు ॥ ౫౧ ॥ యోగప్రభావేనహరి
స్సంసూతేచచరాచరం । పాలయత్యేషయోగేన సంహరత్యేషనైతథా॥
౫౨ ॥ యోగైశ్వర్యమిదంసర్వం దృశ్యతేశ్రూయతేచయత్ । చిత్త
వృత్తినిరోధోహియోగశబ్దేనచోచ్యతే ॥ ౫౩ ॥ సర్వజ్ఞత్వం జనేశత్వం
సర్వగత్వం స్మృతిస్తథా । సర్వం భవతి యోగేననాస్తియోగాత్పరః।

ప్రభో ॥ ౫౪ ॥ సిద్ధయోగనయోగేన యోగి నైవాప్తసిద్ధయః । యోగే నైవాప్యతిష్ఠంతి పితరో మునయస్సురాః ॥ ౫౫ ॥ యోగేన పంచభూతాని ప్రథాతుం పురుమంతథా । అత్యేతి సర్వభూతాని యోగస్థో నాత్ర సంశయః ॥ ౫౬ ॥ యోగోపాయేన విప్రర్షే సర్వైశ్వర్యస్తతో భవ । కర్తా సమస్తవిశ్వస్య సంకల్పేన భవిష్యసి ॥ ౫౭ ॥ తేనోపదిష్టోహం యోగమస్వాతిష్ఠమతంద్రితః । యమాదిభిర్యోగపదైస్సుసంపన్నో నిరామయః ॥ ౫౮ ॥ అవిదం తేన యోగేన సర్వేషామంతరంగతం । కృతాకృత్యం తదాత్మానం మేనే నిరుపమం ప్రభుం ॥ ౫౯ ॥ సర్వేభ్యో విసజాతీయస్వభావబలపౌరుషః । కో౽మి నిజసంకల్పసిద్ధిమేతదచింతయం ॥ ౬౦ ॥ సంకల్పాత్ససృజే దివ్యం మహాకాశే మనోహరం । లోకమత్యాదితాకారమనాకామ్యుతదర్శనం ॥ ౬౧ ॥ నానావర్ణమణివ్రాతపన్నిబద్ధమహీతలం । మందారపారిజాతాదితరురాజవిరాజితం ॥ ౬౨ ॥ విచిత్రశిలసద్ధాతు సంలిప్తగగనాంగణం ॥ స్ఫురత్కల్హారకాసారవిహారివనితాజనం ॥ ౬౩ ॥ స్ఫురచ్చామీకరోత్తుంగగోపురోద్ధూతకేతుకం । సౌధాగ్రోదగ్రమాణిక్యచర్చితధ్వాంతదిక్తటం ॥ ౬౪ ॥ వితానపటసంతానివారితదివాకరం । కర్పూరక్షోదసంచారచారుచంద్రోదయశ్రియం ॥ ౬౫ ॥ ముక్తావళిలసద్ద్వారసువర్ణకలశోజ్జ్వలం । నీలాశ్మవాటికారూఢజలయంత్రమహోత్సవం ॥ ౬౬ ॥ విహారవాపికాపద్మమిళిందముఖరీకృతం । హంసకారండవాకీర్ణవిముగ్ధతటసైకతం ॥ ౬౭ ॥ మత్తమాతంగసంచారదానార్ద్రీకృతభూతలం । పాటీరసీరసంసిక్త ప్రమోదితహాజనం ॥ ౬౮ ॥ గంధర్వగీతసంగీతసంచారవిలసత్సభం । మృదంగమధురక్వాణవిబోధితరఘు మద్ధ్వజం ॥ ౬౯ ॥ తస్మిన్ పురే సమానీతాః రాజ్ఞా కాంచనవిష్టరే । సంకల్పాదసృజం తత్ర గ్రహనక్షత్రతారకాః ॥ శీతవాతవర్షాదిభయం తత్ర మనాగపి । జానిర్మృత్యుర్మనోగ్లానిర్నైవ యోగబలాదభూత్ ॥ ౭౧ ॥ యద్యదిచ్ఛామి తత్సర్వం సుసంపన్నమభూదిహ । ఈశ్వరం నాపరం మేనే కాలే హమితిభావిష్ణుః ॥ ౭౨ ॥

సమర్థో ఽన్యః పరః కో ఽపి వర్తతే న భవిష్యతి । [illegible]
[illegible]ర్త్యం సత్యం న సంశయః ॥ ౨౩ ॥ తత్రాహమ న్యజం కాంతా [illegible]
విలోచనాం । తయా న హి విమానేషు విమయా [illegible] బుభు[illegible]
౨౪ ॥ నజరా నద యోగో న పౌరుషబలత్రయః । కంవర్ణ ఇవ రాజేంద్ర
రూపేణాప్రతిమా ఽభవం ॥ ౨౫ ॥ సంపాద్య పుత్రపౌత్రాంశ్చ తత్రస్థం
బంధు బాంధవాన్ । సహస్రశః కోటిశశ్చ భోధా తేవ చాపరః ॥ ౨౬ ॥
[illegible]త్యాగ సహస్రాణాం దినమేకం ప్రజాపతేః । సంకల్పితం భగవతా తస్మి
న్వృత్తం తదా నృప ॥ ౨౭ ॥ మయా కృతో ఽయ సంకల్ప స్సచనాశముపాయ
వాన్ । నతత్ర తన్నగరం నారీన పుత్రాన్సుహృదో నచ ॥ ౨౮ ॥ అహంతు
కేవ వానంతస్మిన్నాకాశమంతరే । కిన మే నాశితో నూనం సంకల్పో యోగ
భావజః ॥ ౨౯ ॥ కుత్రాస్తి సపుమానద్య యో మామైశ్వర్య మత్యగా
త్ । ఇత్యహం సర్వభూతాని తమన్వేష్టుం ప్రవిష్టవాన్ ॥ ౩౦ ॥ పృథివీరూ
పమాస్థాయ పృథివ్యా అంతరం గతః । పృథివీమత్య గాం తాలేనాపశ్యం
పురుషం పరం ॥ ౩౧ ॥ పృథివీతో వినిర్గత్య వారిరూప ముపేత్యచ ।
ప్రవిశ్యచాత్యగాం వారినాపశ్యం పురుషం పరం ॥ ౩౨ ॥ వినిర్గత స్త
త స్తేజః ప్రవిశ్యాహం తదాకృతిః ॥ అత్యగాం తైజసం రూపం నాపశ్యం పు
రుషం పరం ॥ ౩౩ ॥ ఏవం వాయుమథాకాశమహంకారమ్మహత్తమం ప్ర
ధానమత్యగాం తాదృ నాపశ్యం పురుషం పరం ॥ ౩౪ ॥ అసంఖ్యాతాను
యా దృష్టాస్సృష్టిస్తస్త్యేషు పార్థివ ॥ తేషు యోగబలేనాహం నవిత్తః క
[illegible]వాంబుజం ॥ ౩౫ ॥ యదా ఽహం ప్రకృతేరూర్ధ్వం గమనాయ ద
[illegible] । ఆత్మానమేవ నాపశ్యం నాపశ్యం పురుషం పరం ॥ ౩౬ ॥ పు
రుషో వ వరశ్చేతి ఇతి మే నన్న్యభాసత । కింతు యోగగతినా నీవ్యక్షాపం
పదపౌరుషం ॥ ౩౭ ॥ అసహానాదినా [illegible]తః కోప్యస్తి పురుషః పర[illegible]
[illegible]పధాన లోకద్ప్రహావ స[illegible]గుణాత్మకః ॥ ౩౮ ॥ యోగాదినా[illegible]
[illegible]శ్యాత్మైశ్వర్యమియ స్తథా । ఇతః పరం గతిర్నాస్తి నిశ్చయో[illegible]
[illegible] । ౩౯ ॥ ఏవం చింతయతే మహ్యం వాగాహాంబర[illegible] ।

[illegible]త్వాకృపామయాగ్రాహ్యాశ్చాగ్రాహ్యాః కోటిసాధనైః ॥ ౨౦ ॥ త
త్వాతిశ్రమణసైవజ్ఞానేనాధిగతస్త్వయా ॥ సప్తమఃశ్రీశా శేషోమునిలో
కాయామాపధస్మృతః ॥ ౨౧ ॥ పునఃప్రకృతిలోకేస్మిన్ శ్రేష్ఠ ఏకో౽హమేవ
ధీస్మృతః ॥ సో౽హంనాన్యథాప్యనవినాగమ్యః కదాచన ॥ ౨౨ ॥
పారమైకాంతికంభావం సంపాదయగుణైః కులాత్ ।ఉపాయాంతరముత్సృ
జ్యనామాంలభ్యో౽న్యసాధనైః ॥ ౨౩ ॥ ద్రావిడేషుజనింలబ్ధ్వామ ద్ధ
ర్మోయత్రతిష్ఠతి । ప్రాయోభక్తాభవంతీహమ మపాదాంబుసేవనాత్ ॥
౨౪ ॥ ఏతదన్వేషణసైవమత్ర్యాప్తస తతంభవాన్ । మహత్త్వం మద
తిప్రాజ్ఞ సస్మాద్వాల్మీకిమయాకృతః ॥ ౨౫ ॥ శోభయాపరయాయుక్తప్త
స్మాచ్ఛ్రీవత్ససంజ్ఞితః । నరనారాయణౌ ప్రాప్యమద్విభూతిసనాతనౌ
౨౬ ॥ దీక్షాంభాగవతీంప్రాప్య సంతాప్యతనుమాత్మనః । అనుసంధానత
త్పరేమె మామువైష్యసిమాశుచః ॥ ౨౭ ॥ ఇతిశ్రీబృహద్బ్రహ్మసం
హితాయాంప్రథమపాదేను దర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితంనామతృతీ
యో౽ధ్యాయః ॥ ౩ ॥
శ్రీవత్సఉవాచ ॥ నచాహమవతీర్ణో౽స్మి శ్రీవత్సాఖ్యోనృ
పోత్తమ । స్మృతిర్మేనాద్య సంయుద్ధాయోగతః చరణాశ్రయాత్ ॥
౧ ॥ తత్రాహంగంతు కామో౽స్మియదితేరోచతేవచః ॥ నారా
యణాశ్రమం యావచావామవ్యనరేశ్వర ॥ ౨ ॥ రాజోవాచ ॥ మాచి
రంకురువిప్రర్షేకుత్ర నారాయణాశ్రమః ॥ గచ్ఛావపుండరీకాక్షం దిదృక్షద
ర్శనకాంక్షిణౌ ॥ ౩ ॥ శ్రీవత్సఉవాచ ॥ రాజన్పశ్యప్రభావమ్మేయో
గస్యనయనాంబుజే । పిధేహిపాణినాదీర్ఘం రాజ్యాశాంవిని వర్తయ
౪ ॥ ఏవముక్తోనివర్త్యాశాంప్రజాః పుత్రేనివేశ్యసః ॥ రాజ్యంతృణమివ
త్యక్త్వాపిదధేలోచనద్వయం ॥ ౫ ॥ శ్రీవత్సోదర్శయామాసతంగిరింగం
ధమాదనం । ముహూర్తేన కనకమతే యోగాభ్యాసప్రభావతః ॥ ౬ ॥
శ్రీవత్సఉవాచ । ముచ్యతాంనయన ద్వారంముక్తి ద్వారంవిలోకయ ।
[illegible]మివ వైకుంఠ సాధనైర్నానాంసరిద్వరాం ॥ ౭ ॥ విష్ణుధర్మా[illegible]

స్తృష్ట్వానరనారాయణాశ్రమం । అపశ్యన్నయనానాథో [illegible]
శ్వసం ॥ ౮ ॥ యత్రచాలకనందాఖ్యానదీకైవల్యవాహినీ । తత్రవాతిచ
[illegible] పావనాయహలతాశనః ॥ ౯ ॥ ఆస్తేవిజ్ఞానదాధాతా కూర్మ
స్యకమలోద్భవ । గరుడోపిశి లాయాంపి సేవతే చరణాంబుజం ॥ ౧౦ ॥
ధర్మాత్మజం నరసఖంజగదేకవంద్యం నారాయణం జలజలోచనము ప్ర
మేయం । సిద్ధైరుపాశ్రితముదారగుణైః కరా శింజీమూలతమీపుతతనుంపు
రుషందదర్శ ॥ ౧౧ ॥ పద్మాసనం వరకమండలు ముగ్ధహస్తమేణాజి
నోత్తరపటంవిలసత్త్రిదండం । శుద్ధోపవీతిన ముర్ధ్నల కిరణమాలమా
బద్ధశేఖరశిఖం పురుషందదర్శ ॥ ౧౨ ॥ ప్రాణావకోధతిరుభూత తనుం
ప్రపన్నతత్త్వం పరంపరమయాదయయాదిశంతం । కంద[illegible]హార
ఖండితకోపదర్పంసిద్ధాంతశాంతహృదయం పురుషందదర్శ ॥ ౧౩ ॥
సామాదివేదపరిగీతచరిత్రబృందమానంద సాంద్రనయనక్షతవిశ్వతాపం।
పద్రృష్ట్వా విశ్వపయుయాతపసి ప్రవిష్టమాత్మాన ముజ్జ్వలగుణం పురు
షందదర్శ ॥ ౧౪ ॥ శ్రీమంత్ర రాజపదవర్ణ విచారయుక్త్యా మంత్ర
ద్వయార్థపరివర్త నదగ్ధమాయాః। తత్త్వత్రయైకపరిచింతన లబ్ధవిద్యా
శాస్త్రయాంస్తుని జధామ్ని నివేశయంతం ॥ ౧౫ ॥ తాపూచతుశ్చరణ
పీఠతలేలుఠంతౌ సాష్టాంగ పాతపరిపూతశరీర యష్టిః।ఆవాంవిలోకయ మ
నాక్కృపయాభవ్యాగ్నేస్నంతప్య తేచరణమూలము పాశ్రయంతౌ ॥౧౬॥
నమోఽనంతాయ దేవాయ సురాసురనతాంఘ్రయే । ముక్తిప్రదాయ
ముక్తాయసాత్త్వతానందదాయినే ॥ ౧౭ ॥ ఆవయోస్తవపాదాబ్జపరిచ
ర్యామభీప్సతోః । గుణత్రయాతిరిక్తానాంగతిః కేవభవేదిహ ॥ ౧౮ ॥
శ్రీనారాయణఉవాచ ॥ త్రిధాగతిరిహప్రోక్తాకర్మిణాంజ్ఞానయోగినాం।
సాత్త్వతానాం తృతీయాహిగతీనామవధిహిసా ॥ ౧౯ ॥ త్రిలోక్యాం
కర్మిణాంప్రోక్తాతద్బహిర్జ్ఞానయోగినాం ॥ సన్న్యాసినాంసమాఖ్యాతా
బ్రహ్మలోకము యాగతిః ॥ ౨౦ ॥ మద్యోపాక్షిఅతదితిగ్తానాం[illegible]
తానాత్మమభీప్సతాం। ఖరమైకాంతినాంతత్సగుణాతీతాగతిర్మతా।

౨౧ ॥ వైకుణ్ఠదాస్యయుక్తానాం దాసవేషోపశోభినాం । దాసదాసేతితత్ర
నామపూర్వాశ్చ గతిరిష్యతే ॥ ౨౨ ॥ నివర్త్యసర్వతస్సంగంనసంబధ్య
తేహ్యజం । ప్రయోజనాంతరంహిత్వామామేకంశరణంగతాః ॥ ౨౩ ॥
తేప్రాప్నువంతి మామేవమత్తైవాత్యంతవల్లభాః । మామ్యేతేనాభికాం
క్షంతి ప్రాణాదప్యతివల్లభం ॥ ౨౪ ॥ శ్రీవత్సయోగసంసిద్ధాశ్చ
నైకభాజన । సరహస్యం ప్రయచ్ఛామిసిద్ధాంతజ్ఞానముత్తమం ॥ ౨౫ ॥
యస్యాహం రూపభేదేన జనానాంహితకామ్యయా । అస్థితోవైష్ణవంశ్శా
స్త్రంనశేషసహితస్సదా ॥ ౨౬ ॥ తదేకంకారణం బ్రహ్మవేదాంతప్రతిపా
దితం । తాహాంవక్ష్యమితస్య ప్రభావంశత జన్మభిః ॥ ౨౭ ॥ గుణాం
స్తస్యవక్ష్యేతుమైశ్వర్యంభూతివైభవం॥నైవంవస్తుపరంయోనపరిచ్ఛేదో
ప్యభాయతే ॥ ౨౮ ॥ యత్రనాయమసౌదేశోనదేశస్తాదృశఃక్వచిత్ ।
అతో దేశపరిచ్ఛేదః పురుషస్యనవిద్యతే ॥ ౨౯ ॥ యత్రనాయమసౌకా
లోనకాలస్తాదృశః క్వచిత్ । అతఃకాలపరిచ్ఛేదః పురుషస్యనవిద్యతే
౩౦ ॥ ఆశ్రయాంతరసంశూన్యోనాశ్రయో విద్యతేక్వచిత్ । నిరాశ్ర
యో శ్రయశ్చైష పరమాత్మా ఉద్వయోమతః ॥ ౩౧ ॥ ఆధేయ మత్ర
సకలంచిద చిచ్ఛబ్దసంజ్ఞితం । ఆధారభూతమప్యేక మవ్యయంబ్రహ్మసం
జ్ఞితం॥౩౨॥ఆధేయనామభిస్తస్యనామానివిలసంతిహి॥ మతస్యాధారత్వా
చనానావస్థాకృతానిహి॥ ౩౩ ॥ఆధేయరూపైరూపాణినానావస్థా కృతాని
వై ॥ స్వప్రకాశస్వరూపస్య విలసంతి పరాత్మనః ॥ ౩౪ ॥ ప్రకాశ్యమ
త్రసకలం చిదచిచ్ఛబ్దసంజ్ఞితం । ప్రకాశ్యతే తస్యభాసాత స్మాద్దేవః ప్ర
కాశకః ॥ ౩౫ ॥ ప్రవర్త్యంసకలంహ్యేతదయమేకఃప్రవర్తకః॥ప్రవర్త
కత్వగుణకోనామ్నాచాపిప్రవర్తకః॥ ౩౬॥ నియంతాచైష సర్వేషాంని
యామ్యానాంచసర్వశః।నియంతృత్వంగుణస్తస్యతథానామాప్రకీర్తితః॥
౩౭॥ఆధేయంకార్యతాంయాతివ్యావస్థాంతరభేదతః। కారణంతత్రచాన్వేతి
కాలకర్మప్రవర్తితం॥౩౮॥కారణంసర్వకార్యాణాం జనకఃపరమోమతః
జన్యంహిసకలంహ్యేతదాత్మనోగుణతోహిసః॥౩౯॥తస్యైవంసకలంతత్ర

...భద్దసంస్థితం। తదీయం తదీయత్వం ప్రాప్య తత్రైవ వర్తతే॥౪౦॥ శే
షత్వేకీతి విఖ్యాతో దాసస్స్వామిన ఏవ హి । చేతన స్త్రివిధో భాగవన్నాది
ర్వ్యగై కసాధనః ॥ ౪౧ ॥ చిదచిద్భ్యామథాతో విలక్షణం తత్త్వ మిష్యతే ।
తత్ప్రభవన సంప్రాప్తవిశ్లేషో మానసైవహి ॥ ౪౨ ॥ అత్రీతావి కసంశ్లేష
హీనం ప్రాప్తగుణాలో వినటస్వభావో వ్యాయం భదోషతో మతేన ...
తః ॥ ౪౩ ॥ ఉభయోరాత్మభూతోఽయం స్వతంత్రో భగవానరిః ।
త్రితనో భగవానోఽలిప్తో భోజో భోగవర్జితః ॥ ౪౪ ॥ భాయాతవన్యా
పేణ ప్రవిష్టో విహారాభిధః । అచేతనాయాం ప్రకృతౌ చేతనే ... తుస్వై
పహీ ॥ ౪౫ ॥ ఉభయోర్వ్యవహారీయ స్వభావమనైభవా... దోవిహా
వితో వ్యామతా, భద స్తచ్ఛరీరతా ॥ ౪౬ ॥ ఇతోఽ నన్యార్హ ...ంట
శంకేవాత్మ పరమాత్మనోః । విచింత్యైవం విముక్తస్సాక్షి శ్రీవత్సవక
శివతే ॥ ౪౭ ॥ అచిత్సుభోగ్యభూతం హి ప్రాకృతేఽప్రాకృతేనచ । అణు
మాత్యాత్మ విజ్ఞాత్వా సాన్వవిద్యుల్లతోపమాం ॥౪౮॥ అప్రాకృతేన ...హి
సనై ముక్తాత్మ యేన ద్విజోత్తమ । స్వస్యానన్యావహాభోగ్యం హి విద్ధి దేవంత
...పతిం ॥ ౪౯ ॥ స్వతంత్ర మాత్మనో దేవం కారుణ్యాదిగుణాన్వితం ।
తదీయస్యాత్మనోఽనన్యసాధనం సాధుసాధయ ॥ ౫౦ ॥ ప్రాకృతేష్వప
దార్థేష్వలధాచాప్రాకృతేష్వపి । సమస్తేషు స్వకీయత్వ స్పృహామాత్మ
తి కింత్యజ ॥ ౫౧ ॥ ప్రాకృతా ప్రాకృతేష్వేవం చిదచిత్సు నిరంతరం । సర్వ
శక్తిగుణోపేతం భగవంతమవస్థితం ॥ ౫౨ ॥ భావనాత్యంతి కనైవ భ...
...ల్యావి లక్షణం । తత్రాప్త మొనదావత్సయా వదత్రికళేబరం ॥ ౫౩ ॥
అఖండ తైల ధారావదవిచ్ఛిన్న స్మృతిః పుమాన్ । అత్యైతిపరమాత్మా
నమితి వేదాంత డిండిమః ॥ ౫౪ ॥ శృణువత్స ప్రవక్ష్యామి సాధనం స్మృ
తమొహరేః । అధికారానురూప్యేణ కర్మజ్ఞానముపాసనం ॥ ౫౫ ॥ ఇతి
శ్రీపాంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ప్రథమపాదే సుదర్శన
శ్రీనారదానాం శ్రీవత్సముని తత్త్వ... పంచమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీనారాయణ ఉవాచ । వేదోక్తం కర్మకుర్వీత్యున్వేత సప్వాన్భా
తూణావారేః । ఉపాసేముక్తయేలోకెసహస్రేషు చోక్త్వవ ॥ ౧ ॥ విష్ణు
క్తంహిమన స్తస్యవిషయానాస్వాదనేవహి । నైకదావశమాయాంతి వినావ
హదనుగ్రహాత్ ॥ ౨ ॥ అతస్సర్వాత్మ నావత్సమద్ధర్మా కామయాన్వి
తం । ఆచార్యం శరణం సమ్యక్ సంశ్రయేత విచక్షణః ॥ ౩ ॥ దేహశు
ద్ధింవిధాయాథ యథాశాస్త్రం పరమాత్మనః । మంత్రరాజం ద్వయం చైవ పౌ
రుషం సూక్తమేవచ ॥ ౪ ॥ శ్రీసూక్తం పావమానం చ భూమిసూక్తంత
థైవచ । స్వర్ణఘర్మానువాకశ్చ ద్వాదశానాం సమభ్యసేత్ ॥ ౫ ॥
శ్రీవత్స ఉవాచ । భగవన్ దేహశుద్ధిహీన కీదృశీ కేన జాయతే । మం
త్రరాజస్య మాహాత్మ్యం మంత్రరాజశ్చ కోభవేత్ ॥ ౬ ॥ శ్రీనారాయణ ఉ
వాచ । శ్రుత్వా శాస్త్రవిశేషేణ ప్రవృత్తిం చ తతో తరాం । నివృత్తింస్వా
దయే కృత్వా పరధర్మాయ సజ్జితః ॥ ౭ ॥ విరక్తో వాగ్గృహస్థో వానకామ
కామఏవచ । తాపాదినావియుక్తస్స్యాత్ స్వాతకైః కోటిజన్మజైః ॥ ౮ ॥
ఏషాంవైష్ణవసిద్ధాంతేసంస్క్రియాపరమా మతా । సుదర్శనాగ్ని నాతప్త్వ
శరీరంయద్విశోధ్యతే ॥ ౯ ॥ బద్ధ్వాంజలిపుటం శిష్యం త్రాహి త్రాహీతి
వాదినం । విశోధ్య పంచగవ్యేన కుశైర్గాత్రేషు మార్జయేత్ ॥ ౧౦ ॥ వారా
హాదీను సంభూతాః కుశాః కర్మప్రవర్తకాః । విశోధయంతి చాంగేషు మా
ర్జనాద్విష్ణునామభిః ॥ ౧౧ ॥ వాసుదేవో హ్యచ్యుతోఽనంతః ప్రద్యు
మ్నో హ్యనిరుద్ధకః । కృష్ణో రామో హరిర్విష్ణురుపేంద్రో గరుడధ్వజః
॥ ౧౨ ॥ వైకుంఠో వామనశ్చక్రశంఖపద్మగదాధరః । త్రిపాదో హృషీ
కేశః పుండరీకనిభేక్షణః ॥ ౧౩ ॥ శ్రీభూనీళాపతిర్దేవః ప్రణవాద్యాన
మోంతకాః । తం వై విశోధయంత్యేతే పాపైర్యశ్చరణాగతం ॥ ౧౪ ॥ అ
స్త్రేణద్వాదశానేనశోధయేద్వృకుశోదకైః । క్షురకేణ శితేనాథముండ
నంతస్యకారయేత్ ॥ ౧౫ ॥ స్నాపయేద్వారుణైర్మంత్రైస్త్రిలామ ...
మంత్రైః । భగవత్పాదసలిలైస్తులసీదళసత్కృతైః ॥ ౧౬ ॥ ...
... కవచేన సమాహితః । మంత్రరాజేన గాయత్ర్యా ...

ప్రాణాన్ సవాగ్యతః ॥ ౧౭ ॥ ఉపవీతం పునర్దత్వా ద్భగవత్కైంకర్య సిద్ధ-
యే । శిష్యార్థం ప్రార్థయేద్దేవం జయలక్ష్మీపతిం హరిం ॥ ౧౮ ॥ తదా-
జ్ఞాలంఘినం దీనమన్యశేషాభిమానినం । కులజాత్యభిమానేన మోహి-
తం దేవమాయయా ॥ ౧౯ ॥ స్వతంత్రమకృతప్రజ్ఞమన్యత్రైశ్వర్యచిం-
తకం । ఆధేయత్వస్వభావాదిస్వరూపజ్ఞానవిచ్యుతం ॥ ౨౦ ॥ అప్రప-
న్నమమర్యాద మకృతార్థం గతత్రపం । స్వీకురుష్వైనమబ్జాక్ష కరుణార్థిన
మర్థద ॥ ౨౧ ॥ పరభక్తిపరజ్ఞానపరప్రేమైకభాజనం । కృత్వాని శేష
దేవేశ జానీహి భవభేషజ ॥ ౨౨ ॥ స్వీకురుష్వ మహాదేవ పాదమూల-
ము పస్థితం । ప్రణతం ప్రణతాధార కైంకర్యవినివేశయ ॥ ౨౩ ॥ క-
ర్మణా భ్రామ్యమాణోఽయమనేకాధిమహార్ణవే । నానోపాసనవిభ్రా-
న్త్యా నానాసిద్ధాన్తవర్త్మనా ॥ ౨౪ ॥ ప్రపన్నో భగవత్పాదమూలత
మాయాగుణాత్పరం । విదిత్వా పరమోదారగుణాయతనమాయతం ॥
౨౫ ॥ ఏవం సంప్రార్థ్య పితరం జగతః పరమేశ్వరం । ఆచార్యః పూజయే-
ద్భక్త్యా తాపసంస్కారసిద్ధయే ॥ ౨౬ ॥ స్నానవాద్యైః పవిత్రైశ్చత్రవ
నీరాజనాదిభిః ॥ పౌరుషేణతు సూక్తేన పాయసేనానలం హునేత్ ॥ ౨౭
శీతముద్భావయేద్వహ్నిమాధారాదిభిరేవచ । వైకుంఠామర్దైర్ఘ్యశ్రీం
దేహాంతర్భావయేత్ ॥ ౨౮ ॥ స్ఫురన్మకరకుండలం కులకోశరత్న-
గాంవిముక్తజనసేవితం జలజకర్ణికానంస్థితం । కిరీటమణిదీపికాభి-
లీనశోకానలం పిశంగపట సంగినం సజల నీరదాంగచ్ఛవిం ॥ ౨౯ ॥ అ-
శేషగుణశేవధింవిధిముఖామరైస్సేవితం నిపీతవిమలప్రసన్నదయితయా-
మాత్రేక్షణం । లసద్భుజ చతుష్టయంధృత పవిత్రశంఖాంబు జంగదాం
గతినమాత్రయేవలయినం రమాలాలితం ॥ ౩౦ ॥ ఏవంధ్యాత్వా ప్రభావా
మహాత్మ్యం త్రిరాశేషవైష్ణవః । శంఖచక్రేవి శోధ్యాథమంత్రైర్విష్ణుంచా-
ప్యత్రైరథ ॥ ౩౧ ॥ సంపూజ్య భగవత్పార్శ్వే నిధాయపరమాయుధే ।
ప్రోక్షయేద్భిద్యసంస్కార సిద్ధయేప్రణతో గురుః ॥ ౩౨ ॥ సుదర్శన
[illegible] నారాయణ[illegible]యుధ । ఏతత్తేస్వామినః పాదపవిత్ర[illegible]

సముద్ధృతః ॥ ౩౩ ॥ స్వామిన్ననుగృహీతస్త్వేవీక్షితః కృపయాభృశం ।
యదసౌసర్వముత్సృజ్యకైంకర్యాయోపసంస్థితః ॥ ౩౪ ॥ సంసాధయత
థాయోగ్యం ప్రభోః పాదార్చనాయచ ॥ యథాభవేత్సురశ్రేష్ఠో జ్యేష్ఠ స
ర్వాయుధేషుహి ॥ ౩౫ ॥ కర్మణాదేహయోగేన సంగేనామేధ్యసేవయా
అయోగ్యత్వమవాప్యాశు జ్వాలయాదాసతాంనయ ॥ ౩౬ ॥ చిత్స్వ
రూపేణదేహో దేహినోన్యోయద్యప్యయంజనః । తథాపిదేహయోగేనహ్యా
న్యశేషత్వరక్షసా ॥ ౩౭ ॥ సంస్పృష్టోనష్టసంశుద్ధిర్నాధికారీపరార్చనే ।
కైంకర్యార్హోయథాఽభ్యర్చేత్తథా కురునమోనమః ॥ ౩౮ ॥
పాంచజన్యనిజధ్వానధ్వస్త పాతకసంచయ । శరణార్థీ భవేత్సద్యశ్శ్రీమ
త్పాదయుగార్చనే ॥ ౩౯ ॥ కైంకర్యందేహి దేవేశదీనస్య శరణార్థినః
ప్రతాప్య శంఖచక్రాభ్యామంకయేద్భుజమూలయోః ॥ ౪౦ ॥ పవిత్రే
ణవిశుద్ధాత్మా యదిహీనకులోద్భవః । ద్వయాధికారీభవతి పూజ్యోవం
ద్యోఽమరైరపి ॥ ౪౧ ॥ చక్రాంకితస్యదేహోఽయం యత్రకుత్రప
తేదిహ । తత్రైవతీర్థంభవతి యత్రత్యక్తంకళేబరం ॥ ౪౨ ॥ వైష్ణవస్యై
కమేవాత్మా స్వాత్మానం ప్రపునాతిహి । దర్శనస్పర్శనధ్యానాద్దేహః
పాతకినోబహూన్ ॥ ౪౩ ॥ శంఖచక్రాంకితం గాత్రందయాయాభా
జనంహరేః । అతివర్తితుమప్యేనంనభవంతి యమాదయః ॥ ౪౪ ॥ సం
బంధాదేవసంసిద్ధిస్తీర్థానాంమునిభిస్స్మృతా । చక్రలాంఛిత దేహస్య
బంధోఽస్తిమరణావధిః ॥ ౪౫ ॥ మృతంశరీరం విప్రస్యశంఖ చక్రాది
లాంఛితం ॥ నసంత్యజతిదేవేశస్సత్యం సత్యం వదామ్యహం ॥ ౪౬ ॥ ఉ
త్కలేషు పురాకశ్చిద్బ్రాహ్మణో గౌతమాన్వయః । సోమశర్మేతి వి
ఖ్యాతో వేదవేదాంగ పారగః ॥ ౪౭ ॥ స్వాధ్యాయ శీలోనితరామగ్ని
హోత్రపరస్సదా । అన్యదేవ సమందేవమ్మనుతేపురుషోత్తమం ॥ ౪౮ ॥
అన్యశేషేణ దేవేశం విష్ణుశేషేణచాపరం । యజతే నిర్విశేషేణ శివశ
క్తిమహేశ్వరాన్ ॥ ౪౯ ॥ తేషాంకృపావిశేషేణ జాతస్సర్వసమృద్ధి
మాన్ । పరాజయోన శత్రుభ్యోనభయం రాజదస్యుతః ॥ ౫౦ ॥ నిర్వి

దోనాభవత్తస్యనానాకామ హతాత్మనః ॥ రజసాఘోర సంకల్పాస్తమ
సాఽఽలస్యపీడితాః ॥౫౧॥ భవంతి పురుషా విప్రవినాస త్త్వనిషేవ
ణాత్ ॥ తస్యవిప్రస్య మహతీసమృద్ధిర్వా వృథేగృహే ॥ ౫౨ ॥ తస్యాం
తస్యమ దోద్రేకోజాతోనిరయవర్ధనః । పరదార రతశ్చాసీత్పరద్రోహ
పరాయణః ॥ ౫౩ ॥ పరనిన్దాసమాసీనో విచ్యుతాచ్యుతచిన్తనః । లో
భేన పరిభూతస్య నిత్యనైమిత్తికోత్సవాః ॥ ౫౪ ॥ వినష్టానష్టభావస్యయౌ
వనంజరయాయథా । ఏవంవినష్ట ధర్మస్య పాపేనాభిహతస్యచ ॥ ౫౫ ॥
రాజభిర్దస్యుభిస్తస్య వినష్టాస్సర్వసంపదః । స్వజనైశ్చపరిత్యక్తోజా
యాపుత్రసమన్వితః ॥ ౫౬ ॥ వృత్త్యర్థం పర్యటన్ మాధోమాగధం
దేశమాశ్రితః। ప్రలుప్త నిత్యకర్మత్వాన్నిరతోహి సుహావనె ॥ ౫౭ ॥
మృతస్సర్పేణసందష్టః ప్రేతయోని మవాపసః । జాయాపుత్రౌమృతం
దృష్ట్వానష్ట ధర్మకళేబరం ॥ ౫౮ ॥ సంస్కృత్యావిపినేనాస్తాం కర్తుం పి
త్ర్యమలంద్విజ । సచప్రేతః క్షుధావ్యాప్తో గచ్ఛంతౌవనితాత్మజౌ ॥ ౫౯॥
జఘాసనిర్దయస్తౌచప్రేతయోనిముపస్థితౌ । త్రయస్తేప్రేతతాం ప్రా
ప్తాబలాత్పోష్ఠజనాన్ బహూన్ ॥ ౬౦ ॥ జఘ్నుస్తైతేసమభవన్ ప్రేతాః
ప్రేతాశినోజనాః । కస్యాశ్చిత్సరితోదృష్ట్వాలీరెఽ శ్వత్థతరుంచతైః ॥
౬౧ ॥ నివాసమకరోత్తత్రప్రేతైః పరివృతోహ్యసౌ । ఏవంనివసతస్త
స్యప్రేతరూపహతస్యతేః ॥ ౬౨ ॥ గతో బహుతిథః కాలసౌత్కాలేయ
స్యసువ్రత । కోపిబృన్దావనాద్విప్రః ప్రవృత్తో నీలపర్వతం ॥ ౬౩ ॥ ద్ర
ష్టుంనారాయణోయత్ర నిత్యంసన్నిహితో ద్విజ ॥ బ్రాహ్మణోహారి శ
ర్మేతి వైష్ణవస్సుతోమునిః ॥ ౬౪ ॥ సంతప్త చక్రపూతాంగస్తులసీ
మాలయాయుతః। నారాయణంజగన్నాథ మనన్యేనాన్తరాత్మనా ॥౬౫॥
సేవతేపరయాభక్త్యాయయాసంప్రాప్యతేహరిః । ఆగతస్సరితస్తీరే వి
ప్రోమార్గ వశాదయం ॥ ౬౬ ॥ హరిశర్మామహాభాగోమాగధం తీర్థ
తాంనయన్ । మృతః కాలవశాత్తత్ర నారాయణ మనుస్మరన్ ॥౬౭॥
దగ్ధంపుత్రేణతద్గాత్రంనీత్వాఽ శ్వత్థతలేమహత్। తద్గాత్రధూమసంప

కాలే తతస్సోమశర్మా మహాబలః ॥ ౧౮ ॥ విముక్తః కర్మపాశేన స పు
త్రో భార్యయా సహ । ప్రేతాస్త్వన్యే గతాః కేచిద్విహాతుం చ దిగంతరే
౧౯ ॥ విముక్తః కర్మపాశేన తావత్ప్రేతాధిపోఽభవత్ । ప్రదక్షిణీ
కృత్య తనుం హుతాశనగతాం మునేః ॥ ౨౦ ॥ ప్రణనామ ముదాయు
క్తస్సాష్టాంగమవనీతలే । స ప్రాపదర్శనాదస్య జన్మాంతరగతాం స్మృ
తిం ॥ ౨౧ ॥ అన్యదేవసమత్వేన యో భజన్గరుడధ్వజం । నిరీక్ష్య తత్సుతస్స
ద్యః కోఽయమశ్వత్థభూరుహాత్ ॥ ౨౨ ॥ అవతీర్య సమాయాతః పితుర్దే
హం సభార్యయా । కోఽయం స్త్రీకః కుమారోఽయం కేన్యే స్వర్వాసినో
యథా ॥ ౨౩ ॥ జయశబ్దం నమశ్శబ్దం కుర్వంతః పరితస్స్థితాః । కౌతుకే
న సమావిష్టః స ప్రపచ్ఛ పితురంతికే ॥ ౨౪ ॥ కేయూరాయం మత్పితుర్గాత్రం
జ్వలితం పరితస్స్థితాః ॥ సోమశర్మోవాచ ॥ వయం ప్రేతగణా వత్స హరి
భక్తావమానినః ॥ ౨౫ ॥ విష్ణౌ సామాన్యబుద్ధ్యాఽహం ప్రేతేషు గురు
తాం గతః । మదంగసంశ్రయాదేతే పాష్ఠాః ప్రేతత్వమాగతాః ॥ ౨౬ ॥
గతా హి బహవోఽస్మాకం హాయనాశ్శాశ్వతీస్సమాః । నోపాయమి
హాసం ప్రాప్తా దగ్ధాః కోపాగ్నినా హరేః ॥ ౨౭ ॥ ధూమేనానేన ముక్తా హి తి
ష్ఠామో భార్యయా సహ । అయం మే తనయో మోహాన్మయా వ్యాపా
దితోఽనయా ॥ ౨౮ ॥ మాత్రా స హ మహాభాగస్స్మృతిర్మే దర్శనా
దభూత్ ॥ వేదాధ్యయన సంపన్నస్సోమశర్మా పురాఽభవం ॥ ౨౯ ॥
నానాదేవైక నిరతో విష్ణుభక్తి వివర్జితః ॥ సురామిషపశువ్రాతైర
ర్చితా చండికా మయా ॥ ౩౦ ॥ బలిదానం కృతం కాలే తథాపి తా భూత
భైరవాః । విష్ణుస్సామాన్యబుద్ధ్యా మే ద్వారదేవేషు పూజితః ॥ ౩౧ ॥
హసితా వైష్ణవా నిత్యం శంఖచక్రాంకధారిణః॥ శ్రద్ధయా పాద తీర్థమ్మేన
ధృతం వదనాంబుజే ॥ ౩౨ ॥ న దేవః ప్రణతో మూర్ధ్నా హరిర్వైకుంఠనా
యకః ॥ తామసానాం హి దేవానాం సేవనమ్మనసా కృతం ॥ ౩౩ ॥ తే
న కర్మవిపాకేన ప్రేతరాజః పురాఽభవం । న జానే ధామ మాహాత్మ్యం
కీదృశం తే పితుర్ద్విజ ॥ ౩౪ ॥ ఆఖ్యాహి పుత్ర యది తే విజ్ఞాతం స్యాదశేష

తః ॥ పుత్రఉవాచ ॥ నాహమస్యాత్ర మాహాత్మ్యం ప్రేతభావవిమో
చనం॥ ౮౫ ॥ పితుర్ఘోరమస్యజానామికేనజాతం హికర్మణా । ఉభౌప్రే
తద్విజౌతత్ర మనసా పురుషంపరం ॥౮౬॥ జగ్మతుశ్శరణం శీఘ్రంసంశ
యచ్ఛేదనాయచ । తదాసీమె వక్షశ్శ్రీవత్స వనమాలీగదాధరః ॥ ౮౭ ॥ పీత
వాసాశ్చతుర్బాహుస్సంప్రాప్తోగరుడాసనః । నమస్కృతస్తుతౌదేవ
స్తాభ్యాం పరమయాముదా ॥ ౮౮ ॥ పృష్టః ప్రోవాచభగవాన్ మేఘ
గంభీరయాగిరా। వైష్ణవస్యతను స్నానాద్విష్ణురూపామయోదితా ॥౮౯॥
నివసామినదై వెహ మచ్చక్రకేణాం కితాయది । మచ్చక్రపూతదే హాస్య
యచ్చపాదోదకంమహత్ ॥ ౯౦ ॥ విరజాయాస్సమం విద్ధిమహాపాత
కనాశనం । యావత్కళేబరేచక్రం సజీవస్యమృతస్యవా ॥ ౯౧ ॥ తావ
త్తిష్ఠతిమేతేజో నాశయద్యమకింకరాన్ । ప్రేతత్వంనై వ విద్యేత మృత
స్యమమశాసనాత్ ॥ ౯౨ ॥ సూతకంనై వభవతిస్పర్శ దోషోనవిద్యతె
లోకసంరక్షణార్థాయపు త్రైర్మిత్రైశ్చబాంధవైః ॥౯౩॥ కార్యోమ
దాజ్ఞయాదాహో నతత్సృష్ట్వాతునైక్వచిత్ ॥ వైష్ణవస్యశరీరస్యనదా
హఃక్రియతేయది ॥౯౪॥ నతేనదుర్గతింగచ్ఛే చ్చక్రంతత్రప్రశాస్తి హి।
సర్ప వ్యాఘ్రపువిషాఘాతచోర వారివిషూచికాః ॥ ౯౫ ॥ చక్రాంకితం
దుర్గతిం నయంతియమకింకరాః। శ్మశానేమాగ ధేదేశే మ్లేచ్ఛదేశేం
త్యజాంగణె ॥ ౯౬ ॥ మృతస్య చక్రదేహస్య సత్యంసత్యం నదుర్గతిః ।
విష్ణుభ క్త శరీరస్య గంగాద్యాస్సరితస్సదా ॥ ౯౭ ॥ సేవంతెపార్శ్వదా
భూత్వానిజదోషాపను త్తయే ॥ భిద్యతే త్యజ్యతేవాన్యస్సంస్కారో దే
హినాంతనో ॥ ౯౮ ॥ చక్రచిహ్నప ముద్భూత ఆశీర్వాంతేనముంచతి ।
ఊర్ధ్వపుండ్రధరో బాహౌమచ్చక్ర కృతకేతనః ॥౯౯॥ తులసీనళినా
క్షైశ్చ మండితోవల్లభోమమ । అతోవిము క్తిం సంప్రాప్తా వైష్ణ వాంగ
విధూపితాః ॥ ౧౦౦ ॥ ప్రేతాస్సంబద్ధినో హ్యేతె మద్భక్తస్యనసంశ
యః । కాష్ఠపాషాణరచితగృహోపకరణానిహి ॥౧౦౧ ॥ పునంతి చ
క్రయుక్తానినకులో వైష్ణవీతనుః । పక్వాన్నం చక్రసం యుక్తంసేవితం

పురుషేణహి ॥ ౧౦౨ ॥ ప్రయచ్ఛతిమనశ్శుద్ధిం మహాపాతకినామపి ।
దాసీదాసాశ్చ భృత్యాశ్చ చిహ్నితాశ్చక్రవహ్నినా ॥౧౦౩॥ శుద్ధాభవం
తివిప్రాణాం పరిచర్యాదికర్మసు।మాథురంమండలం పుణ్యంతత్ర బృన్దా
వనంపరం ॥ ౧౦౪ ॥ తత్రాపివైష్ణవత్వం హితత్రైకాంతిత్వముత్తమం
ఏకాంత్యయమ్మ మప్రేష్ఠః పితాతేద్విజసత్తమః ॥ ౧౦౫ ॥ తత్సంబన్ధా
దిమే ప్రేతాముక్తానాత్ర విచారణా । ఇత్యుక్త్వాఽన్తర్హితో దేవః
ప్రేతో వైమానికోఽభవత్ । ౧౦౬ ॥ సభార్యస్ససుతో హృష్టో దృ
ష్ట్వా వైకుంఠనాయకం। సచప్రోముదాయుక్తశ్శ్రీబృందావనమాయ
యౌ ॥ ౧౦౭ ॥ శ్రీబృన్దావనమాహాత్మ్యం శ్రుత్వావైకాంతివైభవం।
పూర్ణార్థోదర్శనాద్విష్ణోర్నీలాద్రింప్రణిపత్యచ ॥ ౧౦౮ ॥ ఏషాశ్రీ
వత్ససం శుద్ధిశ్చక్రేణ కథితాతవ। దిగ్భ్యస్సమాగతాః ప్రేతా అశ్వత్థమ
వలోక్యచ ॥ ౧౦౯ ॥ తర్కయామాసురత్యంతచింతాకులితచేతసః ।
క్వగతస్సగణోఽస్మాకంప్రేత రాజోమహాబలః ॥ ౧౧౦ ॥ నిర్దోషో
దృశ్యతే వృక్షో విజనేకస్సమాగతః । నిధూమమాంగార నిచయాంచితా
మాలోక్యసత్వరం ॥ ౧౧౧ ॥ ఆజగ్ముస్త్వరితాస్తత్ర తామన్వేష్టుమి
తస్తతః ॥ ప్రాయఃకేనాపినస్స్వామీ మంత్రజ్ఞేనవిపశ్చితా ॥ ౧౧౨ ॥
నిర్దగ్ధస్స గణస్తస్యాచిత్తేషాప్రతిభాతిహి । వయమత్రప్రవేక్ష్యామో
వృథాకిం జీవితేనన ॥ ౧౧౩ ॥ అనాథానామివార్తానాంవణిజాంపోత
వాహినాం। సింధౌవినష్టపోతానాంగచ్ఛతాంత్రాణకాంక్షిణాం॥౧౧౪॥
ప్రవిష్టాభస్మసం శ్లేషాత్సద్యోముక్తకళేబరాః। విమానవరమారుహ్యాతే
పిసర్వేదివంయయుః ॥౧౧౫॥ ఇతిశ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహి
తాయాం ప్రథమపాదే సుదర్శనగీతాయాంశ్రీవత్సచరితే తాపసంస్కా
రకథనంనామ పంచమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీనారాయణ ఉవాచ॥ మంత్రరాజస్య మాహాత్మ్యం శ్రీవత్స
హ్యావధారయ।మననాత్త్రాయతే యస్మాత్తస్మాన్మంత్ర ఉదాహృతః ॥౧॥
ఓంకారాద్యో మహామంత్రో రాజతే మంత్రరాజిషు । వస్తు

షోఽర్థదః పుంసాంద్వితీయఃకల్పపాదపః ॥ ౨ ॥ కల్పవృక్షః కామధేనుశ్చింతామణిముఖానికిం । అనుకుర్వంతి శ్రీవత్సమంత్ర రాజంవిముక్తిదం ॥ ౩॥ సార్ధకోటిమహామంత్రా నానాశక్తిసమన్వితాః। సేవకా ఇవసేవంతే మంత్రరాజందివానిశం । ౪ ॥ యథానారాయణందేవంత్రయస్త్రింశత్తుకోటయః।ఉపాసతేతథాసర్వే మంత్రమష్టాక్షరంద్విజ ॥౫॥ ఋషిర్నారాయణోఽహంస్యై దేవతాచ శ్రియఃపతిః । బీజమోంకార ఇత్యాహుర్నైశ్వర్యం శక్తిరేవచ ॥ ౬ ॥ సాధ్యోనారాయణ స్సాక్షాత్సర్వాధారోబృహద్గణః । శ్రీవైకుంఠమహాలీలానాయకో విశ్వవన్దితః॥౭॥స్వరూపభూతకైంకర్యే వినియోగోమనూర్మతః। ధర్మార్థకామమోక్షేష్వక్వాపి కామానుసారతః ॥ ౮ ॥ మహా పద్మాదినిధయో హ్యణిమాద్యాశ్చసిద్ధయః।మంత్రరాజస్య పురతశ్చరంతిసచివాఇవ ॥౯॥ నదేవాదానవాస్సైవయక్షరాక్షసగుహ్యకాః । నచాభిభవితుం శక్తా మంత్రరాజ పరాయణం ॥ ౧౦ ॥ త్రిపదోమంత్రరాజోయం వసువర్ణ విభూషితః । యెజపంతిమహాభాగాస్తేభ్యోనిత్యం నమోనమః ॥ ౧౧ ॥ అకారేణాప్యుకారేణమకారేణవిభూషితం । ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మశిరోభూతమ్మహామనోః ॥ ౧౨ ॥ అకారః పరమశ్శేషీ శేషభూతావిహోపరౌ । తయోరాధార భూతోహినిరాధారో నిరామయః ॥ ౧౩ ॥ స్వతన్త్రోవాసుదేవాఖ్యోఽవికృతః ప్రకృతౌస్థితః । వ్యక్తావ్యక్తవ్యవస్థాయాంభేదాభేదావుపైతిహి ॥ ౧౪ ॥ అవ్యక్తంప్రణవంబ్రహ్మవ్యక్తమాదిత్రయంపృథక్ । తత్రాద్యోఽపరిణామీతుద్వితీయః పరిణామవాన్ ॥ ౧౫ ॥ ద్వయోరధీనః పురుషస్తృతీయః పంచవింశకః ॥ ఉకారేణవినిర్ముక్తోజీవాబ్రహ్మాత్మకస్స్వయం ॥ ౧౬ ॥ ప్రకృత్యభినివేశేనసాక్షాత్పరమ పూరుషం । సోపైతిపురుషోజీవః పంచవింశోమదాత్మకః ॥ ౧౭ ॥ ఆద్యశ్చపురుషశ్శేషీసచ్చిదానన్దలక్షణః । స్వతన్త్రస్సర్వగశ్శశ్వదాత్మభూతోద్వయోర్మతః ॥౧౮॥ ఉపాధిభూతాప్రకృతిశ్చతుర్వింంశతిభేదభాక్। అపరః పురుషోక్షేయోబద్ధోముక్తస్సనాతనః ॥౧౯॥ చతు

శ్చాంశతి భేదేషు కాదిష్వనుగతో౽హరిః । ధారకో హ్యాత్మభూతో౽ సా
వంతర్యామితయా స్థితః ॥ ౨౦ ॥ ధార్యత్వేన స్థితాస్సర్వేతను భూతాశ్శరీ
రిణః । కఖాదిసం జ్ఞాదధతే జీవయోగేనబీజతాం ॥ ౨౧ ॥ కఖగాదివి
భాగేనవ్యక్తమేతత్త్రియాత్మకం ॥ ప్రజప్తమ్మాతృకాయంత్రేస బీజం
సర్వకామదం ॥ ౨౨ ॥ అప్రచ్యుత పదారూఢం జీవబ్రహ్మైవ కేవలం
జపతామచ్యుతం ధామప్రయచ్ఛతినసంశయః ॥ ౨౩ ॥ ఓమిత్యేకాక్ష
రంబీజంప్రకృత్యాపురుషేణచ । కేవలం ప్రాకృతో జీవోజపతామఖిలర్ధి
దః ॥ ౨౪ ॥ సర్వాధారో౽యమోంకారో బద్ధముక్తాది సంశ్రయః ।
ధర్మార్థకామమోక్షాణామేకః కల్పతరుస్స్మృతః ॥ ౨౫ ॥ ద్వావిమౌ
పురుషౌలోకనుపన్నావితిసంజ్ఞితౌ । కాదివృక్షలతావిష్టౌ భుక్తిముక్తిఫల
ప్రదౌ॥౨౬॥భోక్తాచ భోజకశ్చైకోభోగ్యభూతమథాపరం।త్రివిధఃపురు
షస్త్వేవమ్మన్త్రిమాత్రేషుతిష్ఠతి ॥౨౭॥ భునక్తిబిన్దురూపేణప్రకృతిం
పురుషాశ్రితాం । కేవలాయాం నభోగో౽స్తిజడత్వాత్ప్రకృతౌమ
నాక్॥౨౮॥ కేవలంపురుషంపూర్ణమకారాక్షరసంజ్ఞితం । భునక్త్యపూ
ర్ణః పురుషః పూర్ణత్వం ప్రతిపద్యతే ॥ ౨౯ ॥ వాలాగ్రశతభాగస్య
శతధాకల్పితస్యచ । భాగోజీవస్సవిజ్ఞేయస్సచానంత్యాయ కల్పతే ॥౩౦॥
విశత్యకారస్సర్వేషుసతారూపేణపుంగవ । మకారో బిన్దురూపేణపరిస్ఫు
రతిరంజయన్ ॥ ౩౧ ॥ భోగ్యభూతాహాలస్సర్వేఉకారప్రకృతౌస్థితాః।
కారణేప్రణవేసాపిలీనాచోకారసంజ్ఞయా ॥ ౩౨ ॥ పురుషోపిప్రకాశేనపా
వకః పంచవింశకః।స్వరేణబిన్దురూపేణ భగవన్తముపాశ్రితః॥౩౩॥ స్వశే
షభూతభూతీనామాశ్రయః పరమేశ్వరః।ప్రణవాఖ్యః పరోదేవ ఉభయ
త్రచదీప్యతి ॥౩౪॥ నచైశ్వర్యం వినాక్వాపిసేవ్యతేనో పదిశ్యతే । ఓమి
త్యేకాక్షరం బ్రహ్మన్యాసిభిస్సముపాస్యతే ॥ ౩౫ ॥ ఓమిత్యేకాక్షరం
బ్రహ్మవ్యాహరన్మామనుస్మరన్ । యః ప్రయాతిత్యజన్ దేహంసయా
తిపరమాంగతిం ॥౩౬॥ ఉపదేశో౽యమఖిలశ్రుతిస్మృతిభిరుచ్యతే ॥
ఫలంతూపాధి సంత్యాగస్స్వరూపస్యపరాగతిః ॥ ౩౭ ॥ వత్సతేహంత్వ

తస్యాపివ్యాఖ్యానంభగవద్భిరః । ఉపదేశ్యామ్యహంచాస్మైనరాయా
జ్ఞానరూపిణే ॥ ౩౮॥ విశిష్టమపరైర్వర్ణైరేకాక్షరమిహోచ్యతే । అ
తోవిశిష్టమద్వైతంవర్ణేషుప్రణవోమతః ॥ ౩౯ ॥ ప్రణవంవ్యాహరే
త్ప్రాజ్ఞోమామేకం బ్రహ్మసంస్మరన్ । యత్రైకంచిద చిచ్ఛక్తింబృహ
ద్గుణయుతంతథా ॥ ౪౦ ॥ ప్రణవబ్రహ్మణోరైక్యం వాచ్యవాచకభా
వతః । సూతేసమాతృకం విశ్వంశబ్దమేకాక్షరోమనుః ॥ ౪౧ ॥ యత
శ్చేమానిభూతాని జీవంతిచయతః పునః । ప్రలీయంతేయతోయస్మిన్
తద్బ్రహ్మేతివిదుర్బుధాః ॥ ౪౨ ॥ శక్తిరూపసమాధారేకార్యంతిష్ఠతి
కారణే । తతోఽవస్థాంతరంప్రాప్యబహిరన్వేతిపూర్వవత్ ॥ ౪౩ ॥ శ
బ్దబ్రహ్మపరం బ్రహ్మద్వయం నైవిశ్వకారణం।శబ్దబ్రహ్మసమారాధ్య
పరం బ్రహ్మాధిగచ్ఛతి ॥౪౪॥ ఏనంబ్రహ్మవిదాప్నోతి పరమిత్యనుశా
సనం । బ్రహ్మవిద్భవతిబ్రహ్మైవేత్యేషాచపరాశ్రుతిః ॥ ౪౫ ॥ వాచ
కంతుపదంవాచ్య ప్రాప్యంభోగ్యం సమాశ్రయం।బ్రహ్మోఽవగమ్యతే
పాపాద్విధూయప్రతిబంధకం ॥ ౪౬ ॥ సాధనం ప్రణవాభ్యాసోమ మ
ద్ధ్యానసమన్వితః । ఆజీవం నైవభక్తిర్హి శరీరంప్రతిబద్ధకం ॥ ౪౭ ॥
త్యజన్దేహంచయో యాతిసయాతిపరమాంగతిం । పరమం పురుషంది
వ్యంకారణం చిదచిన్మయం ॥ ౪౮ ॥ గతింతస్యపరంసామ్యంయాతిప్రా
ప్నోతిమానవః।తదావిద్వాన్ పుణ్యపాపే విధూయోపాధివర్జితః॥౪౯॥
ఉపైతిపరమంసామ్య మితివేదాన్తనిశ్చయః । సామ్యంప్రాప్నోతి
పరమంప్రణవాభ్యాసచిన్తనైః ॥ ౫౦ ॥ నప్రాపపురుషంప్రాప్యం తదాస
ర్వం నిరర్థకం । తత్ప్రాప్తౌచపునర్వత్ససాధనం ప్రణవానుగా ॥౫౧॥ భ
క్తిః కైవల్యభావేనయదామామభికాంక్షతి । అనన్య చేతాస్సతతం
యోమాంస్మరతినిత్యశః ॥ ౫౨ ॥ తస్యాహంసులభోవత్సనిత్యయుక్తస్య
యోగినః । కైవల్యాద్యఖిలార్థేషుయస్యనోవిశతేమనః ॥ ౫౩ ॥ అనన్య
చేతాభవతియోమామేవమనుస్మరన్ । తస్యైవాహంచసులభోనాన్య
యోగయుజోపిహి ॥ ౫౪ ॥ యతోవైనిత్య సంయోగోమయితస్యప్రవ

ర్తతే । మచ్చిన్తనమృతేనాన్యత్సాధనంవిద్యతేతతః ॥ ౫౫ ॥ అతస్త
స్యార్థబోధాయద్వితీయంపదముచ్యతే । సాధనాన్తరసంసిద్ధింనమశ్శబ్దో
నిరస్యతి॥౫౬॥ అహంకారపరిత్యాగోనమసైవోపపాద్యతే॥మమత్వేతు
మకారస్స్యాన్నకారస్తన్నిషేధనే ॥౫౭॥ అతోనైవాస్యకర్తృత్వంకేవ
లంశరణంవినా । సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్యమామేకంశరణంవ్రజ ॥౫౮॥
అహంత్వాసర్వపాపేభ్యోమోక్షయిష్యామిమాశుచః। ఇత్యహంనమసో
హ్యర్థముపదేక్ష్యేనరాయచ ॥౫౯॥ నరోయంస్వభరన్యాసమయ్యేవవి
తరిష్యతి । పారతంత్ర్యానుసన్ధానాత్స్వస్యశేషరూపిణః ॥౬౦॥ కర్తృ
త్వంచకుతోయస్మాత్సర్వధర్మోపపాదనం । అతోభగవతాప్రోక్తంస్వ
కర్తృత్వంవిహాయచ ॥ ౬౧ ॥ మామేకం సాధనంజ్ఞాత్వామదాజ్ఞాపా
లనంకురు । మత్ప్రాప్తిప్రతిబన్ధేభ్యోహ్యహమేవవిమోచితా ॥ ౬౨ ॥
మాశుచస్సర్వపాపేభ్యస్సత్యంసత్యంవదామ్యహం॥ సకృదేవప్రపన్నాయ
తవాస్మీతిచయాచతే।౬౩।అభయంసర్వభూతేభ్యోదదామ్యేతద్వ్రతమ్మ
మ। అథప్రాప్యంచ భోగ్యంచనారాయణ ఇతీరితం॥౬౪॥నారంజీవసమూ
హోఽయమయనంతస్యయోభవేత్ ॥నారాయణస్స భవతిపరమంప్రా
ప్యముచ్యతే ॥ ౬౫ ॥ స్వాధారముత్తరం నైవగంతవ్యంవిద్యతేక్వచిత్ ।
ఆధేయస్యసచాధారఆధేయాన్యస్సపుత్రక ॥ ౬౬ ॥ పక్షిణామయనంనీ
డంసర్వత్రశ్చరతామపి। నరాయణామయనంతద్వదేష నారాయణస్స్మృ
తః ॥౬౭॥ నరాబద్ధాశ్చముక్తాశ్చ కేవలాశ్చాపిసంస్మృతాః। సర్వేషా
మయనం సాక్షాద్యోసౌ నారాయణోహరిః ॥ ౬౮ ॥ నరాజ్జాతాని
తత్త్వాని నారాణీతిజగౌశ్రుతిః । అయనంత్రయస్సాక్షాదాత్మా
నారాయణోమతః ॥ ౬౯ ॥ యఆత్మనీతివాక్యైనహ్యన్తర్యామితయా
స్థితః ॥ ప్రవర్తయతిభూతానికృతీనామాశ్రయోహిసః ॥ ౭౦ ॥ కార్యా
ణామయనంసాక్షాజ్జీవస్యచ పరస్యచ । ప్రకృతేరపికాలస్యసత్త్వస్యచప
రాయణం ॥ ౭౧ ॥ జ్ఞానస్య ధర్మభూతస్య హ్యైశ్వర్యాదిగుణస్యచ
ఆశ్రయోవత్స నితరామేషఏవనరోత్తమః ॥ ౭౨ ॥ యదేవచాయనం

సాష్టాదేషాంనిలయనంపదం । నిలీయయత్రతిష్ఠంతియస్మాదేతత్ప్రజాయతే ॥ ౭౩ ॥ ఆధేయానామభావస్యన పదంపరమేశ్వరః । కింతుసూక్ష్మస్వరూపస్యనామరూపబహిష్కృతేః ॥ ౭౪ ॥ సదేవసోమ్యేదమగ్రఆసీదేవేతియాశ్రుతిః । పదత్యాశ్రయనామ్నైవహ్యాశ్రితంసూక్ష్మతఃస్థితం ౭౫ ॥ అవ్యక్తాదసదేవేతిశూన్యమిత్యపిచోచ్యతే । నాసచ్ఛూన్యమిదంవత్సబీజేవటఇవస్థితం ॥ ౭౬ ॥ కాలేచ్ఛాకర్మయోగేన త్రిగుణైనయదా పునః । ప్రాకృతంవ్యక్తిమాయాతికార్యం ప్రాకృస్సూక్ష్మతః స్థితం ॥౭౭॥ కేవలేశేచ్ఛయానిత్యముక్తానాం స్వాత్మభుక్తమే । అప్రాకృతమిదందివ్యం వ్యక్తిమాయాతిశాశ్వతం ॥౭౮॥ ప్రాకృతాప్రాకృతానాంచనిత్యముక్తాత్మనామపి । బద్ధానాంకేవలానాంచప్రాప్యపనసంశయః ॥ ౭౯ ॥ ప్రకృత్యాసహసంయోగః ప్రాకృతానాంలయేషుచ ॥ తథాప్రకృతిముక్తానాం సాష్టాద్యోగోనిరూపితః ॥ ౮౦ ॥ తత్ర కేవలినామాత్మ స్వరూపేణ వ్యవస్థితిః । భక్తానాందివ్యరూపేణ భగవత్పరిశీలనం ॥ ౮౧ ॥ ఏవమాశ్రయ మాశ్రిత్యత్యజేదన్యత్ర్పయోజనం । చతుర్థీ నిర్దిశత్యేతచ్ఛ్రీవత్సమనసాస్మర॥౮౨॥ అనన్యార్హత్వం చసంబంధంవక్తిప్రణవపవహి అనన్యసాధనంవక్తిద్వితీయంపదముత్తమం ॥ ౮౩ ॥ ప్రాప్యం నారాయణాయేతి చతుర్థీ ద్విజసత్తమ । నిర్దిశత్యేషుయుక్తానాంతథా ఽనన్యప్రయోజనం ॥ ౮౪ ॥ ఏవంనారాయణ పరోమంత్ర రాజమహర్నిశం యోనుస్మరతిపూతాత్మాయాతివిష్ణోః పరంపదం ॥ ౮౫ ॥ సాయమేతదధీయానః పాపందిన కృతమ్మహత్ । మధ్యందినమధీయానః పాపంప్రాతః కృతమ్మహత్ ॥ ౮౬ ॥ ప్రాతరేతదధీయానః పాపంరాత్రి కృతమ్మహత్ ॥ భస్మీకరోతితత్సర్వం తూలరాశిమివానలః ॥ ౮౭ ॥ బ్రహ్మహత్యాసహస్రాణిగురుతల్పాధికోహణం ॥ స్వర్ణస్తేయం సురాపానంతత్సమానిబహూనిచ ॥ ౮౮ ॥ అష్టాక్షరప్ర జప్తారంచక్రశఙ్ఖాదిధారిణం । దృష్ట్వావిలయమాయాంతి నీహారా ఇవగోపతిం॥౮౯॥ ప్రజప్యమ న్త్రరాజేనజలమష్టోత్తరంశతం । ప్రోక్షణాత్తులశపత్త్రైశ్చ పిశాచస్తువినశ్యతి

౯౦ । బ్రహ్మరాక్షసవేతాళకూశ్మాండగ్రహజాతయః। నారాయణేతిమం
త్రేణపలాయన్తేదిశోదశ ॥ ౯౧ ॥ ఏకాదశ్యాంవ్రతంకృత్వాసహస్రతు
లసీదళైః । నారాయణేనమనునాపూజయన్ పురుషోత్తమం ॥ ౯౨ ॥
మహాపూజాం ప్రకుర్వీతరాత్రౌజాగరణంచరేత్ । అయుతం ప్రజపేన్మం
త్రమ్మన్త్రరాజమనుత్తమం ॥౯౩॥ ద్వాదశ్యాంచరుణాహుత్వాసహస్ర
మ్మధుసర్పిషా।భోజయేత్పరమాన్నేనవిప్రాన్ద్వాదశసంఖ్యయా ॥౯౪॥
మహాభాగవతాన్ శాన్తాన్ దక్షిణాభిః ప్రపూజ్యచ। ప్రార్థయేన్మనసోఽ
భీష్టంవత్సరాత్సమ వాప్నుయాత్ ॥ ౯౫ ॥ భ్రష్టోఽధికారమాప్నోతి
వన్ధ్యాచలభతేసుతం ॥ గుర్విణీజనయేత్పుత్రం కన్యావిన్దతిసత్పతిం ॥౯౬
మహారోగాత్ప్రముచ్యేతబద్ధోముచ్యేతబన్ధనాత్ । ధనార్థీధనమాప్నోతివి
ద్యామాప్నోతివిస్తృతాం ॥ ౯౭ ॥ పుష్కలంజ్ఞానమాప్నోతిబుభుత్సుః
ప్రేమ లక్షణం । నిష్కామోభక్తిమాప్నోతి సంవత్సర విధా
నతః ॥ ౯౮ ॥ కార్తికేకమలాకాన్తంకమలైర్లక్షసంఖ్యయా । వస్వ
క్షరేణసంపూజ్యస్వాభీష్టంసాధయేన్నరః ॥౯౯ ॥ అన్తఃకరణసంశుద్ధిమచి
రాత్సమవాప్నుయాత్ ।జాతిపుష్పైస్తుహవనాత్కవిర్భవతివత్సరాత్
॥ ౧౦౦ ॥ నష్టబుద్ధిశ్చ వికలోజడోబుద్ధి మవాప్నుయాత్ ।
అష్టోత్తరశతైశ్శుక్లైర్దూర్వైనాపూరితైస్తథా ॥ ౧౦౧ ॥ తులసీశర్క
రోపేతైస్స్నాపయేన్మనునాఽమునా । సహస్రనామభిఃపుష్పైఃపూజ
యేత్పరయాధియా ॥ ౧౦౨ ॥ నైవేద్యంపాయసంసర్పిర్దత్వాభీష్టంనుసా
ధయేత్ । దినైర్ద్వాదశభిరోగాన్మండలాన్నిగళగ్రహాత్ ॥ ౧౦౩ ॥ము
చ్యతేవత్సరాద్రాజ్యంప్రాప్నుయాచ్ఛత్రుభిర్హృతం ॥ వస్వక్షరేణమో
భుక్త్వాప్రతిగ్రాసంద్విజోత్తమ ॥ ౧౦౪ ॥ అశ్వమేధసహస్రాణికలాంనా
ర్హంతిషోడశీం । పఙ్క్తిభోజనజాద్దోషాదస్పృశ్యస్పర్శనాదపి ॥౧౦౫॥
అష్టవారజపాదస్యముచ్యంతేవైష్ణవానరాః । ప్రతిగ్రహభవాత్పాపాద
యాజ్యస్యచయాజనాత్ ॥ ౧౦౬ ॥ యత్పాపంజాయతేయేషాంతేషాము
ష్టాక్షరోగతిః । నారాయణేతివదనాద్యస్యచోత్పద్యతేధ్వనిః ॥ ౧౦౭ ॥

స్యపాపానినశ్యంతివయాంసీవఘునధ్వనేః। శ్రీవత్సబహునోక్తేనకిమిదానీమ్మహామతే ॥ ౧౦౮ ॥ వస్వక్షరస్యమాహాత్మ్యం నాలంవక్తుమియత్తయా ॥ ౧౦౯ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ప్రథమేపాదే సుదర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితేఽఅష్టాక్షరమాహాత్మ్యంనామషష్ఠోఽధ్యాయః

శ్రీనారాయణఉవాచ। ఏవంనారాణమనుంసమారాధయశాశ్వతం। యదిగంతాసినైకుణ్ఠంయత్రాస్తేపురుషోత్తమః ॥ ౧ ॥ ద్వయమావర్తయేన్నిత్య మనుసన్ధానమాచరన్।నాస్యదేవాంతరాకాంక్షా ప్రపన్నస్య మహాత్మనః ॥ ౨ ॥ ద్వయంద్విపట్పదం ప్రోక్తం పంచవింశాక్షరంద్విజ। గ్రహణాదేవ నిర్ముక్తోజాయతే మమశాసనాత్ ॥౩॥ అష్టాక్షరం ద్వయంచైవయస్యచేత సివర్తతే । సమనుష్యోన విజ్ఞేయః పార్షదప్రవరోహరేః ॥ ౪ ॥ నవాక్షరం పదంత్వాద్యం ద్వితీయం త్ర్యక్షరమ్మతం। తృతీయంత్ర్యక్షరంచైవచతుర్థంత్ర్యక్షరంతథా ॥ ౫ ॥ పంచాక్షరంపంచమంతుచరమంద్వ్యక్షరమ్మతం। అష్టాక్షరంతుత్రిపదంచరమంద్వాదశాత్మకం ॥ ౬ ॥ ప్రపన్నానాంధనమిదంపాథేయమ్ముక్తిమిచ్ఛతాం।ఆత్మప్రదంకేవలినాంజ్ఞానదంజ్ఞాతుమిచ్ఛతాం ॥ ౭ ॥ ద్వయంత్రయంచచరమంసంజ్ఞేయంద్విజసత్తమ । వ్యాపకానాంచమంత్రాణాంవిజ్ఞేయామమపుత్రక ॥ ౮ ॥ కర్మజ్ఞానోపాసనాఖ్యాస్సాధ్యోపాయాఃప్రకీర్తితాః।సిద్ధోపాయస్తుచరమోనిర్దిష్టఃకృపయామయా ॥౯॥ వైష్ణవోహిపరోధర్మోవత్సవేదేషునిశ్చితః । విష్ణోస్సకాశాదుద్భూతంజగదేతచ్చరాచరం ॥ ౧౦॥ విష్ణోశ్చర్ముఖోజాతస్తస్మాత్పంచముఖోమతః । సహస్రశీర్షాపురుషోవిరాడ్వైవ్యసమపద్యత ॥ ౧౧ ॥ యోఽవష్టభ్యత్విదంసర్వంసత్యలోకేవిరాజతే। గుణావతారోలోకానాంహితాయపురుషోత్తమః ॥ ౧౨ ॥ యత్రబ్రహ్మాదయోదేవాఉపాసాంచక్రిరేముదా। సగుణఃపురుషోవిష్ణుఃశ్రీభూనీళాసమాశ్రయః ॥౧౩॥ తత్రసాధారణోధర్మో

నానాదేవైశ్చసిధ్యతి । అదృశ్యైర్భావనాతీతేగుణత్రయవివర్జితే ॥ ౧౪॥
వాసుదేవేభగవతిసత్త్వద్రవ్యశరీరిణి। అనన్యభావయోగేనభావనానోప
జాయతే ॥ ౧౫ ॥ అర్చ్యతేసాధనధియాహరిర్యజ్ఞాంగరూపవాన్ । తేనా
పూర్వంహిభవతిసఏవపరమేశ్వరః ॥ ౧౬ ॥ ప్రయచ్ఛతిసఏవాస్యసుఖం
స్వర్గాదికంవరం ॥ ధర్మాదర్థశ్చకామశ్చధర్మశ్చైషప్రవృత్తిదః ॥౧౭॥
ప్రయోజనాన్తరంహిత్వాతేనైవపురుషోత్తమః । పూజ్యతేయజ్ఞపురుషో
వైష్ణవో ధర్మఉచ్యతే ॥ ౧౮ ॥ ఏషసాధారణో ధర్మో నిష్కా-
మోజ్ఞానవర్ధనః ॥ తస్మాదుత్పద్యతేచాన్యోధర్మోభాగవతోమహాన్
॥ ౧౯ ॥ జ్ఞాత్వాభగవతో రూపంసర్వత్రాస్తి తయాస్థితం ।
ధారకః ప్రేరకస్సాక్షాద్వాసు దేవస్సనాతనః ॥ ౨౦ ॥ సర్వానన్దమయో
నిత్యోనిత్యలీలానికేతనః । సర్వావధిస్సర్వశేషీసర్వవేదాన్త సమ్మతః
౨౧॥ తస్మాదన్యన్నోక్తరూపం మాయాకార్యమిదంజగత్ । అనిత్యం
మృగతృష్ణాభంగంధర్వనగరోపమం ॥౨౨॥ కర్తృత్వంచఫలంహిత్వా
మమేదమితికర్మణి। కుర్యాద్వేదోదితం కర్మవైష్ణవంతత్ప్రకీర్తితం ॥౨౩॥
శ్రవణాదీని కర్మాణివిష్ణోరేవకరోతియః। వర్తేతైషవైష్ణవోధర్మః శ్రోత
వ్యాదిశ్రుతీరితః ॥౨౪॥ ఏవంసాధారణాధర్మా వైష్ణవాబహవోమతాః।
సంబంధాపాదనం విష్ణోరసాధారణముచ్యతే ॥ ౨౫ ॥ దాసోభూత్వాయ
జేద్దేవంపంచసంస్కారసంస్కృతః ॥ వైష్ణవః పరమైకాంతీహ్యేకాంతీతి
త్రిధామతః ॥ ౨౬ ॥ శ్రీవత్స ఉవాచ ॥ వైష్ణవఃపరమైకాంతీహ్యేకాం
తీమే త్వయోదితాః ।తేషాంలక్షణమాఖ్యాహినారాయణనతోఽస్మ్య
హం ॥ ౨౭ ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ॥ దేవాంతరంపరిత్యజ్యశ్రీవిష్ణుం శర
ణంగతః । అకామోమోక్ష కామోవాస కామోవాద్విజోత్తమ॥౨౮
విష్ణౌచవైష్ణవేష్వేవనిబద్ధహృదయస్సదా । అన్తఃకరణశుద్ధ్యర్థంపంచ
రాత్రానుసారతః ॥ ౨౯ ॥ శ్రుతిస్మృత్యుదితం ధర్మంవర్ణాశ్రమవిభాగ
శః । సంసేవ తేవిశుద్ధాత్మాగార్హ్యాణంకర్మపరిత్యజేత్ ॥౩౦॥ మలినీ
కరణంత్యక్త్వాలోకనిన్దాకరంతథా । ప్రతికూలమనాజ్ఞప్తంసదాచారబ

హిష్కృతం ॥ ౩౧ ॥ ధృత్వాభాగవతంవేషంజన్మకర్మోత్సవాదికం । క
రోతివిమలప్రజ్ఞోవైష్ణవః పరమోమతః ॥ ౩౨ ॥ అయమేవతదాత్మానం
జ్ఞాత్వాదేహాదివర్జితం । నిర్లేపమక్షరంశుద్ధంపరిణామవివర్జితం ।
౩౩ ॥ సచ్చిదానన్దమున్ముక్తషట్తరంగమనామయం । అవస్థాత్రయనిర్ము
క్తంవికారరహితంధ్రువం ॥ ౩౪ । స్వరూపభూతవిజ్ఞానమయమచ్యుత
మస్ఫుటం ॥ ఉపాధిభేదరహితంశాంతంస్వప్రభయాతతం ॥ ౩౫ ॥ ఉపా
ధికృతసంకోచరహితంస్ఫటికోజ్జ్వలం । సర్వేన్ద్రియగుణాభాసం సర్వేన్ద్రి
య) వర్జితం ॥ ౩౬ ॥ అప్రధృష్యమనౌపమ్యమప్రతర్క్య మగోచరం
స్వరూపభూతసామర్థ్యసంపన్నం సత్యవిక్రమం ॥ ౩౭ ॥ సత్యసంకల్ప ని
త్యాత్మ గుణాశ్రయమనుత్తమం । భగవచ్ఛేష భూతంహిజ్ఞాత్వాపాప
త్ప్రముచ్యతే ॥ ౩౮ ॥ ఏవమాత్మస్థితింప్రాప్యహ్యనాత్మానం గవర్జితే
ఏకాంతేచాత్మనోహ్యప ఏకాంతీసంస్థితోబుధః ॥ ౩౯ ॥ దేహధర్మైర
సంస్పృష్టో మానాపమానవివర్జితః । లోకసంగ్రహ మన్విచ్ఛన్నిత్యక
ర్మపరాయణః ॥ ౪౦ ॥ విక్షేపహేతు మాజ్ఞాయ ప్రతికూలవివర్జితః
స్వాత్మభూత నిజాధార పరమాత్మ పరాయణః ॥ ౪౧ ॥ నివృత్తానాత్మ
సంబధిజన సంగరతిస్సదా । ప్రతికూలజనాన్నాది పఙ్క్తిభోజనవర్జితః
౪౨ ॥ ఆచార్యోపాసనరతోదేహాహంకృతినిర్గతః । ఏకాన్తీస్వ స్వరూ
పస్థోమమప్రీతికరోమతః ॥ ౪౩ ॥ పరమైకాన్తినం విద్ధివత్సస్వాత్మా
నమచ్యుతం। స్వాధారభూతమద్వైతమక్షర బ్రహసంజ్ఞితం ॥౪౪॥ సేవ
తేపరయాభక్త్యా ప్రాప్యభోగ్యధియాసదా । దేహదేకాన్తభూతోఽ
యంప్రత్యగాత్మాద్విజోత్తమ ॥ ౪౫ ॥ తస్మాదేకాన్తభూతోహి పర
మాత్మాన నాతనః । తస్యైవ వదనోల్లాసవిశ్రాన్తనయనాంబుజః ॥
౪౬ ॥ పరమైకాన్తికోజ్ఞేయో మమాత్మాతస్యచాప్యహం ।మద్ధ్యానసు
ఖవిచ్ఛేదక్షణసం జీవనాక్షమః ॥ ౪౭ ॥ యస్యానన్దకలాలేశలిప్సూ
బ్రహ్మాదయోఽమరాః । తస్యానన్దనిధేర్భర్తుః పరమైకాంతి తామ
తా ॥ ౪౮ ॥ యస్యజ్ఞానకలాలేశాజ్జ్ఞానినోఽఖిలచేతనాః । తస్యజ్ఞాన

నిధేర్భక్తిః పరమైకాంతితామతా ॥ ౪౯ ॥ యస్యైకకర్తృత్వసామర్థ్యా
త్కర్తారోఽజ్ఞచేతసః । తస్యకర్తృనిధేర్భక్తిః పరమైకాన్తితామతా
౫౦ ॥ యస్యైశ్వర్యకలాలేశాదీశ్వరాశ్చసురాసురాః । తస్యైశ్వర్యనిధే
ర్భక్తిఃపరమైకాన్తితామతా ॥ ౫౧ ॥ చతుర్వింశతితత్త్వానాంరాశి
భూతకళేబరాత్ । క్షేత్రజ్ఞలక్షణాత్తస్యధారకాదాత్మనఃపరః ॥ ౫౨ ॥
షడ్వింశకోహరిస్సాక్షాత్పరమాత్మాపరాయణః । కల్యాణాదిగుణో
పేతోనిర్గుణఃప్రకృతేఃపరః ॥ ౫౩ ॥ నిరఞ్జనోనిరాలంబోనిర్వికారోని
రామయః ॥ వాఙ్మనోఽగోచరైశ్వర్యోనిత్యముక్తజనాశ్రయః ॥ ౫౪॥
ఆవిష్కృతమహాలీలఃకోటిబ్రహ్మాణ్డనాయకః। శుద్ధసత్త్వతనుశ్శ్రీమాన్
శ్రీభూనీళాపతిఃప్రభుః ॥ ౫౫ ॥ దివ్యాయుధోదివ్యజనోదివ్యలోకకృతా
లయః । దివ్యవాహనభూషాఢ్యోదివ్యభోగోమహాప్రభుః ॥ ౫౬ ॥ య
స్యలోకగుణాంశానాంవిభూతీనామనేకశః । ప్రాకృతేష్వనుభూయంతేజ
నానాంముక్తిహేతవే ॥ ౫౭ ॥ సత్యలోకస్తథాశ్వేతద్వీపముగ్ధాబ్ధిసంజ్ఞ
కాః । ద్వారకామధురాయోధ్యాశ్రీరంగమలయాద్రయః ॥ ౫౮ ॥ లో
కాలోకాచలాదగ్రేతమసఃపరతఃపరః। నరేణసహితోయత్రసదైవనివసా
మ్యహం ॥ ౫౯ ॥ యథాఽత్రతపసాయుక్తోమునివేషధరోద్విజ ।సర్వై
శ్వర్యయుతస్తత్రశ్రీభూనీళాసమన్వితః ॥౬౦॥ తయోరేవాంశభూతౌహిసి
తకృష్ణరుచావుభౌ । అవతీర్యయదోర్వంశేభువోభారంహరిష్యతః॥౬౧॥
అనన్తగరుడాదీనాంస్థానానిచబహూన్యపి ॥ వైకుణ్ఠస్యాంశభూతాన్యు
పాస్యానిముముక్షుభిః ॥ ౬౨ ॥ మోక్షస్యద్వారభూతానితత్తన్మూర్తి
ప్రపత్తితః ॥ అదృశ్యేనిర్గుణేబ్రహ్మణ్యనంతేపురుషోత్తమే ॥ ౬౩ ॥వా
సుదేవేభగవతిరతిరుత్పద్యతేకథం॥ వినాతద్ద్వారభూతానాంవిభూతీనాము
పాసనం ॥ ౬౪ ॥ మహావైకుణ్ఠలోకస్యసత్యలోకఉదాహృతః । అంశ
భూతోహివైకుణ్ఠశ్శుద్ధసత్త్వగుణోద్భవః॥ ౬౫ ॥ వైకుణ్ఠోబ్రహ్మలో
కశ్చద్విధాభిన్నోమహామతే। వైకుణ్ఠేభగవాన్విష్ణుర్బ్రహ్మలోకేవిధి
స్స్మృతః॥౬౬॥తత్రబ్రహ్మమహాభాగఃపరమైకాన్తికోమతః। అధికారార్థ

వధిప్రాజ్ఞస్తదాజ్ఞాంపాలయన్స్థితః ॥౬౭॥ వైకుణ్ఠస్థంహరింసాక్షాత్సేవతే
రమయాసహ। అన్తేతస్మిన్నివసతిమహాభాగవతోయతః ॥౬౮॥ బ్రహ్మ
లోకంసమాశ్రిత్యతిష్ఠంతిమునయశ్చిరం। హైరణ్యగర్భాఃపురుషాన్యాసి
నోవిగతైషణాః ॥ ౬౯ ॥ తేభ్యోభగవతోభక్తింసందిశత్యనపాయినీం
అంతేతేబ్రహ్మణాసాకంప్రవిశంతిపరంపదం ॥ ౭౦ ॥ మహావైకుణ్ఠలోక
స్యవైకుణ్ఠోయస్మహామతే। మహావిభూతిభూతశ్చసాక్షాన్నారాయణా
శ్రయః ॥ ౭౧ ॥ ఇతశ్చసనకాదీనాంశాపాద్భ్యామింగమిష్యతః ॥ జయశ్చ
విజయశ్చోభౌద్వారపౌభగవానివ ॥౭౨॥ నతద్భాసయతేసూర్యోనశశాం
కోనపావకః। యద్గత్వాననివర్తంతేతద్ధామపరమమ్మమ ॥ ౭౩ ॥ శ్వేతద్వీ
పాభిధంస్థానంద్వితీయంవిష్టరంహరేః। పరమైకాన్తినోయత్రసేవన్తేవిగ
తైషణాః ॥ ౭౪ ॥ అనింద్రియానిరాహారాముక్తాస్తేచంద్రవర్చసః। తు
ణాక్షిపక్ష్మసంపాతవియోగసహనాక్షమాః ॥౭౫॥కర్మణానగతిర్యత్రప్రా
కృతానాంచదేహినాం॥నగతిర్యోగినాం విప్రపరమైకాంతినాంపదే ॥౭౬॥
శ్వేతద్వీపాధిపందేవంశ్రీవత్ససుకృతోజ్జ్వలం। విద్ధిమేప్రకృతిం సూక్ష్మాం
చింతయామినిరంతరం ॥ ౭౭ ॥ ద్వారకాద్యా మహాపుర్యోవైకుణ్ఠాంశస
ముద్భవాః। పరమైకాన్తినాంసేవ్యాయత్రాస్తేభగవాన్స్వయం ॥౭౮॥
పరమైకాంతినాం స్థానంవాసుదేవేఽఖిలాత్మని। యోయస్యతస్యసోఽప్య
స్తికింబహూక్తేనపుత్రక ॥ ౭౯ ॥ వైష్ణవఃకర్మనిష్ఠశ్చజ్ఞానయోగసమ
న్వితః।అంతర్యామిస్వరూపేణకర్మణాపూజయేద్ధరిం॥౮౦॥ అంతర్యామి
తయాకర్మకుర్వతాంకర్మిణామిహ॥ బ్రహ్మప్రాప్తిర్వినిర్దిష్టాబ్రహ్మ
నుధ్యానతోద్విజ ॥౮౧॥ బ్రహ్మార్పణంబ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మ
ణాహుతం। బ్రహ్మైవతేన గంతవ్యంబ్రహ్మకర్మసమాధినా ॥౮౨॥
విష్ణోరంగతయాయేచయజన్తేభువిదేవతాః। తేపితంయజ్ఞపురుషంప్రాప్ను
వంతిమనీషిణః॥౮౩॥ఏకేభగవతోదేవాన్నిత్యమావరణేషుచ।ఉపాసకా
స్తేకథితావైష్ణవాలోకపావనాః ।౮౪॥ అనుసన్ధాననిరతాజ్ఞానినోభగవ
త్పరాః।పరమైకాన్తినోజ్ఞేయాఅఖణ్డధ్యానధారణాః ॥౮౫॥ ఆకారత్రయ

సంపన్నాః పరమైకాంతినోమతాః । ధన్యాస్సుదుర్లభాలోకేనిత్యం
తేభ్యోనమోనమః ॥౮౬॥ మనుష్యాణాం సహస్రేషుకశ్చిద్యతతిసిద్ధయే ।
యతతామపిసిద్ధానాంకశ్చిన్మాంవేత్తితత్త్వతః ॥౮౭॥ గృహస్థాశ్చవిరక్తా
శ్చాప్యాత్తదృష్టవిభేదతః। ప్రపన్నాభగవద్భక్తాద్వివిధాఃపరికీర్తితాః॥౮౮॥
త్యక్తలోకావిరక్తాశ్చన్యాసినోద్విజసత్తమాః । అద్వేషమాశ్రితా
శ్శాస్త్రామామేకంపురుషోత్తమం ॥ ౮౯ ॥ భజన్తిధ్యానయోగేనపరిచ
ర్యాపరాయణాః । త్రిదణ్డినస్సోపవీతాశ్శిఖినోఽజినసంవృతాః ॥౯౦॥
ఉపాసకాఃకర్మిణశ్చజ్ఞానినోపిద్విజోత్తమ ॥ గృహస్థాబహవోయాతా
నారాయణపదాలయం॥౯౧॥ ధ్రువస్తూపాసనెనైవజనకఃకర్మవర్త్మనా ।
సనకాద్యాశ్చప్రహ్లాదోజ్ఞానాద్యాస్యంతిసద్గతిం ॥ ౯౨ ॥ భవంతౌయది
నైగుణ్యంస్థానమ్మమమనోరమం । కాలవ్యాళవిషాస్పృష్టమఖండం
గంతుమిచ్ఛతః ॥ ౯౩ ॥ సాంఖ్యయోగవినిర్ధూతమాయాయవనికార
తిః । సంప్రాప్తాత్మగతిస్తాతశరణంయాహిసద్గురుం ॥ ౯౪ ॥ త్వంతునిర్ము
క్తవిషయోయోగేనద్విజసత్తమ । ముచ్యసేవిషయాసక్తఃశ్రీమదాచార్య
సంశ్రయః ॥ ౯౫ ॥ కృతాచార్యభరన్యాసోనేహేతాప్యన్యసాధనం । కి
న్నసంప్రాప్యతేఽభీష్టమసంగగతినాయథా ॥ ౯౬ ॥ సంప్రాప్యదాసవే
షంత్వంభజమత్స్వామితామతిం । మచ్ఛేషతాముపాదత్స్వపారతం
త్ర్యంవిచింతయ ॥ ౯౭॥ నారాయణపదామ్భోజంశరణంయాహిమాచి
రం । ప్రతికూలజనావాసంమనసాపినసంశ్రయ ॥ ౯౮ ॥ రాజంస్త్వమ
పిసంత్యక్తరాజ్యలక్ష్మీమదస్సదా । అనుసంధత్స్వమామేకమాత్మానం
సర్వదేహినాం ॥ ౯౯ ॥ భోగ్యాంతర మతింత్యక్త్వా సాధనాంతరస
మ్మతిం॥స్వాతంత్ర్య మన్యశేషత్వంహిత్వా మచ్ఛరణోభవ ॥ ౧౦౦ ॥
శ్రీవత్సరాజానావూచతుః ॥ జనకం సర్వలోకానామా ధారమమల
ద్యుతిం । కంయావశ్శరణం హిత్వాత్వై త్రిలోక్యైకగురుంహరిం
॥ ౧౦౧ ॥ అవిజ్ఞాతోపిభూతానామంతర్యామి తయాస్థితః । దేహేం
ద్రియమనఃప్రాణాన్సంయోజయసికర్మసు ॥ ౧౦౨ ॥ అత స్త్వాం

మేవనౌ దేవమంత్రరాజంద్వయంతథా । చరమంవైష్ణవంభావం దేహి
దీనార్తిభంజన ॥ ౧౦౩ ॥ శ్రీ నారాయణ ఉవాచ॥ యద్యేవం పావకే
హ్యస్మింస్తీర్థభూతేమదన్తికే । స్నాతామారాదవప్లుత్యభవం తౌశరణా
గతౌ ॥ ౧౦౪ ॥ తౌతథాచక్రతుస్తస్మిన్ హ్రదేపావకసంజ్ఞితే ॥ స్వర్ణ
ఘర్మానువాకంచపావమానం తథైవచ ॥ ౧౦౫ ॥ పఠంతంపురుషంకంచి
ద్దైక్షిషాతాం ఘనప్రభం॥ తౌసూక్తైదధతుస్తస్మాత్తస్మిన్నేవజలేతదా॥
౧౦౬ ॥ తావుత్తీర్యతతస్తత్రశ్రీవిష్ణోర్దివ్యపార్షదాన్ । సమానవపుష
శ్శ్యాంతాన్ పీతకౌశేయవాససః ॥ ౧౦౭ ॥ కిరీటినః కుండలినశ్శంఖచక్రగ
దాధరాన్ ॥ మాలినోవిశదస్మేరశశిరీకృతలోచనాన్ ॥౧౦౮॥ అదర్శ
తాంశ్రియస్సూక్తంపౌరుషంసూక్తముత్తమం । జపతఃపరయాభక్త్యాశ్రి
తావూచతురథోహితాన్ ॥ ౧౦౯ ॥ భోభోశ్చంద్రప్రతీకాశహాసభాసి
తదిఙ్ముఖాః । కేయూయమిహసంవిష్టాః కింజపన్తోనిరామయాః ॥౧౧౦॥
కిమిదంస్థానమమలంమనోయేనప్రసీదతి। ఇదంవిజ్ఞాతుమిచ్ఛావో యది
యోగ్యంబ్రువన్తునః ॥ ౧౧౧ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం సుదర్శన
గీతాయాం శ్రీవత్సచరితేపరమధర్మకథనంనామసప్తమోఽధ్యాయః ॥

పార్షదాఊచుః ॥ వయంభూచారిణో జీవాః కోటికల్పానుచారిణః ।
భగవన్మాయయా రుద్ధాహ్యస్మ కల్పాంతరేషుచ ॥ ౧ ॥ నానా
విధశరీరాణి రచయంతస్స్వకర్మణా । ఉపర్యధస్తతోలోకాన్ చరం
తోదుఃఖభాగినః ॥ ౨ ॥ కదాచిద్దైవయోగేన ప్రబుద్ధాహ్యభవామచ ॥
సంగోభాగవతస్యాసీద్యేనెవాం ప్రాపితాగతిం ॥ ౩ ॥ శుభాశుభవిభా
గేనలోకోఽయంద్వివిధోమతః । శుభేనకర్మణాలోకశ్శుభోయమశు
భోఽన్యథా ॥ ౪ ॥ కర్మజన్యమిదంసర్వమ నిత్యంప్రాకృతంద్వయం ॥ అ
ద్వయంభగవద్ధామతృతీయం ప్రకృతేఃపరం ॥ ౫ ॥ వైష్ణవం లోకమి
త్యాహుస్సత్యం కర్మ వివర్జితం । ఉపాసనైకలభ్యంతన్ముక్తనిత్యై
రుపాశ్రితం ॥ ౬ ॥ జ్ఞానినాంప్రేమయుక్తానాం పరమైకాన్తినామసౌ ।

నారాయణో జనైర్గమ్యః శ్రుతవంతో వయం తతః ॥ ౭ ॥ తదర్థమిహ సం
ప్రాప్తాః శ్రీమన్నారాయణాశ్రమం । దీక్షాం భాగవతీం ప్రాప్య హరేస్స్వే
చ్ఛానుసారతః ॥ ౮ ॥ సేవయా భో మహాభాగా గతా నః కాలసంతతిః । సం
ప్రాప్య రూపసాదృశ్యం మన్త్రరాజప్రభావతః ॥ ౯ ॥ ఏకే తస్య విహారా
య వాంఛంతి ద్రుమజన్మతాం । యేషాం పుష్పస్రజో దేవ్యా వక్షసా ధా
రయిష్యతి ॥ ౧౦ ॥ ఏకే విహారభూమిత్వమాకాంక్షంతి మనీషిణః । య
త్ర శ్రీచరణన్యాసైర్దంపతీ విహరిష్యతః ॥ ౧౧ ॥ ఏకే చందన కర్పూర కే
సరాది విభూతయః । భవితుం తత్ర వాంఛంతి యాస్తు దేవ్యా రమాపతిః ॥ ౧౨ ॥
ఏకే వీణామృదంగాది శయ్యాస్తరణభావనాం । ఇచ్ఛంతి ప్రేమవశతో భగ
వత్ప్రీతయే సదా ॥ ౧౩ ॥ మయూర భృంగ విహగ హంస సారస కోకిలాః ।
ఇచ్ఛామో భవితుం తత్ర యత్ర నైశ్శ్రేయసం వనం ॥ ౧౪ ॥ గాయకా నర్త
కాశ్చైవ వాదకాశ్చానుభావకాః । వయం భవితుమిచ్ఛామో దివ్యలీలా
సుధాంబుధౌ ॥ ౧౫ ॥ వలయాంగద భృంగార మంజీర రశనా హారాః । మీ
నశైవాలజం బాలవాలుకా హర్మ్య చత్వరాః ॥ ౧౬ ॥ కదాపి భగవ
త్సేవావియోగో నోపసర్పతు । ఇతి హేతోర్మహాభాగా సూక్తైర్వేద
ధతోఽనిశం ॥ ౧౭ ॥ తిష్ఠామోఽత్ర వయం విప్రా నివృత్తాః కతి వాసరాః ।
స్థలే వైశ్వానరే నామ వహ్నిబీజసముద్భవే ॥ ౧౮ ॥ మంత్రరాజమవిజ్ఞా
య చక్రశంఖాంకనం వినా । వినా సూక్తద్వయం నాస్య సిద్ధిర్భవతి వైష్ణవీ ॥
౧౯ ॥ శ్రీవత్సరాజానావూచతుః ॥ కృపయా కథయధ్వం నౌ సూక్తద్వే
బ్రహ్మసాధనే । సంరాధ్యేతే కథం చైతే భగవత్పదసిద్ధయే ॥ ౨౦ ॥ కిం నా
మనీచకిం దేవే వినియోగః కథం తయోః । కథం చారాధ్యతే తాభ్యాం భ
గవాన్ పురుషోత్తమః ॥ ౨౧ ॥ త ఊచుః ॥ ఏకో నారాయణో దేవః శ్రీమాన్
కమలలోచనః । ఏకా చ పరమా శక్తిస్సర్వకార్యకరీ హరేః ॥ ౨౨ ॥
అనంతశక్తిసంపన్నా సా పరాపరమేశ్వరీ । సంతిష్ఠతే సదా తస్మిన్ స్వాశ్ర
యే పురుషోత్తమే ॥ ౨౩ ॥ శాలిపోతే యథా శాలిరుష్ణత్వం పావకే యథా
తథా హరౌ రమా సాక్షాత్ప్రభేవ శశిసూర్యయోః ॥ ౨౪ ॥ నిత్యానపా

యినీశశ్వద్విభిన్నానైవ దృశ్యతే । కారణాసర్వజగతామాధారేపురుషో త్తమె ॥ ౨౫ ॥ సర్గాదౌభిద్యతేరూపంతయోరేకంద్విధాకృతం । పాంచోపనిషదంచైకంనాదాత్మకమథాపరం ॥ ౨౬ ॥ నాదాత్మకంతుయద్రూపంతత్తుబీజద్వయాత్మకం । శ్రీబీజం ప్రణవంచైకమూలాధారే ప్రతిష్ఠితం ॥ ౨౭ ॥ ప్రణవంపౌరుషంబీజం విద్ధితత్త్వత్రయాత్మకం । శ్రీం బీజంతుశ్రియఃప్రోక్తంసమస్తైశ్వర్య సాధనం ॥ ౨౮ ॥ ప్రణవావయవైస్సృష్టిస్త్రివిధాద్విజ సత్తమ । స్వరాహల స్తథాస్థానవత్త్వైస్సమన్వితాః ॥ ౨౯ ॥ వాసుదేవస్సంకర్షణః ప్రద్యుమ్నోహ్యనిరుద్ధకః। చత్వారః కేశవాద్యాశ్చ ద్వాదశస్వరమూర్తయః ॥ ౩౦॥ ఏషాషోడశధాసృష్టిర్దివ్యాశ్రీవిష్ణురూపిణీ। అకారరూపస్స్వహరేర్నిత్యోయంపరమాత్మనః ౩౧॥హలస్తుప్రకృతేస్సృష్టిరుకారాక్షరసంజ్ఞయా। చతుర్వింశతిభేదేనకాదిరూపాధరాదినా॥౩౨॥ పంచవింశోపకారోఽయంపురుషోనవవర్ణకః । ఏవంహిపౌరుషేబీజేస్థితంవర్ణాత్మకంజగత్ ॥ ౩౩ ॥ వాసుదేవాదిమూర్తీనాంచతస్రశ్శక్తయస్తుయాః । తథైవకేశవాదీనాంద్వాదశాపి ప్రకీర్తితాః ॥ ౩౪ ॥ శ్రీరూపాబీజభూతాస్తావిజ్ఞేయామంత్రపారగైః। ఏవం షోడశధాభిన్నం శ్రీబీజంనామతశ్శృణు ॥ ౩౫ ॥ లక్ష్మీర్గిరాగతిశ్చైషా వాసుదేవాదిశక్తయః । శ్రీర్లక్ష్మీఃకమలాపద్మాపద్మినీకమలాలయా॥ ౩౬ ॥ రమావృషాకపిర్ధన్యాపృథ్వీయజ్ఞాతథేందిరా । శక్తయఃకేశవాదీనాంసంప్రోక్తామునిపుంగవైః ॥౩౭॥ ఉత్పత్తిస్థితికర్తారౌబీజభూతౌసనాతనౌ । ఆత్మనోవాచకౌవాచ్యౌపంచోపనిషదాత్మకౌ ॥౩౮॥ సంహారేకారణాకారేనాదేవ్యాకృతరూపిణౌ। వాచ్యావాచ్యాకృతౌలీనౌసర్వాధారేసనాతనె ॥ ౩౯ ॥ కార్యాదానిలయేస్వస్యసృష్ట్వావిశ్వంహృదంబుజాత్ । ప్రవిష్టఃప్రాణరూపేణహ్యాం తర్యామితయాతథా ॥ ౪౦ ॥ నాదాతీతం పరంబ్రహ్మహ్యాం తర్యామితయాస్థితం । నాదాత్మకంశబ్దమయంప్రాణరూపేణసంస్థితం ॥ ౪౧ ॥ సమష్టివ్యష్టిరూపేణతేరూపేప రమాత్మనః । ప్రతిదేహంస్థితోవ్యష్ట్యాసమష్ట్యాపరమేపదె ॥ ౪౨ ॥ ధం

దోరూపోహరేఃపార్శ్వే మాస్థితస్స్తావన్నముం । తేనైవప్రోక్తవాన్ధ
ర్మంపరంచాపరమేవచ ॥ ౪౩ ॥ పరంభాగవతంధర్మంయన్నివృత్త్యాఖ్యక
స్మృతం । ప్రవృత్తిలక్షణంచాన్యదపరం ధర్మముచ్యతే ॥ ౪౪ ॥ తద్ధర్మం
పాలనాయాథమునిభూపతిమూర్తిభృత్ । స్థాపయామాసలోకానాం
హితైషీభగవాన్హరిః ॥ ౪౫ ॥ కదాచిద్దంపతీతౌతుయాపెద్వేపరమా
ద్భుతే । దధతుఃకృపయాభూయోమూలమంత్రేణదృష్టయె ॥ ౪౬ ॥ వా
గ్భిషోడశభిర్లక్ష్మీస్స్వరూపంజగృహేముదా ॥ అష్టాదశాత్మకంరూపంభ
గవాన్ భూతభావనః ॥ ౪౭ ॥ శ్రీసూక్తం ప్రథమంప్రోక్తం ద్వితీయం
పౌరుషమ్మతం । ఋషీతయోస్తావేవశ్రీంబీజంప్రణవంతథా ॥ ౪౮ ॥ ఛం
దోనుష్టుప్సమాఖ్యాతం దేవతేతేచదంపతీ । వినియోగస్తు సర్వత్రపు
రుషార్థచతుష్టయె ॥ ౪౯ ॥ సూక్తమూర్తి పరంబ్రహ్మసదోపాస్యం
మనీషిభిః ॥ ఆభ్యామారాధయేద్దేవం శ్రీమన్నారాయణమ్ముదా ॥ ౫౦ ॥
సర్వైరపిసమారాధ్యా యద్యప్యేతౌ చదంపతీ । వేదవాక్యైస్తథాప్యే
తేసూక్తైసాధారణైర్ద్వయోః ॥ ౫౧ ॥ విష్ణోరారాధనార్థాయ పౌరుషం
సూక్తముత్తమం । దేవ్యాఆరాధనాయైతచ్ఛ్రీసూక్తంతు శ్రియాకృ
తం ॥ ౫౨ ॥ ద్వేసూక్తే ప్రాతరుత్థాయస్మృత్వామనసిదంపతీ । ప
ఠేదనన్యశరణః పరమైకాంతి తామియాత్ ॥ ౫౩ ॥ సూక్తయో
స్తుతయో స్తావత్ప్రకారద్వ యముత్తమం । ఉపధారయవక్ష్యామి
యదితే మనసిస్పృహా ॥ ౫౪ ॥ తులామకరమేషేవాశుక్రవారేవి
శేషతః । అష్టమీదిన మారభ్యద్వాదశ్యంత ంప్రపూజయేత్ ॥ ౫౫ ॥
క్షీరాబ్ధితనయాందే వీంరక్తాంభోజ నివాసినీం । మహా లక్ష్మీంమహా
విద్యాం మహాభయవినాశినీం ॥ ౫౬ ॥ నారాయణాంకసంస్థా
ధాంకిశోరీంకనకప్రభాం । త్రిజగన్మాతరం గౌరీమ్మాతులుంగధరాంశ్రి
యం ॥ ౫౭ ॥ సప్తమ్యాంప్రాతరుత్థాయగురుంనత్వావిధానతః । అనుజ్ఞాందే
హిభగవన్మహాలక్ష్మ్యాః ప్రసాధనె ॥ ౫౮ ॥ సంపాదయమహాభాగ మండప
మ్మణివేదికాం । పూజాద్రవ్యాణిసర్వాణికుండంచయజనాయవై ॥ ౫౯ ॥

దత్తానుజ్ఞస్తుగురుణామంత్రస్నానంవిధాయచ ॥ ప్రణమ్యేత్షోడశ స్తంభం మణ్డపంవేదికోజ్జ్వలం ॥౬౦॥ వరయేద్బ్రాహ్మణాన్ శుద్ధాన్ మహాభాగవతాన్ శతం । పాత్రార్థంతుమహాదేవ్యాస్స్నాతం నైలక్షవారతః ॥౬౧॥ పాఠయేత్పరయాభక్త్యాత్వష్టమ్యాదిదినత్రయం ॥ పంచామృతేనసంస్నాప్య పూజయిత్వాఽహర్ణణోత్తమైః ॥౬౨॥ పాయసేనతునైవేద్యంపక్వాన్నై ర్వివిధై స్తథా । గంధపుష్పాక్షతై శ్చైవ స్తవనీరాజనాదిభిః ॥ ౬౩ ॥ రాత్రౌ జాగరణంకుర్యాన్నృత్యగీతమహోత్సవైః । ఏకాదశీమథారభ్యవహ్నికార్యంసమాచరేత్ ॥ ౬౪ ॥ దశాంశేనప్రజుహుయాన్మూలమంత్రేణవాగ్యతః । లక్షంప్రజుహుయాద్వాపిపాయసేనహవిష్యభుక్ ॥ ౬౫ ॥ ద్వాదశ్యాంపూజయేత్సర్వాన్ వైష్ణవాన్ భోజయేద్ద్విజాన్ । అంగావరణసంయుక్తాంసయానాయుధభూషణాం॥౬౬॥ పూజయేత్పరయాభక్త్యామహాలక్ష్మీమనన్యధీః। సర్వాన్ కామానవాప్నోతినిష్కామోమోక్షభాగ్భవేత్ ॥ ౬౭ ॥ ప్రణవాదిమృచంసమ్యగ్లక్ష్మీసూక్తస్యవైష్ణవః । కల్పయేద్యజనేదేవ్యాఃక్రమాదావాహనాదిషు ॥౬౮॥ వేద్యాంప్రకల్పయేత్పీఠం తత్రపద్మంతుసంలిఖేత్ ।,పూరయేద్వివిధై ర్వర్ణై స్తద్విధించావధారయ ॥ ౬౯ ॥ భక్తేషోడశధాక్షేత్రేచతుర్భి స్తద్యమైఃపదైః । ప్రాగాదికైఃప్రదేశై శ్చవిదధీతనవాంబుజం ॥ ౭౦ ॥ మధ్యమంకమలంకార్యమష్టపత్రం యథాశృణు। చతుర్ధాభ్రామయేత్సూత్రంవర్జయిత్వాఽష్టమంబహిః ॥ ౭౧ ॥ కర్ణికాకేసరంపత్రం సంధిపర్వేతిచక్రమాత్ । సూత్రాణామంతరేభూయఃక్షిపేత్సూత్రాష్టకంతథా ॥ ౭౨ ॥ పద్మసంధిస్థసూత్రేణ దిక్క్రమేణదళాష్టకం । పద్మాంతరాణామష్టానామేవమేవవిధిర్భవేత్ ॥ ౭౩ ॥ బహిర్ద్వారయుతం కోణశోభనాదికసంయుతం । చతుర్వర్ణరజోయుక్తంనవపద్మంప్రకల్పయేత్ ॥౭౪॥ తస్మిన్నావాహయేల్లక్ష్మీమంతర్యాగంవిధాయహి । హిరణ్యవర్ణాంహరిణీంసువర్ణ రజతస్రజాం ॥౭౫॥ ఘటేసువర్ణఘటితేరాజతేతామ్రజేపివా। మృన్మయేవాపిసంపూర్ణేదధ్నాక్షీరేణవారిణా ॥౭౬॥ తత్రమామచ్యుతోత్సంగేనివిష్టాంపద్మహస్తాం

లినీం । శరచ్చంద్రసుధాసారశి శిరస్మిత శోభితాం ॥ ౭౭ ॥ అనిర్దేశ్యా మనౌపమ్యామనంతాంవిశ్వభావినీం। ఆమోదమివపుష్పాణాందివిష్ఠానాం ప్రభామివ ॥౭౮ ॥ ననిష్క్రామయితుంశక్యామ నన్యాం పురుషోత్తమాత్ ॥ నిత్యానపాయినీ మేవభావయిత్వానిజాంతరే ॥ ౭౯ ॥ ప్రసన్నవదనాం గౌరీంకిశోరీంకమలాలయాం । చతుర్భుజాంబుజకరాంమాతులుంగకరద్వయాం ॥౮౦॥ పద్మగర్భనిభాంకాంతామసితాయతలోచనాం స్ఫురత్కటకకేయూర హారకుండల మండితాం ॥ ౮౧ ॥ గంభీరనాభిత్రివళివిభూషితతనూదరాం ।సుకర్కశదృఢోత్తుంగపీనవృత్తఘనస్తనీం॥౮౨॥ చరద్ద్విరేఫపటలసమాక్రాంతాలకావళిం।ఆరక్తాధరబింబాంతర్లసన్ముక్తాఫలద్విజాం ॥ ౮౩ ॥ అర్ధచంద్రలలాటస్థరాజనమావిశేషకాం ॥ సర్వలక్షణసంపన్నాం కృష్ణకుంచితమూర్ధజాం ॥ ౮౪ ॥ వరదాంపకంజకరాంపద్మమాలావిభూషితాం । విష్ణువామభుజాశ్లిష్టాంభక్తాభీష్టప్రదాయినీం॥౮౫ ॥ ధ్యాత్వేమాంసమ్ముఖీంకుర్యాన్మంత్రమూర్తింసనాతనీం ఘటస్థహేమమూర్తౌతామాసయేత్పద్మమాలినీం ॥ ౮౬ ॥ ఋగ్భ్యాం హిరణ్యపూర్వాభ్యాం ప్రపద్యేతహరిప్రియాం । సాంత్వయేచ్చపరాభ్యాంవైతదభేదేన సంస్థితాం ॥ ౮౭ ॥ పంచమ్యా చప్రపన్నోఽయంప్రసన్నాం భావయేద్ధియా । తతస్తామసితా పాంగీమావాహన పురస్సరం ॥ ౮౮ ॥ ముద్రాణాంపంచకేనైవమూలమంత్రేణమంత్రవిత్ యజేజ్జ్వలనసూర్యేందు మండలేకమలాలయాం ॥ ౮౯ ॥ కరన్యాసం వినాదేహన్యాసం దేవ్యాంసమాచరేత్ । ఋగ్భిస్సూక్తస్యమూలేనయుక్తాభిః క్రమశోన్యసేత్ ॥ ౯౦ ॥ స్నానపీఠసమారోప్యపాద్యార్ఘ్యాచమనీయకం । మధుపర్కంప్రదద్యాత్తుదంతకాష్ఠాదిపూర్వకం॥ ౯౧॥సుగంధతైలసంసిక్తాంముహూర్తేనసమన్వితాం।కుర్యాదానందినీం దేవీందీప్త్యదారయతీంతమః ॥ ౯౨ ॥ తతోనానావిధైస్స్నానైస్సర్వౌషధిసమన్వితైః । కషాయగంధదూర్వోదకుశోదకనఖోదకైః ॥౯౩॥ తీర్థోదకైశ్చశుద్ధోదైస్తథాపంచామృతేనచ । సంస్నాప్యపరమేశానీంసుగం

ధోద్వర్తనేనతాం ॥ ౯౪ ॥ ఉష్ణోదకేనసంస్నాప్య కేశాన్ సంశోధ్యముద్ర
యా । పునరాచమనందత్వావస్త్రేణాంగంప్రమృజ్యచ ॥ ౯౫ ॥ వస్త్రై
ర్నానావిధైర్దేవీంభూషణైర్వివిధైస్తథా।సిందూరాలక్తకాలేపనీలాం
జనముఖైర్యజేత్ ॥ ౯౬ ॥ ప్రతిస్నానంప్రదాతవ్యంపాద్యార్ఘ్యాచమ
నాదికం । నైమిత్తికవిశేషేణవిభవేసతిసర్వదా ॥ ౯౭ ॥ గంధంతైలం
చచూర్ణంచశాలిగోధూమసంభవం । హరిద్రాచూర్ణసమ్మిశ్రమీష
త్పద్మకభావితం ॥ ౯౮ ॥ ఉద్వర్తనార్థనోదెనస్నానార్థంశాలిసంయు
తం । ఉష్ణాంబుచందనంచంద్రమిశ్రితంలేపనార్థకం ॥౯౯॥ క్షీరందధిఘృ
తంగవ్యంమధ్వేక్షురసస్తథా। సుగంధామలకాంభశ్చలోధ్రతోయం
తతఃపరం ॥ ౧౦౦ ॥ రక్తచందనతోయంచరజనీవారిచోత్తమం। గ్రంధి
పర్ణపయఃపశ్చాత్తతశ్చతగరోదకం ॥ ౧౦౧ ॥ ప్రియంగుజటిలాంభశ్చ
తథాసర్వౌషధీజలం । పత్రపుష్పఫలాంభాంసిబీజగంధోదకంతథా॥౧౦౨॥
హేమరత్నసరిత్తీర్థకేవలాంబూనిచక్రమాత్। స్నానీయాంబుసమేతాని
దేయాన్యంబూన్యమూనితు॥౧౦౩॥ స్నానశిష్టాంబుసంపూర్ణంహరిద్రా
శాలిసంభృతం। స్రగాదిసంయుతంకుంభంహస్తేకృత్వాపరత్రతు॥౧౦౪॥
సిద్ధార్థైర్ధూపయేత్పాత్రంధారయిత్వాతుమూర్ధని । బహిఃక్షిప
త్త్వోదద్యాత్సుధౌతేచాంగశాటికే ॥౧౦౫॥ కేశోదకాపకర్షార్థమంబ
రందేహవారిహృత్। అంతరీయోత్తరీయేద్వేసుధౌతేవాససీశుభే॥౧౦౬॥
భావితేగంధధూపేసద్యాద్భద్రాసనంతతః।అలంకారాసనం పశ్చాద్దేయం
దేవ్యైమృదూత్తమం ॥ ౧౦౭ ॥ తత్రసర్వం ప్రదాతవ్యమర్ఘ్యపాద్యా
దిపూర్వవత్ । వివేచనంతుకేశానాం కంకతేనప్రశోధనం ॥ ౧౦౮ ॥ తై
లేనమర్దనంమూర్ధ్నితతశ్చూడోపకల్పనం। అలంక్రియాతుకర్తవ్యా
మూలేనమనునాపృథక్ ॥ ౧౦౯ ॥ కుంకుమాగరు కస్తూరీ కర్పూరక్షో
దమిశ్రితం ॥ చందనంతుప్రదాతవ్యంశీతలం సుఖవర్ధనం ॥ ౧౧౦ ॥ స్ర
జోనానావిధాదేయాస్తాత్త్వికైఃకుసుమైశ్చితాః । అంగరాగంచ హృ
దయేదద్యాదంజనమీక్షణే ॥౧౧౧॥ సీమంతాలంకృతింకుర్యాదాదర్శం

దర్శయేత్తతః । చామరవ్యజనేఛత్రంగళాంశ్చపరితోన్యసేత్ ॥ ౧౧౨ ॥ జ్వలదంగారనిచయేకృష్ణాగరుమనిందితం ॥ దాహయేద్ధూమధారాభిర్దిశః క్ష్మాంతమధివాసయన్ ॥ ౧౧౩ ॥ జ్వాలయేత్పరితో దీపాన్ గవాజ్యేనము దాన్వితః । నైవేద్యంపాయసంశుద్ధంరాజతేభాజనేకృతం ॥ ౧౧౪ ॥ ఘృతశర్కరయోపేతంసితాఖండైరలంకృతం । అపూపమోదకాభీష్టశాకరాజివిరాజితం ॥ ౧౧౫ ॥ హేమపాత్రగతం నీరముశీరశశివాసితం । ఏలాచూర్ణమహామోదా మోదితంచసవృద్ధ్రతం॥౧౧౬॥అవ్యైష్ణవజనాస్పృష్టమనవేక్ష్యమవైష్ణవైః । నీరాజనాదినాపూతమభూమిస్థంనివేదయేత్ ॥ ౧౧౭ ॥ ధేన్వాఽమృతీకృతంద్రవ్యంప్రోక్షితం ప్రోక్షణోదకైః మూలసంపుటితేనైవచాస్త్రేణవాభిరక్షితం ॥ ౧౧౮ ॥ తులసీమిశ్రితం సర్వం ఘంటాంవామేనవాదయన్।నివేదయామిమంత్రాంతే ప్రాణాహుతిమథాచరేత్ ॥ ౧౧౯ ॥ కించిత్కించిన్ముఖేదేయంతతః కబళముద్రయా । ధ్యాయన్సావరణాందేవీం నారాయణ కృతాశ్రయాం ॥ ౧౨౦॥ తతశ్చాంతఃపటందత్వా శ్రీసూక్తం ప్రజపన్ బహిః । మూలంషోడశవారేణమధ్యేనీరం నివేదయేత్ ॥ ౧౨౧ ॥ దృష్టిదోషవిఘాతార్థందీపంపిష్టేననిర్మితం ॥ భ్రామయేత్సమస్తైర్యుక్తం మృన్మయోత్తానపాత్రగం ॥ ౧౨౨ ॥ భోజనం భావయిత్వాఽథదత్వాఽఽపోశనముత్తరం । కరోపమర్దనం దేయంసుగంధద్రవ్య సంయుతం ॥ ౧౨౩ ॥ స్వస్థానేస్థాప్యదేవేశం తాంబూలం పూగపూరితం । ప్రదేయంపరయాభక్త్యాముఖవాసనకం పరం ॥ ౧౨౪ ॥ తతోమాలాంమహాలక్ష్మ్యై తులసీకుసుమోజ్జ్వలాం ॥ కుసుమాంజలిమాధాయదద్యాచ్ఛిరసిపాదయోః ॥ ౧౨౫ ॥ ప్రదక్షిణనమస్కారస్తు మాపణగుణస్తవైః ॥ప్రతోష్య పరయాభక్త్యానివేద్యాథమనోరథం ॥ ౧౨౬ ॥ సంభోజ్యాపరమాన్నేనభక్త్యాభాగవతాన్నరాన్। ద్వాదశ్యాందక్షిణాందద్యాద్గురుం సంపూజయేత్తతః ॥ ౧౨౭ ॥ ఏవంకృతేమహాదేవ్యాస్సమారాధనకర్మణి అత్యేతిమృత్యుంతాన్ ఘోరాన్ పరమాసద్ధభాగ్భవేత్ ॥ ౧౨౮ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంప్రథమపాదేసుదర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితేసూక్తావిభాగేమహాలక్ష్మీసమారాధనంనామాష్టమోఽధ్యాయః

పార్షదా ఊచుః॥ వ్రతం దేవ్యాః ప్రవక్ష్యామో వార్షికం హ్యాష్టరాత్రికం। సర్వేషామధికారోఽస్తి వైష్ణవానాం విశేషతః ॥ ౧॥ అకృత్వా తు వ్రతం దేవ్యా మాసి భాద్రపదే సితే। తామసీం యోనిమాప్నోతి దారిద్ర్యమధిగచ్ఛతి॥ ౨॥ శుక్లాష్టమీం సమారభ్య జనః ప్రోష్ఠపదస్య హి। దంపత్యోః పూజనం కుర్యాద్ఘటస్థాపనపూర్వకం ॥ ౩ ॥ లక్ష్మీం షోడశకం పూజ్యాం కేశవాదిసమన్వితం । ప్రత్యేకమేకప్రతిమం జయమంగళఘోషణైః ॥ ౪ ॥ విధిం తస్య ప్రవక్ష్యామో జీవానాం హితకామ్యయా । యస్యానుష్ఠానమాత్రేణ శ్రీవిష్ణోర్వల్లభో భవేత్ ॥ ౫ ॥ శక్తయః కేశవాదీనాం ద్వాదశానాం పృథక్పృథక్ । చతస్రో హ్యనిరుద్ధాదిశక్తయస్సముదాహృతాః ॥ ౬ ॥ ఏకైకా ప్రత్యహం పూజ్యా క్రమాత్తత్పతినా సహ। ఋచా త్వేకైకయా తత్తన్నామమంత్రేణ పూజయేత్ ॥ ౭ ॥ షోడశాప్యథవా పూజ్యాః ప్రత్యహం విష్ణువల్లభాః । మహారాజోపచారేణ యావత్కృష్ణాష్టమీ భవేత్ ॥ ౮ ॥ కుర్యాత్షోడశధా శుద్ధిమాత్మనస్సాధకోత్తమః । ఉపచారైః షోడశభిః పృథగ్భూతైః ప్రపూజయేత్ ॥ ౯ ॥ వరయేత్పుంప్రకృత్యోస్తద్ద్వయం షోడశసంఖ్యయా । సంపూజ్య భోజయేద్భక్త్యా పరమాన్నేన వైష్ణవాన్ ॥౧౦॥ ప్రదక్షిణ నమస్కారదక్షిణాభరణాదిభిః। ప్రత్యోహ్యసూక్తపాఠం తు కారయేద్విభవే సతి ॥ ౧౧ ॥ యథాషోడశసంఖ్యాక దివసైర్లక్షితామియాత్ । అయుతం పాఠయేద్వాపి ప్రత్యహం వా శతం శతం ॥ ౧౨ ॥ సత్యక్షేత్రారమేకం తు భయేపి సముపస్థితే । పాఠాభావే ప్రజప్తవ్యశ్శ్రీయో మంత్రష్షడక్షరః ॥ ౧౩ ॥ తేనైవ పూజయేద్దేవీం పరివారసమన్వితాం। పూజార్థమథ నామాని తాసాం వక్ష్యామి తచ్ఛృణు ॥ ౧౪ ॥ శ్రీర్లక్ష్మీః కమలా పద్మా పద్మినీ కమలాలయా । రమా వృషాకపిధన్యా పృథ్వీ యజ్ఞా తథేందిరా ॥ ౧౫ ॥ శక్తయః కేశవాదీ

నాంమహాలక్ష్మ్యంశమూర్తయః । ఉషారతిగిరా దేవీలక్ష్మ్యజ్ఞేయా తుషోడశీ ॥ ౧౬ ॥ ఏవంషోడశధాభిన్నా మహాలక్ష్మీస్తుయాస్మృతా। సా తుసప్తదశీజ్ఞేయానిర్మలాకారణాత్మికా ॥ ౧౭ ॥ ప్రథమేదివసేదేవీశ్రీసంజ్ఞా కేశవప్రియా । సమారాధ్యాఘటేవేద్యామాస్థితేమంత్రపూజితే॥౧౮॥ ద్వితీయేదివసెలక్ష్మీర్నారాయణకృతాలయా ॥ తృతీయేకమలాదేవీమాధవేససమన్వితా ॥ ౧౯ ॥ చతుర్థేదివసేపద్మాగోవిన్దకృతకేతనా। పంచమేపద్మినీపూజ్యావిష్ణునాకమలాలయా ॥ ౨౦ ॥ మధుసూదనసంయుక్తా షష్ఠేసప్తమకేరమా । త్రివిక్రమేణసంపూజ్యావృషాకపిరధాష్టమే॥౨౧॥ వామనేనసమంపూజ్యానవమేశ్రీధరేణచ। ధన్యానామ్నాసమారాధ్యాపృథ్వీంతుదశమెయజేత్ ॥ ౨౨ ॥ హృషీకేశేనయజ్ఞాఖ్యాంపద్మనాభేనరుద్రకే ॥ ఇందిరాద్వాదశేపూజ్యాదామోదరకృతాశ్రయా ॥ ౨౩ ॥ త్రయోదశేఉషాదేవీత్వనిరుద్ధేనసంయుతా । ప్రద్యుమ్నేనరతిస్త్వింద్రేగిరాసంకర్షణేనహి ॥ ౨౪ ॥ షోడశేదివసేప్రాప్తేసుధీర్లక్ష్మీంనిశాముఖె। పూజయేద్వాసుదేవేనస్వకేనమనునాముదా ॥ ౨౫ ॥ కదళీస్తంభసంవీతేనవవస్త్రవిభూషితే । మండపేపూజయేద్దేవీందిక్షుదిగ్గజమణ్డితే ॥ ౨౬ ॥ అథబిల్వవనేదేవీంచతుర్బాహుసమన్వితాం । చామరైర్వీజ్యమానాం చసిక్తామేనాం కుశాంబుభిః ॥ ౨౭ ॥ త్రిపాద్విభూతినిలయాంభూనీలాభ్యాముపాసితాం । మహాలక్ష్మీం సప్తదశీం మహావిష్ణోశ్చసన్నిధౌ ॥ ౨౮ ॥ కలాభిశ్చ కలాభిశ్చ పూర్వోక్తాభిస్సమంతతః ॥ స్వయంసప్తదశీతత్ర స్వాశ్రయా పరమేశ్వరీ ॥ ౨౯ ॥ నిత్యముక్తైర్జనైర్గుప్తాలోకపాలాంగనాగణైః । ఆనందకం దకమలెనిషణ్ణాజ్ఞాననాళకె ॥ ౩౦ ॥ స్ఫుటత్ప్రకృతిపత్రేచవికారమయకేసరె । మాతృకాకర్ణికెపూర్ణపరానందమధుద్రవతే ॥ ౩౧ ॥ పరమాత్మాత్మాన్తరాత్మజ్ఞానాత్మపరివారితె । దివ్యతేజస్త్రయోపేతె లక్ష్మీబీజవరాటకె ॥ ౩౨ ॥ మహామాయామహావిద్యామహాయోగిన్యధీశ్వరీ । మహాలక్ష్మీర్మహాదేవీమహాశక్తిర్మహేశ్వరీ ॥ ౩౩ । సర్వాధారమయీశాంతా కాంతావిష్ణో

ర్యశస్వినీ । దివ్యాయుధ ధరా దేవీ శంఖచక్రగదాబ్జభాక్ ॥ ౩౪ ॥
యస్యా అంశకలాభిశ్చ త్రిగుణాః కోటిశక్తయః । స్వయం తు నిర్గుణా శ
క్తిర్నాదాతీతా పరాభిధా ॥౩౫॥ మ్మత్స్యాదిశక్తయస్తత్ర సాత్త్వక్యః
కార్యలక్షణాః । ఉమాద్యాస్తామసోద్రిక్తా గాయత్ర్యాద్యాస్తు రాజసాః॥
౩౬ ॥ పాలికానాశికాస్తద్వన్న్యా జగదుత్పాదనక్షమాః । తాభిస్స్వాంశక
లాభిశ్చ సేవ్యతే పరమే పదే ॥ ౩౭ ॥ అప్రాకృతాభిర్నిత్యాభిః కేశవాదిక
శక్తిభిః । దివ్యసృష్టిప్రసూతాభిరప్రసూతా సమర్చ్యతే ॥౩౮॥ యా
కాలకలనాతీతా గీతా యా సామగాయకైః । ఉమాది తామసీ మధ్యే భై
రవీకాళికాదయః ॥ ౩౯ ॥ శక్తయః కోటిశస్సంతి యావత్యః పిశితాశ
నాః । మద్యప్రియాః కరాళాస్యాః శ్మశానకృతకేతనాః ॥ ౪౦ ॥ నిష్కా
మైర్వా సకామైర్వా వైష్ణవైర్న నిరీక్షితాః। సాత్త్వక్యస్తు సదోపాస్యా వైష్ణ
వైర్విష్ణునా సమం ॥ ౪౧ ॥ తత్ర దుర్గా సకామైస్తు కృష్ణాధిష్ఠాతృదేవతా
నిష్కామైర్వైష్ణవైస్సేవ్యా మహాలక్ష్మీర్హరేః ప్రియా ॥ ౪౨ ॥ నన్దగో
పగృహే జాతా యశోదాగర్భసంభవా । కించిత్కార్యం సముద్దిశ్య గో
పవృద్ధైస్తు పూజితా ॥ ౪౩ ॥ గోపీభిః కృష్ణకామాభిః కృష్ణాలబ్ధవరా యతః
సూతే సర్వార్థనిచయం జనైరారాధితా సతీ ॥ ౪౪ ॥ సకామైర్వైష్ణవై
శ్చాథ విష్ణోరాజ్ఞాపురస్సరం। సాత్త్వకైరుపహారైశ్చ చక్రాద్యష్టభుజాయు
తా॥౪౫॥ ఏకాంతినస్తు లక్ష్మీశం సేవంతే రమయా సహ। దీయమానం న గృ
హ్ణంతి సాలోక్యాదిచతుష్టయం ॥ ౪౬ ॥ సర్వవిద్యామయీ సా తు నిర్గు
ణా పరమే పదే। మహాలక్ష్మీర్మహామాయా పూజనీయా హి షోడశే ॥ ౪౭ ॥
తస్యా ధ్యానం ప్రవక్ష్యామి హ్యభిషేకవిధిం తథా। కృతే యస్మిన్ సమాప్నో
తి శాశ్వతం పదముత్తమం ॥ ౪౮ ॥ విరజాయాః పరే పారే నిర్గు
ణే పరమే పదే । నిత్యే నిరవ్యయే రమ్యే ప్రాకృతైః పరివర్జితే ॥ ౪౯ ॥
నిత్యానన్దమహాధామ్ని వనం దివ్యం విచింతయేత్। సర్వైశ్వర్యబలజ్ఞాన
మయభూరుహమణ్డితం ॥ ౫౦ ॥ చంపకాశోకపున్నాగపాటలైరుపశోభి
తం । లవఙ్గమాధవీబిల్వదేవదారుసమేరుభిః ॥ ౫౧ ॥ మన్దార పారిజా

తాద్యైః కల్పవృక్షైస్సుపుష్పకైః । చన్దనైః కర్ణికారైశ్చమాతులుం
గైశ్చవంజులైః ॥ ౫౨ ॥ దాడిమీలికుచాంకోలైఃపూగైః కురవకై
రపి । కదళీకున్దమన్దారనాళికేరైరనుత్తమైః ॥ ౫౩ ॥ మాలతీమల్లికా
జాతికేతకీశతపత్రకైః।వాసంతీతులసీనంద్యావర్తైర్దమనకైరపి ॥౫౪॥
సర్వర్తుకుసుమోపేతైర్నర్మద్భిరుపశోభితం । మందమారుతసంభిన్న
కుసుమామోదదిఙ్ముఖం ॥ ౫౫ । తన్మధ్యేతటినీతీర మ్మహామన్దారమ
ణ్డలం । సువర్ణకమలోద్యానభ్రమద్భ్రమరనాదితం ॥ ౫౬ ॥ కుము
దోత్పలకల్హారపంకజైరుపశోభితం । మారుతోద్ధూననోద్భూతమకరన్ద
ఘనోదయం ॥ ౫౭ ॥ కూజద్విహఙ్గసన్నాదముఖరీకృతదిఙ్ముఖం । తత్ర
రత్నమయీభూమిః కోటియోజనవిస్తృతా ॥ ౫౮ ॥ కోటిసూర్యేన్దువ
హ్నీనాంప్రభాయత్రవిలీయతే । తత్రశ్రీమన్దిరందివ్యంచతుర్ద్వారస
మావృతం ॥ ౫౯ ॥ నిత్యసిద్ధజనైర్నిత్యం కృతసత్కారముజ్జ్వలం। ర
త్నోపక్లుప్తసంశోభికవాటాష్టకసంపుటం ॥ ౬౦ ॥ నవరత్నసమాక్లృ
ప్తతుంగగోపురతోరణం । హేమదణ్డశిఖాలంబిధ్వజావళి పరిష్కృతం
॥౬౧॥ నవరత్నసమాబద్ధస్తంభరాజివిరాజితం । సహస్రదీపసంయుక్త
దీపదణ్డవిరాజితం ॥ ౬౨ ॥ తప్తహాటకసంక్లృప్తవాతాయనమనోహ
రం । నానావర్ణశుకాబద్ధసువర్ణధ్వజకోటిభిః ॥౬౩॥ కింకిణీమాలికా
యుక్త పతాకాభిరలంకృతం ॥ జాతరూపమయైరత్న విచిత్రైరతి వి
స్తృతైః ॥ ౬౪ ॥ మాణిక్యవజ్రవైడూర్యస్వర్ణమాలావళీయుతైః ।
అన్తరాన్తర సంబద్ధరత్నైర్దృష్టిమనోహరైః॥ ౬౫ ॥ విచిత్రైశ్చి
త్రబద్ధైశ్చవితానైరుపశోభితం। సర్వరత్న సమాయుక్తహేమకుట్టిమ
ముజ్జ్వలం ॥ ౬౬ ॥ కేతకీమాలతీజాతీచంపకోత్పలకేసరైః। మల్లికాతు
లసీకుంద నంద్యావర్తకదంబకైః ॥౬౭॥ ఏతైరన్యైశ్చకుసుమైరలంకృ
తమహీతలం । అబ్జకాశ్మీర కర్పూర మృగనాభితమాలకైః ॥౬౮॥ చ
న్దనాగరుతక్కోలైర్విమోహితదిగంతరం ॥ ఏవంసంచింత్యమనసామ
ణ్డపం సుమనోహరం ॥ ౬౯ ॥ తన్మధ్యేభావయేన్మంత్రీపారిజాతమ్మ

నోహరం। తస్యాథస్తాత్స్మరేన్మంత్రీరత్నసింహాసనమ్మహత్ ॥౭౦॥ తస్మిన్ సింహాసనే దేవ్యాయంత్రంసంచిన్తయేన్ముదా । షట్కోణాష్టదళం బాహ్యేభూపురద్వారసంయుతం ॥ ౭౧ ॥ మధ్యేతుభావయేద్బీజం రమాయాః ప్రణవాంతరం ॥ ౭౧½ ॥ తస్మిన్ సుధాంశుశతదీధితిశుద్ధహాసామాశాగజైరుభయతః పరిషిచ్యమానాం । బ్రహ్మాదిదేవరమణీమణిగీతకీర్తిం సంకల్ప కల్పితదయార్ద్రకటాక్షపాతాం ॥ ౭౨½ ॥ దాహాభిభూతహృతదోషహిరణ్యవర్ణాం కర్ణాంత పాతినయనాంబుజవీక్షణీయాం । సంకల్పనిర్గత ముఖాంబుజ ముగ్ధగంధమత్తాళిజాలముఖరీకృతగణ్డసీమాం ॥ ౭౩½ ॥ ముక్తాచ్ఛగుచ్ఛధవళీకృత కర్ణమూలామ్మూలమ్మనోజ వికృతేః పురుషోత్తమస్య । సత్పద్మరాగ మణికల్పితకర్ణ పూరాంపూరాయితామతిసుఖోదసరిద్వరాయాః ॥౭౪½॥ భ్రూవల్లితర్జితరతీశ మదామదాంతదూరాతిదూర పదపల్లవముగ్ధశోభాం॥ స్నిగ్ధాలకాళిజిత సాళిసరోజభాస్వదాస్యామనన్యమతిసం శ్రితపద్మనాభాం ॥ ౭౫½ ॥అర్ధేందుమణ్డలలలాటతటోదితాభమాణిక్యభూషణమయాచ్ఛ విశేషకాభాం । నిర్భిన్ననీలమణి భంగవిభిన్నకాంతి జాలాభిరామకచభారలసచ్ఛిరస్కాం ॥ ౭౬½ ॥ సీమంతగర్భ వినివిష్టసితాంశుతారధారాపగా పపరిమార్జిత కృష్ణతారాం । చూడాగ్రబద్ధమణిసద్విభూషణార్చిర్భాస్వన్మ యూఖవికచీకృతహృత్సరోజాం ॥ ౭౭½ ॥ నానామణిప్రకరమండితకంబుకంఠీమున్నిద్రకాంతిచయ మౌక్తికదామశోభాం। స్వర్ణారవిందముకుళోన్నతకుంకుమోత్థదివ్యాంగరాగపరిమృష్టకుచప్రదేశాం ॥ ౭౮½ ॥ హేమారవిందవలయాంగదబాహుయుగ్మాం సన్మాతులుంగవిలసద్ద్వయపాణిపద్మాం । క్షౌమోదరోపరిలసత్త్రివళీతరంగామంకాధిరూఢపురుషోత్తమకేళిహస్తాం ॥ ౭౯½ ॥ కాంచీకలాపముఖరీకృతమధ్యభాగామారావబోధననిరూపితనూపురాభాం। పాదారవిందవిగళన్మకరన్దబిన్దుసమ్మోహితాళిమునిబృన్దసుగీతగీతాం ॥౮౦½॥ సంచింతయేచ్ఛజలజాతకృతాధివాసాం వైకుణ్ఠనాధరమణీ మనునీయ

నాచా ॥ యంత్రేనివేశ్యకుసుమాంజలినాసఖీభిస్సీమంతినీభిరభితఃపరితోష్యమాణాం ॥ ౮౧౪ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ప్రథమపాదే సుదర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితేసూక్తావిభాగే మహాలక్ష్మీవ్రతాభిధానం నామనవమోఽధ్యాయః ॥

ద్వారేషుపాలకాస్థాప్యాద్వాద్వాదేవ్యభిషేచనే । లక్ష్మీసూక్తం ప్రజప్తవ్యంయావత్స్యాదభిషేచనం ॥ ౧ ॥ ఆవాహనాదికంకృత్వాభద్రపీఠెహరేఃప్రియాం। సన్నివేశ్యవరారోహాంసూక్తన్యాసంసమాచరేత్ ౨ ॥ శరీరేస్వస్యదేవ్యాశ్చభూతశుద్ధిపురస్సరం । మంత్రన్యాసంసబీజంచజితవాగ్విమలాశయః ॥ ౩ ॥ స్థాపయేత్కలశంభక్త్యాహ్యభిషేచనికంపరం । శతైకంషోడశాష్టౌచకార్యముద్దిశ్యభక్తితః ॥ ౪ ॥ ఏకమేవతథాకుంభంనిష్కామోనిత్యకర్మణి। కృత్వానవపదాత్మానంమండలంయంత్రభూషితం ॥ ౫ ॥ కలశాన్ స్థాపయేత్తేషుపదేషుశుభలక్షణాన్ ।మూలేనాప్రోక్షణంకుర్యాత్ప్రోక్ష్యచాస్త్రేణవర్మణా ॥౬॥ రక్షణంసర్వతఃకృత్వాక్షాళనంచాస్త్రతోజలైః॥ సన్నివేశ్యకుశాధారేవక్త్రంనైవపిధాపయేత్ ॥ ౭ ॥ ధ్యాత్వాతత్రమహాలక్ష్మీంకలశాన్పూజయేత్క్రమాత్ । చన్దనాలిప్తసర్వాంగాన్దూర్వాక్షతసమన్వితాన్ ॥ ౮ ॥ దుకూలవేష్టితాన్సర్వాన్పూరయేత్తీర్థవారిభిః । నవరత్నసమాబద్ధంపంకజంస్వర్ణనిర్మితం ॥ ౯ ॥ మధ్యేకుంభేక్షిపేద్ధీమాన్భక్త్యైకమణప్రమాణకం। విత్తశాఠ్యంనకుర్వీతపాటవాచన్దనైర్లిఖేత్ ॥ ౧౦ ॥ మూలేనపూరయేత్తత్రచౌషధీర్దేవతామయీః ॥ చందనోశీరకర్పూరజాతీతక్కోలకుంకుమం ॥౧౧॥ కోష్ఠాగరుతమాలైలాయుతంసంపిష్యభాగతః । విలోడ్యసర్వకుంభేషురత్నాన్యపివినిక్షిపేత్ ॥౧౨॥ లక్ష్మీందూర్వాంసదాభద్రాం సదాదేవీంమధువ్రతాం। ముశలీంశక్రవల్లీంచకృత్వాపామార్గపత్రకం ॥౧౩॥ ప్రియంగుముద్గగోధూమవ్రీహీంశ్చసతిలాన్యవాన్ । శాలితణ్డులమాషాంశ్చతేషుప్రక్షాళ్యనిక్షిపేత్ ॥౧౪॥ ధాత్రీలికుచబిల్వానాం

కదళీనాళికేరయోః । ఫలాన్యపివినిక్షిప్యపుష్పాణ్యపిచనిక్షిపేత్ ॥౧౫॥
పద్మంసౌగంధికంజాతింమల్లికాంవకుళంతథా । చంపకాశోకపున్నాగ
తులసీకేతకోద్భవం ॥౧౬॥ పల్లవానివటాశ్వత్థప్లక్షోదుంబరశాఖినాం।బ్ర
హ్మకూర్చంవినిక్షిప్యశరావైస్సకలాక్షతైః ॥౧౭॥ పిధాయకుంభవక్త్రా
ణిక్షౌమైరాచ్ఛాదయేత్తతః । ఆవాహ్యామధ్యేకలశేమహాలక్ష్మీంప్రపూ
జయేత్ ॥ ౧౮ ॥ పూర్వోక్తస్నానసంపన్నాంవస్త్రాలంకృతిభూషితాం।
నిషణ్ణాంభద్రపీఠేతుస్వస్తివాచనపూర్వకం॥౧౯॥ షోడశబ్రాహ్మణాస్తై
తుకుశైర్బిల్వదళైస్తథా దూర్వాతులసికాపత్రైః శ్రీసూక్తైఃపరమేశ్వ
రీం॥౨౦॥కుర్యుస్సుమంగళీగీతైరభిషిక్తామ్మహోత్సవైః। అభిషిచ్య మ
హాదేవీంపరివారసమన్వితాం॥౨౧॥అలంకుర్యాద్విభూషాభిర్ధూపదీపా
దిభిస్తథా।రాత్రౌజాగరణంగీతనృత్యవాద్యస్తవాదిభిః॥౨౨॥ షోడశీపూజ
నంచైవషోడశేదివసేస్మృతం।సహస్రనామభిస్తైస్తైః పుష్పైర్బిల్వదళా
క్షతైః॥౨౩॥దూర్వాభిఃకుంకుమాక్తాభిరవకాశేపృథక్పృథక్ । పూజయే
ద్విష్ణునాసాకంనాకంపశ్యతికర్హిచిత్ ॥౨౪॥ య ఏవంవార్షికీంపూజాం
కుర్యాత్ప్రియతమానసః । వినైవావరణాన్యంగందేవ్యాస్సంపూజయే
త్క్రమాత్ ॥౨౫॥ హస్తప్రక్షాళనంకృత్వాప్రదేయఃకుసుమాంజలిః।
హృదయాది మహామంత్రైర్హృదయాదీన్ సమర్చయేత్ ॥౨౬॥ ప్రథ
మావరణంహ్యేతచ్ఛ్రియఃప్రోక్తమ్మనీషిభిః । దళేష్వష్టసుసంపూజ్యాఆ
ద్యాశ్చాష్టవిభూతయః॥౨౭॥ దళాగ్రేషుచసంపూజ్యాఃకార్యాద్యా అగ్ని
కోణతః।ద్వితీయావరణంహ్యేతన్మహాలక్ష్మ్యాస్సమీరితం ॥౨౮॥ ఉమా
ద్యాస్సంధిషుతథాసంపూజ్యాఃప్రయతాత్మనా॥ ఉమాచశ్రీసరస్వత్యౌమ
గాచధరణీతథా।౨౯॥గాయత్రీదేవ్యుషాచేతిపద్మహస్తాస్సమస్తతః॥తృ
తీయావరణంహ్యేతత్తతోమత్స్యాదిశక్తయః॥౩౦॥ వేదావేదవతీధాత్రీ
మహాలక్ష్మీస్సుఖాలయా। భార్గవీచతథాసీతారేవతీరుక్మిణీప్రభా॥౩౧॥
మత్స్యకూర్మాదిమూర్తీనాంశక్తయస్సంప్రకీర్తితాః । చతుర్థావర
ణంహ్యేతద్గంగాసూర్యసుతాతతః ॥ ౩౨ ॥ శంఖపద్మనిధీపూజ్యౌపా

శ్వేతయోర్ధృత చామరా। ధృతాపత్రంవరుణంపూజయేత్పశ్చిమేతతః॥
౩౩॥సంపూజ్యరాశీన్పరితోయజేదథనవగ్రహాన్॥ అర్చయేద్దిగ్గజానాది
ష్టుచతుర్దంతవిభూషితాన్ ॥౩౪॥ ఐరావతఃపుండరీకోవామనఃకుము
దోఽంజనః।పుష్పదంతస్సార్వభౌమస్సుప్రతీకశ్చతేక్రమాత్ ॥౩౫॥ ఇతి
షష్ఠైస ప్తమేచదిక్పాలాన్పూజయేత్క్రమాత్ । ఏవమావరణైర్దేవీం
మహాలక్ష్మీంపరాత్పరాం॥౩౬॥ సంపూజ్యప్రార్థయేదిష్టంతువమాపణపుర
స్సరం। అనాథమగతిందీనమపరాధైకభాజనం ॥౩౭॥ రక్షమాంకృపయా
దేవిత్వైవశరణాగతం । భగవచ్ఛర[illegible]ాం భోజభజనానన్దభాజనం ॥౩౮॥
కురుమామమలాలోకనివారిత జగద్భయం। అగాధభవపాథోధినిమగ్న
మతివిహ్వలం ॥ ౩౯ ॥ ఆనందిని మహామాయె సముద్ధరకరగ్రహైః ।
పరమానధిభూతాసి పరమైశ్వర్యసంశ్రయె ॥ ౪౦ ॥ కమన్యంశరణంయా
మి పరతంత్రమనీశ్వరం । శ్రీమన్నారాయణానన్దసన్దోహాంకురసాధనె॥
౪౧ ॥ జయమాతర్మదోన్మత్తమాతంగదళనాభిధే। కమలేకమలాక్రీడెక
లానిధిసహోదరె ॥ ౪౨ ॥ మమదేహపదాంభోజమయిమానసపంకజె
బ్రహ్మాదిదేవతాబృన్దసమారాధితపద్ధళె ॥ ౪౩ ॥ విమలెవిమలజ్ఞానకల
యావిమలంకురు ॥ ఏవంసంప్రార్థ్యదేవేశీ మారాధనపరోభవేత్ ॥౪౪॥
ప్రాతఃపునః ప్రపూజ్యాథహుత్వావహ్నౌస్వశాఖయా ॥ శ్రీసూక్తమూ
లమంత్రాభ్యామృగ్భిష్షోడశభిర్మహుః ॥ ౪౫ ॥ పాయసేనతిలైర్వాపికమ
లైర్వామధుప్లుతైః । ప్రత్యేకంషోడశదినైః పూజితాయాశ్చమాతరః॥
౪౬ ॥ తదర్థంజుహుయాచ్చాగ్నౌ శతంచాథసహస్రకం । దత్వాపూ
ర్ణాహుతిం విప్రానాభోజ్యాథవిసర్జయేత్ ॥ ౪౭ ॥ వ్రతోద్యవివిధో
పాయైర్గురుంభక్త్యాథనాదిభిః । పశ్చాత్సపరివారోఽయంయజమానః
కృతోత్సవః॥౪౮॥ స్వయంభుంజీతమతిమానాత్మానంధన్యమావహన్।
నమారీనచదుర్భిక్షం నోపసర్గభయంభవేత్ ॥ ౪౯ ॥ రాజాజయతి
సంగ్రామెశత్రూనేవంకృతేవ్రతే । మహాలక్ష్మీవ్రతంమోహాదజ్ఞానాన్న
కరోతియః ॥౫౦॥ దారిద్ర్యంజాయతేతస్యమృతోనరకమాప్నుయాత్ ।

జ్ఞాత్వాదేహాభిమానాద్యోమహాలక్ష్మీవ్రతంత్యజేత్ ॥౫౧॥ తస్యాస్యం చసమాలోక్యసచేలంస్నానమాచరేత్ । జగతఃపితరౌసాక్షాల్లక్ష్మీనారాయణౌమతౌ ౫౨॥ తావనాదృత్యమూఢాత్మాకథంననరకంవ్రజేత్ ।అశక్తోవ్రతమాస్థాతుంపయోమూలఫలాదిభిః ॥ ౫౩ ॥ హవిష్యేణాపినక్తేన చైకభుక్తేనవాపునః। నయేత్కాలంజపేత్సూక్తంయావత్కృష్ణాష్టమీభవేత్ ॥ ౫౪ ॥ పాయసాన్నంనివేద్యాథభోజయిత్వాద్విజన్మనః। తేనైవ పారణంకుర్యాత్ప్రీత్యైచైనయథావిధి ॥ ౫౫ ॥ నవంధ్యందివసంకుర్యాద్వైష్ణవోఽఖిలపర్షహారిం ॥ ౫౬ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంప్రథమపాదేసుదర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితేసూక్తమాహాత్మ్యేమహాలక్ష్మీవ్రతవిధానంనామదశమోధ్యాయః ॥

పూర్వోక్తేనవిధానేననవషోడశభిర్ఘటైః। స్నాపయేత్కార్యముద్దిశ్యయజమానంచభక్తితః ॥ ౧ ॥ ఋగ్భిశ్చపంచదశభిస్తస్యసిద్ధింబ్రవీమివః । ఘటేఘటేసమభ్యర్చ్యాః పూర్వోక్తాశ్శక్తయఃక్రమాత్ ॥౨॥ మధ్యమేకలశేదేవీం మహాలక్ష్మీంప్రపూజ్యచ।త్రిసహస్రంజపేన్మూలం శ్రీసూక్తేనసమన్వితం ॥ ౩ ॥ దివ్యజ్ఞానబలైశ్వర్యసిద్ధయేభద్రపీఠకే। సమారోప్యగురుర్భక్త్యాశిష్యమాసేచయేద్ఘటైః ॥ ౪ ॥ అలంకృతంవరస్త్రీభిర్లాజైశ్చాప్యభివర్ధితం । నదత్సుపంచ ఘోషేషుముహూర్తే శోభనేతథా ॥ ౫ ॥ మధ్యస్థకుంభతోయేన మహాలక్ష్మీమనుస్మరన్ । అభిషించేత్క్రమాదన్యైఃకలశైశ్శోభనాంబుభిః ॥ ౬ ॥ భద్రమస్తుశివం చాస్తుమహాలక్ష్మీః ప్రసీదతు । ప్రణశ్యత్వశుభం సర్వంజన్మజన్మాంతరే కృతం ॥౭॥ ఆశిషస్సంప్రయుజ్యైవంగురుశ్శిష్యంసమాహితం । మహాపీఠేనయేత్పాణిపల్లవేధృతమంగళం ॥ ౮ ॥ మహాదేవి మహామాయేవైకుంఠహృదయప్రియే । దేహిమేచరణాంభోజభక్తిమవ్యభిచారిణీం ॥౯॥ నమోమాతర్మహాలక్ష్మీమేఽనన్యశరణార్థినః । సాన్నిధ్యందేహిదేవేశి పరిచర్యానువర్తనం ॥ ౧౦ ॥ అకామోవాసకామోవాప్రార్థయేద్దీస

యాగిరా । గురుంసత్వాద్విజాన్ భోజ్యవిసృజ్యవిహారే తతః ॥ ౧౧ ॥ అభిషిక్తాసతీవంధ్యాసూతే పుత్రంమహామతిం । మహారోగేషుజాతేషుకుర్యాద్గ్రోహేషువైష్ణవః ॥ ౧౨ ॥ భూతేషుమనిమిత్తాదౌకుర్యాన్మంత్రాభిషేచనం । సర్వసంపత్కరంపుంసాంసర్వసౌభాగ్యసిద్ధిదం ॥౧౩ ॥సర్వరోగప్రశమనంసర్వాపద్వినివారణం। గర్భరక్షాకరం స్త్రీణాందీర్ఘాయుర్జనకంపరం ॥౧౪॥ ప్రసూతానామపి స్త్రీణాం సూతికాగారరక్షణం । ప్రణష్టపుష్పగర్భాణాంపుష్పగర్భాభిరక్షణం ॥ ౧౫ ॥ ఆసన్నశత్రుభీతానాంమహాభయవినాశనం। గతశ్రీణాంగతాజ్ఞానాంనిర్మతీనాం చభూభుజాం ॥౧౬॥ శ్రియమాజ్ఞాంమతించైవసంవర్ధయతిభక్తితః।ఆస్తికానాంవదాన్యానాంగురుదైవైక్యభావినాం ॥ ౧౭ ॥ సిద్ధయోహ్యభిషేకేనసమాయాంతినసంశయః। నాస్తికాయనవక్తవ్యంనాధనాయాతిహింసినే ॥ ౧౮ ॥ అవైష్ణవాయదుష్టాయవైదికాయాపినోదిశేత్ । ఆస్తికంచవిశుద్ధంచశాన్తంచ సమదర్శినం ॥ ౧౯ ॥ అవిప్రమపిసంస్కుర్యాన్మహాలక్ష్మ్యభిషేచనైః।అథప్రబోధయాత్రాంచకార్తిక్యాం ప్రబ్రవీమివః ॥౨౦॥ యస్యావిజ్ఞానమాత్రేణమంత్రసిద్ధిమవాప్నుయాత్ ।అమాప్రదోషసమయేబోధయేత్కమలాలయాం ॥ ౨౧ ॥ ఋగ్భిశ్చపంచదశభిస్సూక్తైశ్చసహవైష్ణవైః । ఏకాదశీంసమారభ్యసంస్కుర్యాద్యాగమండపం ॥ ౨౨ ॥ చిత్రధ్వజపతాకాభిర్వితానవరతోరణైః। గృహంసుధాసితంకుర్యాత్సుగంధోదకవాసితం ॥ ౨౩ ॥ చామరాదిలసత్కుంభం కదలీ స్తంభమణ్డితం । వీణావినోదసంయుక్తంనటనర్తకనాదితం ॥౨౪॥ స్తబకామలపూగామ్రమబిల్వాంభోజకృతచ్ఛవి । శయనీయగృహేకన్యాంగాంచకాంచనదీపకం ॥ ౨౫ ॥ దర్శనార్థం ప్రకల్ప్యాథసంభారాన్ పూజనస్యచ । ప్రస్థాప్యవరపర్యంకేపూర్వమేవప్రబోధనాత్ ॥ ౨౬ ॥ స్నానీయకలశాన్ స్థాప్యనానౌషధిసమన్వితాన్। పక్వాన్నానివిచిత్రాణి నైవేద్యార్థంప్రకల్పయేత్ ॥ ౨౭ ॥ పూజాపీఠంచశంఖాదిస్థాపనం గురుపూజనం । అధివాసనవత్కుర్యాత్ప్రదోషసమయేతతః ॥ ౨౮ ॥ ప్రజ్వా

ల్యపరితోదీపాన్దీపవృక్షాంశ్చసర్వశః । తతఃప్రబోధయేద్దేవీంద్విజైః శ్రీ
సూక్తపాఠిభిః ॥ ౨౯ ॥ ఘణ్టాతాళమృదంగైశ్చవీణాపణవవాదనైః। జ
యశబ్దైర్నమశ్శబ్దైస్తవైరారాత్రికైస్తథా ॥౩౦॥ ప్రబుద్ధాందర్శయే
త్తావద్గాంకన్యాంఘృతదీపకం । దంతకాష్ఠఞ్చగణ్డూషందత్వామంగళదీప
కం ॥ ౩౧ ॥ తైలాభ్యంగంసుగంధేనపాద్యార్ఘ్యాచమనంతథా। పంచా
మృతాభిషేకంచసుగంధోద్వర్తనంతథా॥ ౩౨ ॥ సవస్త్రాంగవిభూషాభి
రర్చయేచ్చింతయన్సుధీః । ధూపం దీపంచనైవేద్యం నానాసంభారసం
యుతం॥౩౩॥తాంబూలాదర్శకుసుమమాలికాభిఃప్రపూజ్యచ।సహస్రనా
మభిః పూజాం పృథక్కృత్వాఽక్షతాదిభిః॥౩౪॥ ప్రసూనైస్తులసీపత్రై
ర్మాలతీమల్లికాదిభిః । కమలైః కమలాం దేవీంసమభ్యర్చ్యవిధా
నతః ॥ ౩౫ ॥ చామరైరుచిరైశ్ఛత్రైస్సంవీజ్య నరవాహనే । సమా
రోప్యమహాదేవీం తూర్యమంగళ నిస్వనైః ॥ ౩౬ ॥ సూక్తపాఠై
స్తవైఃపుణ్యైర్భ్రామయేన్నగరేనిశి । మహానిశాయాంలాజైశ్చప్ర
సూనైశ్చసమర్చితాం ॥ ౩౭ ॥ తామానయేత్పునఃపీఠేనీరాజ్యద్వారదే
శకే । తత్రజాగరణంకుర్యాత్ప్రీతభర్త్రాప్రపూజయేత్ ॥ ౩౮ ॥ భో
జనైర్దక్షిణాభిశ్చప్రదక్షిణగతిస్తవైః । ఏవంయఃకురుతేదేవ్యాఃకార్తి
కేబోధనోత్సవం ॥ ౩౯ ॥ శ్రీసూక్తేనగృహంతస్యమహాలక్ష్మీర్నముం
చతి । ఏవంజన్మోత్సవందేవ్యాద్వాదశ్యాంతుసమాచరేత్ ॥ ౪౦ ॥ భ
క్తానాంశ్రేయసేవత్ససంభూతాక్షీరసాగరే । శ్రీసూక్తేనశ్రియోదేవ్యై ఏ
కాదశ్యాంసమర్చనం ॥౪౧॥ కృతంసహస్రనామ్నశ్చపఠనంహరిణేరితైః
ద్వాదశ్యాంకమలాదేవీక్షీరాబ్ధితనయారమా ॥ ౪౨ ॥ దేవానాంకార్యసి
ద్ధ్యర్థంనిర్గతాజయనిస్వనైః । తస్మాచ్ఛ్రీవైష్ణవోదేవ్యైద్వాదశ్యా
ముత్సవోదయే॥౪౩॥విప్రైఃశ్రీసూక్తమంత్రజ్ఞైరభిషేకంప్రవర్తయేత్ ॥
పీఠేతుసర్వతోభద్రేదళైఃషోడశభిర్యుతే ॥ ౪౪ ॥ నివేశ్యకలశేచాష్టౌపరి
తఃకలశాన్న్యసేత్ ।సర్వౌషధిసమాయుక్తైస్తథా నానావిధోదకైః॥౪౫॥
కుంకుమోదకగంధోదకపాయోదకపూరితైః ।తీర్థోదకైశ్చశుద్ధోదైర్మం

త్రపూతైస్సమంతతః ॥ ౪౮ ॥ తులసీకుశహస్తైశ్చవిప్రైర్భాగవతైర్ముదా । స్వస్తివాచనపూర్వంతుశ్రీసూక్తేనాభిషేచయేత్ ॥ ౪౭ ॥ అభిషిక్తాంమహాదేవీంవిష్ణునాసహమందిరే। పూజయేద్గంధపుష్పాద్యైర్నైవేద్యైర్భక్తిసంయుతః ॥ ౪౮ ॥ జుహుయాద్వసలెదేవీంపీఠపూజనపూర్వకం । భోజయేద్బ్రాహ్మణాన్భక్త్యాపరమాన్నేనశ్రద్ధయా ॥ ౪౯ ॥ అనుభూయసుఖంభూరివ్యాంతేతద్దాసతామియాత్ । సహస్రనామకవచం శ్రీసూక్తంప్రత్యహంజపేత్ ॥ ౫౦ ॥ తస్యలక్ష్మీప్రసాదేనకైవల్యంనాతిదుర్లభం । వినాశ్రీవైష్ణవీందీక్షాంవినాశ్రీసూక్తసంస్తవం ॥ ౫౧ ॥ వినాశ్రీపూజనంలోకేకథంస్యాద్వైష్ణవోనరః । నవిష్ణునాసమందేవ్యాఅంతరంభావయేన్మనాక్ ॥ ౫౨ ॥ సంలీనాప్రణవేబీజేహ్యాకారేణమహోజ్జ్వలా । సహస్రనామకవచంశ్రీసూక్తంపంచవర్ణకం ॥ ౫౩ ॥ యదివాం పరమాశ్రద్ధాహరిరేవోపదేక్ష్యతి । శ్రీసూక్తపాఠకాస్సర్వేవయంచేహ సమాశ్రితాః ॥ ౫౪ ॥ తపఃకుర్మోమహాదేవ్యాఃకైంకర్యప్రాప్తికామ్యయా । యదీచ్ఛసిమహాలక్ష్మ్యాసహవాసమనన్యధీః ॥ ౫౫ ॥ తదారాధయమానిన్యావిష్ణోశ్చరణపంకజం ॥ ౫౫౪ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంప్రథమపాదేసుదర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితే శ్రీ సూక్తారాధనం నామైకాదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీవత్సఉవాచ ॥ విధింపురుషసూక్తస్యసమారాధనవర్త్మనా । వక్తుమర్హథనోయూయంకృపాంకురితచేతసః ॥౧॥ త ఊచుః ॥ నారాయణోఽస్యసూక్తస్యకర్తావక్తాపితాస్వయం । తథాపిచాభిధాస్యామశ్శ్రూయతామేకచేతసా ॥౨॥ సంప్రాప్యాచార్యతోమంత్రం శ్రీ మదష్టాక్షరంపరం । విధినాపౌరుషంసూక్తంగృహ్ణీయాత్పరమాదరాత్ ॥౩॥ అష్టాదశఋచోపేతంప్రణవాద్యంహరిప్రియం । సూక్తంనారాయణోద్భూతంతస్యారాధనసిద్ధయే॥౪॥ఉత్థాయరాత్రిశేషేషుస్వగురుంచింత్యచేతసా । రాత్రివాసఃపరిత్యజ్యపాదౌప్రక్షాళ్యవారిణా ॥ ౫ ॥ శుచౌస్వాస

నమాఽస్త్రీర్యమంత్రేణాధారదేవతాం। నత్వాచ్యుతాదినాచమ్యస్థిత్వాధ్యా
నపరోభవేత్॥ ౬ ॥ భూతోచ్చాటనకంకృత్వాహ్యస్త్రేణారక్ష్యసర్వతః
మంత్రంసౌదర్శనంజప్త్వామహావిశ్వాసపూర్వకం ॥౭॥ తత్త్వత్రయమ
నుస్మృత్యచిదచిత్పరమాత్మకం। చిత్తత్త్వమాత్మనోభావ్యంవ్యాచిదా
త్మోపకారకం ॥ ౮ ॥ పంచపంచదశైకంచప్రకృత్యాదిత్రిభిర్యుతం। శరీ
రమచిదాఖ్యాతంకార్యరూపమ్మహామతే ॥ ౯ ॥ భావనానలయోగేనసం
హృత్యానలవిద్యయా । అప్రాకృతమథోబీజంపంచకేనోపకల్ప్యతాం
॥ ౧౦ ॥ శ్రీమద్భగవతఃపాదపరిచర్యోపయోగినం । దేహంవిచింత్యమతి
మాన్ధ్యానయోగంసమారభేత్ ॥ ౧౧ ॥ సదనంతగుణోపేతంకల్యాణై
కనికేతనం । విచిత్రశక్తిమైశ్వర్యపరిపూర్ణమనంకుశం ॥౧౨॥ నిత్యై
కరూపమత్యంతభక్తవాత్సల్యగర్భితం। కారుణ్యౌదార్యగాంభీర్యమాధు
ర్యైకసమాశ్రయం ॥ ౧౩ ॥ ఆధారభూతంసర్వస్యసర్వావధిమనల్పకం।
సర్వాత్మకంసర్వతనుం సర్వమవ్యగ్రచేతసం ॥౧౪॥ సర్వజ్ఞంసర్వదైకా
భంపరిణామవివర్జితం। జ్ఞానానన్దబలైశ్వర్యసంకోచరహితంసదా ॥౧౫॥
స్వతంత్రంసర్వనేతారమంతర్యామిణమచ్యుతం ॥ నిరాతంకంనిరాధారం
నిరంజనమనామయం ॥౧౬॥ అనిత్యపారతంత్ర్యాదివిశేషరహితంహరిం।
అజహత్స్వవిశేషాఖ్యంసత్యసంకల్పసత్పతిం ॥ ౧౭ ॥ కారణంసర్వకార్య
స్యసర్వధార్యస్యధారకం । హారకంసర్వహార్యస్యసర్వభాస్యస్యభాసకం ॥
౧౮ ॥సర్వస్మిన్వ్యాపకంశుద్ధంవ్యాపకాంతరవర్జితం। గంతౄణాంపర
మంగమ్యంభోక్తౄణాంభోగ్యముత్తమం ॥ ౧౯ ॥ సాధనానాంపరంసా
ధ్యంస్వస్యసాధ్యస్యసాధనం । దేవానాందైవతందివ్యంఫలానాంపరమంఫ
లం ॥ ౨౦ ॥ అనన్యానాంచసర్వస్వంనిర్ధనానాంపరంధనం। వాచ్యంస
మస్తవేదానాంచింతయేత్పరమేపదే ॥ ౨౧ ॥ కలయాతలమాసాద్య
పాదపద్మాసనం తుయత్ । విధృతంస్వైకదేశేనతస్మిన్న్యస్తాంఘ్రిపం
కజం ॥ ౨౨ ॥ విద్యామయేమహాతల్పేనవశక్తిసమన్వితే । ధర్మాదిసేవి
తపదేఛందోభిః పరివేష్టితే॥౨౩॥ సమాసీనంశ్రియాసార్ధంభూమ్యాదే

వ్యానిషేవితం।నీళయాలాలితంచాగ్రేనానాకేళికలోదయైః ॥౨౪॥ కోటి సూర్యప్రతీకాశకిరీటావృతమస్తకం। భాస్వన్మణిగణాకీర్ణకుణ్డలాభ్యాం విరాజితం ॥ ౨౫ ॥ కోటిమన్మథమాధుర్యభంజకాలకమండితం। నీలాం బుజదళోద్రేకభంగిలోచనశోభితం ॥ ౨౬ ॥ అత్యచ్ఛఫాలవిలసత్తిలకశ్రీ విమోహకం । సాంద్రనీలాంబుదశ్యామస్వచ్ఛాదర్శకపోలకం ॥ ౨౭ ॥ మందహాసోజ్జ్వలముఖాందంతావళివిరాజితం।రుచిరోష్ఠపుటామోదసమా హూతాళిసంవృతం ॥ ౨౮॥ కంబుగ్రీవోల్లసద్దివ్యకౌస్తుభోద్దీప్తవక్షసం। చతురాజానుదోర్దణ్డవిభూషితభుజాంతరం ॥౨౯ ॥ చక్రశంఖగదాపద్మ దివ్యాయుధవికాశితం । బాలసూర్యమణివిస్తీర్ణ ప్రభాంబరవిభూషితం॥ ౩౦॥ భ్రమద్భ్రమరఝుంకారముఖరీకృతవిగ్రహం। ఆపాదతలసంలగ్నాం బిభ్రాణంవనమాలికాం ॥ ౩౧ ॥ భక్త్యార్పితమహామోదవినోదితదిగం తరం । సమంజరీకతులసీమాలయాఽలంకృతోదరం ॥ స్ఫురన్మయూఖ శీతాంశుముక్తావళివిభూషితం।త్రివళీగర్తవిభ్రాన్తవిముక్తజనమానసం ౩౩॥ నితంబమండలాలంబి రత్నకాంచీలసత్త్విషం । ఊరుద్వయవిని ర్ధూతకదళీమత్తవారణం ॥౩౪॥ జానుజంఘోచ్చగుల్ఫాచ్ఛనఖకాంతి విరాజితం। సురాసురశిరోరత్ననీరాజితపదాంబుజం ॥౩౫॥ శేషభోగాస నాసీనంవిష్వక్సేనాదిభిర్యుతం।ముక్తాజాలలసచ్ఛత్రవిరాజితనభస్థలం ౩౬ ॥ నిత్యముక్తజనాజీవ్యచరణాంబుజవైభవం । అసీమగుణమంజూ షాంశ్రియాలాలితపద్ద్వయం ॥ ౩౭ ॥ కోటిశీతాంశుసందోహలసచ్చామర మండితం. । ఛందోభిస్తూయమానంతంపురతోమంగళైస్తవైః ॥౩౮॥ సిద్ధగంధర్వదిక్పాలకిన్నరోరగగాతుషైః। సదాసంచింత్యమానాంఘ్రిమా దిదేవంవిచిన్తయేత్ ॥౩౯॥ సన్న్యస్యవామహస్తాదినిజాంగేషువిచక్షణః మూలమంత్రంచమతిమాన్జపేదచలమానసః ॥౪౦॥ భగవత్పరిచర్యాం గతయాదాసోహమాజ్ఞయా। దేహశుద్ధింకరిష్యామిచేతి సంకల్ప్యసర్వతః ౪౧॥ మనసావచసాచైవశరీరేణతథైవహి।యథాకుర్యాంతథైవాహంక ర్మనాథతథాకురు ॥ ౪౨ ॥ యత్రయత్రపమాకాంతమనోమేపరిసర్పతి।

తత్రతత్రతవానంతదేహబుధ్యాప్రసర్పణాతు ॥౪౩॥ తత్సృష్ట్యేతిచవాక్యే నకార్యస్మాత్రేత్యవస్థితః । ఆత్మరూపతయాయస్మాత్త్వమేవపురుషోత్తమ ॥౪౪॥ ఇతిబుద్ధ్యాహృషీకేశనిర్భరస్నేహసర్వతః । భేదబుద్ధిర్నష్టైవాస్తుత్వయివస్తునిచాత్మని ॥ ౪౫॥ పరమైకాంతినాంప్రాప్యస్త్వమేవకరుణానిధే । పరమైకాంతినందేవపరజ్ఞానసమన్వితం ॥౪౬॥ పరభక్తియుతంసమ్యక్కురుమామనపాయినం। నిస్సీమనవసౌన్దర్యసుధాసింధువిగాహితం ॥ ౪౭ ॥ ఏవంధ్యాత్వాథమనసానిత్యం సంబంధమాత్మనః। నాహందేహోనప్రాణోనమనోహంనచేంద్రియం ॥౪౮॥ నవర్ణోనాశ్రమశ్చాహంనమనుష్యోనదేవతా । నయక్షోరాక్షసోనైవనదైత్యోదానవస్తథా ॥౪౯॥ నిరుపాధికసత్తత్వాత్తవదాసోస్మికేవలం। తవానన్యార్హశేషోహంతవాజ్ఞాపరిపాలకః ॥ ౫౦ ॥ దాసోహం నిత్యసంబంధీత్వమేవమమసత్పతిః । అతోహ్యనన్యసేవార్థం నియోజయనిజంజనం ॥ ౫౧ ॥ ఇతిప్రార్థ్య మృదాలిప్తోహస్తపాదాం గళీషణి । ఆచాన్తస్సంయతోమౌనీతీర్థాన్యా వాహ్యతజ్జలె ॥ ౫౨ ॥ ప్రాణానాయమ్యసం చింత్యహృదిలక్ష్మీ సమన్వితం । మూలేనస్నానవిధినాస్నాత్వాదేవం ప్రతోష్యచ ॥ ౫౩ ॥ సూర్యమండలమధ్యస్థం శ్రీమన్నారాయణంహరిం । అర్ఘ్యం దత్వాతుగాయత్ర్యా ప్రపద్యమ్నాదిధి యాపిత్రూ ॥ ౫౪ ॥ సంతర్ప్యదర్భపాణిస్తుప్రాణానాయమ్యసర్వతః। సంప్రోక్ష్యాన్త్రైర్నాచాస్పృష్టంధౌతంకార్పాసక్షౌమంతథా ॥ ౫౫ ॥ క్షౌమం వాప్యావికంవాపిధృత్వావృతుమయంతువా।గురువైష్ణవపాదాబ్జతీర్థమాధాయమస్తకే ॥౫౬ ॥ఊర్ధ్వపుండ్రాదికంకృత్వాశ్రీరేఖామరుణప్రభాం। ధృత్వాదాసోస్మిసంచింత్యతథాయుగళమాలికాం ॥ ౫౭ ॥ పూజార్థంశ్రీపతేఃకుంభమాదాయోద్ధార్యమూర్ధని । నామసంకీర్తనైర్విష్ణోఃపఠేత్సూక్తమథాపివా ॥౫౮॥పుష్పాణితులసీంచైవనీత్వాగచ్ఛేద్ధరేగృహం ద్వారదేవాన్నమస్కృత్యనిత్యముక్తాంశ్చపార్షదాన్ ॥ ౫౯ ॥ మార్జయేన్మృదినిరంవిష్ణోర్నిర్మాల్యంచాపవాహయేత్। లేపయేత్పరయాభక్త్యా

దాసోమృద్గోమయాంభసా ॥ ౬౦ ॥ దీపాన్ప్రజ్వాల్యపరితోఘృతతైల
మయాన్పృథక్। ప్రబోధయేత్పఠన్సూక్తందేవంపర్యంకశాయినం॥౬౧॥
ఘంటాదుందుభినిఘోషైశ్శంఖతాలమృదంగకైః । గుణాననువదన్పు
ణ్యాన్పురాణాగమసంస్తుతాన్ ॥ ౬౨ ॥ సంస్థాప్యలక్ష్మీసహితందివ్యసిం
హాసనేప్రభుం । దంతోల్లేఖంకారయిత్వామూలేనతులసీదళైః ॥ ౬౩ ॥
మంగళారాత్రిమాదాయప్రభాసందర్శనాద్రవేః । ప్రాగేవభ్రామయేద్వి
ద్వాన్ఘంటాంవామేనవాదయన్ ॥ ౬౪ ॥ పాత్రాసాదనకంకర్మకుర్యా
ద్గురుపదంస్మరన్ ॥ స్వాసనేవిధినాక్లృప్తేభూతశుద్ధింవిధాయచ ॥ ౬౫ ॥లి
పితత్త్వవ్యాప్త్యృషీకేశమునిమంత్రపదాక్షరాన్ । విన్యస్యహృదయాద్యంగేక
రన్యాసంవిధాయచ ॥ ౬౬॥ తతోబద్ధశిఖోమౌనీచోర్ధ్వపుండ్రధరోఽ
నఘః । విన్యసేత్పౌరుషంసూక్తంశ్రీసూక్తంచవిధానతః ॥ ౬౭ ॥ హస్త
స్యసంపుటంకృత్వాస్మృత్వావిష్ణుంతథాఽవ్యయం । శ్రీభూనీళాసుఖా
సీనంమాయాతీతే పరేపదే ॥ ౬౮ ॥ విన్యస్యప్రథమాంవామేద్వితీయాం
దక్షిణేకరే। తృతీయాంవామపాదేతుచతుర్థీందక్షిణేన్యసేత్ ॥౬౯॥ పం
చమీంవామబాహౌతుషష్ఠీందక్షిణతోన్యసేత్ । కంఠేత్రయోదశీంన్య
స్యత్తథావక్త్రేచతుర్దశీం ॥౭౦॥ అక్ష్ణోఃపంచదశీంకృత్వాషోడశీమ్మూ
ర్ధ్నివిన్యసేత్। సర్వాంగమ్మార్జయేద్ద్వాభ్యామృగ్భ్యామాత్మనిసాధ
కః ॥౭౧॥ ఏవందేవతనౌన్యస్యపశ్చాద్యాగంసమారభేత్ । ఆవిర్భూత
స్యదేవస్యమహావైకుంఠవిష్టరాత్ ॥౭౨॥ మాయాతల్పేనిషణ్ణానాంజీవా
నామశరీరిణాం । శరీరక్లృప్తయేభోగభుక్తయేముక్తయేతథా ॥౭౩॥ పా
దైకలీలోభగవాన్ లీలయాప్రేరితోముదా। సహస్రశీర్షాపురుషఃప్ర
థమోభువనాత్మకః ॥ ౭౪ ॥ మహత్సంజ్ఞోఽబ్జగర్భశ్చబ్రహ్మయోని
స్సనాతనః । జలశాయీజగన్నాథః ప్రాకృతాధీశ్వరోహరిః ॥ ౭౫ ॥ త్రి
వ్యూహకార్యకారీచనానారూపోనిరంజనః। భూలోకపాదోవిశ్వాత్మా
భువోజానుస్స్వఃకటిః ॥ ౭౬ ॥ మహాన్నాభిశ్చహృదయంజనలోకః ప్ర
కీర్తితః । కంఠదేశేతపస్తస్యలోకఃఖ్యాతఃపరాత్మనః ॥ ౭౭ ॥ భ్రువో

ర్ణలాటసంధ్యోస్తుసత్యలోకః ప్రతిష్ఠితః । సర్వావతారనిలయః పురుషో
యంసనాతనః ॥ ౭౮ ॥ వైరాజశ్శ్రీపతిశ్శ్రీమానుపాస్యోముక్తి కాంక్షి
భిః । అస్యైవాంశకలాస్సర్వేమత్స్యకూర్మాదయశ్చయే ॥౭౯॥ తథై
వబ్రహ్మరుద్రాద్యాదేవామన్వాదయోనృపాః । పూజ్యాః పురుషసూక్తే
ననానాబలిపరిచ్ఛదైః ॥ ౮౦ ॥ సాలగ్రామేజలేవహ్నౌహృదయేచగు
రౌద్విజే । అర్చాయామాత్మనితథావైష్ణవేభగవత్ప్రియె ॥ ౮౧ ॥ సం
పూజ్యః పరయాభక్త్యాహరిర్నారాయణస్స్వయం । సగుణాత్పురుషాద
స్మాద్వైరాజాత్పురుషః పరః ॥ ౮౨ ॥ లోకాతీతః పరపదేపరమాత్మా
వ్యవస్థితః । హిరణ్మయేపరేకోశేవిరజం బ్రహ్మనిష్కళం ॥౮౩॥
తచ్ఛుద్ధంజ్యోతిషాంజ్యోతిస్తద్యదాత్మవిదోవిదుః। గమనాగమనాతీతస్స
దైకరసవిష్టరః ॥ ౮౪ ॥ సదైకలీలానిరతస్సదనంతగుణాన్వితః। అప్రాకృ
తవిహారస్థోనిత్యముక్తజనాశ్రయః ॥ ౮౫ ॥ సర్వావధిస్సర్వశేషీనిర్వికా
రోనిరంజనః । ప్రకృతిః పురుషస్యాయంవైరాజస్యమహాత్మనః ॥ ౮౬ ॥
ఎతస్మాన్నపరంకించిత్సాకాష్ఠాసాపరాగతిః । పరమైకాంతినాంగమ్యస్సే
వ్యోభోగ్యోఽథసాధనం ॥ ౮౭ ॥ మంత్రరాజానుసంధానకర్తౄణామ
యనంహిసః । సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్యప్రపన్నాయేహరింపరం ॥ ౮౮ ॥
తేయాంతిపరమంస్థానంయతోనావర్తతేపునః । ఎషభాగవతానాంహిలీ
లారసవిలోకినాం ॥ ౮౯ ॥ లోకోనిత్యఃపరేవ్యోమ్నినిర్గుణస్సద్గుణాశ్ర
యః । నకర్మిణాంగతిస్తత్రజ్ఞానినాంనగతిఃపునః ॥ ౯౦ ॥ గతిరేకాంతి
నామత్రమైర్భర్గరోనిహితోహరౌ । సహస్రశీర్షాపురుషస్సహస్రాక్షస్స
హస్రపాత్ ॥ ౯౧ ॥ యోఽణ్డభూమింసమావిశ్యదశాంగుళమథాభవత్ ।
తస్మాత్పురుష ఎవేదం సర్వంచిమదరీకృతం॥౯౨॥ భూతంభవ్యంభవిష్యం
యద్యేనావిశ్యప్రకాశితం । యోధర్తాస్యశరీరస్యచతుర్దశపదాత్మనః
॥ ౯౩ ॥ మహాపురుషనామాసౌయశ్శైతేసలిలేపురా।నారాయణేతివిఖ్యా
తః ప్రవేశాద్విష్ణురుచ్యతే ॥౯౪॥ వాసనాద్వాసుదేవేతిహరణాద్ధరిరుచ్యతే।
త్రిపాద్విభూతిసంవిష్టః పాదభూతిముపస్థితః ॥౯౫॥ ఉపాస్యస్సైవాకరూ

పేణనానారూపేణవాపునః। వైరాజశ్చైకరూపేణనానామత్స్యాదిమూర్తిభిః ॥ ౯౬ ॥ అంతర్యామితయాబ్రహ్మరుద్రేంద్రవసుమూర్తిషు।ఏకానేకస్వరూపాసుసర్వాచ్చాసుత్రిపాత్ప్రభుః ॥ ౯౭ ॥ ఆవాహయేత్తమేకాంతీయోజ్యాయానతితిష్ఠతి । అమృతత్వస్యచేశానోభగవాన్పురుషోత్తమః ॥౯౮॥ నకర్మఫలభుగ్భోక్తాభోజకస్సర్వకర్మిణాం । ఆధారశక్తిమారభ్యపీఠదేవాన్ప్రపూజ్యతు ॥ ౯౯ ॥ కర్ణికాయామథోదేవమానయేదాద్యయాబుచా । యథాదేహేతథాదేవేన్యాసంకుర్యాద్విధానతః ॥౧౦౦॥ ద్వితీయయాసనందద్యాత్పాద్యంచైవతృతీయయా । చతుర్థ్యార్ఘ్యంప్రదాతవ్యంపంచమ్యాచమనంతథా॥౧౦౧॥ షష్ఠ్యాస్నానం ప్రకుర్వీతసప్తమ్యావసనంతథా । యజ్ఞోపవీతంచాష్టమ్యానవమ్యాగంధలేపనం॥౧౦౨॥పుష్పందేయందశమ్యాస్యాదేకాదశ్యాతుధూపకం। ద్వాదశ్యాదీపకందద్యాత్త్రయోదశ్యానివేదనం ॥౧౦౩॥ చతుర్దశ్యాజలందద్యాత్పంచదశ్యాప్రదక్షిణం। షోడశ్యోద్వాసనంకుర్యాద్ద్వాభ్యాంసంస్తవనంస్మృతం ॥౧౦౪॥ ఏవంషోడశభిశ్చైకైకేష్వష్టాదశభిస్తథా।తాభిరిచ్ఛంతికృతినోవైష్ణవంయజనంసదా ॥౧౦౫॥ స్నానేవస్త్రేచనైవేద్యేదద్యాదాచమనంపృథక్ । షణ్మాసాత్సిద్ధిమాప్నోతియోర్చయేదేవమేవహి ॥ ౧౦౬ ॥ ద్వాదశ్యాంతువిశేషేణయజనంహవనంస్మృతం । లక్షంపురుషసూక్తస్యపాఠయిత్వాద్విజాతిభిః ॥ ౧౦౭ ॥ సహస్రనామ్నామయుతంశ్రీసూక్తేనసమన్వితం । త్రిభిర్దినైశ్చజుహుయాద్దశమ్యాదిభిరేవచ ॥ ౧౦౮ ॥ లక్షమేకంతిలాజ్యేనశ్రీమదష్టాక్షరేణచ । కార్యసిద్ధిర్భవేత్తస్యనిష్కామోమోక్షమాప్నుయాత్ ॥ ౧౦౯ ॥ హవిష్యాశీమహీశాయీమాసోపవాసమాచరేత్ । యావద్ధ్యానంనవికృతంయావదాసనసంస్థితిః ॥ ౧౧౦ ॥ తావదేవాభ్యసేత్సూక్తంశ్రీసూక్తపుటితంయవా । ఏవంచాయుతపాఠేనలక్షపాఠేనవాపునః ॥ ౧౧౧ ॥ అసాధ్యంసాధయేద్ధీమాన్పురుషారాధనేవిధిః । దశలక్షప్రపాఠేనమహాపురుషఈరితః ॥ ౧౧౨ ॥ కోటిపాఠేనభవతితథాతిపురుషాత్మకః । బ్రహ్మైక్యోతి

పరంహ్యోహి యజతేపురుషోత్తమం ॥౧౧౩॥ యోఽతీత్యసర్వపురుషార్థా
సర్వావధితయాస్థితః॥ఏవంసావరణంసాంగాయుధంచసహాశక్తికం ॥౧౧౪॥
అర్చయేత్పరయాభక్త్యాసూక్తేనానేనవైష్ణవః । తస్మాద్విప్రధరానాథ
సూక్తాభ్యాంశ్రీపతింయజ ॥ ౧౧౫ ॥ సహయోగోభగవతాభవిష్యతిన
సంశయః । తదర్థమిహతిష్ఠావోవహ్నితీర్థేసమాహితాః ॥ ౧౧౬ ॥
సూక్తం ప్రజపతాంచాత్రవ్యతీయుర్నశ్శతం సమాః । శ్రీవత్సోవిష్ణుధ
ర్మాంశ్చసంప్రాప్యానేకకారణం ॥ ౧౧౭ ॥ ప్రణిపత్యోత్థితౌతావన్నారా
యణమపశ్యతాం ॥ ౧౧౮ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంప్రథమపాదేసుదర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితేపురుషసూక్తారాధనవిధిర్నామద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧౨ ॥

తతస్తౌభగవత్పార్శ్వమాగతౌనృపతిద్విజౌ।ద్వయాధికారిణౌభూ
త్వాస్నాత్వాసంతపనహ్రదే ॥౧॥ దేహినౌమంత్రరాజంచద్వయంచచర
మంతథా। సూక్తేద్వేస్వర్ణఘర్మానువాకంవైపావమానకం ॥౨॥ ద
త్వందేహిదీనార్తిభంజనానందవిగ్రహ । తవతీర్థస్యమాహాత్మ్యంవిజ్ఞాతం
స్నానమాత్రతః ॥ ౩ ॥ నివర్త్యవిధికైంకర్యమాకారత్రయసంయుతః ।
పాలయన్భగవద్వాక్యంద్వయమావర్తయన్ముదా ॥ ౪ ॥ ఆదేహాంతమి
హస్థాస్యేలోకయాత్రాంప్రవర్తయన్ । అతోఽనుగ్రహవర్షిణ్యాదృ
ష్ట్యాదేవావలోకయ ॥ ౫ ॥ ఏవంసంశ్రుత్యతద్వాక్యంసనారాయణో
మునిః । సస్మారపావకోద్దీప్తజ్వాలామాలిసుదర్శనం ॥ ౬ ॥ ద్వాదశా
రమ్మహాశస్త్రంకోటిసూర్యానలప్రభం ॥ మహామోహతమోభూతసృ
ష్టిసంహారకారకం ॥ ౭ ॥ జ్ఞానవిజ్ఞానజనకం దురితక్షయకారకం। సాన్ని
ధ్యంపరమేశస్యపరమైకాంతినాంనిధిం ॥౮॥ మోక్షద్వారంసహస్రారం
దదర్శపురతస్థితం । తథైవపాంచజన్యాఖ్యంధ్వానధ్వస్తాఖిలామయం॥
౯ ॥ సుదర్శనమహాజ్వాలపాంచజన్యమహారవ । ప్రపన్నయోర్ద్వయో
ర్గాత్రంకురుతంలాంఛనాన్వితం ॥ ౧౦॥ ఇత్యుక్త్వాబాహుయు

గళంతయోర్నారాయణోహరిః। అంకయామాస హేతిభ్యాంపారమైకాం త్యసిద్ధయె ॥ ౧౧ ॥ పంచామృతేన సంస్నాప్యశంఖచక్రేనిజాయుధే ॥ స్థాపయామాసపురతస్సంస్కారాంతరసిద్ధయే ॥ సుదర్శనప్రభావేనప్ర ధ్వస్తానేకబన్ధనా । శుద్ధస్ఫటికసంకాశౌక్షణాదేవబభూవతుః ॥ ౧౩ ॥ తీర్థభూతౌశరీరేహితయోస్తునికటస్థితాః । మునయః పూజయాంచక్రు శ్చరణక్షాళనాదిభిః ॥౧౪॥ వహ్నిపూతశరీరస్యపాదతీర్థాభిషేచనం। యే కుర్వంతిజనాస్తేవై భవంతివ్యాధికారిణః॥౧౫॥అధికారస్యసిద్ధ్యర్థంచక్ర యుక్తస్యయేతనుం । ప్రణమంతిముదాయుక్తాస్తేకృతార్థానసంశయః ॥ ౧౬॥ వయంధన్యావయంధన్యావయంధన్యా ఇతిధ్వనిః। సమపద్యతసర్వ త్రగిరిగహ్వరనిర్గతః ॥౧౭॥ సహస్రశస్తదాప్రాప్తాశ్చిరకాలనివాసినః। చక్రాంకస్యావలోకార్థంపుణ్యాహమితివాదినః॥౧౮॥ తదానారాయణం దేవంబద్ధాంజలిపుటౌచతౌ । ఊచతుస్సంభ్రమంప్రాప్తౌశ్రీవత్సనృపసత్త మౌ ॥ ౧౯ ॥ సానురాగామహీచైవాధత్తే సోత్పులకాంతనుం। ఘోర శోభననిర్ఘోషైర్దేవాదీనాం జయస్వనైః ॥ ౨౦ ॥ వవృషుశ్చ లతాపతామారుతాందోళితాభృశం । కింసుమానిజగుశ్చైతేసిద్ధగంధ ర్వకిన్నరాః ॥ ౨౧ ॥ నారాయణ ఉవాచ ॥ మనుష్యాణాంసహస్రేషు కశ్చిద్యతతిసిద్ధయే । యతతామపిసిద్ధానాం కశ్చిదాత్మానమేవమాం ॥ ౨౨ ॥ వేదతత్త్వవిదాంకోపిమదేకరసనిర్భరః । ప్రపన్నోజాయతేకో పిహ్యేకాంతీచక్రలాంఛితః ॥ ౨౩ ॥ పుత్రేకారాగృహోన్ముక్తేయథా ఽఽనందః పితుర్భవేత్। తథానన్దమయోఽహంస్యాంపరమైకాంతి ద ర్శనె ॥ ౨౪ ॥ శరీరభూతామేసర్వేజడచేతనయోనయః। మమానన్దవశా త్సర్వే లోకాభూరాదయోద్విజ ॥౨౫॥ ఆనన్దినోభవంతీహపరమోత్స వనిర్వృతాః । దేవాసురమనుష్యాశ్చసిద్ధగంధర్వ కిన్నరాః ॥ ౨౬ ॥ అ యంభాగవతోజాతోనైకుణ్ఠంయాతివై ధ్రువం । అతిక్రామతినాకాది లోకానేషమహోజ్జ్వలః ॥ ౨౭ ॥ అతిథిర్భవితాస్మాకంయస్యపాదజ లైస్తదా । ఆత్మానంపావయిష్యామఇతినృత్యంతిఖేచరాః ॥ ౨౮ ॥ వి

నాభాగవతీందీక్షాంవినైకాంతినిషేవణం । నాధికారోమహాభాగపరమై
కాంతినాంపథి ॥ ౨౯ ॥ భగవత్కృపయాజ్ఞానకర్మయోగాదిభిర్నృణాం।
ముక్తిర్భుక్తిస్తథాసిద్ధిర్జాయతేనాత్రసంశయః ॥ ౩౦ ॥ వినాభాగవ
తానాంహిపాదాబ్జాంభోభిషేచనాత్ । నైకాంతికఃపరోభావఃకల్పకోటి
శతైరపి ॥ ౩౧ ॥ మహాభాగవతాయత్రనివసంతిమహీతలే।ధన్యాసేయం
మహీరాజన్యథాదాతరిరాజని ॥ ౩౨ ॥ బహుకాలకృతావాసాస్సంల
బ్ధాత్మవిచారణాః । నైకాంతిభావ్రాపగతాయేనయామోరమాపతిం॥
౩౩ ॥ ముక్తిద్వారమిదం జాతమస్మాకమితివాదినః । అభిద్రవంతేవాం
పార్శ్వంషట్పదాఃపాదపంయథా ॥ ౩౪ ॥ బుభుక్షితానాందీనానాంసుభి
క్షేపిచవత్సరే । అన్నం చలభ్యతేయత్ర పుణ్యాహంతుతదుచ్యతే ॥౩౫॥
పృథివ్యాం యత్రచైకాంతీసాధన్యానాపరామహీ । సకామోయత్రచై
కాంతభావ్రాభాగవతోభవేత్ ॥౩౬॥ ఈషణాత్రయనిర్ముక్తమస్మామేక
మనువర్తినం॥ ఏకాంతినముపాసేఽహంకిముతాసురమానుషాః ॥ ౩౭ ॥
ఏవంప్రభాషితౌవిప్రన్నృపౌనారాయణేనతౌ । ప్రహృష్టౌగతసందేహౌప్ర
ణామంచక్రతుర్భృశం ॥ ౩౮ ॥ తతోనారాయణోదేవస్సస్మారద్వాద
శాకృతీః । కేశవాద్యాస్సమాజగ్ముస్సపత్నీకాః కృపాన్వితాః ॥ ౩౯ ॥
స్వస్వవాహనభూషాఢ్యాః స్వనామాహ్వానకాతరాః । తాన్విలోక్య
ముదాయుక్తస్సర్వాచార్యశిరోమణిః ॥ ౪౦ ॥ ఉవాచవచనంచారువికస
ద్వదనాంబుజః।చక్రసంతప్తయోఃపూతగాత్రయోర్దాసభూతయోః ॥
౪౧ ॥ లలాటాదిషుచాంగేషుకురుధ్వంగతిమాత్మనః। ప్రణవాకారతాం
ప్రాప్య రేఖాభిస్తిసృభిస్సదా ॥ ౪౨ ॥ ఇమౌతుపరమోదారౌదేవాంతర
మపోహ్యచ । ప్రయోజనాంతరంహిత్వాసాధనాంతరమేవచ ॥౪౩॥ సం
బధాంతరముత్సృజ్యస్వకర్తృత్వంవిహాయచ।సాక్షాదేకేనమనసా శ్రీప
తింశరణంగతౌ ॥౪౪ ॥తస్మాత్త్వంద్రాత్మనాఽత్రస్తరక్షార్థంసురసత్త
మౌ।యథాఽనయోర్మనోయోగోనాన్యత్రాక్రమతేమనాక్ ॥౪౫॥
ప్రతిజ్ఞేయంకృతాపూర్వంవిష్ణునాప్రభవిష్ణునా। మయిన్యస్తభరోరక్ష్యో

మయాసర్వాత్మనాజనః ॥ ౪౬ ॥ ప్రాంశైర్దార్ఢైర్గణైశ్చైవహేతిభి
స్తనుభిస్తథా । మయాపిసర్వనాథేనసంరక్ష్యశ్శరణాగతః ॥ ౪౭ ॥ ప్రదీప
కలికాకారాయారేఖాపుణ్డ్రమధ్యగా । తస్యారూపేణలక్ష్మీస్త్వంకలయా
సన్నిధింకురు॥౪౮॥ఓంనమః కేశవాయేతిమంత్రోచ్చారణమాత్రతః ప్రప
న్నస్యతనుంతావత్సత్యజేన్నాశుచావపి ॥ ౪౯ ॥ లలాటెదృశ్యతేయావ
దూర్ధ్వపుండ్రంవిధానతః । అతస్తుశ్వేతద్రవ్యేణచోర్ధ్వపుండ్రధరోభ
వేః ॥ ౫౦ ॥ శ్రీవత్సశాసనాద్విష్ణోర్నామతః కేశవాదయః।ఆవిర్భవం
తిపుండ్రేషునాత్రసందేహభాగ్భవ ॥ ౫౧॥ చతుర్ధావాసుదేవస్యమూ
ర్తిర్భిన్నావిలోక్యతే।సాలగ్రామశిలారూపాద్వితీయా సురనిమ్నగా ॥
॥౫౨॥ తృతీయామంత్రరూపాచచతుర్థీపుండ్రరూపిణీ। వైష్ణవానాంహి
తార్థాయజీవానాంపావనేచ్ఛయా॥౫౩॥పుండ్రాకారం సమాలోక్యతనో
సం విశతేహరిః । శ్రియాసార్ధం నిజావాసమా లోక్యపురుషోత్తమః
॥౫౪ ॥ అశుచిర్వాప్యనాచా రీమహాపాపయుతోపివా। పుండ్ర సంధార
ణాదేవనిర్భయత్వంప్రపద్యతే ॥౫౫॥ స్త్రియోవైశ్యాస్తథాశూద్రామ్లే
చ్ఛావాఽంత్యజజాతయః। ఊర్ధ్వపుండ్రధరాస్సర్వేనమస్యాదేవతాఇవ
॥౫౬॥ప్రణమంతివిమానస్థాదేవాఅపిసహస్రశః। దృష్ట్వాభాగవతందూరా
దూర్ధ్వపుండ్రాంకితంజనం ॥౫౭॥ ధ్యానార్థమూర్ధ్వ పుండ్రాణాందేవ
తాదృక్పథంగతాః । ఏవంధ్యాత్వాతనోధార్యాశ్శ్రియాదేవ్యాసమన్వి
తాః॥౫౮॥నారదాద్యాఊచుః ॥ పితామహమహాప్రాజ్ఞశ్రీవత్సేనన్నృపేణ
చ।యథాఽవలోకితాస్త్వైవ తథానోవక్తుమర్హసి ॥ ౫౯ ॥ బ్ర
హ్మోవాచ ॥ లలాటెకేశవంశంఖచక్ర ఖడ్గగదాధరం సువర్ణవర్ణ
మమలంముక్తాభరణ భూషితం ॥ ౬౦ ॥ శుక్లాంబరధరం సౌమ్యం
నారాయణ మథోదరే । పీతవాసస మబ్జాక్షంశంఖపద్మగదాసికం
॥ ౬౧ ॥ మేఘశ్యామంమణివ్రాతవిభూషణధరంస్మరేత్। మాధవంచో
త్పలప్రఖ్యంతప్తకాంచనభూషణం॥౬౨ ॥ చక్రశార్ఙ్గగదాఖడ్గధారిణం
ఘృణిసిస్థితం। గోవిందంకంఠదేశేతుతథైవసంవిచింతయేత్ ॥౬౩॥ విష్ణుంచ

దక్షిణేకుక్షౌగౌరవర్ణంమనోహరం।చక్రంశంఖంహలంఖడ్గం బిభ్రాణం క్షౌమవాససం॥౬౪॥ అరవిన్దనిభందేవంబాహౌశామధువినాశనం । చక్రం శార్ఙ్గంచముసలంపద్మంబాహుచతుష్టయే ॥౬౫॥ కంధరేదక్షిణేదేవం రక్తవర్ణంత్రివిక్రమం।శంఖచక్రగదాఖడ్గధారిణంమకుటాన్వితం ॥౬౬॥ వామనంకుందవర్ణాభంపుండరీకాయతేక్షణం। దోర్భిర్వజ్రంగదాంశంఖంధ్యాయేద్బిభ్రాణమంబుజం ॥౬౭॥ వామకుక్షౌతథావామబాహుకే శ్రీధరం స్మరేత్।చర్మశార్ఙ్గాసిపద్మానిధారయంతస్మహాప్రభం॥౬౮॥ర క్తారవిందనయనంముక్తాదామవిభూషితం। విద్యుద్వర్ణంహృషీకేశంవామస్కంధేఽరుణస్రజం ॥౬౯॥ రక్తాంబరధరంచక్రంశార్ఙ్గం హలమసింతథా । ధారయంతంస్ఫురత్కర్ణంపుండరీకావతంసకం॥౭౦॥పద్మనాభంతథాపృష్ఠేపీతవాససమేవహి।ఇంద్రనీలనిభంశంఖచక్రపద్మగదాధరం॥౭౧॥త్రికేదామోదరంనామరత్నభూషణభూషితం।పద్మంశార్ఙ్గమసింశంఖంధారయంతంఘనప్రభం॥౭౨॥వాసుదేవంచశిరసిచింతయేదుక్తలక్షణం। సహస్రదళమధ్యస్థం కోటిసూర్యసమప్రభం ॥ ౭౩ ॥ చతుర్బాహుంశ్రియాయుక్తంస్ఫురన్మకరకుండలం। ఎవంధ్యాత్వామృదాకుర్యాదూర్ధ్వ పుండ్రాణివైష్ణవః॥౭౪॥ప్రాకృతత్వమపోహ్యాశుసాదృశ్యం లభతేహరేః । నారాయణోఽదర్శయద్వ్యాఖ్యానార్థంపుండ్రదేవతాః ॥౭౫॥ తావేవ ద్వాదశాంగేషుతయోస్సం వివిశుఃక్షణాత్ । తాసాంధారణతస్తౌతు వినిర్ధూతమనోమలౌ ॥౭౬॥ఊచతుఃపరయాభక్త్యాపుటీకృతకరద్వయా। హరిస్తుభగవాన్సాక్షాద్వాసుదేవోరమాపతిః ॥ ౭౭॥ కథంద్వాదశధా జాతోయస్సర్వత్రైకఉచ్యతే । నారాయణ ఉవాచ । ఎతద్గుహ్యతమం మాంతుభవంతౌశరణాగతౌ ॥ ౭౮ ॥ అపృచ్ఛతాం రహస్యంహిజ్ఞానం భాగవతంమహత్ । శుద్ధాచమలినాచైవసృష్టిస్తుద్వి విధామతా ॥ ౭౯॥ మలినాప్రాకృతాతత్ర శుద్ధాత్వ ప్రాకృతామతా । బంధాయమలినా ప్రోక్తాశుద్ధాసృష్టిర్విముక్తయే ॥ ౮౦ ॥ ప్రాకృతామహదాదిభ్యో విశుద్ధావాసుదేవతః । వాసుదేవాత్సముత్పన్నాయాసృష్టి ర్ద్విజసత్తమ

సంక్షేపాత్తాం ప్రవక్ష్యామిమూర్తితత్త్వం ప్రబుధ్యతాం। వైష్ణవానాం సదాపూజ్యాశ్చతుర్వింశతి మూర్తయః ॥౧౨॥ సంధార్యాస్తాత్రచాంగేషు కేశవాద్యాద్విషట్స్మృతాః। ఆత్మనః ప్రోక్షణస్పర్శేద్వాదశాన్యాశ్చమూర్తయః॥౧౩॥స్నానతర్పణపూజాయాంసంయోజ్యావైష్ణవైస్సదా। జ్యోతీరూపమజంనిత్యంసర్వాధిష్ఠానమవ్యయం॥౧౪॥ పరిభ్రమాదిరహితంతథాహేయవివర్జితం । కల్యాణాదిగుణోపేతం నిరాకారంనిరంజనం ॥౧౫॥స్వాధారంబీజభూతంహిశుద్ధస్యమలినస్యచ।ప్రకృతేః పురుషస్యాపికార్యమాత్రస్యసత్తమం॥౧౬॥ ఆత్మాధారస్వరూపంచ బీజంవృక్షస్యవైయథా। అయఃపిండేయథావహ్నిరలక్ష్యోపిపృథక్స్థితః॥౧౭॥ తాపయన్స్వప్రకాశేన పరమాత్మాసనాతనః । ధరిత్రీసర్వబీజానాంప్రావృట్కాలేనసర్వతః ॥౧౮॥ ధత్తేఽంకురాణిసర్వత్రహ్యసంపృక్తానివైయథా । కాలకర్మేచ్ఛయావిష్ణోస్సావశ్రితాన్యణురూపతః ॥౧౯॥ తథాభవంతివిప్రేంద్రవ్యక్తానిస్థూలరూపతః । ముక్తమనిర్వికారోసావాత్మానంవ్యతనోద్విభుః ॥ ౨౦ ॥ నకర్మఫలభోగార్థం గుణమయ్యాన మాయయా ॥ జ్ఞానేనైవాహమేకోహంబహుస్యాంవినివృత్తయే॥ ౨౧ ॥ మామారాధ్యమమైవాంశైరభిన్నైఃప్రాకృతాత్మనాం। శుద్ధసత్త్వేనద్రవ్యేణహ్యనావరణరూపిణా ॥౨౨॥ ఆవిర్బభూవభగవానంశేనాధారరూపతః। అయమంశోభగవతోహ్యభిన్నోఽప్రాకృతోమమ ॥ ౨౩ ॥ భగవానేవనోజీవోహ్యమయాబధ్యతేఽవశః । నముక్తోనాపినిత్యస్తుజీవాదన్యఃపరఃపుమాన్॥౨౪॥ ద్విహస్తంహ్యేకవక్త్రంచశుద్ధస్ఫటికసన్నిభం సహస్రకోటివహ్నీన్దులక్షకోట్యర్కసన్నిభం ॥ ౨౫ ॥ మరీచిమండలేసంస్థంచక్రాద్యాయుధలాంఛితం । కిరీటహారకేయూరవనమాలావిరాజితం ౨౬॥ పీతాంబరధరంసౌమ్యరూపమాద్యమిదంహరేః । ధ్యానైకసాధనంధ్యేయం యోగిభిర్హృదయాంబుజే ॥౨౭॥ పశ్యంతిసూరయశ్శశ్వత్తద్విష్ణోఃపరమంపదం। వాసుదేవేతివిఖ్యాతంతతోఽన్యత్సమపద్యత ॥౨౮॥ వాసుదేవాభిధస్సోపిహ్యేకవక్త్రశ్చతుర్భుజః । చక్రాద్యాయుధసంయు

క్తస్తస్యకృత్యంనిశామయ ॥౯౯॥ క్షిత్యైచక్రంసరసిజందధానంస్పష్ట యేపునః । ముక్తయెపాంచజన్యంచగదాంసంహృతయేతథా ॥ ౧౦౦ ॥ మయూరవర్ణవచ్ఛ్యామఃపీతనైసర్గికాంబరః। స్ఫురన్మకుటకేయూర కాంచీమంజీరమండితః ॥ ౧౦౧ ॥ సవాసుదేవోభగవాన్ స్పష్టిస్థిత్యంత ముక్తిదః । కేనాపిహేతునైవాభూద్ద్వితీయశ్చచతుర్ముఖః ॥౧౦౨॥ నా రాయణోవాసుదేవస్తృతీయోఽయంద్విధాభవత్ । తయోరేకోవాసు దేవశ్శుద్ధస్ఫటికసన్నిభః ॥ ౧౦౩ ॥ నారాయణేతియఃప్రోక్తోనీలాంబుదస మప్రభః।ఏతస్మాద్వాసుదేవాత్తువ్యూహాత్పత్తింనిశామయ ॥ ౧౦౪॥ సంకర్షణోవాసుదేవాత్తస్మాత్ప్రద్యుమ్న సంభవః । ప్రద్యుమ్నాదని రుద్ధోభూత్సర్వఏవచతుర్భుజాః ॥౧౦౫॥ జ్ఞానాదిగుణసామాన్యోవాసు దేవఃప్రకీర్తితః।సత్త్వాదిగుణసామాన్యాత్ప్రాకృతే ప్రకృతిర్యథా ॥౧౦౬॥ తథాగుణానాంవైషమ్యేవక్ష్యంతేమూర్తయః క్రమాత్ । గుణత్రయ స్యవైషమ్యేయథాస్యుర్మహదాదయః ॥ ౧౦౭ ॥ జ్ఞానాధికోఽభవద్బ్ర హ్మన్సంకర్షణసమాహ్వయః। బలాధికస్స్యాత్ప్రద్యుమ్నఐశ్వర్యేచా నిరుద్ధకః ॥ ౧౦౮ ॥ మూర్తిభ్యశ్చైతస్యభ్యశ్చ చతుర్వింశతిమూర్త యః । జాయంతేక్రమశోబ్రహ్మన్దీపాద్దీపాంతరంయథా॥ ౧౦౯ ॥ స ర్వేచతుర్భుజాఃపంచశంఖచక్రగదాధరాః । రుద్రాదిదేవతానాంచాప్యు త్పత్తిస్తావదుచ్యతే ॥ ౧౧౦ ॥ వాసుదేవాదాదిదేవాత్ప్రథమాత్కేశవ స్తథా । నారాయణోమాధవశ్చత్రయస్తేతేబభూవిరె ॥ ౧౧౧ ॥ సం కర్షణాచ్చగోవిందోవిష్ణుశ్చమధుసూదనః । త్రివిక్రమోవామనశ్చప్ర ద్యుమ్నాచ్ఛ్రీధరస్తథా ॥ ౧౧౨ ॥ అనిరుద్ధాద్ధృషీకేశఃపద్మనాభశ్చసు వ్రతః । దామోదరశ్చతైరిత్థంద్వాదశాంశాఃప్రజజ్ఞిరె ॥ ౧౧౩ ॥ చతు ర్వ్యూహాచ్చతుర్వ్యూహస్త్వన్యోపిసమపద్యత। తస్యాప్యంశాన్ప్రవ క్ష్యామిచేలసాపురుషర్షభ ॥౧౧౪ ॥ వాసుదేవాచ్చతన్నామాతథాసం కర్షణాదపి ।ప్రద్యుమ్నాదపితన్నామాతన్నామైవానిరుద్ధకాత్ ॥౧౧౫॥ అభూవన్క్రమశస్తేభ్యశ్చత్వారః పురుషోత్తమః । అథోక్షజోనృసింహ

శ్చచతుర్థశ్చాచ్యుతోమతః ॥ ౧౧౬ ॥ ఏతస్మాదపిసంభూతః॥ పురుషోత్త
మసంజ్ఞకాత్ । వ్యూహాదపిపరోవ్యూహోజనార్దనముఖోమహాన్ ॥
౧౧౭ ॥ జనార్దనస్తథోపేంద్రోహరిఃకృష్ణస్సమాఖ్యయా । ఏవంద్వాద
శధాభేదోద్వితీయస్సమపద్యత ॥౧౧౮ ॥ చతుర్వింశతిమూర్తీనాంకీర్త
నంపాపనాశనం । దర్శనంచోర్ధ్వపుండ్రేషువందనంచద్విజోత్తమాః ॥
౧౧౯ ॥ పశ్యతాంహంతిశమలంకిముతోద్వహతాంతనౌ । నమతాంస
ర్వలోకాశ్చనమంతిమమశాసనాత్ ॥౧౨౦॥ శ్రాద్ధేజపేతథాహోమే
స్వాధ్యాయేదేవతార్చనే । దానేతీర్థేవగాహేచకృతం భవతిచాక్ష
యం ॥ ౧౨౧ ॥ ధత్తేపుండ్రాణియోమర్త్యోలక్ష్మీరేఖాయుతానిచ
ఆయుశ్శ్రీశ్చబలంజ్ఞానంవైరాగ్యంతస్యవర్ధతే ॥ ౧౨౨ ॥ కేశవాదీని
నామానిసలక్ష్మీకాణిబిభ్రతాం । దురితంయదిహోత్పన్నంతత్క్షణాదే
వనశ్యతి ॥ ౧౨౩ ॥ ధృత్వాపుండ్రాణిగాత్రేషు బ్రహ్మత్వంభావయేద్యది
బ్రహ్మపరోక్షతామేతిమాయాగచ్ఛతి నాశనం ॥ ౧౨౪ ॥ అజ్ఞానాదథ
వాజ్ఞానాత్ప్రీరణాల్లోభతోపివా।సలక్ష్మీకాణినామానిధృత్వాపాపాత్ప్ర
ముచ్యతే ॥౧౨౫॥ ప్రాయశ్చిత్తంతుపాపానాంమంగళానాంచమంగళం।
విష్ణుతీర్థమృదాంగేషుకేశవాదీన్కరోతియత్ ॥౧౨౬॥ భుక్తిముక్తి
మపీచ్ఛానాంసలక్ష్మీకాశ్చదేవతాః। ఉభయంతుప్రయచ్ఛంతియదూ
ర్ధ్వతిలకంధృతం ॥ ౧౨౭ ॥ లక్ష్మీవృద్ధింహరిజ్ఞానంభోగమోక్షౌంస
దైవతు । ప్రయచ్ఛంతిమహాభాగావైష్ణవాఊర్ధ్వపుండ్రిణః ॥౧౨౮ ॥
ద్వాదశాపిచనామానివాసుదేవాదికానిచ । ప్రపన్నేషుచదేయాని పా
వనాయసుఖాయచ ॥౧౨౯॥ యస్యనామభవేద్విష్ణోస్సంబంధేనధరాసు
ర । నామాపినస్పృశంత్యస్యదూతాఃపితృపతేరపి ॥౧౩౦॥ వాసుదేవాద్దే
వదేవాదపికేనాపిహేతునా। క్షితేర్బీజాంకురమివమూర్త్యష్టకమజాయ
త ॥ ౧౩౧ ॥ బ్రాహ్మీచమూర్తిః ప్రథమా ప్రాజాపత్యాద్వితీయకా ।
తృతీయావైష్ణవీదివ్యాచతుర్థీ పుండ్రరూపిణీ ॥ ౧౩౨ ॥ పంచమీమా
నుషీజ్ఞేయా సప్తమీచాసురీమతా। పైశాచీచరమాచైతామూర్తయో

లోకవిశ్రుతాః ॥౧౩౩॥ మీనాద్యాజజ్ఞిరే విప్ర చతుర్వ్యూహాద్యథాక్ర
మం । మత్స్యః కూర్మోవరాహశ్చవాసుదేవాదజాయత ॥ ౧౩౪ ॥ నృసిం
హోవామనోరామోజామదగ్న్యోప్యజాయత । సంకర్షణాత్తథా
జజ్ఞేప్రద్యుమ్నాద్రాఘవోబలీ ॥ ౧౩౫ ॥ అనిరుద్ధాదభూత్కృష్ణఃకల్కీ
తిదశమూర్తయః । సంకర్షణాచ్చపురుషస్సత్యః ప్రద్యుమ్నసంభవః
౧౩౬ ॥ జాతోఽచ్యుతోఽనిరుద్ధాచ్చ బభ్రుస్త్రైలోక్యమోహనః ॥
దాశార్హశ్శౌరిరన్యాంశా వాసుదేవాచ్చజజ్ఞిరే ॥ ౧౩౭ ॥ సంకర్షణా
ద్ధయగ్రీవశ్శంఖోదరన్నృకేసరీ । వైకుంఠమూర్తిరాధాతుర్ముకుందశ్చ
వృషాకపిః ॥ ౧౩౮ ॥ తత్రైవాదివరాహశ్చతతస్సంకర్షణాదపి। అనం
తః పన్నగోజాతస్సహస్రఫణవాన్బలీ ॥ ౧౩౯ ॥ సుదర్శనాద్యాయుధా
ని కిరీటాదివిభూషణం । మూర్త్యావిర్భావసమయేసహైవైతానిజజ్ఞి
రే ॥ ౧౪౦ ॥ దేవ్యశ్చశ్ర్యాదయస్తత్తన్మూర్తిభేదంసమాశ్రితాః॥ శ్రీ
వత్సోదేవసకలాజ్జజ్ఞేదివ్యలాంఛనాత్ ॥ ౧౪౧ ॥ గరుడః పక్షిణామిం
ద్రోవాహనోబలినాంవరః। వాసుదేవాదిమూర్తిభ్యశ్ఛందోమూర్తిర
జాయత ॥ ౧౪౨ ॥ కుముదాద్యైశ్చభూతేశాస్సర్వైఃపారిషదైస్సహ।
పాదతశ్చానిరుద్ధస్యసమభూవన్సహస్రశః ॥ ౧౪౩ ॥ సహస్రశీర్షచరణ
హస్తనేత్రాద్యుతాకృతేః । అనిరుద్ధాజ్జగజ్జజ్ఞేస్వాంగాదేవయథాక్రమం
౧౪౪ ॥ ఈశ్వరఃపురుషోవ్యక్తోఽనిరుద్ధాఖ్యోనిజాంగతః । ముఖాదింద్రం
చవహ్నించఛందాంస్యంగానిషట్తథా ॥ ౧౪౫ ॥ జనయామాససంలీనాం
శ్చతుర్థాంశోమహేశరయం। పాదోఽస్యవిశ్వాభూతానిత్రిపాదస్యామృతం
దివి ॥ ౧౪౬ ॥ ప్రద్యుమ్నసంకర్షణకవాసుదేవాఇతిత్రయః । త్రిపాద్వి
భూతిరాఖ్యాతాఅమృతాముక్తిసేతవః॥౧౪౭॥అతోదేవాదిభిఃపైత్రైర్బ్రా
హ్మణాబ్రహ్మకాంక్షిణః । త్రిపాదంపురుషంసాక్షాద్యజంతిమనసాధియా
౧౪౮ ॥ ఆత్మానమనిరుద్ధేశవ్యాభిన్నంచింత్యచేతసా । ప్రద్యుమ్నాదిస్వ
రూపేణత్రిపాదీపురుషత్రయం ॥ ౧౪౯ ॥ పైత్రంస్థానంవైష్ణవానామిద
మేవపరమ్మతం । మార్గోఽయమర్చిరాదిస్స్యాత్సూర్యలోకముఖస్సహి

॥౧౫౦ ॥మార్గేణానేనగచ్ఛంతివైష్ణవాఃపరమాత్మని। నాన్యలోకని
వాసాయశ్రుతిరత్రసనాతనీ ॥ ౧౫౧ ॥ కర్మిణాంసూర్యపుత్రస్యలోకద్వా
రేణవైగతిః। వసురుద్రాదిరూపేణపైత్రంస్థానమథావరం ॥ ౧౫౨ ॥
వైష్ణవానామనన్యానాంవాసుదేవముపేయుషాం। యజనంశుద్ధరూపా
ణాంకేశవాదిస్వరూపిణాం ॥ ౧౫౩ ॥ సర్వాకర్మసువిప్రేంద్రసర్వావస్థాసు
నిత్యశః। వైష్ణవానయజేదన్యంచతుర్వ్యూహాత్పరమ్మునే ॥ ౧౫౪॥
కేశవాదిమమూర్తీనాంపూజనమ్ముక్తయేమతం। స్వర్గాదిదివ్యభోగా
నాంభుక్తయేఽన్యేప్రకీర్తితాః ॥ ౧౫౫ ॥ యద్యప్యన్యన్నలోకేఽస్మిం
శ్చతుర్వ్యూహాన్మనాగపి। తథాపినియమస్త్వవన్మతోమార్గద్వయేద్వి
జ ॥ ౧౫౬ ॥ పాదలీలావిభూతీనాంసేవనంపాదభుక్తయె। త్రిపాద్విభూ
తిసేవాతుముక్తయేనాత్రసంశయః ॥౧౫౭ ॥ త్రిపాద్విభూతిగాదేవావివి
చ్యాత్మవిభూతితః।మహాభాగవతైఃపూజ్యాశ్శంఖచక్రాదిధారిణః॥౧౫౮
అర్చిర్ధూమవిభాగేనద్విధామార్గోనిరూపితః। అర్చిర్భాగవతానాం
హిధూమాఖ్యఃకర్మిణామ్మతః ॥౧౫౯॥ ధూమమార్గేణద్వివిధాగతిః
ప్రోక్తామనీషిభిః।దైవీపైత్రీతివిజ్ఞాతాదైవీస్వర్గగతిస్స్మృతా ॥౧౬౦
అగ్నిష్వాత్తాదయోయత్రదివ్యాశ్చపితరోమతాః। మోదంతేవివిధైర్ద
త్తైర్భాగైః పుత్రాదినిర్మితైః ॥ ౧౬౧ ॥ కర్మణాపితృలోకేహిగతిః
పైత్రీహ్యుదాహృతా । జ్యోతిష్టోమాదిభిర్దైవీగతిరుక్తాద్విజోత్తమ
౧౬౨ ॥ ద్వావమూపునరావృత్తియుతౌమార్గౌసనాతనౌ।ఆబ్రహ్మభు
వనాల్లోకాః పునరావర్తినోయతః ॥౧౬౩॥ అర్చిరాదిగతానాంహి
వైష్ణవానాంహరిస్స్వయం। గతిస్స్మృత్యావినిర్దిష్టాశ్రుత్యాచాపిద్వి
జోత్తమ ॥ ౧౬౪ ॥ మాముపేత్యపునర్జన్మదుఃఖాలయమశాశ్వ
తం।నాప్నువంతిమహాత్మానస్సం సిద్ధింపరమాం గతాః ॥ ౧౬౫ ॥
సూర్య మండల మావిధ్యభిత్వాఽఽవరణసంహతిం । ఆప్లుత్య
విరజాతోయేనిత్యాన్ముక్తాన్సమేత్యచ ॥ ౧౬౬ ॥ స్వాధారంవిరజంబ్ర
హ్మగుణాతీతమనామయం। శుద్ధంమహావిభూతిశంవాసుదేవాఖ్యమద్వ

యం ॥౧౬౭॥ ప్రాప్నువంతిమహాత్మానోమహాభాగవతాద్విజాః । నా
వర్తంతేపున స్తస్మాత్పంథానాన్యోఽయనాయచ ॥ ౧౬౮ ॥ఏవంకర్మ
ణిమంత్రేషువేదేషుయజనేషుచ । సర్వాత్మకేపిసంప్రాప్తేభేదస్సర్వాత్మ
నాద్విజ ॥ ౧౬౯ ॥ ప్రాప్యైభోగ్యాయతోభేదోనిత్యానిత్యవిభేదతః । వివే
కార్థంపునస్తావదనిరుద్ధోనిరూప్యతే ॥ ౧౭౦ ॥ ద్యౌర్మూర్ధా౯నయనా
త్సాస్యోమనసశ్చంద్రమాఅపి । శ్రోత్రాద్దిశోనభోనాభేఃపద్భ్యాంభూమి
రజాయత॥౧౭౧॥ప్రాణాద్వాయు స్తథాఽపానాన్మృత్యుః కేశా స్తథాఽం
బుదాః । ఋత్వాదికాలభేదశ్చకాలశ్చాభూ త్తథాధియః ॥ ౧౭౨ ॥ వన
స్పతయఓషధ్యోరోమకూపాద్వినిస్సృతాః । యజ్ఞాశ్చజజ్ఞిరేతస్మాద్బహ
వ్యూబహుదక్షిణాః ॥ ౧౭౩ ॥ చాతుర్వర్ణ్యంక్రమాద్వక్త్రబాహూరు
చరణోద్భవం । ఏవంస్సృష్ట్వాజగత్సర్వమనిరుద్ధోజగ త్తనుః ॥ ౧౭౪ ॥ అ
యంజగజ్జగద్ధామకార్యకారణయోర్మతః । అభేదోబోధితస్సద్భిర్బీజపా
దపయోరివ॥ ౧౭౫ ॥ జ్ఞానబుద్ధ్యావ్యాభేదేనపూజనంపురుషస్యహి । ని
ష్కామానాంముముక్షూణామంతఃకరణశుద్ధయే ॥ ౧౭౬ ॥ బ్రహ్మరు
ద్రేంద్రవరుణమనుకాలయమాదయః । చతుర్వ్యూహాత్మకాస్సర్వేవ్యూహా
నిరుద్ధతనాశ్రితాః ॥ ౧౭౭ ॥ భేదేనసేవితాభోగమాబ్రహ్మభువనందదుః
రాజ్యంభౌమంతథా చైంద్రం ప్రాజాపత్యంచవారుణం ॥ ౧౭౮ ॥ జ్ఞాన
వైరాగ్యకైవల్యం ప్రయచ్ఛంతివ్యాభేదతః । ఉపాసితః పృథక్కృత్యా
వ్యానిరుద్ధోనిజాయుధైః ॥ ౧౭౯ ॥ భూషణాయుధజాలై స్తుపరమైకాం
తినాంగతిం । ప్రయచ్ఛతినసందేహో యతోనావర్తతేపునః ॥ ౧౮౦
పృథక్కృత్యస్వమాత్మానమాస్తేఽ వంతాసనోహరిః। అనిరుద్ధాత్మ
కోదేవశ్శ్రీభూమిభ్యాంసహప్రభుః ॥ ౧౮౧ ॥ మధ్యేక్షీరార్ణవం శ్వేత
ద్వీపాఖ్యేహేమనిర్మితే।ప్రాసాదేసేవ్యమానశ్చయోగిభిర్వివిధై రపి॥౧౮౨
చండాద్యైర్ద్వారపాలైశ్చకుముదాద్యనుజీవిభిః । పక్షీంద్రవిష్వక్సేనా
భ్యాంసేవ్యమానోముదాన్వితః ॥ ౧౮౩ ॥ శ్రీవత్సవక్షానిత్యశ్రీరజయ్యా
శ్శాశ్వతోధ్రువః ॥ అనిరుద్ధోజగత్సర్వంశ్శైరింద్రాద్యైఃపరిపాలయ౯

౧౮౪ ॥ ఏవంసృష్టిర్ద్విధాభిన్నా వైష్ణవీబ్రాహ్మణీతిచ । వైష్ణవీవాసుదే
వాద్యా కేశవాద్యా ప్రకీర్తితా ॥ ౧౮౫ ॥ అనిరుద్ధాత్మికాసృష్టిర్బ్రా
హ్మీతత్రప్రకీర్తితా । నాభిపద్మసముద్భూతో బ్రహ్మాయత్రచతుర్ముఖః
౧౮౬ ॥ అనిరుద్ధోహిపురుషో యోఽయంనాభిసముద్భవః । మరీచ్యా
ద్యాస్సమభవన్ సనకాద్యాస్తుయోగినః ॥ ౧౮౭ ॥ క్రోధాద్రుద్రాదయ
శ్చాసంస్తేభ్యోజాతాస్సహస్రశః। ప్రాకృతేఽస్మిన్ మహాభాగసంపూజ్యా
స్తేపిభూరిశః ॥ ౧౮౮ ॥ నానాకామపరైః పుంభిస్సమానీకృత్యవిష్ణునా।
కామానవాప్యసంసారాన్నివర్తంతేనకర్హిచిత్ ॥ ౧౮౯ ॥ నిర్హే
తుకకృపాదృష్ట్యాయమవేక్షేతమాధవః । సఏవనిర్గుణేమార్గే పరమై
కాంతినామ్మనె ॥ ౧౯౦ ॥ యాతిసర్వాత్మనాసర్వాన్ ధర్మాన్ సంత్యజ్య
వైష్ణవః । అన్యదేవేనసామ్యంచన్యూనత్వంపరమాత్మనః ॥ ౧౯౧ ॥ సం
త్యజ్యసర్వశేషిత్వమాశ్రిత్యారాధయేద్ధరిం । శ్రుతిస్మృత్యుదితంధర్మం
పాలయన్ వైష్ణవోత్తమః ॥ ౧౯౨ ॥ సాత్త్వతాన్ మమనిర్దిష్టధర్మాన్
భాగవతాంస్తథా । ఉపాస్యపరమైకాంతిభావమాసాద్యవైష్ణవః॥ ౧౯౩
ప్రేమాతిశయయోగేనప్రద్యుమ్నాదీనవాప్యసః । వాసుదేవమవాప్నోతి
యతోనావర్తతేపునః ॥ ౧౯౪ ॥ ఏవంధర్మమవిజ్ఞాయమోహితామా
యయాహరేః । నిందంతునామతేభక్తాన్ ప్రహసంతునిరంకుశాః ॥౧౯౫
తేషాంనసంగఃకర్తవ్యః పరమైకాంతిభిర్నరైః । సంగాదేవమతిభ్రంశో
జాయతేనాత్రసంశయః ॥ ౧౯౬ ॥ శ్రీవత్సవైష్ణవోధర్మస్తత్రాప్యైకాం
తినామయం । నశ్రావ్యోనాస్తికానాంచయేద్విషంతిరమాపతిం ॥౧౯౭
ప్రహృష్టౌభగవద్ధర్మమాకర్ణ్యద్విజపార్థివౌ । ద్వయార్థంచక్రతు
స్తావద్విజ్ఞాపనమతంద్రితౌ ॥౧౯౮ ॥ తతోనారాయణోదేవఃకరుణార్ద్రీ
కృతేక్షణః । ద్వయంచమంత్ర రాజంచచరమంసూక్తయోర్ద్వయం ॥
౧౯౯ ॥సమాదిదేశసార్థంచతయోర్దీక్షావిధానతః।తదానీమేవసంప్రా
ప్తశ్శరీరేచరమాపతిః ॥౨౦౦॥ ధ్యాయేత్తంపరయాభక్త్యావినాసాధనకో
టిభిః।అయమేవపరోయోగో యద్భక్త్యాపురుషంప్రజేత్ ॥౨౦౧॥ధ్యానేనా

రాయణంవీక్ష్యశ్రీవత్సాదివిభూషితం । సదాకిశోరవయసంకోటికందర్ప
సుందరం ॥ ౨౦౨॥ సుస్వరూపావధిందృశ్యపద్మపత్రనిభేక్షణం।స్ఫురద్దివ్యా
లకవ్యాప్తవదనాంబుజమద్వయం ॥ ౨౦౩ ॥ శ్రియాభూమ్యానీళయాచ
నిత్యముక్తైరుపాసితం । ప్రాప్యంభోగ్యంరక్షకంచయదేకంశ్రుతిబోధితం
॥ ౨౦౪ ॥ తదేవధ్యానవిషయంసంప్రాప్యద్విజసత్తమ। తత్రైవాలకనం
దాయాస్తీరేనారాయణాశ్రమే ॥ ౨౦౫ ॥ నృపశ్చకౌస్తుభాలోకీద్వయం
ధ్యాయన్సమాహితః । మంత్రరాజంజపంస్తత్రచరమార్థంవిచింతయన్
॥ ౨౦౬ ॥ పఠన్సూక్తంహరేర్నామసహస్రంచపఠన్ముఖాత్ ।ఉద్వ
హన్నిత్యసంబంధమాత్మనఃప్రభుణాసహ ॥ ౨౦౭ ॥ విరహంచాసహన్వి
ష్ణోర్దివ్యవక్షస్థలస్యచ। శ్రీవత్సలక్ష్మయుక్తస్యశ్రీవత్సాఖ్యోద్విజోత్తమః
॥ ౨౦౮॥ ధ్యాయమానోముదాతత్రబహుకాలంసమాస్థితః । విష్ణుధ
ర్మాపిరాజర్షిఃకౌస్తుభార్పితమానసః ॥ ౨౦౯ ॥ తయోస్సమభవత్కా
లోయోలోకానాంక్షయంకరః। తేనకార్యాణిసర్వాణికారణావివిశుస్స్వ
కే ॥ ౨౧౦ ॥ ఏతౌదేవిముక్తిప్రీత్యామామేవశరణంగతౌ । శ్రీవత్సకౌ
స్తుభాసక్తౌతత్ప్రభాముపజగ్మతుః ॥౨౧౧॥ నారాయణోపదేశేనతీర్థస్యాం
బునిషేవణాత్ ।శంఖచక్రోర్ధ్వపుండ్రాదిధారణాదర్థచింతనాత్ ॥౨౧౨
మత్సేవాతిశయాత్సృష్టింప్రయాతౌపరమోత్సవాత్ ।ఇయంశ్రీవత్స
సామీప్యేయాప్రభాహ్యవలోక్యతే ॥ ౨౧౩ ॥ యాతుకౌస్తుభసామీ
ప్యేతదాకారాతువాప్రభా । తావేవద్విజరాజానౌభవతీవమయాధృతౌ
॥ ౨౧౪ ॥ యోయంమమతనౌభాతివిశేషోబ్ధిసముద్భవే । నిత్యోవామ
మభక్తోవామద్యోగంప్రాప్యతిష్ఠతి ॥ ౨౧౫ ॥ క్వచాయంప్రాకృతోజీ
వోమాయయామలినీకృతః ॥ క్వాయంభక్త్యభిధామాలీయయాఽహం
సంపుటీకృతః ॥ ౨౧౬ ॥ భక్త్యాఽహమేకయాగ్రాహ్యోనాహంసాధ
నకోటిభిః। నాహంత్వాంవిసృజేభక్త్యావక్షస్సాధారయామ్యహం ॥ ౨౧౭ ॥
ఏవమేవపరోపాయఉపాయానాంశతేషుచ । పరస్మైకాంతిభావేనయన్మా

మేవం ప్రపద్యతే ॥ ౨౧౮ ॥ ఏవం ప్రబోధితా లక్ష్మీః పురా మే పద్మసంభ
వ । హాస్యేనస్మారితా భూయో న త్వం శోచితుమర్హసి ॥ ౨౧౯ ॥
యది తే ముక్తికామోఽస్తి సంసారాత్కమలాసన । తదా మచ్ఛరణం
యాహి పరమైకాంతితాం భజన్ ॥ ౨౨౦ ॥ రూపం తు వైష్ణవం కృత్వా త
నుం సంతాప్య హేతినా । నైవాతస్తతను బ్రహ్మన్యతో మాముప
యాతి హి ॥ ౨౨౧ ॥ నామ్నాం ద్వాదశకం ధృత్వా దివ్యసృష్టిం విచింతయ
మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు ॥ ౨౨౨ ॥ మదనన్యా
ర్హశేషస్య మదనన్యార్హసాధనః । న తే బంధః ప్రభవితా సత్యం సత్యం
వదామ్యహం ॥ ౨౨౩ ॥ మాముवాచ తతో ధర్మం తనుం సంస్కృత్య హే
తినా । మునయో నివసామ్యత్ర వైష్ణవం వేషముద్వహన్ ॥ ౨౨౪ ॥ భ
వంతోఽపి మదాదేశాద్ధర్మం భాగవతం మహత్ । ప్రబంధైస్స్వైస్స్వైర్నిర్మా
య ముముక్షూన్ శరణాగతాన్ ॥ ౨౨౫ ॥ దిశంతు హేతిసంస్కారపూ
ర్వకం వినివృత్తయే । సుదర్శనాభిధా గీతా గేయా సజ్జనసన్నిధౌ ॥ ౨౨౬ ॥
పుణ్యర్క్షే పుణ్యవారే చ పుణ్యమాసే తిథౌ తథా । పుణ్యతీర్థే విశేషేణ ద్వా
దశ్యాం శ్రాద్ధవాసరే ॥ ౨౨౭ ॥ వైష్ణవైర్వైష్ణవీ గీతా శ్రీవత్సచరితాన్వి
తా । శ్రోతవ్యా చ తథా శ్రావ్యా జన్మబంధవినాశనీ ॥ ౨౨౮ ॥ వైష్ణవా
య ప్రయచ్ఛంతి లిఖిత్వా పుస్తకం తు యే । తే వైష్ణవా భవిష్యంతి పరమైకాం
తినోఽమలాః ॥ ౨౨౯ ॥ ఇతి వః కథితం విప్రాశ్చరితం హ్యాత్మనో
మయా । కిం భూయశ్శ్రోతుముత్కంఠా మునయో జ్ఞానదర్శినః ॥ ౨౩౦ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ప్రథమపాదే సు
దర్శనగీతాయాం శ్రీవత్సచరితే సూక్తావిర్భావే పురుషసూక్తారాధనం
నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ప్రథమపాదస్సమాప్తః ॥

ఋషయ ఊచుః ॥— బ్రహ్మన్ శ్రీవత్సచరితాత్సందేహా వి
గతో హి నః ॥ వినా భాగవతం ధర్మం వైష్ణవీమలర్భాగతిః ॥ ౧ ॥ విష్ణో
స్స్వరూపం లోకం చ వైష్ణవం ధర్మముత్తమం । గతిం విస్తరతో బ్రూహి
ప్రజాస్తనపితామహ ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ కేవైవివాతుం ప్రభ

వంతి విష్ణోస్స్వరూపలీలావిభవాంస్తు లోకే । తత్స్తంభయోఽవిశ్వమిదం స
మస్తం పాదేన చైకేన సమస్తసత్త్వం ॥ ౩ ॥ అహం పురా నాభిసరోజజా
తో మహాజలౌఘే శ్వసనావధూతే । న యత్ర సూర్యేందుహుతాశనా
యో దిగంతరం తార్కగమయాంచకార ॥ ౪ ॥ అభూతపూర్వం పరితో ని
రీక్ష్య తమశ్చకంపే మనసాఽహమేకః । కోఽహం కిమేతత్క్వ చ సంస్థితో
ఽహం కస్యాహమత్ర ప్రకరోమి కిం వా ॥ ౫ ॥ ఏవం విచారేణ చిరం విము
హ్యన్ చైతన్యరూపోఽపి విమోహితోఽత్ర । అపశ్యమత్యంత వికాసమా
ద్యాతిరస్కృతానంతదినేశకాంతి ॥ ౬ ॥ హిరణ్మయం పంకజమప్రమే
యం సహస్రపత్రం వికసత్సుకోశం ॥ సకర్ణికారం సితవర్ణమద్భుతం స
మస్తవిశ్వస్య నిధానభూతం ॥ ౭ ॥ విలోక్య పద్మం పరితః ప్రవృద్ధం కుతో
ఽస్య మూలం కిమిదం వ్యతర్కి । నిరీక్ష్య కించిద్వివరం చ తస్మిన్నహం ప్రవి
ష్టః పరిలబ్ధమార్గః ॥ ౮ ॥ తస్మిన్ గతోఽహం న దదర్శ పారం న వై పు
నర్నిర్గమనాయ మార్గం । ఏకోఽహమబ్జాంతరసన్నివిష్టశ్చింతామ
నంతామ్మనసావాపం ॥ ౯ ॥ ప్రభ్రామ్యతో మే నిరగాదనంతః కాలః కలా
భిః కలయన్ జనాయుః । అండం చ హైమం విధృతమ్మురారేర్మహౌజసా
తత్ర దదర్శ చైకః ॥ ౧౦ ॥ తదండం పంచభూతాత్మభూతం శుద్ధమతర్కితం
తద్భేత్తుమసమర్థోఽహమాసమానతవీక్షణః ॥ ౧౧ ॥ తదాహం దేవపద్మ
స్య పునర్నాళముపేయివాన్ । తన్మార్గేణ గతో భూయో హ్యపశ్యం కంచి
దద్భుతం ॥ ౧౨ ॥ పురుషం తత్ర సంసుప్తం నాగభోగేనిరామయం । య
న్నాభాలోకపద్మస్య నాళ ఏష నియోజితః ॥ ౧౩ ॥ యస్య ప్రకాశలేశేన
నాళరంధ్రప్రవర్తినా । భాతం కమలకింజల్కపత్రకేసరవైభవం ॥ ౧౪
కాపి తత్రారుణాపాంగా సుందరీ రూపమఞ్జరీ । సంశ్లిష్టా దివ్యవసనా చంద్రి
కాయుతశీతలా ॥ ౧౫ ॥ ప్రసుప్తపరివారాం తామీషద్వికసితేక్షణాం
లీలయాలీఢహృదయాం మాతరం వీక్ష్య విస్మితః ॥ ౧౬ ॥ సా మామువాచ
జాతరే మయా పూర్వం చిరం ధృతః । పురుషానుమతే భూయో విశ్వసృష్టౌ బ
హిః కృతః ॥ ౧౭ ॥ అనేన నాళమార్గేణ కథం పునరిహాగతః । అజాన

న్నాత్మనోయో నిమిషమధ్యే ప్రధావసి ॥ ౧౮ ॥ పద్మనాభః పితా
హ్యేషతవ పుత్రసనాతనః । సంహృత్యలోకాన్ విశ్వాత్మాహ్యనిరు
ద్ధ సముద్భవః ॥ ౧౯ ॥ అనిరుద్ధాంశజోధీమాన్ పద్మనాభఃపురాత
నః। యద్యస్యద్రష్టుకామోఽసికిమప్యస్యద్విలోకయ ॥౨౦॥ తదాఽహం
కౌతుకాకాం క్షీనమస్కృత్యాదదేవచః । మాతరస్యాం తమద్యేతుం
యామిమేదేహిశాసనం ॥ ౨౧ ॥ విహస్యమామువాచేదంగచ్ఛపుత్రయ
థాసుఖం । గత్వాహంతత్రతమునయోన్య గ్రోధంవీక్ష్యవిస్మితః ॥ ౨౨
వటపత్రపుటేవిష్టంపద్మనాభంసపన్నగం। కోమలాంగంత్రి/యాయుక్తం
బాలరూపంచతుర్భుజం ॥ ౨౩ ॥ యస్యనాభిగ్రహదేపద్మమద్రాక్షంభ్ర
మరోపమః । తత్రైకాంసుందరీందృష్ట్వా బద్ధపాణిపుటాంసతీం ॥ ౨౪ ॥
అప్రూచంతామువేత్యాహంకాసికల్యాణిసన్నిధౌ । కోఽయంచపురుష
శ్చైతేవటపత్రేమహాద్యుతిః ॥ ౨౫ ॥ సామామువాచవికసద్వదనావిశ్వ
కారిణీ । దుర్గాశక్తిస్స మాఖ్యాతాపాదలీలావిహారిణీ ॥ ౨౬ ॥ ని
యోగాత్పురుషస్యాస్యసంలబ్ధబలపౌరుషా । విష్ణోశ్శక్తిర్మహాభాగనా
న్యందేవంభజామ్యహం ॥౨౭॥ శక్యాఽభిభవితుంనాహం కేనాపిపురుషే
ణవై । మహావిభూతిసంస్థస్యదుర్గాభూతావసామ్యహం ॥ ౨౮ ॥ వినా
విష్ణుప్రసాదేనమామతిక్రమ్యకర్మణా । లీలాభూమిమవాప్నోతికోపినైవ
జగత్త్రయె ॥ ౨౯ ॥ నచాహంపరిభూకారాశైలకాననభిత్తయః । స్వశ
క్త్యాసర్వలోకాన్వ్యాప్తాదుర్గాభూతాస్మివైష్ణవీ ॥౩౦॥ అహంన్యగ్రోధరూ
పాస్మిహ్యనిరుద్ధాంశజానఘ । పత్రైర్యనంతరురాజంచపురస్థంసంకారణాత్మ
కం ॥ ౩౧ ॥ యావంతివటపత్రాణికోటిశోవిలసంతిహి ॥ తేషుసర్వేషు
మత్స్వామీపరమాత్మాన్యవస్థితః ॥ ౩౨ ॥ పుటపర్యంకసంసుప్తాబాల
రూపాశ్చతుర్భుజాః । జ్ఞానవీర్యబలోపేతాఃపద్మనాభేతికీర్తితాః ॥౩౩
యథాత్వద్యోనిభూతోఽసాయస్యనాభేస్త్వమభ్యగాః ॥ ఎవమేతేషుస
ర్వేషునాభినాళాన్విలోకయ ॥ ౩౪ ॥ తేష్వత్వామివబ్రహ్మాణఃకోటిశో
విచరంతిహి । స్వస్యస్వస్యచనాళస్యనాంతంగచ్ఛంతికేచన ॥ ౩౫ ॥ మ

న్యైవహత్యావృతాస్సర్వేదుర్గాయామగ్రరూపయా। అభిభూయానిరుద్ధం
మచ్ఛేషిణంపరమేశ్వరం ॥ ౩౬ ॥ నగచ్ఛంతిత్రిపాదస్థంవాసుదేవంసనా
తనం । యదితేసంశయోదేవగచ్ఛచాన్యత్రపశ్యచ ॥ ౩౭ ॥ యత్రయత్ర
మహాబాహోగమిష్యసిదిదృక్షయా। పురుషేణసహైవమ్మాందుర్గా
ఖ్యాంపరిపశ్యసి ॥౩౮॥ ఏకైవాహమ్మహాభాగకోటిబ్రహ్మాండవేష్టనే। ఏ
కేనాహంచదేవేనరక్షితాబహురూపిణా ॥ ౩౯ ॥ అన్యాశ్చశక్తయస్త
స్యకోటిశఃప్రభవంతిహి । దుర్గాఖ్యైకర్మణితథాదుర్గేకాఽహంప్రతి
ష్ఠితా ॥ ౪౦ ॥ యేమాముపాసతేలోకాదుష్కరేష్వపికర్మసు ।తేషాం
పాదవిభూతిస్థంకార్యంసర్వంకరోమ్యహం ॥ ౪౧ ॥ జగత్యేవంనియో
గోమేబ్రహ్మణాభగవతాకృతః । తదధీనాఽస్మితచ్ఛక్తిశ్శక్తాహంనాతి
వర్తితుం ॥ ౪౨ ॥ అత్రప్రాకృతవిహారస్థాశ్శక్తయఃకమలోద్భవ । ఉపా
సాంచక్రిరేవిష్ణుంకోటిశస్తదనుజ్ఞయా ॥ ౪౩ ॥ ఇత్యుక్తోఽహంగతోఽ
న్యత్రవటపత్రేప్రహృష్టధీః । ఏకాకినంబాలరూపమపశ్యంపురుషోత్త
మం ॥ ౪౪ ॥ పాదస్యాంగుష్ఠమాదాయపిబంతంసుందరస్మితం । తమా
దాతుమ్మమేచ్ఛాభూద్బాలంజ్ఞాత్వామహామతేః ॥ ౪౫ ॥ తావన్మాం
వారయామాసదుర్గాదేవీసమేత్యచ । నేయంలీలాభవద్యోగ్యాబీజభూ
తాఽన్యసంసృతేః ॥ ౪౬ ॥ అస్యాఅంతమనాలోక్యకథమన్యాముపై
ష్యసి । నాధిజగ్ముఃపరేపారంబ్రహ్మాణఃకాలచాలితాః ॥ ౪౭ ॥ ఏవము
క్తోఽహమవదంత్వమేకావ్యాప్యసంస్థితా ।ప్రదర్శయమహామాయేస్వ
రూపంపురుషస్యతే ॥ ౪౮ ॥ అంతర్హితాతదాదేవీసకాశమగమం
శిశోః ।తేనాహంస్వాస్యమార్గేణహ్యాంతర్నీతోఽస్మిచక్రిణా ॥ ౪౯ ॥
అపారజలధౌతత్రకోటిశోవటపాదపాః । కోటిశఃపురుషాస్తత్రవటపత్రని
వాసినః ॥ ౫౦ ॥ కోటీనాంవటపృష్ఠానామనంతపుటతల్పగాః ।అనంతాం
డసమాధారాఃకోఽపధారయితుంక్షమః ॥ ౫౧ ॥ దుర్గాభిర్దుర్గ
మాస్తేతుసర్వేసత్యమనోరథాః ॥ స్వీకాంవిస్మృతవాన్యోనింయా
మహోహ్యాహాచాగతః ॥ ౫౨ ॥ యస్యనాభిసముద్భూతనాళగర్భకృ

తాలయః । క్వాసౌసపురుషస్సాక్షాదనిరుద్ధాత్మకఃపరః ॥ ౫౩ ॥ క్వచ సాసుందరీదేవీనీలోత్పలవిలోచనా । క్వచసాదుర్గమాశక్తిర్యయాఽహంవినివారితః ॥ ౫౪ ॥ ఏవంచింతయమానస్యపురతోమమసుందరీ । ఆవిర్బభూవదుర్గాఖ్యాదుర్గమాసర్వదేవతైః ॥ ౫౫ ॥ బ్రహ్మన్నాసాదితంపుంసోవై భవంకిమియత్తయా । నివారితోమయాపూర్వంవచోమేనావధారితం ॥ ౫౬ ॥ స్వామినోమమలీలేయంపాదరూపామహాత్మనః। నిగృహీతానకేనాపిత్వద్విధైరవలోకితా ॥ ౫౭ ॥ నమాయయాభ్రమశ్చైషస్వప్నవత్కమలోద్భవ ।అనంతానంతరూపేణశక్తిశ్చైషారమాపతేః ॥ ౫౮ ॥ యతోవాచోనివర్తంతేహ్యప్రాప్యమనసాసహ । సఏవపురుషస్సాక్షాదాధారఃపురుషోత్తమః ॥ ౫౯ ॥ అనాదిర్వైష్ణవీచైషాపాదలీలాఽవధార్యతాం।అవిజ్ఞాతేతియజ్జ్ఞానంజ్ఞానంతదిహకథ్యతే ॥ ౬౦॥ మయాజ్ఞాతమితిజ్ఞానమజ్ఞానంకమలోద్భవ । అజ్ఞానేనావృతోజీవోముహ్యత్యేవేతిమేమతిః ॥ ౬౧ ॥ సంప్రార్థ్యైషపురుషఃప్రకృతింగంతుమాత్మనః । విజిజ్ఞాసామిమాంతిథియంవినివర్తయసర్వతః ॥ ౬౨ ॥ ఏవముక్తోనయాదేవ్యాబద్ధాంజలిరహంపునః ।స్వాభిమానంపరిత్యజ్యబభాషేశరణంగతః ॥ ౬౩ ॥ తస్మిన్నేవమహావృక్షేప్రాప్తోవక్త్రాద్వినిర్గతః ।అపశ్యంవటపత్రస్థంసమగ్రంపురుషంపరం ॥ ౬౪ ॥ శరీరాన్మనయస్తావత్సుందర్యామమనిర్గతే । విలీనానయనేచైకాహాస్యైచైకాపరాత్మనః ॥ ౬౫ ॥ సంశయోమేమహానాసీన్మనయస్సమవేక్ష్యతే ।దుర్గావిహస్యమామాహకిమర్థమనుశోచసి ॥ ౬౬ ॥ అయంతుపురుషస్సాక్షాద్వటపత్రపుటేస్థితః । శక్తయోబహవస్సంతితత్రామూచవినిర్గతే ॥ ౬౭ ॥ హాస్యరూపేణవదనేలీలాఖ్యావసతిప్రభోః । వ్యామోహినీమహాశక్తిస్సహాసేనయనాంబుజే ॥ ౬౮ ॥ లీలయావిధృతస్త్వంతుసారంగంతుమర్హసి ... నోఽకరోః । మయానివారితోనూనంనబుద్ధఃకమలోద్భవ ॥ ౬౯ ॥ మోహిన్యామోహితస్త్వంతువ్యస్మార్షీర్యోనిమాత్మనః । ప్రవిష్టేతేశరీరేతేమామాపన్నశరణాగతః ॥ ౭౦ ॥ మదాజ్ఞయాప్రపన్నస్యశరీరా

స్త్వైవినిర్గతే । ద్రుతం తేస్వాశ్రయం ప్రాప్తే ప్రభోః ప్రీతిం విధాయచ ॥౨౧॥ ఏవం జ్ఞానాదయోఽనంతాశ్శక్తయః పూర్ణరూపతః । మహావిభూతిలీలాయాం పాదే పాదే వసంస్థితాః ॥ ౨౨ ॥ కృతం కర్మ కరిష్యామో వయమత్ర తదాజ్ఞయా । హరిర్యథా యథాస్వాంశై రావిర్భూతస్తథావయం ॥ ౨౩ ॥ ఏక ఏవపురైవాసీద్దేవో నారాయణస్స్వయం । స్వాంశైరశైషైస్సంయుక్తో నామరూపక్రియోజ్ఝితైః ॥ ౨౪ ॥ ఏవం రమామహాశక్తిశ్శక్తీనాం పరమాయనా ॥ తస్యామేవవయం సర్వాలయం యామో యుగాత్యయె ॥ ౨౫ ॥ విలీనాహృదయే తస్యయా రమేత్యభిధీయతే । యత్రాయం రమతే నిత్యం తస్మాద్దేవా రమాస్మృతా ॥ ౨౬ ॥ యావంతశ్చేతనాభావాః ప్రసిద్ధ్యంత్యాదిసంభవే । అచేతనసమాలీఢాః ప్రలీయంతే నిజాత్మని ॥౨౭॥ వయం చత్వమిమే సర్వే స్వాంశైశ్శుద్ధైర్మలీమసైః । సర్వం నారాయణ ఇతి పరిశిష్యేత నాపరః ॥ ౨౮ ॥ యథా వటప్రవాళానిస్కంధశాఖాః ఫలానిచ । అదృశ్యాన్యేవతిష్ఠంతి బీజె బీజస్వరూపతః ॥ ౨౯ ॥ సిన్ప్రక్షయాపునస్తస్యరమాక్రీడనకాత్మికా । భూమ్యాచనీళయాసాకం భిన్నా భవతి పద్మజ ॥౩౦॥ భూమిరాధారరూపాహినీళా కేళ్యం కరోదయం । కరోతి సతతం విష్ణోర్నయనాంగణ నర్తకీ ॥ ౩౧ ॥ రమాతుసర్వరూపేణ సమస్తాశ్రితశక్తిభిః । వినోదయతి భూయిష్ఠం పరిపూర్ణానపాయినీ ॥ ౩౨ ॥ భవిష్యతిరమైవైకా కీర్తికాంత్యాదిరూపిణీ । సరస్వత్యాదిరూపేణ తథామత్స్యాదిరూపిణీ ॥ ౩౩ ॥ బ్రాహ్మీ గౌరీ గిరాదేవీ సీతా సత్యా చ రుక్మిణీ । సత్యభామాధరారూపా నీళా గోపసుతా భవేత్ ॥ ౩౪॥ అహమప్యనయోర్దాసీ కేళ్యావరణరూపిణీ । మహిషాదిమహారూపాన్నాశయిష్యేఽసురాన్బహూన్ ॥ ౩౫ ॥ యదాఽయం పురుషః పూర్ణో వసుదేవాద్భవిష్యతి । భారాపనోదనార్థాయ సురకార్యచికీర్షయా ॥ ౩౬ ॥ తదాఽహం నందభార్యాయాం యశోదాయాం మహాబలా । మోహనాయ భవిష్యామి త్వష్ట్వాంజ్ఞాస్యసి భూయశః ॥ ౩౭ ॥ బ్రహ్మాండానామనేకేషాం సృష్టానాం కమలోద్భవ । సర్వత్ర వటరూపేణ హ్యనిరుద్ధసముద్భవా ॥ ౩౮ ॥ తిష్ఠా

మిదుర్గరూపేణదుర్గమాఽహంమురాత్మనాం । నిదానంభగవద్భక్తేః పరమైకాంతినాంసుఖం ॥ ౮౯ ॥ మత్పరాతుపరాలీలాహ్యాసంఖ్యాతాన సంశయః । నిత్యముక్తజనైస్సేవ్యాతత్రశక్తిర్నవైమమ ॥ ౯౦ ॥ వైకుంఠాధీశ్వరీదేవీలక్ష్మీర్నిత్యానపాయినీ । సాసమారాధితానూనమం శేన కమలాపివా ॥ ౯౧ ॥ నారాయణేన సహితాతదుక్తాగమచింతయా । పాదలీలాంపరిత్యజ్యగుణత్రయవివర్జితం ॥ ౯౨ ॥ ముక్తస్సతుమహాలీలారసంజానాతినాపరః । యథావిశ్వసుఖంకోపిమామృతేనాధిగచ్ఛతి ॥౯౩॥ ఏవముక్త్వాతుసాదేవీతత్రైవాంతరధీయత । అహంచనాళమార్గేణకర్ణికాయాముపస్థితః ॥ ౯౪ ॥ ఏవమేషమహాలీలోభగవాన్భూతభావనః । వక్తుంద్రష్టుంచవిజ్ఞాతుంనశక్యఃకోటిజన్మభిః ॥ ౯౫ ॥ మునయోబీజభూతంహిస్వరూపంకారణాత్మకం । కార్యభూతంచవక్ష్యామియదివోమనసోరుచిః ॥ ౯౬ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంద్వితీయపాదేప్రథమోఽధ్యాయః

శ్రీబ్రహ్మోవాచ । సంసృతోఽహంయదావిప్రాఃపారమైకాంత్యసిద్ధయే । తదామామవదద్విష్ణుస్స్వరూపస్మేఽనుచింతయ ॥౧॥ చింతయానస్స్వరూపమ్మేమాంపరంసర్వకారణం । అభ్యేతిపురుషోనూనమాత్మానమజమవ్యయం ॥ ౨ ॥ తదాఽపృచ్ఛమహంతస్యస్వరూపంబ్రహ్మలక్షణం ॥ యత్ప్రాప్యనివర్తంతేపునస్సంసారవర్త్మని ॥ ౩ ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ॥ఆనందలక్షణంబ్రహ్మమత్స్వరూపమవిక్రియం। క్లేశాదిభిరసంస్పృష్టంనిష్క్రియంనిర్వికల్పకం ॥ ౪ ॥ అద్వంద్వమనవచ్ఛిన్నంస్వసంవేద్యంనిరంజనం। సుసూక్ష్మంస్వవశంస్వైరంస్వయంజ్యోతిరనాదిమత్ ॥ ౫ ॥ ధ్రువమేకంసదానందస్వరూపంసర్వగంధరం। గతాగతవినిర్ముక్తంవాసుదేవాహ్వయంప్రభు ॥౬॥ శ్రుత్వేదంసంశయమనాభూయస్సంపృష్టవానజః । సర్వగంచధరంచేతినిష్క్రియంనిర్వికల్పనం ॥ ౭ ॥ కథంస్యాద్భవతోరూపంవిరుద్ధంప్రతిభాతిమే। నిష్క్రియేగమనంకుత్రధారణం

నిర్వికల్పకే ॥ ౮ ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ । అహంతుపరిపూర్ణాత్మాపరి
చ్ఛేదవివర్జితః । పరిచ్ఛిన్నంమయాసర్వంద్వితీయంయద్విలోక్యతే ॥ ౯
మన్యేవశేషరూపత్వాదహమేవతదేవచ । తత్తదాకారతస్తత్రతత్రచాన్య
త్రసంస్థితః ॥ ౧౦ ॥ అచంచలోయథాచంద్రోవ్యోమమండలమాస్థితః ।
చలద్భిర్జలదైర్బ్రహ్మంశ్చలన్నివయథాభవేత్ ॥ ౧౧ ॥ మచ్ఛరీరతయా
సర్వంశ్రుత్యాస్మృత్యావినిశ్చితం । సామానాధికరణ్యంతుతత్కృతమ్మ
యిభాసతే ॥ ౧౨ ॥ తత్సృష్ట్వాతత్ప్రవిశ్యాహంసర్వనామతయాస్థితః ।అ
తోమాంసర్వగంప్రాహుస్సర్వంచమయిసంస్థితం ॥ ౧౩ ॥ మదాయత్త
స్థితిత్వాచ్చమచ్ఛరీరతయావిధే । అహమాత్మతయాధర్తాసర్వస్యాస్య
మహామతే ॥ ౧౪ ॥ విష్టభ్యాహమిదంకృత్స్నమేకాంశేనస్థితోజగత్ ।
సేతుర్విధృతిరిత్యేవంశ్రుతిస్మృత్యవబోధితః ॥ ౧౫ ॥ నతదస్తివినాయ
త్స్యాన్మయాభూతంచరాచరం । అతోమాంధారకంప్రాహుస్తరంగ
మివాంబుధిం ॥ ౧౬ ॥ దృశ్యమానమిదంసర్వంచేతనాచేతనాంచితం ।
అదృశ్యరూపమాసాద్యకారణేమయిసంస్థితం ॥ ౧౭ ॥ అక్షరంలీయతేతా
వత్తమసీతిశ్రుతిర్జగౌ ।తమఃపరస్మిన్మయ్యేవనాహమన్యత్రకుత్రచిత్
॥ ౧౮ ॥ మత్తఃపరతరంనాన్యత్కించిదస్తిమనాగపి । అహంసర్వస్య
ప్రభవోమత్తస్సర్వమిదంజగత్ ॥ ౧౯ ॥ దృశ్యరూపతయాసర్వంకా
ష్ఠాదగ్నిరివోత్థితం । నామరూపక్రియాభిశ్చమయిసర్వంప్రతిష్ఠితం ॥ ౨౦॥
మృద్యేవసూక్ష్మరూపేణనిర్విశేషతయాస్థితః । విశేషరూపేణయథామృ
ద్యేవోత్పద్యతేఘటః ॥ ౨౧॥సఘటోపిమహీపూర్వంనిర్ఘటాహ్యనుభూ
యతే। పశ్చాద్ఘటేనసంయుక్తాసవిశేషాప్రతీయతే ॥ ౨౨ ॥ ఏవంవికల్ప
హీనోఽపిసవికల్పోభవామ్యహం । ఆధారోఽహమశేషస్యసర్వావస్థా
స్థితస్యచ ॥ ౨౩ ॥ మయ్యేవనిర్వికల్పత్వంసవికల్పత్వమిష్యతాం । వట
బీజేవటోబ్రహ్మన్నవీక్ష్యతేనాపివీక్ష్యతే॥౨౪॥సర్వంకార్యమయివ్యక్తమ
వ్యక్తంకారణేమయి। సర్వమేవాహమేవంచనచాహమహమేవచ॥౨౫॥ స
ర్వాధారతయాబ్రహ్మన్నహమేకోఽద్వయఃపరః ॥ ౨౬ ॥ మదేకాయ

నతస్సర్వమహమేవనసంశయః॥ ౨౬॥ ద్వైతంనాస్తీతిబోధేనమనసోద్వైతనాశనం। ఏతదంతోహిసంసారోబ్రహ్మన్నేవంవిచారయ ॥ ౨౭ ॥ ప్రభవంసర్వభూతానామీశ్వరంపురుషోత్తమం । స్వభావనిర్మలంనిత్యంనిస్తరంగంనిరాకులం॥ ౨౮॥ నిర్గుణంతంగుణాతీతంసగుణంసర్వకామదం। హీనవర్ణైరసంసేవ్యమీశమార్ణైరతర్కితం ॥ ౨౯ ॥ మునయఃపునరేవాహామపృచ్ఛమకుతోభయః । నసందేహమథజ్జ్ఞాత్వాజాయతేకోపిమానుషః ॥ ౩౦ ॥ గుణాతీతంహిసగుణంకథంభవితుమర్హతి । హీనవర్ణైః కుతోఽసేవ్యంకథమన్యైరతర్కితం ॥ ౩౧ ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ॥ స్వభావనిర్మలత్వంమేస్వరూపమవధారయ। కదాపిప్రకృతేస్సంగాన్మాలిన్యంనోపజాయతే ॥౩౨॥ అంశాత్మకస్యమేబ్రహ్మన్మలినాంశేతునైపునః । మాలిన్యంజాయతేయోగాదితిమేనిశ్చయఃప్రియ ॥ ౩౩ ॥ మమైవాంశోజీవలోకేజీవభూతస్సనాతనః । ప్రకృతేఃకార్యభూతానిమనఃపంచేంద్రియాణిచ ॥ ౩౪ ॥ నిజాత్మత్వేనగృహ్ణాతిమాలిన్యాదితికథ్యతే। అనాత్మత్వేనజానాతియదాసోపిమదాత్మకః ॥ ౩౫॥ నిర్మలోభవతిబ్రహ్మన్యథాఽహంపురుషోత్తమః । మత్ప్రసాదాదహంతావదాత్మేషాంనిత్యనిర్మలః ॥ ౩౬ ॥ కదాపిమలసంయోగోవియోగోనాపిమేభవేత్। చిదచిత్ప్రకృతౌయద్యప్యంతర్యామితయాస్థితః ॥ ౩౭ ॥ లీలార్థమవతారాదౌయద్యప్యనుకరోమ్యహం । జానంత్యనుగృహీతాస్తుమామేకజ్ఞానవిగ్రహం ॥ ౩౮ ॥ మలినమ్మాంవిజానంతిమ్మలినామమమాయయా । తేషాంనసంగఃకర్తవ్యోమదీయైర్మోక్షకాంక్షిభిః ॥౩౯॥ కదాపిప్రకృతేస్సంగోమోహాకస్స్యాన్నహైమయి । మత్తఏవప్రభవతస్స్మృతిజ్ఞానవ్యపోహనే ॥ ౪౦ ॥ స్వభావనిర్మలోఽహంవైసర్వావస్థాసుపద్మజ ॥ అంశోమేజాయతేబ్రహ్మన్నవస్థాంతరభాగిహ ॥ ౪౧ ॥ బంధావస్థాకృతంతత్రమాలిన్యమనుభూయతే । అహమజ్ఞోబ్రహ్మణశ్చసంసారీసుఖదుఃఖభాక్ ॥ ౪౨ ॥ బ్రహ్మైవాస్మీతిబోధేనతస్మాద్దృశ్యముపేత్యసః। నిర్మలోభవతిబ్రహ్మన్నామత్తేజోహ్యమలంమహత్ ॥ ౪౩ ॥ ద్వివిధాపి

మమ్మైవాంశేసంసారోహ్యావలోక్యతే । లోకదృష్ట్యాతుచైకత్రవ్యామో
హాదేకతోమతః ॥ ౪౪ ॥ అవితారస్వరూపేతులోకదృష్ట్యానమోహతః
జీవరూపేమమ్మైవాంశేమోహతఃపరికీర్తితః ॥ ౪౫ ॥ అంశయోగేనమ
య్యేవంసంసారంశ్రుతిరుజ్జగౌ । స్వభావనిర్మలత్వంహిమతంవ్యావర్తకం
ద్వయోః ॥ ౪౬ ॥ అనంశభూతేపూర్ణేతుపరమాత్మనిశేషిణి ।స్వభావ
తోనమాలిన్యంశేషయోర్నాపితత్త్వతః ॥ ౪౭ ॥ తరంగభూతయోరేత
దంశయోఃపురుషోత్తమః । పృథక్త్వాన్నిస్తరంగోర్మిస్సంసారాచ్చనిరా
కులః ॥ ౪౮ ॥ సమష్టివ్యష్టిదేహత్వాన్మానంమేప్రతిభాసతే । ఉభయో
రాత్మభూతత్వాన్నిర్గుణంమాంప్రచక్షతే॥౪౯॥సత్త్వాదిత్రిగుణఃప్రోక్తో
జీవోఽంశస్సగుణోమతః। మోక్షేతునిర్గుణస్సోపిగుణాతీతోయదుచ్య
తే॥౫౦॥అహంతునిర్గుణోనిత్యంప్రకృతేస్సంగవర్జనాత్ ।ప్రపన్నస్యమ
మాంశస్యగుణత్రయవిమోచకః ॥ ౫౧ ॥ నిర్గుణోమమశబ్దోఽయమం
శవ్యావర్తకోమతః।నిత్యానందగుణైఃపూర్ణస్సగుణోఽహంపరాత్పరః
॥౫౨॥ఏకస్యైవమమాంశస్యగుణవ్యామోహతోజగత్ । ద్వితీయస్యాన్య
దృష్ట్యాతుభాసతేనాపిబంధనం॥౫౩ ॥ సగుణానామ్మదంశానాంగుణిత్వవిని
వృత్తయే । నిర్గుణోపిమదంశోఽన్యోగుణవానివభాసతే ॥౫౪॥ హీ
నవర్ణైర్జ్ఞానశూన్యైరసేవ్యోఽహంనసంశయః।త్రిధాభిన్నంస్వరూప
మ్మేనజానంతికదాచన ॥ ౫౫ ॥ పూర్ణరూపమవిజ్ఞేయం జ్ఞేయం శ
బ్దానుమానతః । ఆధారభూతంసర్వేషామాధేయానాం చతుర్ముఖ
॥ ౫౬ ॥ సర్వతోఽన్యతమశ్చాతస్సర్వ శబ్దైన బాధ్యతే । పూర్ణ
రూపక్రియాభిశ్చ సర్వేభ్యోహ్యతిరిచ్యతే ॥ ౫౭ ॥ అస్త్యాధార
తయాబ్రహ్మన్నభివ్యక్తకల్పనం । సదేవసోమ్యేదమగ్రఆసీదితిశ్రుతే
ర్బలాత్ ॥ ౫౮ ॥ సదేవబ్రహ్మవిజ్ఞేయంగురుశాస్త్రోపదేశతః । అనధీ
తాత్మశాస్త్రాణంహీనానాంసుగమంతా ॥ ౫౯ ॥ స్వగతాశేషసంవ్యా
నానాధేయగుణాదిభిః । ప్రాకృతాప్రాకృతోదేవస్సర్వ పోబభూవ
హ ॥ ౬౦ ॥ ద్వితీయంజ్ఞానమాఖ్యాతంసర్వంవిష్ణుమయంజగత్ । వ్య

క్తాధేయవిశిష్టంహితృతీయమవధార్యతాం ॥ ౬౧ ॥ శుద్ధస త్త్వస్వరూపే
ణపరిత్రాణాయవై సతాం । స్వానుకూలాయుధానేకవిభవేనసమన్వితం
౬౨ ॥ ఆవిర్భూతంస్వరూపమ్మేహ్యాహమేవాచ్యుతంపరం ।మదీయాఏవ
జానంతిజ్ఞానినోమదనుగ్రహాత్ ॥ ౬౩ ॥ యస్మిన్న స్తథియోమూ
ఢావైరిణోపిచతుర్ముఖ । మద్గతింప్రాప్నువంతీతిసర్వశాస్త్రేషుడిండిమః
॥౬౪॥ బ్రహ్మాత్మకంజగత్సర్వంకారణేజగదాత్మకం । కార్యేబ్రహ్మమహా
భాగసేవ్యంసర్వాత్మనాబుధైః ॥ ౬౫ ॥ కార్యకారణరూపేణబ్రహ్మాత్మ
కంహిద్విధాస్థితం । జ్ఞానశూన్యైరగమ్యత్వాత్కథంసేవ్యంభవేదిహ ॥
౬౬ ॥ అన్యైర్ముముక్షుభిస్తత్రబ్రహ్మసేవ్యమతర్కితం । గురుశాస్త్రోపదే
శేనసంశయస్యాపసంక్షయాత్ ॥ ౬౭ ॥ అధ్యేయంధ్యేయమాశ్చర్యమ
వాఙ్మనసగోచరం। షాడ్గుణ్యవిగ్రహంసర్వశక్తిస్వాశ్రయసంజ్ఞితం ॥౬౮
ఇయత్తయాఽనభిధ్యేయంధ్యేయంవస్తు స్తివేదనాత్ । అదృశ్యానేక
విషయంనిర్విశేషంస్వయంచతత్ ॥ ౬౯ ॥ విశేషంనతతోభిన్నంనిర్విశే
షంనతద్భవేత్ । విశేషాదపరోయస్మాద్విజాతీయస్వభావతః ॥ ౭౦ ॥ అ
తోఽస్యజ్ఞానమాశ్చర్యంవక్తుంజ్ఞాతుస్స్వరూపతః । విజ్ఞాయాత్మన్య
శేషేణమూకత్వం వహతస్సుఖం ॥ ౭౧ ॥ తదుక్త్వా ఽ న్యద్వ
చోనైవవదేత్తేనతుపండితః । తమాస్వాద్య సమస్తానాం రసానా
మయనంపరం ॥ ౭౨ ॥ నాస్వాదయేత మతిమాన్నాయికంక్ష
ణభంగురం । అవాచ్యంవాచ్యతాంప్రాప్తంవాచ్యంయాతిహ్యవాచ్య
తాం ॥ ౭౩ ॥ కార్యేచకారణేబ్రహ్మణ్యతత్త్వంతదవధార్యతాం । కా
ష్ఠాద్యుపాధ్యభావేపిలోహపాషాణకాదిషు ॥ ౭౪ ॥ ప్రకాశదాహసం
యుక్తోవహ్నిస్తిష్ఠతినోహిమం। నిరుపాధికసత్తాపిస్వభావాన్నవివిచ్యతే
॥ ౭౫ ॥ స్వాశ్రయంషడ్గుణవ్యాప్తంషర్వశక్తిస్వభావతః । అజస్వభావం
బ్రహ్మాక్తంబ్రహ్మణలక్ష్యంమనీషిభిః ॥ ౭౬ ॥ కదాచిద్వాచ్య
తాంయాతికదాచిద్యాత్యవాచ్యతాం । ప్రకృతేర్గుణసంయోగాద్వ
ద్వాచ్యత్వంప్రజాయతే ॥ ౭౭ ॥ నైకరూపమనిత్యంతజ్జహాదిత్యుచ్యతే

విధే । బృహత్త్వాదిగుణోపేతంసత్త్యంయజ్ఞానమద్వయం ॥౭౮॥ స
ర్వజ్ఞంసర్వశక్త్యైతత్పరైశ్వర్యసమన్వితం । నిత్యాసాధారణానేకవిశేష
ణసమన్వితం ॥ ౭౯ ॥ సవిశేషమిహప్రోక్తంధ్యేయంబ్రహ్మమనీషి
భిః । అనిత్యప్రాకృతానేకవిశేషేణసమన్వితం ॥ ౮౦ ॥ సవిశేషమిహ
ప్రోక్తంతద్ధేయంయోగవర్తకైః । తేనేదంనిర్విశేషంహినిర్ధర్మకమ
నామయం ॥ ౮౧ ॥ కాష్ఠాదియోగజంవహ్నేర్దాహకత్వంయథాభ
వేత్ । అహేయంజ్ఞానమైశ్వర్యంసర్వశక్త్యాదికంచతత్ ॥౮౨॥ కారణే
సత్స్వరూపేణనిర్విశేషంవిచింత్యతాం।తద్విశిష్టంపరంబ్రహ్మసన్మాత్రం
నిష్కళంవిధే । ౮౩ ॥ నిరంజనంనిరాధారమద్వయంతమసఃపరం। సత్త్వా
దికగుణైర్యుక్తంపాదలీలావిహారిణం ॥ ౮౪ ॥ సగుణంపరమాత్మానం
వైరాజాదికసంజ్ఞితం । రూపమ్మమైతత్కల్యాణంమచ్ఛరీరతయావిదుః
॥ ౮౫ ॥ ఆత్మానమేకమాత్మస్థమజహత్స్వగుణాన్వితం । తేప్రాప్ను
వంతిమామేవమద్భక్త్యైకమలోద్భవ ॥ ౮౬ ॥ సగుణోపాసనంతావత్సా
ధనంనిర్గుణస్యచ । వివిచ్యసర్వతోరూపందివ్యభూషణవాహనం॥ ౮౭ ॥
దివ్యాయుధధరందివ్యంనిత్యముక్తనిషేవితం । దివ్యసద్గుణసంయుక్తంది
వ్యలోకనికేతనం ॥ ౮౮ ॥ మహావిభూతినేతారంనిర్గుణంప్రకృతేః
పరం।స్వరూపమిదమేవైకంమమనిత్యమకర్మకం ॥౮౯॥ జ్ఞానభక్త్యైక
సంప్రాప్యంమద్విలాసనికేతనం । పరమైకాంతినాంప్రాప్యంసత్త్వద్రవ్య
మయంపరం ॥ ౯౦ ॥ యేభజంతిమహాత్మానోమామేకంప్రవిశంతితే ।
బద్ధానాంప్రాకృతంస్థానంప్రకృత్యైకగుణోద్భవం ॥ ౯౧ ॥ మయైవాధి
ష్ఠితంతాతత్వన్ముఖైర్గుణనాయకైః । బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాద్యైస్సృష్టి
స్థిత్యంతకారిభిః ॥ ౯౨ ॥ మద్వ్యూహాంశసముద్భూతైర్మత్ప్రసాదాప్త
వైభవైః । యథాచమద్విహారోఽత్రప్రాకృతైర్మహదాదిభిః ॥ ౯౩ ॥
తథాదివ్యపదేబ్రహ్మన్నప్రాకృతవిభూతిభిః । మమైవకేవలంతద్ధిలీలానిల
యముత్తమం ॥ ౯౪ ॥ వప్రాకృతజనానాంచభోగ్యమింద్రాదిసేవినాం
మత్సాదృశ్యమిహప్రాప్తానివృత్తగుణవృత్తయః ॥ ౯౫ ॥ భక్త్యైమేజ్ఞా

నినో బ్రహ్మణ సమాయాంతిమమాలయం । సమానభోగవిభవాఽష్ట
ద్వ్యాపారవర్జితాః ॥ ౯౬ ॥ ముక్తామదాత్మకా బ్రహ్మణ మద్రూపేనివ
సంతితే । దివ్యాదివ్యాశ్రయోర్బ్రహ్మన్నాత్మభూతోద్వయోరహం ॥౯॥
అద్వయంస్వాశ్రయంబ్రహ్మణ స్వరూపమ్మేఽనుచింతయ। భగవాన్వా,
సుదేవేతిపరమాత్మేతివైహరిః ॥ ౯౮ ॥ విష్ణునారాయణశ్చేతిబ్రహ్మేతి
శ్రుతయోఽజగుః ॥ ౯౮౪ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మ సంహితాయాంద్వితీయపా
విష్ణుస్వరూపకథనంనామద్వితీయోఽధ్యాయః

శ్రీనారాయణఉవాచ॥ బ్రహ్మంస్తేఽహంప్రవక్ష్యామికృపయా
లోకనిర్ణయం । యస్యశ్రవణమాత్రేణసర్వపాపాద్విముచ్యతే ॥ ౧ ॥
ఆత్మైకఃపరమాత్మైకఃపురుషోద్వివిధోమతః । ఆత్మామచ్ఛేషభూతోఽయ
మహామేవనసంశయః ॥ ౨ ॥ సచ్చిదానన్దరూపోఽయంనిత్యదుఃఖస్వభా
వతః । పరతంత్రోణురూపశ్చవ్యాపకశ్చప్రకాశతః ॥ ౩ ॥ భాసకోవ్యా
చితస్స్వస్యచితోఽపిమమవల్లభః।అహామస్మీతిబోధేనజ్ఞానరూపోఽవధా
ర్యతాం॥ ౪ ॥ జానామీతిప్రయోగేణబ్రహ్మణజ్ఞానగుణస్స్మృతః । జీ
వోఽయంద్వివిధస్తావదక్షరక్షరభేదతః ॥ ౫ ॥ క్షరఃప్రకృతిసంయోగా
ద్బద్ధఇత్యుపచర్యతే । అక్షరఃప్రకృతేర్ముక్తోముక్తఇత్యభిధీయతే ॥౬॥
ప్రాకృతోయోఽహమిత్యుక్తోభావోలోకతయాస్మృతః । సర్వంహిప్ర
కృతేజాతంసర్వత్రైవవిలోక్యతే ॥౭॥ ప్రకృతెర్యోగతోబ్రహ్మణప్రా
కృతోఽసామతోమమ । అతఃప్రకృతిలోకోఽయంవిజ్ఞేయః ప్రథమం
విధే ॥ ౮ ॥ బ్రాహ్మణాదికవర్ణోఽహ్యంశరీరస్యానుయోగతః । లో
కోఽయమపరోబ్రహ్మంస్తృతీయోహ్యాశ్రవాభిధః ॥ ౯ ॥ యద్యాదు
త్పద్యతేబ్రహ్మణయావత్తత్రావతిష్ఠతె।సకలస్సహివై లోకస్సూత్మదృ
ష్ట్యాఽవలోక్యతాం ॥ ౧౦ ॥ కర్మణాంతారతమ్యేనప్రకృతేః పరిణామ
తః । యోయోభావఃప్రసిద్ధ్యేతజీవలోకస్సఎవహి ॥ ౧౧ ॥ పాతాళతల

మారభ్యయేలోకాస్సప్తకీర్తితాః । బిలస్థాస్తామసాస్తేతంజీవక్రీడనభూమయః ॥ ౧౨ ॥ స్వర్లోకశ్చతతః ప్రోక్తోయత్రేంద్రాదివిభూతయః । సాత్త్వికానివసంతీ హనమర్త్యారాజసతామసైః ॥ ౧౩ ॥ స్వర్గాదపిమహాలోకోజనలోకస్తపస్తతః।సత్యస్తదుపరిబ్రహ్మాయత్రత్వమపితిష్ఠసి ॥ ౧౪ ॥ స్వర్గస్థానాంనమస్యాస్తేమహరాదినివాసినః। మాయికేషుమన్వంతే షాజ్ఞేయాలోకచతుష్టయీ ॥ ౧౫ ॥ వైష్ణవానాంనివాసాయయావత్తవలయోభవేత్ । నిర్మితంశుద్ధసత్త్వేనగుణేనప్రకృతేర్మయా ॥ ౧౬ ॥ బ్రహ్మోవాచ।భగవన్భూతభవ్యేశలోకాఃప్రకృతిసంభవాః । క్షరజీవవిహారార్థంసప్తలోకాః క్రమాత్ప్రభో ॥ ౧౭ ॥ అంతరాయత్ప్రమాణాశ్చయాదృశాయదధిష్ఠితాః। భూలోకఃకథితోయావత్ప్రమాణోత్సేధవిస్తరైః ॥ ౧౮ ॥ సరిచ్ఛైలవనోద్దేశవర్షసాగరరాజభిః । తావత్సర్వంసమాచక్ష్వవిభూతేస్తైరమాపతె ॥ ౧౯ ॥ భువలోకస్యకిమ్మానంశక్త్యాతేవిధృతోహియః । త్వయిసూత్రేసితంసర్వమాత్మాత్వమసిసర్వశః ॥ ౨౦ ॥ స్వర్గాదీనాంస్థితింబ్రహ్మన్త్రిపద్వైకపదస్యతె । లోకంవిజ్ఞాతుకామోఽస్మితవసిద్ధాంతవర్త్మనా ॥ ౨౧ ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ। భూలోకాదప్యధస్తాద్ధిలోకాస్సప్తప్రకీర్తితాః। తేషాంనామానిమర్యాదాప్యంతరాళేనవచ్మ్యహం ॥ ౨౨ ॥ అతలంప్రథమంతస్మాదథస్తువితలాహ్వయం। తృతీయంతుతలంజ్ఞేయంచతుర్థంతుగభస్తిమత్ ॥౨౩॥ పంచమంమహదాహ్వానంసుతలంషష్ఠమీరితం । పాతాలంసప్తమంయత్రమత్కలావిశ్వధారిణీ ॥ ౨౪ ॥ సప్తతిస్తుసహస్రాణాముచ్ఛ్రాయఃకథితోమయా॥ దశసాహస్రమేకైకంతలంభవతిపద్మజ ॥ ౨౫ ॥ శుక్లకృష్ణారుణాపీతాశర్కరాశ్యాకాంచనీ। భూమయోయత్ర సంత్యంగవరప్రాసాదశోభితాః ॥ ౨౬ ॥ తత్రదానవదైతేయజాతయశ్చసహస్రశః సంతిభోగసమావిష్టాస్స్వర్గాదప్యధికశ్రియః ॥ ౨౭ ॥ భక్ష్యంభోజ్యంతథాపేయంస్వాదిష్ఠంగుణవత్తరం । మణీనాందీప్తయోయత్రబాధంతేధ్వాంతసంహతిం ॥ ౨౮ ॥ నార్కోనచంద్రమాస్తత్రజనైరాకాంక్ష్యతే

క్వచిత్ । విహారభూమయోయత్రసరిత్కాసారవాపికాః ॥ ౨౯ ॥ స్వ
లోకాదరమ్యాణిపాతాళానిభవంతిహి । అపవర్గసుఖంయత్రనేచ్ఛం
తిమనసాపిహి ॥౩౦॥ పాతాళానామధస్తాత్తుసహస్రేషుప్రజాపతే । త్రింశ
త్సంఖ్యేష్వతీతేషుయోజనానామహీశ్వరః ॥ ౩౧ ॥ ఆస్తేసంకర్షణస్సా
క్షాత్కర్షకోద్రష్టృదృశ్యయోః । సాత్త్వతీయామహాభాగామదీయా
యముపాసతే ॥ ౩౨ ॥ యస్యాననాత్సముత్పన్నశ్శివస్సంకర్షణాత్మకః ।
యస్యమూర్ధ్నిమహీబ్రహ్మన్సశైలవనకాననా ॥ ౩౩ ॥ రాజతేపుష్ప
మాలేవమధ్యపానలసద్దృశః । సహస్రశిరసివ్యక్తస్వస్తికామలభూషణః
॥౩౪॥ ఫణామణిసహస్రేణయస్సముద్ద్యోతయన్దిశః । సర్వాన్కరోతిని
ర్వీర్యాన్హితాయజగతోఽసురాన్ ॥ ౩౫ ॥ మదాఘూర్ణితనేత్రో
సౌయస్సదైవైకకుణ్డలః । ఉపాస్యతేస్వయంకాంత్యావారుణ్యాచైవమూ
ర్తయా ॥ ౩౬ ॥ కల్పాంతేయస్యవక్త్రేభ్యోవిషానలశిఖోజ్జ్వలః । సంక
ర్షణాత్మకోరుద్రోనిష్క్రమ్యాత్తిజగత్త్రయం ॥ ౩౭ ॥ స్వయంశయ్యా
స్వరూపేణధత్తేమాంరమయాసహ । అతలాదిషువిజ్ఞేయాఃక్రమాత్త్వామ
సయోనయః ॥ ౩౮ ॥ బలోహరోబలిశ్చైవమయఃక్రోధవశోగణః ।
ఫణయోవాసుకిశ్చైతేబిలేషునివసంతిహి ॥ ౩౯ ॥ ఏషామాధారభూ
తోహిభగవాన్శేషసంజ్ఞకః । స్థానాన్యేతానిగచ్ఛంతిపుణ్యశీలాహిజంత
వః ॥ ౪౦ ॥ పాపినాంనిరయస్థానంనిబోధకమలాసన । భూమేరధోజలా
దూర్ధ్వందక్షిణస్యాందిశిస్థితం ॥ ౪౧ ॥ స్థానంపితృగణానాంచహ్యగ్ని
ష్వాత్తాదయశ్చతే । సాధయంతిహితంస్వానామాత్మయోగసమాధినా
॥౪౨॥ కర్మణాపితృలోకోహిశ్రుతిరేషాసనాతనీ । తత్రైవపితృరాజోహి
యమోవైవస్వతస్స్మృతః ॥ ౪౩ ॥ ఆజ్ఞయామేమహాభాగ నిరయాన్
సంప్రయచ్ఛతి । ధర్మరూపేణపుణ్యానాంయమరూపేణపాపినాం ॥౪౪॥
స్థానంశుభాశుభందత్తేకర్మణాంతారతమ్యతః । తామిస్రశ్చాంధతామిస్రో
రౌరవస్సూకరస్తథా ॥ ౪౫ ॥ రోధస్తలోవిశసనోమహాజ్వాలస్తథైవ
చ । తథాకుంభోథశబలోవిమోహానఇతిస్మృతః ॥ ౪౬ ॥ రుధిరాంధో

వైతరణీక్రిమిశః క్రిమిభోజనః । అసిపత్రవనఃకృష్ణోలాలాభక్షశ్చదారుణః
॥౪౭॥ తథాపూయవహః పాపోవహ్నిజ్వాలోహ్యధశ్శిరాః । సందంశఃకృ
ష్ణసూత్రశ్చతమశ్చావీచిరేవచ ॥ ౪౮ ॥ శ్వభోజనోఽంబుపాతశ్చశూల
ప్రోతోఽథకంటకః। సూచీముఖోదందశూకఃక్షారకర్దమఏవచ ॥౪౯॥
రక్షోగణాశనస్తప్తపర్వతావర్తనస్తథా।ఇత్యేవమాదయశ్చాన్యేనరకాభృ
శదారుణాః ॥ ౫౦ ॥ గచ్ఛంతిపాపినోనూనంవిష్ణుధర్మవివర్జితాః। ము
నయఊచుః । కర్మణాయేనయేయాంతియాంయాంనిరయయాతనాం ॥
౫౧ ॥ తత్సర్వంసమ్యగాచక్ష్వయథానారాయణాచ్ఛ్రుతం । బ్రహ్మో
వాచ॥స్వస్వరూపమవిజ్ఞాయద్వైవిధ్యంజాయతేనృణాం ॥ ౫౨ ॥ కామ
స్యవశతాంయాంతిదేవానాంవశతాముత ।అనిర్జితేంద్రియాఃకామవశ
గాఃపాపకారిణః ॥ ౫౩ ॥ తామిస్రాదిమహాఘోరనిరయేషువసంతిహి ।
స్వాచారనిరతాదేవవశగాఃపుణ్యకారిణః ॥౫౪॥ తేవైస్వర్గాదిభోగేషు
నివసంతియథాసుఖం । అహమ్మమేతియేబుద్ధ్యాభూతేషుద్రోహకారిణః
॥౫౫॥ పరవిత్తమథాపత్యకళత్రాణిహరంతిచ । బద్ధాస్తేకాలపాశేనయ
మదూతైర్దురాసదైః ॥౫౬॥ స్మృతిర్నయత్రయాంత్యేతేతామిస్రం
నరకంచిరం । వంచయిత్వాపరాన్యస్తుదారాన్వాపురుషాంస్తథా ॥౫౭॥
భుఙ్క్తేసచాంధతామిస్రేపాత్యతేభృశదారుణే । కూటసాక్షీతథాసమ్య
క్పక్షపాతేనయోవదేత్ ॥ ౫౮ ॥ అనృతంవక్తియోమోహాత్సనరోయా
తిరౌరవం । భ్రూణహాపుత్రహంతాచగోఘ్నశ్చకమలోద్భవ ॥ ౫౯ ॥
యాంతితేనరకంరోధంసద్యశ్శ్వాసనిరోధకం। సురాపోబ్రహ్మహాహర్తా
సువర్ణస్యచసూకరం ॥ ౬౦ ॥ ప్రయాంతినరకంయశ్చతైస్సంసర్గము
పైతివై । రాజన్యవైశ్యహంతావైతథైవగురుతల్పగః ॥౬౧॥ కరోతిక
ర్ణినోయస్తుయశ్చఖడ్గాదికృన్నరః । ప్రయాంతితేవిశసనేనరకేఘోర
దారుణే ॥ ౬౨ ॥ స్నుషాంసుతాంచాభిగామీమహాజ్వాలేనిపాత్యతే ।
స్వసృగామీతప్తకుంభేహంతిరాజభటాంశ్చయః ॥ ౬౩ ॥ అవమంతాగు
రూణాంయోయశ్చాక్రోష్టానరాధమః । వేదదూషయితాయశ్చవేదవిక్ర

యికశ్చయః ॥ ౬౪ ॥ అగమ్యాగామీయశ్చస్యాత్తేయాంతిశబలాభిధం
చోరోవిమోహయతియోమర్యాదాదూషకశ్చయః ॥ ౬౫ ॥ రంగోపజీ
వీకైవర్తఃకుండాశీగరదస్తథా । సూచీమాహిషకశ్చైవపర్వగామీచ
యోనరః ॥ ౬౬ ॥ అగారదాహీమిత్రఘ్నశ్శాకునిగ్రామదాహకః । రు
ధిరాంధేపతంత్యేతేసోమంవిక్రీణతేచయే ॥ ౬౭ ॥ మధుహాగ్రామహం
తాచయాతివైతరణీంనరః । దేవద్విజపితృద్వేషీరత్నదూషయితాచయః
॥ ౬౮ ॥ సయాతిక్రిమిభక్షైక్రిమిశేషదురిష్టకృత్ ।అసిపత్రవనంయా
తివనచ్ఛేదీవృథైవయః ॥ ౬౯ ॥ రేతఃపానాదికర్తారోమర్యాదాభేదిన
శ్చయె । తేకృష్ణేయాంత్యశౌచాశ్చకుహకాజీవినశ్చయే ॥ ౭౦ ॥ పితృదే
వాతిథీన్హిత్వాయశ్చాశ్నాతినరాధమః । లాలాభక్షేసయాత్యుగ్రేశర
కర్తాచదారుణె ॥ ౭౧ ॥ వేగిపూయవహంచైకోయాతిమృష్టాన్నభుజ్న
రః । శౌవభ్రికోమృగవ్యాధోవహ్నిజ్వాలేపతత్యయం ॥ ౭౨ ॥ యాతి
తత్రైవసతితంయశ్చశ్వపాకేషువహ్నిదః ।అసత్ప్రతిగ్రహీతాతునరకేయా
త్యధోముఖె ॥ ౭౩ ॥ అయాజ్యయాజకస్సత్రేతథానక్షత్రసూచకః ।
వ్రతేషులోపకోయశ్చస్వాశ్రమాద్విచ్యుతశ్చయః ॥ ౭౪ ॥ సందంశయా
తనామధ్యేపతతస్తావుభావపి । లాక్షామాంసరసానాంచతిలానాంలవణ
స్యచ॥ ౭౫ ॥ విక్రేతాబ్రాహ్మణోయాతితథైవనరకంద్విజాః । దివా
స్వప్నేషుస్కందంతేయేనరాబ్రహ్మచారిణః ॥ ౭౬ ॥ అవీచినరకేయాం
తియేఽనృతౌగృహమేధినః । పుత్రైరధ్యాపితాయేచతేపతంతిశ్వభోజనె
॥ ౭౭ ॥ అంబుపాతెనిపాత్యంతెతేంఽబూన్యపహరంతియే । శూలసూ
త్రైశ్చయెజీవాన్వ్యధయంతిప్రలోభనైః ॥ ౭౮ ॥ క్రీడార్థంతేఽభిసి
యంతెశూలప్రోతేభయావహే।యమదూతాస్తుకర్షంతిపాదుకాయా
నహారిణః ॥ ౭౯ ॥ భేదనోవాక్ఛరైర్మర్మకంటకేషుచసంక్షిపన్। యో
భిక్షుత్యధనీవిప్రంతిరశ్చీనేనచక్షుషా ॥ ౮౦ ॥ నప్రయచ్ఛతిదుర్మేధాస్స
సూచీముఖగోభవేత్ । ఉద్వేజయంతియేజీవాన్దందశూకాఇవాపరే।
॥ ౮౧ ॥ తేదందశూకేగచ్ఛంతియమదూతైర్నిపాతితాః । హీనవర్ణాన్

దిభిర్లోకైరుత్తమాన్విద్యయాయుతాన్ ॥ ౧౨ ॥ నిస్త్రపాయేఽవమ
న్యంతేతేయాంతిఘోరకర్దమం । కార్యముద్యమ్యయేమూఢానరమేధే
నవర్తిని ॥ ౧౩ ॥ రక్షోగణాశనేయాంతియజంతేమాంసభోజినః । మ
నోరథాన్వినిఘ్నంతి వృథాన్యానాంతుయేనరాః ॥ ౧౪ ॥ పాత్యంతే
పర్వతాద్భూయోనీయంతేచపునఃపునః । ఏతేచాన్యేచనరకాశ్శతశోఽథ
సహస్రశః ॥ ౧౫ ॥ యేచదుష్కృతకర్మాణఃపచ్యంతేయాతనాగతాః। వ
ర్ణాశ్రమవిరుద్ధంచకర్మకుర్వంతియేనరాః ॥ ౧౬ ॥ కర్మణామనసావా
చానిరయేషుపతంతితే। అశుభస్యగతిశ్చైషాశుభస్యోర్ధ్వంప్రకీర్తితా
॥ ౧౭ ॥ గతిర్భాగవతీయాతుసాప్రోక్తాప్రకృతేఃపరా ॥ ౧౮ ॥ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంద్వితీయపాదేలో
కాఖ్యానేఽధోలోకకథనంనామతృతీయోఽధ్యాయః

శ్రీబ్రహ్మోవాచ ॥ కర్మిణాంగతయోవిప్రామయానారాయణా
చ్ఛ్రుతాః । భూలోకంచప్రవక్ష్యామినారాయణముఖాచ్ఛ్రుతం ॥౧॥
నారాయణస్తుమామాహభూలోకస్యతువిస్తరం । కథయామిమహా
భాగయత్రాహంచక్రమేగతిం ॥ ౨ ॥ మచ్ఛరీరతయాయద్యప్యహమేవ
వ్యవస్థితః।తథాపిభూతలేబ్రహ్మన్పృథగ్భూయవ్యవస్థితః ॥౩॥ అవతారాస్తు
జీవానాంతారణాయమయాకృతాః। భూలోకేతేచసర్వేవైమర్యాదాం
పాలయంతిహి ॥ ౪ ॥ చతురశ్రాభవద్భూమిః పంచాశత్కోటియో
జనైః । విస్తీర్ణాసర్వతోదిక్షూద్ధ్యానం వైకోటియోజనం ॥ ౫ ॥ ద్వీ
పానిసప్తసంత్యత్రతావంతోజలరాశయః । వలయానీవతేసర్వేభూమేరు
పరివేష్టితాః ॥ ౬ ॥ జంబూప్లక్షకుశక్రౌంచశాకద్వీపంతథాఽపరం॥ శా
ల్మలీపుష్కరంనామసప్తమంజలధీన్శృణు ॥ ౭ ॥ లవణేక్షురసాపశ్చా
న్యైస్తురేయంతదనంతరం । సర్పిర్దధిపయస్త్వన్యస్తతశ్శుద్ధోదకంస్మృ
తం ॥ ౮ ॥ జంబూద్వీపంతు భూమధ్యే లక్షయోజనవిస్తృతం ।
తాదృక్షారాంబుధిస్తత్రతతో ద్వీపాంతరంశృణు ॥ ౯ ॥ ఉత్తరో

త్తరమేకైకంద్విగుణాయామవిస్తరం । ద్వీపానిషట్సముద్రాశ్చపశ్చ్యాప
రిష్టాచ్చతుర్ముఖ ॥ ౧౦ ॥ ద్వీపంజంబూసమాఖ్యాతంవిభజేనవధాపునః।
భాగేతుమధ్యమేమేరురుచ్ఛ్రయేలక్షసమ్మితః ॥ ౧౧ ॥ యోజనానాం
క్షితేరంతర్మగ్నష్షోడశసంఖ్యయా । చతురశీతిసాహస్రైర్యోజనైర్బహి
హిరుచ్ఛ్రితః ॥ ౧౨ ॥ ద్వాత్రింశచ్చసహస్రాణియోజనానాంచవిస్తృతః
మూర్ధ్నిదేశేచవిజ్ఞేయస్సర్వతఃకనకాచలః ॥ ౧౩ ॥ భూయశ్చకర్ణికా
కారస్సంస్థితఃకమలోద్భవ। హిమవాన్హేమకూటశ్చనిషధశ్చాస్తిదక్షి
ణే ॥ ౧౪ ॥ నీలశ్శ్వేతశ్శృంగవాంశ్చపర్వతాఉత్తరేత్రయః । లక్షప్ర
మాణౌద్వామధ్యాదశహీనాస్తథాఽపరే ॥ ౧౫ ॥ దశాంశేనయతోలీ
నాస్సముద్రాంబునిపద్మజ । సహస్రద్వితయోచ్ఛ్రాయాస్తావద్విస్తారిణ
శ్చతే ॥ ౧౬ ॥ భారతంప్రథమంవర్షంతతఃకింపురుషంస్మృతం। హరివ
ర్షంతథైవాన్యన్మేరోర్దక్షిణతోద్విజ ॥ ౧౭ ॥ రమ్యకంచోత్తరంవ
ర్షంతస్యైవానుహిరణ్మయం । ఉత్తరాఃకురవశ్చైవయథావైభార
తంతథా ॥ ౧౮ ॥ నవసాహస్రమేకైకమేతేషామంతరంవిధే। ఇళావృ
తంచతన్మధ్యేసౌవర్ణోమేరురుచ్ఛ్రితః ॥౧౯॥ మేరోశ్చతుర్దిశంతత్ర
నవసాహస్రవిస్తృతం । ఇళావృతంమహాభాగచత్వారశ్చాత్రపర్వతాః
॥౨౦॥ విష్కంభారచితామేరోర్యోజనాయతముచ్ఛ్రితాః। పూర్వేతు
మందరోనామదక్షిణేగంధమాదనః ॥ ౨౧ ॥ విపులః పశ్చిమేభాగేసుపా
ర్శ్వశ్చోత్తరేస్థితః ॥ చత్వారః పాదపాస్తత్ర బ్రహ్మన్కేతువదుచ్ఛ్రి
తాః ॥ ౨౨ ॥ కదంబోమందరేజ్ఞేయోజంబ్వాఖ్యోగంధమాదనే । విపు
లేపిప్పలోబోధిస్సుపార్శ్వేవటవృక్షకః ॥౨౩॥ ఏకాదశసమాయామాః
పాదపాస్సురసత్తమ । జంబూద్వీపస్యసాజంబూనామహేతుఃప్రయుజ్య
తే ॥ ౨౪ ॥ జంబ్వాఃఫలానిదృశ్యంతేమహాగజసమానిచ । పర్వతేపతి
తానాంచరసేనహిసరిద్వరా ॥ ౨౫ ॥ జంబూనామ్నాసమాఖ్యాతావీ
తాతత్తీరవాసిభిః । జరాంస్వేదంచదౌర్గంధ్యమింద్రియాణామపాటవం
॥౨౬॥ హంతిపోధసితన్నీరంవాయునాశోషితంచయత్ । జాంబూనదంత

ద్యువతిసువర్ణాంసిద్ధభూషణం ॥ ౨౭ ॥ భద్రాశ్వంకల్పమాఖ్యాతంమేరోః
ప్రాచ్యాంచతుర్ముఖ। పశ్చిమంకేతుమాలాఖ్యంతయోర్మధ్యఇళావృతం
॥ ౨౮ ॥ వనంచైత్రరథంపూర్వేదక్షిణేగంధమాదనం । వైభ్రాజంపశ్చిమే
మేరోర్వనంనందనముత్తరే ॥ ౨౯ ॥ తథాసరాంసిచత్వారిమేరోః పూ
ర్వాదిషుక్రమాత్ । అరుణోదమ్మహాభద్రం ససితోదంచమానసం ॥
౩౦॥ శీతాంభాశ్చముకుందశ్చకురరీమాల్యవాంస్తథా । వైకంకనామా
పంచైతేవిజ్ఞేయాః కేసరాచలాః ॥ ౩౧ ॥ త్రికూటశ్శిశిరశ్చైవపతంగో
రుచకాహ్వయః । నిషధఃపంచమశ్చైతేదక్షిణే కేసరాచలాః ॥ ౩౨ ॥
శిఖరాసోథవైడూర్యః కపిలోగంధమాదనః । జారుధిప్రముఖాశ్చైతేప
శ్చిమే కేసరాచలాః ॥ ౩౩ ॥ శంఖకూటోఽథఋషభోహంసోనాగస్తథా
ఽపరః । కాలంజరశ్చపంచైతఉత్తరే కేసరాచలాః ॥ ౩౪ ॥ మేరోరనం
తరాంగేషుద్వౌద్వౌచపరికల్పితౌ । పూర్వాదిక్రమయోగేనతన్మధ్యేచ
మహాపురీ ॥ ౩౫ ॥ జఠరోదేవకూటశ్చపర్వతావుదగాయతౌ । అష్టాదశ
సహస్రాణియోజనానిస్థితౌహితౌ ॥౩౬॥ పృథుతుంగౌద్విసహస్రంతథా
న్యౌదక్షిణాంశ్రితౌ । పవనఃపారిజాతశ్చకైలాసకరవీరకౌ ॥ ౩౭ ॥ పశ్చి
మేచోత్తరేచైవత్రిశృంగమకరావితి ॥ మధ్యేతవమహాభాగబ్రాహ్మీమే
రోశ్చమూర్ధని ॥ ౩౮ ॥ చతుర్భిర్దశభిశ్చైవసహస్రైర్యోజనైర్మి
తా । తస్యాస్సమంతతఃపుర్యాఇంద్రాదీనాంయథాక్రమం ॥ ౩౯ ॥ ఇం
ద్రాగ్నియమనైరృత్యవరుణానిలయక్షపాః ॥ ఈశశ్చాష్టౌసమాఖ్యాతాః
పురీణామధిపాఇమే ॥ ౪౦ ॥ పురీచ పూర్వతోజ్ఞేయా నామ్నాచై
వామరావతీ । తేజోవతీతథాగ్నేయ్యాం యామ్యాం సంయమనీ
మతా ॥ ౪౧ ॥ రక్షోవతీరాక్షసీతు శ్రద్ధావత్యథవారుణీ । వాయో
గంధవతీఖ్యాతా సౌమ్యాఖ్యాతా మహోదయా ॥ ౪౨ ॥య
శోవతీభవస్యోక్తాకేసరాచలభూమిషు । తామహైశ్వర్యసంపన్నావిష్ణు
నాకలయావృతాః ॥ ౪౩ ॥ భిత్వాండమండలంగంగాభగవత్పాదసం
భవాః । దివఃపతంతిపరితోబ్రహ్మణస్సదనస్యహి ॥ ౪౪ ॥ సీతాచాల

కనందాచచక్షుర్భద్రాచవైక్రమాత్ । పతంతినామభేదేనదిగ్భేదేనచ
తుర్ముఖ ॥ ౪౫ ॥ సీతాంఽతరిక్షగాపూర్వంశైలాన్నిర్భిద్యనిమ్న
గా । యాతిపూర్వేణవర్షేణభద్రాశ్వేనచసంజ్ఞయా ॥ ౪౬ ॥ ప్రవి
ష్టాసాగరముఖందక్షిణేనతథాఽధ్వనా । భారతంవర్షమధ్యేతిశైలాన్స
ప్తముఖీతతః ॥ ౪౭ ॥ ద్వితీయాఽలకనందాంఽభోనిధింత్రైలోక్యపావ
నీ । చక్షుస్తుపశ్చిమాచ్ఛైలాత్కేతుమాలంప్రయాతిహి ॥ ౪౮ ॥ తే
నైవవారిధింయాతినిమ్నగాసరితాంపతిం। ఆనీలనిషధాయామౌమాల్య
వద్గంధమాదనౌ ॥ ౪౯ ॥అతీత్యవర్షమంభోధిమేతియోషిద్యథాపతిం।
భద్రాతథోత్తరగిరీనుత్తరాంశ్చతథాకురూన్ ॥ ౫౦ ॥ మధ్యేతయోర్మే
రుశ్శైలఃకర్ణికాపంకజేయథా। భారతంకేతుమాలంచభద్రాశ్వంకురునా
మకం ॥ ౫౧ ॥ పత్రాణిలోకపద్మస్యమర్యాదాశైలతోబహిః । దేవ
కూటశ్చనిషధోదక్షిణోత్తరమాయతౌ ॥ ౫౨ ॥ మర్యాదాపర్వతౌజ్ఞే
యౌకైలాసోగంధమాదనః । అశీతియోజనాయామౌపూర్వాపరమ
హోదధౌ ॥ ౫౩ ॥ నిషధఃపారియాత్రశ్చనిషధావధిభూభృతౌ । మే
రోఃపశ్చిమభూభాగేపూర్వోత్తరధరౌస్మృతౌ ॥ ౫౪ ॥ త్రిశృంగోజారు
ధిశ్చైవముత్తరౌవర్షపర్వతౌ ।పూర్వపశ్చిమగావేతావర్ణవాంతరవ్య
వస్థితౌ ॥ ౫౫ ॥ ఇత్యేతేపద్మజప్రోక్తామర్యాదాగిరయస్తవ । పర్వతా
నామవస్థానమానంత్వాన్నప్రపంచ్యతే ॥ ౫౬ ॥ శైలానామంతరద్రో
ణ్యస్సేవ్యంతేసిద్ధచారణైః ।అన్యైశ్చపుణ్యకృద్భిశ్చదైత్యదానవకిన్నరైః
॥ ౫౭ ॥ భౌమాహ్యేతాఃకృతాస్స్వర్గాదుర్లభాఃపాపకర్మభిః । జ్ఞాన
మూర్తిర్హయగ్రీవోభద్రాశ్వేవసతిస్వయం ॥ ౫౮ ॥ వర్షేషుమూ
ర్తయోవిష్ణోర్మర్యాదాపర్వతేషుచ । వసంతిలోకరక్షార్థమైనానారూపవి
శేషతః ॥ ౫౯ ॥ యానికింపురుషాదీనివర్షేష్వేతేషుసంత్యజ।నిరాతం
కాఃప్రజాశ్శశ్వన్నశోకోనభయంతథా ॥ ౬౦ ॥ నపిపాసాబుభుక్షాచనో
ద్వేగోనాయుషఃక్షయః । సంతితేషాంసహస్రాణివర్షాణిద్వాచవింశతిః
॥ ౬౧ ॥ అయునర్తేషుదేశేషుభౌమమంభోనవర్షతి ।ఏతేషునర్తుభే

ద్వోఽస్తినకాలోయుగభేదవాన్ ॥ ౬౨ ॥ సదాకృతయుగఃకాలోవర్త
తేచతురాననః ధర్మశ్చతుష్పాత్సకలోధ్యానమేవార్చనంహరేః ॥౬౩॥ప
ర్వతాస్సరితశ్చాపిసంతితత్రపురాణిచ ।గ్రామాశ్చసంతిబహవస్సర్వధర్మ
నిరతాస్సదా ॥ ౬౪ ॥ బ్రాహ్మణాభూమిపాశ్చైవప్రజాపాలనతత్పరాః।
స్వేస్వేకర్మణ్యభిరతాశ్చాతుర్వర్ణ్యమవస్థితం ॥ ౬౫ ॥ చాతురాశ్రమ్య
మప్యేవంయథోక్తమవతిష్ఠతే । ఆదాక్షిణాత్యాదంభోధేరాశైలాచ్చ
హిమాలయాత్ ॥ ౬౬ ॥ దేశోఽయంభారతంవర్షంభూరేషాకర్మి
ణాంనృణాం । యోజనానిసహస్రాణినవవిస్తారఉచ్యతే ॥ ౬౭ ॥ స్వర్గా
పవర్గఫలదంకర్మకార్యంనృణామిహ । సహ్యోమహేంద్రోమలయ
శ్శుక్తిమానృక్షపర్వతః ॥ ౬౮ ॥ వింధ్యశ్చపారియాత్రశ్చ సప్తైతేకులప
ర్వతాః । అతస్సంప్రాప్యతేస్వర్గోముక్తిమస్మాత్ప్రయాంతిచ ॥ ౬౯ ॥
తిర్యక్త్వంనరకంచాపియాంత్యతఃపురుషావిధే । ఇహైవక్రియమాణస్య
కర్మణోనరకంఫలం ॥ ౭౦ ॥ వర్షేష్వన్యేషుసర్వేషుకేవలంభుజ్యతేఫ
లం।ఇహైవచాతురాశ్రమ్యాచాతుర్వర్ణ్యవ్యవస్థితిః॥౭౧॥ కృతాదియుగ
భేదానాంచతుర్ణామిహసంభవః । దానంయజ్ఞంతపోమర్త్యాఃపరలోక
ఫలార్థినః ॥ ౭౨ ॥ ఇహకుర్వంతియజ్ఞేశంయజంతేపురుషోత్తమం ।
శ్రేష్ఠం తద్భారతంవర్షం సర్వవర్షేషుసమ్మతం ॥ ౭౩ ॥ ఫలార్థినః
కామయంతేకర్మభూమిజనింబుధాః । సహస్రాణితథైవాస్మిన్దివ్యా
నిసదనానిచ ॥ ౭౪ ॥ నద్యస్సహస్రశఃపుణ్యాఅస్తేచపురుషఃపరః ।
నద్యస్తుపర్వతోద్భూతాలోకేసంతిసహస్రశః ॥ ౭౫ ॥ ముఖ్యా
స్తాసుమహాభాగనామతఃప్రవదామ్యహం । గిరయఃపావనాస్సంతిబ్రహ్మ
న్నన్యేకులాచలాత్ ॥ ౭౬ ॥ మైనాకోమంగళప్రస్థస్త్రికూటఋషభ
స్తథా । ఋశ్యమూకఃకోష్ణశ్చశ్రీశైలోవారిధారకః ॥ ౭౭ ॥ ద్రోణ
ఋక్షోదేవగిరిశ్చిత్రకూటోథరైవతః ॥గోవర్ధనోఽహమేవాత్రనీలోపి
షుమవిగ్రహః॥౭౮॥గోకాముఖోఽథకకుభోహరికీలఇతిస్మృతః ।కామాం
గోవేంకటాద్రిశ్చమద్రూపఃపాపనాశనః ॥ ౭౯ ॥ శతద్రూచంద్రభాగా

ద్యాహిమవత్పాదనిస్సృతాః ।వేదస్మృతిముఖాశ్చాన్యాఃపారియాత్రో
ద్భవామునె ॥ ౨౦ ॥ నర్మదాసురసాద్యాశ్చనద్యోవింధ్యవినిర్గతాః ।
తాపీపయోష్ణీనిర్వింధ్యాప్రముఖాఋక్షసంభవాః ॥ ౨౧ ॥ గోదావరీభీ
మరథీకృష్ణవేణ్యాదికా స్తథా । సహ్యపాదోద్భవానద్యస్సృతాఃపాపభ
యాపహాః ॥ ౨౨ ॥ కృతమాలాతామ్రపర్ణీప్రముఖామలయోద్భవాః
త్రిసామాశేమకుల్యాద్యామహేంద్రప్రభవాస్స్మృతాః ॥ ౨౩ ॥ ఋ
షికుల్యాకుమార్యాద్యాశ్శుక్తిమత్పాదసంభవాః । త్రిసామాఋషికు
ల్యాద్యాస్సంత్యన్యాశ్చసహస్రశః ॥ ౨౪ ॥ కళిందనగసంభూతాకాళిందీ
లోకపావనీ । క్రీడార్థమ్మమదేవేశనిత్యంతత్రవసామ్యహం ॥ ౨౫ ॥తత్తై
వసరయూఃపుణ్యాయత్రకుత్రావగాహితా।విశేషేణమమక్షేత్రేత్వయో
ధ్యాయామ్మనీషిభిః ॥ ౨౬ ॥ క్షేత్రాణిభారతేవర్షేపుర్యశ్చబహుశో
విధే । స్నానధ్యానజపాభ్యాసాన్మత్ప్రాప్తిర్యత్రనిశ్చితా ॥౨౭॥ మధ్నాతి
సర్వపాపానిరాతిమేప్రేమవారిధిం । చకాస్తిచక్రవిస్తారేమత్ప్రాప్తి
భార్గవవేదికా ॥ ౨౮ ॥ మధురేతిపురీరమ్యాపుణ్యారణ్యవిభూషితా ।
గుప్తోఽహంనివసామ్యత్ర శ్వేతద్వీపాభిధేయథా ॥౨౯॥ కదాపికృతినాం
ప్రీత్యైద్వాపరాంతేవిశేషతః । ప్రాగ్గుప్తంభావయేబ్రహ్మన్కల్పేకల్పేత
వాజ్ఞయా ॥ ౩౦ ॥ తత్రబృందావనంనామమత్కేళినిలయమ్మతం।బృం
దాభిధానయాభక్త్యామూర్త్యామత్యానిషేవితం ॥ ౩౧ ॥ నిగూఢమన
వద్యమ్మేనీళయాప్రియయాసహ । నివసామిమహాభాగపరమానందసం
యుతః ॥ ౩౨ ॥ విముక్తినామ్నీజననీతయాక్రోడీకృతోఽస్మ్యహం।
సుషుమ్నాయాంవిహారోమేబ్రహ్మన్జానీహినిత్యశః ॥ ౩౩ ॥ వినాజ్ఞా
నంవినాధ్యానంవినాచేంద్రియనిగ్రహం । విముక్తిర్వసతాంతత్రకింపున
స్త్యజతాంతనుం ॥ ౩౪ ॥ బ్రహ్మోవాచ ॥ భగవన్ కౌతుకంమ
హ్యంప్రతిభాతివచస్తవ । కథంబృదావనం నిత్యంకేళిభూతం తవప్రభో
॥ ౩౫ ॥ కాబృందాకావిముక్తిస్తుపరమానందసంజ్ఞకః । కోఽయం
కమలపత్రాక్షకానీళాఖ్యాచసుందరీ ॥ ౩౬ ॥ కాసుషుమ్నాత్వ

యా ప్రోక్తా ముక్తి నివసతాం కథం ॥ శ్రీనారాయణ ఉవాచ ॥ నిగుణా
ణాయాస్తు లీలాయా యద్యప్యంతో న విద్యతే ॥ ౯౭ ॥ ఆవిర్భావస్తిరోభా
వో హ్యస్తి కేనాపి హేతునా । గోలోక గోకులోద్భూత శ్వేతద్వీపాది కేళి
వత్ ॥ ౯౮ ॥ నిత్యా సూక్ష్మ స్వరూపేణ కల్పాంతే చాపి వర్తతే । యే జీ
వాః కృపయా విష్ణోర్వీక్షితాస్సురసత్తమ ॥ ౯౯ ॥ వసంతి రసమార్గీయా
నిత్యలీలాభికాంక్షిణః । తేషామారాధనార్థాయ ప్రాప్య భోగతయా స్థితః
॥ ౧౦౦ ॥ భగవాన్నిజరూపేణ కోటిమన్మథ మన్మథః । రసమార్గేణ
యే దేవమీక్షితుం తే పరిశీలితుం ॥ ౧౦౧ ॥ తేషాం భూమావపి నిజం స్థాన
మావిష్కృతం మయా । సుదర్శనే మహాచక్రే మాయామయ నివారకే
॥ ౧౦౨ ॥ దుర్లభే సాధనైరన్యైర్వినా ప్రేమామృతౌషధం । స్థానేపి
పరమైకాంత ప్రేమనిర్భిన్న చేతసాం ॥ ౧౦౩ ॥ నివాసాయ సదా యత్ర కి
శోరో నిత్యయౌవనః । సదా రాసరసావిష్టో వేణువాద్యధరో హరిః ॥౧౦౪॥
మయూరపింఛాభరణః కోటికందర్పసుందరః । గీయమానో ముదాయు
క్తో నిత్యముక్త వధూజనైః ॥ ౧౦౫ ॥ సేవితాంఘ్రి సుధాసారో నిత్యానం
దగుణాంబుధిః । సర్గాదౌ పరమజ్యోతిః స్వానందైకనికేతనం ॥ ౧౦౬ ॥
ఏకమేవాద్వితీయాఖ్యం సదేవపదబోధితం ।నిజాధారం నిజాభాసమవాఙ్మ
నసగోచరం ॥ ౧౦౭ ॥ నిస్తరంగాంబుధిరివ నిజానందనికేతనం । నాం
తరం న బహిస్తత్ర నాంబరం నావనీతలం॥ ౧౦౮ ॥కారణం సర్వసత్త్వానాం
నిధానం బీజమవ్యయం । లీలేచ్ఛాది సదాయుక్తం దివ్యానంతగుణాస్పదం
॥ ౧౦౯ ॥ సంకల్పమకరోత్తత్ర కదాపి పరమం మహః । ఏకేన త్రిగుణా
మ్మాయాం తస్మాన్నిర్గమయద్బహిః ॥ ౧౧౦ ॥ బద్ధానాం సుఖ
భోగాయ లీనానాం ప్రకృతౌ పురా । ద్వితీయేన విముక్తానాం నిత్యానాం
నిత్యలీలయా ॥౧౧౧ ॥ గుణైకనిలయాం నిత్యాం శక్తిం నిర్గమయద్
బహిః । జ్ఞానానందమయీ సా తు ఆదేకరూపా నిరామయా ॥ ౧౧౨ ॥
త్రిగుణప్రకృతేర్భిన్నా నిర్గుణా ప్రకృతిస్త్వియం । బ్రహ్మైవ సగు
ణా సా తు ఆదానందర సదాయినీ ॥ ౧౧౩ ॥ ప్రాకృతావరణాద్భిన్నే

దివ్యాకాశేపరాత్పరే । సృష్టింవితనుతేస్వస్యదివ్యామమలరూపిణీం ॥
౧౧౪ ॥ యస్యామానందనిలయస్సాక్షాదుపనిషత్తనుః । రమతేరమ
యాసాకంనిత్యముక్తైరుపాశ్రితః ॥ ౧౧౫ ॥ నాత్రకాలగతిస్సాక్షాది
చ్ఛైచ్ఛాపరమాత్మనః । నిర్మాయద్వివిధంసర్గంప్రాకృతాప్రాకృతం
హరిః ॥ ౧౧౬ ॥ పునస్సంకల్పయర్దేవ్యావీక్షితశ్శ్రీనికేతనః ॥ శ్రీదే
వ్యువాచ॥అతిదూరతరందివ్యమవాఙ్మనసగోచరం ॥ ౧౧౭ ॥ ధామతేవ
రమేశాననిత్యానన్దమనశ్వరం । అవిదిత్వాసుఖంచాస్యప్రాగ్జీవస్యకథంరు
చిః ॥ ౧౧౮ ॥ స్వామిన్నుత్పద్యతేజంతుర్నిత్యలీలాసుఖాంబుధౌ । త్వ
యిసర్వంరమేశానశ్రూయతేదృశ్యతేచయత్ ॥౧౧౯॥ విలీనంజాయ
తేసర్వంవయాంసీవదినాత్యయే । త్వదధీనమిదంసర్వం చిదచిచ్ఛబ్దసంజ్ఞి
తం ॥ ౧౨౦ ॥ ఉద్బోధయసిసర్వాణిత్వమేవపురుషోత్తమ । ఉన్మజ్జన్మ
జ్జదద్వైతన్నైకరూపేణతిష్ఠతి ॥ ౧౨౧ ॥ త్వమేకరూపస్స్వాయత్తఆత్మ
భూతస్సనాతనః । యథాప్రాకృతమేవేదమతీత్యతవవిష్టరం ॥౧౨౨॥ న
మాభాతిమహారాజనాత్రేదమమలద్యుతే॥శ్రీభగవానువాచ॥ త్వమప్యే
తన్నజానాసినిత్యేకమలసంభవే ॥ ౧౨౩ ॥ రహస్యంపశ్యయల్లోకేప్రా
కృతేపిప్రకాశితం । ఏవంప్రజల్పతస్తస్యకర్పూరక్షోదపాణ్డురా ॥౧౨౪॥
సుందరీదక్షనయనాదుదతిష్ఠత్క్షణాదిహ । బృందశోరసికాస్నిత్వావిలీ
నాప్రాజ్ఞిజానన ॥ ౧౨౫ ॥ తామువాచరహోదేవ్యావిహస్యజలజే
క్షణః । సంవిశస్వమహాభాగేప్రాకృతేమమవేశ్మని ॥ ౧౨౬ ॥ నీత్వా
మదనురాగార్థంవిలీనాత్వయిసుందరి ।త్వంతుబృందాభిధాభక్తింబృం
దశస్త్వముపాశ్రితా ॥౧౨౭॥ వినోదాయమమప్రీత్యావనరూపస్త్వ
మావహ। యథాఽత్రత్వంగవాంలోకేతిష్ఠసిప్రాణవల్లభే ॥౧౨౮॥ తథై
వప్రతిభాసేనస్వాంశేనప్రవిశస్వగాం । ఇయంతువిరజాదేవివైకుణ్ఠద్వార
వాహినీ ॥ ౧౨౯ ॥ సూర్యమార్గేణనిర్యాతాజంబూద్వీపంవిశేషతః
కలిందగిరిమాసాద్యకాలిందీనామనిమ్నగా ॥ ౧౩౦ ॥ అభిషించతుతేవీక్షే
మరవిందజలైర్ముదా । సుషుమ్నేవద్వయోర్మధ్యేదైవేపైత్రేచవర్త్మన్

ని॥ ౧౩౧ ॥ విముక్తవపుషాంనేత్రీగోలోకేమమవేశ్మని । ఇడయా
సూర్యరూపిణ్యాదేవ లోకంనసంశయః ॥ ౧౩౨ ॥ పితృలోకంపిం
గళయాకర్మమార్గేణయాతిహి । యోగేనన్యస్తదేహానాందేవయానే
నగచ్ఛతాం ॥ ౧౩౩ ॥ సుషుమ్నాయాంప్రవిష్టానాంభక్తానాంవైష్ణవీ
గతిః । యమునేయంసుషుమ్నైవసంలగ్నామమమందిరే ॥ ౧౩౪ ॥ శ్ర
ద్ధయాసేవనాదస్యాజనోమల్లోకమాప్నుయాత్ । ఏషవైప్రాకృతోర
త్నరాశిర్గోవర్ధనాభిధః ॥౧౩౫॥ అంశేనమద్విలాసార్థంయాతుదైవ
త్వమాప్నుయాత్ । నాసాయామధ్యభాగోయంసుషుమ్నాయత్రతిష్ఠ
తి ॥ ౧౩౬ ॥ అంశేనమద్విలాసార్థంయాతుదైవీసరిద్వరా । యస్యా
విలోకనాత్సద్యోరసాస్వాదోఽభిజాయతే ॥ ౧౩౭ ॥ రసికానాంవినో
దార్థంశారదీచంద్రికాశుభా । సదైకరూపావిశతుదివ్యాకిరణచామ
రైః ॥ ౧౩౮ ॥ ముక్తింవినానమత్ప్రాప్తిస్సాతుభక్త్యేకసంశ్రయా । సా
తుబృన్దేత్వయానేయాపరానన్దేనసంయుతా ॥ ౧౩౯ ॥ భక్తిస్త్వంవశ
రూపేణయశోదాముక్తిరూపిణీ । నన్దోఽయంపరమానందోహ్యావి
ర్భవతుభూతలే ॥ ౧౪౦ ॥ నావిర్భావస్తిరోభావౌనిత్యాయావనసం
పదః । ఆవిర్భావస్తిరోభావౌదృశ్యాయాస్తుయుగేయుగే ॥౧౪౧॥ రూ
పంనీలాసమీపస్థాసదానన్దస్వరూపిణీ। స్వాంశేనశక్తిభిస్సాకంయాతుబృం
దావనేవనే ॥౧౪౨॥ నీలయాలాలితోఽహంచకరిష్యేఽస్యావినిశ్చితం ।
స్వతంత్రోపిసమర్థోఽపిసర్వజ్ఞోపినిరంతరం ॥ ౧౪౩ ॥ నీలామేవానువ
ర్తిష్యేలీలాభంగోఽన్యథాభవేత్ । లీలాయామపరాధంతునాద్రియం
తేమనీషిణః ॥ ౧౪౪ ॥ నీలాసంగంనత్యజామినమాంనీలావిముంచతి । అ
హంనీలామయస్సాక్షాన్నీలాదేవీతుమన్మయీ ॥ ౧౪౫ ॥ యావంతిమ
మరూపాణినీలాతావత్స్వరూపిణీ। నానాభిధానైరన్యత్రరాధాబృందావ
నేవనే ॥ ౧౪౬ ॥ అపరాధైశ్చనీలాయాఃపూజనంమమజాయతే । క్షత్రి
యాణాంయథాయుద్ధేసాయకైర్మమపూజనం ॥ ౧౪౭ ॥ నీలాలీలాం
నసంధత్తేనిరానందస్తదాహ్యహం । నిర్మితేయంమయాశక్తిర్లీలార్థం

నైవకేవలం ॥ ౧౪౮ ॥ కరోమినీలయాసర్వం ప్రాకృతాప్రాకృతంజగత్ । తిష్ఠామినీలయాయుక్తో నిరుద్ధోపిసదాహ్యహం ॥ ౧౪౯ ॥ సూక్ష్మరూపేణమాంనీలాకదాపినవిముంచతి । స్థూలరూపేణమామేక ముపాస్తేసర్వకర్మసు ॥ ౧౫౦ ॥ యోఽహంసామమనీలాతుయానీలా సోఽస్మ్యహంపునః । అంతరంనైవపశ్యామియథావై శేషశేషిణోః ॥ ॥౧౫౧॥ నిత్యాశ్చశక్తయోహ్యస్యలలితాద్యాస్సుమంగళాః । అష్టౌని త్యవిహారస్యరసజ్ఞాఃకౌతుకోజ్జ్వలాః ॥౧౫౨॥ ఆవిర్భవంతునీలాయాం సూక్ష్మరూపేణసంస్థితాః । ఆసామపిపరాహ్యష్టౌప్రత్యేకైకంవ్యవస్థితాః ॥౧౫౩ ॥ చతుష్షష్టిర్ముదాయుక్తాహావభావవిచక్షణాః । నృత్యజ్ఞానకలా భిజ్ఞావాద్యాభినయనిమ్నగాః ॥ ౧౫౪ ॥ యౌవనారంభలిప్తాంగ్యశ్శ్రీ మత్యశ్శ్రీపరిగ్రహాః । తవాజ్ఞామనువర్తిన్యోనీలేసంతుసహస్రశః ॥ ౧౫౫ ॥ మయాసహవినోదార్థంయేషామస్తిమనోరథః । తేషామి హాసమావాసోనిత్యంబృందావనేఽస్తుచ ॥ ౧౫౬ ॥ ద్విపరార్థావసా నోఽయంకాలస్స్వనయవైరిహ । నైవశక్తోఽభిభవితుంనిత్యలీలార సోత్సవం ॥ ౧౫౭ ॥ యథావైకుంఠభక్తానాంశ్వేతద్వీపనివాసినాం । వ యోవస్థాకృతోభేదోనైవద్వేషాదివైభవం ॥ ౧౫౮ ॥ జరామరణదౌ గంధ్యస్వేదవీర్యాదిసంక్షయాః । తథాఽత్రద్విపరార్థాంతమేకరూప త్వమేవహి ॥ ౧౫౯ ॥ దృశ్యాదృశ్యవిభేదేనలీలామేద్వివిధాత్వియం।అ దృశ్యాత్వేకరూపేణసుదర్శనసమాశ్రితా ॥ ౧౬౦ ॥ దృశ్యాతుత్రివిధా స్సైవరసికానాంతుసాధనం ।సాధ్యాదృశ్యాసమాఖ్యాతారసికానాంనసం శయః ॥ ౧౬౧ ॥ జగద్ధితాయలోకేఽస్మిన్దృశ్యంబృందావనంహ్యభూ త్ ।గోలోకంపశ్యలోకేఽస్మిన్యథాదృశ్యతయాస్థితం ॥ ౧౬౨ ॥ నంద గోపస్వరూపేణపరానందోనరాకృతిః । జాతాముక్తిస్సమాయాతాయ శోదారూపధారిణీ ॥ ౧౬౩ ॥ అంశేనచగవాంబృందంసమాయాతంయ దంతికే । గోవర్ధనాభిధశ్శైలస్సముస్నగ్నశ్చత్వరాత్ ॥ ౧౬౪॥ అ దృశ్యతఘనశ్యామాసుషుమ్నాఽమృతవాహినీ। కాళిందీసూర్యతనయా

మమమార్గవిరోధినీ ॥ ౧౬౫ ॥ భ్రమద్భ్రమరఝుంకారమందా
రతరుమారుతం ।శ్రీమద్బృందావనంనామకాళిందీకూలకేతనం ॥౧౬౬॥
దృశ్యంభవిష్యతిక్షిప్రంమహాపుణ్యవతాంనృణాం । పంచయోజనవిస్తీ
ర్ణంరసధామైవకేవలం ॥ ౧౬౭ ॥ నీలేత్వంచవిలాసార్థంగోపకన్యా
త్వమాప్నుహి।సఖిభిఃకోమలాంగాభిర్దృశ్యలీలామహోత్సవే॥౧౬౮॥
అదృశ్యేయమపిశ్యామేనాస్తికానాంకలౌయుగే । కామక్రోధాభిభూ
తానాంనానాదేవైకసేవినాం ॥ ౧౬౯ ॥ పరద్రోహపరోద్వేగపరా
ణాంవిషయాత్మనాం । అభాగ్యానామధన్యా నామసతామధికారి
ణాం ॥ ౧౭౦ ॥ గోపాయతిజనాన్యస్మాత్ప్రపన్నానేవదోషతః ।
అతోగోపీతివిఖ్యాతాసీలా ఖ్యాపరదేవతా ॥ ౧౭౧ ॥ త్వయా
చారాధితోయస్మాదహంకుంజమహోత్సవే । రాధేతినామవిఖ్యాతా
రసలీలావిధాయికా ॥ ౧౭౨ ॥ వినాశ్రీమంత్రరాజేనశ్రీచింతామణి
సంజ్ఞినా । వినాద్వయానుసంధానమనన్యశరణంవినా ॥ ౧౭౩ ॥ వినా
చార్యప్రసాదేనవినావననిషేవయా। శ్రీనారాయణసంభోగలీలానైవావ
లోక్యతే ॥౧౭౪॥ దృశ్యాలీలాద్వితీయాతుమధురాయాంభవిష్యతి।జన్మ
నామమదేవేశియత్రకంసోనిపాతితః ॥ ౧౭౫ ॥ జాతోఽహంనిగమా
త్సాత్వాద్వసుదేవాభిధాత్ప్రియే ।దేవక్యాంబ్రహ్మవిద్యాయాంబలేనబలి
నాసహ ॥ ౧౭౬ ॥మల్లోకప్రాప్తికామానాంప్రపన్నానాంనృణామిహ
మధ్నాతిసర్వపాపానిమధురేతినిగద్యతే ॥ ౧౭౭ ॥ తృతీయాదృశ్యరూ
పాతుద్వారకాయాంప్రకాశితా । శ్రీభూభ్యాంసహితాయత్రనివసామివ
రాననే ॥ ౧౭౮ ॥ అహంతుకృష్ణరూపేణరుక్మిణీత్వంభవిష్యసి । భూదేవీ
సత్యభామేయంనీలేందీవరలోచనా ॥౧౭౯॥ ఆవాభ్యాంరచితంకర్మధ్యా
త్వాదృష్ట్వామనీషిణః । యాస్యంతిమద్గతింధీరామావిషాదపరాభ
వ ॥ ౧౮౦ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ద్వితీయపాదే
భూలోకవర్ణనేశ్రీబృందావనచరితంనామచతుర్థోఽధ్యాయః

మయ్యేవంబోధితాక్షి బ్రహ్మన్నమితతేజసా । మామువాచ పునఃస్నేహాదుద్భూతనయనోదకా ॥ ౧ ॥

శ్రీరువాచ ॥ రసికానాంసదోపాస్యోనీలయాసహితోభవాన్ । కథంధ్యేయావిశాలాక్షి శ్రీమద్బృందావనేవద ॥ ౨ ॥ మంత్రంచింతామణింబ్రూహిద్వయంచశరణాగతిం । కింస్తోత్రంకించపీఠ స్త్రైకిమావరణకల్పనం॥ 3 ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ శృణుసుందరివక్ష్యామినీళయాసహితస్యమే । పూజనమంత్రరాజంచద్వయంచశరణాగతిం ॥ ౪ ॥ రహస్యానాంరహస్యంచ గుహ్యానాంగుహ్యముత్తమం । మంత్రశ్చింతామణిర్నామసాన్నిధ్యంమే ప్రయచ్ఛతి ॥ ౫ ॥ ఏషాపంచపదీవిద్యాద్వయమిత్యభిధీయతే। ఉభాభ్యామ్మంత్రరాజాభ్యాంజాయతేప్రాణవల్లభే ॥ ౬ ॥నమోగోపీజనేత్యుక్త్వా వల్లభాయవదేత్తతః । ద్విపదీదశవర్ణేయంవిద్యాయాఃఖణ్డఉచ్యతే ॥౭॥ గోపీజనపదంచోక్త్వావల్లభేతిపదంతతః। చరణౌశరణంపశ్చాత్ప్రపద్యేతు పదంపునః ॥ ౮ ॥ త్రిపదీషోడశార్ణేయంవిద్యాఖణ్డోద్వితీయకః।ఏవం పంచపదీవిద్యావిజ్ఞేయాయుగళాత్మికా ॥ ౯ ॥ ఏతాంపంచపదీంవిద్యాం శ్రద్ధయాధారయేత్తుయః। కృష్ణప్రియాబృందమధ్యేగచ్ఛత్యేషనసంశయః ॥౧౦॥ నపురశ్చరణాపేక్షానాపిన్యాసవిధిర్మతః। నదేశకాలనియమోనారిమిత్రాదిశోధనం ॥ ౧౧ ॥ సర్వేఽధికారిణశ్చాత్రచండాలాంతాశ్చసుందరి । స్త్రియశ్శూద్రాదయశ్చాపిజడమూకాంధపంగవః ॥ ౧౨ ॥ ఆంధ్రహూణకిరాతాశ్చపులిందాఃపుల్కసాస్తథా । ఆభీరాయవనాఃకంకాః ఖసాద్యాఃపాపయోనయః ॥ ౧3 ॥ దంభాహంకారపరమాఃపాపపైశున్యతత్పరాః । గోబ్రాహ్మణనిహంతారోమహాపాతకసంయుతాః ॥ ౧౪ ॥ జ్ఞానవైరాగ్యరహితాశ్శ్రవణాదివివర్జితాః । మమాభికాంక్షిణోయేతు తేతుసర్వేఽధికారిణః ॥ ౧౫ ॥ యదిభక్తిర్భవేదేషాంనీళయాఽఽరాధితేమయి । బృందావనమహాలీలాపరమోత్సవదర్శనే ॥ ౧౬ ॥ నాస్త్యద్వారాభవేదేషాలీలా పరమపావనీ । తస్మాద్యుగళ మంత్రేణనీళమ్మాముపాశ్రయేత్ ॥ ౧౭ ॥ యాజ్ఞికోదాననిరతస్సర్వతీర్థోపసేవకః ।

సత్యవాదీయతిర్వాపి వేదవేదాంగపారగః ॥ ౧౮ ॥ బ్రహ్మనిష్ఠకులీనో
వాతపస్వీవ్రతతత్పరః। ద్వయాధికారీనభవేత్కృష్ణభక్తివివర్జితః ॥౧౯॥
అంగన్యాసకరన్యాసావ చక్రాద్యైః ప్రకల్పయేత్ । అథవాదీర్ఘ
బీజేనన్యసేద్ద్వయమథాచరేత్ ॥ ౨౦ ॥ ఓమిత్యేవభవేద్బీజం నమశ్శక్తి
రుదాహృతా । గోపీజనప్రియఃకృష్ణోదేవతాఽత్రప్రకీర్తితా ॥ ౨౧ ॥
అంతర్యామీత్వృషిరహందేవ్యోనారాయణఃప్రియే।భవిష్యంతితథాచా
న్యేశివ్యాబ్రహ్మచనారదః ॥ ౨౨ ॥ ప్రవర్తనాయయోయంతుసర్గా
దావప్ర యోజయేత్ । సతత్రతదృషిఃప్రోక్తః స్సర్వాగమ విశార
దైః ॥ ౨౩ ॥ సర్వేషాందేవిమంత్రాణాంబీజానాంచవిశేషతః । అహ
మేవఋషిర్ముఖ్యోవేదామచ్ఛ్వాససంభవాః ॥ ౨౪॥ నారదాదిఋషీ
ణాంచహ్యంతర్యామితయాహ్యహం । తత్రతత్రాస్మిదయితేవాసుదేవః
పరాత్పరః ॥ ౨౫ ॥ త్వందేవినాదరూపేణబీజరూపేణచాప్యహం । ఆ
వయోరేవయోగేనసర్వేమంత్రాఃప్రకీర్తితాః ॥ ౨౬ ॥ సకృదుచ్చార
ణాదస్యకృతకృత్యోనసంశయః । తథాపిదశధానిత్యంజపేదర్థంవిభావ
యన్ ॥ ౨౭ ॥ అథధ్యానంప్రవక్ష్యామిమంత్రస్యాస్యప్రియాత్ప్రియే । పీ
తాంబరంఘనశ్యామంద్విభుజంవనమాలినం ॥ ౨౮ ॥ బర్హిబర్హకృ
తాపీడంశశికోటినిభాననం। ఘూర్ణాయమాననయనంకర్ణికారావతం
సినం ॥ ౨౯ ॥ అభితశ్చందనేనాథమధ్యేకుంకుమరేఖయా । రచితంతిల
కంఫాలేబిభ్రాణంకమలాకరే ॥౩౦॥ తరుణాదిత్యసంకాశంకుండలాభ్యాం
విరాజితం । ఘర్మాంబుకణికారాజద్దర్పణాభకపోలకం ॥ ౩౧ ॥ ప్రి
యాముఖవిధున్యస్తలోచనంచోత్తరభ్రువం । నాసాగ్రవిస్ఫురన్ముక్తాశు
ద్ధాంశువిలసన్ముఖం ॥ ౩౨ ॥ దశనజ్యోత్స్నయారాజత్పక్వబింబఫలాధ
రం । కేయూరాంగదసద్రత్నముద్రికావిలసత్కరం ॥ ౩౩ ॥ బిభ్రతం
మురళీవాద్యంపాణౌపద్మంతథాపరే । కాంచీదామస్ఫురన్మధ్యంనూపు
రాభ్యాంలసత్పదం ॥ ౩౪ ॥ రతికేళిరసావేశచపలంచపలేక్షణం । హసం
తంప్రియయాసార్ధంహాసయంతంచతాంముహుః ॥ ౩౫ ॥ ఇత్థంకల్ప

తరోర్మూలేరత్నసింహాసనోపరి । బృందారణ్యస్య నేతృత్వం కృష్ణంసంస్థితం ప్రియయాసహ ॥ ౩౬ ॥ వామభాగస్థితాంతస్యరాధికాంసంవిచింతయేత్ । నవీననీలవసనాంద్రుతహేమసమప్రభాం ॥ ౩౭ ॥ పటాంచలేనావృతార్ధసుస్మేరాననపంకజాం । కాంతవక్త్రసుధాధామచకోరాయితలోచనాం ॥ ౩౮ ॥ అంగుష్ఠతర్జనీభ్యాం చనిజప్రియముఖాంబుజే । అర్పయంతీం పూగఫలం పర్ణచూర్ణసమన్వితం ॥ ౩౯ ॥ ముక్తాహారోల్లసచ్చారుపీనోన్నతపయోధరాం । క్షీణమధ్యాంపృథుశ్రోణీం కింకిణీ జాలశోభితాం ॥ ౪౦ ॥ రత్నహాటకకేయూరముద్రావలయధారిణీం । రణత్కటకమంజీరరత్నపాదాంగుళీయకాం ॥ ౪౧ ॥ లావణ్యసారముగ్ధాంగీంసర్వావయవసుందరీం । ఆనందరసమగ్నాంచప్రసన్నాంనవయౌవనాం ॥ ౪౨ ॥ సఖ్యశ్చరాధికాయావై తత్సమానవయోగుణాః । తత్సేవనపరాభావ్యాశ్చామరవ్యజనాదిభిః ॥ ౪౩ ॥ జానాసిహృదయావాసేతథాపికథయామితే । అన్యేషాంచప్రబోధార్థం మంత్రార్థమతులంప్రియే ॥ ౪౪ ॥ అష్టాక్షరేణసంయుక్తామథాపికథయామితే । అన్యేషాంచప్రబోధార్థమ్మంత్రార్థమమలంప్రియె ॥ ౪౫ ॥ దశాక్షరేణసంయుక్తాతథేయంషోడశాక్షరీ । శ్రీరాధాకృష్ణయోర్విద్యాబృందారణ్యోపసేవనె ॥ ౪౬ ॥ రసికానాంసదాజప్యాజన్మవ్యయవినాశినీ। మహారసమయీలీలాదివ్యానిత్యానపాయినీ ॥ ౪౭ ॥ ఆకల్పాంతైకరూపేయంశుద్ధసత్త్వమయీప్రియె ।అనయాప్రాప్యతేభద్రేసత్యంసత్యం నిశామయ ॥౪౮॥ బహిరంగైర్భజయంతస్యస్వీయైర్మాయాదిశక్తిభిః। అంతరంగైస్తథానిత్యవిభూతేస్తైశ్చిదాదిభిః ॥ ౪౯ ॥ గోపనాదుచ్యతే గోపీశ్రీసీళారాధికాభిధా । దేవీకృష్ణమయీజ్ఞేయారాధికాపరదేవతా ॥ ౫౦ ॥ సర్వలక్ష్మీస్వరూపాచశ్రీకృష్ణానందదాయినీ । అతస్సాహ్లాదినీశక్తిర్నానాకేళివిశారదా ॥ ౫౧ ॥ తత్కలాకోటికోట్యంశాదుర్గాద్యాస్త్రిగుణాత్మికాః। యథాలక్ష్మీస్త్వమేవాసీస్తథాసీళాచగోపికా ॥ ౫౨ ॥ అహంనారాయణఃకృష్ణోబ్రహ్మాండాయుతనాయకః । సర్వస్యకారణంవీ

శామయ్యోశ్చక్రతాశ్రయా ॥ ౫౩ ॥ యథాఽహంవ్యాపకోదేవితథే
యంమమవల్లభా । యథాయథాస్వరూపోఽహంజ్ఞేయా నీళాతథాతథా
॥౫౪॥ చిదచిల్లక్షణంసర్వమావాభ్యాంపూరితంజగత్ । సైషాహిరాధి
కాగోపీజనస్తస్యాస్సఖీగణః ॥ ౫౫ ॥ వల్లభాతత్సమాహ్యస్యసంప్రో
క్తాప్రాణనాయికా । రాధాకృష్ణౌతయోః పాదౌశరణంస్యాదిహాశ్రయః
॥౫౬॥ ప్రపద్యగతవానస్మిజీవోఽహంభావదూషితః । సోఽహంతచ్ఛర
ణంప్రాప్తోహిత్వాఽన్యత్సాధనంమహత్ ॥ ౫౭ ॥ ప్రయోజనాంతరంహి
త్వాసంబంధాంతరమేవచ । భోగమ్మేయుగళానందోనిత్యస్సర్వావధిస్త్రి
యః ॥ ౫౮ ॥ అనన్యసాధనంత్వాహనమశ్శబ్దోదశాక్షరే । చతుర్థీత్వా
హకల్యాణితథాఽనన్యప్రయోజనం ॥ ౫౯ ॥ మమత్వమాహ మ
శ్శబ్దోనశబ్దస్తన్నిషేధనం । మమత్వం సర్వతస్త్యక్త్వాదర్పణంచ శరణా
గతిః ॥ ౬౦ ॥ మంత్రార్థఃకథితస్త్వేవసంక్షేపేణవరాననే । యుగళార్థ
స్తథాన్యాసఃప్రపత్తిశ్శరణాగతిః ॥ ౬౧ ॥ ఆత్మార్పణమిమేపంచపర్యా
యాస్త్వమయోదితాః । రాసలీలామయాసాకం శ్రీమద్బృందావనే తు
యా ॥ ౬౨ ॥ భవిష్యతిమహాభాగతత్రేచ్ఛాతవయాస్యతి । ద్వారకా
యాంతదాభద్రేరుక్మిణీరూపిణీస్వయం ॥ ౬౩ ॥ ప్రజప్యైతాంమహావి
ద్యాంయాస్యసిత్వరితాసుఖం । శ్రుత్వాభవ్యాపిమల్లీలామదృశ్యాంభు
విమానవైః ॥ ౬౪ ॥ తపసామాంసమారాధ్యమత్తోవిద్యామవాప్స్య
తి । శంకరాన్నారదోయోగీచాంబరీషస్తతోనృపః ॥ ౬౫ ॥ అవాప్స్య
తివరాహోహిమంత్రందీక్షాపురస్సరః । ఏవంపరంపరాభాగైర్విద్యాభువి
ష్యతి ॥ ౬౬ ॥ జీవాఃపాపంతరిష్యంతినాహందూరేఽనయాఽసఘే ।
గృహీత్వాపరమాంవిద్యాంవైష్ణవంధర్మమాచరన్ ॥ ౬౭ ॥ ఆజీవము
పతిష్ఠేతమ మత్క్షేత్రంవరాననె ॥శ్రీరువాచ॥ సంక్షేపాదేవదేవేశభవభీతివి
నాశనం ॥ ౬౮ ॥ ధర్మంభాగవతంబ్రూహియేనకృష్ణఃప్రసీదతి॥శ్రీభగవా
నువాచ॥కల్యాణిశ్రూయతాంధర్మోలోకానాంహితకామ్యయా ॥ ౬౯॥
శంఖచక్రాంకనంకృత్వాప్రపన్నోయంసమాచరేత్ । గురుంచపరయా

భక్త్యాసేవమానోనిరంతరం ॥ ౨౦ ॥ తత్కృపాంభావయేద్విద్వా
నాత్మనోవినివృత్తయే। స్వేష్టదేవధియానిత్యం వైష్ణవాన్పరితోషయే
త్ ॥ ౨౧ ॥ తాడనంభర్త్సనంకామీభోగత్వేనయథాస్త్రియః। కృ
ష్ణోత్థిర్వైష్ణవానాంచతద్వద్గ్రాహ్యంసదాబుధైః ॥ ౨౨ ॥ ఐహికాము
ష్మికంకించిత్తాంనైవకుర్యాత్కదాచన। ఐహికంతుసదాభవ్యంపూర్వా
చరితకర్మణా ॥ ౨౩ ॥ ఆముష్మికంతథాకృష్ణఃస్వయమేవకరిష్యతి। అ
తోహితత్కృతేత్యాజ్యఃప్రయత్నస్సర్వథానరైః ॥ ౨౪ ॥ సర్వోపాయ
పరిత్యాగఃకృష్ణోపాయత్వయాచనం। సుచిరంప్రోషితేకాంతేయథాపతి
పరాయణా ॥ ౨౫ ॥ ప్రియాఽనురాగిణీదీనాతస్యసంగైకకాంక్షిణీ।
తద్గుణాన్భావయేన్నిత్యంగాయత్యపిశృణోతిచ ॥ ౨౬ ॥ తథాశ్రీకృష్ణలీ
లాదేస్స్మరణాదిసమాచరేత్। నపునస్సాధనత్వేనకార్యం తత్తుకదాచన
॥ ౨౭ ॥ చిరంప్రోష్యాగతంకాంతంయథాప్రోషితభర్తృకా। చుంబంతీ
వాంగమాలింగన్నేత్రాభ్యాంపిబతీవచ॥౨౮॥బ్రహ్మానందంగతాచాముం
సేవతేపరయాముదా।శ్రీమదర్చావతారేషుతథాపరిచరేద్ధరిం ॥ ౨౯ ॥
అనన్యశరణోనిత్యంతథైవానన్యసాధనః। భవేదనన్యసంబంధస్తథాఽనన్య
ప్రయోజనః ॥ ౩౦ ॥ నాన్యంచపూజయేద్దేవంననమేన్నస్మరేదపి। నచ
పశ్యేన్నగాయేచ్చనచనిందేత్కదాచన ॥ ౩౧ ॥ నాన్యోచ్ఛిష్టంతుభుం
జీతనాన్యశేషంచధారయేత్। అవైష్ణవానాంసల్లాపవందనాదీన్వివర్జ
యేత్ ॥ ౩౨ ॥ విష్ణోర్వావైష్ణవానాంవానిందాంనశృణుయాన్మనాక్।
కర్ణౌపిధాయగంతవ్యంశక్తోదండంసమాచరేత్ ॥ ౩౩ ॥ ఆశ్రిత్యచాత
కీంవృత్తిందేహపాతావధిప్రియే। ద్వయార్థంభావయన్నేవతిష్ఠేదిత్యేవమే
మతిః ॥ ౩౪ ॥ సరస్సముద్రనద్యాదీన్సంత్యజంశ్చాతకోయథా। తృషి
తోమ్రియమాణోవాయాచతేవైపయోధరం ॥ ౩౫ ॥ ఏవమేవప్రయ
త్నేనసాధనానిపరిత్యజేత్। స్వేష్టదేవోసదాయాచ్యోగతిస్త్వమేభవేదితి
॥ ౩౬ ॥ స్వేష్టదేవతదీయానాంగురోరపివిశేషతః। ఆనుకూల్యేసదాస్థే
యంప్రాతికూల్యంవివర్జయేత్ ॥ ౩౭ ॥ సకృత్ప్రపన్నరక్షాదికల్యాణ

గుణతాంతయోః । విచింత్యవిశ్వసేద్దేవౌమామవశ్యమవిష్యతః ॥ ౭౭ ॥ సంసారసాగరాన్నాథౌపుత్రమిత్రగృహాకులాత్ । గోప్తారౌమేదయాసింధూప్రపన్నభయభంజనౌ ॥ ౭౮ ॥ యోఽహమ్మమాస్తియత్కించిదిహలోకేపరత్రచ।తత్సర్వంభవతోరద్యచరణేషుమయాఽర్పితం ॥౮౦॥ అహమస్మ్యపరాధానామాలయస్త్యక్తసాధనః । అగతిశ్చగతోఽహం వాంశరణంభజతాంగతీ ॥ ౮౧ ॥ తవాస్మిరాధికాకాంతకర్మణామనసాగిరా । కృష్ణకాంతేతవైవాస్మియువామేవగతిర్మమ ॥ ౮౨ ॥ శరణం వాంప్రపన్నోఽస్మికరుణానికరాకరౌ । ప్రసాదంకురుతాందాస్యమ్మయిదుష్టేఽపరాధిని ॥ ౮౩ ॥ ఇత్యేవంజపతానిత్యంస్థాతవ్యంపదపంకజే అచిరాదేవదాస్యామివాంఛితంకమలాలయే ॥ ౮౪ ॥ బహిరేవమథోమధ్యేసఖిభావేనభావయేత్ । శ్రీరాధాకృష్ణయోర్నిత్యంలీలాయోగ్యఃప్రజాయతే ॥ ౮౫ ॥పీఠసమర్చయేద్విద్వాన్నిత్యమావరణైస్సహ।భావయేత్కేళిసందోహమమలంప్రకృతేఃపరం ॥ ౮౬ ॥ నిత్యంస్మగామితాంనీలాంత్వయాసంలాలితోప్యహం।అపూర్వరూపసందోహంకఃస్మరేన్నవిలోక్యతాం ॥ ౮౭ ॥ కైశోరంరూపమనఘంవేణువాద్యవిభూషితం। కస్యస్యాత్స్మృతయేభద్రేకోటికామకలోదయం ॥ ౮౮ ॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ద్వితీయపాదభూలోకవర్ణనే శ్రీబృందావనచరితేయుగళారాధనకథనంనామపంచమోఽధ్యాయః॥

శ్రీదేవ్యువాచ॥కింపీఠంకించతద్రూపంయేనముహ్యంతిసూరయః। కిమావరణమాఖ్యాహికానీలారసరూపిణీ ॥౧॥ శ్రీభగవానువాచపీఠంతయోఃప్రవక్ష్యామిసమస్తావరణైస్సహ । రూపంచనీలయాయుక్తంశక్తో నైవాఽస్మిభాషితుం ॥ ౨ ॥ గోలోకేపశ్యపద్మాక్షిసనీలంకథనేనకిం।ఇతఃకోటిగుణంరూపంభూమౌబృందావనేకృతం ॥ ౩ ॥ ద్వాపరాంతేకలేరాదౌయదుచంశేమహేశ్వరి । ఆవిర్భూయకరిష్యామిత్రివిధాంకేళిము

జ్వలాం ॥ ౪ ॥ నిత్యైకాందృశ్యరూపేణదృశ్యైకాంకమలాలయే ।గో
పకన్యాహితార్థాయపంచయోజనమండలె ॥ ౫ ॥ త్వదర్థంతుతృతీ
యాంచద్వారకాయాంవిశేషతః । కరిష్యేత్రత్రద్రష్టాసిరాధికాసహితం
చమాం ॥ ౬ ॥ తత్రత్యామృత్తికాఽద్యాపిగోపీచన్దనసంజ్ఞితా । పునా
తిసకలాన్లోకానూర్ధ్వపుణ్డ్రేణధారితా ॥ ౭ ॥ షట్కోణాష్టదళంబా
హ్యేచతుష్షష్టిదళంపునః ।చతురశ్రంతమపరిచతుర్ద్వారసమన్వితం॥౮॥
మధ్యేతుకామబీజంస్యాత్షట్కోణేకామకీలకం ।కోణాగ్రేషువిచింత్యా
నిశ్రియోబీజానిమానిని ॥ ౯ ॥ ద్వయంతుచింతయేన్మధ్యేకర్ణికా
యాంసమంతతః । దళాష్టకేసఖిస్థానేసఖినామష్టకంజపేత్ ॥ ౧౦ ॥అష్టా
వష్టౌప్రతిదళేచతుష్షష్టిదళేషువా । సుగంధద్రవ్యభూషాభిర్భక్ష్యైర్భో
జ్యైశ్చపూజయేత్ ॥ ౧౧ ॥త్రికోటిసుందరీబృందపరీతంపరిభావయెత్ ।
తాసాంద్వయోర్ద్వయోర్మధ్యేమామేకమనుచింతయేత్ ॥ ౧౨ ॥ క
ర్ణికాయామబాలేందుమండలేజలదాకృతిం । సువర్ణవర్ణయాదే
వ్యారాధయాపరివేష్టితం ॥ ౧౩ ॥ కోటికందర్పముగ్ధాంగమరవిందనిభే
క్షణం । మయూరపింఛాభరణంస్ఫురన్మకరకుణ్డలం ॥ ౧౪ ॥ బంధూక
జలవిభ్రాజత్పాణిపాదతలాధరం । త్రిభంగసుందరగ్రీవంవేణువాదనత
త్పరం ॥ ౧౫ ॥ కుటిలాలకమాపీనభుజదండవిభూషితం । వలయాంగద
మాణిక్యమయూఖవిలసత్తనుం ॥ ౧౬ ॥ స్ఫురన్ముక్తాఫలోదారద్యుతి
పూరితవక్షసం । శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కంరణత్కాంచీకలాపకం ॥ ౧౭ ॥
మంజుమంజీరనిర్ఘోషధృష్టపాదసరోరుహం । వక్షఃకదంబమధ్యస్థ
ముదారగుణమండితం ॥ ౧౮ ॥ వీణావాదనతత్త్వజ్ఞంగానమోహిత
మన్మథం । పార్శ్వేవిచింతయేద్దేవీంరాధికాంపరదేవతాం ॥ ౧౯ ॥
కామకేళికలాభిజ్ఞామున్నిద్రజలజేక్షణాం । క్షీణమధ్యామనింద్యాంగీ
మ్ముగ్ధహాసామ్మహాచ్ఛవిం ॥ ౨౦ ॥ గీతకావ్యకథాలాపవిదగ్ధాంసుంద
రోదరీం । కిశోరీంశైశవక్రీడాపరామవ్యంజితస్తనీం ॥ ౨౧ ॥ నీలశాటీప
రీధానాంపంకకాశ్మీరపంకిలాం । పంకజాందోళితకరాంకాళిందీకేళిలం

వటాం ॥ ౨౨ ॥ శ్రీకృష్ణాంసనమాసక్తపాణిమాహాత్మషట్పదాం। కాము
ధివల్లభాంకాంతాంబృందావనవిలాసినీం ॥ ౨౩ ॥ నిత్యానపాయినీంవి
ష్ణోర్భాగవయేద్రసదీర్ఘికాం । కర్ణికాబాహ్యావలయేరాధా విద్యాం
లిఖేత్సుధీః ॥ ౨౪ ॥ ప్రణవంకామబీజంచదీర్ఘవహ్నించరాధికాం। స
మ్మోహినీంకామదాత్రభూసమేతాంచవిన్యసేత్ ॥ ౨౫ ॥ కామకేళి
ఘనీళేచతథాలావణ్యరూపిణి । నమోనమస్తేచపదంరాధావిద్యేతికీర్తి
తా ॥ ౨౬ ॥ శ్రీరాధాయైనమోవేతిమంత్రోఽన్యోఽయంషడక్షరః ।
సంపూజ్యాఃపరితోదేవీంలలితాద్యాశ్చశక్తయః ॥ ౨౭ ॥ వ్యాఖ్యాస్వ
రూపవర్ణానివక్ష్యేపరిష్టాద్వరాననే । స్తోత్రేణానేనవిధివత్సంస్తువీతవి
చక్షణః ॥ ౨౮ ॥ పూజాంతేరసికానందపూజితాంపరదేవతాం । జయ
తిశ్రీపరానందకృష్ణపాదపవల్లరీ ॥ ౨౯ ॥ శ్రీకృష్ణవదనాంభోజమధుపా
నమధువ్రతీ । శ్రీకృష్ణనయనానంద రసకర్పూరవర్తికా ॥ ౩౦ ॥ శ్రీ
కృష్ణాననపూర్ణేందోరాధికాచారుచంద్రికా । శ్రీకృష్ణరూపపాథోధిలహ
రీహేమవైభవా ॥ ౩౧ ॥ శ్రీకృష్ణమాలతీహారసుగంధవరభూషణా । శ్రీ
కృష్ణపరమానందసరఃపంకజకుండలా ॥ ౩౨ ॥ శ్రీకృష్ణయామినీరమ్యాచం
ద్రోదయముఖోదయా। శ్రీకృష్ణహృల్లతామూలవికాసామలదోహదా
॥ ౩౩ ॥ శ్రీకృష్ణబాల్యకౌమారకేళిరూపాయశస్వినీ । శ్రీకృష్ణభవకైశో
రంసకేళికలాప్రియా ॥ ౩౪ ॥ శ్రీకృష్ణలోలనయనవిలోలామలతారి
కా । కృష్ణప్రాణాఃకృష్ణహృచ్చకృష్ణచైతన్యరూపిణీ ॥౩౫॥ కృష్ణానందా
కృష్ణముఖీకృష్ణాద్భవభయాపహా । కృష్ణహాసాకృష్ణరసాకృష్ణలీలాకృశో
దరీ ॥ ౩౬ ॥ కృష్ణప్రియాకృష్ణభరాకృష్ణాకృష్ణవిలాసినీ। కృష్ణకాంతా
కృష్ణదైవాకృష్ణాంగీకృష్ణజీవనా ॥ ౩౭ ॥ కృష్ణతృట్కృష్ణభోగ్యాచకృష్ణ
తుష్టిఃకృష్ణసాధనా । కృష్ణాశ్రయాకృష్ణపరాకృష్ణాభాకజ్జలప్రియా ॥౩౮॥
కృష్ణ[illegible]కృష్ణసాధ్యాకృష్ణ[illegible]మూర్తిచాతకీ । కృష్ణకేళికలాభిజ్ఞాకృష్ణ
పాదపమంజరీ ॥ ౩౯ ॥ కృష్ణకాసారమకరీకృష్ణ[illegible]తంగసంగినీ।కృష్ణతు
ష్టాకృష్ణపుష్టాకృష్ణతోషవిధాయినీ ॥ ౪౦ ॥ కృష్ణనేత్రాకృష్ణకేళికృష్ణ

కుంతలమండితా । కృష్ణగీతాకృష్ణరాసాకృష్ణనృత్యారసేశ్వరి ॥ ౪౧ ॥
కృష్ణపూజ్యాకృష్ణభక్తాకృష్ణలీలాకలావతీ । కృష్ణవిద్యాకృష్ణబుద్ధిఃకృష్ణ
సంకల్పసిద్ధిదా ॥ ౪౨ ॥ కృష్ణమానసకల్లోలాకృష్ణమానసపంకజా । కృ
ష్ణమాన్యాకృష్ణవంద్యాకృష్ణసంతాపచంద్రికా ॥ ౪౩ ॥ కృష్ణసంగీతగమ
నాకృష్ణస్తోభవిధాయిని । కృష్ణాననాబ్జమార్తండ కృష్ణనేత్రాంజనప్రభా
॥ ౪౪ ॥ కృష్ణలావణ్యనిలయాకృష్ణసౌభాగ్యశేవధిః । శ్రీకృష్ణాకర్షి
ణీకృష్ణకథాంసనిషేవికా ॥ ౪౫ ॥ కృష్ణతల్పాకృష్ణకల్పాకృష్ణకుల్యాకలా
స్వనా । కృష్ణకేళిప్రియాకృష్ణకేళిసంతానదోహదా ॥ ౪౬ ॥ కృష్ణశుద్ధా
కృష్ణబుద్ధాకృష్ణముగ్ధాకళంకినీ । కృష్ణభావాకృష్ణవామాకృష్ణకామామ
నోహరా ॥ ౪౭ ॥ కృష్ణైశ్వర్యాకృష్ణవిత్తాకృష్ణస్మితవిఘూర్ణితా ॥
కృష్ణాధరరసాభిజ్ఞా కృష్ణకౌతుకసాధనా ॥ ౪౮ ॥ కృష్ణక్రీడాసుధా
సింధుఃకృష్ణనామపరాయణా । కృష్ణశ్రీఃకృష్ణభూతిశ్చకృష్ణనిర్ణఃకృష్ణమం
గళా ॥ ౪౯ ॥ కృష్ణవేణీ కృష్ణగతిఃకృష్ణకామసుఘూహితా । కృష్ణమాలా
కృష్ణశాలాకృష్ణహృత్పద్మకర్ణికా ॥ ౫౦ ॥ కృష్ణజీవాతుకారాధావృషభా
నుతనూద్భవా । ఇతిశ్రీరాధికానామస్తవరాజమనుత్తమం ॥ ౫౧ ॥ సం
పఠేత్ప్రీమదందివ్యంకామదంపుణ్యవర్ధనం । పూజావసానే సంజప్యం
యుగళధ్యానసంయుతం ॥ ౫౨ ॥ ప్రణవాద్యమిదం దేవి దేవానామపిదుర్ల
భం । కృషిర్భూవాచకశ్శబ్దోనశ్చానందవిధాయకః ॥ ౫౩ ॥ సదానంద
సమావేశఃకృష్ణఇత్యభిధీయతే । సచ్చిదానందరూపాయకృష్ణాయాక్లిష్ట
కారిణే ॥ ౫౪ ॥ నమోవేదాంతవేద్యాయబ్రహ్మణే పరమాత్మనే ।
అనయారాధ్యతేకృష్ణోభగవాన్ హరిరీశ్వరః ॥ ౫౫ ॥ లీలయారస
వాహిన్యాతేనరాధాప్రకీర్తితా । రాధికాపిపరాశక్తిఃకృష్ణేచానంద
రూపిణీ ॥ ౫౬ ॥ నిత్యాచనిత్యసత్యస్మిన్ స్వాధారేపురుషోత్తమే
రాధాగానప్రియోరాధానంగీతాహృతమానసః ॥ ౫౭ ॥ రాధాలావణ్య
నిలయోరాధాప్రేమసరోరుహః । రాధాశృంగార పులకోరాధాశృంగార
కారకః ॥ ౫౮ ॥ రాధాముఖాబ్జమధుపోరాధాస్మితనిరీక్షకః । రాధాధరసుధా

మోదీ రాధాకంఠవిభూషణః ॥ ౫౯ ॥ రాధామనస్సరోహంసో రాధామానవిమోచకః । రాధావిలాసగర్విష్ఠో రాధారూపాసవోన్మదః ॥౬౦॥ రాధారూపలతాభృంగో రాధాచంద్రచకోరకః । రాధారససరోమంథీ రాధాసర్వాంగసంశ్రయః ॥౬౧॥ రాధారత్నావళీకంఠో రాధాసౌభాగ్యమన్దరః । రాధాగంభీరతత్త్వజ్ఞో రాధాజీమూతచాతకః ॥ ౬౨ ॥ రాధావిద్యోతితో రస్యో రాధితో రాధికాప్రియః । నిత్యోఽక్షరోఽనరో రాతా నిర్గుణో నీరదచ్ఛవిః ॥౬౩ ॥ నిరాకారో హరో హారీవిహారవిపినప్రియః। వేణువిస్ఫూర్జితముఖో విశుద్ధస్మితభూషితః ॥౬౪ ॥ గుంజావళీవిభూషాఢ్యో బర్హిపింఛవిభూషణః । గోవర్ధనధరో గోపీమండలీమధ్యగో హరిః ॥ ౬౫ ॥ గోపాలో గోకులస్వామీ గోవిందో గోకులేశ్వరః। త్రిభంగసుందరశ్రీవో మదాఘూర్ణితలోచనః ॥ ౬౬ ॥ రక్తోష్ఠో రక్తచరణో రక్తనేత్రో రసాయనః । రసప్రియో రసావిష్టో రాకాచంద్రవినోదకృత్ ॥౬౭॥ త్రయ్యంతబోధితో వేదవేద్యో విద్యావినోదకృత్। వివేకగమ్యో యాధారే యోధరణీభృద్ధనాధిపః ॥౬౮ ॥ క్షామోదరః క్షమాసారోఽదీనోదామోదరో దమీ । దయార్ద్రచిత్తః శ్రీవత్సః శ్రీధరశ్శ్రీకరో హరిః ॥౬౯॥ దివ్యలోకగతో దివ్యో దివ్యాయుధధరోఽచ్యుతః । నిత్యముక్తజనారాధ్యో జగదానందకారకః ॥ ౭౦ ॥ కల్యాణనిలయః కల్యః కల్పపాదపసంశ్రయః । కాళిందీకేళికృత్కంసబలవిధ్వంసకృత్కృతీ ॥ ౭౧ ॥ కళంకరహితః కామీ కామినీకేళిదక్షిణః । బృందావనస్థో గోబృందపాలకో బాలకేళికృత్ ॥ ౭౨ ॥ బలభద్రప్రియశ్శ్రీమాన్వారణోద్ధానమోఖలః । తాండవీపాండవశ్రేష్ఠో యాదవో నందనందనః ॥ ౭౩ ॥ జనార్దనో జనావాసో వాసుదేవో జనేశ్వరః।వంశీవటీనటో నాదీదానాకృష్టజగత్త్రయః॥ ౭౪॥ దాతీతో నదీకూలకేళికృన్నాద్ధూళిధూసరః । నారదోదితసంగీతస్సామగానప్రియః కలః ॥ ౭౫ ॥ ఇతి నామశతం నిత్యం జపతాంకిం సుదుర్లభం । స్వాపకాలే ప్రబోధే చ పుణ్యాహే పుణ్యకర్మణి ॥౭౬॥ పుణ్యక్షేత్రే ప్రజ

పతస్స్యాద్భ క్తిరనపాయినీ। ఏతన్నామామృతస్తోత్రే శ్రీరాధాకృష్ణయోః ప్రియే ॥ ౭౭ ॥ పఠేద్విచింతయన్నర్థమచిరాద్విందతేహిమాం ॥ ౭౮ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మ సంహితాయాం ద్వితీయపాదే భూలోకవర్ణనే శ్రీబృందావనచరితే మంత్రద్వయారాధననిరూపణంనామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

శ్రీనారాయణఉవాచ । ఏవంచతుర్విధాదేవిమమపుర్యోభవంతిహి ॥ మాథురేమధురాపుణ్యాతత్రబృందావనంవనం ॥ ౧ ॥ అయోధ్యాకోసలేదేశేసరయూపులినస్థితా । యత్రరాజీవపత్రాక్షోరామోదశరథాత్మజః ॥ ౨ ॥ పరమాత్మాసమభవంజానకీరూపయాత్వయా। తయోర్లీలానుసన్ధానాన్ముక్తిర్భవతిసద్గతిః ॥ ౩ ॥ శ్రీరామమంత్రరాజస్యమాహాత్మ్యంగిరిజాపతిః । జానాతిభగవాన్ శంభుర్జ్వలత్పావకలోచనః ॥ ౪ ॥ రామోజేంతో వహ్నిపూర్వో నమోంతస్స్యాత్షడక్షరః । తారకోమంత్రరాజోఽయంసంసారవినివర్తకః ॥ ౫ ॥ రమంతేయోగినోనంతేసత్యానందేచిదాత్మని । ఇతిరామపదేనాసౌపరంబ్రహ్మాభిధీయతే ॥ ౬ ॥ రామేతికిలవర్ణాభ్యాంబ్రహ్మేతిప్రతిపాద్యతే। కారణంసర్వభూతానామవధిఃపరికథ్యతే ॥ ౭ ॥ బృహద్గుణానామాధారోరహితఃప్రాకృతైర్గుణైః । ఏషసర్వస్యవిధృతిస్సేతుశ్శ్రుత్యాప్రకీర్తితః ॥ ౮ ॥ యదాయదాహిధర్మస్యగ్లానిర్భవతిభూతలే । అభ్యుత్థానమధర్మస్యతదాత్మానంసృజత్యసౌ ॥ ౯ ॥ పరిత్రాణాయసాధూనాం వినాశాయచదుష్కృతాం । ధర్మసంస్థాపనార్థాయజాతోదశరథాత్మజః ॥ ౧౦ ॥ రామేనీలోత్పలశ్యామేవామేకోదండభూషితే । భక్త్యాత్యైతిపరంస్థానంవైకుంఠాఖ్యంసుదుర్లభం । ౧౧ ॥ చతుర్థీచాత్రనిర్దిష్టాతాదర్థ్యేకమలోద్భవ । అత్యేతితేనరామంహిసంత్యాజ్యాస్యప్రయోజనం ॥ ౧౨ ॥ సాధనాంతరసంత్యాగంనమశ్శబ్దోహిశంసతి ః అనశరణాపత్తిఃపరమైకాంతినామ్మతా ॥ ౧౩ ॥ సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్యనే

మామేకంశరణంగతాః । మోచయిష్యామిసర్వేభ్యఃపాపేభ్యోనాత్ర
సంశయః ॥ ౧౪ ॥ దాసోఽస్మీతిచసంధాయచాత్మానంపరమేశ్వరి । అ
భయంతస్యదాస్యామియోమామేతినిరంతరం ॥ ౧౫ ॥ గచ్ఛంస్తిష్ఠన్
స్వపన్భక్త్యానమన్యోగురుదేవయోః । దాసోఽస్మీతినిజంరూపంస్మ
రన్ముచ్యేతబంధనాత్ ॥ ౧౬ ॥ నారాయణస్యయేభక్తాశ్శాంతావినత
మానసాః । తేషాందాసస్యదాసోఽహమితిసంచింతయేద్ధియా ॥ ౧౭ ॥
శంఖచక్రోర్ధ్వపుండ్రాద్యైర్దాసవేషంవిధాయచ । దాసవద్దేవదేవేశం
భక్త్యాపరిచరేద్ధరిం ॥ ౧౮ ॥ ససర్వసిద్ధిమాసాద్యహ్యంతేరామపదంవ్ర
జేత్ । చింతయేచ్చేతసానిత్యంశ్రీరామశ్శరణంమమ ॥ ౧౯ ॥ చిద్రూప
పస్యాత్మనోరూపంపారతంత్ర్యంవిచింత్యచ । చింతయేచ్చేతసానిత్యంశ్రీ
రామశ్శరణంమమ ॥ ౨౧ ॥ ఆత్మాధారంస్వతంత్రంచసర్వశక్తింవిచిం
త్యచ । చింతయేచ్చేతసానిత్యంశ్రీరామశ్శరణంమమ ॥ ౨౨ ॥ నిత్యా
త్మగుణసంయుక్తోనిత్యాత్మతనుమండితః । నిత్యాత్మకేళినిలయశ్శ్రీరా
మశ్శరణంమమ ॥ ౨౩ ॥ గుణలీలాస్వరూపేషుమితిర్యస్యనవిద్యతే । అ
తోవాఙ్మనసావేద్యశ్శ్రీరామశ్శరణంమమ ॥ ౨౪ ॥ కర్తాసర్వస్యజగ
తోభర్తాసర్వస్యసర్వగః । సంహర్తాకార్యజాతస్యశ్రీరామశ్శరణం
మమ ॥ ౨౫ ॥ వాసుదేవాదిమూర్తీనాంచతుర్ణాంకారణంపరం । చ
తుర్వింశతిమూర్తీనామాశ్రయశ్శరణంమమ ॥ ౨౬ ॥ నిత్యముక్తజనైః
పుష్టోనివిష్టఃపరమేపదే। పరంపరమభక్తానాంశ్రీరామశ్శరణంమమ॥ ౨౭॥
మహదాదిస్వరూపేణసంస్థితఃప్రాకృతేపదే । బ్రహ్మాదిదేవరూపైశ్చశ్రీ
రామశ్శరణంమమ ॥ ౨౮ ॥ మన్వాదినృపరూపేణశ్రుతిమార్గంబిభ
ర్తియః । యఃప్రాప్యతేస్వరూపేణశ్రీరామశ్శరణంమమ ॥ ౨౯ ॥ ఋ
షిరూపేణయోదేవోవనవృత్తిముపాలయత్ । యోఽంతరాత్మాచస
ర్వేషాంశ్రీరామశ్శరణంమమ ॥ ౩౦ ॥ యోసౌసర్వతనుస్సర్వస్సర్వ
నామాసనాతనః । అలిప్తస్సర్వభావేషుశ్రీరామశ్శరణంమమ ॥ ౩౧ ॥
బహిర్మత్స్యాదిరూపేణ సద్ధర్మమనుపాలయన్ । పరిపాతిజనాన్దీ

నాన్ శ్రీరామశ్శరణం మమ ॥ ౩౨ ॥ యశ్చాత్మానం పృథక్కృత్వా భ
క్తప్రేమవశంగతః । అర్చాయామాస్థితో దేవశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ
॥ ౩౩ ॥ సర్వావతారరూపాణాం దర్శనస్పర్శనాదిభిః దీనానుద్ధరతే
యోఽసౌ శ్రీరామశ్శరణం మమ ॥ ౩౪ ॥ కౌసల్యాశుక్తిసంజాతో జానకీ
కంఠభూషణః । ముక్తాఫలసమో యోఽసౌ శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౩౫ ॥
విశ్వామిత్రమఖత్రాతా తాటకాగతిదాయకః । అహల్యాశాపశమనశ్శ్రీ
రామశ్శరణమ్మమ ॥ ౩౬ ॥ పినాకభంజనశ్శ్రీమాన్ జానకీప్రేమపాలకః ।
జామదగ్న్యప్రతాపఘ్నశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౩౭ ॥ రాజ్యాభిషేక
సంహృష్టః కైకేయీవచనాత్పునః । పిత్రాదత్తవనక్రీడశ్శ్రీరామ శ్శరణ
మ్మమ ॥ ౩౮ ॥ జటాచీరధరో ధన్వీ జానకీలక్ష్మణాన్వితః । చిత్రకూటకృ
తావాసశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౩౯ ॥ మహాపంచవటీలీలాసంజాతపర
మోత్సవః । దండకారణ్యసంచారీ శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౪౦ ॥ ఖర
దూషణసంఛేదీ దుష్టరాక్షసభంజనః । హృతశూర్పణఖాశోభశ్శ్రీరామ
శ్శరణమ్మమ ॥ ౪౧ ॥ మాయామృగవిభేత్తా చ హృతసీతానుతాపకృత్ ।
జానకీవిరహాక్రోశీ శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౪౨ ॥ లక్ష్మణానుచరో ధన్వీ
లోకయాత్రావిడంబకః । పంపాతీరేకృతాన్వేషః శ్రీరామశ్శరణమ్మమ
॥ ౪౩ ॥ జటాయుత్రాణకర్తా చ కబంధగతిదాయకః । హనుమత్కృత
సాహిత్యశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౪౪ ॥ సుగ్రీవరాజ్యదశ్శ్రీశో వాలినిగ్ర
హకారకః ॥ అంగదాశ్వాసనకరశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౪౫ ॥ సీతా
న్వేషణనిర్ముక్తహనుమత్ప్రముఖవ్రజః । ముద్రానివేశితబలశ్శ్రీరామశ్శ
రణమ్మమ ॥ ౪౬ ॥ హేలోత్తారితపాథోధిర్దూతనిర్ధూతరాక్షసః ।
లంకాదాహకరో ధీరశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౪౭ ॥ రోషసంబద్ధపాథో
ధిర్లంకాప్రాసాదరోధకః । రావణాదిప్రభేత్తా చ శ్రీరామశ్శరణమ్మమ
॥ ౪౮ ॥ జానకీజీవనత్రాతా విభీషణసమృద్ధిదః । పుష్పకారోహణాసక్త
శ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౪౯ ॥ రాజసింహాసనారూఢః కౌసల్యానందవ
ర్ధనః । నామనిర్ధూతనిరయశ్శ్రీరామశ్శరణమ్మమ ॥ ౫౦ ॥ యజ్ఞక

త్రాయజ్ఞభోక్తాయజ్ఞభర్తామహేశ్వరః । అయోధ్యాముక్తిదశ్శాస్తా శ్రీరా
మశ్శరణమ్మమ ॥ ౫౧ ॥ ప్రపన్నస్సర్వధర్మోజ్ఝోమామేకంశరణంగతః ।
పఠన్నిదంమమస్తోత్రంముచ్యతేభవబంధనాత్ ॥ ౫౨ ॥ మంత్రశ్చాష్టా
క్షరోదేవిశ్రీరామశ్శరణమ్మమ । సిద్ధోపాయోఽక్షరవిదాంభావనాపరి
కల్పితః ॥ ౫౩ ॥ రామేతిద్వ్యక్షరమ్మంత్రంమరణేయదిసంస్మరేత్ । న
రోనలిప్యతెపాపైఃపద్మపత్రమివాంభసా ॥ ౫౪ ॥ రామభద్రోరామ
చంద్రోమంత్రోఽయంచతురక్షరః । శుద్ధోఙెంతోనమఃపశ్చాత్సప్తవ
ర్ణోఽపిముక్తిదః ॥ ౫౫ ॥ అష్టాక్షరోబీజపూర్వోబీజంతుప్రణవోభ
వేత్ । నానాకామవశాద్దేవిబీజాన్యన్యానిసంతిహి ॥ ౫౬ ॥ షడక్షరో
వహ్నిపూర్వస్తారకస్త్వభిధీయతె । మహాపాతకినాంపాపదహనెదహనో
పమః ॥ ౫౭ ॥ హుంజానకీవల్లభేతిఙెంతోవహ్నిప్రియాంతతః । దశాక్ష
రోమహామంత్రోజపతాంకల్పపాదపః ॥ ౫౮ ॥ శ్యామంవారిజపత్రనే
త్రమమలంప్రజ్ఞానమూర్తింహరిం విద్యుద్దీప్తపిశం గరమ్యవసనంభాస్వ
త్కిరీటోజ్జ్వలం । కర్ణాలంబితహేమకుండలలసద్భ్రూవల్లిమత్యద్భు
తంశ్రీమంతంభగవంతమిందుసహితంశ్రీజానకీశంస్మరేత్ ॥ ౫౯ ॥ శ్రీరం
గాఖ్యంపరంధామమమమమానినిభూతలె । వైకుంఠవైభవంసర్వంమయా
తత్రనియోజితం ॥ ౬౦ ॥ కావేరీవిరజాయత్రప్రభుపాదాంబుజాశ్రయా ।
శ్రీముక్తిమండపంనామమందిరంమేవరాననె ॥ ౬౧ ॥ త్వయాసహసదా
దేవినివసామిమహీతలె । శ్రీరంగశాయీభగవాన్యత్రాస్తెగరుడధ్వ
జః ॥ ౬౨ ॥ ద్రావిడేషుమహాపుణ్యంశ్రీరంగాఖ్యంనికేతనం । శిలారూ
పేణతిష్ఠామియత్రాహంకమలప్రియే ॥ ౬౩ ॥ కావేరీతోయరూపేణ
మామవేహినిరంతరం । యత్తోయపానాదనఘోనిష్పాపోజాయతేనరః
॥ ౬౪ ॥ నహ్యపుణ్యవతాందేవిమన్నికేతోపలంభనం । సాధనాంతరని
ష్ఠానాంభవతీత్యవధారయ ॥ ౬౫ ॥ యత్రమేలోకకల్యాణకారిణీపర
మాకలా । ద్విజరూపేణభవితాయాతుసంకర్షణాభిధా ॥ ౬౬ ॥ ద్వా
పరాంతేకలేరాదౌపాషండప్రచురేజనె । రామానుజేతిభవితావిష్ణుధర్మ

ప్రవర్తకః ॥ ౬౭ ॥ శ్రీరంగేశదయాపాత్రంవిద్ధిరామానుజమ్మునిం । యేనసందర్శితఃపంథావైకుంఠాఖ్యస్యసద్మనః ॥ ౬౮ ॥ పారమైకాంతి కోధర్మో భవపాశవిమోచకః। యత్రానన్యతయాప్రోక్తమావయోఃపాద సేవనం ॥ ౬౯ ॥ కాలేనాచ్ఛాదితోధర్మో మదీయోఽయంవరాననే । తదామయాప్రవృత్తోఽయంతత్కాలోచితమూర్తినా ॥ ౭౦ ॥ విష్వ క్సేనాదిభిర్భక్తైశ్శఠారిప్రముఖైర్ద్విజైః । రామానుజేనమునినాక లౌసంస్థాముపేష్యతి ॥ ౭౧ ॥ శ్రీశైలో వేంకటాద్రిశ్చరంగాఖ్యం ధామమామకం। యైర్నదృష్టంసుదృష్టంతైర్వృథైవస్వతగృహేజిరం ॥౭౨॥ చతుర్థంద్వారకాఖ్యంహిమద్ధామసురవందితం । శ్రయతాంపరయాభ క్త్యానాహందూరేకదాచన॥౭౩॥యత్రాహంహేతినాసాధ్వితాపయామిత నుంనృణాం।యేనపూతాభవిష్యంతికలౌమందాధికారిణః॥౭౪ ॥ గోమ త్యాస్సంగమోయత్రసాగరేణమహాత్మనా।మృతాస్తత్రభవిష్యంతిపాపి నోపిచతుర్భుజాః॥౭౫॥ కలికాలేమహాఘోరేనోపాయోవిద్యతేఽపరః। వినాద్వారవతీయాత్రాంగోమత్యాంచాభిషేచనం ॥౭౬॥ ద్వారకామృ త్తికాలేపాన్నిర్లేపఃపాపకర్దమాత్। జాయతేపురుషోలోకేకలికాలేవి శేషతః ॥ ౭౭ ॥ తులసీమాలికాయుక్తోద్వారకామృత్తికాంకితః, మమ ధ్యానరతోజంతురహమేవనచేతరః ॥ ౭౮ ॥ ఏవంపుణ్యతరాఃపుర్యః తీ ర్థాన్యాయతనానిచ । మద్వైకాంతికభక్తానాం మత్పదప్రాపకాణిచ ॥ ౭౯ ॥ ధర్మస్థానమయోధ్యాఖ్యంరంగమ్ముక్తిపదంస్మృతం । ద్వార కాభక్తికృత్స్థానంరసస్థానంతుమాథురం ॥౮౦॥ ఏవంప్రకాశితందేవి భక్తానాంహితకారణాత్ । ప్రాకృతేపిపదమ్ముక్తైర్మార్గాశ్శ్రేకమ్మనాగ పి ॥ ౮౧ ॥ ఇతిశ్రుత్వామహాదేవీవిష్ణుపత్నీముదాన్వితా । స్వతంత్రేక ధయామాసభక్తింషోడశధాహరేః ॥౮౨॥ స్థానానిమత్ప్రియుక్తానిబ్ర హ్మన్నుపదిదేశయా । నివాసార్థంవైష్ణవానామప్రాకృతపదంయథా ॥ ౮౩ ॥ ఇతితేకథితంబ్రహ్మన్ప్రసంగాన్నిజవైభవం । ప్రాకృతేఽప్రా కృతంస్థానంచతుర్ధాత్వవతారితం॥౮౪॥ పద్మోపదిష్టంతేసర్వమాఖ్యానం

పావనమ్మహాత్ । †థ నంబృందావనంనామపద్మాద్ధ్యాయతినిత్యశః॥౮౫॥
కథంనివసతామ్ముక్తిరిత్యుక్తంయత్త్వయాఽనఘ । తదిదంసర్వమాఖ్యా
తంవిముక్తిపదకారణం ॥౮౬॥ బ్రహ్మోవాచ॥మునయోభగవానే
వంప్రాకృతేక్షితిమండలే । మామువాచనిజంస్థానందివ్యమోక్షైకసాధ
నం ॥ ౮౭ ॥ మునయఊచుః॥భువర్లోకాదికంసర్వంశ్రుతంవిష్ణుము
ఖాద్యథా । తథానోవదవిశ్వాత్మన్ప్రపన్నాన్శరణాగతాన్ ॥ ౮౮ ॥
శ్రీబ్రహ్మోవాచ॥శ్రూయతాం మునయఃపుణ్యం భగవద్వచనామృ
తం । కృపయాకరుణాసింధుర్యథామామవదత్పురా ॥౮౯॥ శ్రుత్వాహం
భూమిలోకంచసరహస్యంజనార్దనాత్ । భువఃప్రభృతిలోకానామపృ
చ్ఛంరూపమద్భుతం ॥ ౯౦ ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ॥ యావత్ప్రమాణా
పృథివీవిస్తీర్ణపరిమండలా । తావద్భువఃస్థలంబ్రహ్మన్విస్తీర్ణపరి
మండలం ॥ ౯౧ ॥ ఉపరిష్టాత్తుతేవ్యోమ్నిలక్షయోజనసంమితే ।
రవిస్తిష్ఠతితిగ్మైస్స్వైరంశుభిర్భాసయన్జగత్ ॥ ౯౨ ॥ రథమాస్థా
యభగవాన్బహుయోజనవిస్తృతం । వామపార్శ్వేస్థితంత్వేకచక్రం
దివ్యంప్రతిష్ఠితం ॥ ౯౩ ॥ వహంతిసప్తయస్సప్తచ్ఛందాసిస్యందనమ్మ
హాత్ । సారథిశ్చారుణస్సర్వానశ్వాన్వాహయతిస్వయం ॥ ౯౪ ॥ మా
నసోత్తరశైలస్యమూర్ధ్నిస్యందనవద్ధతిః।విభాగహేతురుషసామహ్నామ
పిగతిక్రమాత్ ॥ ౯౫ ॥ యోగినాంపరమఃపంథాస్సృతిఃక్లేశపరిక్షయో।
మోక్ష్యమాణాఃపథాయేనయాంతివిష్ణోఃపరంపదం॥౯౬॥ ఉదయాస్తమ
యానైవభానుస్సర్వత్రసంముఖః । దర్శనాదర్శనేభానోరుదయాస్త
మయామతౌ ॥ ౯౭ ॥ యైర్యత్రదృశ్యతేభానుస్సతేషాముదయస్స్మృ
తః । యదాయత్రతిరోభావస్తదాస్తమయధీర్నృణాం ॥ ౯౮ ॥ దూరీ
భవంతిపూర్వాహ్ణేరశ్మయోహ్యస్యసంతతాః । హ్రస్వీభవంతిపశ్చాత్తు
యావత్తేషామదర్శనం ॥ ౯౯ ॥ వర్జయిత్వాపురీంధాతుస్సర్వతోమే
రుభూతలే । పతంతిభానవోభానోస్తిర్యగూర్ధ్వమధస్తతాః ॥ ౧౦౦ ॥
సభాంతుబ్రహ్మణోగత్వాప్రత్యాగచ్ఛంతితేపునః।బ్రహ్మణస్తేజసాతేన

నాన్యత్రావర్తనంభవేత్ ॥౧౦౧॥ భూసూర్యయోరంతరాళంభువస్తల ముదాహృతం। విద్యాధరాశ్చగంధర్వాస్సిద్ధాశ్చసహదానవాః ॥ ౧౦౨॥ వసంతిముదితాస్స్వేషుప్రదేశేషుపృథక్పృథక్। లక్షేదివాకరస్థానాచ్ఛశి నఃస్థానమీరితం ॥ ౧౦౩ ॥ తస్యోపరిష్టాత్తిష్ఠంతినక్షత్రాణియథాతథా। లక్షత్రయమతీత్యోర్ధ్వంబుధస్యస్థితిరుచ్యతే ॥ ౧౦౪॥ ఉశనాతుతతో ల క్షద్వయముత్తీర్యతిష్ఠతి । తద్యోజనాన్యతిక్రమ్యభౌమస్తిష్ఠతిసర్వదా ॥ ౧౦౫ ॥ తావత్ప్రమాణేఽవస్థానంగురోస్తస్యోపరిస్థితః। శనైశ్చరస్త త్ప్రమాణమతీత్యోర్ధ్వంరవెస్సుతః ॥ ౧౦౬ ॥ సప్తర్షిమండలంతస్మా ల్లక్షమేకంసురేశ్వర । సప్తర్షిభ్యస్సహస్రాణాంశతాదూర్ధ్వంవ్యవస్థి తః ॥ ౧౦౭ ॥ తతోధ్రువఃస్థితస్థానేమురారోహేమహర్షిభిః । మేఢీ భూతస్సమస్తస్యజ్యోతిశ్చక్రస్యపద్మజ ॥ ౧౦౮ ॥ ద్వాదశారమ్మహచ్చ క్రంనేమీద్వేతస్యనాభయః । త్రిస్సంతివసంతాద్యాఋతవోయెద్వ్య రేషుతే ॥ ౧౦౯ ॥మేషాదయోప్యరేష్వేవమీనాంతాద్వాదశస్మృతాః మాసాద్వాదశచైత్రాద్యావసంతప్రముఖాస్తథా ॥ ౧౧౦ ॥ ఋతవష ట్క్రమాచ్చైవవిషువాయనయోర్ద్వయం। సితాసితౌచపక్షౌద్వాయు గభేదాశ్చవత్సరాః ॥౧౧౧॥ త్రుట్యాదయః కాలభేదాశ్చక్రధారాసునిష్ఠి తాః ధ్రువస్థితోనాభిమధ్యేప్రవరాయెతురాశయః ॥౧౧౨॥ప్రసవ్యేన గ్రహాస్సర్వేచరంతిగతిరీదృశీ । కులాలచక్రమధ్యస్థమృత్పిండసదృశో ధ్రువః॥౧౧౩॥భ్రమంతిపరితస్సర్వేధ్రువంజ్యోతిర్గణాస్సదా।ఆదిత్యధ్రు వయోర్మధ్యదేశస్స్వర్గసమాహ్వయః॥౧౧౪॥ వసంతితస్మిన్గీర్వాణా విమానేషుపృథక్పృథక్ । అసంఖ్యాతా నిత్యతృప్తాజ్యోతిర్మయవపు ర్ధరాః ॥ ౧౧౫ ॥ తేషాంగంగాజలంసెవ్యంపుష్పాణిసురభూరుహాం ॥ వనానిచింతామణయఃస్త్రియశ్చాప్సరసస్స్మృతాః ॥౧౧౬॥ లోకోఽ యంక్రతుభిస్సాధ్యోయత్రరాజాశతక్రతుః। ఉపేంద్రమూర్తిర్భగవా నాసీనస్తత్రసర్వదా॥౧౧౭॥రక్షతిస్వర్గనిలయాన్దేవాదీన్స్వేనతేజసా। భూర్భువస్స్వస్త్రయోలోకాలక్షాఃపంచదశస్మృతాః ॥ ౧౧౮ ॥ తత్ర

భాగవతావాసంనేచ్ఛంతిమనసాపిచ। యేషాంవైకుంఠపాదాబ్జరతిరస్త్వ
నపాయినీ ॥ ౧౧౯ ॥ నతేస్వర్గసుఖంభౌమంబ్రాహ్మ్యంవాంఛంతిక
ర్హిచిత్ । తతఃపరమ్మహర్లోకఃకోటియోజనమాయతః ॥ ౧౨౦ ॥
సనందనాద్యామునయోనివసంతిచకోటిశః । తతఃపరోజనోలోకఃపుర
స్తాద్ద్విగుణాయతః॥ ౧౨౧ ॥తతఃపరంహ్యష్టకోటియోజనంతుతపస్స్మృ
తం । కోటిత్రయాయతంతస్మాదూర్ధ్వంధాతుఃపురంస్థితం ॥ ౧౨౨ ॥
తద్బ్రహ్మలోకంమునయోగృణంతికమలాసన। లక్షయోజనవిస్తీర్ణంశా
లాప్రాసాదసంకులం ॥ ౧౨౩ ॥ ఉత్తరేణబ్రహ్మలోకంలోకాఃపంచదశ
స్మృతాః । తత్రసత్యమితిఖ్యాతోవిష్ణులోకోనిరామయః॥ ౧౨౪ ॥ పం
చచత్వారింశత్కోటియోజనఃపరికీర్తితః । సర్వాత్మాభగవానూర్ధ్వం
పంచపంచదశస్థితః ॥ ౧౧౫ ॥ పరమేష్ఠీసభగవాన్ప్రపంచేవిష్ణుతుష్టయే।
అధ్యాస్తేభగవాన్నిత్యంశంఖచక్రగదాధరః ॥ ౧౨౬ ॥ పంచశక్తిమ
యోవిష్ణుఃకోటియోజనసమ్మితే । ఆస్తేశ్రీభూమిసహితోవైనతేయేన
సేవితః ॥ ౧౨౭ ॥ అండభిత్తిరుపర్యస్యస్థితాకోట్యర్ధయోజనే । ఏవ
తేహ్యూర్ధ్వలోకానాంనివాసఃకథితోమయా ॥ ౧౨౮ ॥ ఏతదావర
ణీభూతమండంవిద్ధిహిరణ్మయం । ఏతేనాండకటాహేనలోకాస్సర్వేస
మావృతాః ॥ ౧౨౯ ॥ ఉపర్యుపర్యమీలోకాఃకపిత్థఫలవత్స్థితాః ।
తద్దశోత్తరసంఖ్యానవారిణాపరివేష్టితం ॥ ౧౩౦ ॥ ఆవృత్యాండంయథా
వారిస్థితంతద్వత్తదగ్నినా । సవాయునాతద్వదేవవాయుశ్చనభసావృతః
॥ ౧౩౧ ॥ సర్వాండశోత్తరంవిద్యాత్తద్వ్యోమమహతావృతం । మహాం
శ్చాద్యప్రధానేనప్రధానంతమసావృతం ॥ ౧౩౨ ॥ తదనంతంతమస్తస్య
సంఖ్యానంనైవవిద్యతే । హేతుభూతమశేషస్యతమసఃప్రకృతిఃపరా
॥ ౧౩౩ ॥ అండానామీదృశానాంచసహస్రాణ్యయుతానిచ । బహూనా
వాకిముక్తేనసంఖ్యావక్తుంనశక్యతే ॥ ౧౩౪ ॥ అండానితానిసర్వాణి
వ్యాప్యనారాయణఃస్థితః । అతశ్చతేషాంభగవాన్సర్వాధారఃపరఃపు
మాన్ ॥ ౧౩౫ ॥ బహిశ్చసాక్షివత్సర్వమీక్షమాణోఽవతిష్ఠతే । మ

హత స్తమసో బ్రహ్మణ ద్యులోకా బహుయోజనాః ॥ ౧౩౬ ॥ చత్వా
రః క్రమశస్సంతి చతుర్భిస్సమధిష్ఠితాః । వ్యూహైః క్రమేణ లక్ష్యా స్తేష్వ
నిరుద్ధోఽవరో మతః ॥ ౧౩౭ ॥ ప్రద్యుమ్నోఽనంతరం తస్య సంకర్షణ
సమాహ్వయః । వాసుదేవ స్తతః పశ్చాద్వ్యూహాఖ్యః కమలాసన ॥ ౧౩౮ ॥
విభవాఖ్యో వాసుదేవ స్తదనంతరమీరితః । అనాదిర్వాసుదేవశ్చ స్వస్వలో
కే ప్రతిష్ఠితాః ॥ ౧౩౯ ॥ తతో నారాయణస్యాపి లోక స్తన్నికటస్థితః । ఏకై
కస్యాంతరం కోటియోజనానాముదీరితం ॥ ౧౪౦ ॥ తావానేవ చ విస్తా
ర స్తేషామతిమనోహరః । తేభ్యో బహిస్థితో లోకో యత్రా స్తే భగవా
నజః ॥ ౧౪౧ ॥ ఆధారభూతస్సర్వేషామనాదిః పురుషోత్తమః । శేషభో
గాసనే దివ్యే శ్రీభూభ్యాం సహితః స్థితః ॥ ౧౪౨ ॥ యోషాభి స్తథాఽష్టాభి
శ్శక్తిభిః పరివారితః । వాలవ్యజనహస్తాభిస్సేవమానాభిరంతికే ॥ ౧౪౩ ॥
సేనేశాద్యైః పారిషదైశ్చండాద్యై ర్వరాయుధైరపి । ప్రణమద్భిస్సేవ్యమాన
స్సామీప్యే పరితః స్థితైః ॥ ౧౪౪ ॥ ముక్తైశ్చ పంచకాలజ్ఞైః సిద్ధైః కింకర
తాం గతైః । ఉపాస్యమానస్సతతం ద్వాదశాక్షరచింతకైః ॥ ౧౪౫ ॥ అ
ష్టాంగయోగసంసిద్ధైర్బహుభిర్భగవన్మయైః । మంత్రద్వయానుసంధా
నపరై ర్భాగవతోత్తమైః ॥ ౧౪౬ ॥ తాపాదికృతసంస్కారై రన్యైః పూ
ర్వం పర్యుపాసితః । సర్వలోకావధిశ్శేషీ భగవాన్సద్గుణాలయః ॥ ౧౪౭ ॥
వైకుంఠాఖ్యో హి మే లోకో నిత్యోఽయం కమలాసన । కథితః కృపయా తు
భ్యం త్రిగుణాత్పరతః పరః ॥ ౧౪౮ ॥ ఏష సర్వావధిశ్శేషీ భగవాన్సద్గుణా
లయః । సచ్చిదానందరూపోఽసౌ సర్వకారణకారణం ॥ ౧౪౯ ॥ భక్త్యాప
రమయా గ్రాహ్యో దీనానాం పరిపాలకః । యద్గత్వా న నివర్తంతే తద్బ్ర
హ్మ పరమం పదం ॥ ౧౫౦ ॥ ఇతి తే కథితం ధాతః స్థానం యద్ద్వివిధం స్మృతం ।
ప్రాకృతాప్రాకృతం నామ కిం భూయశ్శ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ ౧౫౧ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం ద్వితీయపాదే లోకనిరూపణం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ ద్వితీయపాదస్సమాప్తః ॥

బ్రహ్మోవాచ॥ ఉపాసకానాం యదిదంనిరూపితం స్థానంత్వయాఽప్రాకృతమేకమవ్యయం । కథంతదేతత్పురుషఃప్రయాతిసర్వంసమాఖ్యాహిరహస్యమేతత్ ॥ ౧ ॥ మధ్యేకృతనివాసాయేస్థానానిచసరాంసిచ । వనానిపురుషాః కేవానద్యస్తత్రభవంతిచ ॥ ౨ ॥ వ్యూహస్థానం చవిభవస్థాన మాయతనానిచ । భోగంచనిత్య ముక్తానాం దేవవిస్తరతోవద ॥ 3 ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ॥లోకాశ్చతుర్దశప్రోక్తామయాతేకమలోద్భవ ।అధస్సప్తసమాఖ్యాతాఊర్ధ్వేఽపిసప్తప్రకీర్తితాః ॥ ౪ ॥ ఉక్తాస్సావరకాస్సర్వేనాశశీలాభవంతితే । బ్రహ్మణోదివసస్యాంతేనాశమాయుస్త్రయశ్చతే ॥౫॥ బ్రహ్మణోఽంతేవిలీయంతేలోకాయేచచతుర్దశ । ప్రాకృతాస్తేసమాఖ్యాతాలీలారూపారమాపతేః ॥ ౬ ॥ కాలేనైవవిలీయంతేకాలేనైవభవంతిహి । ఆద్యంతయోస్త్వమేవైషాం హేతుభూతఃప్రజాపతే ॥ ౭ ॥ త్వయాసహభవంతీహాలయం యాంతిత్వయాసహ । లోకాస్తుప్రకృతౌయాంతిత్వంతుమయ్యేవమత్పరః ॥ ౮ ॥ దృశ్యమానమిదంసర్వమనిత్యమితిచోచ్యతే ।ప్రాకృతంకార్యభూతంహిమదనన్యతయాస్థితం ॥ ౯ ॥ అహమాత్మాచసర్వేషామాధారఃపురుషఃపరః । క్రీడార్థందేవదేవేశమయైవప్రకటీకృతం ॥ ౧౦ ॥లోకైశ్చతుర్భిర్దశభిస్సాగరైర్ద్వీపసంయుతైః । భూతైశ్చతుర్భిర్దశభిర్భూధరైశ్చమహోత్సవైః ॥ ౧౧ ॥ పరిపూర్ణమిదంరమ్యమండం ప్రకృతిసంభవం । దశోత్తరైరావరణైఃపుష్టంవస్త్రపుటైరివ ॥ ౧౨ ॥ యోజనానాంషష్టికోటి మున్నతంవిస్తరేణతు।పంచాశత్కోటి గుణితం ప్రాకృతంత్వండమేవచ ॥ ౧3 ॥ ఏతదండకటాహేనతిర్యగూర్ధ్వమధఃక్రమాత్ । కృష్టైసస్యంయథాబీజంసర్వతోవైసమావృతం ॥ ౧౪ ॥యథాకపిత్థంబీజానిసమాకృష్యావతిష్ఠతే । తథాఽండమేతదాధారంచేతనాచేతనానిహి ॥ ౧౫ ॥ కోటియోజనమానేనపృథివ్యావరణం స్మృతం। దశకోటిప్రమాణేనజలావరణముచ్యతే ॥ ౧౬ ॥ శతకోటిప్రమాణేనవహ్నేరావరణమ్మృతం । సహస్రకోటిమానేనవాయోరావరణంవిధేః॥౧౭॥

దశసాహస్రకోట్యుక్తమాకాశావరణమ్మహత్ । లక్షేణాహంకృతేస్తత్ర
దశలక్షమ్మహత్స్మృతం ॥ ౧౮ ॥ ప్రకృత్యావరణంయత్తదనంతంహితదు
చ్యతే । ప్రకృత్యావరణాంతానిదహ్యంతేకాలవహ్నినా ॥ ౧౯ ॥ అం
డావరణభూతానిప్రకృతౌలయమాప్నుయుః । సాసర్వజగదాధారాప్ర
కృతిర్మత్సమాశ్రయా ॥ ౨౦ ॥ తయాజగత్సర్గలయాఽకరోమికమలో
ద్భవ । క్రీడార్థంత్రిగుణాదైవీమమైవాద్యాభవితాపురా॥౨౧॥దైవీహ్యే
షాగుణమయీమమమాయాదురత్యయా । మామేవయేప్రపద్యంతే
మాయామేతాంతరంతితే ॥ ౨౨ ॥ ఇయంభాగవతీమాయాకారణేసత్స్వ
రూపిణీ।గుణత్రయవతీనిత్యానిత్యానంతగుణాశ్రయా॥౨౩॥అవ్యక్తాశాశ్వ
తీసర్వబీజభూతాప్రతిష్ఠితా । కార్యానుమేయాప్రకృతిశ్చిచ్ఛరీరతయా
మతా ॥ ౨౪ ॥ స్వాశ్రయవ్యతిరేకేణస్థాతుంగంతుమనీశ్వరా । తచ్ఛరీ
రతయాసైవతదాయత్తగుణక్రియా ॥ ౨౫ ॥ ధత్తేఽంకురవదాత్మస్థమే
తద్వ్యక్తమలక్షితా । అవస్థాంతరమాపన్నాసైవభాతినచాపరా ॥౨౬॥
వ్యక్తామాయాకార్యరూపానైకరూపాప్రజాయతే । సర్వదానైకరూపే
యంపరిణామస్వభావతః ॥ ౨౭ ॥ అనిత్యాహ్యసతీమిథ్యావస్తుభూతాపి
దుర్గ్రహా । దుస్తరాదుష్ప్రధర్షాచదురూహాదుర్విచేష్టితా ॥ ౨౮ ॥
మద్ధార్యామత్తనూరేషానమత్తోఽన్యామనాగపి । భిన్నోఽహమేవదే
వేశనిరపేక్షోనిరాశ్రయః ॥ ౨౯ ॥ మదనన్యామహాభాగకార్యకారణ
యోరియం । చేతనఃపురుషశ్చాన్యోమచ్ఛరీరతయామతః ॥ ౩౦ ॥ స
చ్చిదానందరూపోఽయంనమేభేదోమనాగపి। భోక్తానిరంజనోమాయా
గుణహీనోఽక్షరఃపరః ॥ ౩౧ ॥ పరిణామకృతాకారనామరూపవివర్జి
తః । నిర్వికారోగుణైర్వ్యాప్తోమద్వాచ్యోమన్నికేతనః ॥౩౨॥ అజోఽ
వ్యయోఽచ్యుతస్సాక్షీప్రకృత్యాత్మాసుఖాత్మకః । ఏకరూపోనిత్యవస్తు
పరమార్థసదాత్మకః ॥ ౩౩ ॥ మాయాపరతరోమాయీమచ్ఛేషోమద్గతి
స్స్మృతః । మద్భోక్తామత్పరోనిత్యోమదనన్యస్థితిర్మతః ॥ ౩౪ ॥ మా
యాయవనికాచ్ఛన్నోమాయాహంకారితోయదా । మాయాభోక్తాశ

వైర్విద్ధోమాయాగతిరనీశ్వరః ॥ ౩౫ ॥ అబ్రహ్మభూతస్త్రిగుణోమలి
నోదుఃఖభాజనః । జీవ్యోఽయమ్మత్స్వరూపోఽపిసంసారేహ్యవసీదతి
॥ ౩౬ ॥ బ్రహ్మాత్మకమిదంసర్వంచిదచిన్మిశ్రితంజగత్ । విజ్ఞాయా
త్మనిమయ్యేవకృతభావస్తుయఃపుమాన్ ॥౩౭॥ అవిద్యాతిమిరంతీర్త్వా
మద్భావముపలభ్యవ । మాముపైతిమహాభాగమదేకశరణాగతః ॥౩౮॥
సఏతాంత్రిగుణామ్మాయామచిరాదిగతింగతః । భిత్త్వాసకార్యామ్మతి
మాన్యాతిసత్త్వగుణాస్పదం ॥ ౩౯ ॥ నిత్యమప్రాకృతంధామస్వప్ర
కాశమనామయం । భక్త్యైకలభ్యమమలంకాలప్రలయవర్జితం ॥౪౦॥
నతద్భాసయతేసూర్యోనశశాంకోనపావకః । యద్గత్వాననివర్తంతేతద్ధా
మపరమమ్మమ ॥ ౪౧ ॥ మాయికంయన్మయాప్రోక్తంనిబిడధ్వాంత
సంకులం । తస్యోర్ధ్వభాగేవిరజానిస్సీమావిద్యతేనదీ ॥ ౪౨ ॥ సాచావ
రణభూతాహివిశ్వస్యపరతోవిధే । ప్రధానపరమవ్యోమ్నోరంతరేవిర
జానదీ॥ ౪౩ ॥ వేదాంగస్వేదజనితతోయైఃప్రస్రావితాశుభా । తస్యాస్తీ
రేపరవ్యోమత్రిపాద్భూతంసనాతనం ॥ ౪౪ ॥ అమృతంశాశ్వతంనిత్య
మనంతంపరమంపదం । శుద్ధసత్త్వమయందివ్యమనంతంబ్రహ్మణఃప
దం ॥ ౪౫ ॥ అనేకకోటిసూర్యాగ్నితుల్యవర్చస్కమవ్యయం ॥ సర్వ
వేదమయంశుద్ధంసర్వప్రలయవర్జితం ॥ ౪౬ ॥ అసంఖ్యమజరంనిత్యం
జాగ్రత్స్వప్నవివర్జితం । హిరణ్మయమ్మోక్షపదంబ్రహ్మానందసుఖా
హ్వయం ॥ ౪౭ ॥ సమానాధిక్యరహితమాద్యంతరహితంశుభం । ఏవ
మాదిగుణోపేతంతద్విష్ణోఃపరమంపదం ॥ ౪౮ ॥ వ్యూహాలోకాత్పరత
రోవిభవాఖ్యస్తుయస్స్మృతః । వాసుదేవోమహాభాగతస్యాలోకంవదా
మితే ॥ ౪౯ ॥ అయోధ్యాఖ్యాపురీచైకాద్వితీయామధురాస్మృతా ।
మత్స్యాదీనాంతథాపుర్యఃపరితస్సంప్రకీర్తితాః ॥ ౫౦ ॥ తత్రాయో
ధ్యాపురీరమ్యాయత్రనారాయణోహరిః । రామరూపేణరమతేసీతయా
ష్టరయాసహ ॥ ౫౧ ॥ మణికాంచనచిత్రాఢ్యాప్రాకారైస్తోరణైర్వృ
తా । చతుర్ద్వారసమాయుక్తాతుంగగోపురసంయుతా ॥ ౫౨ ॥ చం

డాదిద్వారపాలై స్తుకుముదాద్యైస్సురక్షితా । నిత్యముక్తజనోపేతా నిత్యోత్సవమనోహరా ॥ ౫3 ॥ చండప్రచండౌ ప్రాగ్ద్వారే యామ్యే భద్రసుభద్రకౌ । వారుణ్యాంజయవిజయౌ సౌమ్యే ధాతృవిధాతృకౌ ॥ ౫౪ ॥ కుముదః కుముదాక్షశ్చ పుండరీకో౽థ వామనః । శంకుకర్ణస్సర్వభద్రస్సుముఖస్సుప్రతిష్ఠితః ॥ ౫౫ ॥ ఏతే దిక్పతయః ప్రోక్తాః పుర్యాఅస్యాశ్చతుర్ముఖ । కోటిశో వైశ్వానరప్రఖ్యైర్గృహపఙ్క్తిభిరావృతం ॥ ౫౬ ॥ ఆరూఢయౌవనైర్నిత్యైర్దివ్యనారీనరైర్యుతం । అంతఃపురంతు దేవస్య మధ్యేపుర్యామనోహరం ॥ ౫౭ ॥ మణిప్రాకారసంయుక్తం వరతోరణశోభితం । విమానైర్గృహముఖ్యైశ్చ ప్రాసాదైర్బహుభిర్వృతం ॥ ౫౮ ॥ దివ్యాప్సరోగణైస్స్త్రీభిస్సర్వతస్సమలంకృతం । మధ్యేతు మండపం దివ్యం రాజస్థానమ్మహోత్సవం ॥ ౫౯ ॥ మాణిక్యస్తంభసాహస్రజుష్టం రత్నమయం శుభం । ధర్మాదిదైవతైర్నిత్యైర్వృతం వేదమయాత్మకైః ॥ ౬౦ ॥ అధర్మాజ్ఞానావైరాగ్యానైశ్వర్యైః పాదవిగ్రహైః । ఋగ్యజుస్సామాథర్వాఖ్యరూపైర్నిత్యైర్వృతం క్రమాత్ ॥ ౬౧ ॥ శక్తిరాధారశక్తిశ్చ చిచ్ఛక్తిశ్చ సదాశివా । ధర్మాదిదేవతానాంచ శక్తయః పరికీర్తితాః ॥ ౬౨ ॥ వసంతి మధ్యగాస్తత్ర వహ్నిసూర్యసుధాంశవః । కూర్మశ్చ నాగరాజశ్చ వైనతేయస్త్రయీశ్వరః ॥ ౬3 ॥ ఛందాంసి సర్వమంత్రాశ్చ పీఠరూపత్వమాస్థితాః । సర్వాక్షరమయం దివ్యం యోగపీఠమితిస్మృతం ॥ ౬౪ ॥ తన్మధ్యే౽ష్టదళం పద్మముదయార్కసమప్రభం । తన్మధ్యే కర్ణికాయాంతు సావిత్ర్యాం శుభదర్శనః ॥ ౬౫ ॥ ఈశ్వర్యా సహ దేవేశ తత్రాసీనః పరః పుమాన్ । ఇందీవరదళశ్యామః కోటిసూర్యప్రకాశకః ॥ ౬౬ ॥ యువా కుమారస్స్నిగ్ధాంగః కోమలావయవైర్వృతః । ఫుల్లరక్తాంబుజనిభకోమలాంఘ్రిసరోజవాన్ ॥ ౬౭ ॥ ప్రబుద్ధపుండరీకాక్షస్సుభ్రూవల్లియుగాంకితః । సునాసస్సుకపోలాఢ్యస్సుశోభముఖపంకజః ॥ ౬౮ ॥ ముక్తాఫలాభదంతాఢ్యస్సుస్మితాధరవిద్రుమః । పరిపూర్ణేందుసంకాశసుస్మితాననపంకజః ॥ ౬౯ ॥ తరుణాదిత్యవర్ణాభ్యాం

కుండలాభ్యాంవిరాజితః । సుస్నిగ్ధనీలకుటిలకుంతలైరుపశోభితః ॥ ౭౦ ॥ మందారపారిజాతాదికబరీకృతకేశవాన్ । ప్రాతరుద్యత్సహస్రాంశునిభకౌస్తుభశోభితః ॥ ౭౧ ॥ హారస్వర్ణస్రగాసక్తకంబుగ్రీవావిరాజితః । సింహస్కంధనిభైః ప్రోచ్చైఃపీనైరంసైర్విరాజితః ॥ ౭౨ ॥ పీనవృత్తాయతభుజైశ్చతుర్భిరుపశోభితః । అంగుళీయైశ్చకటకైః కేయూరైరుపశోభితః ॥ ౭౩ ॥ బాలార్కకోటిసంకాశైః కౌస్తుభాద్యైస్సుభూషణైః । విరాజితమహావక్షా వనమాలావిభూషితః ॥ ౭౪ ॥ విధాతుర్జననస్థాననాభిపంకజశోభితః । బాలాతపనిభశ్లక్ష్ణపీతవస్త్రసమన్వితః ॥ ౭౫ ॥ నానారత్నవిచిత్రాభ్యాంకటకాభ్యాంవిరాజితః । సజ్యోత్స్నచంద్రప్రతిమనఖపఙ్క్తిభిరావృతః ॥ ౭౬ ॥ కోటికందర్పలావణ్యసౌందర్యనిధిరచ్యుతః । దివ్యచందనలిప్తాంగోదివ్యమాలావిభూషితః ॥ ౭౭ ॥ గృహీత శంఖచక్రాభ్యాముద్బాహుభ్యాంవిరాజితః । కోదండబాణహస్తాభ్యామితరాభ్యాంతథైవచ ॥ ౭౮ ॥ వామాంకేజానకీదేవీకిశోరీకనకోజ్జ్వలా । కైవల్యరూపిణీనిత్యానిత్యానందైకవిగ్రహా ॥ ౭౯ ॥ సర్వలక్షణసంపన్నాయౌవనారంభవిగ్రహా । రత్నకుండలసంసక్తనీలకుంచితశీర్షజా ॥ ౮౦ ॥ జ్ఞప్తిమాత్రాత్మకానందాసర్వైశ్వర్యరసోత్సవా । అర్ధమాత్రాత్మికానిత్యాచోంకారాక్షరసంభవా ॥ ౮౧ ॥ సర్వశక్తిమయీరమ్యాసర్వేషాంశక్తిదాయినీ । జననీసర్వభూతానాంయోగినామపిమోహినీ ॥ ౮౨ ॥ సేయంసీతాభగవతీజ్ఞానానందస్వరూపిణీ । యోగినాంరమణేరామోరమతేరామవల్లభా ॥ ౮౩ ॥ రామావిభాగవసమయోహ్యవిభగవతిసర్వదా । నిష్ప్రపంచేనిష్ప్రపంచానిరీహాత్మగుణక్రియా ॥ ౮౪ ॥ ఆదిభూతామహాలక్ష్మీస్సీతాతువిభవేమతా । ఆవిభాగవేత్తితౌజాతాజానకీదివ్యరూపిణీ ॥ ౮౫ ॥ యాతుధానక్షయకరీపాతివ్రత్యపరాయణా । పాలినీసర్వసత్త్వానాంధర్మస్థాపనకారిణీ ॥ ౮౬ ॥ సంహారేసమనుప్రాప్తేతామసీశక్తిరుత్తమా । మహాకాళీకరాళాస్యాకల్పాంతక్షయకారిణీ ॥ ౮౭ ॥ పూర్ణరూపేణసాకేతేనిత్యలీలారసోత్సుకా । మయారామేణరమతేక్ష

ణవిచ్ఛేదకాతరా ॥ ౮౮ ॥ సాకేతనగరద్వారసరయూ కేళికారిణీ ।కోటి
గంధర్వకన్యాభిర్గాళీభిర్భాతిభామినీ ॥ ౮౯ ॥ ఇయమెవనదీవిష్ణోఃపరమ
ప్రీతిదాయినీ । భూమౌభాతిసుషుమ్నేతి వైకుంఠపదదాయినీ ॥ ౯౦ ॥
కృతావతారః శ్రీరామోహ్యనయా కేళిభూతయా । నేష్యామ్యయోధ్యా
మఖిలామనాయాసేనమత్పదం ॥ ౯౧ ॥ తత్రసంతానకంనామవనందివ్య
మ్మమప్రియం । యత్రసీతాభిధాలక్ష్మీర్వితనోతిమహోత్సవం॥౯౨॥
అంతఃపురేతు దేవస్య రామలీలానుభావినః । దివ్యాఃపారిషదాస్సంతిసు
గ్రీవాద్యామహాబలాః ॥ ౯౩ ॥ దివ్యాంబరధరాస్సౌమ్యాదివ్యాభర
ణభూషితాః । దివ్యగంధానులిప్తాంగాదివ్యమాల్యవిభూషితాః ॥ ౯౪ ॥
యజ్ఞసూత్రగుణోపేతాలసన్మౌళికిరీటినః । సింహాసనేసమాసీనాలలనా
యుతసేవితాః ॥ ౯౫ ॥ గదేషుచాపశైలాగ్రతరుహస్తావ్యవస్థితాః ।
సుగ్రీవరాక్షసాధీశాంగదమారుతనందనాః ॥ ౯౬ ॥ పూర్వద్వారేతు
సుగ్రీవోదక్షిణేపవనాత్మజః । పశ్చిమేరాక్షసాధీశోవాలిపుత్రస్తథోత్తరే
॥ ౯౭ ॥ హనుమాన్గరుడశ్చోభౌనిశామయవదామితౌ । గరుడోవిన
తాయాంచహ్యావిర్భవతిభూతలె ॥ ౯౮ ॥ నిశామయమహాభాగగారు
డంతత్త్వముత్తమం । అప్రాకృతోఽయంపురుషోనిత్యాప్రాకృతదేహ
ధృత్ ॥ ౯౯ ॥ గరుడఃపక్షిణామింద్రోవాహకోబలినాంవరః । వాసుదే
వాదిమూర్తిభ్యశ్ఛందోమూర్తిరజాయత ॥ ౧౦౦ ॥ చతుర్ణామంశ
భూతోఽయంవిహంగేశస్సనాతనః। అంశేనవినతాయాంవైసంభవోఽ
స్యయుగెయుగె ॥ ౧౦౧ ॥ తథాకింపురుషోఽయంవైహనుమాన్నామ
తోబలీ । మహాశంభురితిఖ్యాతోరామరూపముపాశ్రితః ॥ ౧౦౨ ॥ సం
కర్షణసముద్భూతోమహాశంభుశ్చశాశ్వతః ।అంశోభగవతస్సాక్షాచ్ఛ
ద్ధసత్త్వవపుర్ధరః ॥ ౧౦౩ ॥ శ్రీరామమంత్రతత్త్వజ్ఞఃశ్రీరామానుచ
రోబలీ।నిత్యోమహావిభూతిస్థఐశాన్యాందిశిసంస్థితః ॥ ౧౦౪ ॥ మామన
న్యతయాబ్రహ్మన్నుపాస్తేప్రేమలంపటః । మహానందైకభుక్ శ్రీమాన్మ
హాశక్తిసమాశ్రయః ॥ ౧౦౫ ॥సఏవశివరూపేణశంతనోతిచతుర్ముఖ।అన

న్యోపాసనంలోకే సాత్త్వికం ప్రతిపాదయన్ ॥ ౧౦౬ ॥ శ్రీవిష్ణుపార్షద
వరో విష్ణువేషధరో ఽవ్యయః । చతుర్భుజో మహాత్మా హి మహామహా
దేవో మహేశ్వరః ॥ ౧౦౭ ॥ స చాత్మానం ద్విధా కృత్వా ప్రాకృతే ఽప్రా
కృతే స్థితః । రుద్రరూపేణ సంజాతో బ్రహ్మణో భ్రుకుటీతటాత్ ॥ ౧౦౮ ॥
స చైకాదశధా ఽఽత్మానం వ్యతనోద్భీమదర్శనః । త్ర్యక్షః కల్పాంతక
ర్తా ఽయం తామసస్తామసప్రియః ॥ ౧౦౯ ॥ ఆజ్ఞయా వాసుదేవస్య మ
హాశంభుర్హరిప్రియః । రౌద్రం రూపం సమాస్థాయ విశ్వహా సమపద్యత
॥ ౧౧౦ ॥ రుద్ర ఏవ పునః ప్రోక్తో విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా । పాషండశాస్త్రం వ్య
తనోన్మద్యమాంసప్రశంసకం ॥ ౧౧౧ ॥ శైవం శాక్తం పాశుపతం డామరోడ్డీ
నశాంబరం । నానాదేవప్రధానం చ మతం త్వేవ ముఖ్యకారణం ॥ ౧౧౨ ॥ భూ
యశ్శంభుర్హరేః ప్రీత్యై వానరం రూపముద్వహన్ । రామలోకే దక్షిణ
స్యాం దిశి వీరో విరాజతే ॥ ౧౧౩ ॥ కాకుత్స్థో రాఘవో జాతో రామో
రాజీవలోచనః । అంజనీగర్భసంభూత ఆంజనేయో బభూవ సః ॥ ౧౧౪ ॥
మహాభాగవతో వీరో హేలోల్లంఘితవారిధిః । అజస్రబ్రహ్మచారీ చ జానకీ
ప్రీతిభావనః ॥ ౧౧౫ ॥ సీతాదత్తమహాహారశోభితాంసమహాభుజః । శ్రీ
రామవాహకః శ్రీమాన్ ప్రపన్నాకాంక్షితప్రదః ॥ ౧౧౬ ॥ సత్యసంధో
మహాసత్త్వో లంకాప్రాసాదభంజనః । జానకీజీవనో జేతా మౌంజీయజ్ఞోప
వీతవాన్ ॥ ౧౧౭ ॥ వీరాధివీరదోర్దండఖండితారాతిమండలః । చీత్కా
రగర్భసంహారీ కౌపీనం ధృతవాన్ శిఖీ ॥ ౧౧౮ ॥ ఏవం స్వధామన్ దైర్యు
క్తో నిత్యముక్తైర్విరాజతే । లక్ష్మీనారాయణస్సాక్షాద్భక్తానుగ్రహకా
మ్యయా ॥ ౧౧౯ ॥ సాకేతపశ్చిమే పార్శ్వే గోలోకాఖ్యే మనోరమే ।
మహాకల్పతరూద్యానా మధురేతిపురీ మతా ॥ ౧౨౦ ॥ కోటియోజనవిస్తీ
ర్ణా నిత్యోత్సవసమాకులా । వృందావనం గోకులం చ తత్పార్శ్వే చతు
రానన ॥ ౧౨౧ ॥ ఊర్ధ్వం తు సర్వలోకేభ్యో గోలోకః ప్రకృతేః పరః । వా
ఙ్మనోగోచరాతీతం జ్యోతీరూపం సనాతనం ॥ ౧౨౨ ॥ నిత్యం గుణమ
హాత్మానం నిత్యోత్సవగుణాన్వితం । సౌభాగ్యనిలయం కాంతమా

నందశథమందిరం ॥ ౧౨౩ ॥ నిత్యానందమయం రమ్యం గుణోత్పత్తిమ
హాహ్లాదయం । సర్వర్తుగుణసంయుక్తం ప్రమదాగణసేవితం ॥౧౨౪॥
పుణ్యాద్విజసమాజుష్టం జుష్టం చ పరమర్షిభిః । సరితాం జలకల్లోలవిలోలన
ళినీకులం ॥౧౨౫॥ తులసీకుంజసౌభాగ్యనితాంతవనమోహితం । వాసంతీ
చంపకాశోకపారిజాతమహాహ్లాదయం ॥ ౧౨౬ ॥ మాలతీయూథికాం
భోజకుందమందారసేవితం । కేతకీమల్లికాహోసంకదంబవనమండితం
॥ ౧౨౭ ॥ దివ్యరత్నసమాకీర్ణం హరివంశసురక్షకం । విమానావళిభి
ర్వ్యాప్తం నిత్యక్రీడారసాశ్రయం ॥ ౧౨౮ ॥ తత్రబృందావనం నామయు
తం కామధుఖైర్ద్రుమైః । ద్వాత్రింశద్వనరాజీభిః పరీతం రసనిర్ఝరం
॥ ౧౨౯ ॥ తత్రరత్నమయీభూమిర్దివ్యకాంచనవేదికా । కర్పూరవా
లుకోపేతపులినాచ్ఛనదీవహాం ॥ ౧౩౦ ॥ సాకేతాత్పశ్చిమే తత్రపురమ్మా
థురసంజ్ఞితం । యోషిద్రత్నమణిస్తంభప్రాసాదాయుతసేవితం॥౧౩౧॥
దివ్యచామరసంయుక్తమ్ముక్తాదామవిలంబితం । చంద్రాతపఘనచ్ఛా
యం హేమకుంభపురస్కృతం ॥ ౧౩౨ ॥ ఆబద్ధబాలద్యుమణిద్యుతిరశ్మి
వితానకం । పతాకాతోరణై రమ్యం సుధాధారఘనాచలం ॥ ౧౩౩॥గో
వర్ధనగిరిజ్యోతిర్విద్యోతితనభస్థలం । శృంగోద్యతవిమానాగ్రమృదంగ
మధురస్వరం ॥ ౧౩౪ ॥ యత్రగోవర్ధనోనామ శైలః పరమపావనః ।
నిర్మితో గోపరూపేణ కేళయేకలయాత్మనః ॥ ౧౩౫ ॥ నీలవైడూర్యఖచి
తోల్లసత్కాంచనవేదికః । తుంగశృంగాగ్రవిలసత్స్వచ్ఛస్ఫటికకుట్టిమః
॥ ౧౩౬ ॥ సర్వతోనిపతద్దివ్యసుధాశీకరనిర్ఝరః । రత్నసంబద్ధకాసా
రఫుల్లాంభోజవనస్థలః ॥ ౧౩౭ ॥ పారిజాతతతివ్యాప్తసుగంధానిలసేవితః।
దివ్యదేవాంగనాగీతముఖరీకృతకందరః ॥ ౧౩౮ ॥ గళత్కుసుమమధ్య
స్థమధుస్సంతాననిర్ఝరః। మిళిందలలితోద్గీతతిరోహితవిపంచికః॥ ౧౩౯॥
శుకకోకిలదాత్యూహనిర్హ్రాదాహ్లాదకారకః । స్వచ్ఛాంగణమణివ్రా
తబద్ధశృంగాటకేషుచ ॥ ౧౪౦ ॥ దివ్యచంద్రకరాక్షిప్తకోటినత్తత్రవై
భవః । లీలానికేతసౌధాగ్రచంద్రకోటిమరీచిభిః ॥ ౧౪౧ ॥ సుధాంబు

నిర్ఝరోద్భూతకాసారవిపులోదరః । మందారకుంజకుహారవినిర్మితని
కేతనః ॥ ౧౪౨ ॥ తులసీకాననామోదవిమోహితవధూజనః । శ్రీకృష్ణ
వదనాంభోజస్మితచంద్రకశీతలః ॥ ౧౪౩ ॥ గోపికాచరణాంభోజనఖచం
ద్రచమత్కృతః । ఉత్పతత్కామినీరమ్యనృత్యమండలమండితః ॥౧౪౪॥
కోటిదివ్యాంగనాపూర్వకలకంఠస్వరోద్గమః । కేళిసద్మాంగణాబద్ధమణి
గర్తేషుసర్వతః ॥ ౧౪౫ ॥జలయంత్రోచ్చలద్వారినిపాతపరమోత్సవః।
కేళినిర్మితసీలాభ్రవితానపటచంచలః ॥ ౧౪౬ ॥ సుధాశీకరసంసిక్తచం
ద్రస్వచ్ఛోదభూతలః । శిలాతలసమావిష్టమృగనాభిసువాసితః ॥ ౧౪౭ ॥
సుందరీచరణాసక్తకౌతుకోద్రేకసంయుతః । అధిత్యకాసుగోబృందశతప
ఙ్క్తివిరాజితః ॥ ౧౪౮ ॥ హారిన్మణిమయూఖాభదూర్వాకాండప్రరో
హితః । కైవల్యవాహినీయత్రకాళిందీవిమలోదకా ॥ ౧౪౯ ॥ సువర్ణ
పంకజోద్భూతపరాగపటపింజరా। తటరత్నమయూఖైశ్చస్పృశంతీగిరికే
తనం ॥ ౧౫౦ ॥ దీపైర్నీరాజయంతీవవీజయంతీవచామరైః । తీరసారస
నిర్హ్రాదైర్బోధయంతీవగోపతిం ॥ ౧౫౧ ॥ గోవర్ధనశిఖాసద్మసం
సుప్తవనమాలినం । నిశమ్యగీతమమలంసముత్థితోజలేచ్ఛయా॥ ౧౫౨ ॥
ఆదర్శమివచాత్మానందర్శయంతీరమాపతిం । వేణునాదామృతోన్మత్త
మయూరనటనోదయా ॥ ౧౫౩ ॥ దర్శయంతీవచాత్మానంప్రేమసం
వర్తితోత్సవం । తత్రరాసస్థలంరమ్యంకోటిచంద్రసుశీతలం ॥౧౫౪॥య
త్రబృందాభిధాశక్తిరాస్తేశ్రీకృష్ణవల్లభా । ప్రేమభక్తిసమాఖ్యాతా
బృందాతల్లోకపాలికా ॥ ౧౫౫ ॥ భక్తిమంతోఽభిగచ్ఛంతికాననంకా
మితప్రదం । ఏవంగోలోకసౌభాగ్యంవర్ణితుంకఃక్షమోజనః॥ ౧౫౬ ॥
యత్రాహంప్రియయాసాకంరమేరసమయస్సదా॥ శ్రీబ్రహ్మోవాచ॥
భగవన్నరవిందాక్షవైకుంఠపురమండన ॥ ౧౫౭ ॥ గోలోకాఖ్యమిదంనా
మనిత్యలీలాలయంస్మృతం । కస్మాద్రూపంపృథక్కృత్యస్థితమత్రజనా
ర్దన ॥ ౧౫౮ ॥ కేనరూపేణభవతాకాలీలాత్రవదస్వమే ॥శ్రీభగవాను
వాచ॥వైకుంఠాఖ్యంపరంస్థానముక్తంయత్ప్రాకృతేఃపరం ॥ ౧౫౯ ॥ పం

చోపనిషదాలీఢమవాఙ్మనసగోచరం । సత్త్వప్ర[...]యంసర్వప్రా
కృతమనామయం ॥ ౧౬౦ ॥ తారతమ్యంనచైవాత్రసర్వంబ్రహ్మాత్మకం
స్మృతం । కాలక్రియాతిరిక్తంతత్సర్వమానందమందిరం ॥ ౧౬౧ ॥ నిత్య
ముక్తజనైర్జుష్టంమత్కృపాపాంగవీక్షితైః । మల్లీలానుకృతంతత్రతా
రతమ్యంతథాపిహి ॥ ౧౬౨ ॥ లీలాయాస్తారతమ్యేన క్రీత్యాతిశయితో
మయా । గోలోకోఽయంమయాక్లృప్తోరాసలీలాబుభుక్షయా ॥ ౧౬౩ ॥
తత్తేఽహంసంప్రవక్ష్యామిశృణుచైకమనావిధే । సర్వావధితయాస్థాన
మపారమమలప్రభం ॥ ౧౬౪ ॥ మహావైకుంఠనిలయంయత్రశ్రీరంగమం
దిరం । యతోనావర్తతేభూయోగంతవ్యంనాతతత్పరం ॥ ౧౬౫ ॥ అన్యే
షాంతత్రగంతవ్యమాశ్రితానాంతతోజగుః । బ్రహ్మాండవైకుంఠమధ్యేచ
బాహ్యాభ్యంతరభూతయః ॥ ౧౬౬ ॥ విభవవ్యూహలోకాశ్చశుద్ధసత్త్వై
కరూపితాః । ఏవంచాప్రాకృతేలోకాదావైకుంఠనికేతనాత్ ॥ ౧౬౭ ॥
అవాంతరవిభాగైశ్చవైకుంఠఇతిచోచ్యతే।విగతజ్ఞానవైకుంఠశుద్ధసత్త్వ
నికేతనాత్ ॥ ౧౬౮ ॥ ఆహుర్వైకుంఠనిలయంసాక్షాద్బ్రహ్మవప
ద్మజ । గోలోకాఖ్యస్యదేశస్యప్రవృత్తింప్రవదామ్యహం ॥ ౧౬౯ ॥ య
తోఽస్యసంస్థితిర్భిన్నాపరవ్యోమ్నిమహామతే । జ్ఞానానందస్వరూపే
యంశక్తిర్యాపరమారమా ॥ ౧౭౦ ॥ సాసూతేద్వేమహాశక్తీనిత్యే
మేసుఖదిత్సయా।యద్వ్యాప్త్యైతేమమైవాస్తాంతథాప్యేతేరమాఖ్యా ॥ ౧౭౧ ॥
రమాలీలావినోదార్థంతదధీనతయాస్థితే । తత్రైకాధారశక్తిర్హిలీలా
ఖ్యాద్వితీయామతా ॥ ౧౭౨ ॥ ప్రాకృతాప్రాకృతంసర్వముభాభ్యామేవర
క్షితం।ప్రకృతిర్మహదాదీనాంధారణాత్సాధరాస్మృతా।౧౭౩॥ ఆకూర్మా
ద్యఖిలంవిశ్వంధత్తేసాదృశ్యరూపిణీ ॥ ఏవమ్మద్రోమకూపేషుయావంత్యం
డానిపద్మజ ॥ ౧౭౪ ॥తానంత్యేకాతతోదేవిశక్తిరాధారలక్షణా । ధత్తే
తేనైవరూపేణయథాహంపురుషోత్తమః॥౧౭౫॥కూర్మమండూకశేషాదీన
భివ్యాప్యవిరాజతే।తస్యోపరిపునస్సైవపద్మినీపత్రవజ్జలే ॥౧౭౬॥ ఆభాతి
ధరణీదేవీసశైలవనకాననా । సామయాక్రోడరూపేణవిధృతాదశనాంత

రైః ॥ ౧౭౭ ॥ సాద్వితీయావతారేణధత్తేవిశ్వంరమాజ్ఞయా । గోరూ
పాసాభవద్దేవీయథావృత్తిర్నృణామభూత్ ॥ ౧౭౮ ॥ దేహాదిధారణం
పుంసాంజాయతేయేనసువ్రత । ఏవంప్రజ్ఞాంచమేధాంచయజనంసత్త్వ
సంస్థితిం ॥ ౧౭౯ ॥ క్షీరేణయావితనుతేవృష్టింపుష్టింప్రజామృతం । మ
హాతురూపైస్సంతానైఃప్రజానాంకర్షణేనచ ॥ ౧౮౦ ॥ కృషింప్ర
యచ్ఛతిబ్రహ్మణ్యయాఽన్నానిభవంతిహి । అన్నంహిప్రాణినాంప్రా
ణోఽస్యాన్నాద్వీర్యంప్రజాయతే ॥౧౮౧ ॥ వీర్యప్రజననంతస్మాదన్నంపృ
థ్వ్యంశ్రుతిర్జగౌ॥ఏవంవృత్తిప్రదానేనప్రకృతిర్గుణయోగతః ॥ ౧౮౨॥
ప్రయచ్ఛతిత్వధఃస్థానంసంసారాఖ్యంసుదుస్తరం।ఏవంతయామహాదేవ్యా
ప్రాకృతంసకలంజగత్ ॥ ౧౮౩ ॥ ధృతంసర్వప్రకారేణజీవానాంకర్మభు
క్తయే। తథైవకర్మహీనానాంనిత్యముక్తాత్మనామ్మమ ॥ ౧౮౪ ॥ మచ్ఛు
ద్ధసత్త్వసంవిష్టాధత్తేచాప్రాకృతంజగత్ । ఆత్మనఃపదమారభ్యవ్యాసం
తంధామమామకం ॥ ౧౮౫ ॥మితిహీనంజ్ఞానరూపంసదానందమహో
జ్జ్వలం । నిరావరణకంశశ్వత్కాలాతీతమగోచరం ॥ ౧౮౬ ॥ లక్ష్మీలీ
లాస్పదంసర్వంమయైవవిధృతంసదా । లీలావిష్టహృదాదేవీకదాచిజ్జలశే
షిణా ॥ ౧౮౭ ॥ ధరయావిధృతందృష్ట్వాధరాందృష్ట్వాచపార్శ్వగాం ।
సోల్లాసవదనందృష్ట్వాకాంతస్యమమకామినీ ॥ ౧౮౮ ॥ మందంజహాస
రుచిరాహాంగేనపరమేశ్వరీ । నిత్యమాక్రీడితంనృత్యగానమానరసోద్యమైః
॥ ౧౮౯ ॥ అచకాంక్షేరమాదేవీరమణేనయదృచ్ఛయా । వైకుంఠలీలా
విచ్ఛేదోదాసానాంయత్రసంగమః ॥ ౧౯౦ ॥ నభవేచ్ఛయథాస్వైరలీ
లాభంగోనజాయతే। కథంద్వయంభవేత్తత్రస్థలాంతరమభీప్సతీ ॥౧౯౧॥
తదావిజ్ఞాతసంకల్పోదేవ్యావిశ్వకృదీశ్వరః । ద్విధాఽకరవమాత్మానంధర
యాచశ్రియాసహ ॥ ౧౯౨ ॥ ధరాగోలోకరూపేణగోపీరూపేణసా
ప్రియా । గోపరూపధరోఽహంవై గోవిందఇతివిశ్రుతః ॥ ౧౯౩ ॥ గో
వర్ధనాభిధంరూపంద్వితీయమ్మేప్రకాశితం । ధరాఽపిద్విధాజాతాగో
రూపాభూమిరూపిణీ ॥ ౧౯౪ ॥ గావోఽభవంత్యనంతాస్తాకామదోహా

మనోరమాః । దిశంతిమణిరత్నానియద్యదిష్టతమంవిధే ॥౯౫॥ భక్ష్య
భోజ్యాన్నపానాదిక్షీరమత్యమృతంవసు । యాసాంమగ్ధాధనేనైవకాయ
క్లేశోనవిద్యతే ॥ ౯౬ ॥ జరామృత్యుభయోద్వేగతృష్ణాద్యానభవంతి
హి । గోరూపేణధరాదేవీగోవర్ధనముపాశ్రితా ॥౯౭ ॥ ప్రవర్తయం
తిపయసానదీమానందరూపిణీం । ఆస్వాదయంతిగోవిందమురళీనాదసద్ర
సం ॥ ౯౮ ॥ క్షరంతిగావఆనందసందోహంక్షీరరూపతః । శ్రీకృష్ణవద
నాంభోజదత్తలోచనపఙ్క్తయః ॥ ౯౯ ॥ గోవర్ధనాద్రికుంజేషువిచ
రంతిసహస్రశః । తత్రనీలాంబుదశ్యామోవల్లవీబృందవేష్టితః ॥ ౨౦౦ ॥
శిఖిపింఛకృతాపీడోనటవేషధరోహరిః । వన్యపుష్పధరోధేనుపాలకోనీల
కుంతలః ॥ ౨౦౧ ॥ కిశోరఃకేళికలితఃకదంబతరుసంశ్రయః । చలచ్చామీ
కరాక్రాంతపీతాంబరవిభూషితః ॥ ౨౦౨ ॥ స్థూలముక్తాఫలోదారహా
రభూషితకంధరః । స్ఫురత్కుండలరమ్యాస్యోహాస్యమోహితమన్మథః
॥ ౨౦౩ ॥ ధమ్మిల్లమల్లికామోదవిభ్రాంతకనకాలయః । అప్రాకృతని
శానాథజ్యోత్స్నాధౌతనిశాముఖః ॥ ౨౦౪ ॥ మందారమంజరీదివ్యరా
సభూవలయముదా ।గీయమానోగుణావాసోగోపికాపరిరంభితః ॥౨౦౫॥
సంగీతనిరతోనిత్యంలాస్యభేదవిశారదః। తత్రైవకాపరమాశక్తిర్గోపీరూ
పధరారమా ॥ ౨౦౬ ॥ ఆత్మానమష్టధాకృత్వారేమేగోపతినాసహ ।
లలితాద్యాశ్చతాస్సఖ్యశ్శ్రీరాధానుగతామతాః ॥ ౨౦౭ ॥ యోగపీఠ
మహాస్థానసంస్థితాస్స్వానురూపతః ॥ ౨౦౮ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయపాదేగో
లోకవర్ణనంనామప్రథమోఽధ్యాయః

శ్రీబ్రహ్మోవాచ ॥ దేవదేవేశలక్ష్మీశగోలోకనిలయేహరేః । గోవిం
దాఖ్యస్యదేవస్యయోగపీఠంవదస్వమే ॥ ౧ ॥ ఆత్మలీలావినోదార్థంపృ
థక్కృత్యప్రకాశితం । గోపరూపంచతేదేవశ్రుతంగోపికయాసహ॥౨॥శ్రీ
భగవానువాచ ॥ బ్రహ్మన్నేతాకికంహ్యేతత్త్వయాపృష్టంమమప్రియం।
యోగినామపిదుర్లక్ష్యం స్థానంమేపరమంపదం ॥ ౩॥ బృందావనవిధాన

నేనసోహమేవనచేతరత్ ।యమునాతీరసంశోభిఫుల్లమందారపాదపైః॥౪॥
సహస్రపత్రకమలాకారం వ్యాఘురమండలం । మయైవావిష్కృతంబ్ర
హ్మన్ధరయాకలయామమ ॥ ౫ ॥ మయైవాకాంక్షితంస్థానంశ్రుతిమృ
గ్యంనిరంతరం ।యోగిభిస్సనిబృందైశ్చసదాధ్యాతంచమత్పరైః ॥ ౬ ॥
దివ్యాప్సరోభిగంధర్వైస్సనృత్యగీతవిభూషితం । శ్రీమద్బృందావనం
రమ్యంపూర్ణానందరసాశ్రయం ॥౭॥ భూమిశ్చింతామణిస్తోయమమృతం
రసపూరితం । వృక్షాస్సురద్రుమాస్తత్రసురభీబృందమండితం ॥ ౮ ॥
సదాకిశోరరూపైశ్చతరుణీతరుణైర్యుతం। మమాంశైర్నిత్యపురుషైర్ల
క్ష్మ్యంశైస్త్రీస్త్రిజనైర్వృతం ॥ ౯ ॥ మందానిలవినిర్ధూతపద్మరేణు
తమోమయం । వసంతర్తుకృతోద్రేకవిహంగకలనిస్వనం ॥ ౧౦ ॥
అశోకందుఃఖరహితంజరామరణవర్జితం । అక్రోధనమమాత్సర్యమభి
న్నంనిరహంకృతం ॥ ౧౧ ॥ గుణాతీతస్మహద్ధామప్రేమభక్తిస్వరూపకం
బృందయాచావనంయస్మాత్తస్మాద్బృందావనంస్మృతం ॥ ౧౨ ॥ గుహ్యా
ద్గుహ్యాతమంగూఢంగోలోకేతత్ప్రతిష్ఠితం । బాహ్యాభ్యంతరభేదేనభూ
మావపిపితామహ ॥౧౩॥ సహస్రదళపద్మస్యజ్ఞేయమేతద్వరాటకం । అక్ష
రంనిత్యమానందస్వరూపస్థానముత్తమం ॥ ౧౪ ॥ శుద్ధసత్త్వవహారిణా
ప్రవిశ్యోత్తంభితంవిధే । తత్రగోవిందరూపేణ స్వయం క్రీడతిరాధయా
॥ ౧౫ ॥ ఏవంబృందావనంవిద్ధిగోవర్ధనసమన్వితం । తస్మిన్బృందావ
నారణ్యేమధ్యేమత్ప్రీతముత్తమం ॥ ౧౬ ॥ సప్తావరణకంస్థానంశ్రుతిమృ
గ్యంనిరంతరం । మాణిక్యమండపంతత్రవితానధ్వజమండితం ॥ ౧౭ ॥
తన్మధ్యేయోగపీఠేతు నానారత్నైర్విరాజితం । తదష్టకోణనిర్మాణం
దర్పణాభమనూపమం ॥ ౧౮ ॥ సహస్రస్తంభసంబద్ధమణికాంతప్రకో
ష్ఠకం । ముక్తాచ్ఛగుచ్ఛవిలసత్తోరణాంతాతిసుందరం ॥౧౯॥ తస్యోపరి
స్థమాణిక్యమధ్యసింహాసనమ్మహత్ । దళాష్టకంతుతత్రైవకర్ణికాకేస
రోజ్జ్వలం ॥ ౨౦ ॥ గోవిందస్యప్రియస్థానంకిమస్యమహిమోచ్యతే । శ్రీ
కృష్ణచరణాంభోజసుఖసంస్పర్శనక్షమం ॥ ౨౧ ॥ తస్మిన్వీరాసనేబ్ర

ష్టాంగాధ్యేయంతేజోఽద్వయంపరం । గౌరశ్యామాత్మకంనిత్యంవేణుపంకజహస్తకం ॥ ౨౨ ॥ శిఖిపింఛకృతాపీడంనీలపీతపటావృతం । మందస్మితోజ్జ్వలముఖంలోలతాటంకకుండలం ॥ ౨౩ ॥ కుంచితాలకవక్త్రాబ్జంకస్తూరీకుంకుమాంచితం । నాసాగ్రవిలసన్ముక్తంకేశపాశకృతోత్సవం ॥౨౪॥ సంగోపితచతుర్బాహుంవికాశితచతుష్టయం । అంగదాద్యష్టనలయోద్దీప్తమమ్లానమాలకం ॥ ౨౫ ॥ దాడిమీబీజదశనంపక్వబింబఫలాధరం । కాశ్మీరరంజితోరస్కంకింకిణీనినదోత్సుకం ॥ ౨౬ ॥ అంసార్పితభుజంచారుచరణాలక్తకప్రభం । అభిన్నరూపమద్వైతతత్త్వమంభోజలోచనం ॥ ౨౭ ॥ జ్ఞానానందైకనిలయమవాఙ్మనసవైభవం । ప్రేమసంసక్తహృదయంప్రేమార్ణవవినోదకం ॥ ౨౮ ॥ ప్రేమకల్పలతాబీజంప్రేమపాదపసత్ఫలం । గౌరంతురాధికారూపంరాధ్యతేపురుషోఽనయా ॥ ౨౯ ॥ సర్వావస్థాసుదేవేశ్రయోరూపాంతరంహితత్ । యథాచచంద్రికాచంద్రేప్రభాభానౌహుతాశనే ॥ ౩౦ ॥ యథామధురిమాసీరేస్పర్శనమ్మారుతేయథా ॥ గంధఃపృథివ్యామనఘోరాధికేయంతథాహరౌ ॥ ౩౧ ॥ ఆశ్రయఃపురుషఃపూర్ణోగోవిందోనిత్యయౌవనః । కర్ణికాయాంస్మరేదేతద్గోపికాకృష్ణయోర్ద్వయం ॥ ౩౨ ॥ దళేషులలితాద్యాశ్చశక్తయోఽష్టౌప్రకీర్తితాః । సమ్ముఖలలితాదేవీశ్యామలావీతవాససా ॥ ౩౩ ॥ ఉత్తరేశ్రీమతీజ్ఞేయాతైశానేశ్రీహరిప్రియా।విశాఖాచతథాపూర్వేశైబ్యాచాగ్నేయకేమతా ॥ ౩౪ ॥ పద్మాచదక్షిణేభద్రానైరృతేపరికీర్తితా । తత్పార్శ్వదళభూభాగేషునరష్టౌప్రకీర్తితాః ॥ ౩౫ ॥ చంద్రావళీచంద్రరేఖాబృందావదనసుందరీ । శ్రీప్రియాశ్రీమధుమతీశశిలేఖాచకుంజరీ ॥ ౩౬ ॥ సుముఖాచక్రమాద్దిక్షువిదిక్షుచయుధాతథా । షోడశప్రకృతిశ్రేష్ఠాః ప్రధానాః కృష్ణవల్లభాః ॥ ౩౭ ॥ బృందావనేశ్వరీరాధాతథాచంద్రావళీప్రియా । అష్టౌతథాచతుష్షష్టిగణోనిత్యప్రకీర్తితాః ॥ ౩౮ ॥ ముక్తానాంయేగణాః ప్రోక్తాస్త్రికోట్యః కమలోద్భవ । ఆరాధితఃపరానందోభగవాన్గోకులేశ్వరః ॥౩౯ ॥ శ్రుతయశ్శ్రీశపాదా

జ్వరవపానపిపాసయా । నఖీరూపత్వమాపన్నా స్సాధనాభ్యాసయోగతః
॥ ౪౦ ॥ విహారంతిసదావిష్ణోరాసలీలామహోత్సవే।ఏవంచదేవకన్యానాం
గణోపిహిపితామహ ॥౪౧॥ తథైవమునికన్యాశ్చకోటికోటిప్రమాణతః ।
సేవంతేపరమేలోకేనిత్యంనిర్గుణసంజ్ఞకే ॥౪౨॥ కామినీనాంత్రికోట్యస్తు
నానాకర్మపరాయణాః । గోవిందరసనిర్భిన్నా గాయంత్యః ప్రేమవిహ్వ
లాః ॥ ౪3 ॥ నానావైదగ్ధ్యనిపుణాదివ్యవేషాంబరాన్వితాః । సౌంద
ర్యైశ్చర్యలావణ్యకటాక్షాతిమనోహరాః ॥ ౪౪ ॥ ఏకాంతాశ్రితగో
విందాస్తదంగస్పర్శనోత్సుకాః । తదంతరేచహర్మ్యాత్మానంకృత్వానవన
వాకృతిం ॥ ౪౫ ॥ వేణునామోహయన్విశ్వంహరిర్నృత్యతిమండలే ।
మందిరస్యతతోబాహ్యేప్రియపారిషదావృతే ॥ ౪౬ ॥ తత్సమానవయో
వేషాస్సమానబలపౌరుషాః । సమానరూపాభరణాస్సమానగుణకర్మిణః
॥ ౪౭ ॥ సమానగుణసంగీతవేణువాదనతత్పరాః । శ్రీదామాచసుదామా
చవసుదామాథకింకణీ ॥ ౪౮ ॥ విజ్ఞేయాః పూర్వతోహ్యేతేక్రమాద్ద్వా
రచతుష్టయె । స్తోకకృష్ణసుభద్రాద్యాగోపాలాశ్చతథాపరే ॥ ౪౯ ॥
శృంగవేత్రవిషాణాఢ్యాస్సర్వేచారుచతుర్భుజాః ॥ తత్పశ్చాత్సురభీబృం
దంపరమానందసంకులం ॥ ౫౦ ॥ సురత్పయోభిర్గోవిందమనుసంసృజ్య
తిష్ఠతి । తద్బాహ్యేఫుల్లమందారవేదికాభిర్విరాజతే ॥ ౫౧ ॥ గోలో
కేరమతేదివ్యేనిత్యమేవహరిస్స్వయం । గోలోకంపట్టవస్త్రైర్వామండ
లేవాసుధామయె ॥ ౫౨॥ విలిఖ్యయేపూజయంతితేయాంతిపరమంపదం।
వృక్షైర్బృందావనంకృత్వాశారద్యాంనిశిపద్మజ ॥ ౫3 ॥ అనుకుర్వంతి
యేలీలాంతేయాంతిపరమంపదం । రాధాకృష్ణాభిధాంకంతుకారయేత్ప్రీ
తిమాసుచ ॥ ౫౪ ॥ దంపత్యోర్వాపరంభక్త్యాసఖీనాంతువిశేషతః । రా
సలీలోత్సవంపశ్యేద్ధ్యాయేద్వాప్రేమసంప్లుతః ॥ ౫౫ ॥ అంతేగోలోకమా
యాతిసంత్యజ్యప్రాకృతాంతనుం ॥ ఇత్యేతద్విభవస్థానంవ్యూహాత్పరతర
స్మృతం ॥ ౫౬ ॥ తస్మాత్పరంతువైకుంఠస్థానంనారాయణస్యహి । అసం
తపారంతత్స్థానంయత్రశ్రీరంగమందిరం ॥ ౫౭ ॥ వేంకటాద్రిరితిఖ్యాతో

యత్రనారాయణాత్మకః । గోవిందాత్తుహ్యధస్థానంవాసుదేవస్యపద్మజ
॥ ౫౮ ॥ స్వర్ణరత్నమయీభూమిర్దివ్యమాణిక్యవేదికా । రత్నసింహా
సనంత్రిపాదాష్టకవినిర్మితం ॥ ౫౯ ॥ సంస్థితోరమయాసాకంవాసుదే
వశ్చతుర్భుజః । ఇంద్రనీలమణిశ్యామో నీలకుంచితకుంతలః ॥ ౬౦ ॥
పద్మపత్రవిశాలాక్షః స్ఫురన్మకరకుండలః । శంఖచక్రగదాపద్మవనమా
లావిరాజితః ॥ ౬౧ ॥ శ్రీవత్సకౌస్తుభజ్యోతిర్విద్యోతితభుజాంతరః । పీ
తాంబరధరస్స్రగ్వీతులసీమాలయావృతః ॥ ౬౨ ॥ వాత్సల్యాదిగుణో
పేతసచ్చిదానందవిగ్రహః । రుక్మిణీసత్యభామాచశైబ్యాచైవసలక్షణా
॥ ౬౩ ॥ మిత్రవిందాసునందాచతథాజాంబవతీమతా । సుశీలాచాష్టమీ
హ్యేతావాసుదేవస్యశక్తయః ॥ ౬౪ ॥ వాసుదేవాదధోధాతస్సంకర్ష
ణఉదాహృతః । శుద్ధస్ఫటికసంకాశోరక్తాంబుజదళేక్షణః ॥ ౬౫ ॥ నీలాం
బరధరశ్శ్రీమానేకకుండలమండితః । దివ్యగంధవిలిప్తాంగోమధుపానవి
ఘూర్ణితః ॥ ౬౬ ॥ సహస్రఫణమాణిక్యజ్యోత్స్నానీరాజితాంబరః ।
రేవతీసేవితపదోహలహస్తశ్చతుర్భుజః ॥ ౬౭ ॥ యమరుద్రమహాకా
లరూపధృక్వ్యాదిసంస్థితః । శేషోఽయంవాసుదేవస్యహ్యనంతోఽ
నంతవిక్రమః ॥ ౬౮ ॥ సంహర్తాసర్వలోకానాంస్వయంసర్వంకరో
తిహి । సంకర్షణోమహావిష్ణుర్విద్యాబలసమన్వితః ॥ ౬౯ ॥ కాలస్యస
ర్వభూతానాంరుద్రస్యచయమస్యచ । అంతర్యామిత్వమాస్థాయజగత్సం
హరతేప్రభుః ॥ ౭౦ ॥ స్వయంతుసాక్షాద్దేవస్యశయ్యారూపోఽహిరూప
ధృక్ ।సంకర్షణాదధస్సాక్షాత్ప్రద్యుమ్నమ్మండలంమతం ॥ ౭౧ ॥
రత్నస్వర్ణమయేపీఠేసంస్థితోభగవన్మనాః। జగన్మోహనసౌందర్యఃశిశో
రోఽరుణలోచనః ॥ ౭౨ ॥ దివ్యాలంకారసంయుక్తో వశీకృతజగత్త్రి
యః । తవప్రజాపతీనాంచకాలస్యచయమస్యచ ॥ ౭౩ ॥ అంతర్యామిత్వ
మాస్థాయప్రద్యుమ్నశ్చకరోతిహి । అనిరుద్ధస్తతోప్యర్వాగ్దివ్యసింహాస
నేస్థితః ॥ ౭౪ ॥ ఈశ్వరస్సర్వలోకానాంశాంత్యాదేవ్యాసమాశ్రితః । మ
నూనాంపార్థివానాంచకాలస్యచయమస్యచ ॥ ౭౫ ॥ అంతర్యామిత్వ

మాస్థాయ స్థితిమాత్రను తే౽నుజః । ఏవం బ్రహ్మన్ హరేర్లీలా శుద్ధసత్త్వమయీ స్థితా ॥ ౭౬ ॥ అప్రాకృతే పరే వ్యోమ్ని లోకాస్సంతి చ భూయశః । వాసుదేవాదిమూర్తీనాం వ్యూహస్థానం ప్రకీర్తితం ॥ ౭౭ ॥ మత్స్యాదీనాం తు మూర్తీనాం విభవస్థానముత్తమం । భూమావపి చతుర్వ్యూహాస్సంతి పంకజసంభవ ॥ ౭౮ ॥ వైకుంఠం పరమో లోకో విష్ణులోకస్తథానుత్తమః । శ్వేతద్వీపం సురమ్యం తు క్షీరసాగర ఉత్తమః ॥ ౭౯ ॥ ఏవం చతుర్ధా వ్యూహస్తు మయైవ ప్రకటీకృతః । జలావరణమధ్యే తు వైకుంఠం ప్రథమం స్మృతం ॥ ౮౦ ॥ కోటివైశ్వానరప్రఖ్యం పరమం ధామ వావ్యయం । తస్మిన్ దేవమతీ నామ పురం రమ్యమనుత్తమం ॥ ౮౧ ॥ చతుర్ద్వారసమాయుక్తం చండాద్యైరభిరక్షితం । సహస్రయోజనోత్తుంగైః ప్రాకారైరుపశోభితం ॥ ౮౨ ॥ సమానరూపాశ్శ్రీవిష్ణోర్యత్ర సంతి స్త్రియో జనాః । మంత్రాష్టాక్షరసంసిద్ధా భక్త్యా షోడశరూపయా ॥ ౮౩ ॥ యాంతి తత్త్రిక్రమం పూర్యాహం యద్గత్వా న నివర్తతే । మోదంతే విష్ణునా సాకం భక్తాస్తే శాశ్వతీస్సమాః ॥ ౮౪ ॥ పునస్తే నైవ యాస్యంతి తత్పదం ప్రకృతేః పరం । యే యాతా వైష్ణవే లోకే భక్త్యా తే న పతంతి హి ॥ ౮౫ ॥ ఊర్ధ్వాదూర్ధ్వం ప్రగచ్ఛంతి కర్మిణో౽ధః ప్రయాంతి హి । న కర్మబంధనం జన్మ వైష్ణవానాం చ విద్యతే ॥ ౮౬ ॥ విష్ణోరనుచరత్వం హి ముక్తిర్మే సద్గతిస్స్మృతా । సదాస్యం పరమేశస్య బంధనం పరికీర్తితం ॥ ౮౭ ॥ సర్వబంధవినిర్ముక్తా హరిదాసా నిరామయాః । యత్రాహం రమయా సార్ధం సర్వలక్షణలక్షితః ॥ ౮౮ ॥ వైష్ణవో౽ష్టాక్షరం జప్త్వా తత్ర తత్రైతి న సంశయః । తస్మిన్ మణిమయస్తంభే సహస్రరవివర్చసి ॥ ౮౯ ॥ విమానే సుశుభే దివ్యే సంస్థితో భగవాన్ హరిః । తత్ర చాధారశక్త్యాదిధృతే పీఠే హిరణ్మయే ॥ ౯౦ ॥ అష్టపత్రాంబుజే లక్ష్మీబీజాద్యే కర్ణికాలయే । తత్ర నారాయణో దేవ్యో దక్షపార్శ్వే రమాపతేః ॥ ౯౧ ॥ స్వర్ణవర్ణా ద్రవ్యపాత్ర మాతులుంగకరాంబుజా । వామతః పృథివీ దేవీ నీలోత్పలదళప్రభా ॥ ౯౨ ॥

నానాలంకారసంయుక్తావిచిత్రాంబరభూషితా । రక్తోత్పలంకరద్వంద్వే
ధాన్యపాత్రంశుభంతథా ॥ ౯౩ ॥ దధానాఽధఃకరాబ్జాభ్యాంధరిత్రీవిశ్వ
సుందరీ। దక్షాగ్రేచసమాసీనాసచామరకరాంబుజా ॥౯౪॥ విమలాద్యా
శ్చశక్తయశ్చసర్వలక్షణశోభితాః । శ్రీమదష్టాక్షరేమంత్రేసిద్ధానాంవైమ
నీషిణాం ॥ ౯౫ ॥ గమ్యస్సవైష్ణవోలోకోనేతరేషాంకథంచన । వైకుం
ఠంప్రథమంవ్యూహమితితేప్రతిపాదితం ॥ ౯౬ ॥ ద్వితీయంవైష్ణవంవ్యూ
హంశృణువక్ష్యామిసువ్రత । యోఽయంనిత్యఇతిఖ్యాతోలోకోవైవై
ష్ణవస్స్మృతః ॥ ౯౭ ॥ సలోకోవిమలఃపుణ్యశ్శుద్ధసత్త్వమయశ్శుభః।
మధ్యాహ్నసూర్యసాహస్రయుగపద్భాసితస్సదా ॥ ౯౮ ॥ కల్పాంతేపినలీ
యేతసత్యలోకోమహత్తరః । మణిబద్ధమహాస్వర్ణప్రాకారపరిశోభితః
॥ ౯౯ ॥ కల్పద్రుమలతామధ్యేసుధాకాసారశోభితః । స్వర్ణపంకజసం
ఫుల్లసరిద్భిఃపరివేష్టితః ॥ ౧౦౦ ॥ విముగ్ధసుందరీగీతవినాదితదిగంతరః ।
తన్మధ్యేనగరీరమ్యామణిప్రాకారశోభితా ॥ ౧౦౧ ॥ కోటియోజనవిస్తీ
ర్ణాద్వారకానామనామతః । తన్మధ్యేఽంతఃపురంరమ్యంవాసుదేవస్య
శోభితం॥౧౦౨॥చతుర్ద్వారసమాయుక్తంహేమప్రాకారశోభితం । తన్మ
ధ్యేకల్పవృక్షస్యఛాయాయాంపరమాసనం ॥ ౧౦౩ ॥ విచిత్రశ్లేష్మపర్యం
కంశుభాస్తరణసంవృతం।తస్మిన్మనోరమేదివ్యేసమాసీనశ్శ్రియాసహ
॥౧౦౪॥ ఈశ్వర్యాసహదేవేశోవాసుదేవస్సనాతనః । పాంచజన్యరథాంగా
భ్యాంబాహుయుగ్మేవిరాజితః ॥ ౧౦౫ ॥ ఇతరాభ్యాంశ్రియోగాత్ర
మాల్యేష్వాభివిరాజతే । అత్రాష్టశక్తయోముఖ్యాస్తనవఃపరితస్థితాః ॥
౧౦౬ ॥రమాచరుక్మిణీసత్యభామాపద్మాలయాశివా । సులక్షణాసుశీలా
చరతికామప్రదాతథా ॥౧౦౭॥ ఆయుధైఃపరితోరక్ష్యంద్వితీయంవ్యూహ
ముబ్జజ। ద్వాదశాక్షరమంత్రంహియేజపంతినిరంతరం॥ ౧౦౮॥ తేప్రాప్ను
వంతిసతతంశాశ్వతంపదమవ్యయం। నవేదయజ్ఞాధ్యయనైర్నవ్రతైశ్చోప
వాసకైః ॥ ౧౦౯ ॥ ప్రాప్యతేవైష్ణవోలోకోవినాదాస్యేనకుత్రచిత్ ।
అథతృతీయంవ్యూహంతుశ్వేతద్వీపమితీర్యతే ॥ ౧౧౦ ॥ మహాత్మాంస

నకాదీనామాత్మనైవ భవదృష్టయే । సనకశ్చసనందశ్చ తృతీయశ్చసనా
తనః ॥ ౧౧౧ ॥ సనత్కుమారోజానుశ్చవోఢుఃపంచశిఖస్తథా । సప్తై
తేబ్రహ్మణఃపుత్రాయోగినస్సుమహౌజసః ॥ ౧౧౨ ॥ విరక్తాస్సర్వభో
గేషుశుద్ధసత్త్వగుణాస్సదా । భగవద్దర్శనోద్భూతసుఖైకరససేవినః ॥
౧౧౩ ॥ మహాభాగవతావిష్ణోర్దాస్యవృత్తేనిసంస్థితాః । నరనారాయణా
ద్యాశ్చశ్వేతద్వీపేవసంతితే ॥ ౧౧౪ ॥ తేషాంసందర్శనార్థాయతత్రస
న్నిహితోహరిః । సుధాంశుకోటిసంకాశేనానావర్ణమహోజ్జ్వలే ॥
౧౧౫ ॥ శ్వేతద్వీపేమహాయోగిసేవితేహేయవర్జితే । తన్మధ్యేనగరీరమ్యా
నామ్నాచైరావతీశుభా ॥ ౧౧౬ ॥ నానారత్నమయైర్దివ్యైర్విమానైరు
పశోభితా । దివ్యస్త్రీపుంభిరాక్రాంతాబహుప్రాసాదసంకులా ॥ ౧౧౭ ॥
ఉద్యానానివిచిత్రాణియత్రసంతిసురద్రుమైః । తన్మధ్యేంతఃపురంర
మ్యం తన్మధ్యేమణిమండపం ॥ ౧౧౮ ॥ సింహాసనంచ తన్మధ్యే
సూర్యవైశ్వానరప్రభం ॥ తన్మధ్యేఽష్టదళంపద్మం చంద్రబింబమి
వాపరం ॥ ౧౧౯ ॥ తన్మధ్యేకర్ణికాయాంతుసమాసీనోజనార్దనః ।
శుద్ధజాంబూనదప్రఖ్యోముక్తాహారవిభూషితః ॥ ౧౨౦ ॥ శంఖచక్రగదా
పద్మశక్తిహస్తచతుష్టయః । హారకేయూరకటకై రంగుళీయైశ్చభూషితః ॥
౧౨౧ ॥ సువర్ణపంకజప్రఖ్యపద్మయుగ్మవిరాజితః । షోడశాబ్దవయో
రూపయౌవనేనవిరాజితః ॥ ౧౨౨ ॥ విశాలఫాలదేశేతుకుంకుమేనసు
గంధినా । రచితేనోర్ధ్వపుండ్రేణసీమంతేనాపిశోభితః ॥ ౧౨౩ ॥ మథి
తామృతఫేనాభశుక్లవస్త్రేణవేష్టితః । ముక్తామయాభ్యాంశుక్లాభ్యాంకుం
డలాభ్యాంవిరాజితః ॥ ౧౨౪ ॥ పద్మాసనసమాసీనోజగన్మోహనవిగ్రహః ।
వామాంకసంస్థాభూదేవీతస్యదేవస్యరూపిణీ ॥ ౧౨౫ ॥ దక్షిణేశ్రీశ్చతస్యై
వసదృశీగుణభూషితా । వసుపాత్రం మాతులుంగందర్పణంహేమపం
కజం ॥ ౧౨౬ ॥ దోర్భిశ్చతుర్భిర్బిభ్రాణాతథాఽన్యాభిస్సమావృతా ।
ఈశావాచ్యామహాదేవీజాహ్నవీకమలాలయా ॥ ౧౨౭ ॥ సావిత్రీసర్వగా
పద్మాశక్తయఃపరికీర్తితాః । శ్రద్ధామేధాధృతిఃప్రజ్ఞాధారణాశాంతిరే

వచ ॥ ౧౨౮ ॥ శ్రుతిస్స్మృతిర్మతిర్ధన్యావృద్ధిర్వ్యాప్తిర్మనీషిణీ । దా
స్యస్తేవతాశ్శ్రియఃప్రోక్తాస్సర్వకైంకర్యకారికాః ॥ ౧౨౯ ॥ అనంత
వైనతేయాదిదైవతానిత్యకింకరాః । సాధ్యామరుద్గణాశ్చాత్ర సేవంతేని
త్యదైవతాః ॥౧౩౦॥ యేవిష్ణుమంత్రజప్తారస్సతతంశ్రద్ధయాఽన్వితాః
యేద్వాదశీవ్రతేయుక్తాస్తత్పదంయాంతితేఽవ్యయం ॥ ౧౩౧ ॥ విష్ణో
ష్షడక్షరమ్మంత్రంప్రణవాద్యంతుయేజనాః। జపంతికృతసంస్కారాహేతి
భిర్గురుణాతనా ॥ ౧౩౨ ॥ తేషామ్మదేకచిత్తానాంమామకంపదముత్త
మం ॥ విష్ణులోకేతివిఖ్యాతంనాన్యసాధనకోటిభిః ॥ ౧౩౩ ॥ నవైదైర్న
చదానైశ్చనయజ్ఞైర్నవ్రతైస్తథా । ప్రాప్తుంసశక్యతేలోకోవినావిష్ణు
ప్రసాదతః ॥ ౧౩౪ ॥ భక్త్యాచానన్యయాప్రాప్తుంశక్యంవిష్ణుపదంనృణాం
తస్మాత్త్వంపూజయేన్నిత్యంభక్త్యాదేవంజనార్దనం ॥౧౩౫॥ చతుర్థం
త్వపరంవ్యూహమవధారయపద్మజ। దివౌకసాంచరత్యూర్ధ్వంముగ్ధాబ్ధౌపార
మేశ్వరం ॥ ౧౩౬ ॥ సుధాంశుకోటిసంకాశసహస్రాక్షేణశోభితః । పురం
దరైస్సయూథైస్సంప్రార్థ్యతేముగ్ధవారిధౌ ॥౧౩౭॥ తస్మిన్ననంతపర్యం
కేశేతేసావిత్స్మృతోచ్ఛ్రితే। దివ్యాసనసమాసీనఃపద్మనాభోఽచ్యుతో
హరిః ॥ ౧౩౮ ॥ నీలజీమూతసంకాశఃపద్మపత్రాయతేక్షణః । వివస్వ
త్కోటిసంకాశకిరీటేనవిరాజితః ॥ ౧౩౯ ॥ నానావర్ణోజ్జ్వలద్దివ్యకుం
డలాభ్యాంవిరాజితః । బాలార్కసదృశజ్యోతిఃపీతవస్త్రేణవేష్టితః ॥౧౪౦॥
శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గఖడ్గహస్తైర్విభూషితః॥దివ్యభూషాయుధాక్రీడయాన
పారిషదైర్వృతః ॥౧౪౧॥ సదృశీతస్యదేవీతురూపశీలగుణాదిభిః । తప్త
కాంచనసంకాశాతప్తకాంచనభూషిణీ॥౧౪౨॥ శుక్లాంబరధరాసుభ్రూఃకు
సుమాంచితశీర్షజా।కస్తూరీతిలకోపేతారత్నసీమంతశోభితా ॥౧౪౩॥ బి
భ్రతీచోర్ధ్వబాహుభ్యాంహేమపద్మయుగంశుభం । ఇతరాభ్యాంసమా
శ్లిష్యభర్తారంనిబిడంసదా ॥౧౪౪॥ ఆలోకయంతీసతతంత్రిదశాన్స్వక
టాక్షైః। సంగీతానందనపరైస్సిద్ధచారణకిన్నరైః॥౧౪౫॥ద్రేతేయైర్బా
ధ్యమానైస్సుబ్రహ్మరుద్రాదిదైవతైః । సంస్తూయమానస్త్రేలోదేవా

నామభయందదా ॥ ౧౪౬॥ దేవానామభయందత్వాసర్వదేవేశ్వరోహ. రిః । నిహంతిరాక్షసాన్దుష్టాన్ పక్షీరాడ్ధ్వజకృతకేతనః ॥ ౧౪౭ ॥ అధఊర్ధ్వవిభాగేనవ్యూహాష్టకముదీరితం । నవమంతత్రగోలోకోయత్రపుర్యోహ్యనేకశః ॥ ౧౪౮ ॥ మహదద్భుతంతతశ్చోర్ధ్వమనంతమవికల్పితం। నిస్సీమమమలంధామవాఙ్మనసాగోచరంపరం ॥ ౧౪౯ ॥ ముక్తిస్థానం బ్రహ్మపదంస్థానాతీతంచనిర్మలం । మూలంసంసారవృక్షస్యకారణంమన్నికేతనం ॥ ౧౫౦ ॥ మామేకంశరణంప్రాప్తామదనుధ్యానమాస్థితాః । మామేవతేప్రాప్నువంతినావర్తంతేపునశ్చతే ॥౧౫౧॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయపాద ఊర్ధ్వలోకవర్ణనేద్వితీయోఽధ్యాయః॥

శ్రీనారాయణ ఉవాచ । బ్రహ్మన్నూర్ధ్వనివాసస్యసంతిస్థానానిభూయశః । తాన్యహంతేఽభిధాస్యామియదితేశ్రవణేస్పృహా ॥౧॥ శుభాశుభలతోద్భూతసుఖదుఃఖఫలానివై ।భుంజన్ జనోయదాయాతివ్యావశస్వరథస్తదా ॥ ౨ ॥ శ్రీమన్నారాయణస్యైవప్రసాదోజాయతే యదా । నిర్హేతుకదయాలభ్యఆచార్యంసంశ్రయేత్తదా॥3॥ఆచార్యాల్లబ్ధసంస్కారోదాసత్వమవలంబ్యచ। కైంకర్యతత్పరోబ్రహ్మన్దైహికైర్నోపలిప్యతే॥౪॥ రాజభృత్యోయదాలోకేరాజార్థేప్యశుభంవహన్। నైవాప్నోపాలభ్యతేతద్వదేకాంతీమత్పరోమునిః ॥౫॥ మయిచాధాయకర్మాణిసంగంత్యక్త్వాకరోతియః । లిప్యతేనసపాపేనపద్మపత్రమివాంభసా॥౬॥ జ్ఞాత్వాత్మలోకమమలంనిత్యమక్షరమవ్యయం । నిర్వికారమనౌపమ్యమానందజ్ఞానసంశ్రయం ॥౭॥ ఆత్మానందరసాస్వాదనివృత్తాశేషలాలసః । త్యజేజ్జ్వలేనవత్సర్వమాత్మేతరదిదంజగత్ ॥ ౮ ॥ దేహాదహంకృతింహిత్వామమత్వమితరేషుచ। కేవలం బ్రహ్మభావత్వమాత్మనోహ్యనుభావయన్ ॥ ౯ ॥ బ్రహ్మాహమితియోబ్రూయాద్బ్రహ్మభ్యేతివిచక్షణః। దేహోఽహమితిభావేనయథామాయామపైతిహి॥౧౦॥ఇయమంబాత్మికామాయాసప్తావరణసంయుతా । కార్యమాపాసమభ్యేతిదే

హేఽహంకారిణంనరం॥౧౧॥ దేహోఽహంకారనిర్ముక్తంబ్రహ్మశేషత్వభావి
నం। బ్రహ్మైక్యేతిపరంసాక్షాద్ధేయవస్తువివర్జితం ॥ ౧౨ ॥ ప్రధా
నాత్పరతస్సాక్షాద్బ్రహ్మైవానేకరూపతః। తదాఽభ్యేతినరోబ్రూతేతవా
హమితియోఽమయి ॥ ౧౩ ॥ ప్రాప్యంభోగ్యంపరంబ్రహ్మయేషామాత్మా
చపద్మజ। బ్రహ్మవిద్బ్రహ్మభవతిబ్రహ్మభుగ్బ్రహ్మణోఽచ్యుతః॥౧౪॥అతో
దేహాత్పరస్స్వాత్మాదేహభూతఃపరాత్మనః । తమాత్మానమనుధ్యాయవి
ముక్తోజాయతేఽబ్జజ॥౧౫॥విజిత్యప్రాణమక్షాణిప్రాణాయామేనసాధకః।
ఆత్మస్థమాత్మపురుషమాదేహాంతమనుస్మరేత్॥౧౬॥ అంతేవిష్ణుమనుప్రవ
శ్యసుషుమ్నావర్త్మనాయతిః । శిరఃకపాలంసంభిద్యమామేతిపరమంప
దం॥ ౧౭ ॥ అగ్నిర్జ్యోతిరహశ్శుక్లష్షణ్మాసాఉత్తరాయణం। తత్రప్ర
యాతాగచ్ఛంతిబ్రహ్మబ్రహ్మవిదోజనాః ॥౧౮॥ బ్రహ్మణ్యమద్భక్తియు
క్తోయస్త్వంతకాలేఽర్చిరాప్రవ్రజేత్॥ ఉత్పన్నోజాయతేభూయానోర్ధ్వే
లోకనివాసినాం ॥౧౯॥ ఆయాస్యతిహరేర్దాసఇహమార్గవశాదితి ।
మందిరాజిరసౌధాగ్రసంస్థాస్తోజాయతే భృశం ॥౨౦॥ సౌధాగ్రేషువిత
న్వంతేపతాకాభానుభాస్వరాః । విస్తార్యంతేవితానానిహైమానిపరితో
దిశః॥౨౧॥ ఆస్తీర్యంతేవిమానేషుసభాసుభవనేషుచ। కోమలానేకవర్ణా
ఢ్యమహార్హాస్తరణానిచ॥౨౨॥ నిర్యాతిజాలరంధ్రేషుముక్తాదామవిలం
బిషు।కృష్ణాగరుమహామోదధూమధారాసరిద్వరా ॥౨౩॥ ఉత్తుంగరత్న
ఖచితవేదికామణిమండపే। సింహాసనేచలచ్చారుచామరాణిలసంతిహి॥
౨౪ ॥ చందనాగరుకస్తూరీజలైరానందవర్ధనైః । సిచ్యంతేరాజవర్త్మాని
హరిదాసానుతుష్టయే ॥౨౫॥ మృదంగవీణాపణవభేర్యానకవరూథకాః ।
వాద్యంతేకుసుమాసారానిపాత్యంతేమహీతలే॥౨౬॥ రాగనృత్యస్తవో
ద్గారకరణాయసహస్రశః। తిష్ఠంతిచోత్సుకాబ్రహ్మన్గంధర్వాప్సరసో
ఽనుగాః ॥౨౭॥ ఏవమూర్ధ్వప్రదేశేషుసర్వతోరాజవర్త్మసు।ఊర్ధ్వం
గచ్ఛత్సుభక్తేషుచోత్సవస్సంప్రవర్తతే ॥ ౨౮ ॥ వైకుంఠనాథసదనే
నిత్యముక్తజనార్చితే।పుత్రోత్సవఇవబ్రహ్మన్నిస్సీమస్సంప్రవర్తతే॥

౨౯॥ సుదర్శనశ్శంఖవర్ణస్తథాజ్ఞాననికేతనః। ప్రియంకరఇతిఖ్యాతాశ్చ
త్వారోవిష్ణుపార్షదాః ॥౩౦॥ ఆయాంతిప్రభుణాజ్ఞప్తానేతుమేకాంతినం
జనం। శిథిలావయవైస్త్యక్తోయత్రభాగవతఃస్థితః ॥౩౧॥ సుహృద్వద్దర్శనం
దత్వాప్రతోష్యామృతజల్పనైః। వియోజ్యబాహ్యకరణైరంతస్సంయో
జ్యవృత్తిభిః॥౩౨॥ కృత్వాంతఃప్రాణసంయుక్తంప్రాణాంశ్చితినియోజ్యచ।
చేతనంభూతసూక్ష్మస్థంనయంత్యూర్ధ్వంహరిప్రియాః॥౩౩॥హృదయాసన
తోనీత్వాసుషుమ్నాయాంనివేశ్యతైః। గంతవ్యదేశాన్సంస్మార్యనీతో
జీవోహరిప్రియైః ॥ ౩౪ ॥ వాసుదేవతరుచ్ఛాయాంవిశ్రమాయవిచిం
త్యచ। పాథేయంభగవన్నామపుండరీకాక్షసంజ్ఞితం ॥ ౩౫ ॥ మంత్రం
ద్వయంచపాథేయంశ్రీరంగంచసహాయకం। విశ్రామదేశంవిరజాంతిల
వృక్షంతథైవహి ॥ ౩౬ ॥ లక్ష్మీపద్మసరశ్చైవహ్యాకాశంరత్నమండ
పం। విచింత్యచేతసాధీరోదేవయానాయచోద్యతః ॥ ౩౭ ॥ విద్యాభ్యాస
బలేనైవభిత్వాబ్రహ్మాండమండలం। తత్సంబంధ్యర్కరశ్మీనాంసహాయో
గముపేత్యచ ॥ ౩౮ ॥ ప్రణవంరథమారుహ్యబుద్ధిసారథినాధృతం॥ మ
నఃప్రగ్రహవాన్ధీరోయాతివిష్ణోఃపరంపదం ॥ ౩౯ ॥ నాడ్యాసూర్యమ
తీత్యాథచంద్రంభిత్వాఽమృతాత్మకం। తేనైవసత్కృతోయాతిస్థూలం
దేహంవిహాయచ ॥ ౪౦ ॥ సూక్ష్మం శరీరమాలంబ్యగమనాయతముద్య
తం। నయంతిస్వస్వసీమాంతమర్చిరాదిముఖాస్సురాః ॥ ౪౧ ॥ అర్చి
ర్దినంశుక్లపక్షష్షణ్మాసాశ్చోత్తరాయణం । సంవత్సరోథవాయుశ్చభా
స్కరశ్చంద్రవిద్యుతౌ ॥ ౪౨ ॥ వరుణేంద్రప్రజాధీశాఏతేమార్గాధిదైవ
తాః । నయంతిస్వస్వసీమాంతంసత్కృత్యభగవత్ప్రియం ॥ ౪౩ ॥ నా
నోత్సవాననుభవన్సుకృతిప్రత్యుపస్థితిం । స్వస్యచావ్యాహతైశ్వర్య
మాకలయ్యప్రసాదజం ॥ ౪౪ ॥ ధన్యోఽయందాసభావోఽస్తియెన
దాసీకృతాఇమే । మదాజ్ఞామనువర్తంతేబ్రహ్మేంద్రాదిపురస్సరాః॥
౪౫॥ ఏవంభోగాన్క్రమప్రాప్తాన్భుంజానోఽయంయదృచ్ఛయా। భగ
వచ్చరణాంభోజరసచింతనతత్పరః ॥ ౪౬ ॥ బ్రహ్మాండభిత్తిమధ్యేతిప్ర

ద్వైతత్త్వక్కృతావృతిం । పృథివ్యాదిమహాతత్త్వాన్యావిధ్యపురుషైస్స్వ
తః ॥ ౪౭ ॥ నిర్యాతితేనమార్గేణబ్రహ్మణామార్గాంతరంవినా।ముక్తి
ద్వారమిదంహ్యేకంవిద్ధిపద్మసముద్భవ ॥౪౮॥ తదూర్ధ్వగమనేకాలేత్ర
యస్సంతిపయోధయః । తానుల్లంఘ్యప్రయాతస్యపుణ్యాభీర్ధేతినామతః
॥౪౯॥ నద్యస్సముపతిష్ఠంతితదూర్ధ్వగమనేపునః । ఏకోమోక్షపదంనా
మమార్గస్తిష్ఠతిపద్మజ ॥౫౦॥ పుణ్యవృక్షసమాకీర్ణోహ్యేశ్రమోముం
క్తిసన్నిభః।భోగ్యంమనోహరంయత్రదేవానామపిదుర్లభం ॥౫౧॥ అ
యంతుపూర్వమార్గేభ్యఃస్థితశ్శతగుణాధికః।తముల్లంఘ్యస్థితశ్చాన్యఃకో
టియోజనవారాపరః ॥౫౨॥ తంభుక్త్వాపునరభ్యేతిభగవత్కీర్తనధ్వనిః।
నిస్సీమానందమాసాద్యతస్మిన్నాశ్రమమండలే ॥ ౫౩ ॥ తంపిబన్నేవ
సంయాతియోజనానిహ్యనేకశః।తతస్తువిష్ణులోకోఽస్తిపూర్వోక్తాత్సర్వ
లోకతః ॥ ౫౪ ॥ సహస్రగుణితోభూత్వాస్థితోఽయంపరమాద్భుతః।
అత్యున్నతోమహాత్మాహామహాశ్చర్యోఽతిశోభితః॥౫౫॥ యత్ర
రత్నోజ్జ్వలాభూమిర్మాణిక్యస్తంభసంచితా । హేమప్రాసాదవిభవా
నిస్సీమసుఖసంగతః॥౫౬॥వనైరుపవనైశ్చైవకాసారైస్స్వర్ణపంకజైః।
భ్రమద్భ్రమరఝుంకారమధురైర్నిత్యరూపధృత్ ॥ ౫౭ ॥ చతుర్ద్వా
రసమాయుక్తోద్వారనామానివైశృణు।ఆత్మప్రకృతికైవల్యధర్మనామా
నిపద్మజ ॥ ౫౮ ॥ సమస్త్యంతానిజానీహితత్రతానిహారిప్రియః । స్థితిం
ప్రాప్నోతిసుచిరంప్రకృత్యావరణంత్విదం॥౫౯॥ప్రకృతేర్విజయంకృత్వా
స్థితస్తత్రపితామహ।మత్స్వ్రిహాద్బహిశ్చాండాదలిప్తఃప్రకృతావపి॥౬౦॥
అయంతువిష్ణులోకోహిప్రధానాధిపతేర్మమ । ప్రధానమత్రవిజ్ఞేయం
మూలసంజ్ఞమ్మహామతే ॥ ౬౧ ॥ ఉల్లంఘ్యమూలప్రకృతిమచిరాదిమ
హాపథి । కోటిత్రయేయోజనానాంగతేసతిచతుర్ముఖ ॥౬౨॥ విరజాతీర
మభ్యేతివిశ్వదుఃఖమనుస్మరన్ । అగత్వాశరణంవిష్ణుంకోటిజన్మన్యపా
ర్జితం ॥ ౬౩ ॥ యమయాతనయోద్భూతందుఃఖంవిషమముచ్యతే।
ప్రశమాయమహాభాగవిరజాతీరమాశ్రితః ॥ ౬౪ ॥ ప్రధానపరమవ్యో

మ్నాకంఠ రేవిరజానదీ । ఉన్మృచ్యవాసనారేణుమూర్ధ్వంగచ్ఛతిమత్పరః ॥౬౫॥ తత్రసూక్ష్మతనుంత్యక్త్వా వాసనారేణుగుంభితాం। యోగ్యోభవతి దేవేశమత్పదారోహణాయహి ॥౬౬॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయపాద ఊర్ధ్వలోకవర్ణనేఽర్చిరాదికథనంనామతృతీయోఽధ్యాయః॥

ఉత్తీర్యవిరజాంబ్రహ్మన్ రజోనిర్ధూయవైష్ణవః । స్నానేనస్నై సుమతిమానశ్వత్థముపయాతిహి ॥ ౧ ॥ తత్రాశ్వత్థతరుచ్ఛాయామా శ్రితాయేత్యామానవాః । తేషాంపాణితలైఃస్పృష్టః క్షాళితాశేషవాస నః ॥ ౨ ॥ సూక్ష్మదేహంపరిత్యజ్యసూర్యకోటిసమప్రభం । శరీరందివ్య మాసాద్యభాతిచారుచతుర్భుజం ॥3॥ శంఖచక్రగదాపద్మదివ్యాయు ధవిరాజితం । పీతాంబరంఘనశ్యామంస్ఫురన్మకరకుండలం ॥౪॥ గర్భ జన్మజరానాశవర్జితం దేహముద్వహన్ । అతీతమానకోపాదిక్షుత్పిపా సాదివిగ్రహః ॥ ౫ ॥ రాగద్వేషాదికంసర్వమహంతామమతేతథా । అనాదివిషయాస్వాదవాసనాభిరుచింతథా ॥ ౬ ॥ భయంచసకలంహి త్వాలావణ్యాదిగుణాన్వితః । దివ్యయౌవనమాధుర్యకల్యాణాదిగుణాన్వి తః ॥ ౭ ॥ శుద్ధసత్త్వాత్మకోభూత్వాభగవత్పార్షదోత్తమః । అమాన వాన్నమస్కృత్యతథాకృత్వాప్రదక్షిణం ॥౮॥ తేషామనుజ్ఞయాబ్రహ్మన్ తతోయాతిసమాహితః । గత్వాయోజనలక్షంతదూర్ధ్వమాయాతి పాదపః ॥౯॥ మహార్జునేతివిఖ్యాతో విద్ధిషష్టిశతానిచ।విస్తారోఽస్యమ హాభాగవ్యాప్నతిలక్షయోజనా ॥ ౧౦ ॥ తన్మూలెపురుషోనీలమేఘ శోభశ్చతుర్భుజః । తందృష్ట్వాపుండరీకాక్షం ప్రణిపత్యశుభావహం॥ ౧౧ ॥ దివ్యాన్ వై పురుషానన్యాన్ భక్త్యాదృష్ట్వాత్వమానవాన్। తేషా మాజ్ఞాముపాదాయపంచాశద్యోజనానితు ॥౧౨॥ యాతితత్రనదీమేకాం శతయోజనవిస్తృతాం । అప్రాకృతజలాందివ్యాం స్నానమాత్రేణ చేతసి ॥ ౧౩ ॥ జ్ఞానముత్పద్యతేబ్రహ్మన్నైకాత్మ్యాత్మకమధోక్షజె। తత్తీరే

మూర్తిమానేకఃపురుషోనిజతేజసా ॥ ౧౪ ॥ జ్ఞానముద్బోధయన్నా
స్తేతందృష్ట్వాశతయోజనం। యాతిమార్గంతతస్త్వేకలక్షవింశతివాపు
నః ॥ ౧౫ ॥ యోజనానాంచవిస్తారేలక్ష్మీపద్మసరఃస్థితం । తత్తీరేతిల
వృక్షోఽత్రిలక్షయోజనమున్నతః ॥ ౧౬ ॥ పంచాశద్యోజనాయా
మోమద్విభూతితయాస్థితః । తత్సంబంధాత్ప్రసిద్ధేయంతిలపుష్కరిణీపు
నః ॥ ౧౭ ॥ తస్యాస్తీరంసమాసాద్యస్నాత్వాతత్రవిశేషతః । సుఖరూపో
హిభవతినిరవద్యతయాస్థితః ॥ ౧౮ ॥ తచ్ఛాయామాశ్రితస్యాశువైకుం
ఠపరిచారికాః । నేతుమాయాంతిబహుశో దివ్యాభరణభూషితాః
॥ ౧౯ ॥ దివ్యస్త్రియోరత్నదండచామరోజ్జ్వలపాణయః । శతశోరత్న
దండోద్యదాతపత్రలసత్కరాః ॥ ౨౦ ॥ నర్తక్యశ్శతశస్తత్రగాయకా
వాదకాస్తథా । దీపకాలంకృతారామామాల్యగంధానులేపనాః॥ ౨౧॥
శతంమాలాకరానార్యోవాసోహస్తాశ్శతంతథా।చూర్ణాంజనాదర్శకరా
యువత్యశ్శతశోఽన్వయుః ॥ ౨౨ ॥ స్తువంత్యగ్రేప్రనృత్యంత్యోనమం
త్యశ్శతశోఽబలాః । గృహీత్వాసర్వసంభారాన్ హేమకుంభపురస్కృ
తాన్ ॥ ౨౩ ॥ శ్రీచూర్ణలాజపుష్పాణిదివ్యవాద్యాన్యనేకశః। ఘంటా
దుందుభినిర్ఘోషైఃపూరయంత్యోదిశోదశ ॥ ౨౪ ॥ ధ్వజైఃపతాకావ
టైశ్ఛాదయంత్యోదివాకరం । త్రయోదశసహస్రాణి రూపయౌవన
మండితాః ॥ ౨౫ ॥ వికిరంతికరాంభోజైః కుసుమానిముదాన్వితాః ।
సహస్రసామనిపదంకుర్వంత్యోదివ్యయోషితః ॥ ౨౬ ॥ ప్రబంధాన్ని
జగుఃస్వామికీర్తికర్పూరశాలినః । ఆగతాస్తత్రపురుషాదివ్యరూపధరా
స్సురాః ॥ ౨౭ ॥ రమ్యాదశసహస్రాణివిమానముపనీయచ । ముక్తాదా
మలసద్వారంకింకిణీరావరంజితం ॥ ౨౮ ॥ స్ఫురత్పతాకమూర్ధన్యం
మాణిక్యస్తంభమండితం । దివ్యాస్తరణసంపన్నంసంగీతధ్వనిమోదితం
॥ ౨౯ ॥ ఛత్రచామరసంచారచారుసింహాసనోజ్జ్వలం । ఆగతోహరిణా
దిష్టోగరుడోభగవత్ప్రియః ॥ ౩౦ ॥ సంవేష్టితోవిమానానాంసహస్రై
ర్ఘనభాస్వరైః। ప్రేషితాఃపరమప్రీత్యామూలాచరణశక్తయః ॥ ౩౧॥

మహాదేవ్యామహాలక్ష్మ్యాశ్శ్రియశ్చోత్పలగంధయః । తిలపుష్కరిణీ
తీరేస్థితంవృక్షసమాశ్రయం ॥ ౩౨ ॥ ముక్తాత్మానమ్మహాత్మానంప్రవాసా
దాగతంపునః । తాపత్రయమహాజ్వాలాసంతప్తంకోటిజన్మభిః ॥ ౩౩ ॥
జనన్యఇవ తాస్త్వైనమారోగ్యస్నానమానయన్ । తమభ్యషించన్వస్త్రా
ణిదివ్యానిప్రదదుఃపునః ॥ ౩౪ ॥ లింపంత్యంగంసురభిణాగంధేనప్రమదో
త్తమాః । విభూషాలంక్రియాభిస్తంమాల్యైరాకీర్యసర్వతః ॥ ౩౫ ॥
దాసపట్టాభిషేకంతాస్సంచక్రుఃకృతమంగళాః । నీరాజయంత్యఃకర్పూర
వర్తిభిర్జయనిస్వనైః ॥ ౩౬ ॥ పుష్పకోపరిసంస్థాప్యకృత్వావాద్యధ్వ
నింముహుః ॥ కృతానిచోజ్జగుశ్చాస్యప్రబంధైశ్శృణుతానిహి ॥ ౩౭ ॥
ధన్యోఽయమత్యజత్స్నేహమనాత్మనివిగర్హితే । మమత్వంవనితా
పుత్రధనోపకరణేషుచ ॥ ౩౮ ॥ మాయామాత్రమిదంజ్ఞాత్వాగంధర్వ
నగరోపమం । అతిదుస్త్యజమేతస్మిన్లోకేవిషయసేవనం ॥ ౩౯ ।
తృణీకృత్యహరౌస్నేహమపూర్వంసంప్రవర్తయన్ । సులభోవాయుసం
రోధస్సులభంవహ్నివర్తనం ॥ ౪౦ ॥ సముద్రతరణంస్వల్పంనేంద్రియా
ణాంవినిర్జయః । ఆత్మానంభగవచ్ఛేషందాసమ్మత్వాగతైషణః ॥౪౧॥
కైంకర్యవృత్తింసంసాధ్యసమాయాతిహరేఃపదం । నకర్మిణాంగతిశ్చై
షాయోగినాంన్యాసినాంతథా ॥ ౪౨ ॥ కింకరాణాంగతిశ్చైషాపరమై
కాంతినామ్మతా । భిత్వాచాండమతీత్యాసౌప్రధానమ్మూలకారణం॥
౪౩ ॥ శూరోఽయమకరోదాశుచాత్మానమతిథింహరేః । ఏవంస్తు
తింసమాకర్ణ్యభగవత్పార్షదైఃకృతాం ॥ ౪౪ ॥ వైకుంఠద్వారసా
మీప్యంగతవాన్ప్రేమసంప్లుతః । అపశ్యద్ధేమసంబద్ధగోపురాణిచపఙ్క్తి
శః ॥ ౪౫ ॥ విలసన్ముక్తసోపానపఙ్క్తిప్రాకారవైభవాన్ । స్ఫూర్జ
త్సౌధాగ్రసంబద్ధపతాకాచేలనర్తకాన్ ॥ ౪౬ ॥ రణద్ఘంటారవాకీర్ణ
సుధాద్యోతిగృహాల్లసత్ । ఆగచ్ఛాగచ్ఛభద్రంతేబ్రువతఃకరసం
జ్ఞయా ॥ ౪౭ ॥ అపశ్యద్వ్యష్టికాసూచ్చైఃపంజరస్థవిహఙ్గమాన్ । ప్రవిశ్య
తత్పరద్వారంమణివేద్యుల్లసత్ప్రభం ॥౪౮॥ వైకుంఠనగరాయేతిసమ్య

స్కృత్యస్థితో౽భవత్ । ముడిముండాదివిఖ్యాతాః శ్రీదివ్యపురుషాః పు రః॥౪౯॥ విలోక్య ప్రణతింకృత్వా విశ్వస్తహృదయస్మన్నైత్యత। అనేకలతాప్రాకా రానుద్యానానివనానిచ ॥ ౫౦ ॥ ముక్తాగుచ్ఛలసచ్ఛాయా మండ పానిసహస్రశః । తోరణానివిచిత్రాణి హేమసింహాసనానిచ ॥ ౫౧ ॥ కేళిసద్మప్రపతోళీషువిచచారతతోభ్రమన్ । కోటియోజనమాగత్యామ హాప్రాకారమైక్షత ॥ ౫౨ ॥ రూప్యప్రాకారమప్యేకం ప్రవాళాఖ్యంతతః పరం । నవరత్నాఖ్యమప్యన్యం మాణిక్యాఖ్యమనంతరం॥౫౩॥ అసంతా ఇతిచాఖ్యాతాస్సహస్రభవనాంతరాః* । గోపురద్వారదేశేషు ప్రాకారా స్సంతిభూయశః॥౫౪॥ తద్ద్వారేషుస్థితాబ్రహ్మన్ పురుషాశ్చంద్రవర్చసః। శుద్ధసత్త్వమయాస్సర్వే త్రికాలజ్ఞాహరిప్రియాః ॥ ౫౫ ॥ విశ్వసృష్ట్యా దికాంలీలాంజానంతఃపరమాత్మనః।సర్వంకర్తుంసమర్థాస్తేప్రసాదాత్సర్వ గాశ్చతే ॥ ౫౬ ॥ తాన్నమస్కృత్యవీధీషుప్రవిష్టఃకోటియోజనం । త స్తదాపునశ్చాన్యైః పార్షదాస్సముపస్థితాః ॥ ౫౭ ॥ మహార్హవస్త్రాలం కారాలంకృతాఃకుంభపాణయః । హేమపాత్రగతానేకసంభారపరిపూరి తాః ॥ ౫౮ ॥ మంగళారాత్రిధూపాదీన్ కుర్వంతోజయనిస్వనైః । ఆశీ భిర్వర్ధయంతో౽న్యే స్తువంతః స్తుతిభిఃపరే ॥ ౫౯ ॥ గాయంతశ్చప్ర నృత్యంతః ప్రణమంతస్సహస్రశః। తదావిష్వక్సేనముఖాః పార్షదాః ప్రవ రాహరేః ॥ ౬౦ ॥ సింహాసనేసమారోప్యపాత్రే హేమమయేశుభే । సం సాధితోదకైర్గంధైఃపాదప్రక్షాళనంతతః ॥ ౬౧ ॥ కుర్వంతివనితాభిశ్చ వయంధన్యాఇతిధ్వనిం । దివ్యానులేపనాద్యైశ్చధూపదీపాన్నభోజనైః ॥ ౬౨ ॥ సత్కృత్యపాదతీర్థేనహృత్వాత్మానమభిషిచ్యచ । నిన్యుస్సౌవర్ణ మభూభాగేపర్యంకేసన్నివేశ్యతం ॥౬3॥ పాదసంవాహనంచక్రుర్భార్య యాగతమత్సరాః। పునస్సపుష్పకంభక్తంసత్కృతంసాధుచర్యయా ॥౬౪॥ మణిమండపసామీప్యంప్రాపయామాసురుత్సుకాః । సతస్మాదవతీర్యా

శుసాష్టాంగంధరణీంస్పృశేత్ ॥ ౭౫ ॥ ఆనందమయదివ్యాయరత్నమండ
పకాయచ । నమఇత్యనువాకేనస్థిత్వాస్తదవలోకయేత్ ॥౭౬॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంతృతీయపాదేమ
ణిమండపసమీపప్రాప్తికథనంనామచతుర్థోఽధ్యాయః

శ్రీభగవానువాచ । దేదీప్యమానమణినిర్మితవేదికాయాం స్తం
భాలసంతినవకామమయాస్సమంతాత్ । యేషామసీమరజనీశమయూ
ఖజాలైర్జీవంతిసజ్జనవిలోచనసచ్చకోరాః ॥ ౧ ॥ సంకల్పకల్పితవిచిత్ర
మణిప్రవేశసోపానపఙ్క్తివిగళద్ద్యుమణిప్రకాశాః । కుర్వంతివజ్రఖచితా
జిరదర్పణాంతస్సంస్పృశ్యదివ్యవసనాస్తరణోపమానం ॥ ౨ ॥ ఆరామ
మండపశిఖాశ్రితవారిపాత విచ్ఛిన్నపీవరకణ బృందమనూనసృష్టాః ।
పుష్పైః కిరంతఇవమండపపాదమూలం విష్వగ్విముగ్ధజలయంత్రచయాల
సంతి ॥ 3 ॥ మందారపాదపపరాగవిముక్తమత్తభృంగావళీవిగతజాతర
తిప్రభేదైః । సంసేవితంచలతిచాప్సుమరాళమాలామంజీరనిస్వనచయైః
పరితోవిగీతం ॥ ౪ ॥ నృత్యంతిదివ్యవనితాఃపరితోనిబద్ధరత్నావళీలలిత
భాస్వరవేదికాసు । తన్మధ్యహాసపరిపేశలవక్త్రచంద్రదీపియామగానపరి
పాలితకురంగశాబాః ॥ ౫ ॥ యత్రామలస్ఫటికబద్ధతటోపకణ్ఠప్రకాసా
రఫుల్లకమలోత్థితరేణుజాలైః । ఆబద్ధవర్తికమహోజ్జ్వరకేళిసద్మసద్భ
క్తిరంతరతులాంవివశంకరోతి ॥ ౬ ॥ యత్రేందుకాంతమణినిర్గతని
ర్ఝరాణామారావపూరితసుధాసితసౌధమూర్ధ్ని । సంబద్ధదృష్టిగత
యశ్శిఖినాంకలాపానిర్ఘూర్ణితపుచ్ఛనివహాఃపరితస్స్ఫురంతి ॥ ౭ ॥ య
త్రేందిరాళినివహాలలితంలతాసు భృంగాంగనాభిరభిచుంబితవక్త్రబిం
బాః । చిన్వంతిపుష్పసుఫలానిహరేఃప్రియాణాముగ్ధాననద్యుతినివేశిత
బింబబుద్ధ్యా ॥ ౮ ॥ యత్రేంద్రిరారుచిరకేళిగృహోపవిష్టప్రేమసం
కులనిశస్వరశారికాణాం । ముగ్ధప్రలాపవ్యాకృతమానసముస్మితానాంస్వ
యోషితామతులహాసకలాభవంతి॥౯॥ యత్రప్రవృత్తరసకేళివిముక్త

ముష్టికర్పూరపాంసుపరిమగ్నపదోరుభీత్యా। సమ్మార్జయంతిఖలు కేళి
గృహాణిముగ్ధాఃసత్పాణిపంకజవశైరసకృత్ప్రియాగత్యః ॥౧౦॥ సత్పద్మ
రాగఘటితాయుతకేళిసద్మదేదీప్యమానఫలకానిమలీమసాని । విజ్ఞాయ
బాష్పపవనైః పరిమార్జయంతి చేలాంచలైః ప్రతిదినంవనితానరేణ్వాః ॥
౧౧ ॥ స్వైరంలవాలఘనసారరజఃప్రరూఢముక్తాలతాస్తబకరాజవిభూ
తియశ్చ । నీలాశ్మబద్ధధరణీప్రతిబింబజాలైర్వ్యోమాంగణంచరమ
యంతివధూముఖాని ॥ ౧౨ ॥ నృత్యంతియత్రవలభీషుగవాక్షధూమ
ధారామవేక్ష్యశిఖినోఽంబుదలబ్ధసౌఖ్యాః । తత్రప్రవిష్టవనితాక్షికటా
క్షపాతపీయూషసృష్టిసుఖితాస్స్వరసంపదాభిః ॥ ౧౩ ॥ ఆకారయంతి
పథికాన్నళినీనిబద్ధవిన్యాసవలీనతులగంధబహుప్రచారైః । రథ్యామసృ
ష్టనవచంద్రకచందనానాంసేకాశ్చకాననపదానివిభావయంతః ॥౧౪॥ ము
గ్ధాంగనాభిరరవిందవిలోచనాభిర్నిర్మల్లమల్లికుసుమోత్సవసంకులాభిః।
మందస్మితోజ్జ్వలసుధామధురాధరాభిర్గాయంతి దివ్యపురుషాశ్చరితా
నియత్నాః।౧౫।సద్రత్ననిర్మితనవోచ్చవికేతతుంగశృంగాటకేషుదివసప్రద్యు
తిభాస్కురేషు।ఆందోళనానికుసుమానిలలోలితాని సంసేవితానిజలయం
త్రకశాంబుసేవ్యైః ॥౧౬॥ పారావతాన్యభృతసారసచక్రవాకదాత్యూహ
హంసశుకవంజులవాగ్విలాసైః। ఘుష్టానిపేశలమృగలోచనమాలికాభిః
పుష్టానిచంద్రమృగనాభిసువాసితాని।౧౭। వాసంతికానవకుళోత్పలకదంబ
నాగమందారచంపకసాలతమాలపుష్పైః। ఆస్తీర్ణకుంజభవనోదరవేది
కాసుచాందోళనానిమధుమాధవసంశ్రితాని ॥ ౧౮ ॥ రంభాజరౌజలజ
పల్లవతల్పరమ్యేమందానిలోఽస్యఘనసారవితానవీజీ । బంధప్రియామా
ణమధుపాటలికింనరీగామాంరావముష్టహృదయావనితాస్స్వనంతి ॥౧౯॥
ఉత్ఫుల్లపంకజవనేవిమలాంబురాశౌపున్నిద్రపద్మపులినేమలాసఖీనాం ।
స్నానావగాహనసముచ్ఛలకింకిణీనాంనాదావిహంగమవరైర్ద్విగుణీభవం
తి ॥ ౨౦ ॥ ఆమోదయన్పరమకుత్పరిచారికేవకాంతాలకాంతధృత
పర్యుషితాబ్జరేణూన్ । నిధూర్నయ సంగమయుతిప్రసభంప్రభాతే

వ్యామలామరమహీరుహచూర్ణపూగం ॥ ౨౧ ॥ ఆబద్ధముక్తికమ
నోహారలోలమాలాసంశోభిజాలవదనేషుపురాంగనానాం । వారా
మివాంతరితకుంజకులానిభాంతి కల్లోలరాజిషుముఖానిసకుంకుమాని ॥
౨౨ అత్యుచ్చసౌధశిఖరోద్గతవల్లరీణాంవాతావధూతకుసుమానిపతం
తిభూయః । విస్తీర్ణరేణుపటవాసపటావృతానాముత్కీర్ణలాజనికరా
ఇవసుందరీణాం ॥ ౨౩ ॥ వైకుంఠనాథవదనామృతసేకరూఢ ప్రేమా
రుణామలపలాశమనోంఘ్రిపాణాం । సధ్యానరమ్యకలఫాలగతేంగితా
నాంపద్మాసనానివిలసంతిమునీశ్వరాణాం ॥ ౨౪ ॥ పత్యుఃప్రసాదసమ
వాప్తసమానభావాభాస్వత్కిశోరవయసోమదనంక్షిపంతః ॥ నృత్యత్క
పోలతటకుండలకాంతిభాజోభక్త్యాభజంతిభగవచ్చరణారవిందే ॥ ౨౫॥
కోటేంసుసుందరమధుస్మితవీక్షణేషువిక్షేపకక్షణరసాక్షమచిత్తవృత్త్యా ।
నాన్యస్మ్రనాగపిసమానసుఖంభజంతి వైకుంఠవైభవకృతంపురుషోత్తమ
స్య ॥ ౨౬ ॥ యద్యప్యశేషవినివృత్తభవప్రవాహావేదాంతనీరవిరజా
హృతవాసనాశ్చ । సంప్రాప్తనిత్యనిరపాయనిజాత్మలాభాలాభాయనైవ
గణయంతి వినాత్మదాస్యం ॥ ౨౭ ॥ అప్రాకృతామలశరీరగృహాంగణా
దిభోగానకుంఠవిభవానపితత్ప్రసాదాత్ । ఏకాంతినోనగణయంతిహరేః
ప్రపన్నాఃప్రాప్తానపిప్రభుపదాబ్జమృతేకదాపి ॥ ౨౮ ॥ సంకల్పితస్సపది
యస్యసురాఃప్రయాంతికామాభవంతిసఫలాస్సకలాఃక్షణేన । జానాతి
సర్వహృదయానివిముక్తమాయోనాలంబతేతదపిసౌఖ్యమఖండభక్తిః ॥
౨౯ ॥ భక్త్యైవచైనముపతిష్ఠతిదివ్యలోకోభక్త్యైవచైనముపతిష్ఠతిచా
త్మభావః । భక్త్యైవచాస్యభగవద్వదనామృతాప్తిర్యస్యాఃపరంకిమపిగ
మ్యతయానచాస్తి ॥ ౩౦ ॥ సర్వావధిస్సకలసాధనసిద్ధిహేతుస్స్వాత్మా
శ్రయఃపరమసాధ్యతమశ్చిదాత్మా । తస్యాంఘ్రిపంకజమపోహ్యకమాశ్ర
యామఇత్యాత్మసౌఖ్యముతభూతిసుఖంనయాంతి ॥ ౩౧ ॥ యచ్ఛేష
భూతమఖిలంచిదచిచ్ఛరీరంయోఽంతర్గతోయమయతిస్వయమేవస
ర్వం।నిత్యంవిముక్తమథబద్ధమనుప్రవిశ్యజీవంసమేజయతిసర్వగుణస్సవిత

త్రః ॥ ౩౨ ॥ కస్మాన్వ్రశ్రయంసమవహాయతదాశ్రితేషుతత్తుల్యతామను విధాయరతింవిదధ్యాత్ । చాంద్రీంసుధామిహదివాకరరశ్మితప్తస్సంత్య జ్యసంశ్రయతికోహిమరీచికాంభః ॥౩౩॥ తస్యాద్ధరేః ప్రియతమాః కృప యాగృహీతానిశ్చిత్యచైవమిదమేకమనర్థహేతుం । కైవల్యమైశ్వరప దంజహతస్తదంఘ్రిరాజీవముక్తమనసోరసికాభవంతి ॥ ౩౪ ॥ తత్రేంది రాభవనభవ్యసుగంధలుబ్ధమత్తాళిజుష్టతులసీకుసుమప్రవాళైః । సప్రేమ నిర్గళితవిలోచనవారిధారాః పాదావలంబివనదామగుణాంస్సృజంతి ॥౩౫॥ దోర్దండసంభృతదరారిగదారవిందదివ్యాంబరస్రగనులేపనలబ్ధశోభాః। నీరాజనాయధృతచంద్రకవర్తి హస్తాన్యక్రృత్యభోగనివహాఃవిలసంతి తత్ర ॥ ౩౬ ॥ చూడీకృతామరమహీరుహపుష్పసారాః స్వచ్ఛదత్తదండచ లచామరముద్వహంతః । శ్రీరంగవిష్టరమహీమభిమండయంతఆషోడశా బ్దవయసః పరితశ్చలంతి ॥ ౩౭ ॥ మందస్మితోజ్జ్వలముఖాబ్జవిలోలచారు స్నిగ్ధాలకాపహృతసాళినవాంబుజాభాః । భాస్వత్కిరీటవరదీప్తివిదీపితా శాశ్శ్రీకాంతకాంతవదనంపరివీజయంతి ॥౩౮॥ ఆలోలకుండలవిభూషి తగండమూలాశ్శ్రీశానురాగపులకీకృతదివ్యదేహాః । శ్రీకాంతకాంత గుణకీర్తనజాతమోదాఉచ్చస్వరేణజయశబ్దముదీరయంతి ॥౩౯॥ వా చామగోచరమనంతవిభూతిపూర్ణమానందధామ భగవత్పదమద్వితీ యం।తస్యైకదేశభువినిర్మితకోటికోటిబ్రహ్మాండభాండనివహాంసగతో దదర్శ ॥ ౪౦ ॥ ధ్యానాత్పరంసకలదేవమునీశ్వరాణాంవిష్ణోఃపరంపదమి దంసనకాదయోఽపి । నాయాంతియత్రమనసాపిభవాదృశానాంచేతాం సియావదధికారమవస్థితానాం ॥ ౪౧ ॥ యంప్రాప్యనైవపునరేతిసమ స్తచేతకామార్జనార్దనపదాంబుజదత్తచిత్తః । అంతేత్వమప్యతి నిదేశకరోఽభ్యుపైషిబ్రహ్మన్నశేషనిజలోకగతైర్మునీంద్రైః ॥ ౪౨ ॥ ఏవంవిలోక్యభగవత్పదమద్వితీయం భక్త్యాఽచిరాత్పినమునిత్యవిము క్తవర్గైః । నోశాంతిమేతివదనేందువిముగ్ధహాససంవీక్షణామృతమ్ప తెపరమప్రపన్నః ॥ ౪౩ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంతృతీయపాదే
ముక్తిమంటపదర్శనంనామపంచమోఽధ్యాయః ।

శ్రీనారాయణఉవాచ । బ్రహ్మన్నయంప్రియతమస్త్వత్తోఽపి
మమసమ్మతః । సద్యోమామేతికల్యాం తేత్వమధ్యేషిజన్మైస్సహ ॥ ౧ ॥
భక్తిమంటపమాసాద్యవిలోక్యాచార్యభాషితం । సాక్షాదానందపూ
ర్ణాక్షోధన్యోఽహమితిమన్యతే ॥ ౨ ॥ సర్వకారణయోగాఖ్యపీఠప
ద్మమనిందితం। తత్త్వజ్ఞానబలైశ్వర్యశక్తిభిః పరిసేవితం ॥ ౩ ॥ చామరాం
దోళితకరావిమలాద్యానవత్రియః । దళాష్టకేకర్ణికాయాంలోకప
ద్మస్యసంస్థితాః ॥ ౪ ॥ అనుగ్రహారమాభిన్నాకర్ణికాయాంశ్రియాసహ
అనంతాసనసంవిష్టాతత్రైనంతంవిచింతయేత్ ॥ ౫ ॥ అనేకచంద్రసంకా
శశీతలాంగోవరద్యుతిః । నీలాంబరోగుణాంభోధిః కౌతుకీకౌతుకప్రియః
॥ ౬ ॥ సహస్రవదనోభూత్వావైకుంఠేశముఖచ్ఛవిం । విలోకయతిజిహ్వా
భిర్లేఢ్యంగానిసర్వతః ॥ ౭ ॥ వదనాంభోజవిగళచ్ఛిశిరామోదవాయు
భిః । సుఖయత్యధికంప్రేమ్ణాభగవంతంరమాయుతం ॥ ౮ ॥ స్వస్యదేహం
త్రివలయంకృత్వాసింహాసనంభవేత్ । దీర్ఘమానేనకధితంద్వాత్రింశ
ల్లక్షయోజనం ॥ ౯ ॥ ఉన్నతందశలక్షేణవింశల్లక్షేణవిస్తృతం । సహ
స్రసూర్యసంకాశంఫణామణివిరాజితం ॥ ౧౦ ॥ తస్యోపరిమహైశ్వర్యస్యస
ర్వకారణకారణం । భూత్వాసమాస్తకామోపిసంస్థితోరమయాసహ ॥
౧౧ ॥ దక్షిణేచమహాలక్ష్మీస్తస్యపార్శ్వేద్వితీయకే । భూనీళెసంస్థితే
దేవస్తత్రతత్రవిరాజితః ॥ ౧౨ ॥ వాత్సల్యజలధిశ్శ్రీమాన్కల్యాణాది
గుణాన్వితః । నియోజయతిచానేతుంముక్తాత్మానంస్వపార్షదాన్ ॥
౧౩ ॥ సేనాపతింనిత్యవర్గంసాయుధావరణాన్వితం । తథాచపరివారం
స్వంలక్ష్మీదేవీన్యవేదయత్ ॥ ౧౪ ॥ వేదాంతబాధవిజ్ఞాతతత్త్వస్సాత్త్వి
తసంమతః । అనన్యసాధనోభూత్వాతథాఽనన్యప్రయోజనః ॥ ౧౫ ॥ త
త్రైవానన్యసంబంధోభక్తోఽయంహ్యవయోవరః । సమానేయన్న

మారాధ్యకూపదీపాక్షతాదిభిః ॥ ౧౬ ॥ ఏవంప్రబోధితాస్తేతునిత్యావై
కుంఠపార్షదాః। దివ్యాప్సరోభిస్సంయుక్తామంగళద్రవ్యపాణయః॥౧౭॥
ధ్వజైఃపతాకావళిభిర్వీణామురజవాదనైః । లాజదూర్వాక్షతధరైస్సు
గంధద్రవ్యభాజనైః ॥ ౧౮ ॥ ఉపాజగ్ముఃస్థితంద్వారేమండపస్యజయస్వ
నైః । ఆతిథ్యంప్రదదుస్తస్మైముక్తాయామితవర్చసె ॥ ౧౯ ॥ సచభ
క్తాకృతాతిథ్యానాజ్ఞయాస్యేతరానపి । ప్రణనామమహానందసంకులా
త్మాకృతాంజలిః ॥ ౨౦ ॥ పునస్తంయోజయామాసుర్దివ్యపీఠేముదా
తదా । భగవాన్పుండరీకాక్షస్సముద్రఇవపర్వణి ॥ ౨౧ ॥ ముక్తంచం
ద్రమివాలోక్యనమహాన్స్వాత్మనిప్రభుః । అంకేచకారవిశ్వాత్మాదీ
ర్ఘదుఃఖాపనుత్తయె ॥ ౨౨ ॥ స్వశేషభూతంసుముఖందూరదేశాదుపా
గతం । ఆత్మార్థంముక్తసర్వస్వంస్వస్మిన్సర్వస్వమానినం ॥ ౨౩ ॥
విజ్ఞాతస్వాత్మసంబంధప్రేమాతిశయసంప్లుతం। ప్రియంధీరమ్మహాశూరం
సుపుత్రమివసస్వజె ॥ ౨౪ ॥ అంకేనివేశితంభూయఃప్రేమసంభిన్నలోచ
నం । స్వసమానవయోవేషరూపలావణ్యభూషితం ॥ ౨౫ ॥ బభాషేభ
గవాన్కోసికస్యాసికమలేక్షణ । ఏవం పృష్టస్తదాప్రాహబ్రహ్మాస్మీతి
నసంశయః ॥ ౨౬ ॥ బ్రహ్మత్వంకెనతోయస్మాత్త్వంశేషోఽసీతికేశవః।
అహంవిశేషణీభూతోవిశేష్యస్త్వమసిప్రభో ॥ ౨౭ ॥ త్వయావినాన
మేనాథసంస్థితిహీనమనాగపి । త్వమ్మేసంధారకస్స్వామీప్రేరకస్సర్వ
బుద్ధిదః ॥ ౨౮ ॥ అతోబ్రహ్మాహమస్మీతివిజ్ఞాతంగురువాక్యతః । తన్నై
వాస్మితన్నైవాస్మితన్నైవాస్మీతినిశ్చితం ॥ ౨౯ ॥ వత్సైకస్మాన్నసంప్రా
ప్తఃకింకుర్వన్భువిసంస్థితః। నానాప్రాకృతదేహేనసంబద్ధఃకేనహేతునా॥
30 ॥ త్వచ్ఛేషతాంపరిత్యజ్యదేహోఽహమితిమందధీః । అంతర్గతమ
హంత్వాంచనావిదంపురుషోత్తమం ॥౩౧॥ యమాత్మానమ్మన్యమా
నస్తస్యచాన్నేనసంస్థితిః। అహమమన్నయోజాతోహ్యన్నార్థంకృతవాన్
గతిం॥ 3౨॥ భోగ్యమన్నంశరీరంచమత్వాత్వత్తఃపరాఙ్ముఖః।తచ్చింతయా
గతస్స్వార్థాత్కినాశవశగోఽభవం ॥ 33 ॥ స్త్రీభిభోగంకృతవాన్స్వా

థత్వద్దాస్యరసవిచ్యుతః । తేనాహందుఃఖజాలేనసంవృతఃకమలాపతే ॥
౩౪ । కుతశ్శ్రీమదపృష్టానాంరోచతేభగవత్కథా । యథాహివిషదుష్ట
స్యశర్కరాకటుకాయతే ॥ ౩౫ ॥ కాచకామలదోషేణశంఖఃపీతఃప్రతీ
యతే । అంతర్గతస్తథాత్వంచప్రాకృతైర్నావలోక్యసే ॥ ౩౬ ॥ మ
యాఽవమానితస్స్వాత్మానుర్మ్యానాసీతతంద్రిణా । తేనాహంనరకాఖాత
మభోజ్యంయాతనామయం ॥ ౩౭ ॥ భ్రమన్ననేకజన్మానినసౌఖ్యంలబ్ధ
వాన్క్వచిత్ । అథఊర్ధ్వావరోహేణఖేదజాలముపాగతః ॥ ౩౮ ॥
వత్సలత్వాత్కథమ్ముక్తోఘోరసంసారసాగరాత్ । మాయారశనయాబద్ధ
స్త్రిగుణ్యాసుదృఢతరయా ॥ ౩౯ ॥ భగవంస్తవనిర్హేతుదయ
యాగతబంధనః । ఉత్తీర్ణోఽస్మిభవాంభోధిందుస్తరంత్వత్కృపాం
వినా ॥ ౪౦ ॥ కరిష్యేచరణద్వంద్వేకైంకర్యందేవకేవలం । దా
సభూతస్తవైవాస్మిసర్వావస్థాసుమాధవ ॥ ౪౧ ॥ దాస్యమేవస్వరూ
పమ్మేతత్త్యక్త్వాబంధనంగతః । దాస్యభావనయాభూయోభావయన్
దాసతాంనిజాం ॥ ౪౨ ॥ ప్రాకృతంయోగముత్సృజ్య భవత్సేవాను
రూపకం । సంప్రాప్తోఽస్మినిజంరూపంనిర్గుణంప్రకృతేఃపరం॥౪౩॥ జ
నోఽయంనిర్గుణత్వాత్తునిర్గుణంసముపైతిహి । అతోఽహంని
ర్గుణందాస్యంకరిష్యేనిర్గుణఃప్రభో ॥ ౪౪ ॥ ఏవంవినిశ్చయంశ్రుత్వా
త్యక్త్వైశ్వర్యస్యసర్వతః । ముక్తకైవల్యభావస్యప్రపన్నస్యమహామతే ॥
౪౫ ॥ ఆపిశ్చకారవదనోల్లాసమంతిమసత్ఫలం । ప్రాప్యేషుపరమం
ప్రాప్యంభోగ్యేషుపరమంమతం ॥ ౪౬ ॥ నాతః పరంకృపావిష్ణోర్ముఖో
ల్లాసోఽవధిస్స్మృతః। ఏతదంతస్సమామ్నాయోబ్రహ్మాంతైర్వ్యాహృతో
మయా ॥ ౪౭ ॥ బ్రహ్మాంతైస్సృష్టివ్యాపారమంతేనవఫలంపునః । మన్యో
ఽసిత్వంపరమైకాంతీభూత్వామాముపయాస్యసి ॥ ౪౮ ॥ అహమేకాంతి
నోఽస్మ్యస్మాన్మహాత్మాసప్రకీర్తితః । తేనైవమమదేశోఽయంసనాథో
జాయతేధ్రువం ॥ ౪౯ ॥ లక్ష్మీర్దేవీతతస్త్వేవంకృపాంకృత్వావ్యలో
కయత్ । పుత్రవత్తముపాఘ్రాయమమార్జముఖపంకజం ॥ ౫౦ ॥ వ

త్వఖిన్నోఽసిభవాబ్ధిశస్సంసారాయతయాత్రయా । ధన్యోఽసిశరణంగత్వాసంప్రాప్తోఽసినిజాస్పదం ॥ ౫౧ ॥ నివసత్వంమహాభాగయథేచ్ఛంపితృవేశ్మని । ఉక్త్వైవమనురాగేణ స్తన్యైనైవాభిషిచ్యతం ॥ ౫౨ ॥ తురుకల్యాణకైంకర్యమావయోరనురూపతః । స్వాధికారందదౌతస్మైముక్త్వాయపరమేశ్వరీ ॥ ౫౩ ॥ పురస్థ్సితుమశక్తంతంరూపలావణ్యధర్షితం । లక్ష్మీన్యర్వేశయత్పశ్చాత్తత్రాపిప్రభయాపునః ॥౫౪॥ ముష్టస్సౌందర్యమాలోక్యజగామశరణంతయోః । కృపయాసంస్థితఃపార్శ్వేనత్వాకృత్వాప్రదక్షిణం ॥ ౫౫ ॥ స్వరూపానందనిర్భిన్నోధన్యోధన్యోహమబ్రవీత్ ।పరబ్రహ్మపదంప్రాప్తోయతోనావర్తతేపునః॥౫౬॥ ఏషతేకథితోబ్రహ్మన్మార్గస్సంవసతేహరేః । గచ్ఛంతివైష్ణవానూనంతద్విష్ణోః పరమంపదం ॥ ౫౭ ॥ అర్చిరాదిగతిశ్చైషావైష్ణవానాంమహామతే । కర్మిణోనైవగచ్ఛంతియోగినోనైవపద్మజ ॥ ౫౮ ॥ పరమైకాంతినాంహ్యేషస్మృతఃపంథానసంశయః। అనేనైవచమార్గేణద్విపరార్ధాయుషఃక్షయే ॥ ౫౯ ॥ మామేష్యసిదేవేశమద్ధర్మనిరతోభవ । తదాజ్ఞయాధృతశ్చైషదాసవేషోమయాద్విజాః ॥ ౬౦ ॥ అనుసంధానసంసిద్ధ్యైద్వయమంత్రధరోఽభవం। భవతామపిశ్రీవిష్ణోరాకాంక్షాయదిదర్శనే ॥ ౬౧ ॥ తదాతత్పాదికంకృత్వాబ్రహ్మాస్మీతివిచింత్యతాం॥ నారాయణోపదిష్టంవోజ్ఞానముక్తంద్విజోత్తమాః ॥ ౬౨ ॥ కింభూయశ్శ్రోతుముత్కంఠావర్తతేభవతాంహృది । అంతర్హితస్తదాదేవశ్శంఖచక్రగదాధరః ॥ ౬౩ ॥ సరహస్యంపరంజ్ఞానముపదిశ్యవిశేషతః ॥ ౬౪ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయపాదే షష్ఠోఽధ్యాయః॥

సమాప్తోఽయంబ్రహ్మనారాయణసంవాదః ॥

మునయ ఊచుః ॥ వయంధన్యావయంధన్యావయంధన్యాఃపితామహ । యేషాంనోభగవాన్సాక్షాదుపదేష్టాఽత్మనఃపదం ॥ ౧ ॥

కింరహస్యంపరంజ్ఞానముపదిశ్యవిశేషతః । నారాయణోగతోబ్రహ్మం
స్తన్మశ్శంసితుమర్హసి ॥ ౨ ॥ శ్రీబ్రహ్మోవాచ ॥ తత్త్వత్రయాత్మ
కంజ్ఞానంరహస్యంధర్మఉచ్యతే । యమలబ్ధ్వానరోనైతియత్పదంకాలవ
ర్జితం ॥ 3 ॥ శ్రుతిస్మృత్యుదితంధర్మంయోనాచరతిమూఢధీః । శు
నస్సమానంపుచ్ఛేనభవాబ్ధింతర్తుమిచ్ఛతి ॥ ౪ ॥ ధర్మమూలమిదంసర్వం
ధర్మమూలంజనార్దనః । ధర్మేణనీయతేతస్మాత్సర్వంమూలంప్రతిమాన
వః ॥ ౫ ॥ అయమేవపరోధర్మోయేనగమ్యోభవేద్ధరిః । యేననప్రాప్య
తేవిష్ణుస్సధర్మోమూలవిచ్యుతః॥౬॥హరిస్సర్వస్వరూపేణసర్వాత్మకతయా
స్థితః అలక్ష్యస్తిష్ఠతేవిప్రాఃప్రాప్యతేతేనసంయుతః ॥౭॥ నతదస్తివినా
యత్స్యాత్తేనభూతంచరాచరం । , అతఃప్రాప్యతరంగమ్యంభోగ్య
మస్తిహరిస్స్వయం ॥ ౮ ॥ బ్రహ్మాదిప్రాప్యతేవిప్రాస్తస్యతస్యస్వ
రూపతః । అనిత్యత్వాత్పదార్థానాంసాప్రాప్తిస్సాధునేరితా ॥౯॥ పనీ
యంసాదికంసర్వమ్మాయాకార్యమశేషతః । ప్రకృతేఃపరిణామోఽయం
సగుణఃకార్యనిర్మితః ॥ ౧౦ ॥ ప్రాకృతానాంచజీవానామత్రైవసుఖరా
శయః । మన్యంతేతేనరాస్తేనహ్యాత్మనోమోహమేవహి ॥ ౧౧ ॥ ప్రా
ప్యంభోగమనంతంచతేనజానత్మునీశ్వరాః। తదర్థమాచరంతీహధర్మానేవ
విశేషతః ॥౧౨॥ ఆద్యాకళేబరంప్రాప్యంజాయాప్రాప్యతయామతా ।
పుత్రఃపౌత్రఃప్రపౌత్రశ్చధనంవిద్యాయశఃకులం ॥ ౧3 ॥ క్షేత్రంసద్మమ
హీరాజ్యంవిజయఃకామకౌతుకం । ప్రతాపోఽవ్యాహతైశ్వర్యంరూప
యౌవనభూతయః ॥ ౧౪ ॥ స్వర్గేదేవాధిపత్యంహిపూజ్యత్వంబలపౌ
రుషం । పరచిత్తజ్ఞతాసత్యసంకల్పస్సర్వతోగతిః ॥ ౧౫ ॥ నిర్ద్వంద్వ
త్వమదీనత్వమిత్యాద్యాముష్మికేంచనః । ప్రాప్యంభోగ్యంచగంతవ్యంమ
న్యంతేబలపౌరుషం ॥ ౧౬ ॥ ప్రకృతేగుణచిత్తేషువిభ్రాంతాస్తథ్యభా
వతః । ఇదంగ్రాహ్యమిదంగ్రాహ్యమితిధావంత్యవస్తుని ॥౧౭॥ ప్రాప్తి
మస్యాపిధర్మేణప్రవదంతిమనీషిణః । అప్రాప్యప్రాప్తిరేవేయంహిత్వా
నిస్సీమమవ్యయం ॥ ౧౮ ॥ నివృత్తిమేవవేదోఽయమాహాస్యగుణావి

చ్యుతేః । తథాప్యనిత్యవస్తూనామనురాగవతామిహ ॥ ౧౯ ॥ సంగోప్య
హ్యాత్మనో మార్గం ప్రవృత్తిమనుశాస్తి హి । బాలానామివ సంగోప్య
మణిం కాచమణిం నృణాం ॥ ౨౦ ॥ ధర్మః ప్రవృత్తిమార్గాఖ్య ఏకో రాజ
సతామసః । నివృత్తిమార్గస్సత్త్వాఖ్యో ద్వితీయో భగవత్ప్రియః ॥ ౨౧ ॥
నారాయణపరో ధర్మస్స చ భాగవతో మతః । జ్ఞానపూర్వస్స భవతి జీవానా
మాత్మశుసిద్ధయే ॥ ౨౨ ॥ ప్రాప్యభోగతయా విష్ణోర్జ్ఞానం జ్ఞానవిదో విదుః ।
సాధ్యసాధనరూపం హి విష్ణురేవేతి వా పునః ॥ ౨౩ ॥ అవిచ్ఛిన్నసుఖం బ్ర
హ్మాదివ్యానంతగుణాస్పదం ॥ సర్వశక్తిమదవ్యక్తం సర్వజ్ఞం సర్వకామదం ॥
౨౪ ॥ తదర్థమేవ కర్తవ్యం సాత్త్వికం ప్రేమవృద్ధయే । ప్రేష్ఠాయ తత్క్రి
యతే వశ్యాత్పరమైకాంతికం హి తత్ ॥ ౨౫ ॥ సాత్త్వికం వైష్ణవం నామ
ప్రాహుః ప్రేమసమృద్ధయే ॥ సాధ్యసాధనభూతోఽయం ప్రతిబంధకనాశ
నః ॥ ౨౬ ॥ ప్రేమోత్తరం తు యత్కర్మ సాక్షాత్తత్ప్రీతికారణం ।
వక్ష్యేఽహం మునయస్తావత్సాత్త్వికం దేహశోధనం ॥ ౨౭ ॥ తత్రాదా
వాహ్నికం కర్మ వైష్ణవోచితముచ్యతే । ఆప్రబోధమ్మహాభాగాః ప్రస్వా
పాంతమశేషతః ॥ ౨౮ ॥ ప్రతిబుధ్య నిశాప్రాంతే హరినామావళీం జపన్ ।
శ్రీగురోశ్చరణాంభోజం చేతసా చింతయన్ముహుః ॥ ౨౯ ॥ స్వరూపం
దివ్యలీలాంచ పార్షదాన్ సపరిచ్ఛదాన్ । విముక్తిమండపం దేవం పద్మ
జాం ప్రణమేద్బుధః ॥ ౩౦ ॥ ప్రపన్నమాత్మనో రూపం ప్రాప్యం కైంకర్య
మచ్యుతం । స్వాతంత్ర్యం స్వామినస్స్వస్య పారతంత్ర్యం విచింతయేత్ ॥
౩౧ ॥ మహాకారుణికం దేవమాత్మానమపకారిణం । స్వామినం విద్యయా
యుక్తమవిద్యానిలయం తథా ॥ ౩౨ ॥ స్వకర్తృత్వం వినిర్ధూయ క
ర్తారమనఘం హరిం । దాస్యం కరిష్యే మనసా వచసా దేహకర్మణా ॥ ౩౩ ॥
దాసోఽహం మనసా చైవ వచసా నైచ్యభావనం । కర్మణా మందిరాలేపసేకా
లంకరణక్రియాః ॥ ౩౪ ॥ నాహమన్యత్కరిష్యామి శ్రీశసంబంధవర్జి
తం । దేహయాత్రామపి హరేర్నైవ సంబంధవర్జితాం ॥ ౩౫ ॥ నాదాన
భావనం వాచా మనసాపి న సంస్పృశే । నాదాపవేషం కృచ్ఛ్రేపి కరిష్యే దీక్షవ

త్సల ॥ ౩౬ ॥ సంసారసర్పభీతోఽహమనన్యశరణోఽభవం । ఇతిసం
కల్ప్యప్రణతాత్మాప్రక్షాళ్యచరణౌముదా ॥ ౩౭ ॥ రాత్రివాసఃపరిత్యజ్య
శుచౌస్వాసనమాత్మనః । పాతయేత్పాత్రచాధారకత్రింప్రకృత్యానమేధ్య
ధః ॥ ౩౮ ॥ ఆచమ్యకేశవాద్యైశ్చభూతశుద్ధించసంస్మరేత్ । శ్రీవైకుం
ఠంపార్షదాంశ్చనిత్యముక్తాన్విచింతయేత్ ॥ ౩౯ ॥ పరంపరాంగురో
స్స్మృత్వాన్యాసధ్యానంవిధాయచ । ప్రజపేన్మంత్రరాజంచద్వయమం
త్రంవిశేషతః ॥ ౪౦ ॥ పఠేచ్చపౌరుషంసూక్తంశ్రీసూక్తంనామకీర్తనం।
మహాపురుషవిద్యాంచదాసోఽహమితిభావయేత్ ॥౪౧॥ దాసోఽహం
స్వామిసేవార్థందేహయాత్రాంవిధానతః । ప్రవర్తయిష్యేసతతంప్రీణా
తుపురుషోత్తమః ॥ ౪౨ ॥ ప్రాగేవసూర్యసందర్శాచ్ఛిరఃప్రావృత్యవా
స॰ । నైరృత్యాంగృహాద్దూరంగచ్ఛేన్మలవిముక్తయే ॥ ౪౩ ॥ అ
యజ్ఞియైస్తృణైశ్ఛన్నాంభూమింసంఛాద్యమేదినీం । నిరుచ్ఛ్వాసోగతా
లాపోమలమూత్రంపరిత్యజేత్ ॥ ౪౪ ॥ దివాసంధ్యాసుకర్ణస్థబ్రహ్మ
సూత్రఉదఙ్ముఖః । కుర్యాన్మూత్రపురీషేతురాత్రౌచేద్దక్షిణాముఖః ॥
౪౫ ॥ పవిత్రముపవీతంచదక్షిణేశ్రవణేద్విజాః । మలమూత్రపరిత్యాగే
కుర్యాన్నియతమానసః ॥౪౬॥ దర్భస్థానవిశేషేషుపవిత్రత్వంప్రమూ
తిహి । చక్రంప్రచ్ఛన్నమన్యచ్చబాహుమూలేతుధారితం ॥ ౪౭ ॥ ఛా
యాయామంధకారేచరాత్రావహనివాద్విజాః । యథాసుఖముఖఃకు
ర్యాత్ప్రాణబాధాభయేషుచ ॥ ౪౮ ॥ గృహీత్వాజలపాత్రంతువిణ్మూ
త్రంకురుతేయది। తజ్జలమ్మూత్రసదృశంపీత్వాచాంద్రాయణంచరేత్ ॥
౪౯ ॥ మలమూత్రంత్యజేద్విప్రోఽకృత్వాకర్ణేచసూత్రకం । మలవ
త్తత్పరిత్యజ్యనవసూత్రధరోభవేత్ ॥ ౫౦ ॥ ఉత్తార్యతులసీకంఠమాలే
వైష్ణవసత్తమః । మలమూత్రపరిత్యాగంనైత్యికంతుసమాచరేత్ ॥
౫౧ ॥ సూతకేప్రేతకార్యేచతైలాభ్యంగేచభోజనే । శయనేతులసీమా
లామధృత్వైవసమాచరేత్ ॥ ౫౨ ॥ గృహీతలింగమన్యత్రమృద్భిర
ద్భిర్ధృతైర్జలైః । గంధలేపక్షయకరంనిత్యంశౌచమథాచరేత్ ।

॥౫3॥ యస్మిన్దేశేతుయత్తోయంసూచయన్తే హిమృత్తికా । సైవ
తత్రప్రశస్తాస్యాత్తయాశౌచంవిధీయతే ॥ ౫౪ ॥ తీర్థేశౌచంనకుర్వీతన
తత్రోద్ధృతవారిణా । రత్నిమాత్రంజలంత్యక్త్వాకుర్యాచ్ఛౌచమనుద్ధృ
తైః ॥ ౫౫ ॥ ఆపద్యేతత్క్రికర్తవ్యంపాత్రాభావేననైసదా । పశ్చాత్త
చ్ఛౌచయేత్తీర్థంమంత్రైర్జలవిలోడనైః ॥ ౫౬ ॥ విభీతకమితాదేయా
మృన్మూత్రోత్సర్గకర్మణి । ఆర్ద్రామలకమాత్రాం వామూత్రశౌచే
తుమృత్తికా ॥౫౭॥ ఏకాలింగేకరేతిస్రఃపాదయోర్మృత్తికాద్వయం ।
మూత్రశౌచంసమాఖ్యాతంశుక్రశౌచంనిబోధత ॥ ౫౮ ॥ మూత్రాత్త
ద్ద్విగుణంశుక్రేమైథునేత్రిగుణంభవేత్ । ఏవంశౌచంభవేత్పుంసాంమల
మోక్షేనిబోధత ॥ ౫౯ ॥ తిస్రోఽపానేఽథవాపంచసప్తవేతిద్విజేపునః॥
ఏకంవాఽథద్వయంవాస్యాత్కరయోర్దశమృత్తికాః ॥ ౬౦ ॥ విం
శతిర్వాభవేద్విప్రాః పాదయోస్సప్తసప్తచ ॥ చతస్రస్తుమృదోదే
యాఃకృత్వాతునఖశోధనం ॥ ౬౧ ॥ ఏతచ్ఛౌచంగృహస్థానాంతథాగురు
నివాసినాం । ద్విగుణంస్యాద్వనస్థానాంయతీనాంత్రిగుణంభవేత్ ॥౬౨॥
స్త్రీశూద్రయోరర్ధమానంశౌచంనిశితథాస్మృతం । పాదశౌచంపథి
భవేదేషశౌచవినిశ్చయః ॥ ౬3 ॥ ధారయాచనకర్తవ్యంశౌచంశుద్ధిమభీ
ప్సునా । చుళకేనైవకర్తవ్యాహస్తశుద్ధిర్విధానతః ॥ ౬౪ ॥ మూత్రో
త్సర్గంద్విజఃకృత్వానకుర్యాచ్ఛౌచమాత్మనః । మోహాత్సుత్రిరాత్రే
ణజలంపీత్వాశుచిర్భవేత్ ॥ ౬౫ ॥ భుంజానస్యగుదస్రావోయదిస్యా
ద్వాయువేగతః । తతఃకృతోపవాసస్తుపంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి ॥ ౬౬ ॥
శౌచేయత్నస్సదాకార్యోనైష్ఠికేనవిశేషతః । ఆరాధ్యతేయతోవిష్ణుస్సా
క్షాత్కైవల్యభాజనః ॥ ౬౭ ॥ శౌచాచారవిహీనస్యసమస్తానిష్ఫలాఃక్రి
యాః । కైంకర్యార్థంభగవతోదేహశుద్ధింసమాచరేత్ ॥ ౬౮ ॥ దేహ
శుద్ధిర్ద్విధాజ్ఞేయాస్వభావాచ్చనిమిత్తతః । స్నానాదాతుస్వభావేనస్వ
శాదాస్యాన్నిమిత్తజా ॥ ౬౯ ॥ వసాశుక్రమసృఙ్మజ్జామూత్రవిట్క
ర్ణవిణ్నఖాః । శ్లేష్మాశ్రుదూషికాస్వేదోద్వాదశైతేనృణాంమలాః ॥

౨౦ ॥ తేషాంచాథవిశుద్ధ్యర్థం స్నానమ్మృద్గోమయాంభసా । మంత్రై
స్తీర్థోదకైః కుర్యాత్ప్రత్యహం భగవత్పరః ॥ ౨౧ ॥ తీర్థాద్వా స్నానశు
ద్ధ్యర్థం గత్వా పాదౌ విశోధ్య చ । వల్మీకాశ్వత్థవారాహఖాతాద్వా ప్రా
ప్య మృత్తికాం ॥ ౨౨ ॥ మృదమాదాయ మూలేన గాయత్ర్యా ప్రోక్ష్య సా
ధకః । ద్విధా కృత్య సరిత్తీరే భాగైకం తు నిధాయ చ ॥ ౨౩ ॥ భాగైకేన
శరీరస్య శుద్ధిం కుర్యాద్విచక్షణః ॥ మలస్నానమిదం ప్రోక్తం ప్రాణాయామ
త్రయం చరేత్ ॥ ౨౪ ॥ ధ్యాత్వా శ్రియా సమాసీనం భూమిస్థం భాగమాహ
రేత్ । తం విభజ్య త్రిధా మంత్రీ శుద్ధిమిచ్ఛన్ సదైహికీం ॥ ౨౫ ॥ మణిబం
ధపాణితలే చాంగులీషు నివేశయేత్ । తలస్థభాగం సంప్రోక్ష్య మూలేనై
వాభిమంత్ర్య చ ॥ ౨౬ ॥ అస్త్రమంత్రేణ దిగ్బంధమాచరన్ భ్రామ్య పాత
యేత్ । అంగులీస్థేన భాగేన కట్యధస్తాద్విలేపయేత్ ॥ ౨౭ ॥ మణిబంధస్థ
భాగేన హృదయాదూర్ధ్వముల్లిఖేత్ । తోయే తీర్థం ప్రకల్ప్యాథ స్నా
యాద్దేవమనుస్మరన్ ॥ ౨౮ ॥ స్నానాంగభూతా సంశుద్ధిర్నిత్యా స్యాద్వైభా
వికీ మతా । మనుష్యాస్థివసావిష్ఠామూత్రవంమూత్రరేతసీ ॥ ౨౯ ॥ అ
జీర్ణం శోణితం చాపి పరస్య యది సంస్పృశేత్ । స్నాత్వా ప్రమృజ్య చేలా
దీనాచమ్య సశుచిర్భవేత్ ॥ ౩౦ ॥ తాన్యేవ స్వాని సంస్పృశ్య పునః స్నా
త్వరి మార్జనం । అసంస్కృతం ద్విజం స్పృష్ట్వా విష్ణునిందాపరాయణం ॥
౩౧ ॥ పాషండినం వికర్మస్థం సవాసా జలమావిశేత్ । జ్ఞానాదజ్ఞానతో వా
పి విష్ణువేషవివర్జితం ॥ ౩౨ ॥ బ్రాహ్మణం పతితం స్పృష్ట్వా సమానం శౌచ
మాచరేత్ । అవైష్ణవస్య సంస్పర్శో భాషణం పఙ్క్తిభోజనం ॥ ౩౩ ॥ అ
థో గతిం నయత్యేవ తస్మాత్తం పరివర్జయేత్ । చరణామృతపానేన విష్ణు
నామానుకీర్తనాత్ ॥ ౩౪ ॥ శ్రీవైష్ణవాంఘ్రిసంస్పర్శాదాత్మనశ్శుద్ధి
మాచరేత్ । అపవిత్రః పవిత్రో వా సర్వావస్థాం గతోఽపి వా ॥ ౩౫ ॥
సంస్మరన్ పుండరీకాక్షం సద్యశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ అతో భాగవతం
తీర్థం తీర్థం భగవతోఽపి హి ॥ ౩౬ ॥ సమం పశ్యేత్తు మతిమాన్ శుద్ధికా
మో విశేషతః । వైష్ణవస్య తు విప్రస్య శంఖచక్రాంకధారిణః ॥ ౩౭ ॥

పాదోదకంచనిర్మాల్యంనిషేవ్యశుచితాంవ్రజేత్ । స్నానశుద్ధిర్భవేద
స్యయదాపాదోదకంస్పృశేత్ ॥౮౮॥ విప్రస్యవిష్ణుభక్తస్యయస్స్నేహాదేవ
ధారయేత్ । ఏవంశుద్ధింవిధాయాథామృదామంత్రైశ్చవైష్ణవైః ॥౮౯॥
శ్రీశార్చనాంగభూతంచస్నానంకుర్యాత్సరిజ్జలే । స్వశాఖోక్తవిధానేనకు
శానాదాయవారిణా ॥ ౯౦ ॥ స్మృత్వాభగవతోరూపమాత్మనోదాస
రూపతాం । ప్రాతస్స్నాయయోవిప్రోవైష్ణవస్నానమాచరేత్ ॥౯౧॥
సర్వపాపవినిర్ముక్తోయాతివిష్ణోఃపరంపదం। అస్నాత్వానాచరేత్కార్యంజ
పహోమాదికించన ॥ ౯౨ ॥ క్లిద్యంతిహిసుషుమ్నాదీనీంద్రియాణి
కురంతిహి । దంతధావనకంకర్మస్నానాత్పూర్వంసమాచరేత్ ॥ ౯౩ ॥
తదకృత్వాతుయస్స్నాతితస్యస్నానంతునిష్ఫలం । అవిద్వాన్స్నానకా
లేతుయఃకుర్యాద్దంతధావనం ॥ ౯౪ ॥ పాపీయాన్రౌరవంయాతివిష్ణుశా
పహతోధ్రువం । ఆరాధనేభగవతోముఖాత్పూతింసముత్సృజన్ ॥౯౫॥
దాసఃకిల్బిషమాప్నోతి ప్రతికూలమథాచరన్ । ప్రక్షాళ్యపాదౌహస్తౌచ
ముఖంచసుసమాహితః ॥౯౬॥ దక్షిణంబాహుముద్ధృత్యకృత్వాజాన్వంత
రాతతః । తిక్తంకషాయంచతథాకటుకంకంటకాన్వితం ॥౯౭॥ క్షీరిణో
వృక్షగుల్మాదేర్భవేజ్జయేద్దంతధావనం ॥ ద్వాదశాంగుళమానంస్యాద్ద్వి
ప్రాణాందంతధావనం ॥ ౯౮ ॥ క్షత్రవిట్ఛూద్రజాతీనాంనవషట్చతురం
గుళం । చతురంగుళమానంస్యాన్నారీణాందంతధావనం ॥ ౯౯ ॥ నైరృ
త్యాంనిక్షిపేత్కాష్ఠందంతోల్లేఖంవిధాయచ। ఇష్టకాలోష్టపాషాణైర్న
ఖైరంగుళిభిస్తథా ॥ ౧౦౦ ॥ ముక్త్వాచానామికాంగుష్ఠౌవర్జయేద్దంత
ధావనం । దక్షిణాభిముఖోనాద్యాన్నలంధవకదంబకం ॥౧౦౧॥ తిందు
కేంగుదబంధూకమోచార్కాన్స్నుహిజంబుకం । కార్యంనదంతకాష్ఠంచ
శ్రీకామస్సతతంత్యజేత్ ॥ ౧౦౨ ॥ నాదండంనత్వచాహీనంనాప్రశస్తత
రూద్భవం । స్నుహికింశుకశ్యామాకశాల్మలీనింబగుగ్గులూన్ ॥ ౧౦౩ ॥
కరంజకోవిదారాంశ్చవర్జయేద్దంతధావనే। శ్లేష్మాంతకశమీపీలుపిప్పలం
తిలకంతథా ॥ ౧౦౪ ॥ శిగ్రునిర్గుండికల్వాక్కారకకరవీరశిరీషకం । బదరీం

చైవచించాంచవేణుపాలాశశింశపం ॥ ౧౦౫ ॥ వర్జయేత్కుశకాశౌచ
మాలతీమపివైష్ణవః । కుశకాశపలాశాంశ్చశింశుపాంయస్తుభక్షయేత్ ॥
౧౦౬ ॥ తావద్భవతిచండాలోయావద్గంగాంనపశ్యతి । పాలాశమాసనం
యానందంతకాష్ఠంచపాదుకె ॥౧౦౭॥ వర్జయేత్తుప్రయత్నేనశమీమశ్వ
త్థమేవచ । పూతిగంధామ్లమధురంసచ్ఛిద్రందంతధావనం ॥ ౧౦౮ ॥ అ
జ్ఞాతపూర్వంపత్రాఢ్యంయుగ్మపర్ణంతువర్జయేత్ । సకామైః కామ
నాయోగాదకామైర్విధృతానిహి ॥ ౧౦౯ ॥ వర్జ్యాన్యపిద్విజశ్రేష్ఠా
విచింత్యానిమనీషిభిః । అపామార్గః ప్రశస్తోయందంతధావనకర్మణి ॥
౧౧౦ ॥ తదభావేతుశస్తానికాష్ఠానిద్విజసత్తమాః । కుశకాశపలాశంచశి
గ్రుశింశుపకానిచ ॥ ౧౧౧ ॥ వర్జయెదంగుళించాపిదంతశుద్ధాదినో
దయం । అంగారవాలుకాపర్ణతృణవస్త్రనఖాదిభిః ॥ ౧౧౨ ॥ నకు
ర్యాద్దంతకాష్ఠంచవైష్ణవోద్యాపి తేదినె । శ్రాద్ధాహెజన్మదివసెవ్రతే
చైవోపవాసకె ॥ ౧౧౩ ॥ ద్వాదశ్యాంరవివారేచచంద్రనాశేచవర్జ ॥
యేత్ । నందాసుచనవమ్యాంచద్వాదశ్యాంభౌమవాసరె ॥౧౧౪॥
దంతకాష్ఠంనకుర్వీతచామాయాంతువిశేషతః । కాష్ఠాభావదినెశుద్ధింకు
ర్యాత్పర్ణాదిభిర్ద్విజః ॥ ౧౧౫ ॥ జిహ్వోల్లేఖస్తుకర్తవ్యఃకాష్ఠేనా
పిసర్వదైవహి । అలాభెదంతకాష్ఠానాంనిషిద్ధాయాంతిథౌతథా ॥ ౧౧౬ ॥
అపాంద్వాదశగండూషైర్విదధ్యాద్దంతధావనం । ప్రక్షాళ్యభక్షయే
త్కాష్ఠంప్రక్షాళ్యైవవిసర్జయేత్ ॥ ౧౧౭ ॥ మంత్రేణైవతోగ్రా
హ్యందంతకాష్ఠంవిపశ్చితా । ఆయుర్బలంయశోవర్చః ప్రజాఃపశువ
సూనిచ ॥ ౧౧౮ ॥ బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచమేధాంచత్వంనోదేహివనస్పతే ।
పతితాంత్యజపాషండిదేవాజీవరజస్వలాః ॥ ౧౧౯ ॥ భిషక్పాతకిచండా
లాన్నపశ్యేద్దంతధావనె । హరినిందారతోనిత్యంశంఖచక్రవిదూషకః ॥
౧౨౦ ॥ జలంచదంతకాష్ఠంచతద్దత్తంనైవసంస్పృశేత్ । భగవత్సన్ని
ధౌకృత్వాదంతకాష్ఠంతువైష్ణవః ॥ ౧౨౧ ॥ ప్రసాదబుద్ధ్యాగృహ్ణీయా
న్నస్వాతంత్ర్యేణవైష్ణవః । దంతాన్విశోధ్యమతిమాన్స్వగురుంచింత్య

చేతసా ॥ ౧౨౨ ॥ సపవిత్రో విశేద్వారిస్నానార్థం సాధకోత్తమః । కుశైః
పూతంభవేత్స్నానముభావే కాశఉచ్యతే ॥ ౧౨౩ ॥ దూర్వాయవవ్రీహి
భిర్వాపితులసీపల్లవైస్తథా। యావద్భగవతఃపాదపూతాతులసికాభవేత్ ॥
౧౨౪ ॥ తావదన్యైఃప్రకర్తవ్యంస్నానంస్నానపరైర్ద్విజైః । కుశాదీ
నామభావేతుక్రమాత్కాశాదయోమతాః ॥ ౧౨౫ ॥ కుశాఏవసమా
ఖ్యాతాముఖ్యాస్స్నానాదికర్మణి । నతథాతులసీజ్ఞేయాతదభావేసమా
మతాః ॥ ౧౨౬ ॥ నస్నానాదిక్రియాకార్యాతులసీదళవర్జితా । విష్ణోఃప్ర
సాదజననీసాక్షాత్తులసికామతా ॥ ౧౨౭ ॥ నతథాకమలాదీనికమలావాద్వి
జాతయః । అనాకారితఏవాయంతులసీకాననేహరిః ॥ ౧౨౮ ॥ నిత్యంనివస
తేవిప్రాఅశుచావపిభూతలే। నయత్రతులసీశాఖాకుసుమంవాతులసీదళం ॥
౧౨౯ ॥ విప్రాణామపితత్స్థానమాసురంపరికీర్తితం । తులసీవిటపచ్ఛా
యామాశ్రిత్యయజతేహరిం ॥ ౧౩౦ ॥ తస్యపుణ్యస్యమాహాత్మ్యంనా
హంవక్తుమలమ్మనాక్ ॥ తులసీమూలమృత్స్నేయంమహాపాతకనాశినీ ॥
౧౩౧ ॥ యాముస్వహస్మృతోఽరణ్యేముచ్యతేయమశాసనాత్ । నతథా
గోమయైశ్శుద్ధైఃప్రాశితైర్గవ్యపంచకైః ॥ ౧౩౨ ॥ యథాతులసికామూ
లమృత్స్నయాంశుచితాద్విజాః । ఊర్ధ్వపుండ్రాదిభిర్దేహేధృతం
చేత్తులసీరజః ॥ ౧౩౩ ॥ ముచ్యతేభవపాశేనపాదతీర్థప్లుతంయది । ద్విజాతి
భిస్సదాసేవ్యాతులసీవిష్ణువల్లభా ॥ ౧౩౪ ॥ సాలగ్రామశిలాపూజాయాంవి
నానైవజాయతే। తస్మాదప్సుసదాధార్యాస్నానకాలేవిశేషతః ॥ ౧౩౫ ॥
తులసీమృత్తికాలేపేమార్జనేతులసీదళం । కుశాస్తునాభసాశ్శ్రేష్ఠా
యాతయామానతేమతాః ॥ ౧౩౬ ॥ నియోజ్యాస్తేసమస్తేషుకర్మస్వబ్దాం
తమేవచ। మాసెనభస్యమాయాంతుకృతోదర్భోచ్ఛ్రయస్తుయః ॥ ౧౩౭ ॥
అయాతయామస్సజ్ఞేయోయావదబ్దంభవేత్పునః । శుచిర్భూత్వాశుచౌ
దేశేస్థిత్వాపూర్వోత్తరాముఖః ॥ ౧౩౮ ॥ ఓంకారేణైవమంత్రేణకుశాన్
స్పృష్ట్వాద్విజోత్తమః ॥ విరించినాసహోత్పన్నపరమేష్ఠినిసర్గజ ॥
౧౩౯ ॥ దహస్వసర్వపాపానిదర్భస్వస్తికరోభవ । హుమస్త్రియఫడి

క్త్వా భూమెర్దర్భాన్సముద్ధరేత్ ॥౧౪౦॥ తైరేవసర్వంకుర్వీతవిప్రో మంత్రైశ్చవైష్ణవం। యావత్తీర్థంభవేద్యత్ర తావదన్యత్ర వారిణి ॥౧౪౧॥ నస్నాయాదమలప్రజ్ఞా ఆస్తేయంమామకీ ద్విజాః । స్నాతుంపంచింతితం తీర్థంసర్వేపితృదివౌకసః ॥౧౪౨॥ యాంతిపూర్వంస్నాత్వాద త్తతోయగ్రహణంలిప్సయా। తతోఽన్యద్యద్యసౌగచ్ఛేన్నిరాశాస్తేభవంతిహి ॥౧౪౩॥ దేవఖాతనదీస్రోతస్సరస్సుస్నానమాచరేత్ । నత్వన్యస్య ప్వపితీర్థేషు స్నాయాద్విదజలైవా రిః ॥ ౧౪౪॥ సస్నాతస్సర్వతీర్థేషు సర్వయజ్ఞేషుదీక్షితః । సాలగ్రామశిలాతోయైయోభిషేకంసమాచరేత్ ॥౧౪౫॥ స్నాతస్యాపినసంశుద్ధిస్సర్వతీర్థేషుభూసురాః । వినాపాదోదకంవిష్ణోర్వైష్ణవస్యావిశేషతః॥౧౪౬॥ అన్యతీర్థంభవతు వామాస్తువాశ్రయాయతాంవచః। మహాభాగవతైర్ధార్యంస్నానెపాదోదకంవారిః ॥ ౧౪౭ ॥ సంకులేతీర్థ ఖాతస్యనస్నాయాద్దుష్టసంకులె। దర్భహీనోఽన్యాచిత్తస్తునసగ్నోన శిఖాంవినా॥౧౪౮॥ అవైష్ణవేషుపశ్యత్సుశాక్తకాపాలికేషుచ। నస్నాయాత్ స్నానయేన్నీరంపూజాద్యైర్వైష్ణవొజనః॥౧౪౯॥ యావన్నదుష్టసంఘాంతో నానాదేవనిషేవకః। ఆగచ్ఛేత్తావదేవాయంస్నాయాద్వాపోద్వయేనవా॥ ౧౫౦॥ సంశోధ్యవైష్ణవైర్మంత్రైర్జలేప్వావాహ్యకేశవం। పూతంవిభావ్యచక్రేణస్నాయాదనవలోకయన్ ॥౧౫౧॥ శ్రీవిష్ణుచరణాంభోజప్రసూతపీయూషధారయా। ప్లావితంతీర్థపానీయంవిచింత్యస్నానమాచరేత్॥ ౧౫౨॥ తత్రైవవిశజాతోయంకీకటేష్వపిపుత్రకాః। యత్రనారాయణాయేతినమసాప్రోచ్చరేన్మనుం ॥౧౫౩॥ మ్లేచ్ఛదేశేఽశుచౌస్థానెఖరమార్జాలదూషితె।దుషితేఽవైష్ణవైర్వాపినామ్నాశుద్ధిఃప్రకీర్తితా॥౧౫౪॥ పంచనావస్తు పిండాన్ స్నాయాదుద్ధృత్యవారిణి । మెనాంబుకృద్దుష్కృతాంశైస్నానకర్తానలిప్యతె ॥ ౧౫౫ ॥ రవిసంక్రాంతివారేషు గ్రహాణేష్వశౌచేషు ఆ।వ్రతేషుచైవవక్షీణునస్నాయాదుష్ణవారిణా॥౧౫౬॥ నస్నాయాచ్చాద్రవాస్తేనమద్యమాంసనిషేవిణా । అస్నాతైరేకవాసైసహోర్ధ్వతైర్బాహ్యణైరపి ॥౧౫౭॥ నాభిమాత్రేజలేగత్వాచా

స్త్రీశారత్క్యసర్వతః । ప్రాణానాయమ్యసంచింత్యతీర్థానిరవిమండలె ॥ ౧౫౮ ॥ జలేమటో్కోణముల్లిఖ్యబీజమ్మధ్యేవిచింత్యచ । అష్టపత్రంబహి స్తస్యపంకజంకేసరోజ్జ్వలం ॥౧౫౯॥ విచింత్యాధారమారభ్యపీఠదేవాన నుత్తమాన్ । స్వేష్టదేవంశ్రియాసార్ధమావాహ్యావిమలేజలె ॥౧౬౦॥ మానసైరుపచారైస్తుసంపూజ్యపురుషోత్తమం । జలేసంచిన్త్యతత్తేజో హ్యంతరీకృత్యముద్రయా ॥౧౬౧॥ అభిమంత్ర్యజలంవిష్ణుగాయత్ర్యా ప్రణవేనచ । అపోఅస్మానితిస్మృత్వాఇదంవిష్ణురితిద్విజాః ॥౧౬౨॥ శ్రీ సూక్తంవిష్ణుసూక్తంచమూలవిద్యాంప్రయోజ్యచ । సంప్రోక్ష్యతులసీ యుక్తమ్ముద్రయాకుంభసంజ్ఞయా ॥౧౬3॥ స్మరన్గురుపదాంభోజమమం భసిస్నానమాచరేత్ । ప్రవాహేఽభిముఖంస్నానంగృహేసూర్యముఖం చరేత్ ॥ ౧౬౪ ॥ స్నాత్వాఽఽచాంతోవారిమధ్యేత్రిఃపఠేదఘమ ర్షణం । స్నానాంగతర్పణంకృత్వాసంధ్యాంకుర్యాద్విధానతః॥౧౬౫॥ జలెజలేనపుండ్రాణికృత్వాద్వాదశసంఖ్యయా । శిఖాంసబధ్యమూలెన గాయత్ర్యామానమంత్రితః ॥౧౬౬॥ ఓమ్ఁలమ్ కేశవాయనమఃప్రోచ్యత థానారాయణాయచ । మాధవాయనమశ్చైవమాచామేత్సర్వకర్మణి॥ ౧౬౭ ॥ గోవిందాయనమస్తస్వద్విష్ణవేచనమోవదన్ । కపోలయోద్వ యోశ్చైవవిదధ్యాత్పరిమార్జనం ॥౧౬౮॥ మధుసూదనాయనమోవ దంస్త్రివిక్రమాయచ । ఓష్ఠయోస్స్పర్శనంకుర్యాద్వామనశ్రీధరౌత థా॥౧౬౯॥ జేంతౌనమోంతౌతారాద్యౌతాభ్యాంపమ్మార్జయేత్తథా॥ హృషీకేశేనకరయోఃపద్మనాభేనపాదయోః ॥౧౭౦॥ జలెనస్పర్శనంకృ త్వామూర్ధ్నిదామోదరాయచ । మార్జయేత్కుశవారిభ్యామెభిరం గానిసంస్పృశేత్ ॥౧౭౧॥ వాసుదేవస్సంకర్షణః ప్రద్యుమ్నశ్చానిరుద్ధ కః । పురుషోత్తమోఽధోక్షజశ్చనృసింహోఽచ్యుతఏవవ ॥౧౭౨॥ జ నార్దనఉపేంద్రశ్చహరిఃకృష్ణశ్చమూర్తయః।అస్యైనసిత్వేకమేకమక్ష్ణో ర్ద్వాదర్వాచకర్ణయోః ॥౧౭3॥ హృదినాభౌవ్రజేత్కైకముదరేమస్త కే । భుజయోర్వ్యాపినిప్రోక్తోవిధిరాచమనేష్వతః ॥౧౭౪॥ అచా

మేత్సర్వకార్యేషుస్నానేదానేసురార్చనే । సంస్పర్శేభాషణేఽసత్సుభు
క్త్వాపీత్వాథచర్వణే ॥౧౭౫॥ రేతోమూత్రశకృన్మోక్షేహ్యథోవాయు
విమోక్షణే। పరిశ్రమేఽనృతేహాసఉచ్ఛిష్టజనసంగమే॥౧౭౬॥ ఉచ్ఛిష్ట
స్పర్శనేఽమేధ్యదర్శనేచాశ్రుపాతనే। రక్తకేశమలస్పర్శేజృంభాయాం
స్వప్నదర్శనే ॥౧౭౭॥ ఛీకాష్ఠీవనసంక్రోధేష్వాచామేచ్ఛుద్ధికామ్యయా॥
ఉపక్రమోపసంహారేకర్మణోనీవిబంధనే ॥౧౭౮॥ కేశవాదిభిరాచమ్య
సద్యశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ । అకృత్వాఽఽచమనంవిప్రోనకర్మఫలభా
గ్భవేత్ ॥ ౧౭౯ ॥ యథాభిషేకజాశుద్ధిర్బహిరేవప్రజాయతే । మం
త్రపూతైస్తద్వదాచామేహ్యంతరాశుచిః ॥౧౮౦॥ ప్రాణాయామంత
తఃకుర్యాన్మూలేనప్రణవేనవా । నారాయణంస్మరన్దేవమఘమర్ష
ణమాచరేత్ ॥ ౧౮౧ ॥ శిఖామూలేనసంబధ్యస్వశాఖోక్తవిధానతః
సంధ్యాంకృత్వాహరింధ్యాత్వాసూర్యమండలమధ్యగం॥౧౮౨॥ సూర్య
మండలమధ్యస్థమరవిందకృతాసనం । పీనాయతచతుర్బాహుముత్పల
స్రజమచ్యుతం॥౧౮౩॥ దరారిగదయోపేతముత్ఫుల్లకరపంకజం। శ్రీనికే
తంశ్రియంతద్వదనవద్యరుచింస్మరేత్॥౧౮౪॥ గాయత్రీవారిసంస్నాతో
నస్మరేద్యదికేశవం । నలభేత్కర్మసంసిద్ధింమేనయాతిహరేఃపదం॥౧౮౫॥
అనర్హఃకృతశౌచోపివినానారాయణస్మృతిం । తస్మాత్సర్వత్రసంయో
జ్యంభగవత్స్మరణంసదా ॥౧౮౬॥ యథాతిదూరమాఖ్యాతంకర్మజ్ఞాన
వివర్జితం । తథాఽతిదూరమప్యుక్తంవినావిష్ణుస్మృతింద్విజాః ॥౧౮౭॥
గాయత్రీవారిసంస్నాతః ప్రణవైర్నిర్మలీకృతః । విష్ణుస్మరణసంసక్తో
ఽహ్యర్హస్సర్వేషుకర్మసు॥౧౮౮॥ ప్రజపేద్విష్ణుదైవత్యాంగాయత్రీం
వేదమాతరం । అష్టాక్షరేణమూలేనబ్రాహ్మణశ్శుద్ధికామ్యయా॥౧౮౯॥
మునయఊచుః । సవితాదేవతాగైర్వ్యాగాయత్ర్యాశ్శ్రియతేపితః ।
కథంసావిష్ణుదైవత్యాసంశయంనఃపరాణుద॥౧౯౦॥ శ్రీబ్రహ్మోవాచ॥
ఆదిత్యేపురుషోయోసౌహరిరేవేతినిశ్చితం । ఆదిత్యస్యశరీరత్వాదభే
దం శ్రుతిరుజ్జగౌ ॥ ౧౯౧ ॥ సవితృనామకోవిష్ణుస్సవితృస్థోవిచార్యతాం

సవితా దేవతా తేన గాయత్ర్యాః ఖ్యాప్యతే బుధైః ॥౯౨॥ సర్వతంత్రత
యా దేవ్యా గాయత్ర్యాస్సవితా మతః । నారాయణో దేవస్సర్వముత్పన్నం
శ్రుతిసజ్జగా ॥౯౩॥ తస్మాన్నారాయణస్స్వామి యత్కించిద్దృశ్యతే జగత్ ।
అతో నారాయణపరం జ్ఞానం కర్మ తపశ్శ్రుతిః ॥౯౪॥ సూర్యేంద్రా
గ్నీన్విధిం సోమం రుద్రం వాయుం క్షితిం జలం ॥ వాసుదేవాత్మకాన్యాహుః
క్షేత్రం క్షేత్రజ్ఞమేవచ ॥౯౫॥ విభూతయో హరేశ్చైతా భద్రపీఠ
తయాస్థితాః । తదభేదతయోపాస్యా ముముక్షుభిరహర్నిశం ॥౯౬॥
శంఖచక్రగదోపేతః కిరీటీ కుండలీ తథా । సూర్యమండలమధ్యస్థస్సూర్యా
భేదేన చింత్యతే ॥౯౭॥ ధీనాం ప్రవర్తకత్వం హి సామాన్యాన్యత్ర యుజ్య
తే । యఆత్మనీతి వాక్యేన హరిరాత్మతయా మతః ॥౯౮॥ గాయత్ర్యాం
శేషభూతానామాదిత్యశ్చక్షురుత్తమం । ఇతి పీఠతయా విష్ణోరాదిత్యః
ప్రతిపద్యతే ॥౯౯॥ యో యో యాం యాం తనుం భక్తశ్శ్రద్ధయార్
చితుమర్హతి । తస్య తస్యాచలాం శ్రద్ధాం తామేవ విదధామ్యహం ॥
౧౦౦ ॥ స తయా శ్రద్ధయా యుక్తస్తస్యారాధనమీహతే । లభతే చ తతః
కామాన్ మయైవ విహితాన్ హితాన్ ॥౧౦౧॥ అంతవత్తు ఫలం తేషాం త
ద్భవత్యల్పమేధసాం । దేవాన్ దేవయజో యాంతి భక్తా యాంతి హరేర్వా
రిం ॥౧౦౨॥ అవ్యక్తం సర్వభూతస్థమూర్త్యానంతమబుద్ధయః । పరం నైవా
భిజానంతి శరీరేష్వాత్మమానినః ॥౧౦౩॥ అతో నాత్మానమాత్మస్థం సత్యసం
కల్పమచ్యుతం । నిత్యానందగుణోపేతం సర్వజ్ఞమవధిం హరిం ॥౧౦౪॥ ప్రా
ప్యం భోగ్యం పరం బ్రహ్మ ప్రాప్నువంతి కదాచన । తస్మాన్నిత్యపదాకాంక్షీ
గాయత్రీం విష్ణుదేవతాం ॥౧౦౫॥ ఆరాధయతి సర్వత్ర విధిశేషద్విజాతయః ॥
వ్యాపకో భగవానేష వ్యాప్యం సర్వం చరాచరం ॥౧౦౬॥ న తదస్తి వినా
యత్స్యాద్వాసుదేవేన కించన । బ్రహ్మా శక్రశ్చ రుద్రశ్చ గణేశో భాస్కరస్త
థా ॥౧౦౭॥ విచింత్యా వాసుదేవస్య తనుభూతా విభూతయః । చతుర్భు
జాశ్శంఖచక్రగదాజలజధారిణః ॥౧౦౮॥ నాన్యం దేవం నమస్కుర్యాత్తచ్ఛ
రీరతయా వినా । పృథక్త్వేనార్చయంతో వా మామకాస్తే ప్రకీర్తితాః

౨౦౯॥ పారైఃపీరాహరేదాఽసాహారిశేషాద్విహాతయః । పృథగ్భూతాః కథంభూతాఉపాస్యాముక్తిమిచ్ఛతాం ॥ ౨౧౦ ॥ కైంకర్యం వాసుదేవస్యముక్తి మిచ్ఛంతితత్పరా । కథం తైస్తరేసేవ్యాస్తదీయత్వమతింవినా ॥ ౨౧౧ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయపాదే సదాచారనిరూపణం నామసప్తమోఽధ్యాయః॥

బ్రహ్మోవాచ । బ్రహ్మనాదస్సమభవత్పురా వై మునయోఽనఘ । విస్మృతఃకిమిదానీంతం సంక్షేపాత్ప్రవదామివః ॥౧॥ మునిఃకహోళః పప్రచ్ఛయాజ్ఞవల్క్యమ్మహామునిం । బ్రహ్మశబ్దస్సమాదిష్టః క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరపి ॥౨॥ బ్రహ్మశబ్దస్సమాఖ్యాతః క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరపి । సర్వాంతరశ్చయస్సాక్షాదపరోక్షః ప్రకీర్తితః ॥ ౩ ॥ తమాచక్ష్వమహాభాగ ప్రాప్యభోగ్యతయాస్థితం । ఉపాస్యభూతంసర్వేషామాత్మానంపరమేశ్వరం ॥ ౪ ॥ యాజ్ఞవల్క్యఉవాచ । క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరాత్మ పరమాత్మాప్రకీర్తితః । శోకమోహజరామృత్యుదేహధర్మానతీత్యయః ॥ ౫॥ ఏతైస్సంస్పృష్టమాత్మానంక్షేత్రజ్ఞంచాప్యతీత్యయః।సంస్థితోనవినాయేనక్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోర్మనాక్ ॥ ౬ ॥ విదిత్వాచైనమాత్మానంబ్రాహ్మణాస్సర్వాంతరస్థితం । పుత్రవిత్తైషణాహిత్వాతథాలోకైషణామపి॥ ౭ ॥ యదర్థంసకలంహిత్వాకృత్వాఽనన్యప్రయోజనం । అనన్యసాధనంకృత్వాభిక్షార్థంచచరంతిహి ॥ ౮ ॥ ప్రేర్యమాత్మానమాజ్ఞాయప్రేరకంపురుషంపరం । నిర్విద్యసర్వతస్తస్యచోపాసాంచక్రిరేద్విజాః ॥౯॥ చాక్రాయణఉషస్తస్తంభూయఃపప్రచ్ఛసాదరం । యాజ్ఞవల్క్యమ్మహాత్మానముపాస్యమకల్మషం ॥౧౦॥ బ్రహ్మబ్రహ్మపరోక్షంయత్సాక్షాత్సర్వాత్మసంస్థితం । కతమస్సోంతరాత్మేతిసమాచక్ష్వయథాతథం॥ ౧౧॥ యాజ్ఞవల్క్యఉవాచ । యఃప్రయోజకరూపేణసర్వంసర్వత్రజాయతే । తస్మాత్సాక్షాదపరోక్షంహిశారీరాత్మాససాధకః ॥౧౨॥ యోఽపానీతివ్యాపానేనవ్యానేనవ్యానీతివ్యాపి। ఉదానేనోదానీతిచసమానేన

సమానితి ॥ ౧3 ॥ సఆత్మాహ్యంతరస్సాక్షాద్విష్ణుసర్వత్రసంస్థితం । సఏవసర్వనామాసౌద్రృష్టిశ్రవణచేతసాం ॥ ౧౪ ॥ ద్రష్టాశ్రోతాచేతయితానతంపశ్యతికశ్చన । అతోద్రష్టాహ్యదృష్టోయమశ్రుతశ్చశృణోతిహి॥ ౧౫ ॥ అవిజ్ఞాతోహివిజ్ఞాతాహ్యమతోమనుతేమునె । చిదచిద్భూతసంఘస్థంసర్వేషాం సహికారణం ॥ ౧౬ ॥ ఏవంశ్రుత్వాంతరగతంభగవం తమ్మునీశ్వరాః।సందిహానాఃపునస్తత్రహ్యపృచ్ఛన్మునిపుంగవం ॥ ౧౭ ॥ యాజ్ఞవల్క్యమ్మహాప్రాజ్ఞమాత్మతత్త్వబుభుత్సవః । కార్యజాతమిదం సర్వంనైకరూపంకదాచన ॥ ౧౮ ॥ పరిణామకృతానేకవిచిత్రావస్థయాస్థితం । ఓతంప్రోతమిదంకస్మిన్పటవత్పరినిష్ఠితం ॥ ౧౯ ॥ ఇతివిజ్ఞాతుకామాహిగార్గీవాచక్నవీపునః । పప్రచ్ఛకస్మిన్సంప్రోతమోతమేతచ్చరాచరం ॥౨౦॥ తామాహభగవాన్వాయావోతంవాయుశ్చకుత్రహి। ఆకాశేసచకస్మిన్హిఅంతరిక్షేనిశామయ ॥ ౨౧ ॥ కుత్రాంతరిక్షంద్యోలోకద్యోలోకఃకుత్రసత్తమ । ఆదిత్యలోకెకుత్రాయంచంద్రలోకేచకుత్రసః ॥ ౨౨ ॥ నక్షత్రలోకెకస్మిన్సదేవలోకెచకుత్రసః । గంధర్వలోకెసోప్యస్తికస్మిన్లోకేప్రజాపతేః ॥ ౨3 ॥ లోకఃప్రజాపతేగార్గిబ్రహ్మలోకేప్రతిష్ఠితః । సచకుత్రేతిమాగార్గీహ్యతిప్రశ్నంప్రయోజయ । ౨౪ ॥ బ్రహ్మణ్యేవాఖిలాధారేహ్యోతంప్రోతమిదంజగత్ । తంతుష్వివపటోగార్గితస్మాదేషపరోమతః ॥ ౨౫ ॥ సద్రూపేణస్థితస్యాస్యహ్యుపాదానతయాహరిః । నిర్విశేషతయాస్వస్మిన్స్థితంవిశ్వమశేషతః ॥౨౬॥ పటవద్వ్యాకరోత్యేతన్నామరూపవిభాగవత్ । హార్యధీనతయాచాస్యస్థితిర్నియమనంతథా ॥ ౨౭ ॥ తస్మాజ్జిజ్ఞాస్యఏవాయముపాస్యస్సర్వథాఽస్యసః । సూత్రభూతోఽయమెవైకస్తథాఽంతర్యామిరూపతః ॥౨౮॥ స్థితస్సర్వత్రమునయోహారిరేవనసంశయః । ప్రవిశ్యాంతర్యమయతిసర్వభూతానిసర్వతః ॥ ౨౯ ॥ స్వవ్యాప్యైస్తైరవిజ్ఞాతశ్శరీరైశ్చిదచిద్విధైః । ఉద్దాలకోయాజ్ఞవల్క్యమపృచ్ఛత్సూత్రమంతికం ॥ 30 ॥ తమంతర్యామిణంబ్రూహియాజ్ఞవల్క్యేత్యువాచసః । శ్రుతంవేదనమాహాత్మ్యంక

బంధాత్కాప్యసద్మని ॥ ౩౧ ॥ సబ్రహ్మాదేవదేవాత్మయజ్ఞవిశ్వాన్వ
చ్ఛృణోతియః । యాజ్ఞవల్క్యస్తతఃప్రాణస్సూత్రముక్తమిహారుణే ॥
౩౨ ॥ భూతానిసర్వాణ్యంగానిప్రాణాదివ్యానిసంతిహి । సచప్రాణోమ
హాభాగాన్సంబద్ధోప్యంతరాత్మనా॥౩౩॥తమంతర్యామిణంబ్రూహియా
జ్ఞవల్క్యేత్యువాచసః । అబ్రవీద్యాజ్ఞవల్క్యోపితమంతర్యామిణంద్విజాః॥
౩౪ ॥ పృథివ్యాదిషుభూతేషుశరీరేషువ్యవస్థితః । యోవేదతానినైతాని
తంవిదుస్స్వనియామకం ॥ ౩౫ ॥ సోఽంతర్యామీహ్యాత్మభూతశ్చా
మృతోఽవ్యక్తనామధృక్ । ఆదిత్యచంద్రాదివిద్యుల్లోకప్రాణేంద్రియే
షుచ ॥ ౩౬ ॥ వేదయజ్ఞేషుభూతేషుయోఽంతర్యమయతిస్వయం । నై
నంవిదుశ్శరీరాణియోవేదాత్మతయాస్థితః ॥ ౩౭ ॥ సోఽంతర్యామ్యమృత
శ్చాత్మాపరమాత్మాహరిస్స్మృతః ॥ యఆత్మనిస్థితోప్యాత్మాశరీరంయస్య
చేతనః ॥ ౩౮ ॥ ఆత్మాన్నవేదయమసౌవేదాత్మానంపరోఽమృతః । య
మయత్యయమాత్మానమంతర్యామీతిసస్మృతః ॥ ౩౯ ॥ అదృష్టఏవ
ద్రష్టాఽసౌశ్రోతాచాశ్రుతఏవసః । అవిజ్ఞాతైవవిజ్ఞాతాద్రష్టాశ్రోతాజ్ఞ
ఏవచ ॥౪౦॥ నాన్యస్స్వాతంత్ర్యహీనత్వాచ్ఛేషత్వాత్తస్యసువ్రతాః ।
అతోఽన్యదార్తంసర్వంహిబుతమేకోహరిస్స్వయం ॥ ౪౧ ॥ స్వతం
త్రస్సర్వశేషీతిశ్రుత్వారుణిరుపారమత్ । ఏవంవినిశ్చయేజాతేసర్వాత్మా
భగవాన్హరిః ॥ ౪౨ ॥ సంస్థితస్సర్వభూతానాముపాస్యస్సద్విభూతిషు ।
సవితృనామకోదేవఃప్రభామండలసంస్థితః ॥ ౪౩ ॥ పరమాత్మాచశారీ
రఃక్షేత్రజ్ఞోఽన్యోవిధీయతే । గాయత్రీసూర్యరూపేణభగవంతమధో
క్షజం ॥ ౪౪ ॥ ఉపాదిదేశభూతానాంశ్రేయసేబుద్ధిబోధకం । సవితృసంస్థి
తోదేవస్సవిత్రాత్మాసనాతనః॥౪౫॥తంధ్యాయేమపరంయేనబుద్ధయోనః
ప్రణోదితాః।యథాంద్రప్రాణాదిశబ్దైర్నిర్దిష్టోభగవాన్హరిః ॥౪౬॥ త
థాసవితృశబ్దేనసవితాత్మావిధీయతే । ముముక్షుభిర్విచార్యైవంసర్వ
త్రపరమేశ్వరం॥౪౭॥ఉపాసనేనసందేహఃకర్తవ్యశ్శాస్త్రచోదనాత్ । బ్రా
హ్మణానాంవిశేషేణగాయత్ర్యామూలవిద్యయా ॥౪౮॥ ఉపాస్యోభగ

ర్వాఽవిష్ణురుదితేసూర్యమండలే । అష్టాక్షరోమూలవిద్యాప్రణవాద్యో
మనీషిభిః ॥౪౯॥ నిశ్చితస్సర్వవిద్యానాంమూర్ధన్యఃపరమోమనుః।అష్టా
క్షరేణసంయుక్తాంగాయత్రీంవిన్యసేత్తనౌ॥౫౦॥ సఏవవైష్ణవోవిప్రోమ
తోనారాయణాత్మకః । వినామూలేనగాయత్ర్యానవిప్రోజాయతేద్వి
జః ॥ ౫౧ ॥ నవినోపనిషద్గానంగాయత్ర్యాస్తత్త్వవిద్భవేత్ । అవిజ్ఞా
యమనోస్తత్త్వంకర్మబంధాయకేవలం ॥ ౫౨ ॥ శతలక్షంప్రజప్తాపిగా
యత్రీనైవసిద్ధిదా । సిద్ధిస్తుసర్వలోకస్యకర్తుస్సత్వాశ్రయస్యహి ॥౫౩॥
వాసుదేవస్యవైకుంఠపదపల్లవసేవనే। విప్రస్యసత్త్వదేహస్యవైకుంఠపద
కాంక్షిణః ॥ ౫౪ ॥ నాన్యోదేవస్సమారాధ్యోవినాఽఽవరణసత్క్రి
యాం । విష్ణోరావరణత్వేనశరీరత్వేనవాపునః॥౫౫॥ విభూతిత్వేనభోవి
ప్రమాననీయాదివౌకసః । సమాధికవిచారేణపృథక్త్వేనదివౌకసాం
॥ ౫౬ ॥ ఆరాధనాజ్జగద్బంధోనవర్తేతకర్హిచిత్ । విష్ణోస్సమత్వబు
ద్ధ్యాచనరోనిరయమాప్నుయాత్ ॥ ౫౭ ॥ వినాదాస్యంహరేశ్చాన్యత్స
ర్వంనిరయసన్నిభం । సంసారోనిరయఃప్రోక్తోయత్రనాచార్యసేవనం ॥
౫౮ ॥ నిరయోపిభవేన్ముక్తిర్యత్రగోవిందచింతనం ॥ అత్రగాథాఃప్రవ
క్ష్యామినిస్సందేహాయభోస్సుతాః ॥ ౫౯ ॥ నారాయణాత్పరోనాన్యఃకో
పిసంసారనాశనః। ఆసీద్భద్రాసనోనామరాజాకోసలమండలే ॥౬౦॥ శశా
సవసుధాంసర్వాంపయోధిపటమండితాం ॥ ధార్మికోదయయాయుక్తో
వృద్ధబ్రాహ్మణసేవకః ॥౬౧॥ సత్కీర్తిపటసంవీతసమస్తక్షితిమండలః ।
సకదాచిద్ధరేర్ద్రోహాన్నష్టరాజ్యోబభూవహ ॥ ౬౨ ॥ శత్రుభిర్నిర్జితస్సం
క్ష్యజగామగహనేవనే । ఏకాకీజీవరక్షార్థంత్యక్తస్వజనబాంధవః ॥ ౬౩ ॥
తృషితఃక్షుధితోదీనోనిమగ్నోదుఃఖసాగరే। ఆసాద్యపుష్పభద్రాఖ్యాం
నదీంగిరిసమాశ్రయాం ॥౬౪॥ తత్రబిల్వవనేదీనోనివాసమకరోచ్చిరం ।
తత్రబిల్వేశ్వరోనామమహాదేవోవిరాజతే ॥ ౬౫ ॥ ఆయాంతితత్రపూ
జార్థంమునయోనిత్యమేవహి । పూజాంకుర్వంతిశతశోనిజకామానుసార
తః ॥ ౬౬ ॥ స్తువంతిస్తుతిభిర్దేవంహరంచంద్రాంకమౌళికం।శ్రుత్వా ।

యంతరుజాలేషుచకారత్వణకేతనం ॥ ౧౭ ॥ ఫలమూలాశనోదీర్ఘ
చింతావ్యాకులమానసః । చింతయామాసమతిమాన్కథమ్మేదుఃఖసంక్ష
యః ॥ ౧౮ ॥ భవేదశేషస్వజనైర్నిర్ముక్తస్యదురాత్మనః । క్వదారాః క్వ
సుతాః ప్రేష్ఠాః క్వరాజ్యంస్వప్నసన్నిభం ॥ ౧౯ ॥ క్వమేపరిజనాస్సర్వే
కాలేనకబలీకృతాః । అహోకష్టమహోకష్టంవినష్టేషుపునఃపునః ॥
౨౦ ॥ ధావతేమేమనోమోహాన్మృగతృష్ణాపమేషుచ । విజానతోపిమే
సౌఖ్యంనాయాతిక్షణమేవహి ॥ ౨౧ ॥ కింజీవితేనమేనూనమిహాముత్ర
చ్యుతస్యచ । మనోహియాతిపరమేదేవదేవేరమాపతౌ ॥ ౨౨ ॥ నచరా
జ్యసుఖాకాంక్షేగతిరన్యాభవిష్యతి । పుష్పభద్రాతటేరాజామరణేకృతనిశ్చ
యః ॥ ౨౩ ॥ విశ్వేశ్వరంనమస్కృత్యనిషసాదమహీతలే । ఏవంచింత
యతస్తస్యగౌతమోమునిసత్తమః ॥ ౨౪ ॥ శిష్యైః ప్రశిష్యైస్సంయుక్తో
జగామయదృచ్ఛయా । పర్యటంస్తీర్థయాత్రార్థంవసుధాంవిష్ణువల్ల
భాం ॥ ౨౫ ॥ స్నాత్వాభద్రాజలేపుణ్యేదృష్ట్వావిశ్వేశ్వరంహరం । అపశ్య
న్నృపతింలీనముటజేనిర్జనేమునిః ॥ ౨౬ ॥ మహాకారుణికోగత్వాతంప
ప్రచ్ఛతపోనిధిః ॥ క్వత్యస్త్వంకుతఆయాతః కోఽసిఖిన్నమనావన ॥ ౨౭ ॥
భయానకేశివావ్యాళవ్యాఘ్రచిత్రమృగాన్వితే । నిరన్నేనిర్జనేదేశేక
థంగతిరిహాభవత్ ॥ ౨౮ ॥ భద్రాసనఉవాచ ॥ భద్రాసనేతివిఖ్యాతోరా
జాకోసలమండలే । శత్రుభిర్నిర్జితోఽరణ్యేభయాదిహవసామ్యహం ॥
౨౯ ॥ జనసందర్శనాద్భీతశ్శత్రుచారవిశంకయా । నాంతందుఃఖస్యపశ్యా
మికోభవానిహపృచ్ఛసి ॥ ౩౦ ॥ గౌతమఉవాచ ॥ అహంతుగౌతమో
నామ్నాతవభాగ్యాదిహాగతః । స్మరస్వదుఃఖనాశాయశంకరంచోమయా
సహ ॥ ౩౧ ॥ భుక్తిముక్తిప్రదోదేవోనాన్యోఽస్తిగిరిజాధవాత్ ।
యస్సంహరతికల్పాంతేత్రిలోకీంలోచనానలైః ॥ ౩౨ ॥ భక్తానాంవరద
స్సద్యోబిల్వాక్షతశనకాదిభిః । తాండవైస్తవనైస్స్తోత్రైరక్షతైర్గళశవా
దనైః ॥ ౩౩ ॥ విలంబితఫలైర్దీర్ఘైః క్షమనైర్యరమ్యతాదిభిః । సద్యస్తే
రాజ్యలాభాయమహాదేవోఽవధారితః ॥ ౩౪ ॥ శ్మశానశాయీభగవాం

స్త్రినేత్రో నీలలోహితః । మృడో హిమాంశుధవళో వనమాలాకృతో
రగః ॥ ౮౫ ॥ గజచర్మపరీధానః ఖట్వాంగాయుధభూషణః । శితి
కంఠో గ్రకంఠశ్చ హరో ఽంధకవినాశనః ॥ ౮౬ ॥ వృషధ్వజో మహా
దేవశ్చంద్రచూడో దిగంబరః । జ్ఞానదో జ్ఞాననిరతః పశుపః పార్వతీపతిః ॥
౮౭ ॥ మహాదేవ్యాధరాధీశః పినాకీ పావకాంబకః । కపర్దీ దుష్టదమ
నో మహాకాలో మహాతపాః ॥ ౮౮ ॥ సమాధిసంస్థితః కామదహ
నో ధారణాశ్రయః । నిత్యో ఽకులో నిరాతంకో ధీరో విషధరో భవః ॥
౮౯ ॥ అరణ్యవాసీ కైలాసకేతనో వటవిష్టరః । విభూతిభూషణో
భూతిప్రదో భూతికరో వరః ॥ ౯౦ ॥ వాగ్మీ సత్యవ్రతస్సత్యస్సతీప్రాణ
ప్రియో మతః । యజ్ఞవిధ్వంసనో దక్షగర్వభంగకరో విభుః ॥ ౯౧ ॥ భూ
తప్రియో భూతనాథో భూతవాసో భయాపహః । కూశ్మాండభైరవానీకభీ
షణో భీమదర్శనః ॥ ౯౨ ॥ విభీషణో జితామిత్రో రావణారాధితః ప్రభుః
ప్రసన్నవదనో నిత్యముత్తారోన్మత్తలోచనః ॥ ౯౩ ॥ నిర్ధనో ధనదా
ధీశో నివృత్తో నిర్మదో మునిః । బాణప్రియో బాణరుద్ధో బాణసద్మనికేత
నః ॥ ౯౪ ॥ తాపత్రయహరో హారీ శైలజార్ధతనుస్మృతః । తరుణస్త్రారి
తాఘౌఘో గీర్వాణారాధితశ్శివః ॥ ౯౫ ॥ ఖేచరః ఖచరాక్రీడో జటామ
కుటమండితః । రుద్రో రుద్రో భైరవాఖ్యో డమరోర్వాదనప్రియః ॥ ౯౬ ॥
త్రిశూలహస్తో హస్తాబ్జవిధృతబ్రహ్మమస్తకః । అట్టాట్టహాసవిధ్వస్తశైల
శృంగో ఽహిభూషణః ॥ ౯౭ ॥ పాదాభిఘాతసంత్రస్తశేషః కంపితభూధరః ।
వేతాళబృందమధ్యస్థః పిశితాశనసంస్తుతః ॥ ౯౮ ॥ కపాలమాలీ దుర్ద
శో యోగినీగణనృత్యధృక్ । కాలభీతికరో దేవ్యాయమదూతభయంకరః
॥ ౯౯ ॥ ఏవం నామావళీం జప్త్వా ధ్యాత్వా విశ్వేశ్వరం హరం । రాజా బ
ద్ధాంజలిర్భూత్వా వినివేద్యం నివేదయేత్ ॥ ౧౦౦ ॥ జయ విశ్వేశ్వర శ్రీ
మంస్తరుణార్క నిభేక్షణ । జయ కాలానలోద్దీప్త శత్రుభీతిహరో భవ ॥
౧౦౧ ॥ జయ త్ర్యక్ష మహాభాగ కల్పాంతకృత కేతన । జయ దీనార్తిశమన
శత్రుభీతిహరో భవ ॥ ౧౦౨ ॥ ఉగ్రవీర్యోగ్రవదన మహాభైరవశాసన ।

ప్రపదాశ్రితదిక్కాంతశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౦౩ ॥ త్రిపురాంతకరో గ్రేశచంద్రచూడపినాకధృక్ । అంధకాంతకరోదగ్రశత్రుభీతిహరోభవ॥ ౧౦౪ ॥ మహాట్టహాసవదనాద్రివితాశేషకాశ్యప । ఖట్వాంగధరచండీశశత్రుభీతిహరోభవ ॥౧౦౫॥ నాగేంద్రహారనాగేంద్రసూత్రనాగేంద్రభూషణ । జటావికీర్ణవదనశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౦౬ ॥ జయహాలాహలాస్వాదవిదగ్ధారుణలోచన । కందర్పహారభూతేశశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౦౭ ॥ కృశానులోచనజ్వాలసందీప్తజగతీత్రయ । మృత్యుంజయోగ్రదంష్ట్రాస్యశత్రుభీతిహరోభవ॥ ౧౦౮ ॥ రుండమాలచితాభస్మనిస్నాతవిషభోజన । మదవ్యాఘూర్ణనయనశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౦౯ ॥ కల్పాంతకాళికాగీతవినోదితమహానట । జృంభావిభ్రాంతలోకేశశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౦ ॥ వ్యాఘ్రచర్మాసనారూఢఖచరీభూచరీప్రియ । దిగంబరదిశాధీశశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౧ ॥ పంచామ్నాయవిచారజ్ఞపంచామ్నాయనిరూపక। పంచామ్నాయకథాగీతశత్రుభీతిహరోభవ॥ ౧౧౨ ॥ సర్వాగమప్రజనకసర్వాగమనిరూపక । సర్వావ్యయక్షమాసారశత్రుభీతిహరోభవ॥౧౧౩॥ సర్వయోగిజనారాధ్యమహాయోగిన్మహాహ్లాదయ । మహాహ్లాదరమహాపార్శ్వశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౪ ॥ తాండవాచారనిపుణమహాతాండవకృత్ప్రభో । వినోదితసురవ్రాతశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౫ ॥ జితనిద్రజితాలస్యజితేంద్రియజనప్రియ । జితామిత్రపవిత్రాంగశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౬ ॥ పరబ్రహ్మపరానందపూర్ణపర్వతజాపతే। భుసుండీపరిఘోపేతశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౭ ॥ పశుపాలమహాపాలభంజనప్రాణదాయక । పరలోకప్రదప్రౌఢశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౮ ॥ నిరంజననిరాకారనిర్వికారనిరామయ। నిష్కళంకనిరాధారశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౧౯ ॥ నిర్వాసననిరాభాసనిష్ప్రపంచనిజేశ్వర । నిజాక్రీడనిజాభాసశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౦ ॥ వాగతీతజనాతీతకాలాతీతనిరంకుశ । సర్వాతీతవిసీతేశశత్రుభీతిహరోభవ ॥౧౨౧ ॥ గీర్వాణగీతదిక్పాలమౌళిమాలార్చితారుణ । విశుద్ధజ్ఞానవిజ్ఞానశత్రుభీతిహరో

భవ ॥ ౧౨౨ ॥ సద్రైకరసశీతాంశుశుద్ధహాసామరప్రియ । దయార్ద్రదమితానంగశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౩ ॥ గణేశప్రియగౌరీశగోవాహనగుణాకర । గోదగోవిందగోభక్తశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౪ ॥ కబంధహారకల్యాణకాలితాశేషదుర్జన । కాసారకౌతుకిన్కాంతశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౫ ॥ సమదృక్ శాశ్వతస్వామిన్ శరణాగతవత్సల । నిర్ముక్తమాయత్రిజటశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౬ ॥ గుణాతీతగుణాధారగుణగీతగుణాధిప । ఏకాంతవల్లభానంతశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౭ ॥ నతోఽస్మిచరణద్వంద్వమద్వంద్వంప్రణతోఽస్మితే । రక్షరక్షమహాదేవశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౮ ॥ హాహాహూహూవీర్యహారిన్ భింధిభింధివిభీషణ । ఛింధిఛింధిమహాఘోరంశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౨౯ ॥ నివారయరయోపేతపరశస్త్రాస్త్రవైభవం । నిర్భింధిపరసైన్యానిశత్రుభీతిహరోభవ ॥ ౧౩౦ ॥ విద్రావయమహావీరవాహనానినమద్రశః । విపాటయమహాదుర్గముగ్రశత్రుహరోభవ ॥ ౧౩౧ ॥ పాశముద్గరఖట్వాంగత్రిశూలముసలాయుధైః। పాహిమాంపరతోదేవసర్వతశ్శరణాగతం ॥ ౧౩౨ ॥ రాజసింహాసనావిష్టంజయశబ్దైరుదీరితం । కురుమాంరాజరాజేశంసర్వతశ్శరణాగతం ॥ ౧౩౩ ॥ ఇతిస్తోత్రంమహాభాగశత్రుప్రశమనాభిధం । శుచిర్భూత్వాశివార్చాయాంప్రజపస్వసమాహితః ॥ ౧౩౪ ॥ గౌతమోఽహమృషిశ్ఛస్యఛందోఽనుష్టుప్ప్రకీర్తితం । దేవతాభగవాన్రుద్రశ్శత్రుహాబీజమీరితం ॥ ౧౩౫ ॥ ప్రణవశ్శక్తిరాఖ్యాతాపార్వతీప్రాణవల్లభా । వినియోగోఽస్యసంప్రోక్తశ్శత్రుప్రశమనేనృప ॥ ౧౩౬ ॥ ఓంనమఃకాలరూపాయహుంనమశ్శూలపాణయే । మహాదేవాయవీరాయపార్వతీపతయేనమః ॥౧౩౭॥ ద్వాత్రింశదక్షరోమంత్రోమహాశత్రుజయస్మృతః। న్యాసార్చనమనేనైవకుర్యాత్పాణిన్యమ్యచ॥ ౧౩౮ ॥ శత్రుప్రశమనంస్తోత్రంశ్రద్ధయాప్రపఠత్తుయః । తస్యశత్రుకృతాపీడావినశ్యతినసంశయః॥ ౧౩౯ ॥ సాంగంసావరణందేవంబిల్వైశంపూజయేత్సదా । ఓంనమఃకాలరూపాయహృదయాంగుష్ఠయోర్న్యసేత్ ॥

౧౪౦ ॥ ఓంనమశ్శూలహస్తాయతర్జనీశిరసోస్తథా। శిఖామధ్యమయో
ర్దేయోవామదేవాయసాదరం ॥ ౧౪౧ ॥ అనామికాకవచయోర్వీరా
యేతినివేదయేత్ । కనిష్ఠికానేత్రయోశ్చపార్వతీపతయేతథా ॥ ౧౪౨ ॥
నమస్సతలయోరాజన్కరయోశ్చనివేశయేత్ । తతోధ్యానమహే
శస్యకుర్యాత్కార్యస్యసిద్ధయె ॥ ౧౪౩ ॥ తేనతేశత్రుసంహారోభవి
తినసంశయః ॥ ౧౪౩ ॥ త్ర్యక్షంకరాళవదనంశితశూలహస్తంచంద్రా
ర్ధచూడమమరాధిపపూజితాంఘ్రిం । గంగాధరంధవళభస్మవిభూషి
తాంగంగౌరీపతింభయహరంభవమాశ్రయామి ॥ ౧౪౪ ॥ ఇతిధ్యానం
మహేశస్యసంధ్యాయాంప్రాతరేవచ।మధ్యాహ్నేకుర్వతాంపుంసాంనా
రిసైన్యభయంభవేత్ ॥ ౧౪౫ ॥ ప్రసన్నోఽయంహరోభక్త్యాభుక్తి
ముక్తింప్రయచ్ఛతి । కింశత్రుమాత్రశమనంచండీశస్యధరాధిప ॥
౧౪౬ ॥ ఇత్యుక్త్వాఽంతర్హితోవిప్రాస్సశిష్యోగౌతమోమునిః । కృ
తవాంశ్చంద్రచూడస్యపూజనంప్రయతోనృపః ॥ ౧౪౭ ॥ ప్రేమ్ణాచ
శ్రద్ధయానిత్యంత్రికాలముమయాసహ ప్రత్యక్షమకరోద్దేవంకాలేనాల్పే
నసేవయా ॥ ౧౪౮ ॥ స్వసైన్యంప్రదదౌదేవోవధాయద్విషతాంద్వి
జాఃస్వరాజ్యేస్థాపయామాసభద్రాసనమకల్మషం॥౧౪౯॥ సచభద్రాస
నోరాజాప్రసాదాత్పార్వతీపతేః । అకరోద్వసుధారాజ్యమకంటకమ
యత్నతః ॥౧౫౦॥ మహామంత్రివసకలంస్వసేన్యాన్నైవభూతపః । భక్త్యా
రశనయాబద్ధోకాలేకాలేఽభిరక్షతి ॥ ౧౫౧ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయపాదే సదాచారనిరూపణేభద్రాసనోపాఖ్యానం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీబ్రహ్మోవాచ । గతేబహుతిథేకాలేవసుధామనుశాసతః।
శివైకశరణస్యాపిధార్మికస్యమహీపతేః ॥ ౧ ॥ జ్ఞానంసమభవత్తస్యదృ
ష్ట్వాకాలస్యచేష్టితం । క్వగతాఃపితరోఽస్మాకంతథాఽన్యేపితృబాంధ
వాః ॥ ౨ ॥ నామ్నాపినైవశ్రూయంతేబహవోఽస్మద్విలోకితాః ।

మమాపిరూపసంపత్తిః క్వగతాయౌవనస్థితా ॥ ౩ ॥ సామర్థ్యంక్వగ
తంయచ్చపరసైన్యవినాశనం । కేశానైవోపలభ్యంతేస్నిగ్ధాంజనని
భామమ ॥ ౪ ॥ వలీపలితసంయుక్తంగాత్రంనపరిగీయతే । యద్వ
ర్ణాయంతిశవయోజాతరూపసమంమమ ॥ ౫ ॥ క్వానసంకమలాకా
రంకుందేందుధవళద్విజం । సుందర్యపాంగసంజుష్టంవికచాంబుజలోచ
నం ॥ ౬ ॥ స్వప్నోపమమభూత్సర్వంకామినీకామజంసుఖం । తథాపిని
స్త్రపంచేతోవిషయేష్వనుధావతి ॥ ౭ ॥ నారాధితోపిగిరిశోమయాగౌత
మశాసనాత్ । ముక్తింప్రయచ్ఛతిప్రీతోమహాదేవోమహాద్యుతిః ॥ ౮ ॥
తన్నపశ్యామిముక్తిర్యేనస్యాత్కర్మణాఽధునా । రాజ్యస్యసిద్ధిస్సం
ప్రాప్తామమయత్కృతేవైహ్యర్జితం ॥ ౯ ॥ నాత్మరాజ్యంహ్యార్జితంమందైర
హామోహానుగైర్భృశం । కథంతదుపలభ్యేతప్రసాదాత్పార్వతీపతేః ॥
౧౦ ॥ రాజ్యంకోశోబలంభోగః ప్రతాపః ప్రతివాసరం । వర్ధంతేతేహ్యా
లంగేహవైరాగ్యంనైవదృశ్యతే ॥ ౧౧ ॥ సంసారస్యాభివృద్ధిర్మేపూర్వాం
భగవతః కృపా । నిశ్చితాశోపరూపాద్యసైవమేప్రతిభాతిహి ॥ ౧౨ ॥ అ
విచ్ఛిన్నంసుఖంయద్ధితదేవభగవత్కృపా । విచ్ఛిన్నరూపామనసోవృత్తిః
శోపోవినిశ్చితా ॥ ౧౩ ॥ యేనసంసాధ్యతేరత్నంసకాచంలభతేయది । వ్య
ర్థంహిసర్వంభవతివినోక్తఫలలాభతః ॥ ౧౪ ॥ కాముకేనమయాపూ
ర్వమారాధ్యశః ప్రసాదితః । పలాలోపమరాజ్యార్థంనాత్మతండులకా
మ్యయా ॥ ౧౫ ॥ ధిఙ్మామకృతసద్బుద్ధిముమయాసహితోహరః । ఆరా
ధితోమయామిథ్యామృగతృష్ణాంబులిప్సునా ॥ ౧౬ ॥ అతోఽహంసక
లంహిత్వాసాశుతోషముమాపతిం । ఆరాధయిష్యేసతతమాత్మకామో
మహేశ్వరం ॥ ౧౭ ॥ ఏవంనిర్బంధయుక్తస్యరాజ్యత్యాగంప్రకుర్వతః ।
ఆవిరాసీన్మహాదేవః కైలాసాదుమయాసహ ॥ ౧౮ ॥ అహమింద్రస్తథా
చాన్యేసిద్ధగంధర్వకిన్నరాః । శివేనసహసంప్రాప్తాః కుమారానారదస్తథా ॥
౧౯ ॥ కౌతుకార్థంమహాభాగానిర్విణ్ణస్యమహీపతేః । కథంసదాశివో
యోగీరాజ్ఞోముక్తింవిధాస్యతి ॥ ౨౦ ॥ అంతర్హితాస్థితాస్సర్వేనిజై
శ్వర్యవిమోహితాః । వృషధ్వజోఽభవన్నేత్రపద్మయోరతిథిస్స్వయం

౨౧॥ తందృష్ట్వాసహసోత్థాయరాజాహర్ష సమన్వితః । సూపవిష్టంకృతాతిథ్యంకృతాంజలిరభాషత ॥ ౨౨ ॥ వామదేవమహాదేవవృషభధ్వజగోపతే । చంద్రచూడభవానీశమృడసర్వార్థసాధక ॥ ౨3 ॥ ఉపాయంవదదేవేశకర్తవ్యంకిమిహాస్తిమె । భుక్తిముక్తిప్రదందేవంగౌతమస్త్వామభాషత ॥ ౨౪ ॥ భుక్తిస్తుదేవదేవేశలబ్ధామేత్వత్ప్రసాదతః । ముక్తిమిచ్ఛామిసంసారాదతస్త్వాంశరణంగతః ॥ ౨౫ ॥ ఉపాసనంకరిష్యేఽహం భవతోహిసమాధినా । అనుమోదయవిశ్వాత్మన్ననుజ్ఞాందాతుమర్హసి ॥ ౨౬ ॥ శ్రీమహాదేవఉవాచ॥ నైవంవిధోఽహమారాధ్యస్సంసారాన్మోక్తుమిచ్ఛతా । ఆత్మామేవ్యాపకోరాజన్యస్సదాశివసంజ్ఞితః॥౨౭॥ యేనాహమఖిలంకర్మకరోమితనుసంస్థితః । తంవినానైవపశ్యామిక్షణమేకాంతినాంగతిం॥౨౮॥ అనువిశ్యచమేవాచంచక్షుశ్శ్రవణనాసికం॥ప్రాణాపానమనోబుద్ధిచిత్తాహంకరణానిచ ॥ ౨౯ ॥ సర్వంకారయతిప్రాజ్ఞోభూత్వాసర్వప్రయోజకః । పరమాత్మాసచాస్మాకమమృతశ్శాశ్వతోహరిః ॥ 3౦ ॥ అహంసచాస్మియోవైససచాప్యహమనుస్మృతః । తస్మాంవిజ్ఞాయసుధియస్సేవంతేబంధముక్తయే ॥ 3౧ ॥ నాహంకైవల్యదోరాజన్పరతంత్రఃస్వభావతః। స్వతంత్రస్సర్వభూతాత్మాపరమాత్మారమాపతిః ॥ 3౨ ॥ త్వంచాహంచసురాస్సర్వేతనవఃపరమాత్మనః । తమాత్మత్వేనసర్వేషాంవిజిజ్ఞాసవిముక్తయె ॥33॥ స్వస్వరూపస్యసంప్రాప్తిమ్ముక్తిమాహుర్మనీషిణః । సత్త్వమాత్మనినిర్దిష్టంయదాయత్తమిదంజగత్ ॥ 3౪ ॥ యత్సత్త్వమాత్మనిప్రోక్తంతదాధేయతయాస్థితం । విధేయత్వేననిర్దిష్టంశేషత్వేనప్రజాపతేః ॥ 3౫ ॥ ఆధారత్వేనస్థితోయోవిధాతృత్వేనవాపునః । శేషిత్వేనచరాజేంద్రసచాత్మాముక్తిమిచ్ఛతాం ॥ 3౬ ॥ తమేవశరణంగచ్ఛసర్వభావేనమానద । తత్ప్రసాదాత్పరాంశాంతింస్థానంప్రాప్స్యసిశాశ్వతం ॥ 3౭ ॥ సర్వభూతేషుయోరాజన్నంతర్యామితయాస్థితః । పచోపాస్యఃప్రయత్నేనయదీచ్ఛేత్పరమాంగతిం ॥ 3౮ ॥ స్వాంతరస్థంపరాత్మానమాత్మత్వేనవిశాంపతే । సంపూ

జ్యాహంప్రవక్ష్యామితథాత్వంచతథాపర ॥ ౩౯ ॥ ఆత్మాతుసచసర్వే
షాంప్రాప్యోభోగ్యస్సనాతనః । తమవిజ్ఞాయరాజేంద్రకథమ్ముక్తిర్భవి
ష్యతి ॥ ౪౦ ॥ నాహమాత్మాచసర్వేషాంతత్పృథక్త్వేనమానద । మము
పాసనయాకస్మాన్ముక్తిమాకాంక్షసేఽనఘ ॥ ౪౧ ॥ మదంతర్యామిణం
స్వస్యచాంతర్యామితయాస్థితం । విజ్ఞాయైక్యధియారాజన్విముక్తోభవ
సంసృతేః ॥ ౪౨ ॥ ఏతేనైవోపదేశేనముక్తింనయామిసేవకాన్ । ఆత్మ
త్వేనతమారాధ్యముక్తోభవవిశాంపతే ॥ ౪౩ ॥ చేతనోఽయమణుర్ని
త్యోజీవోనాత్మాశరీరిణాం । నైవప్రాప్యోయమన్యేషాంభోగ్యోభవితు
మర్హతి ॥ ౪౪ ॥ యఆత్మాసర్వభూతానాంసర్వశక్తిస్సనాతనః । సర్వ
స్వామీసర్వరూపస్సర్వజ్ఞస్సర్వదృగ్విభుః ॥ ౪౫ ॥ సఏవసర్వభూతేషునా
మరూపేషుసర్వతః । ఉపాస్యఃపరమాత్మాసౌపూర్ణఃపురుషపుంగవః ॥
౪౬ ॥ అహంబ్రహ్మాచదేవాశ్చమునయోమనవస్తథా । తదాత్మకా
భవిష్యామస్సర్వేతదనువర్తినః ॥ ౪౭ ॥ ఉపాస్మహేవయంసర్వేతమేవై
కంనరాధిప । త్వమప్యైకంధియాదేవమారాధయజనార్దనం ॥ ౪౮ ॥ అం
తర్యామితయాఽస్మాసుస్వస్మిన్వాచిదచిత్సుచ । విభూతిషూపదిష్టాసు
వ్యూహావతారేషువాపునః ॥ ౪౯ ॥ నిధాయచేతసోవృత్తిముపాస్వసుస
మాహితః । కల్యాణాదిగుణోపేతంసర్వజ్ఞంసర్వకారణం ॥ ౫౦ ॥
నారాయణంపరంబ్రహ్మపరమాత్మానమద్వయం । సర్వావాసంనిజా
ధారంపురాణంపురుషోత్తమం ॥ ౫౧ ॥ అథవాత్రిగుణాతీతేవైకుంఠే
పరమేపదే । మహావిభూతౌభూతానామగమ్యేనిత్యసంజ్ఞకే ॥ ౫౨ ॥ శే
షపర్యంకనిలయేస్వయమేవస్థితంహరిం । నిత్యముక్తజనైస్సేవ్యంసచ్చి
దానందవిగ్రహం ॥ ౫౩ ॥ రమయాలాలితపదంభూనీళాభ్యాంవిరా
జితం । నిర్గుణంప్రకృతేర్దూరమనౌపమ్యమనుత్తమం ॥ ౫౪ ॥
వేదవేదాంతసిద్ధాంతైర్మూర్తిమద్భిరుపాశ్రితం । పంచరాత్రానుసా
రేణసమారాధయకేశవం ॥ ౫౫ ॥ అస్మాకంపరమంధ్యేయంప్రా
ప్యంభోగ్యంపరాత్పరం । స్వామినాసదాసభూతానామాశ్రయోఽయ

ముదీరితః ॥ ౫౬ ॥ భద్రాసనఉవాచ॥ కస్మాత్కృపాక్షేదయసిత్రిలోచన
దయానిధే।త్వదన్యాన్సాపదన్సర్వాన్ముక్తయేగౌతమోమునిః ॥౫౭॥ ఈ
శ్వరస్సర్వభూతానామాధారశ్చంద్రశేఖరః । కర్తాహర్తాఽవితానిత్యో
మహాశక్తిరుమాపతిః॥౫౮॥సఏవసర్వభూతానాంహితాయతనుతేతనుం।
గుణాతీతఃపరంజ్యోతిర్ధూర్జటిర్నాపరోమతః ॥౫౯॥ గురుణాఽభిహి
తంపూర్వంపశ్చాత్త్వందర్శనంగతః । సంసిద్ధమభవత్సర్వంపూర్వోక్తం
రాజ్యముత్తమం ॥ ౬౦ ॥ ముక్త్యర్థమపరందేవంకథమస్యదయాని
ధే । అలక్ష్యంసర్వభూతానామంతర్యామితయాస్థితం ॥ ౬౧ ॥ శ్రీమ
హాదేవఉవాచ ॥ రాజన్యద్గౌతమేనోక్తమవిజ్ఞాయమతంహరేః । సం
గోప్యహేతునాకేనప్రాయఃప్రోక్తంవిచింతయ ॥ ౬౨ ॥ యదితేహృది
సందేహస్తదాఽహంగౌతమమ్మునిం । ఇహానయిష్యేరాజేంద్రసంకల్పే
నవిలోకయ ॥౬౩॥ ఇత్యుక్త్వాశంకరోయోగీసస్మారమునిసత్తమం । స
ఆజగామస్మరణాద్యత్రాస్తేభగవాన్హరః ॥ ౬౪ ॥ ప్రణమ్యచరణోపే
తోబద్ధాంజలిరవస్థితః । పూజితఃపరయాభక్త్యానృపేణాహహరంవచః॥
౬౫ ॥ గౌతమఉవాచ । ధన్యోఽహందేవదేవేశదత్తంమేగౌరవమ్మహ
త్ । త్వయాత్రిలోకగురుణాయస్మాన్నతోఽహమకించనః ॥౬౬॥ ము
క్త్యర్థమ్మునిభిర్నిత్యంచింతితోఽసిహృదంబుజే । నిష్కామైఃకామనా
బద్ధైరపిపావకలోచన ॥ ౬౭ ॥ శ్రీమహాదేవఉవాచ । వంచితోఽసిమహా
భాగమాయయాతత్త్వతోమునే । నజానాసిపరంగూఢంబీజమత్రమ
యోద్ధృతం ॥ ౬౮ ॥ దేవోహిమత్పరస్సాక్షాత్పరమాత్మాసనాతనః। నా
రాయణోఽస్త్రిజగతాంమాతృదఃపురుషోత్తమః ॥౬౯॥ తంప్రాప్యముని
శార్దూలలోకేముక్తాభవంతిహి । ఉపాయస్తత్రవైసాక్షాద్ధరిసేవనచా
పరః ॥ ౭౦ ॥ శరణంనైవజానంతితస్యైవపరమాత్మనః ॥ తద్దేవోపదిశా
మ్యంగసర్వశ్రితాన్ముక్తయేసను ॥ ౭౧ ॥ అతోముక్తిప్రదాతారోభవా
మోవయమత్రహి । ముక్త్యేకనిలయస్సాక్షాద్ధరిసేవనచాపరః ॥౭౨॥
అన్వేషయామోహివయంసాధనైశ్శ్రుతినోదితైః। ప్రాయశస్సర్వనివా

సార్థంవయాంసీవదినాత్యయె ॥౨౩॥ సర్వేషామేవచాంశానామంశిత్వేనప
రాగతిః । నాన్యోజలతరంగాణామాశ్రయోస్తిజలంవినా ॥౨౪॥ స్వస్వ
రూపంతుగదితంభగవచ్ఛేషతైవహి । తమదృష్ట్వాకథమ్ముక్తిర్భ
వేదేషమహామునే॥౨౫॥స్వరూపస్థఃపరస్థోవాస్వాత్మానంవిశ్వతోముఖం।
విలోక్యపరమాత్మానంభవతీతినిశామయ ॥౨౬॥ బ్రహ్మాదిషుశరీరేషు
ముక్తిర్గమ్యానవిద్యతే । యతేపురుషసంతానోవాసుదేవాత్సనాత
నాత్ ॥ ౨౭ ॥ మదంతర్యామిణందేవంస్వాంతర్యామిణమేవవా । అచి
దంతర్గతంవాపిస్మరగౌతమముక్తయే ॥ ౨౮ ॥ తత్త్వమాత్రోపదేష్టా
రోనవయమ్ముక్తిసంశ్రయాః ॥ ఏవంత్వయోపదేశోఽయంరాజాతేశి
ష్యతాంగతః ॥౨౯॥ ఐశ్వర్యస్యాపిదాతారోనవయంవిద్ధిగౌతమ॥ షడ్వ
ర్గసంశ్రయోయస్మాద్భగవాన్పురుషోత్తమః ॥౩౦॥ అవిజ్ఞాయవిభూతి
స్థఃపూజితోహిప్రయచ్ఛతి । విభూతిమ్మునిశార్దూలవిజ్ఞాతోమోక్ష
దోమతః ॥ ౩౧ ॥ మయిస్థోభగవానస్యావిజ్ఞాతోపిమానద । దత్త
వాన్పరమంరాజ్యంనిష్కంటకమశేషతః ॥ ౩౨ ॥ ఆత్మరాజ్యప్రదోదే
వోవిజ్ఞాతోహిభవేదితి। అతస్త్వన్మమమాత్మానంశ్రుత్యాస్మృత్యాప్రద
ర్శయ ॥ ౩౩ ॥ గౌతమఉవాచ॥త్వమేవసర్వభూతానామాత్మాసిగిరిజా
పతే। విభూతిభూతాస్తేసర్వేశ్రుతమ్మేవదనాత్తవ ॥౩౪॥ ఉక్తంచశివ
గీతాయామగస్త్యేనమహాత్మనా । తథాచేశ్వరగీతాయాంశాస్త్రేపాశు
పతేఽపితే॥౩౫॥ శివాదన్యోనదేవోఽస్తిముక్తిదోభుక్తిదోనృణాం ।
కారుణ్యాదిగుణోపేతోగుణాతీతోనిరంజనః ॥ ౩౬ ॥ ఇదానీముపరందే
వదేవంవదసిముక్తయే । కింసత్యమితిసందేహముచ్ఛేత్తుంత్వమర్హసి॥
౩౭॥ శ్రీమహాదేవఉవాచ ॥ అహమ్మనురహంసూర్యఇత్యాదిశ్రుతిభిర్మ
న । వామదేవేనయత్ప్రోక్తమంతర్యామిత్వయాహితత్ ॥౩౮॥ సామా
నాధికరణ్యేనబ్రహ్మాస్మీతివిచింత్యచ । మద్విశేషణసంపన్నమాత్మానంప్రో
క్తవానహం ॥౩౯॥ అతస్త్వష్టామయాప్రోక్తంశృణుగౌతమసత్తమ ।
నాహమాత్మాస్వతంత్రేణసత్యంసత్యంబ్రవీమితే ॥౪౦॥ నారాయణాదేవ

సర్గస్సంప్రవృత్తో ద్విజోత్తమ । నారాయణే ప్రలీయేత పాల్యతే చ న సంశ
యః ॥౯౧॥ తస్మాన్నారాయణో దేవో నిర్గుణః ప్రకృతేః పరః । నిర్గు
ణోప్యహమేవైకస్తస్యాజ్ఞాం పాలయామ్యహం ॥౯౨॥ అధికారే నివిష్టోఽ
స్మి తామసీం ప్రకృతిం గతః । తత్ప్రసాదేన తత్సామ్యం సంప్రాప్తోఽస్మి మహా
మతే ॥౯౩॥ తేనైవ కారితం సర్వం కరోమి తదధీనతః । బ్రహ్మా సృజత్యహం హ
న్మి రవిర్భాసయతేఽఖిలం ॥౯౪॥ వాయుర్వాతి నభో మార్గం ప్రయచ్ఛతి
హుతాశనః । కాలః పచతి భూతాని మృత్యుర్ధావతి సర్వతః ॥౯౫॥ న త
త్ర సూర్యస్సంభాతి చంద్రతారాః క్వ విద్యుతః । తం భాంతమనుసంభాతి తస్య
భాసా విభాతి హి ॥౯౬॥ అతివ్యాపి శివోఽహం వై యత్ప్రసాదాన్మునీశ్వర ।
దాసోఽహం తస్య దేవస్య సత్యం సత్యం న సంశయః ॥౯౭॥ సోఽహం కథం వది
ష్యామి తచ్ఛరీరతయా వినా । పరేశసామ్యం వచసా బ్రహ్మాఽస్మీతి కదాచన ॥
౯౮॥ దండ్యస్స్యామమరేశోపి పూజితోపి మనీషిభిః । తతోఽభిన్నతయా
నైవ పౌరుషేణ బలేన చ ॥౯౯॥ యత్తు పాశుపతే శాస్త్రే గౌతమోక్తం మ
యా పురా । తత్తు తస్యాజ్ఞయా స్వస్య స్వాతంత్ర్యం విద్ధి నిశ్చితం ॥౧౦౦॥ దై
త్యానాం మోహనార్థాయ పాషండం ధర్మముక్తవాన్ । న తద్విశ్వసనీయం
స్యాన్ముముక్షూణాం మనాగపి ॥౧౦౧॥ తామసాని పురాణాని శాస్త్రాణి చ
మహామతే । స్మృతయోపి భవంతీహ కలిచిజ్జగతీతలే ॥౧౦౨॥ విష్ణునాపి
ప్రయుక్తాని మోహనార్థం సురద్విషాం । వాక్యాని చ బహూన్యంగ తామ
సాని న సంశయః ॥౧౦౩॥ తత్ర మత్ప్రముఖా దేవాస్స్వాత్మసామ్యతయా మ
తాః । క్వచిత్తతోఽధికాః ప్రోక్తా మోహనార్థం మహామతే ॥౧౦౪॥ ఇదం
సత్యమిదం సత్యం గౌతమాత్ర వదామ్యహం । నారాయణో మమాధార ఆధే
యోఽహం నిశామయ ॥౧౦౫॥ వదామి బాహుముద్యమ్య సత్రాణం విద్య
తే పరం । నారాయణపదాంభోజమృతే ముక్తనిషేవితం ॥౧౦౬॥ శ్రుత్వై
దం గౌతమో దేవాచ్ఛంకరాదాత్మనో హితం । బభూవ శరణాపన్నో వా
సుదేవస్య శార్ఙ్గిణః ॥౧౦౭॥ బోధయామాస రాజానం తత్త్వం వేదాంతసమ్మ
తం । న బోధమగమద్రాజా మునయో జాతసంశయః ॥౧౦౮॥ భూయశ్చైవ

స్వమాహూయనిజభక్తముమాపతిః । ప్రబోధమకరోత్తస్యకృపయా
శివగీతయా ॥౧౦౯॥ విజ్ఞాయపరమాత్మానముపాస్యముక్తిమిచ్ఛతాం ।
రాజాపిశరణాపన్నో బభూవశివశాసనాత్ ॥౧౧౦॥ తదాదేవగణాస్సర్వే
వ్యోమాంగణవిహారిణః । ప్రకాశమగదన్మూర్ధ్నికిరంతస్సుమసంతతిం॥
౧౧౧॥ ధన్యో౽యంనృపతిస్సిద్ధశ్శివభక్త్యామహీతలె । బహూనాంజ
న్మనామంతెప్రపన్నో జాయతేహరిం॥౧౧౨॥ మనుష్యాణాంసహస్రేషు
కశ్చిద్యతతిసిద్ధయే । యతతామపిసిద్ధానాంకశ్చిజ్జానాతిమాధవం॥౧౧౩॥
శాస్త్రింవిజానతామ్మధ్యేకశ్చిదేవనరాధిప। ప్రపన్నో జాయతేలోకఆకా
రత్రయసంయుతః ॥ ౧౧౪ ॥ త్వంతురాజన్ శివాదేశాత్స్వాత్మానంపురు
షోత్తమం। విజ్ఞాయపరమైకాంతభావంగంతుమిహా౽ర్హసి ॥౧౧౫॥ అ
తో౽ద్యప్రణతాస్సర్వేత్వాంతువిష్ణ్వేకదేవతం । గంతాసినస్సముల్లం
ఘ్యధామవైకుంఠమద్వయం ॥౧౧౬॥ దుర్లభంనిర్గుణంధామరాజన్
వైకుంఠమందిరం । స్వాధికారస్థితానాంనస్త్వంతుసద్యోగమిష్యసి ॥
౧౧౭॥ యత్రత్రైలోక్యజననీశ్రీదేవీపుత్రవత్సలా । క్రోడేకరిష్యతిక్షి
ప్రంవిముక్తంఘోరసంసృతేః ॥ ౧౧౮ ॥ యతోనావర్తతేఘోరెసం
సారెశరణంగతః । తదేవవైష్ణవంధామవిముక్తిపదముచ్యతె ॥౧౧౯॥
అంతర్హితాస్తతస్సర్వేబ్రహ్మాద్యాయేసమాగతాః। మహాభాగవతాన
త్వాశివోపికృతమంగళం॥౧౨౦॥ అహూయమద్భక్తవర్గేషునిష్పన్నో
హ్యయమంజసా । ఆత్మానమధ్యగాద్విష్ణుంయేనేదమఖిలంతతం॥౧౨౧॥
ప్రదర్శ్యవైష్ణవంతేజోమహాదేవోనిజమ్మహత్। కైలాసమగమద్దేవ్యాః
ప్రాప్యంభోగ్యంనిరూపయన్ ॥౧౨౨॥ రాజాపివైష్ణవీందీక్షామవాప్యగిరి
జాప్రియాత్ । ఉపారమత్కృత్యేభ్యశ్శ్రీపతింశరణంగతః॥౧౨౩॥ య ఏత
త్ప్రీతయుక్తాయవైష్ణవశ్శివభాషితం। శృణుయాచ్ఛ్రావయేద్వాపిముచ్య
తెహ్యన్యసాధనాత్ ॥౧౨౪॥ మునయో౽తస్మన్సతస్సైవర్మ్యంత్రైరా
రాధ్యతెహరిః। గాయత్ర్యాతువిశేషేణయస్యాంబుద్ధిప్రవర్తకః॥౧౨౫॥
ముముక్షవోమహాభాగావిష్ణుంసర్వాత్మరూపిణం । సమర్చయంతిసం

భూతానసంభూతిముపాసతే॥౧౨౬॥ ఆత్మావారేతిమంత్రేణమంతవ్యోభ
గవాన్హరిః । శ్రోతవ్యశ్చానుసంధేయోనమస్యోముక్తిమిచ్ఛతా ॥
౧౨౭॥ యథాసంసేచనంమూలేపోషాయాఖిలవీరుధాం । తథాసంసేవనం
విష్ణోస్తోషాయజగతోధ్రువం॥౧౨౮॥ మునయఊచుః । పితామహసమా
చక్ష్వహరగీతామనిందితాం । యేనసంక్షేపముస్సమ్యగాత్మేనసమం
నృపః॥౧౨౯॥ మహాభాగవతత్వంచసంప్రాప్తోవిశ్వభేషజం॥శ్రీబ్రహ్మో
వాచ॥ ఉపరిష్టాత్ప్రవక్ష్యామిహరగీతామనిందితాం ॥౧౩౦ ॥శృణ్వంతు
మునయస్తావదాహ్నికంవిష్ణుభాషితం॥౧౩౧॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయ
పాదేసదాచార నిరూపణేపరమాత్మతత్త్వనిరూపణం నామనవమో
ఽధ్యాయః॥

శ్రీ బ్రహ్మోవాచ । సంధ్యాంకృత్వావిధానేనమునయోవిష్ణు
దేవతాం । సూర్యమండలమధ్యస్థాయార్ఘ్యందద్యాత్సమాహితః ॥౧॥
చతుర్వ్యూహాత్మకంసర్వాంస్మృత్వావిశ్వంజలేజనః । తర్పయేద్దేవమను
జపితౄంస్తిలకుశోదకైః ॥ ౨ ॥ కుశైస్తుసర్వదాకార్యంతిలైస్తూక్తదినే
షుచ । తర్పణంచప్రకర్తవ్యంవిష్ణోరాజ్ఞానుసారతః ॥ ౩ ॥ సప్తమ్యాం
రవివారేచమాతాపిత్రోర్మృతేహని । తిలైర్నతర్పణంకుర్యాత్కు
ర్వాణఃపితృహాభవేత్ ॥ ౪ ॥ సంక్రాంత్యాదినిమిత్తేషుస్నానాంగేతర్ప
ణేతథా । తిథివారనిషేధేపితిలైస్తర్పణమాచరేత్ ॥ ౫ ॥ శ్రీ విష్ణుపా
దతీర్థేనతులసీమిశ్రితేనతు । పితౄణాంతర్పణంకార్యంసర్వకాలేషుధీమ
తాః॥౬॥ సదాపూర్వాగ్రదర్భేషుసాగ్రదర్భకులేషుచ । ప్రాదేశికేషు
శుద్ధేషుబ్రహ్మాదిభ్యోఽంబునిక్షిపేత్ ॥౭॥ అన్వారబ్ధేనసవ్యేనపాణినాద
క్షిణేనతు । దక్షిణంజానుభూలగ్నంకుర్వాణస్సేచయేజ్జలం ॥ ౮ ॥ దేవే
భ్యశ్చఋషిభ్యశ్చపితృభ్యశ్చనమస్స్వధా । తర్పణేతర్పయామీతి
జలంతత్రత్రముచ్చరేత్ ॥ ౯ ॥ దేవాస్తృప్యంతుపితరస్తృప్యధ్వమితి
చాపరే । దేవానసవ్యేనదాతవ్యంజలంపూర్వముఖేనవై ॥౧౦॥ దక్షిణా

భిముఖంభూత్వాపిత్రూనావాహ్యమంత్రతః । ద్వాభ్యాంకరాభ్యాందాత
వ్యమపసవ్యాపవీతినా ॥ ౧౧ ॥ దక్షిణాగ్రకుశేష్వేవసవ్యపాతితజాను
నా । వినారూప్యసువర్ణాభ్యాంవినాతామ్రమతిలైరపి ॥ ౧౨ ॥ వినాద
ర్భైశ్చమంత్రైశ్చవినోర్ధ్వతిలకంతథా । వినాశ్రీపాదసలిలంతులసీమి
శ్రితంవినా ॥ ౧౩ ॥ నైవతృప్యంతిపితరఃకోటితీర్థజలైరపి । దర్భై
ర్లోహితదర్భైశ్చకాశపీరణబల్బజైః ॥ ౧౪ ॥ శూకధాన్యతృణై ర్వా
పిదర్భకార్యంసమాచరేత్ । అలాభేసర్వథైనైషాంలాభేపిమునిసత్త
మాః ॥ ౧౫ ॥ తులసీమంజరీపత్రకాష్ఠైష్వేకతరేణవై । నతర్పయేత్స్వ
తంతీభిర్వ్రీహ్యాద్యైఃకథంచన ॥ ౧౬ ॥ పాత్రస్థాభిస్సదర్భాభిస్సతిలాభిశ్చ
తర్పయేత్ । వసూనష్టౌమహాభాగాన్ రుద్రానేకాదశాపిచ ॥ ౧౭ ॥ ఆ
దిత్యాన్ ద్వాదశతథావిభూతిమవగత్యచ । అంతర్యామితయావాపితర్ప
యేత్ప్రియతోద్విజః ॥ ౧౮ ॥ ధ్రువోధరశ్చసోమశ్చాప్యాపశ్చైవాని
లోఽనలః । ప్రత్యూషశ్చప్రభాసశ్చవసవోఽష్టౌప్రకీర్తితాః ॥ ౧౯ ॥
అజైకపాదహిర్బుధ్న్యో విరూపాక్షోఽథశంకరః । హరశ్చబహురూప
శ్చత్ర్యంబకశ్చసురేశ్వరః ॥ ౨౦ ॥ సావిత్రశ్చజయంతశ్చపినాకీచాపరాజి
తః । ఏతేరుద్రాస్సమాఖ్యాతాస్సంకర్షణవిభూతయః ॥ ౨౧ ॥ ఇం
ద్రోధాతాభగఃపూషామిత్రోఽథవరుణోఽర్యమా । అంశుర్వివస్వాం
స్త్వష్టాచసవితావిష్ణురేవచ ॥ ౨౨ ॥ ఏతేవైద్వాదశాదిత్యాహ్యనిరుద్ధా
త్మకామతాః । ఏవంహిదివ్యాఃపితరఃపూజ్యావిష్ణువిభూతయః ॥ ౨౩ ॥
కవ్యవాహోఽనలస్సోమోయమశ్చైవతథాఽర్యమా । అగ్నిష్వాత్తా
స్సోమపాశ్చతథాబర్హిషదోపిచ ॥ ౨౪ ॥ ఏతేచాన్యేచపితరఃపూజ్యా
స్సర్వైస్సహర్షిభిః । ఏతైస్తుతర్పితైస్సర్వేపూరుషాస్తర్పితాస్త్విహ ॥
౨౫ ॥ ఆదౌసంతర్పయేద్దేవాన్ మహర్షీంస్తుతథాపితౄన్ । పితాపితా
మహశ్చైవతథైవప్రపితామహః ॥ ౨౬ ॥ ప్రద్యుమ్నసంకర్షణకవాసు
దేవస్వరూపకాః । అనిరుద్ధస్వరూపోఽయంతర్పయేత్తాన్ క్రమాత్పు
నః ॥ ౨౭ ॥ మాతాపితామహీచైవతథైవప్రపితామహీ । రతివాగ్రు

క్రమేణైవాస్తర్పణీయాః క్రమాదిమాః ॥ ౨౮ ॥ తథా మాతామహాదీంశ్చ తత్పత్నీశ్చ తథైవ హి । త్రిభిస్త్రిభిశ్చాంజలిభిరేకైకమభితర్పయేత్ ॥ ౨౯ ॥ భ్రాతౄన్ పితృవ్యాం స్తత్పత్నీస్స్వఖసంబంధిబాంధవాన్ । స్వజనాన్ జ్ఞాతివర్గీయానుపాధ్యాయాన్ గురూనపి ॥ ౩౦ ॥ మిత్రభృత్యానపత్యాని యే భవంతి సదాశ్రితాః । వైష్ణవాం లోకశిక్షార్థమంతర్యామితయాఽర్చయేత్ ॥ ౩౧ ॥ జలస్థశ్చ జలే సించేత్ స్థలస్థశ్చ స్థలే తథా । పాదౌ స్థాప్యోభయత్రాపి ప్రక్షాల్యోభయతశ్శుచిః ॥ ౩౨ ॥ దేవతానామృషీణాంచ జలే దద్యాజ్జలాంజలీన్ । అసంస్కృతప్రమీతానాం స్థలే దద్యాజ్జలం పునః ॥ ౩౩ ॥ జలాంజలిత్రయం దద్యాద్యే చాన్యే సంస్కృతా భువి । అసంస్కృతప్రమీతానామేకమేవ తటే క్షిపేత్ ॥ ౩౪ ॥ యజ్జలే శుష్కవస్త్రేణ స్థలే చైవార్ద్రవాససా । కుర్యాద్ధోమం జపం దానం తత్సర్వం నిష్ఫలం భవేత్ ॥ ౩౫ ॥ నార్ద్రవాసాః స్థలస్థస్తు సంధ్యాతర్పణమాచరేత్ । జానుదఘ్నే జలస్థో వా విగళత్స్నానవస్త్రకః ॥ ౩౬ ॥ నాభిమాత్రే జలే స్థిత్వా స్నానసంధ్యాదికాః క్రియాః । కుర్యాచ్చ తర్పణం తీరే జలే సంవిశ్య వా స్థితః ॥ ౩౭ ॥ ద్వౌ హస్తౌ సంయుతౌ కృత్వా పూరయేదుదకాంజలిం । గోశృంగమాత్రముద్ధృత్య జలమధ్యే క్షిపేజ్జలం ॥ ౩౮ ॥ ఆకాశే నిక్షిపేద్వారి జలస్థో దక్షిణాముఖం । పితౄణాం స్థానమాకాశం దక్షిణా దిక్తథైవ చ ॥ ౩౯ ॥ స్థలగో నార్ద్రవాసాస్తు కుర్యాద్దైవతర్పణాదికం । వ్రతాద్యృతే నార్ద్రవాసాః కుర్యాద్దైవతర్పణాదికం ॥ ౪౦ ॥ పైత్రితాద్యృతే నార్ద్రవాసా నైకవాసాస్సమాచరేత్ । నిష్ఫలం జాయతే కర్మ కృతం యత్త్వేకవాససా ॥ ౪౧ ॥ సవ్యాదంసాత్పరిభ్రష్టం నాభిదేశే వ్యవస్థితం । ఏకం వస్త్రం తు తద్విద్యాద్దైవే పిత్ర్యే చ కర్మణి ॥ ౪౨ ॥ తర్పణేన వినా వస్త్రం స్నానీయం నైవ పీడయేత్ । నిష్పీడితం ధౌతవస్త్రం స్కంధే నైవ తు ధారయేత్ ॥ ౪౩ ॥ నిష్పీడయేన్న త్రిగుణీకృతం వస్త్రం ద్విజోత్తమాః । ఆర్ద్రవస్త్రమధస్తాత్తు స్నాత్వా నోత్తారయేద్బుధః ॥ ౪౪ ॥ పంచతీర్థాని విప్రస్య కరే తిష్ఠంతి దక్షిణే । బ్రాహ్మం దైవం తథా పిత్ర్యం ప్రాజాపత్యం తు సౌమికం ॥

౪౫ ॥ బ్రాహ్మంపశ్చిమరేఖాయాందైవమంగుళిమూర్ధని । ప్రాజాప
త్యంకనిష్ఠాదౌమధ్యేసౌమంనిబోధత ॥ ౪౬ ॥ అంగుష్ఠస్యప్రదేశిన్యామ
ధ్యేపిత్ర్యంప్రతిష్ఠితం। కుర్యాదహరహశ్శౌచమేవంసమ్యక్కృత్వావిధానతః ॥
౪౭ ॥ స్నాత్వాదైవంచపిత్ర్యంచనిత్యంకుర్యాద్విచక్షణః । అంతర్యామి
విభూత్యాదిదృష్ట్వావిష్ణోరనుజ్ఞయా ॥౪౮॥ విష్ణోరనుచరాణాంచప్రభోరా
జ్ఞానుపాలనం । కర్తవ్యంనగురుత్వేనభియాసామాన్యయాధియా ॥౪౯॥
దేవాంతరేహరశ్శైష్ఠ్యంగురుత్వంచభయంపునః । దేవ్యాఽయమ్మైవి
నాసేవాంధర్మాద్యంవిధమెదితి ॥ ౫౦ ॥ యథావిష్ణుస్తథాచాన్యాఃకిమా
ధిక్యంతదర్చనే। ఇతిసామాన్యధీర్విష్ణౌవిజ్ఞేయామోక్షనాశినీ ॥౫౧॥ వి
ష్ణుపాదప్రపన్నానాంనభయంవిద్యతేక్వచిత్ । శంఖచక్రాదయస్తస్యర
క్షంతినిభృతంతనుం ॥ ౫౨ ॥ నకార్యంవిద్యతేకించిద్వినాఽఽజ్ఞాపరిపా
లనం। సఏవప్రేరకోవిప్రాఆజ్ఞాచావ్యాహతామతా ॥ ౫౩ ॥ ఆజ్ఞయా
ప్రేరితశ్చాహమితిసంకల్ప్యవైష్ణవః । స్నానదానాదికంకర్మకుర్యాద్యా
వత్స్థితిర్భవేత్ ॥౫౪॥ యతోభక్తిరఖండాహిదర్శనప్రతిమాహరేః।
తస్మాత్సద్భావతఃప్రాతఃకుర్యాద్విష్ణోరనుజ్ఞయా ॥ ౫౫ ॥ సర్వస్వామిన
మాత్మానంనత్వానారాయణంహరిం । తచ్ఛేషభూతమఖిలందాసభూత
మిదంజగత్ ॥ ౫౬ ॥ ఏవంసంవిదుషోవిప్రాదేవాంతరసమర్చనం । క
థంసమధికత్వేనభవేదితివిచింత్యతాం ॥ ౫౭ ॥ అథాష్టదళపద్మస్థందేవం
సంతర్పయేద్ద్విజాః । తులసీచంద్రమిశ్రాంబుసేచనైఃపరమాదరాత్ ॥
౫౮ ॥ ఆధారశక్తిమారభ్యవక్ష్యమాణక్రమేణచ । చతుర్విధంతు వై
కుంఠంనిత్యముక్తపరిచ్ఛదాన్ ॥ ౫౯ ॥ శ్రీవిగ్రహాంగభూషాభిశ్శక్త్యా
యుధసువాహనైః । ప్రణవాదిద్వితీయాంతతర్పయామీతిసంయుతైః॥
౬౦ ॥ నామమంత్రైఃపృథక్కుర్యాత్తర్పణంధ్యానతత్పరః । తత్పాదాం
బుకుహాకాంక్షీమహావిద్యానిషేవకః॥౬౧॥ఏవంస్నాత్వాగృహీత్వాఽం
భఃకలశేనవిచక్షణః । పూజార్థందేవదేవస్యయాగమండపమావిశేత్ ॥
౬౨ ॥ ఘంటాశంఖమృదంగానాంనిర్ఘోషైర్బ్రహ్మవాదినాం । మ

ష్వాహాత్సవేషుసర్వేషుజలంనేయంజలాశయాత్ ॥ ౬౩ ॥ ధృతోర్ధ్వపుండ్రైఃకలశైశ్శుక్లవస్త్రైర్వృతాననైః । పుష్పమాలావృతైస్తోయముద్ధార్యంవైష్ణవోత్తమైః ॥ ౬౪ ॥ జలాశయసమీపంతుశాలయేద్గోమయాంభసా । అస్త్రేణద్వాదశార్ణేనతత్రాధారంతుధారయేత్ ॥౬౫॥ ఇమమ్మేగంగేతిఋచాజలమంత్రైశ్చవైష్ణవః । శాలయేత్కలశంశుద్ధమాపోఅస్మానితిస్మరన్ ॥ ౬౬ ॥ అథవామూలమంత్రేణద్వయమంత్రేణసాధకః।సముద్రజ్యేష్ఠమంత్రేణగృహ్ణీయాచ్ఛిరసాఽథవా ॥౬౭॥ ఉదుత్తమమితీవస్త్రైర్ముఖమాచ్ఛాద్యవైష్ణవః । శిఖయాచాథమూలేనప్రసమార్జేతిసూక్తకం ॥ ౬౮ ॥ ప్రజపన్కవచేనాపిపూజామందిరమావిశేత్ । ధాన్యోపరితథాకుంభాన్న్యసేద్దక్షిణతోహరేః ॥ ౬౯ ॥ తత్రసంపూజ్యమంత్రేణధూపదీపాక్షతాంకురైః । ఏవంజలంసమానీయద్వారదేవాన్ప్రణమ్యచ॥ ౭౦ ॥ స్వాసనంతత్రసంస్తీర్యస్మృత్వాగురుపరంపరాం । ఆదాయతిలకద్రవ్యమూర్ధ్వపుండ్రాణిధారయేత్ ॥ ౭౧ ॥ మునయఊచుః। కింస్థానమూర్ధ్వపుండ్రాణాంకింద్రవ్యంకాశ్చదేవతాః। కోమంత్రఃకింఫలంబ్రహ్మన్కింకర్తవ్యంతదుత్తరం ॥ ౭౨ ॥ బ్రహ్మోవాచ। మత్పుత్రోనారదోయోగీపురామత్సన్నిధౌహరిం । పృష్టవాన్పరయాభక్త్యాతదేవాహంబ్రవీమివః ॥ ౭౩ ॥ నారదఉవాచ॥ వాసుదేవజగన్నాథభగవన్పురుషోత్తమ । కిమ్ముఖ్యంవైష్ణవానాంతువైష్ణవత్వవిధాయకం ॥ ౭౪ ॥ శ్రీవాసుదేవఉవాచ। ధారణంచోర్ధ్వపుండ్రాణామేకాదశ్యాముపోషణం । తదీయానామర్చనంచవైష్ణవత్వమిదంస్మృతం ॥ ౭౫॥ నారదఉవాచ ॥ ఊర్ధ్వపుండ్రవిధింద్రవ్యంమంత్రస్థానాదిసంయుతం । బ్రూహిమేదేవదేవేశయథాహంధారయామ్యహం ॥ ౭౬ ॥ శ్రీవాసుదేవఉవాచ । శ్వేతంపీతంతథారక్తంద్రవ్యంతుత్రివిధంస్మృతం । పుండ్రాణాంధారణేవిప్రమయైవప్రకటీకృతం ॥ ౭౭ ॥ తేషురక్తంశ్రియాదేవ్యామత్స్నేహాత్ప్రకటీకృతం । శ్రీకుంకుమమితివిఖ్యాతంసదామాంగళికమ్మునే ॥ ౭౮ ॥ కేవలంభక్తిదంపుంసామమంగళవినాశనం । పుండ్ర

ణామంతరాళస్థంముక్తిదమ్మునిసత్తమ ॥ ౭౯ ॥ సముద్రమథనోద్భూ
తాకమలామమవల్లభా । యదాతదాఽబ్ధినాపిత్రాదాతుమ్మైసమలంకృ
తా ॥ ౮౦ ॥ సురాసురాణాంమధ్యేచస్వయంవరవిధానతః । దాతుంక
న్యాంకంజకరాంసముద్రస్సముపస్థితః ॥౮౧॥ సాతమాలోక్యదేవేశమా
త్మనోహితమీశ్వరం । ప్రేమాతిశయతోనేత్రాదపాంబిందూనముంచ
త ॥ ౮౨ ॥ తేనాభూద్ద్విగుధఃప్రేమనియతఃపరమాద్భుతః । తేనైవసాహ
రింప్రాప్తావీకుధేనస్వయంవరే ॥ ౮౩ ॥ హరింద్రాతిపరప్రేమ్ణాణిజఘ్నో
ఽత్రవిచార్యతాం । ప్రాపణాచ్చహరేస్సాక్షాద్ధరిద్రేయంప్రకీర్తితా ॥
౮౪ ॥ లక్ష్మ్యాఃప్రేమతరుస్సాక్షాద్ధరేరత్యంతవల్లభః ॥ సంవీక్ష్యచిహ్ని
తంతేనభక్తంప్రీణాతికేశవః ॥ ౮౫ ॥ లక్ష్మీప్రేమాత్మకంద్రవ్యంసాక్షా
త్కల్యాణంకరోతిచ । ధనధాన్యసమృద్ధించరూపసౌభాగ్యసంపదం ॥ ౮౬ ॥
వివాహవ్రతబంధాదిజన్మయాత్రాసుయుజ్యతే । ద్రవ్యంమాంగళికం
సాక్షాద్ధారిద్రంప్రేమభాజనం ॥ ౮౭ ॥ యానారీఫాలదేశేతుబిభర్తిఽప్ర
త్యహంద్విజాః । సానారీలభతేభాగ్యంసుఖంచనిజమందిరే ॥ ౮౮ ॥ ల
క్ష్మీర్నముంచతిస్నేహాత్పార్శ్వేఽంతస్యాఅహర్నిశం । ప్రయచ్ఛతివరాన్
ప్రీతాజాయతేపతివల్లభా ॥ ౮౯ ॥ లక్ష్మీప్రేమసముద్భూతేహరిద్రేహే
మసన్నిభే । బిభర్మిత్వామ్మహాభాగేవరదాభవతేనమః ॥౯౦॥ ఇతిమం
త్రేణయానారీశ్రీచూర్ణమభిమంత్రితం । స్నాత్వాధారయతేనిత్యంసా
లక్ష్మీవద్విరాజతే ॥ ౯౧ ॥ లక్ష్మీరూపమిదంద్రవ్యంపుండ్రమధ్యేబిభ
ర్తియః । దాస్యంసలభతేవిష్ణోస్సత్యంసత్యంబ్రవీమ్యహం ॥౯౨॥ పుండ్ర
రూపేణమాంవిద్ధిరేఖారూపేణవైశ్రియం । సంధారయంతియేఫాలేబా
హువక్షస్థలాదిషు ॥ ౯౩ ॥ జ్ఞానినోముక్తయేచూర్ణంపుండ్రమధ్యే
బిభర్తియః । సప్రియోహ్యేవమోభూత్వామామకంధామయాతిహి ॥
౯౪ ॥ అజ్ఞోపిజ్ఞానసిద్ధ్యర్థంభక్త్యర్థంచాపియోభజేత్ । జ్ఞానంభక్తిమ
వాప్నోతిరహస్యంతేబ్రవీమ్యహం ॥ ౯౫ ॥ హరిద్రాసంభవంచూర్ణం
టంకణేనసమన్వితం । భావితంచామ్లద్రవ్యేణరక్తత్వముపయాతిహి ॥

౯౬ ॥ వైవాహికేషుయోగేషుస్నాత్వాఽమలకవారిణా । సంస్మృ
త్యపరమాందేవీంకమలాంమమవల్లభాం ॥ ౯౭ ॥ హిరణ్యవర్ణామమలాం
వసుపాత్రకరద్వయాం ॥ మాతులుంగధరాందేవీంగంధద్వాగామ్మనోర
మాం ॥ ౯౮ ॥ పూజార్థంతవదేవేశివైకుంఠప్రాణవల్లభే । ఆజ్ఞాందేహి
మహామాయేశ్రీచూర్ణంసాధయేయథా ॥ ౯౯ ॥ హిరణ్యవర్ణేతిబుచాం
పంచకేనమహామనాః । ప్రోక్షయేద్రజనీద్రవ్యంపంచగవ్యేనశోధయేత్ ॥
౧౦౦ ॥ ౨ స్త్రిమం। తేనసంగత్యైకవచేనావకుంత్యచ । పంచామృతేనసం
స్నాప్యతత్రమధ్యేచనిక్షిపేత్ ॥ ౧౦౧ ॥ భూమింసంలిప్యతద్భాండంస్థాప
యేన్మృన్మయోద్భవం । రాత్రౌసంరక్షయేద్దుష్టచ్ఛాయాతోహ్యాప్త
మానసః ॥ ౧౦౨ ॥ గ్రంథీనాంతక్షణంకుర్యాద్ధేతినాసూక్తముచ్చరన్ ।
ద్వితీయేమృన్మయేభాండేఛాయాశుష్కంవిధాయచ ॥ ౧౦౩ ॥ ప్రాత
స్స్నాత్వాశుచిర్భూత్వానిత్యకర్మవిధాయచ । పాత్రముద్ధృత్యహ్మ
న్మంత్రంజప్త్వాకుర్యాద్బహిస్తతః ॥ ౧౦౪ ॥ భావయేద్దాన్లద్రవ్యేణశు
ద్ధనింబోద్భవేనచ । ఆర్ద్రపిష్టేనచాప్యత్రటంకణంపాతయేత్సుధీః ॥ ౧౦౫ ॥
దత్త్వాచైరండపత్రాణిముఖమారుతవర్జితే । ప్రదేశేస్థాపయేద్యావ
ద్రక్తత్వముపజాయతే ॥ ౧౦౬ ॥ తావద్విధూపయేన్నిత్యంయథాఛాయా
నసంక్రమేత్ । పశ్చాత్సంశోధ్యయత్నేనశిలయాచూర్ణయేద్దృఢం ॥
౧౦౭ ॥ సుగంధస్నేహలేశేనభావయేచ్చంద్రకేణవా । దేవ్యాఃప్రీతికరం
చూర్ణంనిష్పన్నంజాయతేయది ॥ ౧౦౮ ॥ వాసయేన్మాలతీపుష్పైస్త్రి
లానీవమహాత్మనా । యావత్సంపద్యతేగంధఃశ్రీచూర్ణేకమలాప్రియే ॥
౧౦౯ ॥ నిష్పాద్యమంగలద్రవ్యమ్మృష్టపాత్రేచధారయేత్ । పూజయేద్విధి
ధోపాయైస్తథానీరాజయేన్నిశి ॥ ౧౧౦ ॥ ద్వాదశ్యాంజన్మసమయేశ్రీ
దేవ్యాఃప్రయతోనరః । సంపూజ్యపరమాందేవీంసర్వావరణసంయుతాం ॥
౧౧౧ ॥ ఇదంద్రవ్యంమయాదేవిప్రీత్యానిష్పాదితంతవ । స్వీకురుష్వమ
హామాయేవిష్ణుపత్నినమోఽస్తుతే ॥ ౧౧౨ ॥ ధారణార్థంపృథక్కుర్యా
ద్బిల్వపాత్రంవిశేషతః । శ్రీమైజాతేతివాకేనబిభృయాదితిమేమతం ॥

౧౧౩ ॥ పుండ్రార్థం శ్వేతద్రవ్యం హి సమానీతం గరుత్మతా । శ్వేతద్వీపా
న్మహాభాగ మలయాద్రౌ నివేశితం ॥ ౧౧౪ ॥ మలయాద్రిసముద్భూతా
మ్మృదమాదాయ వైష్ణవః । యః కరోత్యూర్ధ్వపుండ్రాణి స ఊర్ధ్వపదమ
శ్నుతే ॥ ౧౧౫ ॥ యస్యైషా లెహారేర్నామ శ్వేతద్రవ్యేణ దృశ్యతే । అం
తకాలె మృతో యాతి శ్వేతద్వీపం స పాతకీ ॥ ౧౧౬ ॥ నతథా వల్లభం వి
ష్ణోశ్చందనం కుంకుమాన్వితం । యథా మలయకూటస్థం మృద్ద్రవ్యం చం
ద్రపాంశురం ॥ ౧౧౭ ॥ విష్ణోర్లలాటే యః ప్రేష్ణా కరోతి తిలకం మృదా ।
శ్వేతద్వీపమృదా నిత్యం స ప్రియః కమలా యథా ॥ ౧౧౮ ॥ స్నానే దాన
ప్రయాణే చ శ్రాద్ధే పర్వణి మంగళే । హోమే సురార్చనే పుణ్యా శ్వేతద్వీ
పామలావనిః ॥ ౧౧౯ ॥ శ్రీగోపీచందనం నామ పీతద్రవ్యం మహామతే ।
వైకుంఠలోకాదానీతం ద్వారకాయాం ప్రతిష్ఠితం ॥ ౧౨౦ ॥ సర్వేషాం
గోపనాద్గోపో వాసుదేవోఽహమేవహి । అనంతాశ్శక్తయో గోప్యో మ
దీయా ఏవ నారద ॥ ౧౨౧ ॥ మదంగలేపితం పుణ్యం వైకుంఠే కుంకుమాన్వి
తం । గోపీభిః క్షాళితం తస్మాద్గోపీచందనముచ్యతే ॥ ౧౨౨ ॥ మదంగలేపి
తం పుణ్యం చక్రతీర్థే ప్రతిష్ఠితం । పీతం చక్రసమాయుక్తం చందనం ముక్తి
దంధసం ॥ ౧౨౩ ॥ మదంగలేపనం పుణ్యం ధృత్వా కరతలే పునః । సం
ప్రోక్ష్య విష్ణుగాయత్ర్యా ద్వాదశార్ణేన వా పునః ॥ ౧౨౪ ॥ విష్ణోర్న
కంపర్తపాణౌ మర్దయేద్భక్తిమాన్నరః । ధారయేదూర్ధ్వపుండ్రాణి
లలాటాదిస్థశేషు చ ॥ ౧౨౫ ॥ లలాటోదరహృత్కంఠకుక్షిబాహ్వంసకే
షు చ । కుక్షిబాహ్వంసదేశేషు వామభాగేషు నిత్యదా ॥ ౧౨౬ ॥ పృష్ఠ
గ్రీవా బ్రహ్మరంధ్రే పుండ్రాణి వినివేశయేత్ । కేశవాది మహామంత్రై
ర్దేనాస్తత్ర తత ఏవ హి ॥ ౧౨౭ ॥ ప్రణవాద్యా నమోంతాశ్చ మంత్రా
ద్వాదశసంఖ్యయా । కేశవశ్చ తథా నారాయణో మాధవసంజ్ఞకః ॥ ౧౨౮ ॥
గోవిందో విష్ణురిత్యుక్తో మధుసూదనవామనౌ । శ్రీధరశ్చ హృషీకేశః ప
ద్మనాభో మహామునే ॥ ౧౨౯ ॥ దామోదరో వాసుదేవో నిజాంగేషు ని
వేశయేత్ । రేఖాః పాదయుతాస్తిస్రః పుండ్రాఖ్యా మహామతే ॥ ౧౩౦ ॥

ప్రణవావయవాస్త్రిస్త్రియఃకాలాఃప్రకీర్తితాః । తిస్రోవ్యాహృతయ
స్త్రిశ్శిఛందాంసిజ్వలనాస్త్రియః ॥ ౧౩౧ ॥ త్రీణితత్త్వానిపుండ్రేషుచిం
తనీయానిసూరిభిః।పుండ్రమధ్యస్థితారేఖారక్తవహ్నిశిఖోపమా ॥౧౩౨॥
నీలతోయదమధ్యస్థావిద్యుల్లేఖేవభాస్వరా । నీవారశూకవత్తన్వీపీతా
భాస్యాత్తనూపమా॥౧౩౩॥విష్ణుపత్నీంవిజానీయాత్సాహ్యాత్రైలోక్యమా
తరం । నివిష్టఃపరయాశక్త్యాపుండ్రరూపేణమాధవః॥౧౩౪॥ భావయం
త్యపరేభక్తాఃపుండ్రంతుహరిమందిరం । లక్ష్మీనారాయణంతత్రబుధ్యా
ధ్యాయంతినిత్యశః ॥ ౧౩౫ ॥ ధృత్వాపుండ్రాణిగాత్రేషుబ్రహ్మాహమితి
భావినః । విముక్తాయాంతిమద్భావంశాశ్వతంహేయవర్జితం ॥౧౩౬॥
చిదచిద్వ్యాపకంబ్రహ్మపరమాత్మేతికథ్యతే । వ్యాప్యభూతంద్వయం
హ్యేతచ్ఛరీరమభిధీయతే ॥౧౩౭॥ ఆత్మాయమపితద్దేహాద్బ్రహ్మాత్మ
కతయాస్థితః । స్థితోఽహంసర్వభూతేషుహ్యంతర్యామితయాద్విజ ॥
౧౩౮॥ మదభిన్నమిదంసర్వందృశ్యతేశ్రూయతేచయత్ । ఆనాన్యోహం
తుసర్వేషాంస్మృతోజ్ఞానంచవిస్మృతిః ॥ ౧౩౯ ॥ ప్రకాశకోఽహంసర్వే
షాంభర్తాభోక్తాచభోజకః । మద్రూపమద్వయంబ్రహ్మమధ్యాద్యంతవివ
ర్జితం ॥ ౧౪౦ ॥ స్వప్రభంసచ్చిదానందంభక్త్యాజానాతిచాత్మని ॥ ఏ
కోవిష్ణురనేకేషుజంగమస్థావరేషుచ ॥ ౧౪౧ ॥ అనుస్యూతోవసామ్యా
త్మాపరమాత్మాఽహమవ్యయః । తైలంతిలేషుకాష్ఠేషువహ్నిఃక్షీరే
ఘృతంయథా ॥ ౧౪౨ ॥ గంధఃపుష్పేషుభూతేషుతథాఽఽత్మాహం
వ్యవస్థితః । యచ్చకించిజ్జగత్సర్వందృశ్యతేశ్రూయతేఽపివా॥౧౪౩॥ అం
తర్బహిశ్చతత్సర్వంవ్యాప్యనారాయణఃస్థితః। దేహాదిరహితంసూక్ష్మం
చిత్ప్రకాశంనిరంజనం ॥ ౧౪౪ ॥ సర్వానుస్యూతమద్వైతంపరంబ్రహ్మ
భవామ్యహం ॥ ప్రాప్యంభోగ్యంచగంతవ్యంమచ్ఛాయమ్నామతంద్రితః॥
౧౪౫ ॥ భావయేత్సాధనంసాధ్యంప్రాపకంభాజకంహరిం । గోపీచందన
మాలిప్యనామభిఃకేశవాదిభిః ॥ ౧౪౬ ॥ ఏవమ్మాంచింతయేదీశమనుసం
ధానతత్పరః । దివ్యభావంసమాసాద్యజ్యోతీరూపమనశ్వరం ॥ ౧౪౭ ॥

మామేవైకమవాప్నోతి యతో నావర్తతే పునః । బ్రాహ్మణానాం తు స
ర్వేషాం వైదికానామనుత్తమం ॥౧౪౮॥ గోపీచందనవారిభ్యామూర్ధ్వ
పుండ్రం విధీయతే । కైంకర్యమేవ కర్తవ్యం కృత్వా పుండ్రస్య ధారణం ॥
౧౪౯ ॥ గంతవ్యో హ్యహం నసందేహో దేవర్షే పురుషోత్తమః । ఏవం
నారాయణేనాయం నారదః ప్రతిబోధితః ॥౧౫౦॥ తస్మాద్దేవం ప్రకర్తవ్యం
మునయః పుండ్రధారణం । కృత్వా పుండ్రం విధానేన ప్రవిశేన్మందిరం హ
రేః ॥౧౫౧॥ దేహళీమస్పృశన్పద్భ్యాం స్మృత్వా తన్ముక్తిమండపం ।
వాస్తోష్పతేః పఠన్సూక్తం శోధయేన్మందిరం హరేః ॥ ౧౫౨ ॥ ఆగావ
ఇతి సూక్తేన గోమయేనానులేపయేత్ । ఆనోభద్రేతి సూక్తేన రంగవల్లీం
చ నిక్షిపేత్ ॥ ౧౫౩॥ హస్తౌ పాదౌ చ ప్రక్షాళ్య ప్రాణానాయమ్య వైష్ణవః।
స్వయం వా వైష్ణవైర్వాపి పత్న్యా పుత్రేణ వా పునః ॥ ౧౫౪॥ శోధయే
ద్విష్ణుపాత్రాణి సద్ద్రవ్యైః శ్రద్ధయాఽన్వితః । శుచిభూమౌ కుశేష్వేవ సం
స్థాప్య జితమానసః ॥ ౧౫౫ ॥ మానేన విముఖస్పర్శో యథా న స్యాత్త
థాఽఽచరేత్ । పతితో వర్ణబాహ్యశ్చ వికర్మస్థో హ్యవైష్ణవః ॥
౧౫౬ ॥ అచక్రధారీ నైవార్హో భగవత్పాత్రశోధనే । నిష్ఠీవేన్నో
చ్చరేద్వాతం నోచ్ఛిష్టవదనో భవేత్ ॥ ౧౫౭ ॥ విశోధనే చ పాత్రా
ణాం సుస్నాతః సోర్ధ్వపుండ్రకః । సమ్యక్ప్రక్షాళ్య భాండాని దాహయే
త్తృణవహ్నినా ॥ ౧౫౮ ॥ భస్మాదినా చ సంశోధ్య క్షాళయేచ్ఛుద్ధ
వారిణా । రసభాండాని సర్వాణి క్షాళయేదుష్ణవారిణా ॥ ౧౫౯ ॥
శుద్ధిం కుర్యాద్విశేషేణ స్పర్శదోషవతి యోషితాం ॥ పాకపాత్రాణి సర్వా
ణి క్రామయేన్న గృహాద్బహిః ॥ ౧౬౦ ॥ తైరేవ నోపభుంజీత నోచ్ఛిష్టే
పరివేషయేత్ । భగవత్పాత్రభోగేన నిరయం యాతి మానవః ॥ ౧౬౧ ॥
తస్మాత్సర్వప్రకారేణ పాత్రాణి పరివర్జయేత్ । ఊర్ధ్వపుండ్రాంకనం
కుర్యాత్పాత్రాణాం వైష్ణవో జనః ॥౧౬౨॥ స్వభోగపాత్రసంస్పర్శం దేవ
పాత్రేణ కారయేత్ । అన్యపాకో న కర్తవ్యో దేవపాత్రేషు కర్హిచిత్ ॥
౧౬౩॥ న దేయం భగవత్పాత్రమన్యస్మై విముఖాయ హి । సూతకే మృత

శకాపిత్థాదీనాంస్పర్శనేసతథా ॥ ౧౬౪ ॥ స్పర్శనేవాప్యభక్తానాం
ప్రభవతిత్యజేత్ । కృత్వాథాండస్యసంశుద్ధిమన్నానిభువిశోధయేత్ ॥౧౬౫॥
గోమయేనోపలిప్తాయాంభుమౌతైస్తైర్వర్ణైర్ద్విజాః ॥ శుక్లాంబరధ
రానార్యోగాయంత్యోశుభనాశనం॥౧౬౬॥ అవహాన్యత్స్మృదావిష్ణోఃపా
త్రార్థంప్రీహిముత్సవ । ప్రతీచ్యాముసలంశుద్ధంహ్యాస్మంత్రేణవిశేషతః॥
౧౬౭ ॥ శిరోమంత్రేణప్రీహింస్తుదద్యాత్పరముశాఖలే । అవహాన్యా
ద్ధారఃప్రీతైర్యద్యావదశౌచరవిద్యయా ॥ ౧౬౮ ॥ నిస్తుషాన్నిష్కణా
కృత్వాతండులాంశూర్పశోధనైః । తేనావదవహాంతవ్యావిప్రైశ్చ
త్రాదిలాంఛనైః॥౧౬౯॥ తూవస్మృత్వాఫలాధాన్నశ్యేత్కృష్ణబిందువివర్జి
తాః । బ్రాహ్మణీభిశ్చసాధ్వీభిర్జీవితానామభావతః ॥౧౭౦॥ శూద్రైర్వ
త్యాదిభిస్తైర్దేవదాసీభిఃప్రయతాత్మభిః । హానిఃపాకాదికర్తార్థంశా
ర్యాఽవహననక్రియా॥౧౭౧॥ నిష్పన్నాన్నస్త్రిమంత్రేణారత్న్యాథాండ్లేషు
ధారయేత్ । అశనానతుపాసేవక్రిమిహీనానపిక్రమాత్ ॥ ౧౭౨ ॥ కే
శపాషాణహీనాంస్తుప్రాణ్యంగరహితాంస్తథా । భస్మాంగారవిహీనాం
శ్చాప్యభగ్నానలఘూనపి॥౧౭౩॥ విపరీతేభవేద్దోషోభగవత్పాకసాధన।
కైస్తుభవతివ్యాధిస్తుషైర్దారిద్ర్యకంభవేత్ ॥ ౧౭౪ ॥ క్రిమిభిఃపుత్ర
నాశస్స్యాత్కేశైర్దారవినాశనం । పాషాణైర్మరణంవిద్ధివినాశోవహ్ని
నాశకైః॥౧౭౫॥ ప్రాణ్యంగైర్వ్యాధయఃప్రోక్తాభస్మనాకలహోభవే
వః । అంగారైర్వహ్నిసాబాధోభగ్నైర్గర్భస్తువిగ్రహః ॥ ౧౭౬ ॥
ప్రవాసోలఘుభిశ్చైవతస్మాత్తాన్పరివర్జయేత్ । ఏవంశుద్ధానితద్వ్యా
ణిబ్రహ్మసూత్రముదీరయన్ ॥౧౭౭॥ విలోక్యనేత్రమంత్రేణపాత్రేషువిని
ధాయచ । మస్నాతైశ్చశుచిభిశ్చసద్వైష్ణవైఃపరిచారకైః ॥౧౭౮॥ ఆనయే
త్పచనాగారంశంఖతూర్యాదివాదనైః । ద్వారస్యోత్తరపార్శ్వేతులిప్తా
యాంభువిగోమయైః ॥ ౧౭౯ ॥ పాత్రాణివిధినామంత్రిన్యస్వస్థాననివేశ
యేత్ ॥ చతుర్భిశ్చాన్యవత్కైర్మంత్రైస్సంప్రోక్ష్యతులసీజలైః ॥౧౮౦॥
పాకార్థందేవపాత్రేషుతాంశ్చతూత్వాతుధారయేత్ । అహ్నాత్యాదసపా

కాగ్నిరఖండాదౌపాసనానలాత్ ॥౧౧॥ చుల్ల్యాంనిధాయ తాం తేన సమి-
ద్ధమగ్నిమదీరయేత్ । ఇంధనానివినిక్షిప్యయజ్ఞదారుమయానిచ ॥౧౨॥
క్రిమికీటవిహీనాని జ్యోతిరాత్రితిమంత్రతః । ప్రక్షాళ్యద్వాదశార్ణేనవీర్య-
మంత్రేణమంత్రవిత్ ॥౧౩॥ ఘృతేనలేపయేత్ స్థాల్యాఅంతరంప్రాగ్యథా
విద్యయా ॥ ప్రజ్వాల్యవ్యజనేనైవ స్థాలీస్తామ్రమయీం స్తతః ॥౧౪॥ సం-
స్థాప్యవిష్ణుగాయత్ర్యాతండులానివినిక్షిపేత్ । అంభస్యపారణిచమం-
త్రేణసహ్యాదాత్రునః ॥౧౫॥ జలేనపూరయేదూర్ధ్వంతండులాత్పాత్రమ-
ధ్యగాత్ । పిధాయైశ్చక్రమంత్రేణసంస్థాప్యాస్తాః క్రమేణతు ॥౧౬॥ పా-
కానలంసముత్పాద్యవీర్యమంత్రేణసధ్వని । నిరీక్ష్యనేత్రమంత్రేణదర్వ్యా
మూలంసముచ్చరన్ ॥౧౭॥ పితోద్యపూరయేద్ధవ్యం ఘృతంసనవనీతకం ।
శోధితేభూతలేతావిహవింమ్యతార్ప్యనర్ప్యశేః ॥౧౮॥ సంస్థాప్యచాస్త్ర-
మంత్రేణపాత్రాణితాళయేచ్చుచిః । తేనైవప్రోక్ష్యపాత్రాణిచోర్ధ్వ-
పుండ్రాణిధారయేత్ ॥ ౧౯ ॥ భస్మనాచండసేనాథవాసుదేవాదినా-
మభిః । సాధయేదుక్తమార్గేణవిష్ణోస్సంప్రీణనాయచ ॥౨౦॥ అన్యా-
న్యపిచహవ్యానిపాయసాదీనిసర్వశః । అపూపపూలికాదీనిఘృతపూరిత-
పోదకాన్ ॥౨౧॥ శాకసంయావసంధానక్వథితాంశ్చప్రసాధయేత్ ।
సంప్రాప్తోమందిరద్వారమభివాద్యసురాధిపాన్ ॥ ౨౨ ॥ విష్వక్సేనవి-
హంగేశచండభద్రాదివైష్ణవాన్ । కృతాంజలిపుటోభూత్వాప్రార్థయేద్వి-
ష్ణుపార్షదాన్ ॥౨౩॥ అనుజ్ఞాతుమహాభాగాభవంతశ్శరణాగతం ।
సంసారభయసంత్రస్తోవిమదవ్యాప్తమానసః ॥ ౨౪ ॥ అవిద్యాం-
బునిధిలోత్తుంగగురుసంకటితంప్లవం । శ్రీమదారాధనంవిష్ణోస్సంస్థా-
స్యాథవద్విజోయా ॥ ౨౫ ॥ దాసోఽహంకేశవధాతోఽహమానన్య-
సుఖచింతకః । ప్రబోధయే జగన్నాథమధివ్యావర్త్యంకశాయినం ॥
౨౬ ॥ ఘంటామృదంగనిర్ఘోషైస్సన్నైః పురుషవిద్యయా । తం
ప్రతిబోధ్యసూక్తేనబోధయేత్కమలాపతిం ॥ ౨౭ ॥ వనస్పతేతిసూక్తేన
ఘంట్యాష్టావుసేచయేత్ । పత్యాధ్వాపిదష్కుయాంవిష్ణోరతోదేవేత్యనే

తం ॥ ౯౯ ॥ తద్విష్ణోరితిమంత్రాభ్యాంత్రిఃప్రణమ్యాథవాగ్యతః । ఉ త్థాప్యదర్శయేద్దీపకన్యాగోపుణ్యదర్శనాన్ ॥ ౯౯ ॥ శ్రియందేవీం సముత్థాప్యదర్శయేద్దంతధావనం । ప్రక్షాళ్యవారిణావక్త్రంసాంగంసావరణంహరిం ॥౨౦౦॥ స్మృత్వాపీఠిరాజయేద్దీపైస్తతఃపూజాంసమారభేత్ । పాత్రాద్యాసాదనంకుర్యాత్తథాఽంతర్యాగముత్తమం ॥ ౨౦౧ ॥ ఆవాహనాదికంకుర్యాద్బహిర్యాగంసమారభేత్ । శయనాంతోపచారైస్తుసమారాధ్యజనార్దనం ॥ ౨౦౨ ॥ అంతేవైకుంఠమాప్నోతి ప్రపన్నోఽయంహరేఃపదం ॥౨౦౩॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం తృతీయపాదె దశమోఽధ్యాయః॥సమాప్తోఽయంతృతీయఃపాదః॥

మునయఊచుః । అంతర్యాగంబహిర్యాగం కథం కుర్యాచ్చతుర్ముఖ ॥ ఏకాదశీవ్రతంయచ్చ పూర్వోక్తంవైష్ణవార్చనం ॥ ౧ ॥ విస్తరాద్వదదేవేశతరామోదుస్తరంతమః । యేనతాతవయంసర్వే భగవచ్ఛరణాశ్రితాః ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మోవాచ । బాహ్యమాభ్యంతరంపుత్రావిష్ణోరారాధనక్రమం । వక్ష్యామిసారత స్సర్వంనకుమోఽఖలభావన ॥౩॥ యస్యనాభిమహాపద్మాదుత్థితోఽహంవరాటకః । బీజభూతోవిసర్గస్యతస్మైధాత్రేనమోనమః ॥ ౪ ॥ నమస్సర్వాత్మనె యస్యప్రసాదాదహమేవచ । కరోమిహరతేశంభుఃపాలయంతి ప్రజేశ్వరాః ॥ ౫ ॥ ఆదావసంచింతయేత్స్థిత్వాగురుపాదసరోరుహం । సంస్మృతోయేనచక్రాద్యైర్యుక్తోనద్వయవిద్యయా ॥ ౬ ॥ ప్రాణాయామైర్భూతశుద్ధిస్తథాభావనయాద్విజాః॥కర్తవ్యాప్రథమంవిష్ణోస్సమారాధనకర్మణి ॥ ౭ ॥ శరీరమ్మలినంహ్యేతత్పాపకృతంసోమభాజనం । ధ్యానాగ్నినాచసంతాప్యంప్యాంతస్తాపోఽయమీరితః॥౮॥ ఆయుధైశ్చబహిస్తాపోధారణాఖ్యస్తథాంతరః । మంత్రన్యాసైశ్శరీరస్యదివ్యభావోవిధీయతే ॥ ౯ ॥ బ్రహ్మాత్మకతయాధ్యానమాత్మనశ్శుద్ధిరీరితం। విష్ణోస్స్వ

రూపస్మరణంమనసశ్శుద్ధిరుచ్యతే ॥ ౧౦ ॥ ప్రసాదతీర్థగ్రహణాత్ప్రాణశు
ద్ధిరుదాహృతా । వాక్శుద్ధిఃకీర్తనాద్విష్ణోశ్శ్రవణాచ్ఛ్రోత్రయోర్మతా ॥
౧౧ ॥ ఏవంశుద్ధిపరోవిప్రప్రస్నాతోనారాయణోమతః । పలాయంతేతేశ
రీరస్థాఃపాతకాస్తస్యదర్శనాత్ ॥ ౧౨ ॥ విచింత్యపాపపురుషంశ్మశాన
స్తంభసన్నిభం । ఉపపాతకరోమాణంమహాపాతకవిగ్రహం ॥ ౧౩ ॥ సం
శోష్యవాయుబీజేనవహ్నిబీజేనదాహయేత్ । అమృతీకరణంకుర్యాద్వా
రుణేనామృతాత్మనా ॥ ౧౪ ॥ గాత్రముద్వాహ్యంపృథివ్యాచవ్యోమ్నాచేంద్రి
యశల్పనం । ఏవంసంశోధయేద్దేహంపూరకుంభకరేచకైః ॥ ౧౫ ॥ వి
స్తరేణాభివక్ష్యామిభూతశుద్ధింనిశామయ । భూతశుద్ధింవినానైవవ్యాధి
కారోఽస్యపూజనే । విచింత్యహృదయేవిష్ణుంసంస్థితంపరమేపదే । బహిర్ని
గమయేత్తంతుసుషుమ్నాదక్షిణేనతు ॥ ౧౭ ॥ వృత్తమండలమధ్యస్థం
సహస్రాదిత్యసన్నిభం । మంత్రాత్మానంతుతంధ్యాత్వావ్యుపరిద్వాద
శాంగులే ॥ ౧౮ ॥ ప్రభాచక్రంతుతదధస్తత్త్వాధిష్ఠాతృసంయుతం । ని
ష్కళంమంత్రదేహంచచింతయేత్పురుషోత్తమం ॥ ౧౯ ॥ తదధస్తాత్స్మ
రేద్భూమించతురశ్రాంతుపీతలాం । శబ్దాద్యైఃపంచభిర్యుక్తాంవజ్రలాం
ఛనలాంఛితాం ॥ ౨౦ ॥ పురప్రాకారసుసరిద్ద్వీపార్ణవసమాకులాం ।
బాహ్యాంస్వదేహేవిశతీంపూరకేణవిచింతయేత్ ॥ ౨౧ ॥ ప్రోచ్చరం
శ్చైవతన్మంత్రంవిశ్రాంతామథచింతయేత్ । జాన్వోఃపాదతలంయావ
త్తావద్వ్యాప్తాంక్రమేణతు ॥ ౨౨ ॥ కుంభకేనచతాంపృథ్వీంమంత్రసూ
క్తైస్స్వకేతనః । శనైశ్శనైర్లయంకుర్యాద్గంధశక్త్యాచతాంపునః ॥ ౨౩ ॥
రేచయేద్గంధశక్తించసర్వభూతేష్వయంవిధిః । బహిఃస్థాంపూరకేణైవ
వ్యాంతఃకుర్యాల్లయంనయః ॥ ౨౪ ॥ కుంభకేనైవతన్మాత్రేరేచకేనబ
హిఃక్షిపేత్ । తోయాఖ్యేచమహాధారేతతస్తోయంచవైష్ణవం ॥ ౨౫ ॥
ససముద్రసరిత్స్రోతోరసషట్కంచసౌషధి । అర్ధచంద్రసమాకార
కమలధ్వజశోభితం ॥ ౨౬ ॥ వారుణంవిభవంబాహ్యంధ్యాత్వాతేనాథవి
గ్రహం । సంపూర్ణపూరకాఖ్యేనకరణేనశనైశ్శనైః ॥ ౨౭ ॥ ఊరు

మహాలాక్ష్మీకాన్వాంతరక్షరమ్యంతరతర్స్వాగం తేనాభిరతిమంగలవాక్యస్తుతం
భక్తేనస్మరేద్విద్వాన్ । ౨౯ । తస్మాద్యోగపాదుకమ్మంత్రం ధారణాద్యం
చింత్యేచ । అమ్మాయయవిభవమనశ్యంతన్మంత్రమేవభజనంగతం । ౩౦ । తస్య
ధ్యాతసతక్తానసాత్త్వికవర్ణవిన్యాసమండలం । తేనతేనవిధిస్యాతభావవిన్య
స్యైవ భవతి । ౩౧ । త్రికోణధమనాశాతండి క్షిముద్ర్యోర్ధ్వభాషితం । విద్యాద్యం
ప్రాకారసంక్రమణిరత్నైస్స్వభావతః । ౩౨ । స్వప్రకాశకరైర్దివ్యైశ్చ
రైశ్చతేవరైః । విహ్వలతంస్యస్థితేతిసాపైధ్యాయేతైస్సవంవిభవంమయాత్ ।
౩౩ । తైజసంమానయుక్తైశ్చ భక్తస్మంత్రవిధినాస్మరేత్ । తన్మంత్రతంతే
తస్థంతుబ్రహ్మేకస్తైస్సతమేవహి । ౩౪ । ప్రవిష్టరహస్యార్ధ్యపద్ధత్యానేనైవ
పరరక్షణేతు । అనాభోగాయుపర్యంతంవాక్యస్థంక్షత్వాద్విధాతయ । ౩౫ ।
తమేవవిభవంసర్వంత్రైజసంపరిభాపయేత్ । తన్మంత్రంగ్రామంశాంతంత
న్మంత్రతచానతాత్మకం । ౩౬ । యోపకక్తాలతమంయాతంక్షిస్సరవిన్య
యాతకే । తయామంత్రతక్షరసంస్కారక్తాన్యవిశుమాత్మకం । ౩౭ । తేచ
తేనతత్తేశక్తింభావ్యాభాతేజహితిస్థిత్ । తతస్త్రావాతువిజ్ఞాపవిభ
వంపాపశ్యతన్మస్మరేత్ । ౩౮ । వ్యాపంతాజపనాభంతంవింబైర్యాక్షంస్య
తైర్జపైః । భూతానాంనామావిధేగజపధైరసత్రైస్తద్గతైస్తథా । ౩౯ ।
స్వమంత్రేణసమాధ్యాతంతాభారణోద్యసంస్మరేత్ । తద్భావస్వభావంత
స్మంత్రంతధ్యాతోచ్చార్యానమాపాతేత్ । ౪౦ । ప్రాణాద్యైక్యకరణైర్విప
మాయస్యంవివిధవర్ణతేం । అధస్తాత్పతితమంతమాతంపస్స్యతాపితమమ
పాలనం । ౪౧ । స్వకీయాభ్యమానా శక్తాతాతక్షిపమసర్వరేం । వ్యా
ప్తంవిద్యామనతేస్యతచన్ద్రక్షిపిశిపాలిస్వతాం । ౪౨ । శక్త్యాక్త్యాతంమహా
భూతేనతేపదాత్మకమంత్రవశాత । ధ్యాత్వాన్యవిధవంనత్వాంధ్యాయమానశ్చం
విగ్రహాశ్చహి । ౪౩ । నానాక్షిపమానేకజాతప్రయోపరంచాతమంత్ర
భతాలవిగ్రహైస్సైక్యద్యమత్రైయుపాణాతసిద్ధిజపంత్యక్తైః । ౪౪ । తస్యం తేభాత
జామంత్రతత్ప్రాశ్యమాశ్యంపరస్మరేత్యనా । భాతయంతంతస్వమాతేస్సతం
స్వాపాయభిస్యానస్వభా । ౪౫ । తద్దమంత్రతంస్వాపాదానయాస్యతత్ఠవిభాత

ష్యేపి । ధియా భావనం పరిచ్ఛిన్నం కృత్వా విన్యస్య ధీః గ్రహే ॥ ౪౫ ॥ పాత్రేషు
క్షేత్రకరణాన్యత్ర తేష్వేవ న్యస్తం తు భావయేత్ । అనంతాద్బ్రహ్మణో భ్రాంతం
ప్రాణ్యమాత్యం విధ వేదవ ॥ ౪౬ ॥ సంధార్య కుంభకేనైవ పయనావశ్యక ఇం
తు యోగినః । ధ్యాయేత్పరిణతం పశ్చాత్స్వయం తేజోమయం పరం ॥ ౪౭ ॥
ప్రాణ్యమాత్యం ధారణా మంత్రం శక్త్యాపరిణతం స్మరేత్ । తేజోమయం క్షేత్రబ్రహ్మ
తం ధ్రియం పద్మాసనమధ్యే భావయేత్ ॥ ౪౮ ॥ యుక్త్వాంతః క్షేత్రం తు వ్యోమగం
ధ్యాత్వా నావిశత్యతో । అతో యోనిష్కళం మంత్రం తం బద్ధిస్తాత్పరం యుతం ॥
౪౯ ॥ పరమంత్రం విభవం ధ్యాత్వా మేవమ స్తోత్రసమ్యుక్తాత్ । చైతన్యం జీ
వసంభూతం స్వస్ఫురత్తా తతోపమం ॥ ౫౦ ॥ భావనీయం తు విశ్రాంతం ని
ష్కృతం భూతపంచకాత్ । నిష్క్రియం చైవ రేతుం తే పంచశక్త్యాత్మ విగ్ర
హే ॥ ౫౧ ॥ అనేన క్రమయోగేన జీవ అత్మా వపుతాత్మనా । తతః తేతద్ధ్రు
వాకా శైత్య చలం పూర్వ వచనం ॥ ౫౨ ॥ స్ఫురద్విద్యుత్ప్రభా కోణా దివాశ్వ
రం వ్యాపకం పరం । తతో మంత్రకరీరస్థం సమాధిం బాహ్య పెత్పరం ॥ ౫౩ ॥
గంధతన్మాత్రపూర్వాభిస్తు శక్త్యాత్పంచశక్తిభిః । హేయం వేద్ధ్యు దంబు
ద్ధ్యాయు దాతత్త్వాన బృంహితః ॥ ౫౪ ॥ అత్ర ప్రోక్త కృతకృత్యశ్చ మంత్రహా
త్పద్మ సేవనాత్ । షష్ఠే పదే హృత్మత త్త్వజ్ఞానదజ్జ్వలేనచ ॥ ౫౫ ॥
హృతో కటరాధ్వని ర్వ్యాంతం స్వాత్మానం స్వాత్మనాస్మరేత్ । భారూప
నాడీవగాకాంతం తుంబే వహ్నీ శిఖా త్రిపా ॥ ౫౬ ॥ పద్మసూత్ర ప్రవిణా
శాఖ సూక్ష్మా చోర్ధ్వగామినీ । తద్బ్రహ్మరంధ్రగా సాక్షాత్సూక్ష్మద్యోతన
ప త్తమా ॥ ౫౭ ॥ తన్నాళ్యైన శ్చసాత్మానం రేచయేజ్జ్ఞాన వాయునా । మా
త్రాకారణ నిష్కళంతా త్యపమ నాన్మ పశంత్య షేత్ ॥ ౫౮ ॥ ప్రాప్నుయాత్సృత
ధూర్వ్యం తు యాః పరాత్పరధవిగ్రహాత్ । ఉదితో యాయా చైతన్యే తేజః పుం
జోప్యాస్మాపమః ॥ ౫౯ ॥ తత్ప్రేరా చక్రనాభిస్థ పాణ్యానందానందవంద్రితః ।
పరం పరాత్పరస్యాస్య పరతత్త్వస్వనై తతః ॥ ౬౦ ॥ తత్త్వం నిష్కళ క్షేత్రేహ
స్య కేవలస్య చిదాత్మనః । ఉదితో హిమవత్కుందస్నాన క్షీరే వర్ణవిపరా ॥
౬౧ ॥ అలుప్తకర్మ కరాకారం జీవం కృత్వా తమాత్మనా తత్ । యత్రోప

తాచతత్త్రైవపునరేవావతిష్ఠతే ॥ ౬౨ ॥ తచ్చసంకల్పనిర్ముక్తమవాచ్య
మ్మునిసత్తమాః । ఏవంస్వస్థానమాసాద్యత్యక్త్వాభూతంచవిగ్రహం ॥ ౬౩ ॥
తత్రస్థితోదహేత్పిండంశక్తితన్మాత్రవర్జితం । షట్కోణంవిశిఖాసారంని
ర్గతంత్ర్యశ్రరూపిణం ॥ ౬౪ ॥ సంస్థితస్సాధకోనిత్యముక్తస్స్వాత్మశరీరిణి ।
ఇచ్ఛానిర్మథనోత్థేనమంత్రజేనతువహ్నినా ॥ ౬౫ ॥ తద్వహ్నిదేశాదా
రభ్యతంపిండంజ్వలితంస్మరేత్ । దక్షిణాగ్రకరాంగుష్ఠప్రాంతదేశేరమ
క్షరం ॥ ౬౬ ॥ ధ్యాత్వాయుగాంతహుతభుగ్రూపజ్వాలాశతావృతం ।
తేనస్వవిగ్రహంధ్యాయేత్ప్రజ్వలంతంసమంతతః ॥ ౬౭ ॥ నాభికందాంత
రాదాశేనేత్రిమంత్రేణపావకం । ధ్యాయేజ్జ్వాలాగణోపేతంతంనయేత్తేనభ
స్మసాత్ ॥ ౬౮ ॥ దహనేనస్వకందేహంహృన్మంత్రంభావయంస్తతః ।
దేహజాంభావయేజ్జ్వాలాంమంత్రాధిలయంగతాం ॥ ౬౯ ॥ భస్మరాశి
సమప్రఖ్యాశాంతాగ్నింతదనుస్మరేత్ । వాతచక్రేణతద్భస్మయాతంధ్యా
త్వాత్వితస్తతః ॥ ౭౦ ॥ తతస్సమంత్రంతద్బింబంపూర్ణచంద్రాయుతోప
మం । ధ్యాత్వాతన్నిస్సృతేనైవత్వమృతౌఘేనచాంబరాత్ ॥ ౭౧ ॥ ప్లావ
యేద్దేహజాంభూతింసర్వాంధ్యాయేత్సుధాత్మికాం । తత్రాధారమ
యీంశక్తింమధ్యేవిన్యస్యవైష్ణవీం ॥ ౭౨ ॥ బీజభూతాంచసర్వస్యతమ
త్థంచాబుజంస్మరేత్ । షడధ్వతత్త్వభూతంచసితంతేజోమయంశుభం ॥
౭౩ ॥ మండలంత్రితయాత్పూర్ణంస్ఫురత్కిరణభాస్వరం । మంత్రాత్మా
నంచతన్మధ్యేన్యాయేన్నారాయణంప్రభుం ॥ ౭౪ ॥ నిష్కళంకేవలంశు
ద్ధంపంచసన్మంత్రవిగ్రహం । తన్మంత్రశక్తిభిర్భూయోభావయేన్మూ
ర్తితంద్విజాః ॥ ౭౫ ॥ వ్యూహాదిపంచభూతీయమాత్రామీశ్వరపంచకం ।
తేభ్యఃప్రసారితంచైవవ్యూమాద్యంవిభవంస్మరేత్ ॥ ౭౬ ॥ సంయోగ
జనితంపిండంధ్యాయేద్విభవపంచకాత్ । సహస్రసూర్యసంకాశంశీతచం
ద్రగభస్తిమత్ ॥ ౭౭ ॥ నిర్మలంస్ఫటికప్రఖ్యంజరామరణవర్జితం । జని
తైర్వినాస్యపిండంతుపరమంభోగమోక్షయోః ॥ ౭౮ ॥ సాధనంసహజం

సర్వదేహినాంమునిసత్తమాః । సమాధితః క్రమేణైవసమ్యక్సంతోషణేనచ॥ ౨౯॥ స్వపదాన్నిస్తరంగాచ్చకృత్వాశక్త్యాసహైవయం । స్వానందంచమహానందాత్స్వానందాచ్ఛ్రయేత్తతః ॥౩౦॥ మారీచంనాభిగంచక్రంతస్మాద్రూపంస్వకంచయత్ । సూర్యకోటిప్రతీకాశంప్రస్ఫురంతంస్వయాఽఽభయా ॥౩౧॥ కదంబగోళాకారంచనిశాంబుకణనిర్మలం। ఏవమ్మానసమానీయస్వస్థానాత్స్వాత్మనాద్విజాః ॥౩౨॥ విశేన్మంత్రశరీరంచబ్రహ్మరంధ్రేణపూర్వవత్ । జ్యోత్స్నానాడీపథేనైవప్రవిశ్యచకచాంతరం ॥ ౩౩ ॥ స్వవాచకంభావయన్వైధ్వనినానిష్కళేనతు। తతస్తునిష్కళాన్మంత్రాద్వ్యావద్భాతికవిగ్రహం ॥ ౩౪ ॥ పంచోపనిషదాత్మానమాసాద్యాలోకవిగ్రహం । స్వమంత్రాదమృతౌఘేనసేచయేద్విగ్రహంస్వకం ॥ ౩౫ ॥ తతస్సమంత్రంతద్బింబమాకృష్యహృదయేన్యసేత్ । నిస్తరంగాపరాశక్తిర్మహానందమయీచసా ॥ ౩౬ ॥ స్వానందంచపరీభాచక్రరూపమాత్మీయవిగ్రహం। సుషుమ్నాంతాదృశంమార్గంపిండమంత్రంచనిష్కళం ॥ ౩౭ ॥ సత్త్వధ్యేయమంత్రశక్త్యాధారయేత్స్వరపంచకం । తేషాంవిభవసిద్ధ్యోయః పిండస్తత్సముదాయకః ॥ ౩౮ ॥ స్థూలసూక్ష్మపరాఖ్యానత్రివిధేనతుసత్తమాః । కరణైనోదితాసమ్యక్శుద్ధిరేషాచభౌతికీ ॥ ౩౯ ॥ అనయాచేంద్రియాణాంచశుద్ధిరుక్తామహాత్మభిః । ఉపాసకేనకర్తవ్యాపిండశుద్ధిర్మునీశ్వరాః॥ ౪౦॥ పశ్చాద్యాగః ప్రకర్తవ్యోబాహ్యాభ్యంతరభేదతః ॥ మునయఊచుః। బ్రహ్మన్ననుగ్రహోఽస్మాకంసర్వథాభవతాకృతః ॥ ౪౧ ॥ యాగాంగభూతామంత్రోక్తభూతశుద్ధిర్యథాతథా । ఆత్మశుద్ధిః ప్రవక్తవ్యాపూర్వోక్తాభావనామయీ ॥ ౪౨ ॥ జీవోయంబ్రహ్మభావేనస్వాత్మానంశోధయేత్కథం । ముఖ్యాయమాత్మనశ్శుద్ధిస్స్వాత్మప్రాప్తౌపితామహ ॥ ౪౩ ॥ కింత్వంగభూతాయాగస్యభూతశుద్ధిరిహోదితా । శ్రీబ్రహ్మోవాచ ॥ మునయస్స్వాత్మశుద్ధిర్హిముఖ్యైవాత్మసమాగమే ॥ ౪౪ ॥ అంగభూతాపివిజ్ఞేయావాక్యాభ్యాసేనకేవలా । అశక్నువ

భావయితుంవాక్యమేవసమభ్యసేత్ ॥ ౯౫ ॥ బ్రహ్మైవాహంనసంసా
రీనిత్యముక్తోనశోకభాక్ । అచ్యుతోఽహమనంతోఽహమవ్యయోఽ
స్మిస్వరూపతః ॥ ౯౬ ॥ ఇతివేదోపనిషదాభావనాహ్యాత్మశోధినీ ।
తస్యాఃప్రకారంవక్ష్యామిభవంతోమేనుయాయినః ॥ ౯౭ ॥ బ్రహ్మణః
ప్రకృతిర్ద్వేధాజీవాజీవవిభేదతః । అజీవప్రకృతిఃప్రోక్తాహరిణాక్షేత్ర
లక్షణా ॥ ౯౮ ॥ క్షేత్రజ్ఞలక్షణాభిన్నాప్రకృతిర్జీవసంజ్ఞితా । క్షేత్ర
స్యధారణాదాత్మాజీవోఽయమజఏవహి ॥ ౯౯ ॥ ధార్యంవేద్యంశరీ
రంహిక్షేత్రమిత్యభిధీయతే । క్షేత్రసంధారణాద్బ్రహ్మక్షేత్రజ్ఞాత్మాప్ర
కీర్తితః ॥ ౧౦౦ ॥ ధార్యంతస్యశరీరంహిజీవోఽయమవధార్యతాం ।
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరాత్మాస్వతంత్రస్సర్వశ్రయోహరిః ॥ ౧౦౧ ॥ ప్ర
యోజకఃపోషకశ్చప్రకాశకఇతీరితః । ద్రష్టాశ్రోతాఽనుమంతాచధార
కోరంజకోఽచ్యుతః ॥ ౧౦౨ ॥ తస్మాత్సర్వత్వంసదాభావ్యంపరమాత్మని
కేశవే । క్షేత్రంచభగవాన్విష్ణుఃక్షేత్రజ్ఞోపిహరిర్మతః ॥ ౧౦౩ ॥ సర్వనా
మాసర్వరూపస్సర్వస్సర్వరసస్స్మృతః । అచిన్నైవవిజానాతికోఽహం
కస్యాస్మికుత్రచ ॥ ౧౦౪ ॥ నాతోబ్రహ్మాత్మకత్వేనబోధస్తస్యవిధీయ
తే । అహమస్మీతిబోధోఽయంచేతనస్యస్వతోమతః ॥ ౧౦౫ ॥తస్మా
ద్బ్రహ్మైకత్వంచబ్రహ్మధారత్వముచ్యతే। ఆత్మనశ్చామరశ్శబ్దోబ్రహ్మా
త్మత్వవిభావనాత్ ॥ ౧౦౬ ॥ విమోక్షస్సంస్మృతేర్విప్రాశ్చేతనస్యైవని
శ్చితః । ప్రకృతేర్దేహరూపాయాఃకర్తృత్వంపురుషంవినా ॥ ౧౦౭ ॥
విజ్ఞేయంబంధనాయైవతత్తత్త్వమవిజానతాం ।అచేతనస్యకర్తృత్వేస్వ
రూపస్యచ్యుతిర్మతా ॥ ౧౦౮ ॥ ఆత్మనోపిచకర్తృత్వంబంధనాయైవ
బోధితం । అస్వాతంత్ర్యాచ్ఛరీరత్వాదాశ్రితత్వాద్విశేషతః ॥ ౧౦౯ ॥
స్వాతంత్ర్యేణచకర్తృత్వేస్వస్వరూపాచ్చ్యుతిర్మతా । తస్మాత్సర్వాత్మ
నాస్వస్యపరస్యాపివ్యానాత్మనః ॥ ౧౧౦ ॥ ఆత్మత్వంతత్స్వరూపత్వంజీ
వఏవవిభావయేత్ ।ప్రణమేద్భగవద్బుద్ధ్యావిశ్వంచిదచిదాత్మకం॥౧౧౧॥
కుర్యాత్సర్వాణికర్మాణివాసుదేవాత్మకానిహి। బ్రహ్మార్పణంబ్రహ్మ

హావిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతం ॥ ౧౧౨ ॥ బ్రహ్మైవ తేన గంత
వ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా । ఆత్మనో బ్రహ్మభావత్వం భావయేద్బంధము
క్తయే ॥ ౧౧౩ ॥ బోధితం శ్రుతివాక్యైశ్చ స్మృత్యాగమశతైరపి ।
నాహం దేహో న చ ప్రాణో నేంద్రియాణి తథైవ చ ॥ ౧౧౪ ॥ న మనోఽ
హం న వై బుద్ధిర్నైవ చిత్తమహంకృతిః । నాహం పృథ్వీ న సలిలం న చ వ
హ్నిస్తథాఽనిలః ॥ ౧౧౫ ॥ న చాకాశో న శబ్దశ్చ న స్పర్శశ్చ తథా రసః ।
న హి గంధో న రూపం చ న మాయాఽహం న సంసృతిః ॥ ౧౧౬ ॥ అహమా
త్మా చ సర్వేషాం సాక్షీ చేతా సనాతనః । బ్రహ్మాఽస్మీతి న సంసారీ తత్త్వమస్యా
ది వాక్యతః ॥ ౧౧౭ ॥ క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞయోరేవమభేదో బ్రహ్మణా సమం ।
భూతానామాత్మనశ్శుద్ధిరుదితా మునిసత్తమాః ॥ ౧౧౮ ॥ అభేదం జీవ
పరయోర్యావజ్జానాతి నైవ హి । తావదాచరితైర్నైవ సిద్ధిః కల్పశతైరపి
॥ ౧౧౯ ॥ అంతర్యాగవిహీనస్య పూజా భవతి నిష్ఫలా । అతో వస్సం
విధాస్యామి హ్యంతర్యాగం సమాసతః ॥ ౧౨౦ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం చతుర్థపాదే భూత
శుద్ధికథనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీబ్రహ్మోవాచ । పద్మాసనే స్వస్తికే వా తథా యోన్యాసనే
ముదా । స్థిత్వా నిర్బాధదేశే తు ధ్యానయాగం సమారభేత్ ॥ ౧ ॥ నా
భిమేఢ్రాంతరే ధ్యాయేచ్ఛక్తిమాధారరూపిణీం । తదూర్ధ్వే కాలకూర్మం
తు విమలం దీప్తవిగ్రహం ॥ ౨ ॥ కూర్మాకారం పరం దేవం శంఖచక్రగదా
ధరం । తస్యాంకేపి చ నాగేంద్రం పూర్ణచంద్రనిభాననం ॥ ౩ ॥ ఫణాస
హస్రసంపూర్ణం మదాఘూర్ణితలోచనం । చక్రలాంగలహస్తం చ ప్ర
ణమంతం పరాత్పరం ॥ ౪ ॥ తదూర్ధ్వం వసుధాం దేవీం కుంకుమక్షోదస
న్నిభాం । హేమరత్నవిచిత్రాంగాం ప్రసన్నవదనేక్షణాం ॥ ౫ ॥ బద్ధాం
జలిం శిరోదేశే సంస్మరంతీం విభోస్స్మరేత్ । చతుర్ధాభాజితే క్షేత్రే నా
భిమేఢ్రాంతరస్థితే ॥ ౬ ॥ ఏవమాధారశక్త్యాద్యాస్సంస్మరేద్దేవతా ఇ
మాః । నాభ్యాక్షిరార్ణవం ధ్యాయేత్కుందేందుధవళాకృతిం ॥ ౭ ॥ స్రో

తోరశ్మిభిరాకీర్ణంపూర్ణచంద్రనిభాననం । గంభీరవిగ్రహంధ్యాయే
ద్రూపవంతమరూపిణం ॥ ౮ ॥ తతస్సముత్థితంపద్మంధ్యాయేత్కర్ణి
కోదరాత్ । ప్రశాంతపావకాకారముదయాదిత్యవర్చసం॥ ౯ ॥ శ్వేత
ద్వీపంతతోధ్యాయేద్వైకుంఠంచచతుర్విధం । వైకుంఠందివ్యలోకంచ
తథాజనపదంస్మరేత్ ॥౧౦॥ వైకుంఠందివ్యనగరంవిమానంచతథావిధం।
తత్రానందమయంసౌధంధ్యాయేద్రత్నమండపం ॥౧౧॥ తస్మిన్సహ
స్రశిరసందేవమాసనరూపిణం । సహస్రమణిజ్యోత్స్నాభిర్దీప్యమాన
రుచింస్మరేత్ ॥ ౧౨ ॥ ధర్మంజ్ఞానంచవైరాగ్యమైశ్వర్యంచక్రమాది
మాన్ । ఆసనస్యస్మరేత్పాదానాగ్నేయాదిషువైష్ణవః ॥ ౧౩ ॥పురుషా
కృతయస్సర్వేస్థితాస్సింహాసనాదధః । మహాత్మానోమహావీర్యాభ
గవత్పీఠధారకాః ॥ ౧౪ ॥ పూర్వాదిదిగ్గతాజ్ఞేయాధర్మాదీనాంవిపర్య
యాః । అధర్మంచతథాఽజ్ఞానమవైరాగ్యమనైశ్వరం ॥౧౫॥ పురుషా
కృతయశ్చైమేబంధూకకుసుమారుణాః ।ప్రాగీశానదిశోర్మధ్యేప్రాగాగ్నే
యాదిగంతరే ॥ ౧౬ ॥ నైరృతీవారుణీమధ్యేపాశివాయుదిగంతరే।ఋ
గ్వేదాద్యంచతుష్కంతుపీఠంహాయనరాకృతి ॥ ౧౭ ॥ ఈశానసోమ
యోర్మధ్యేప్రాగంతకదిగంతరే । రాక్షసాంతకదిఙ్మధ్యేవాయుసో
మదిగంతరే ॥ ౧౮ ॥ కృతాద్యంయుగబృందంతుకృష్ణంవృషనరా
కృతి । సర్వేచతుర్భుజాఏతేద్వాభ్యాంపీఠవిధారకాః ॥ ౧౯ ॥ ద్వా
భ్యామంజలిబద్ధాభ్యాంప్రణమంత్యాసనస్థితం । తేషాముపరిసంచింత్యం
పీఠంబుద్ధిమయంపరం ॥ ౨౦ ॥ అవ్యక్తమంబుజంశ్వేతంతదూర్ధ్వే
ఽష్టదళంస్మరేత్ । తదూర్ధ్వేసూర్యబింబంతుసూర్యకోటిసమప్ర
భం ॥ ౨౧ ॥ తదూర్ధ్వేవహ్నిబింబంతువహ్నికోట్యయుతప్రభం ।
తమోరజశ్చసత్త్వంచగుణానేతాన్క్రమాత్స్మరేత్ ॥ ౨౨ ॥ ప్రణవ
స్యనతేశ్చైవతత్సంజ్ఞాతేనుమధ్యగా। బుద్ధ్యాదిసత్త్వపర్యంతతత్త్వమం
త్రగణాస్స్మృతాః ॥౨౩॥ తతశ్చిదాసనంధ్యాత్వాపరాహంతాస్వరూప
కం । అనాభేన్యాదమూలంతుపంచధాఖ్యాడితేవదే ॥౨౪॥ సముద్రా

ధ్యాసనాంతంతుచతుర్భిఃకల్పయేత్పదైః । ఏకేనపంచమేనైవపద్మాద్యా
సనకల్పనం ॥ ౨౫ ॥ భూతాన్యాధారశక్త్యంతమేతచ్ఛ్మాత్మకంగణం।
వాగాదికంతథాఽనంతేభువిశ్రోత్రాదిపంచకం ॥ ౨౬ ॥ మనఃక్షీరార్ణ
వంధ్యాయేదహంకారంతతోఽంబుజం । ద్విరష్టకంచధర్మాద్యమాసనం
చాపివిధిస్మృతః ॥ ౨౭ ॥ అథావ్యక్తంతదూర్ధ్వేఽస్తమవదాతంసరోరు
హం । తమఃప్రభృతయఃప్రోక్తాగుణాహ్యాన్నత్రియాత్మకాః ॥ ౨౮ ॥ ఏకే
కాలంవదంత్యేతిద్భూతాదిత్రితయాత్మకం । చిదానందమహంతాస్థం
పుమాంసంసంపదేవిదుః ॥ ౨౯ ॥ అథవాగరుడంధ్యాయేదూర్ధ్వేఽంచైవచి
దాసనాత్ । ఆత్మానమంతరాత్మానంపరమాత్మానమేవచ ॥ ౩౦ ॥ జ్ఞానా
త్మానంతతోధ్యాత్వాపద్మమష్టదళంతుయత్ । తస్యపూర్వాదిభాగేషు
విమలాద్యాశ్చశక్తయః ॥ ౩౧ ॥ విమలోత్కర్షిణీజ్ఞానాక్రియాయో
గాతథైవచ । ప్రహ్వీసత్యాతథేశానామధ్యేశక్తిరనుగ్రహా ॥ ౩౨ ॥ చామ
రాందోళితకరావిచింత్యానవమూర్తయః । జగత్ప్రకృతయేమధ్యేయో
గపీఠాయవైనమః ॥ ౩౩ ॥ దివ్యంచయోగపర్యంకంతత్రానంతాసనంస్మ
రేత్ । తద్భోగదివ్యశయ్యాయాంమహావైకుంఠనాయకం ॥ ౩౪ ॥ శ్రీ
భూభ్యాంసహితందేవంసర్వాత్మానంహరింస్మరేత్ । మానసైరుపచారై
స్తుపూజయేన్మంత్రపూర్వకం ॥ ౩౫ ॥ ఆవాహనాదిభిస్తత్రమంత్రమూర్తేర్
జగత్ప్రభుం । లక్ష్మ్యాసహానమానీయసూక్తాభ్యాంన్యాసవిద్యయా ॥ ౩౬ ॥
పురుషారాధనేసర్వంసూక్తపూర్వంవిచింతయేత్ । తథైవపూజయే
దంతేమహాపురుషవిద్యయా ॥ ౩౭ ॥ స్తుత్వానత్వాపరిక్రమ్యసంబద్ధాం
జలిరానతః । గృహాణమానసింపూజాంయథార్థపరిభావితాం ॥ ౩౮ ॥
ఇతిసంప్రార్థ్యవిధినామానసంహోమమాచరేత్ । సంకల్పజనితై
ర్ద్రవ్యైఃపవిత్రైఃపారమార్థికైః ॥ ౩౯ ॥ బాహ్యప్రక్రియయాశశ్వ
త్పురస్తాద్వక్ష్యమాణయా । యజేతకమలాకాంతంభోగైస్సాంస్పర్శికా
దిభిః ॥ ౪౦ ॥ ప్రాపణాంతంవిధాయాథకారిణంసంస్మరేద్గురుం । జీవంత
మథవాతీతంతస్మైదత్వాతతోఽఖిలం ॥ ౪౧ ॥ పిత్ర్యాన్సంప్రీణయేచ్చై

ప్రాపణాంశేనమంత్రవిత్ । జీవతోఽప్యథవాతీతాన్యథార్థే నైవచేత
సా ॥ ౪౨ ॥ పరివారాన్స్మరేత్సర్వాన్వక్ష్యమాణాన్విశేషతః । కారణే
మయిసంలీనాన్మనసాఽఽసీయభూరుహాన్ ॥౪౩॥ తత్తన్మంత్రప్రయోగే
ణలయప్రక్రియయాయజేత్ ।కుర్యాచ్ఛమానసే హోమంసంస్కారంచే
ష్టదంశుభం ॥౪౪॥ త్రిగుణాధారమధ్యస్థే త్రికోణే త్రిగుణానలే। ధ్యానార
ణింతునిర్మథ్యచిదగ్నిమవతార్యచ ॥ ౪౫ ॥ సంస్కారైస్సంస్కృతం
కృత్వావక్ష్యమాణధియాబుధః । త్రిలక్షణస్థానగతే వైష్ణవేజాతవేదసి
॥ ౪౬ ॥ నాదావసానగమనాత్తారికాయాఃపరిష్కృతం । బ్రహ్మాంవా
విగృహీత్వాఽథబ్రహ్మరంధ్రేణసంవిశేత్ ॥౪౭॥ తతోవహ్నిగృహంగ
త్వాసర్పిస్సంస్కృత్యశాస్త్రితః । కుర్వీతసకలంకృత్యంతేనాజ్యేనయథా
విధి॥౪౮॥ తతోహోమావసానంతుసకలంకర్మమానసం । సన్న్యసే
త్పరమభావేనవక్ష్యమాణధియాహరౌ ॥ ౪౯ ॥ కథితోమానసోయాగః
కార్యఆదేహపాతనాత్ । బాహ్యయాగంప్రవక్ష్యామివాసనామలశాం
తయే ॥ ౫౦ ॥ బహిర్వేద్యాదిదేశస్యద్రవ్యైస్తద్భావనేక్షితైః । భోగ
భూతైర్హరేరిజ్యాబహిర్యాగస్తుసంస్మృతః ॥౫౧॥ మండపాదివినిర్మాణం
వేదీవిరచనంతథా । ప్రాగుక్తంవ్యామునిశ్రేష్ఠాస్సర్వాయయజనేయ
థా ॥ ౫౨ ॥ వైకుంఠవైభవంస్మృత్వాస్మృత్వాప్రాకృతవైభవం । ఉ
భయోరాశ్రయంబ్రహ్మహృదిసూత్రమివస్మరేత్ ॥ ౫౩ ॥ ఆధారశక్తి
మారభ్యశకీరేయద్విచింతితం । పూజితంభావనాద్రవ్యైర్బహిరావా
హయేద్ధితత్ ॥ ౫౪ ॥ వైకుంఠవనభూపీఠనిత్యముక్తజనాంస్తథా । వి
చింత్యకుసుమైర్దివ్యైస్సుషుమ్నావర్త్మనాబహిః ॥ ౫౫ ॥ ఆనయేద్ర
చితేధామ్నిస్తంభతోరణమండితే । తత్రసంపూజయేద్దేవంసాంగంసా
యుధభూషణం ॥ ౫౬ ॥ తత్రాదౌయాగపీఠస్యపశ్చిమేగురుపూజనం ।
గురుపూజార్థమాధారేపాత్రందివ్యంనివేశయేత్ ॥ ౫౭ ॥ పూజయేద్గంధ
పుష్పాద్యైరాత్మనోగురుసంతతిం । గురుంనారాయణాభిన్నంధృతబా
హుచతుష్టయం ॥ ౫౮ ॥ ధృతోర్ధ్వపుండ్రంపద్మాక్షమాలయాసము

లంకృతం। కృపయాభగవత్తత్త్వంబోధయంతమ్ముముక్షవే ॥౧౯॥ ఉత్త
రేభగవద్భక్తాన్నారదాదీన్విచింతయేత్। ప్రణామైర్నామమంత్రైశ్చ
పూజయేచ్చందనాదిభిః ॥౨౦॥ ద్వారదేవాన్సమభ్యర్చ్యపీఠదేవాంస్త
థైవచ। యజేన్నారాయణందేవంకోటిబ్రహ్మాండనాయకం ॥౨౧॥
ఘంటాంవామేతుసంస్థాప్యగరుడాంకితమస్తకాం। ఓంనమఃపూర్వము
చ్చార్యగజధ్వనిపదంతతః ॥౨౨॥ మంత్రత్రాతస్తతస్స్వాహామను
ఘంటార్చనేమతః। దక్షిణేశంఖసంస్థానంతత్రాధారంప్రకల్పయేత్ ॥
౨౩॥ అగ్నిమండలమాధారందశతత్త్వసమన్వితం। శంఖంసూర్యమయం
ధ్యాయేత్కలాద్వాదశసంయుతం ॥౨౪॥ మధ్యేతుషోడశకలంచంద్ర
బింబంవిచింతయేత్। పూరయేత్తీర్థతోయేనకుంభస్థేనమహాత్మనా ॥
౨౫॥ తీర్థాన్యావాహయేత్తత్రదేవంతత్రప్రపూజయేత్। ఆవాహనం
స్థాపనంచ సమ్ముఖీకరణంతథా ॥౨౬॥ సన్నిరోధావకుంఠనంచసకలీక
రణంపునః। అమృతీకరణంకుర్యాన్ముద్రయాధేనుసంజ్ఞయా ॥౨౭॥ శంఖం
దేవమయంధ్యాత్వాపంచపాత్రాణివైపునః। పాద్యార్ఘ్యాచమనార్థంచ
ప్రోక్షణార్థమథాపరం ॥౨౮॥ శుద్ధోదకంపంచమంతుక్రమేణైవతుధార
యేత్। ఆధారోపరిసంస్థాప్యతోయద్రవ్యైశ్చపూరయేత్ ॥౨౯॥ వా
మేకలశమాధారేస్థాపయేన్మూలవిద్యయా ॥ మాతృకాంప్రతిలోమాం
చతత్త్వన్యాసంవిశేషతః ॥౩౦॥ తేజస్సూర్యకలోపేతంమూలవిద్యాక్ష
రాణితు। తీర్థాన్యావాహ్యకలశేతులసీకుసుమోదకైః ॥౩౧॥ సం
పూజ్యసప్తధామంత్ర్యసంరక్ష్యాస్త్రేణవాగ్యతః। ప్రదర్శ్యసురభింతత్ర
పూతంతోయంవిభావయేత్ ॥౩౨॥ తేనోదకేనశంఖంచపాత్రాణ్యా
న్యానిపూరయేత్। గంధపుష్పాదిద్రవ్యాణిదృగ్గోచరతయాన్యసేత్ ॥
౩౩॥ ప్రక్షాళ్యమూలమంత్రేణశోధ్యసంశోషణాదిభిః। పాత్రాణిపూత
తోయేనచోద్ధరణ్యాప్రపూరయేత్ ॥౩౪॥ విష్ణుక్రాంతాచదూర్వా
చశ్యామాకంపద్మకంతథా। పాద్యపాత్రేప్రదేయానితులసీతోయమేవ
చ ॥౩౫॥ సిద్ధార్థకాంస్తిలాన్దూర్వాస్సర్షపాన్సితతండులాన్। తో

యుక్షీరఫలాన్యర్ఘ్యద్రవ్యాణిపరిపూరయేత్ ॥ ౨౬ ॥ ఏలాలవంగత
క్కోలపుష్పాద్యాచమనీయకే । సర్వౌషధిసుగంధీనిస్నానీయేతులసీంత
థా॥౨౭॥ అన్యస్మిన్నపిపాత్రేతుతోయమాదాయసర్వతః । నిక్షిపేన్మూల
మంత్రేణస్పృశన్పాత్రాణిపాణినా॥౨౮॥ ముద్రాంకామధుఘాంతత్రప్ర
దర్శ్యజలభాజనే। తేనపాత్రాంభసాప్రోక్ష్యమండలంమండపంతథా॥౨౯॥
యాగద్రవ్యాణ్యశేషాణితాడయేదస్త్రమంత్రతః। మూలేనపావయేత్ప
శ్చాత్తత్సర్వంభోగతాంవ్రజేత్ ॥౩౦॥ తతోవిష్ణుంనమస్కృత్యశ్రీభూ
భ్యాంసహితంతథా । ఆధారశక్తిమారభ్యయోగపీఠాంతమేవచ ॥౩౧॥
పూజయేద్గంధపుష్పైశ్చతన్నామానిసముచ్చరన్।ప్రణవాదినమోంతంచ
ఙెంతంనామతథైవ ॥౩౨॥ పూజనేసర్వదేవానాంనామమంత్రఃప్రకీర్తి
తః । పీఠేనతంపాదపీఠంద్వారదేవాంస్తథైవచ ॥ ౩౩ ॥ పూజయేత్పర
యాభక్త్యాతతోదేవంసమర్చయేత్ । ధ్యాత్వానారాయణందేవంనా
గభోగస్థితంద్విజాః ॥ ౩౪ ॥దోర్భిశ్చతుర్భిస్సంయుక్తందివ్యసద్గుణమం
డితం । పంచశక్తిమయందివ్యంపంచోపనిషదైస్తథా ॥ ౩౫ ॥ సాంగం
సావరణంసాస్త్రంమణిభూషణభూషితం । ఆవాహ్యాకర్ణికాయాంతుదే
వదేవంసమర్చయేత్ ॥ ౩౬ ॥ ఆవాహనంచాసనంతుస్థాపనంసమ్ముఖం
తథా । సన్నిధాకరణంచైవసకలీకరణంపునః ॥ ౩౭ ॥ ప్రతిమాయాం
ప్రకర్తవ్యంతత్రతముద్రాప్రదర్శనం । ప్రాణప్రతిష్ఠాకర్తవ్యాతత్త్వన్యా
సోవిశేషతః ॥ ౩౮ ॥ పంచోపనిషదాంబీజంమంత్రేన్యాసమథాచరేత్।
మూలవిద్యాక్షరన్యాసంతథాసూక్తంచపౌరుషం॥౩౯॥మునయఊచుః।
ఆవాహనాదికర్తవ్యంసూక్తముద్రాప్రదర్శనం । పంచోపనిషదాంబీ
జంమంత్రన్యాసఉదీరితః ॥ ౪౦ ॥ తేషాంతులక్షణజ్ఞానంవక్తవ్యంక
మలాసన । యత్కృత్వాతుప్రకర్తవ్యంశ్రీమదారాధనంహరేః ॥ ౪౧ ॥
శ్రీబ్రహ్మోవాచ ।ఊర్ధ్వాంజలిమధఃకుర్యాదియమావాహనీమతా।
సెయంతువిపరీతాస్యాన్ముద్రాస్థాపనకర్మణి ॥ ౪౨ ॥ బాహ్యాంగుష్ఠద్వ
యాముష్టిముద్రాస్యాత్సన్నిధాపనీ । అంగుష్ఠగర్భిణీసైవముద్రాస్యా

త్సన్నిరోధనీ॥౯౩॥ఉత్తానముష్టియుగళాసమ్ముఖీకరణీమతా।అన్యోన్యస్యతర్జనీయుగ్మభ్రామణాదవకుంఠనీ ॥౯౪॥ మాతృకాకేశవాఖ్యాచతత్త్వన్యాసశ్చవై పునః।కరాంగదశతత్త్వానాంన్యసనాత్సన్నిధిర్భవేత్ ॥౯౫॥ సాలగ్రామమణౌయంత్రేమండలేప్రతిమాసుచ। నిత్యంపూజాంహరేఃకుర్యాన్నతుకేవలభూతలే॥౯౬॥ పంచోపనిషదాంన్యాసఃశ్రూయతామవిలంబితం।రహస్యస్సర్వతంత్రాణాంహరిణాచప్రకాశితః॥౯౭॥షాంనమశ్చపరాయేతిపరమేష్ఠ్యాత్మనేనమః । యాంనమోనమసాయుక్తంపరాయపురుషాత్మనె ॥ ౯౮ ॥ రాంనమశ్చపరాయేతితతోవిశ్వాత్మనెనమః । వాంపరాయనివృత్త్యాత్మాజేంతోనమఃపునఃపునః ॥ ౯౯ ॥ లాంనమశ్చపరాయేతితథాసర్వాత్మనేనమః । ఇతిమూర్ధ్నిచనాసాహృద్గుహ్యపాదేషువిన్యసేత్ ॥ ౧౦౦ ॥ ఆత్మనశ్చహరేశ్చాపితన్న్యాసఃపరమాద్భుతః । తస్మాత్సర్వాత్మనావిప్రాఃపంచోపనిషదోన్యసేత్ ॥౧౦౧॥సంచింత్యనిత్యమమలంస్వప్రకాశమనామయం । సచ్చిదానందమద్వైతం భగవద్విగ్రహంద్విజాః ॥ ౧౦౨ ॥ మూలాంతేదేవదేవాయపాద్యాదీన్క్రమశోఽర్పయేత్ । కల్పయామీతిసూక్తస్యఋచాహ్యేకైకయాఽథవా ॥ ౧౦౩ ॥ పంచామృతైశ్శుద్ధోదైస్తథాసంస్నాపయేద్ధరిం ।కుంభోదకైస్స్నానమంత్రైస్సంస్కృతైస్తీర్థవారిభిః ॥ ౧౦౪ ॥ మహాభిషేకవిధినాస్నాపయెత్పురుషోత్తమం ।తథాహ్యాచమనందేయందేహాద్వర్తనకంతథా ॥ ౧౦౫ ॥ధౌతమాచమనందేయముపవీతంచపాదుకా। హృదయాదిమహామంత్రైస్సన్న్యసేన్మూలవిద్యయా ॥ ౧౦౬ ॥ కర్ణికాయాంన్యసెద్దేవంధ్యాత్వావైకుంఠవైభవం । తతోఽంగపూజనంకుర్యాదష్టపత్రాయుధపూజనం ॥ ౧౦౭ ॥ హృదయాదిమహామంత్రైర్హృదయాదీన్ప్రపూజయేత్। పాదమారభ్యమూర్ధాంతద్వాదశాంగేషుపూజయేత్ ॥ ౧౦౮ ॥ ప్రణవాదినమోంతైశ్చకెశవాద్యైఃప్రపూజయేత్ । పాదజానూరుజఘనకటినాభ్యుదరేషుచ ॥ ౧౦౯ ॥ హృత్కంఠబాహువదనలలాటేషుక్రమాదిమాన్ । పూజయేత్పరయాభ

స్త్రాగ్గంధపుష్పైర్బ్రహ్మహామతే ॥ ౧౧౦ ॥ కిరీటాదీననుధ్యాయచతుర్బా
హూంశ్చతుర్భుజాన్ । కృతాంజలిపుటాన్మూర్ధ్నిదివ్యరూపాన్ప్రపూజ
యేత్ ॥ ౧౧౧ ॥ కిరీటాదీననుధ్యాయకిరీటాయనమోవదేత్ । దక్షిణే
శ్రవణేదక్షకుండలాయనమస్తథా ॥ ౧౧౨ ॥ వామకుండలమానమ్య
వామతోవనమాలికాం । ప్రణవాదినమోంతోఽయంసర్వత్రమను
రీరితః ॥ ౧౧౩ ॥ శ్రీమత్తులస్యైచనమఃపురతోహారమేవచ। శ్రీవత్సంకౌ
స్తుభంకాంచీంపీతాంబరమనుస్మరేత్ ॥ ౧౧౪ ॥ అంగులీయంచవల
యమంగదంపాదభూషణం । భగవద్భూషణాన్యేవంపూజయేత్కుసు
మోత్కరైః ॥ ౧౧౫ ॥ సుదర్శనంహేతిరాజంరక్తవర్ణంకృతాంజలిం।
ఆలోకయంతంలక్ష్మీశంపురుషమ్మూర్ధ్నిధారిణం ॥ ౧౧౬ ॥ భగవ
చ్చక్రమమలంజ్వాలామాలివరాయుధం।నందకాఖ్యంతథాఖడ్గపురుషంఖ
డ్గధారిణం ॥౧౧౭॥తథైవపద్మపురుషంమస్తకేపద్మధారిణం।శంఖాత్మా
నంచపురుషంపాంచజన్యధరంస్మరేత్ ॥ ౧౧౮ ॥ కౌమోదకీంగదాంశా
ర్ఙ్గంవహంతమభిమానినం । తథైవశార్ఙ్గపురుషంశిరశ్శార్ఙ్గధరంన
మేత్ ॥ ౧౧౯ ॥ సర్వందివ్యాయుధంనత్వాపాదసంవాహినీస్తథా ।
చతుర్భుజంనాగరాజంకృతాంజలిపుటంస్మరేత్ ॥ ౧౨౦ ॥ హలంచ
ముసలంచైవధారయంతంహరేర్ముఖం । పిబంతముల్లసత్స్మేరసహస్ర
ఫణమండలైః ॥ ౧౨౧ ॥ ఏవంసంపూజ్యదేవేశంశ్రీదేవీందక్షిణేయజేత్
భూదేవీవామతఃపూజ్యానీలాంచాగ్రేసమర్చయేత్ ॥ ౧౨౨ ॥ విమలా
ద్యాస్తుసంపూజ్యాదశైవ్యాపీతచామరాః । వాసుదేవాదయఃపూజ్యాః
పూర్వాదిక్రమతోబుధైః ॥ ౧౨౩ ॥ వాసుదేవస్సీరపాణిఃప్రద్యుమ్న
శ్చానిరుద్ధకః।దిక్షుకోణేషుతత్పత్న్యశ్శ్రీలక్ష్మీర్దేవీరతిహ్యుషా ॥౧౨౪॥
ద్వితీయావరణంపశ్చాత్కేశవాద్యాస్సశక్తయః । శ్రీర్లక్ష్మీఃకమలాప
ద్మాపద్మినీకమలాలయా ॥ ౧౨౫ ॥ రమావృషాకపిర్ధన్యావృద్ధ్వీయ
జ్ఞాతథేందిరా । శక్తయఃకేశవాదీనాంసంప్రోక్తాఃపరమేపదే ॥ ౧౨౬ ॥
సంకర్షణాదయశ్చైవసపత్నీకాస్సమంతతః । సంకర్షణోవాసుదే

వః ప్రద్యుమ్నశ్చానిరుద్ధకః ॥ ౧౨౭ ॥ పురుషోత్తమోఽధోక్షజశ్చనృ
సింహోఽచ్యుతసంజ్ఞకః । జనార్దనఉపేంద్రశ్చహరిఃకృష్ణఇతీరితాః
॥ ౧౨౮ ॥ హిరణ్యాహారిణీనద్యానిత్యానంతాత్రయీసుఖా । సుగం
ధాసుందరీవిద్యాసుశీలాచసులక్షణా ॥ ౧౨౯ ॥ సంకర్షణాదిమూర్తీ
నాంశక్తయస్సంప్రకీర్తితాః । ఇజ్యామత్స్యాదయఃపశ్చాత్సపత్నీకాః
పృథక్పృథక్ ॥ ౧౩౦ ॥ వేదావేదవతీధాత్రీమహాలక్ష్మీస్సుఖాలయా ।
భార్గవీచతథాసీతా రేవతీరుక్మిణీప్రభా ॥ ౧౩౧ ॥ మత్స్యకూర్మాదిమూ
ర్తీనాంశక్తయస్సంప్రకీర్తితాః । పశ్చాత్సశక్తయఃపూజ్యాశ్శంఖచక్రా
దిహేతయః ॥ ౧౩౨ ॥ శంఖశ్చక్రంగదాపద్మంశార్ఙ్గంచముసలంహలం।
బాణశ్చఖడ్గఖేటౌచక్షురికాదివ్యహేతయః ॥ ౧౩౩ ॥ భద్రాసౌమ్యాత
థామాయాజయాచవిజయాశివా । సుమంగలాచనందాచహేతారక్షా
సురక్షిణీ ॥ ౧౩౪ ॥ శక్తయోదివ్యహేతీనాంపూజనీయాస్సనాతనాః ।
బహిర్లోకేశ్వరాఃపూజ్యాస్సాధ్యాశ్చైవమరుద్గణాః ॥ ౧౩౫ ॥ ఏవ
మావరణంసర్వమర్చయేత్పరమాత్మనః । పునరర్ఘ్యాదికందత్వాధూ
పదీపాన్నివేదయేత్ ॥ ౧౩౬ ॥ వైనతేయాదయఃపూజ్యావిష్వక్సేనాద
యస్తథా ।చండాద్యాద్వారపాశ్చైవవిష్ణోరతులతేజసః॥ ౧౩౭ ॥ప్రాగు
దీచ్యాంతుసేనేశంసపత్నీకంప్రపూజయేత్ ।పత్నీంసూత్రవతీంనామ్నా
నాగరాజంచవారుణీం ॥ ౧౩౮ ॥ వైనతేయంచకాంతించసుకీర్తించప్ర
పూజయేత్ । గజాననోజయత్సేనోహరివక్త్రస్తథైవచ ॥౧౪౯ ॥కాల
ప్రకృతిరిత్యేతేవిష్వక్సేనానుయాయినః । విష్వక్సేనస్తుసేనానీఃపార్షద
ప్రవరోహరేః ॥ ౧౪౦ ॥చండఃప్రచండోభద్రశ్చసుభద్రశ్చజయస్తథా ।
విజయోధాతృనామాచవిధాతాచాపరోమతః ॥ ౧౪౧ ॥ ద్వాద్వా
పూర్వాంసమారభ్యద్వారదేశేషుకీర్తితాః ।సర్వేచతుర్భుజాఃప్రోక్తాశ్శం
ఖచక్రగదాధరాః ॥ ౧౪౨ ॥ పునఃపూర్వాంసమారభ్యకుముదాదీన్ప్ర
పూజయేత్ । కుముదంకుముదాక్షంచపుండరీకాక్షవామనౌ ॥౧౪౩॥
శంకుకర్ణంసర్వనేత్రంసుముఖంసుప్రతిష్ఠితం । ఇతినారాయణందేవ

ముముక్షుః ప్రయతస్సదా ॥ ౧౪౪ ॥ పూజయేత్పరయా భక్త్యా నానా
సంభారసాధనైః । స్నానమాచమనం వాసో బ్రహ్మసూత్రోత్తరీయకే
॥ ౧౪౫ ॥ పాదుకాం భూషణాన్యంగే ఛత్రం చామరమేవ చ । చందనం కు
సుమాన్యేవం ధూపమష్టాంగముత్తమం ॥ ౧౪౬ ॥ దీపం చ దద్యాన్మూ
లేన పరమన్నం నివేదయేత్ । నివేదనప్రకారస్తు శ్రూయతాం మునిసత్త
మాః ॥ ౧౪౭ ॥ పూర్వోక్తవిధినా సమ్యక్సిద్ధమన్నం యదా భవేత్ । పాషం
డపతితాశుద్ధవికర్మస్థానవేక్షితం ॥ ౧౪౮ ॥ అచక్రాంకైరమర్యాదై
రవైష్ణవైరపి నేక్షితం । శుద్ధసత్త్వగుణోపేతముచ్ఛ్వాసస్పర్శవర్జితం
॥ ౧౪౯ ॥ ఘంటాశంఖనినాదేన సమానీతం మహానసాత్ । జయశబ్దై
ర్నమశ్శబ్దైరుద్ఘోషితమితస్తతః ॥ ౧౫౦ ॥ స్థాపయేత్పురతో విష్ణోర్మనునా
శోధితేషు చ । పాత్రేషు పాయసం శుద్ధం సితాజ్యపరిపూరితం ॥ ౧౫౧ ॥
సిద్ధౌదనం దధిక్షీరమోదకాపూపమండకాన్ । పూలికాఘృతపూరం చ శా
కరాజిఫలాని చ ॥ ౧౫౨ ॥ అన్యాని లోకరమ్యాణి చావిరుద్ధాని శాస్త్రతః । తు
లసీగంధపుష్పైశ్చ సంపూజ్యాన్నం హరేః ప్రియం ॥ ౧౫౩ ॥ సంప్రోక్ష్యా
ర్ఘ్యజలేనైవ సంరక్ష్యాస్త్రేణ సర్వతః । ధేనుముద్రాం ప్రదర్శ్యాథ దేవా
య వినివేదయేత్ ॥ ౧౫౪ ॥ భోజ్యాసనే సన్నివిష్టం శ్రియా సార్ధం జగత్పతిం ।
అర్ఘ్యపాద్యాదికం దేయం పీఠసంస్థస్య పూర్వవత్ ॥ ౧౫౫ ॥ మధు
పర్కః ప్రదాతవ్యః పయోదధిమధుప్లుతః । దేయమాచమనం పశ్చాత్త
దన్నం దర్శయేద్ధరిం ॥ ౧౫౬ ॥ ఇదం హవిర్గృహాణేశ రచితం తవ భక్తి
తః । ఆపోశనం జలేనైవ కారయేత్పరమాత్మనే ॥ ౧౫౭ ॥ ప్రాణాహు
తిం ప్రయుజ్యాథ తత్తన్ముద్రాప్రదర్శనైః । భోజనం భావయేత్పశ్చాన్మం
త్రరాజం జపన్స్థితః ॥ ౧౫౮ ॥ మధ్యే నీరాజయేద్దీపైశ్శాలిపిష్టవినిర్మి
తైః । రాజికాలవణోపేతైః కృతైరుత్తానభాజనే ॥ ౧౫౯ ॥ దృష్టిదో
షవిఘాతార్థం దేవదేవేశ ముచ్యతే । పుష్పం పత్రం ఫలం తోయం యో మ
ద్భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి ॥ ౧౬౦ ॥ తదహం భక్త్యుపహృతమశ్నామి ప్రీతివచ
స్తవ । ఇదం సంచింత్య దేవేశ దీనస్య మమ కేశవ ॥ ౧౬౧ ॥ గృహాణ దేవదే

వేశప్రణతస్యదయానిధే । కృత్వాయవనికామ్మధ్యేన్యైవేద్యమావేదయే న్నిజం ॥ ౧౬౨ ॥ సాంగంసావరణందేవంచేతసాపరిచింతయన్ ।హేమ పాత్రగతందివ్యంజలంచంద్రకపంకిలం ॥ ౧౬౩ ॥ శీతలంబహుళామోదమభిమంత్ర్యనివేదయేత్ । ఆపోశనంపునర్దత్వాకరోద్వర్తనకంతథా ॥ ౧౬౪ ॥ శుద్ధమాచమనంకార్యంసుగంధేనవిశోధయేత్ । భోజ్యాసనాత్సలక్ష్మీకందత్వాసద్రత్నపాదుకాం ॥ ౧౬౫ ॥ నమేత్పీఠంజపన్సూక్తంతాంబూలంప్రోక్ష్యచార్పయేత్ । పునస్సంపూజయేద్భక్త్యా కుసుమైర్ధూపదీపకైః ॥ ౧౬౬ ॥ ధూపమంత్రేణదేవస్యధూపయేదలకావళీం । నీరాజయేద్విధానేననానావాద్యాభివాదనైః ॥ ౧౬౭ ॥ ఆదర్శందర్శయేత్పశ్చాత్త్రిణిపాతప్రదక్షిణం । కుర్యాత్స్తుతింపరాంభక్తింప్రార్థయేత్పురుషోత్తమాత్ ॥ ౧౬౮ ॥ అపరాధంక్షమాప్యాథవ్యజనైశ్చామరైరపి । సంపూజ్యాభుక్తశేషేణబలింభువివినిక్షిపేత్ ॥ ౧౬౯ ॥ చండాదిద్వారపాలానాంసర్వేషాంచదివౌకసాం ।దద్యాదుదకపూర్వంతుహవిశ్శేషంద్విజోత్తమాః ॥ ౧౭౦ ॥ అంత్యచార్పౌరుషస్యాస్యసూక్తస్యసురసత్తమాః । విష్ణ్వర్పితంచతుర్థాంగంక్రమాద్ధవ్యస్యచార్పయేత్ ॥ ౧౭౧ ॥ అనంతతార్క్ష్యసేనేశపవిత్రాణాంనివేదయేత్ । తీర్థేనసహితంహవ్యంపృథక్పాత్రేప్రతిక్షిపేత్ ॥ ౧౭౨ ॥ స్వార్యేభ్యోవిష్ణుభక్తేభ్యఃప్రసాదంతీర్థసంయుతం । దత్వాత్మానంచమనసాకృతార్థంభావయేత్కృతీ ॥ ౧౭౩ ॥ దాసోహంభావయేత్పశ్చాత్స్వామినంభావయేద్ధరిం ।చేతనాచేతనఃసర్వంశరీరంస్వామినస్స్మరేత్ ॥ ౧౭౪ ॥ ఆత్మనోధారకందేవంహరిమాత్మతయాస్మరేత్ । స్వకర్తృత్వంపరిత్యజ్యతదాజ్ఞాపాలనేనహి ॥ ౧౭౫ ॥ కర్తవ్యంస్వోచితంకర్మయావదాత్మస్థితిర్భవేత్ । స్వరూపస్థితిమాశ్రిత్యభగవచ్ఛేషవైభవం ॥ ౧౭౬ ॥ ఆకాంక్షేన్నిత్యనిరవధ్యత్యంతభగవత్సుఖం । పరమైకాంతికాంత్యంతపరభక్తిపరోభవేత్ ॥౧౭౭॥ తేనైవనిత్యకైంకర్యస్వరూపంస్థితిమేష్యతి ॥ ౧౭౮ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం చతుర్థపాదే
భగవత్పరిచర్యాప్రకారోనామద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

శ్రీ బ్రహ్మోవాచ ॥ అథాగ్నియజనంవక్ష్యేవైష్ణవస్యవిశేష
తః । పూజాంతేసర్వదాహోమోబ్రాహ్మణస్యవిధీయతే ॥ ౧ ॥
న్యాయార్జితైస్స్వధనైశ్చదానహోమార్చనాదికం । కుర్యాన్నో
చేదధోయాతినారాయణపరాఙ్ముఖః ॥ ౨ ॥ హోమమాంతేపిత్ర్యయాగ
స్నౌత్రివృద్ధ్యగ్న్యాదిధియాద్విజాః । వైష్ణవేష్టిశ్చకర్తవ్యాహ్యజ్ఞేయంప
రమాత్మనః ॥ ౩ ॥ వైదికస్తాంత్రికోవిప్రామఖోఽయంద్వివిధఃస్మృతః ॥
అధికారస్యభేదాత్తుయేనోపైతిహరేఃపదం ॥ ౪ ॥ భూమింవిశోధ్యయ
త్నేనసమాంకుర్యాద్విచక్షణః । కుండంతుతత్రకర్తవ్యంహస్తమాత్రేణ
యత్నతః ॥ ౫ ॥ ఆత్మనఃపంచమాంశోఽయంహస్తఇత్యేకశాఖినః ॥
కర్తుర్దక్షిణహస్తస్యమధ్యమాంగులిపర్వణః ॥ ౬ ॥ చతుర్వింశతిభి
ర్హస్తఃపూర్వోక్తాద్ద్విగుణోమతః । యుగానామనురోధేనవిజ్ఞేయస్స
ర్వకర్మసు ॥ ౭ ॥ పంచమాంశేననిఖనేదంతఃకోణచతుష్టయం । దిశిదిశ్యం
తరంచైవపార్శ్వస్థలచతుష్టయం ॥ ౮ ॥ ఏవంసులక్షణంకృత్వాబహిఃకు
ర్యాచ్చమేఖలాం ॥ ద్వాదశాష్టచతుర్మానాంస్వాంగుళైశ్చప్రకల్పయేత్
॥ ౯ ॥ చతుష్కంత్రితయంకుర్యాదేవంస్యాన్మేఖలాక్రమః । కుండస్యప
శ్చిమేభాగేయోనింకుర్యాత్సులక్షణాం ॥ ౧౦ ॥ అశ్వత్థపత్రసదృశీంకుం
డేకించిత్ప్రతిష్ఠితాం । షట్చతుస్త్ర్యంగుళాసాపిభవేన్నిమ్నాక్రమాద్ద్వి
జాః ॥ ౧౧ ॥ విస్తారేణాపిసాయోనిర్భవేత్పంచదశాంగుళా । మూలం
నాళంతథాఽగ్రంవ్యుత్క్రమాత్త్వష్టచతుస్త్రికం ॥ ౧౨ ॥ తన్మానాం
గుళమానంస్యాత్తదేతత్కుండలక్షణం । ఏకహస్తస్యకుండస్యప్రకారోఽ
యంప్రదర్శితః ॥ ౧౩ ॥ ద్విహస్తకుండమప్యేవంద్విగుణీకృతమేఖలం ।
బాహిరష్టథవాకుండమేకమేఖలకంభవేత్ ॥ ౧౪ ॥ సంక్షేపకర్మసుతథా
వర్తులంప్రోచ్యతేమయా । చతుష్కోణైకహస్తస్యబాహ్యేకుండస్యల
క్షణం ॥ ౧౫ ॥ సమంవిధాయసూత్రేణభ్రామయేదభితోద్విజాః । కోణా

కోణేయదధికంతద్ధిక్షేవవినిర్దిశేత్ ॥ ౧౬ ॥ కుండంచవర్తులంకుం
డంతతస్స్యాదర్ధచంద్రకం । దిశిచోత్తరకుండోథకోణభాగార్ధభాగ
తః ॥ ౧౭ ॥ బహిరైంద్ర్యాశ్చవారుణ్యాయత్నాన్మధ్యేతులాంభయే
త్ । సంస్థాప్యభ్రామయేదేనమర్ధచంద్రంసుశోభనం ॥ ౧౮ ॥ మేఖ
లాస్వష్టపత్రాణివర్తులస్యనిబోధత । పద్మాకారంభవేదేతత్పుణ్యాంస
ర్వఫలప్రదం ॥ ౧౯ ॥ శతహోమేఽరత్నిమాత్రంతదర్ధేముష్టిస
మ్మితం । ద్విహస్తమయుతేలక్షేచతుర్హస్తముదీరితం ॥ ౨౦ ॥ దశ
లక్షేషుషట్హస్తంకోట్యామష్టకరంస్మృతం । ఏకహస్తమితంకుండమేక
హస్తేవిధీయతే ॥ ౨౧ ॥ లక్షాణాందశకంయావత్తావద్ధస్తేనవర్ధయేత్ ।
దశహస్తమితంకుండంకోటిహోమేవిశస్యతే ॥ ౨౨ ॥ ఇతివాకుండ
మానంస్యాన్మేఖలామానముచ్యతే । కుండానాంయాదృశంరూపంమేఖ
లానాంచతాదృశం ॥ ౨౩ ॥ కుండానాంమేఖలాస్తిస్రస్సత్త్వాదిగుణరూ
పతః । ముష్టిమాత్రేతుతాఃప్రోక్తాఉత్సేధాయామతస్సమాః ॥ ౨౪ ॥
ద్వ్యేకార్ధాంగులిమానేనభవంతిమునిసత్తమాః । అరత్నిమాత్రేకుం
డస్యస్తాస్త్రిద్వ్యేకాంగులాత్మికాః ॥ ౨౫ ॥ ఏకహస్తమితేకుండేవేదా
గ్నినయనాంగులాః । మేఖలానాంభవేదంతఃపరితోనేమిరంగులాత్
॥ ౨౬ ॥ ఏకహస్తస్యకుండస్యవర్ధయేత్తాంక్రమాత్సుధీః । దశహ
స్తాంతమస్యేషామర్ధాంగులివశాత్పృథక్ ॥ ౨౭ ॥ కుండేద్విహస్తేతాజ్ఞే
యారసవేదగుణాంగులాః । చతుర్హస్తేతుకుండేతావస్వృత్వేకగు
ణాంగులాః ॥ ౨౮ ॥ కుండేరసకరేతాస్స్యుర్దశాష్టత్ర్యంగులాన్వితాః ।
వసుహస్తమితేకుండేభానుపఙ్క్త్యష్టకాంగులాః ॥ ౨౯ ॥ దశహస్తమితే
కుండేమనుభానుదశాంగులాః । హోతురగ్రేయోనిరాసాముపర్యశ్వత్థప
త్రవత్ ॥ ౩౦ ॥ ముష్ట్యరత్న్యేకహస్తానాంకుండానాంయోనికీరితా ।
షట్చతుర్ద్వ్యంగులాయామవిస్తోన్నతిశాలినీ ॥ ౩౧ ॥ ఏకాంగులం
తుయోన్యగ్రంకుర్యాదీషదధోముఖం । ఏకైకాంగులతోయోనింకుం
డేష్వన్యేషువర్ధయేత్ ॥ ౩౨ ॥ యావద్వయక్రమేణైవయోన్యగ్రమ

పినర్తనయేత్ । స్థలాకారభ్యనాళంస్యాద్యోన్యామధ్యేసరంధ్రకం ॥౩౩॥ నావర్తయేత్కోణకుండేషుయోనిహోమపరాయణః । కుండానాంకల్పయేన్మధ్యేనాభిమంబుజసన్నిభాం ॥ ౩౪ ॥ తత్తత్కుండానురూపంవామానమస్యానిగద్యతే ॥ ముష్ట్యరత్న్యేకహస్తానాంనాభిరుత్సేధమానతః ॥ ౩౫ ॥ నేత్రవేదాంగుళోపేతాంకుండేష్వన్యేషువర్తయేత్ ।యావద్ద్వ్యయక్రమేణైవనాభింపృథగుదారధీః ॥ ౩౬ ॥ యోనికుండేయోనిమబ్జంకుండేనాభింవివర్జయేత్ । నాభిక్షేత్రంత్రిధాభిత్వామధ్యేకుర్వీతకర్ణికాం ॥ ౩౭ ॥ బహిరంశద్వయేనాష్టౌపత్రాణిపరికల్పయేత్ । కుండానాంసవకంప్రోక్తంస్వస్వకర్మానుసారతః ॥ ౩౮ ॥ ముముక్షూణాంవైష్ణవానాంచతురశ్రంప్రకీర్తితం । సకామానాంక్షత్రియాణాంవర్తులంపరికీర్తితం ॥ ౩౯ ॥ వైశ్యానామర్ధచంద్రాభంశూద్రాణాంత్ర్యశ్రమీరితం । ఏతద్వర్ణానుసారేణననిషిద్ధంకదాచన ॥ ౪౦ ॥ విశేషకామ్యహోమేతుసర్వేషామఖిలానితు। పుత్రార్థంతుచతుర్ణాంతుయోనికుండంప్రకీర్తితం ॥ ౪౧ ॥ అర్ధేంద్వాఖ్యంతుసర్వేషాంవశ్యాదిశుభకర్మణి । శత్రుక్షయార్థేత్ర్యశ్రంస్యాద్వర్తులంశాంతికర్మణి ॥ ౪౨ ॥ ఛేదమారణయోఃకుండంషడశ్రంతుప్రకీర్తితం । పద్మాభంవృష్టిదంప్రోక్తమష్టాశ్రంరోగనాశనం ॥ ౪౩ ॥ విప్రాణాంచతురశ్రంతుమఖనిష్కామకామయోః । చతురశ్రంనివృత్తానాంసర్వేషామేవమీరితం ॥ ౪౪ ॥ స్వరూపంచప్రవక్ష్యామిసంస్కారంచవిశేషతః । ప్రాచ్యాంశిరస్సమాఖ్యాతంబాహూదక్షిణసౌమ్యయోః ॥ ౩౫ ॥ ఉదరంకుండమిత్యుక్తంయోనిఃపాదౌతుపశ్చిమే। స్థండిలేవాప్రకర్తవ్యోనిత్యహోమోమనీషిణా॥ ౪౬ ॥ విచారఃకుండనిర్మాణేబహుధాప్రోక్తోవిచక్షణైః । అష్టాదశచసంస్కారాఃకుండానాంతుప్రకీర్తితాః ॥ ౪౭ ॥ వీక్షణంప్రోక్షణంచైవతాడనాభ్యుక్షణేతథా । ఖననంపూరణంచైవసమీకరణసేచనే ॥ ౪౮ ॥ కుట్టనంమార్జనంలేపత్రిసూత్రీకరణేపునః । అర్చనంవజ్రకరణంచతుఃపథవిభావనం ॥ ౪౯ ॥ తనుపాదాక్షికరణంసంస్కారాష్టాదశస్మృతాః ।

వీక్షణంమూలమంత్రేణాకరేణప్రోక్షణమ్మతం ॥ ౫౦ ॥ తేనైవతాడనం
దర్భైర్వర్మణాభ్యుక్షణమ్మతం । అస్త్రేణఖననాచ్చాగ్నేర్హృన్మం
త్రేణప్రపూరణం ॥ ౫౧ ॥ సమీకరణమస్త్రేణసేచనంవర్మణామృతం।
కుట్టనంహేతిమంత్రేణవక్షమంత్రేణమార్జనం ॥ ౫౨ ॥ విలేపనంకలా
రూపకల్పనంతదనంతరం । త్రిసూత్రీకరణంప్రోక్తంమేఖలాపరివేష్టనం
॥ ౫౩ ॥ అర్చనంగంధపుష్పాద్యైరస్త్రేణదృఢతాంనయేత్ । హృన్మం
త్రేణకుశైశ్చైవతత్రకుర్యాచ్చతుష్పథం ॥ ౫౪ ॥ కవచేనైవకర్త
వ్యంతనుపాదాక్షిపాటనం । పూర్వోక్తభూతశుద్ధ్యాదిపాత్రాసాదనమే
వచ ॥ ౫౫ ॥ పూజనంద్వారదేవానాంమండపస్యచపూజనం । కృత్వా
సంప్రార్థ్యచగురుంయాగకర్మసమారభేత్ ॥ ౫౬ ॥ సంస్థాప్యప్రోక్షణీ
పాత్రంప్రతిష్ఠాప్యచస్రుచంస్రువం । ప్రాణానాయమ్యమనసాశ్రీమద్వై
కుంఠవైభవం ॥ ౫౭ ॥ స్మృత్వాజస్త్వమనువరంశ్రీమదష్టాక్షరంసుధీః।
ఆజ్ఞయావాసుదేవస్యతేనైవాహంప్రవర్తితః ॥ ౫౮ ॥ వాసోఽహమ
ధునానమ్యగార్జితైర్యజ్ఞసాధనైః।స్వాత్మానంసర్వాంగంసర్వశరీరంపురుషో
త్తమం ॥ ౫౯ ॥ యత్స్వస్వరూపసంప్రాప్తిద్వారాకైంకర్యసిద్ధయే ।
కుండేవాస్థండిలేవాపిరేఖాస్తిస్రఃప్రకల్పయేత్ ॥ ౬౦ ॥ ఊర్ధ్వగాఃప్రా
క్ప్రతీచీస్తాస్తిస్రశ్చోత్తరదక్షిణాః । ప్రాగగ్రాణాంస్మృతాదేవాముకుం
దేశపురందరాః॥ ౬౧ ॥ రేఖానాముదగగ్రాణాంబ్రహ్మావైవస్వతేందవః। ఆ
ధాయాష్టదళమ్మధ్యేషట్కోణంత్ర్యగ్రకగర్భితం ॥ ౬౨ ॥ కేవలాష్టదళంవా
పివైష్ణవానాంప్రకీర్తితం। సర్వాణ్యభ్యర్చ్యతాన్యేణయాగపీఠమథార్చ
యేత్ ॥ ౬౩ ॥ ఋతుస్నాతామ్మహాలక్ష్మీమానయేత్కుశవిష్టరే । సం
పూజ్యలక్ష్మీమనునాపద్మాక్షీంపద్మసంభవాం ॥ ౬౪ ॥ క్షీరాంబు
రాశిసంభూతాంవిష్ణోర్వక్షస్థలగామినీం । మాతరంసర్వజగతోరిరంసుంవిష్ణు
మానయేత్ ॥ ౬౫ ॥ తిష్ఠంతమృతుదానాయకర్తారమఖిలేశ్వరం ।
శేతోరూపంసమానీయవహ్నించారణిసంభవం ॥ ౬౬ ॥ వైష్ణవాయత
నాద్వాపివిష్ణుయాగసముద్భవం। ఆనీతంపాత్రమధ్యస్థంక్రవ్యాదాంత్రవి

వర్జితం ॥ ౬౭ ॥ చతుర్భిశ్చైవసంస్కారైస్సంస్కృతంవీక్షణాదిభిః।
యోజయేద్వహ్నిబీజేనచైతన్యంపావకేతదా ॥ ౬౮ ॥ తారేణమంత్రిత
స్మాంత్రీధేనుముద్రామృతీకృతం । అస్త్రేణరక్షితంపశ్చాత్కవచేనావకుం
ఠితం ॥ ౬౯ ॥ అర్చితంత్రిఃపరిభ్రామ్యకుండస్యోపరిదేశతః । ప్రదక్షి
ణంసతారంచమంత్రమష్టాక్షరంజపన్ ॥ ౭౦ ॥ ఆత్మనోఽభిముఖంవ
హ్నింజానుభ్యామవనీంగతం । విష్ణువీర్యధియాదేవ్యాయోనావేనంవిని
క్షిపేత్ ॥ ౭౧ ॥ పశ్చాత్తయోఃప్రదాతవ్యంవిధినాఽఽచమనాదికం ।
వహ్నిమంత్రేణప్రజ్వాల్యతత్రధ్యానంసమాచరేత్ ॥ ౭౨ ॥ విన్యసేదా
త్మనోదేహంమంత్రైర్జిహ్వావిభూర్జి । జిహ్వాస్త్రివిధాఃప్రోక్తా
గుణభేదేనకర్మసు ॥ ౭౩ ॥ వైష్ణవైస్తుసదాపూజ్యాస్సాత్త్విక్యోయాగక
ర్మసు । హిరణ్యాకనకారక్తాకృష్ణాన్యాసుప్రభామతా ॥ ౭౪ ॥ బహు
రూపాచరిక్తాచసాత్త్విక్యఃపరికీర్తితాః । కామ్యకర్మసురాజస్యస్తామస్యః
క్రూరకర్మణి॥ ౭౫ ॥ నోపయుక్తావైష్ణవానాంవిష్ణోరాజ్ఞానువర్తినాం।
లింగపాయుశిరోవక్త్రఘ్రాణనేత్రేషుసర్వతః ॥ ౭౬ ॥ హిరణ్యాయాం
న్యసేద్ధీమానంతర్యామిణమాత్మనః । వహ్నారంగమనూన్న్యసేత్తేనా
వృత్తేనవర్త్మనా ॥ ౭౭ ॥ సహస్రార్చిస్స్వస్తిపూర్ణఉత్తిష్ఠపురుషః
పునః । ధూమవ్యాసీసప్తజిహ్వోధనుర్భృద్ధుతభుక్క్రమాత్ ॥౭౮॥
హృదయాదిషడంగేషుమూర్తీరష్టౌన్యసేత్పునః । జాతవేదాస్సప్తజి
హ్వోహవ్యవాహనసంజ్ఞకః ॥ ౭౯ ॥ అశ్వోదరజసంజ్ఞోఽన్యఃపున
ర్వైశ్వానరాహ్వయః। కౌమారతేజాస్స్యాద్విశ్వముఖోదేవముఖస్తథా
॥ ౮౦ ॥ తారాగ్నయేపదాద్యాన్న్యసేన్నిత్యంతావహ్నిమూర్తయః।
మూర్ధాక్షిపార్శ్వకట్యంసభ్రుకుటీపార్శ్వకేషుచ ॥ ౮౧ ॥ విష్ణ్వా
త్మకంస్మరేద్వహ్నింశంఖచక్రగదాధరం । పద్మహస్తంచతుర్బాహుం
హేమాభరణభూషితం ॥ ౮౨ ॥ పరిషించేత్తతస్తోయైర్విశుద్ధైర్మేఖలో
పరి । దర్భైరగర్భమధ్యస్థమేఖలాయాంపరిస్తరేత్ ॥ ౮౩ ॥ నిక్షిపే
ద్దిక్షుపరిధీన్ప్రాచీవర్జంనరోత్తమాః । ప్రాదక్షిణ్యేనసంపూజ్యాస్తేషు

బ్రహ్మాదిమూర్తయః ॥ ౮౪ ॥ వైశ్వానరజాతవేదో లోహితాక్ష హవ్య-
వహ । సర్వకార్యాణి మే దేహి స్వాహా వహ్నిమనుస్స్మృతః ॥ ౮౫ ॥
పూజయేద్గంధపుష్పాద్యైర్యజ్ఞకాష్ఠైః ప్రదీపయేత్ । ప్రదీప్తేఽగ్నౌ ప్ర-
కర్తవ్యం స్రుక్స్రువాదివిశోధనం ॥ ౮౬ ॥ పాణిభ్యాం స్రుక్స్రువౌ ధృత్వా
కృత్వా తావప్యధోముఖౌ । త్రిశః ప్రతాపయేదగ్నౌ దర్భేణాదాయ మం-
త్రవిత్ ॥ ౮౭ ॥ తదగ్రమధ్యమూలాని శోధయేత్తైర్యథాక్రమాత్ । గృ-
హీత్వా వామహస్తేన ప్రోక్షయేద్దక్షిణేన తు ॥ ౮౮ ॥ పునః ప్రతాప్య తౌ
మంత్రీ దర్భేనాగ్నౌ వినిక్షిపేత్ । ఆత్మనో దక్షిణే భాగే స్థాపయేత్తౌ కుశా-
స్తరే ॥ ౮౯ ॥ ఆజ్యస్థాలీమథాదాయ ప్రోక్షయేదస్త్రవారిణా । తస్యా-
మాజ్యం వినిక్షిప్య క్షిపేత్తత్పూతయే కుశౌ ॥ ౯౦ ॥ పవిత్రీకరణం హ్యేత-
త్కుశౌ సందీప్య వహ్నినా । నీరాజ్యాజ్యం క్షిపేదగ్నావభిద్యోతనమీరితం
॥ ౯౧ ॥ కుశాగ్రం ప్రజ్వాల్య చాస్త్రేణ ఘృతాక్తం జాతవేదసి । న్యసేదు-
ద్ద్యోతనం ప్రోక్తమథోత్పవనమాచరేత్ ॥ ౯౨ ॥ గృహీత్వా ఘృతమం-
గారాత్ప్రత్యాహృత్యాగ్నిజలం స్పృశేత్ । అంగుష్ఠోపకనిష్ఠాభ్యాం దర్భ-
ప్రాదేశసమ్మితౌ ॥ ౯౩ ॥ ధృత్వోత్పునీయాదస్త్రేణ ఘృతముత్పవనం త్వి-
దం । తద్వద్ధృదయమంత్రేణ కుశాభ్యామాత్మసమ్ముఖం ॥ ౯౪ ॥ ఘృతే
సంప్లవనం హ్యేతే సంస్కారాష్షుదీరితాః । ప్రాదేశమాత్రం సగ్రంథిద-
ర్భయుగ్మం ఘృతాంతరే ॥ ౯౫ ॥ నిక్షిప్య భాగౌ ద్వౌ కృత్వా పక్షౌ శు-
క్లేతరౌ స్మరేత్ । వామే నాడీమిడాం భాగే దక్షిణే పింగళాం పునః ॥ ౯౬ ॥
సుషుమ్నాం మధ్యతో ధ్యాత్వా కుర్యాద్ధోమం యథావిధి । స్రువేణ దక్షి-
ణాద్భాగాదాదాయాజ్యం హృదా ముదా ॥ ౯౭ ॥ జుహుయాదగ్నయే స్వా-
హేత్యగ్నేర్దక్షిణలోచనే । వామతస్తద్వదాదాయ వామే వహ్నివిలో-
చనే ॥ ౯౮ ॥ జుహుయాదథ సోమాయ స్వాహేతి హృదయాణునా ।
మధ్యాదాజ్యం సమాదాయ మధ్యే ఫాలవిలోచనే ॥ ౯౯ ॥ జుహుయాద-
గ్నీషోమాభ్యాం స్వాహేతి హృదయాణునా । హృన్మంత్రేణ స్రువేణాజ్యం
భాగాదాదాయ దక్షిణాత్ ॥ ౧౦౦ ॥ జుహుయాదగ్నయే స్విష్టకృతే

స్వాహేతితస్మథ । ఇత్యగ్నినేత్రవక్త్రాణాంకృత్వాచోత్పాటనంబుధా
॥ ౧౦౧ ॥ వతారాభిర్వ్యాహృతిభిరాజ్యేనజుహుయాత్తునః । అష్టాభి
రాజ్యాహుతిభిఃప్రణవేనపునఃపునః ॥ ౧౦౨ ॥ గర్భాధానంపుంసువనం
సీమంతోన్నయనంపునః । అనంతరంజాతకర్మస్యాన్నామకరణంతథా
॥ ౧౦౩ ॥ ఉపనిష్క్రమణంపశ్చాదన్నప్రాశనమేవచ । చౌలోపనయ
నేభూయోవేదాధ్యయనమేవచ ॥ ౧౦౪ ॥ గోదానంచవివాహశ్చసం
స్కారాశ్చభకర్మణి । తతశ్చపితకౌతస్యసంప్రాజ్యాత్తనియోజయేత్
॥ ౧౦౫ ॥ సమిధఃపంచజుహుయాన్మాలాగ్రఘృతసంప్లుతాః। తచాహ్వా
దయమంత్రేణవిధివత్స్వాహయావినా ॥ ౧౦౬ ॥ ఋషిగణేశమంత్రే
ణవిష్వక్సేనస్యపార్షదం ॥ గజాననంప్రజుహుయాత్సమ్యగేకాదశా
హుతీః ॥ ౧౦౭ ॥ సామాన్యంసర్వమంత్రాణామేతదగ్నిముఖమ్మతం ।
తతఃప్రజ్వాలితేవహ్నౌపీఠమభ్యర్చ్యవైష్ణవం ॥ ౧౦౮ ॥ పూజయేత్పర
మాత్మానంసాంగంసావరణాయుధం । పంచవింశతిసంఖ్యాకమాజ్యేనేష్ట
ముఖహునేత్ ॥ ౧౦౯ ॥ మూలేనవక్రీకరణమిదముక్తంనిబోధత ।
వహ్నిదైవతయోరైక్యమాత్మనానసహభావయేత్ ॥౧౧౦॥ బ్రహ్మార్ప
ణంబ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌబ్రహ్మణాహుతం । మూలమంత్రేణజు
హుయాదాజ్యేనైకాదశాహుతీః ॥ ౧౧౧ ॥ నాడీసంధానముద్దిష్టమే
తదాగమశాసనే । శ్రీమద్వైకుంఠలోకం తంప్రకృతేఃపరముత్తమం
॥ ౧౧౨ ॥ విరజాంనగరంవిష్ణోర్దివ్యముక్తిమణిమండపం । స్మృత్వాజ్యేన
హునేన్మంత్రైరష్టైకామాహుతింపునః ॥ ౧౧౩ ॥ తతోవైచరుణా
హోమంకుర్యాద్దేవమూలవిద్యయా । పౌరుషేణతునూక్తేనశ్రీసూ
క్తేనవైపునః ॥ ౧౧౪ ॥ అన్యైర్వాపైష్ణవైసూక్తైస్తిలాజ్యమధు
రైరపి । పాయసేనాపిపుణ్యేననానాద్రవ్యైర్యజేద్ధరిం ॥ ౧౧౫ ॥ వస్త్రై
రాభరణైస్స్రగ్భిఃఫలైర్నానావిధైరపి । శతంసహస్రసయుతంలక్షం
కోటింవిధానతః ॥ ౧౧౬ ॥ వైష్ణవైర్ద్విజముఖైర్భక్త్యాజుహుయాద్విభ
వేసతి । వైకుంఠపార్షదాన్సిత్యాన్ముక్తాన్విష్ణుప్రియానథ ॥ ౧౧౭ ॥

నామమంత్రైః ప్రజుహుయాత్ర్యుత్యహంముఖ్యపర్వసు । ద్వాదశ్యామష్టకాలేతుసంక్రాంతౌ శ్రాద్ధవాసరే ॥ ౧౧౮ ॥ అన్యేషుచవివాహాదివ్రతబంధేషుసద్మని । వాపీకూపతటాకాదౌ ప్రపారామప్రరోపణే ॥ ౧౧౯ ॥ నవాబ్దేజన్మదివసేవిష్ణుయాగంసమాచరేత్ । దీక్షాయాంచోత్సవేప్రాప్తే శయన్యాంబోధవాసరే ॥ ౧౨౦ ॥ పరివర్తఉపాకర్మగోదానేదానకర్మణి । యాత్రాదౌగ్రహణేచైవప్రాయశ్చిత్తేవిశేషతః ౧౨౧ ప్రతిష్ఠాయాంహరేర్డోలారోహణేవిజయోత్సవే । కార్తికేమార్గశీర్షేచమకరేమేషభాస్కరే ॥ ౧౨౨ ॥ మలిమ్లుచేశినీవాల్యాంయుగమన్వాదివాసరే । రథయాత్రాదమనకపవిత్రారోపణేషుచ ॥ ౧౨౩ ॥ అవతారజయంతీషువైష్ణవానాంసమాగమే । ఎవంహోమంవిధాయాథవైష్ణవంవైష్ణవోత్తమః ॥ ౧౨౪ ॥ నైమిత్తికంతతఃకుర్యాదాక్షేయంపరమాత్మనః । తతస్స్విష్టకృతంహుత్వాఘృతేనమునిసత్తమాః ॥౧౨౫॥ జలేనవిధినాసమ్యక్పరిషిచ్యసమంతతః । తతఃపూర్ణాహుతిందద్యాద్వైష్ణవైర్బ్రాహ్మణైస్సహ ॥ ౧౨౬ ॥ ఓంభూరగ్నయేపృథివ్యైమహతేస్వాహాయాతతః । భువోవాయవేచాంతరిక్షాయమహతేస్వాహాయాతతః ॥ ౧౨౭ ॥ స్వశ్చంద్రమసేదిగ్భ్యశ్చనక్షత్రేభ్యశ్చస్వాహాయాతతః । ఓంభూర్భువస్స్వశ్చంద్రమసేనక్షత్రేభ్యశ్చమహతేస్వాహా ॥ ౧౨౮ ॥ ఇతిహుత్వాస్రుక్స్రువౌచఘృతేనాపూర్యతౌపునః । హోమద్రవ్యాణినిక్షిప్యనాభౌసంస్థాప్యవైష్ణవః ॥ ౧౨౯ ॥ బ్రహ్మార్పణేనమనునాదద్యాత్పూర్ణాహుతింపునః । ఇతిసర్వప్రాణబుద్ధిదేహధర్మాధికారతః ॥ ౧౩౦ ॥ జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసుమనసావాచాకర్మణాహస్తాభ్యాంపద్భ్యాముదరేణశిశ్నాయత్కృతం యత్స్మృతంయదుక్తంతత్సర్వంబ్రహ్మార్పణంభవతుస్వాహా ॥ ౧౩౧ ॥ ఇతిపూర్ణాహుతిందత్వాధ్యాత్వాసాంగంహరింపునః । గృహీత్వాత్రయ్యుమంప్రోక్ష్య ప్రోక్షణీయజలేనచ ॥ ౧౩౨ ॥ ఆత్మానంకుసుమందత్వాసాంగందేవంవిసర్జయేత్ । నారాయణాత్మకేక్షేత్రపాలేబలిమథాచరేత్ ॥ ౧౩౩ ॥ బ్ర

హ్మాత్మకతయేంద్రాదీన్ మున్యన్నేనబలింనయేత్ । నిత్యనైమిత్తికా
హోమమయావస్సముదాహృతౌ ॥ ౧౩౪ ॥ అన్వాధానాదికంకర్మ
యత్కుర్యాన్నిత్యహోమకే । తతోగురుంభాగవతాన్ పూజయేత్పర
యాముదా ॥౧౩౫॥ అనర్చితేగురౌసర్వంనిష్ఫలంభవతిక్షణాత్ ।గురుదే
వహరిస్సాక్షాద్విష్ణురేవనసంశయః ॥ ౧౩౬ ॥ కర్తృత్వఫలసంయోగం
హిత్వాయాగంసమాచరేత్ ।వైష్ణవస్స్వాత్మలాభాయనలాభోఽన్యో
మనాగపి ॥ ౧౩౭ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం చతుర్థపాదేవ
హ్నియాగోనామతృతీయోఽధ్యాయః

మునయఊచుః । పితృయాగఃకథంప్రోక్తోవైష్ణవానాంపితామ
హ । కింరూపకాశ్చపితరఃకింఫలంవదవిస్తరాత్ ॥ ౧ ॥ ప్రవృత్తినిరతా
నాంచయాసమారాధనక్రియా । ఏకరూపాఽథవాభిన్నాఫలభేదోఽస్తి
వానవా॥౨॥ శ్రీబ్రహ్మోవాచ । మునయస్సాధుపృష్టోఽస్మిలోకా
నాంహితకామ్యయా । పితరోహిహరిస్సాక్షాచ్చతుర్వ్యూహాత్మకస్తు
యః ॥ ౩ ॥ పురానారాయణంద్రష్టుంనారదోగంధమాదనం । జగామ
ప్రేమసంపన్నోదైవేపిత్ర్యేచకర్మణి ॥ ౪ ॥ స్థితందదర్శదేవేశంనరేణస
హితంవిభుం । తదాశ్చర్యమనావిప్రఃకర్మాంతేవాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౫ ॥
దేవదేవేశవిశ్వేశపరమాత్మన్పరాత్పర।కరోషికిమిదంకర్మదైవేపిత్ర్యేచ
కేశవ॥౬॥ శ్రీనారాయణఉవాచ । పితరస్సర్వభూతానామస్మాకంచము
నేస్వయం । భగవాన్ వాసుదేవోహిమూలప్రకృతిరుచ్యతే ॥ ౭ ॥ ప్ర
కృతిర్యోహిభూతానాంయేనసర్వమిదంతతం । స్వకర్మణాతమభ్య
ర్చ్యసిద్ధింవిందతిమానవః ॥౮॥ పితామహస్యజగతోమాతాధాతాపితా
మహః । వేద్యంపవిత్రమోంకారఋక్సామయజురేవచ ॥౯॥ గతిర్భర్
తాప్రభుస్సాక్షీనివాసశ్శరణంసుహృత్ । ఇతిమామవదత్పూర్వంభగ
వాన్భూతభావనః ॥ ౧౦ ॥ దైవేపిత్ర్యేచభగవాన్సంపూజ్యఃపరమిచ్ఛ
తాం।చాతుర్విధ్యేనయోదేవస్సర్గాదీన్ప్రకరోతిహి॥౧౧॥ వేదస్యకార

కంబ్రహ్మణస్సన్మాత్రమభిధీయతే । తస్మిన్నాధారభూతేహిసన్నామకమ
భూజ్జగత్ ॥౧౨॥ సూక్ష్మమజ్ఞేయమగ్రాహ్యామనౌపమ్యామిదమ్మునే॥ దం
డాహతోఽరగీవాసీన్నిష్క్రియంనామవర్జితం ॥౧౩॥ అధిష్ఠానాదభేదేన
భాతిద్రవ్యేగుణోయథా । సిసృక్షయాసృజత్తద్వై స్వాశ్రితంనామరూ
పమేత్ ॥ ౧౪ ॥ నిమిత్తభూతంయత్తత్రసమన్వేతితదేవతత్ । ఆత్మాభ
వతిసర్వేషాంతత్తన్నామేతికీర్తితం ॥ ౧౫ ॥ కారణస్యాశ్రితంకార్యంస
దేవమభిధీయతే । కార్యేతదేవతన్నామతద్రూపగుణభాగ్భవేత్ ॥౧౬॥
తతస్సూక్ష్మమవిజ్ఞేయమవ్యక్తమమలంధ్రువం । ఇంద్రియైరింద్రియార్థై
శ్చసర్వభూతైశ్చవర్జితం ॥ ౧౭ ॥ సహ్యంతరాత్మాభూతానాంక్షే
త్రజ్ఞశ్చేతికథ్యతే । క్షేత్రం శరీరమిత్యాహుస్తత్క్షేత్రంద్వివిధం
స్మృతం ॥ ౧౮ ॥ చిదచిచ్ఛబ్దనిర్దిష్టంతయోరాలంబనంచసః । చితో
ఽభవచ్ఛరీరంహియదచిచ్చేషసంజ్ఞితం ॥ ౧౯ ॥ క్షేత్రజ్ఞోయస్సచిత్ప్ర
త్యగాత్మాంశోయఃప్రకీర్తితః । పరాత్మనోహ్యయంతావత్క్షేత్రిభూ
తోమతోమమ ॥౨౦॥ క్షేత్రజ్ఞోప్యయమేవోక్తస్తస్యక్షేత్రద్వయంయ
తః । త్రిగుణాద్వ్యతిరిక్తోనైపురుషశ్చేతికల్పితః ॥౨౧॥ తస్మాదవ్యక్త
ముత్పన్నంత్రిగుణంద్విజసత్తమ । అవ్యక్తావ్యక్తభావస్థాయాసాప్రకృ
రవ్యయా ॥ ౨౨ ॥ తాంయోనిమావయోర్విద్ధియోఽసౌసదసదాత్మ
కః । ఆవాభ్యాంపూజ్యతేఽసౌహిదైవేపిత్ర్యేచకర్మణి ॥ ౨౩ ॥ నాస్తి
తస్మాత్పరోఽన్యోహిపితామాతాఽథవాద్విజ । ఆత్మాహినాసవిజ్ఞే
యస్తతస్తంపూజయామహే ॥ ౨౪ ॥ పితాపితామహశ్చైవప్రపితామ
హఏవచ । ఏతేషామంతరంగోహివిశ్వాత్మాపురుషోత్తమః ॥౨౫॥ తద
భేదేనయష్టవ్యస్సర్వేషామ్మునిసత్తమ । సామానాధికరణ్యేనపిత్రాదికృ
తనామకః ॥ ౨౬ ॥ తదంతర్యామియజనంవైష్ణవానాంనిరూపితం ।ము
ముక్షూణాంచసర్వేషాంవిష్ణోరాజ్ఞానుసారతః ॥ ౨౭ ॥ తేనైషాప్రథి
తాబ్రహ్మన్మర్యాదాలోకపావినీ। దైవంపిత్ర్యంచకర్తవ్యమితితస్యాను
శాసనం ॥ ౨౮ ॥ బ్రహ్మస్థాణుర్మరుద్దక్షోభృగుర్ధర్మస్తథాయమః ।

మరీచిరంగిరోఽత్రిశ్చపులస్త్యఃపులహఃక్రతుః ॥ ౨౯ ॥ వసిష్ఠఃపరమేష్ఠీచవివ
స్వాన్సోమఏవచ । కర్దమశ్చాపియఃప్రోక్తఃక్రోధోవిక్రీతఏవచ ॥ ౩౦ ॥
ఏకవింశతిరుత్పన్నాస్తేప్రజాపతయస్స్మృతాః । తస్యదేవస్యమర్యాదాం
పూజయంతస్సనాతనీం ॥ ౩౧ ॥ చిదచిత్పరమాత్మేతితత్త్వత్రయవిచిం
తనాత్ । నైవపిత్ర్యంచకుర్వంతిజ్ఞానపూర్వంనిరంతరం ॥ ౩౨ ॥ తేక
ర్మబంధనిర్ముక్తాజ్ఞానాకారనిషేవణాత్ । జ్ఞానైకాకారమాత్మానంప్రా
ప్నువంతినసంశయః ॥ ౩౩ ॥ యేతుజ్ఞానమృతేదైవంపిత్ర్యంకర్మవ్యు
పాసతే । తేభిన్నఫలభోక్తారస్సంసారంప్రవిశంతిహి ॥ ౩౪ ॥ అంతర్యా
మ్యనుసంధానతఃఫలసంగనివర్తనం । ఆత్మనశ్చాప్యకర్తృత్వంజ్ఞానమేతద్ధి
కర్మణి ॥ ౩౫ ॥ సర్వత్రయేజనంవిష్ణోరంతర్యామితయామునే । వైష్ణవా
నాంగృహస్థానాంధర్మోఽయంపారమార్థికః ॥ ౩౬ ॥ దైవంపిత్ర్యంచస
తతంతస్యవిజ్ఞానతత్త్వతః । ఆత్మప్రాప్యాణిచతతఃప్రాప్నువంతిద్విజో
త్తమాః ॥ ౩౭ ॥ స్వర్గస్థాఅపియేకేచిత్తంనమస్యంతిదేహినః । తేతత్ప్ర
సాదాద్గచ్ఛంతితేనాదిష్టఫలాంగతిం ॥ ౩౮ ॥ జ్ఞానినాంతుఫలంత్వేకంని
ర్దిష్టందైవపిత్ర్యయోః । అజ్ఞానాంతుఫలంనానానిష్ఫలంఖలుచైవతత్ ॥
౩౯ ॥ జ్ఞానినఃకర్మకర్తారఃకర్మయత్ప్రతిబంధకం । నివర్త్యస్వాత్మసంప్రాప్తౌ
ముక్తాఏవభవంతిహి ॥ ౪౦ ॥ యేహీనాస్సప్తదశభిర్గుణైఃకర్మభిరేవచ । క
లాఃపంచదశత్యక్తాస్తేముక్తాఇతినిశ్చయః ॥ ౪౧ ॥ ముక్తానాంతుగతిర్బ్ర
హ్మక్షేత్రజ్ఞఇతినిశ్చితా । సహిసర్వగుణశ్చైవనిర్గుణశ్చైవకథ్యతే
॥ ౪౨ ॥ ప్రకృతైర్గుణసంయోగాత్త్రిగుణఃపురుషోత్తమః । నిత్యా
త్మగుణసంపన్నస్సచసర్వగుణోమతః ॥ ౪౩ ॥ అవ్యక్తోఽపిహ్యదృశ్యోఽపిమ
గ్నోఽపిమహామతే । జ్ఞానేనకర్మమిశ్రేణదుష్టకర్మవ్యపోహ్యచ ॥ ౪౪ ॥
వ్యక్తిమాయాతివిప్రర్షేభగవాన్సాత్త్వతాంపతిః । పరమైకాంతినాం
గమ్యోనాత్రకార్యావిచారణా ॥ ౪౫ ॥ కృత్వైతేజ్ఞానయోగేనహ్యేవాం
చప్రస్తుతాంతతః । ఏవంజ్ఞాత్వాతమాత్మానంపూజయావస్సనాతనం ॥ ౪౬ ॥

తంవేదాశ్చాశ్రమాశ్చైవనానామతసమాశ్రితాః । భక్త్యాసంపూజ
యంత్యాశుగతించైవదదాతిసః ॥ ౪౭ ॥ యేతుతద్భావితాలోకేహ్యే
కాంతిత్వంసమాస్థితాః । ఎతదభ్యధికంతేషాంయత్తేతంప్రవిశంత్యుత ॥
౪౮ ॥ దైవంపిత్ర్యంచకర్తవ్యంతదాజ్ఞాపాలనాయహి । ప్రీతఃప్రయచ్ఛ
తిక్షిప్రంధర్మమేకాంతినాంహరిః ॥ ౪౯ ॥ ఇతినారాయణేనోక్తంనా
రదాయవిపృచ్ఛతే । ద్వయోరేకఫలంవిప్రాద్వయోరేకంచదైవతం ॥
౫౦ ॥ దైవేసాక్షాద్ధరిఃపూజ్యశ్శంఖచక్రగదాధరః ॥ అంతర్యామిధియా
పైత్రేపూజ్యఃపిత్రాదిరూపతః ॥ ౫౧ ॥ వైష్ణవానాంవిశేషోఽయంపి
త్ర్యేకర్మణివర్తతే । తదహంసంప్రవక్ష్యామిసంక్షేపాన్మునిసత్తమాః ॥
౫౨ ॥ విష్ణుశేషేణయష్టవ్యాఃపితరోద్వాదశీదినే। అన్యథానిరయంయాం
తిపితరోయేఽస్యజన్మదాః॥ ౫౩॥ వైష్ణవానాంవిశేషోఽయందైవేపిత్ర్యే
చకర్మణి ॥ పశుఘాతోనకర్తవ్యోమున్యన్నేనపరాగతిః ॥ ౫౪ ॥ నశ్రా
ద్ధేహ్యమిషందేయంపిత్ర్యాణాంచకదాచన । నచామిషాశినఃపిత్ర్యేయష్ట
వ్యాశ్శ్రాద్ధకర్మణి ॥ ౫౫ ॥ వైష్ణవైస్సతతంపూజ్యావైష్ణవాబ్రాహ్మ
ణాద్విజాః । నచమాంసాశినశ్శైవాశ్శాక్తాశ్చాపివ్యావైదికాః ॥ ౫౬ ॥
లింగినోఽశుచయఃక్షుద్రాభూతభైరవచింతకాః ।నానాదేవైకనిరతాః
ప్రయోగాదివిధాయినః ॥ ౫౭ ॥ దేవాన్నసేవినోమంత్రపీఠవిక్రయిణ
శ్చయే । ప్రేతాన్నభోజినోవిప్రానపూజ్యాశ్శ్రాద్ధకర్మణి॥ ౫౮ ॥అనూ
ర్ధ్వపుండ్రిణశ్శంఖచక్రలాంఛనవర్జితాః । ఏకాదశ్యన్నభోక్తారోగురు
ధర్మవినిందకాః ॥౫౯॥అమేధ్యస్పర్శనిరతాస్త్యక్తవిష్ణ్వాత్మవాశ్చయే।
అగీతాపాఠినోవిష్ణోసామాన్యమతయోద్విజాః ॥ ౬౦ ॥ అమంత్రతిల
కావామానిత్యకర్మవివర్జితాః । అనుక్తకారిణోఽనుక్తభోజినోఽ
నుక్తసేవకాః ॥ ౬౧ ॥ దైవేపిత్ర్యేనవైభోజ్యాజటాభస్మాదిధారిణః ।
మద్యపానరతానాంచపాతకామధిసేవినాం ॥ ౬౨ ॥ రసవిక్రయిణాంసం
గందూరతఃపరివర్జయేత్ । అజ్ఞాతగోత్రప్రవరావిప్రాయేకూటసాక్షి
ణః ॥ ౬౩ ॥ శ్రాద్ధాదౌనైనసంభాష్యావిప్రాశ్చాంత్యజవృత్తయః ।శ్రా

ద్ధకాలస్తుసంప్రోక్తోవిష్ణునాప్రభవిష్ణునా ॥ ౧౪ ॥ వైష్ణవేనప్రకర్తవ్యం శ్రాద్ధంసచ్ఛ్రద్ధయాద్విజాః । నారదాయమయాప్రోక్తోధర్మోఽయంద్విజసత్తమాః ॥ ౧౫ ॥ మయుక్తేశంకితమనానిర్ధారాయగతోహరిం । నారదేనపురాపృష్టోభగవాన్మధుసూదనః ॥ ౧౬ ॥ ప్రపన్నస్త్వాంహరేదేవకథందేవాంతరంయజేత్ । శ్రీభగవానువాచ।నచదేవాంతరధియానైష్ణవైరర్చ్యాతేపరః ॥ ౧౭ ॥ కర్మత్యాగేనమేవిప్రశాసనంకుత్రవిద్యతే । కర్మణామనసావాచాయత్నాత్కార్యంసదైవహి ॥ ౧౮ ॥ సబుద్ధైరన్యశైర్వాపియావద్దేహక్షయంద్విజ । విహితంధర్మమేతావత్సిద్ధానామపిదేహినాం ॥ ౧౯ ॥ సంసేవ్యమాజ్ఞయామేతునాత్రకార్యావిచారణా ।అసిద్ధేనతుకర్తవ్యంజ్ఞానపూర్వంద్విజోత్తమ ॥ ౨౦ ॥ ఆత్మసిద్ధ్యర్థమప్యేషసిద్ధోఽయంలోకసంగ్రహాత్ । నాచరేద్యోపివైసిద్ధోలౌకికంధర్మమగ్రతః ॥ ౨౧ ॥ ఉపప్లవంసకురుతేధర్మస్యమమనారద । త్యాగాద్ధర్మస్యలోకస్యగ్లానిర్భవతిసర్వతః ॥ ౨౨ ॥ తదర్థమహమేవాపినత్యజామిసనాతనం । వివేకజ్ఞైరయంతస్మాల్లోకాచారపథాస్థితైః ॥ ౨౩ ॥ ఆదేహపాతాద్యత్నేనరక్షణీయఃప్రయత్నతః । ఆచారాణాంహిసర్వేషాంధర్మాణాంమునిసత్తమ ॥ ౨౪ ॥ శ్రాద్ధంమేరోచతేయాదృక్తాదృక్షైవాపరంతువై । తస్యకాలంవిధానంచయథావదవధారయ ॥౨౫॥ సితాసితేచద్వాదశ్యావమావాస్యాచపూర్ణిమా।రాహుసందర్శనంచైవసూర్యసంక్రమణంతథా ॥ ౨౬ ॥ శ్రాద్ధంతత్రప్రయత్నేనకామ్యంకుర్యాచ్ఛ్రభక్తితః । నవాన్నప్రాశనేచైవతీర్థేవాఽఽయతనేహరేః ॥౨౭॥ పాత్రేక్షేత్రేప్యసంసిద్ధప్రతిష్ఠాయాంపవిత్రకే । వాపీకూపతటాకానాం వృక్షాణాంపరిరక్షణే ॥ ౨౮ ॥గోదానాద్యాధనత్యాగేవ్రతారంభేతదంతతః । శాస్త్రశ్రవణనిష్పత్త్యావారంభేచతథైవహి ॥ ౨౯ ॥ వత్సరేవత్సరేవిప్రమిత్రాప్తానాంకుటుంబినాం । యుగాదిషుచమన్వాదౌశ్రాద్ధంకుర్యాద్విచక్షణః ॥ ౩౦ ॥ పూజయిత్వాపురాదేవంతర్పయిత్వాహుతాశనం । పూర్వోక్తేనవిధానేనతతస్త్వాహూయవైష్ణవాన్ ॥౩౧॥ ప్రక్షా

ళితాంఘ్రయస్స్వాచాంతాః ప్రోక్షితేనాస్త్రవారిణా । రాత్రౌ స్త్రీసంగ
రహితాః విష్ణుసూక్తప్రపాఠకాః ॥ ౮౨ ॥ పవిత్రహస్తాస్సంశుద్ధాః
పరనిందావివర్జితాః । సమ్ముఖాన్మంత్రనాథస్యచోత్తరాభిముఖానపి
॥ ౮౩ ॥ ఆసనేషువివిక్తేషుపరిచ్ఛిన్నేషునారద । గాయత్ర్యాభస్మరే
ఖానుశంకునాస్త్రాన్వితేనవా ॥ ౮౪ ॥ హృదాస్త్రపరిజప్తానామాసనా
నామధోర్ధ్వతః । ప్రతిష్ఠాప్యాసనేపూర్వే త్వేకమాదౌతువైష్ణవం ॥
౮౫ ॥ హృద్యుక్తేనాథతేనైవస్వధాసంపూజితేనచ। పితుఃపఙ్క్త్యవసా
నేతునామ్నాఽన్యముపవేశయేత్ ॥ ౮౬ ॥ శిరసాసంయుతేనాథ
గృహీత్వాపాణినాద్విజ । నామ్నాపితామహీయేనప్రతిష్ఠాప్యాసనేపరం
॥ ౮౭ ॥ నేత్రస్వధావసానేనత్వక్షరేణస్వమూర్తినా । ప్రపితామహ
నామ్నాతువైష్ణవంచాపరంన్యసేత్ ॥ ౮౮ ॥ చత్వారఏవవైపూర్వం
మంత్రపీఠస్యసమ్ముఖాః । లక్ష్మీమంత్రచతుష్కేణమాతుస్స్వస్యకుల
స్యవా ॥ ౮౯ ॥ అస్త్రేణపితృవర్గస్యతూత్తరాభిముఖంద్వయం। ప్రా
ఙ్ముఖౌదైవికౌవిప్రౌవిప్రాస్త్రియఉదఙ్ముఖాః ॥ ౯౦ ॥ ఏకైకోవోభ
యత్రస్యాదసంపత్తావితిక్రమః । పాత్రంవాదైవికంకృత్వావిప్రఏకస్తు
పైతృకే ॥ ౯౧ ॥ ఇతివానిర్వపేచ్ఛ్రాద్ధేనిర్ధనశ్చాన్యదాచరేత్ । సం
పత్తావపిపాత్రాణామేకైకస్యత్రయస్త్రయః ॥ ౯౨ ॥ పిత్రాదౌవైష్ణ
వాఃప్రోక్తాశ్చత్వారోవైశ్వదేవికాః। ద్వౌవాపిదైవికేప్రోక్తావేకైకోవా
నదోషభాక్ ॥ ౯౩ ॥ స్యాన్మాతామహికేప్యేవమేకోనైవైశ్వదేవికే ।
మాతామహితుకర్తవ్యంషడ్దైవత్యమథాపివా ॥ ౯౪ ॥ పార్వణద్వయ
కంవాస్యాన్మునీనామ్మతభేదతః । ఆసనాదిప్రదానేనస్థాపితాన్వైష్ణవాన్
ద్విజాన్ ॥ ౯౫ ॥ ద్వాదశార్ణేనమంత్రేణపూజయేద్విధినాక్రమాత్ ।
మంత్రన్యాసశ్చసర్వేషాంకర్తవ్యోద్వాదశాక్షరైః ॥ ౯౬ ॥ ఋగ్భిఃపు
రుషసూక్తస్యమంత్రరాజస్యచాక్షరైః । సర్వేచతుర్భుజాజ్ఞేయాశ్శంఖ
చక్రగదాధరాః ॥ ౯౭ ॥ కిరీటకౌస్తుభధరానైనతేయాసనోర్జితాః ।
ప్రోద్యతాఇవచోర్ధ్వంతుపితృభూతస్యనారద ॥ ౯౮ ॥ తతోహృద

యమంత్రేణచార్ఘ్యపాత్రోదకేనతు । సించేత్క్రమేణాంఘ్రియుగ
మేకైకస్మిన్మహామతే ॥ ౯౯ ॥ మూలమంత్రేణతదనుపాణిభ్యాంతు
తిలోదకం । వైష్ణవానాంచపితరోనవైనరకవాసినః ॥ ౧౦౦ ॥ నయా
మ్యాంయాతనాంయాంతినవైవస్వతసద్మని । పితృలోకేనతేసంతిపరమై
కాంతినోహితే ॥ ౧౦౧ ॥ సాక్షాద్వైకుంఠనాథస్యద్వారదేశావలంబి
నః।ప్రద్యుమ్నసంకర్షణకవాసుదేవస్వరూపకాః ॥ ౧౦౨ ॥ పితాపితా
మహశ్చైవతథైవప్రపితామహః । అస్మిన్మమాధ్వరేయాయంవిష్ణు
శేషంనివేదయే ॥ ౧౦౩ । గంధపుష్పాదికంసర్వంస్వీకురుధ్వంస్వధాహి
వః ॥ ఇదమర్ఘ్యాదికందివ్యంతులసీదళమిశ్రితం ॥ ౧౦౪ ॥ నిర్ణేజనం
భగవతఃపాదయోఃప్రతిగృహ్యతాం । ధూపశేషంభగవతస్తథాదీపోన
మోఽస్తువః ॥ ౧౦౫ ॥ అర్ఘ్యందత్వాపునఃపాత్రేసమాహృత్యాస్త్ర
మంత్రతః। పూజయేద్గంధపుష్పాద్యైఃపవిత్రారోపణోత్తరం ॥౧౦౬॥
పవిత్రంతంతుకుశైఃకార్యంతులసీపల్లవైశ్చవా । సంస్థాప్యాగ్రేభగవతస్సం
పూజ్యార్ఘ్యాదిభిర్ద్విజాన్ ॥ ౧౦౭ ॥ తేషుతాంశ్చింతయేత్ప్రాజ్ఞః
పితౄన్పితామహానపి । విశ్వేదేవాంస్తథాధ్యాత్వావిష్ణోఃపారిషదో
త్తమాన్ ॥ ౧౦౮ ॥ ఆదాయశిరసాతేషామాజ్ఞాంవైశ్రాద్ధకర్మణి।అగ
తాహిమహాభాగాస్స్వాగతంకృపయామయి ॥ ౧౦౯ ॥ యావచ్ఛ్రా
ద్ధంప్రవర్తేతతావత్సన్నిహితానను । నిమంత్రితాన్ద్విజాన్ప్రార్థ్య
సంస్థితానపితాసనే ॥ ౧౧౦ ॥ ప్రార్థయేద్భగవంతంతుపితౄణాం
యాగకర్మణి । భగవన్పితృయాగార్థంప్రార్థయేత్వాంవిశేషతః ॥౧౧౧॥
తేషామనుగ్రహార్థంచయాగమాహరమేఽచ్యుత । ఏవంసంప్రార్థ్య
దేవేశంకర్మపాత్రంనిధాయచ ॥ ౧౧౨ ॥ సంసాధయేచ్చరుంధీమాన్క్షీ
రేణసురభేస్స్వయం । ప్రోక్షయేదస్త్రమంత్రేణభక్తంసువ్యంజనాన్వి
తం ॥ ౧౧౩ ॥ సర్వంసంసాధితంకించిద్భక్ష్యపానాదిభోజనం । చేతసాక
ల్పయేత్సర్వంపితౄణాంతృప్తయేతుతత్ ॥ ౧౧౪ ॥ యథానివేశితాః
పూర్వమ్మండలేహ్యథనారద । అస్త్రేణప్రణవేనైవపాత్రాణిక్షాళయే

త్క్రమాత్ ॥ ౧౧౫ ॥ పితృపాత్రాణి దైవాని స్వే స్వే స్థానే నివేశయేత్ ।
ప్రజపేయుర్ద్విజాస్తావద్వైష్ణవాస్స్వాసనేషు చ ॥ ౧౧౬ ॥ పరివేషణం
తు యావత్స్యాత్సూక్తాని హరితుష్టయె । దధిక్షీరాన్నపానం చ క్రమా
ద్యస్యేప్సితం చ యత్ ॥ ౧౧౭ ॥ తులసీదళసమ్మిశ్రం పాత్రేషు పరివేషయే
త్ । అర్ఘ్యైర్గంధైః పుష్పైస్తథా ధూపైర్లేపనాంజనదీపకైః ॥ ౧౧౮ ॥
సంపూజ్య పరయా భక్త్యా పునః పృచ్ఛాం సమాచరేత్ । తృప్తాస్స్మ వా
ద్వినో యావత్ప్రబ్రూయుర్వైష్ణవా ద్విజాః ॥ ౧౧౯ ॥ స్వల్పం స్వల్పం ప్ర
దాతవ్యం మున్యన్నం విష్ణుదర్శితం । భుంజానం తదశేషేణ స్మరేన్నారా
యణం హరిం ॥ ౧౨౦ ॥ హవిష్యాన్నం ఘృతోపేతం క్వథితా వటకాదికం ।
తద్వీర్యమాత్మనా సార్ధమష్ట్రిం పరిణతం స్మరేత్ ॥ ౧౨౧ ॥ తేన సం
భావయేత్తృప్తిమతీవ మునిసత్తమ । సర్వేషామన్నవీర్యం చాప్యేవం పరి
ణతం స్మరేత్ ॥ ౧౨౨ ॥ ప్రణవేనామృతే నైవ తతో నారాయణాత్మనే ।
తదంతే తు నమః కుర్యాన్మంత్రోఽయం పితృతర్పణె ॥ ౧౨౩ ॥ దీక్షితా
నేవ సచ్ఛ్రాద్ధే పితౄనుద్దిశ్య తర్పయేత్ । దక్షిణాం ముఖవాసం చ దత్వా
విప్రాన్విసర్జయేత్ ॥ ౧౨౪ ॥ అథాసనేషూపవిష్టానన్యానన్నం ప్ర
దాపయేత్ । సగోత్రైర్బంధుభిస్సాకం స్వయం భుంజీత వాగ్జితః ॥ ౧౨౫ ॥
ఏవం శ్రాద్ధపరో విప్రో మహాభాగవతో మతః । సదైవం దీక్షితానాం చ
యాగమంత్రేణ వైష్ణవః ॥ ౧౨౬ ॥ సర్వాన్ సంపాద్య యత్నేన యథాల
బ్ధేన కేనచిత్ । వస్తునాపి పవిత్రేణ చేదం శ్రాద్ధం సమాపయెత్ ॥ ౧౨౭ ॥
కదన్నే న కుదేశే చాప్యాపన్నే నాపి నారద । జ్ఞానవిజ్ఞానమంత్రాద్యైస్సం
పాద్యం విద్ధి శాశ్వతం ॥ ౧౨౮ ॥ దేశే కాలే తథా పాత్రే శ్రద్ధాపూతం తు కిం
పునః । వైష్ణవః పరమం పాత్రం దేశ ఆయతనం హరేః ॥ ౧౨౯ ॥ ద్వాదశీ
సర్వకాలానాముత్తమా పరికీర్తితా । నైమిత్తికేషు యో భేదశ్శ్రాద్ధే
ప్రోక్తో మయా ద్విజ ॥ ౧౩౦ ॥ జయశాస్త్రాజ్ఞయా సర్వమవధార్యం విపశ్చి
తా । పుత్రో మే నారదో విప్ర పృష్ట్వా భగవతోదితం ॥ ౧౩౧ ॥ నిస్సం
దేహా హ్యభవత్సర్వం శ్రాద్ధం విష్ణ్వేకదైవతం । బ్రాహ్మణానాం

భోజనంచపిండానామర్చనంతథా ॥ ౧౩౨ ॥ కేచిచ్ఛంతిమహాభాగాశ్శాఖాభేదాద్ద్విజన్మనాం । శ్రౌతేనవిధినావాపివైష్ణవానాంసమర్చనం ॥ ౧౩౩ ॥ తైస్తైర్మంత్రైః ప్రకర్తవ్యమంతర్యామిధియాతథా। పిత్ర్యర్థప్రద్యుమ్నాదిధియాత్వనిరుద్ధస్వయంయజేత్ ॥ ౧౩౪ ॥ వైష్ణవానాంగృహస్థానాంకర్తవ్యందైవకర్మవత్ । ఇదంతువైష్ణవంశ్రాద్ధమన్యన్నైవవర్తయేత్ ॥ ౧౩౫ ॥ నామిషంనమధుప్రోక్తంఖడ్గపాత్రంనచైవహి । నైకాదశ్యాంప్రకర్తవ్యంనతిర్యక్పుండ్రధారణం ॥ ౧౩౬ ॥ నానివేద్యప్రదాతవ్యంనాదైవంకుత్రచిన్మతం। శాకపిండంనదాతవ్యంవైష్ణవానాంకులేయతః ॥ ౧౩౭ ॥ నాగతిర్జాయతేవిప్రామృతానాంపాపినామపి । నృత్యంతిపితరస్తేషాంప్రనృత్యంతిపితామహాః ॥ ౧౩౮ ॥ వైష్ణవోనఃకులేజాతఃకింకరిష్యతినోయమః । శోచంతిపితరోన్యేషాంయజ్వావన్స్వర్గతాఅపి ॥ ౧౩౯ ॥ నాస్మాకంవైష్ణవోజాతోయోనయేద్భగవత్పదం । అస్మాభిరార్జితేపుణ్యేక్షయంయాతేచకఃపునః ॥ ౧౪౦ ॥ వారయిష్యతినఃపాతాద్వినాశ్రీవైష్ణవాత్సుతాత్ । ఆర్జితంసుకృతంలోకయజ్ఞదానదయాదిభిః ॥ ౧౪౧ ॥ నార్జితంవైష్ణవంకర్మనార్జితోవైష్ణవస్సుతః । దైవంపిత్ర్యంమానుషంచతస్యతావదిహాస్థిరం ॥ ౧౪౨ ॥ యావత్సర్వాత్మనావిష్ణుంశరణంనైతిమానవః ॥ ౧౪౨½ ॥ తస్మాదనన్యశరణాఃపురుషోత్తమస్యలీలాగృహీతవపుషోభగవతోఽచ్యుతస్య । సర్వస్తదైవభవతాంసఫలోమునీశాస్స్వాధ్యాయయోగజపదానక్రియాకలాపః ॥౧౪౩॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంచతుర్థపాదేశ్రాద్ధవిధానంనామచతుర్థోఽధ్యాయః

శ్రీబ్రహ్మోవాచ । ఏకాదశ్యాశ్చమాహాత్మ్యంప్రాక్పృష్టంశృణుతామలాః । వైష్ణవానాంవరంనాస్తివ్రతం లోకేషుముక్తిదం ॥ ౧ ॥ అనాదివాసనాబద్ధోజీవోఽఘంపరిముహ్యతి । విషయావటమార్గేషునైతిశాంతిమ్మనాగపి॥౨॥ పరహింసారతోలోభమోహా

నృతభయాకులాః । సంసరంతిభవాంభోధౌజనాదుఃఖౌఘభాగినః ॥౩॥
తాన్విలోక్య మహాదేవీలక్ష్మీర్జలజలోచనా ।పప్రచ్ఛశేషపర్యంకనిరూ
పితపదాంబుజం ॥ ౪ ॥ భగవన్భవితానుప్తోమాయాయాంప్రీతిచోది
తః । జీవ్రూనైవాభిజానాతితమసావ్యాప్తలోచనః ॥ ౫ ॥ బోధితం
నాచరేత్కర్మముక్తయేయదికశ్చన । మిత్రస్యైవదోషోఽస్తిదో
షోఽస్యైవాస్తికేవలం ॥ ౬ ॥ కంటకేషుకుమార్గేణగచ్ఛంతంన
నివారయేత్ । దోషస్సహచరస్యైవప్రతిబుద్ధస్యకేశవ ॥ ౭ ॥ త్వంసఖా
సర్వజీవానామాశ్రయఃప్రతిబోధకః । త్వద్భాసాభాసతేసర్వంజగత్స్థా
వరజంగమం ॥ ౮ ॥ త్వంభాశ్చక్షుహీనజీవానాంత్వంగతిస్త్వంపరాయ
ణః । అతస్త్వమేవజీవస్యనిస్తారోపాయమావహ ॥౯। కేనజీవస్యనిర్మో
క్షోవాసనాజాలపంజరాత్ । కోజపఃకింవ్రతంకాంతకింతపఃకశ్చసంశ్ర
యః॥౧౦॥ బద్ధస్యపంజరాన్ముక్తిస్సులభానైకదేశతః।బాహ్యాంతరనిబద్ధ
స్యదుస్త్యజంతవబంధనం ॥ ౧౧ ॥ చక్షుషాస్థూలరూపేణరజ్జ్వారూపస్వ
రూపయా । నిబద్ధోవాసనారూపతంతుభిర్బహుభిస్సితః ॥౧౨॥ శ్రోత్ర
నాసాస్యత్వజ్మేఢ్రనిబద్ధశ్శ్రవణాదిభిః ।తద్వృత్తితంతుజాలైశ్చకథముక్తో
భవేదిహ ॥ ౧౩ ॥ శ్రీనారాయణఉవాచ ।జప్యస్త్వష్టాక్షరోదేవివ్రతం
త్వేకాదశీవ్రతం । తపస్సంతోషఆఖ్యాతంసంశ్రయోభగవత్ప్రియః॥౧౪॥
ఏకాదశ్యాచసర్వేషామాశ్రయఃకమలాలయః । త్రిభిర్నిష్పద్యతేకాం
తేచతుర్థంవ్రతముత్తమం ॥౧౫॥ అద్యాజన్మకృతందేవిజపాదీనాంచతు
ష్టయం । ఏకాదశ్యాంకృతంకాంతేసర్వంతత్సమతామియాత్ ॥ ౧౬ ॥
త్రిరాత్రంతువ్రతంహ్యేతల్లోకానాంపావనాయమే।నిహితంస్వకరేదేవి
సర్వబంధననాశనం ॥ ౧౭ ॥ పృథివ్యాదీనిభూతానికాలఃకలలవాదికః।
ఇంద్రియాణిచదేవాశ్చమామేవముపతస్థిరే ॥ ౧౮ ॥ సర్వఊచుః । భవ
తోత్పాదితాస్సర్వేనిదేశమనువర్తినః । కింకుర్మఃకథయేశానకిమస్థోత్పా
దితావయం ॥ ౧౯ ॥ శ్రీభగవానువాచ । సర్వేషామహమాధారోమ
యిసర్వమిదంజగత్ । ప్రలీనంబీజరూపేణచేతనాచేతనాత్మకం ॥ ౨౦ ॥

ఉత్పాదితామయాసర్వేయూయంజీవస్యభుక్తయే । అశరీరోమమాంశో
ఽయంనాయంభోక్తుమిహార్హతి ॥౨౧॥ భవద్భిస్సాధ్యతామేషాంశరీరా
దిచసర్వశః । ఏకీభూయమహాభాగాభూతేంద్రియసురైః ఖలు ॥ ౨౨ ॥ తఊ
చుః । భోక్తాయద్యప్యయంజీవోఽయస్యవై స్యామచాలయం । తథాపితత్ప్ర
సంగేనతత్తద్భూతాభిమానినః ॥౨౩॥ మాలిన్యమభియాస్యామః కథంనోని
ష్కృతిర్భవేత్ । ఇతిశ్రుత్వావచస్తేషామహామూచేవరాననే ॥౨౪॥ శ్రీ
నారాయణఉవాచ । ఇంద్రియాణాంచదేవానాంపాతకానాంప్రశాంత
యే । శరీరాకారభూతానాంశుద్ధయేనిర్మితామయా ॥ ౨౫ ॥ ఏకాదశీ
తివిఖ్యాతాతిథీనాముత్తమాతిథిః । తస్యాస్సమ్యానతో దేవాస్సర్వేషాంశు
ద్ధిరుచ్యతే ॥ ౨౬ ॥ తీర్థస్నానేనయాశుద్ధిర్యాశుద్ధిః ప్రాణసంయమాత్ ।
భూతానాంభూతశుద్ధ్యాచయాశుద్ధిః ప్రకీర్తితా ॥ ౨౭ ॥ ఏకాదశ్యాంతు
సాశుద్ధిర్భవిష్యతినసంశయః । వినాన్నప్రాశనాత్తాపో యోభవిష్యతిదే
హినాం ॥ ౨౮ ॥ తేనతాపేనకాయస్యశుద్ధిర్దేవాచర్నేమతా । దేహ
స్థానాంచభూతానాంద్వయమప్యన్నసేవనాత్ ॥ ౨౯ ॥ దేహస్యధార
ణంచైవప్రమాదాలస్యమేవచ । ప్రమాదాదిభిరానందమూర్తిసంసేవ
నేనహి ॥ ౩౦ ॥ అన్నదోషఇతిప్రోక్తస్తస్యోపాయోద్విధామతః । పరి
త్యాగోద్వితీయస్తువిధినాతన్నిషేవణం ॥ ౩౧ ॥ సాత్త్వికంవైష్ణవైర్వి
ష్ణోరర్పితంశుద్ధవృత్తిజం । జ్ఞానప్రదంచమనసఃప్రసాదజననం స్మృతం
॥ ౩౨ ॥ సర్వదాతత్పరిత్యక్తుంనైవశక్యంశరీరిణా । ఏకాదశ్యాంపరిత్యా
గః కర్తవ్యోహితమిచ్ఛతా ॥ ౩౩ ॥ అన్నమాశ్రిత్యతిష్ఠంతిపాతకానిమ
హాంత్యపి । ఏకాదశ్యాంయతోవిష్ణోరంతరాయకరంహితత్ ॥ ౩౪ ॥
మంత్రాభ్యాసాదినైపూజాధ్యానంజాగరణంనిశి । కర్తవ్యంకీర్తనంవాద్యం
నటనంహరిసన్నిధౌ ॥ ౩౫ ॥ మాదంతలగ్నస్యాన్నస్యజిహ్వాస్పర్శోభవే
దితి । దంతధావనకంవర్జ్యమేకాదశ్యామతోబుధైః ॥ ౩౬ ॥ కీర్త
నేనవచశ్శుద్ధిర్జాయతేవాషికీప్రియే । బింబస్యదర్శనాద్విష్ణోశ్చాక్షుషీ
శుద్ధిరీరితా ॥ ౩౭ ॥ శ్రవణాద్యశసోవిష్ణోశ్శ్రోత్రాణాంశుద్ధిరీరితా । నత్యా

చశిరసశ్శుద్ధిస్త్వచస్సాష్టాంగవందనాత్ ॥ ౩౮ ॥ ఉత్తీర్ణధూపపుష్పా
ద్యైర్నానాసాశుద్ధిర్వరాననే । కరయోర్మార్జనాదిభ్యః ప్రదక్షిణ్యాత్ప
దోరపి ॥ ౩౯ ॥ ఏకాదశ్యాం నకృత్యం కృత్వా సర్వేషాం దేహవాసినాం । ఆజీ
వనాంతం యాశుద్ధిస్సాశుద్ధిర్జాయతే ధ్రువం ॥ ౪౦ ॥ రాత్రౌ జాగర
ణం కార్యం తత్ర చాహూయ వైష్ణవాన్ । మహామాయానిశాం తేన ని
స్తీర్ణా జాయతే కలా ॥ ౪౧ ॥ నభేతవ్యం నభేతవ్యం పాతకైః పక్షసంచి
తైః । ఏకాదశీనిశా తస్మిన్నాయాస్యతి నవల్లభా ॥ ౪౨ ॥ నభేతవ్యం న
భేతవ్యం పాతకైర్వర్షసంచితైః । ఏకాదశ్యేతి విఖ్యాతా యాఽతీవ హరివ
ల్లభా ॥ ౪౩ ॥ ఖోదివాః కరణస్థా హి మాఖిద్యంతు మనాగపి । భవద్భిస్సాధ్య
తాం దేహాస్సాధితైకాదశీ మయా ॥ ౪౪ ॥ కరిష్యంతి జనాస్సర్వే వత్స
యోరుభయోరపి । తేన వస్స్వర్గతిస్తస్య దేహస్థానాం భవిష్యతి ॥ ౪౫ ॥
ఏకాదశీవ్రతస్థస్య యో చ సంబంధినో మతాః । చేతనాచేతనాస్సర్వే కృ
తార్థా నాత్ర సంశయః ॥ ౪౬ ॥ సూర్యోదయే భవద్భిస్తు సర్వం శైరాస్థి
యతాం తనుః । నరైరాచరితా పూజా మదీయైకాదశీదినే ॥ ౪౭ ॥ తేన
యద్భవితా స్థానమక్షయం తద్భవిష్యతి । నాకృత్యదోషసంపర్కో భవి
ష్యతి మనాగపి ॥ ౪౮ ॥ భవతాముపకారేణ జీవ్యాయం పాపపంజరాత్ ।
నిర్గమిష్యతి సుస్థానం కృత్వా చైకాదశీవ్రతం ॥ ౪౯ ॥ భవదర్థం కృ
తా చైషా తిథిరేకాదశీ మయా । జనైరాచరితా దేవాగతిం దాస్యతి నిశ్చి
తం ॥ ౫౦ ॥ అతః కురుధ్వం సంభూయ సృష్టిం సర్వాం శైదివౌకసః । ఇతి
శ్రుత్వా వచో దేవి ప్రహృష్టాస్సృష్టికారిణః ॥ ౫౧ ॥ శరీరం జనయామా
సుస్తే దేవా విష్ణుతేజసా । ఇతి సంపాదితా దేవి మయా సృష్టిం వితన్వతా ॥ ౫౨ ॥
అతస్సర్వైర్జనైస్సేవ్యం సామాన్యైస్తద్వ్రతం మహత్ । మయా దేవి
వరో దత్తో దేవానాం హితమిచ్ఛతాం ॥ ౫౩ ॥ భవతాం పాతకైస్తేషాం
గతిశ్చాధో భవిష్యతి । యే లబ్ధ్వా మానుషం దేహం కరిష్యంతి న మద్దినం
॥ ౫౪ ॥ నిద్రయా నక్తమన్నాద్యైర్భిర్వా చార్థే హయా తథా । తస్మా
దేకాదశీ చాష్టవర్షాదారభ్య భామిని ॥ ౫౫ ॥ కర్తవ్యాఽశీతివర్యంతం

నిరాహారేణసర్వదా । జలాహారేణవాకుర్యాదశక్తేనఫలాదిభిః ॥ ౫౬ ।
నక్తేనవాహవిష్యేణచైకభుక్త్యానిరంధసా । జపపూజాతునత్యాజ్యావహ్యా
జ్ఞేయంమామకీప్రియె ॥౫౭॥ యస్యాహంమోక్షమిచ్ఛామితస్మైతద్దద్యా
మ్మతింవ్రతే । ఏకాదశీనకర్తవ్యావిద్ధాచైవారుణోదయె ॥ ౫౮ ॥ వైష్ణ
వైస్తువిశేషేణవిద్ధాత్యాజ్యావరాననె । దశమీప్రేతరాజాయతిథిర్ద
త్తామయాపురా ॥ ౫౯ ॥ తస్యాయోగేనకర్తవ్యంమామకందినముత్త
మం । యావంతివ్రతముఖ్యానిమదీయానిహరిప్రియె ॥ ౬౦ ॥ అన్యవా
సరమిశ్రాణినకుర్యాదరుణోదయే।తిథిప్రవేశమిచ్ఛంతిమామకాఅరుణో
దయాత్ ॥౬౧॥ సఏవముఖ్యకాలస్తుసంకల్పస్యావధార్యతాం।దశమీదిన
మారభ్యమామకంతుదినత్రయం॥౬౨॥ మానసీయంవిశేషేణజనైఃకాం
స్యాదివర్జనైః।వైష్ణవైరుత్సవఃకార్యోజ్ఞాత్వామజ్జన్మవాసరం ॥౬౩॥వి
తానతోరణాలేపసేకమార్జనదీపకైః। పూజనంకేశవాదీనాంమూర్తీ
నాంకమలాలయె॥౬౪॥పంచామృతైశ్చనైవేద్యైర్హవనైస్సంస్తవైరపి
।సహస్రనామపఠనైర్మహాపురుషవిద్యయా॥౬౫॥కుసుమాంజలిభిర్విష్ణుం
తథావైకుంఠపార్షదాన్ । తోషయేత్పరమాన్నైనృత్యగీతోత్సవాది
భిః ॥ ౬౬ ॥ రజనీంగమయేత్ప్రాజ్ఞఃపునశ్చారుణనిర్గమె । కృత్వా
చావశ్యకంకర్మపూజాయాగంసమారభేత్ ॥ ౬౭ ॥ విప్రాన్ద్వాదశ
చాహూయమహాభాగవతాన్ప్రియె । అధీతవిష్ణుసూక్తాంశ్చకేశవాదిభి
యాఽర్చయేత్ ॥ ౬౮ ॥ సాంగంసావరణందేవంపూజాపీఠేనివేశ్యచ।
పంచామృతేనసంస్నాప్యతథాసర్వౌషధైరపి ॥ ౬౯ ॥ గంధైర్ధూపై
స్సురభిభిఃపుష్పైశ్చైవప్రపూజయేత్ । నీరాజనార్ఘ్యదానైశ్చకుసు
మాంజలిభిస్తథా ॥ ౭౦ ॥ సూర్యసందర్శనాత్పూర్వంద్వాదశ్యాంపూ
జయేద్ధరిం । హరివాసరముత్సృజ్యవిప్రాన్సంతోష్యవైష్ణవాన్ ॥౭౧॥
ద్వాదశ్యాంపారణంకుర్యాద్ధుత్వాగ్నౌమూలవిద్యయా । పారణంతుత్ర
యోదశ్యాంకుర్యాద్విద్ధాంపరిత్యజేత్ ॥ ౭౨ ॥పారణాహేముహూర్తేఽ
పిద్వాదశీతుభవేద్యది ।తస్యాంవైపారణంకుర్యాత్కృత్వామాధ్యాహ్ని

కిం క్రియాం ॥ ౨౩ ॥ దివాస్వాపం మైథునంచ పరాన్నం తత్ర సంత్యజేత్ ।
ఇయంతు ద్వాదశీ పుణ్యా చతుర్ధా మమ వల్లభా ॥ ౨౪ ॥ శయనీ బోధనీ
దేవి తృతీయా పరివర్తనీ । మార్గశీర్షభవా యాతు శుక్లా హ్యాహావ
ల్లభా ॥ ౨౫ ॥ అనుపుణ్యాసు మామేకముత్సవైస్సంప్రపూజయేత్ । ర
థోత్సవం నిరూప్యాథ గత్వా పుణ్యాం సరిద్వరాం ॥ ౨౬ ॥ శ్వేతద్వీపం ప్ర
కల్ప్యాత్ర సంపూజ్య స్నాపయేద్ధరిం । ఆషాఢ్యాం వైష్ణవైస్సార్ధం జయ
మంగళనిస్స్వనైః ॥ ౨౭ ॥ పవిత్రం శంఖచక్రాద్యైరంకయేద్భుజమూ
లయోః । ఆదిపాదేఽనురాధాయాస్తదభావేతు కేవలే ॥ ౨౮ ॥ ప్రస్వా
పయేద్ధృషీకేశం దృష్టినాశోఽన్యథా భవేత్ ।పరివర్తనస్తు కర్తవ్యో ద్వా
దశ్యాం శ్రవణస్యచ ॥ ౨౯ ॥ మధ్యపాదే మహాభాగ మాసే నభసి శోభనే ।
ఆవిర్భావం వామనస్య హ్యస్యామేవ వినిర్దిశేత్ ॥ ౩౦ ॥ వైష్ణవాన్
పూజయేద్భక్త్యా కృత్వా మహామంగళశాసనే । కార్తికే శుక్లపక్షస్య
ద్వాదశీ రేవతీయుతా ॥ ౩౧ ॥ తస్యాం ప్రబోధయేద్విష్ణుం చతుర్థే చర
ణే ముదా । విష్ణుం ప్రబోధ్య దేవేశం ప్రసుప్తం క్షీరసాగరే ॥ ౩౨ ॥ శయ్యా
యాం పన్నగేంద్రస్య శ్రియా సాకం మహోత్సవైః । మహాపూజా ప్రకర్త
వ్యా హ్యభిషేచనికైర్జలైః ॥ ౩౩ ॥ సప్తావరణసంయుక్తం సంపూజ్య పు
రుషోత్తమం । రథయానం ప్రకర్తవ్యం దీపవృక్షాన్ విధాయచ ॥ ౩౪ ॥
వాదయేత్సర్వవాద్యాని పాఠయేన్మంగళస్తవాన్ । భ్రామయేత్స్యందనం
విష్ణోర్వైష్ణవైస్సమలంకృతైః ॥ ౩౫ ॥ ఆనీయ మందిరం దేవం భక్త్యా నీ
రాజయేద్భృశం । ముద్రాధారణపూర్వంతు కుర్యాదేతన్మహోత్సవం
॥ ౩౬ ॥ ప్రాతస్సంపూజ్య హుత్వాఽగ్నిం వైష్ణవాన్ భోజయేద్ద్విజాన్ ।
ద్వాదశీ మార్గశీర్షస్య దేవి మే చాఽతివల్లభా ॥ ౩౭ ॥ అస్యామభ్య
ర్చనం నూనం కోటియజ్ఞఫలప్రదం । ఇష్టిం భాగవతీం కుర్యాదస్యామేవ వ
రాననే ॥ ౩౮ ॥ విధిమిష్ట్యాః ప్రవక్ష్యామి జనానాం గతిదాయినీం । ఉపో
ష్యైకాదశీం శుద్ధాం ద్వాదశ్యాం పూర్వవద్ధరిం ॥ ౩౯ ॥ అర్చయిత్వా
విధానేన గంధపుష్పాక్షతాదిభిః । పౌరుషేణతు సూక్తేన శ్రీమదష్టాక్షరేణ

షా ॥ ౯౦ ॥ అర్చయేజ్జగతామీశం సర్వాభరణభూషితం । తతో భాగ
వతాన్ సర్వానర్చయేత్పరితో ద్విజాః ॥ ౯౧ ॥ పుష్పైర్వా తులసీప
త్రైస్సలిలై రక్షతైరపి । ప్రహ్లాదం నారదం చైవ పుండరీకం విభీషణం ॥ ౯౨ ॥
రుక్మాంగదం తత్సుతం చ హనూమంతం శిబిం భృగుం । వసిష్ఠం వామదేవం
చ వ్యాసం శౌనకమేవ చ ॥ ౯౩ ॥ మార్కండేయం చాంబరీషం దత్తాత్రే
యపరాశరౌ । హారీతాత్రీ ఏకతం చ ద్వితం చైవ త్రితం తథా ॥ ౯౪ ॥ భా
రద్వాజం బలిం భీష్మముద్ధవాక్రూరపూర్వకాన్ । గుహం శుకం చ వాల్మీ
కిం మనుం స్వాయంభువం తథా ॥ ౯౫ ॥ మతంగం శబరీం చైవ పృథుం భా
గవతోత్తమం । సనందనం చ సనకం కుమారం చ సనాతనం ॥ ౯౬ ॥ వ్యా
ధుం వం చ శిఖిం చైవ గజేంద్రం చ జటాయుషం । సుశీలాం త్రిజటాం గౌరీం
శుభాం విద్యావళీం తథా ॥ ౯౭ ॥ అనసూయాం ద్రౌపదీం చ యశోదాం దే
వకీం తథా । సుభద్రాం చైవ గోపీశ్చ శుభానందవ్రజేష్ఠితాః ॥ ౯౮ ॥ నం
దం చ వసుదేవం చ దిలీపం చ విశేషతః ॥ సభర్తౄకాం చ కౌసల్యాం జనకం వ
సుసంజ్ఞకం ॥ ౯౯ ॥ భూతభవ్యభవిష్యాంశ్చ మహాభాగవతానిమాన్ ।
నారదాదీన్ ప్రపన్నాంశ్చాప్యనంతం విహగేశ్వరం ॥ ౧౦౦ ॥ సేనేశం ని
త్యముక్తాంశ్చ స్థాపయేత్పరితో హరేః । దీక్షితానాం ద్విజాతీనాం తనుష్వా
వాహయేదిమాన్ ॥ ౧౦౧ ॥ పాద్యార్ఘ్యాచమనాదీని దత్వా చోద్వ
ర్తనైః పునః । పంచామృతైః పంచగవ్యైః కషాయౌషధివారిభిః ॥ ౧౦౨ ॥
స్నాపయేత్క్రమశో భక్త్యా స్వాధికారేణ సంస్థితాన్ । హృదాదిమంత్ర
కల్పైశ్చ కుర్యాదుపకృతిం క్రమాత్ ॥ ౧౦౩ ॥ దత్వాచమనకం ధౌతవ
స్త్రం ప్రావృణికం తథా । కుశాదినిర్మితేష్వేవ పీఠేషు వినివేశయేత్ ॥ ౧౦౪ ॥
ఉత్తరీయాణి దేయాని ద్వాదశాక్షరవిద్యయా । ఊర్ధ్వపుండ్రాణి విధి
నా కేశవాదికనామభిః ॥ ౧౦౫ ॥ కుర్యాదంగేషు గంధేన లేపనం భక్తిత
త్పరః । తులసీమాలికాభిశ్చ ధూపదీపనివేదనైః ॥ ౧౦౬ ॥ భక్ష్యైర్భోజ్యై
శ్చ చోష్యైశ్చ పేయైర్నానావిధైస్తథా । భోజయేత్పరమాన్నేన విధి
నా సాధితేన వై ॥ ౧౦౭ ॥ యద్యదిష్టతమం యస్య తత్తస్మై వినివేదయేత్ ।

తతస్సుశీతలంవారిచంద్రగోశీరవాసితం । ౧౦౮ । అర్పయేచ్ఛ్రద్ధయాయు
క్తేనచేతసావీజయేచ్చతాన్ । తతఃపూగఫలోపేతైరేలాపుష్పలవంగ
కైః । ౧౦౯ । సచూర్ణంపూగతాంబూలంమాతేనాశుసమర్పయే
త్ । దక్షిణావస్త్రగోస్వర్ణకర్ణకుండలముద్రికాః । ౧౧౦ । హరి
ర్మేప్రీయతాంభక్త్యావిప్రరూపీజనార్దనః । ప్రణమేద్దండవద్భూమా
సాష్టాంగంప్రేమవిహ్వలః ॥ ౧౧౧ ॥ ధన్యోఽహంభావయేద్విప్రపాద
శౌచావనేజనైః । నీరాజయేత్తతోవిష్ణోఃపాదమూలంవిచింతయేత్
॥ ౧౧౨ ॥ అనయావైష్ణవేష్ట్యామేవాసుదేవోదయానిధిః । కైంకర్య
మ్మేదదాత్వీశశ్శ్రీభూనీలాపతిఃప్రభుః ॥ ౧౧౩ ॥ పరతత్త్వపరజ్ఞానపరభక్తి
సమన్వితం। కరోతుమామచింత్యాత్మాభగవాన్భక్తవత్సలః ॥ ౧౧౪ ॥
అనన్యశేషతాంచైవతథాఽనన్యప్రయోజనం । అనన్యసాధనత్వంచదే
వోమహ్యంప్రయచ్ఛతు ॥ ౧౧౫ ॥ అహంభవేతినూక్తేనదద్యాన్ని
రాజనంహరేః । క్షామయిత్వాస్వాపరాధాన్వైష్ణవాంస్తువిసర్జయేత్
॥ ౧౧౬ ॥ ఆకారత్రయసంయుక్తాన్నవేజ్యాకర్మతత్పరాన్ । అర్చనం
చరతత్త్వజ్ఞాన్మహాభాగవతాన్నమేత్ ॥ ౧౧౭ ॥ వైష్ణవానామభావేతు
వైష్ణవైకంప్రపూజయేత్ । ననయేద్వాసరంవంధ్యంస్తవైర్నత్యాప్ర
పూరయేత్ ॥ ౧౧౮ ॥ ఇమాంతువైష్ణవీమిష్టింసర్వదాతుసమాచరేత్।
మృతాహేజన్మదివసేవైష్ణవస్యగురోరథ ॥ ౧౧౯ ॥ స్వస్యవాధర్మకా
ర్యేచవివాహేసర్వపర్వసు । విష్ణోరారాధనాంతేతుహోమాంతేచవ
రాననే ॥ ౧౨౦ ॥ పూజయేద్విధినావిప్రాన్మహాభాగవతాన్ముదా । అనం
తవిహగేశాదిపార్షదప్రవరోత్తమాన్ । ౧౨౧ । మాన్యాచతుర్విధా
త్త్వేవంద్వాదశీపరమాదరాత్ । మద్భక్తేనాన్యహస్తేఽహంవశీభూతోవ
సామ్యహం । ౧౨౨ । చైత్రేతుశుక్లద్వాదశ్యాంపవిత్రారోపణమ్మమ।
కృత్వాడోలోత్సవంపూర్వమేకాదశ్యాంవరాననే ॥ ౧౨౩ ॥ఏకాదశీం
సమారభ్యవైశాఖాంతకలంనయేత్ । కృత్వానానావిధైఃపుష్పైర్డోల
లామాందోళనేనమాం । ౧౨౪ । యథైవైకాదశీప్రోక్తాతథైవద్వాదశీ

మమ । తథైవవైష్ణవాః ప్రీతా స్తథైవమధుమాధవే ॥ ౧౨౫ ॥ శ్రావణద్వాదశీప్రోక్తాపవిత్రారోపణీప్రియె । త్వయాఽహంపూజితోఽథదేవిప్రియచ్ఛామినిజంపదం ॥ ౧౨౬ ॥ ఏకాదశీసమోనైవ వాసరోమమవల్లభః । నాష్టాక్షరసమోమంత్రోనధర్మోవైష్ణవాత్పరః ॥ ౧౨౭ ॥ జీవానాంప్రతిబుద్ధానాంముక్తయెహిమయాకృతా । ఏకాదశీయంనథవేద్ద్వాదశీసహితాకలా ॥ ౧౨౮ ॥ మమత్వయావైష్ణవైశ్చసంతోషోనజపేనచ । విష్ణుర్నోజాయతేదేవివల్లభైకాదశీమమ ॥ ౧౨౯ ॥ ఏకాప్యాచరితానమ్యబ్రహ్మహాపాతకినామపి । పాతకంతూళయేదేహేశరజ్జలమలంయథా ॥ ౧౩౦ ॥ చింతామణిఃకామధేనుర్యథాకల్పతరుర్నృణాం । తథైవకామదాలోకెమతాహ్యేకాదశీతిథిః ॥ ౧౩౧ ॥ భుక్తిముక్తిప్రదానాన్యాగంగేవవరవర్ణిని । నచాహమివలోకేఽస్మిన్నాశ్రయోఽస్తివిచింతయ ॥ ౧౩౨ ॥ తస్మాత్ప్రవర్తయోపాయమ్మతాం ప్రాప్తుందేవిసత్వరం । ప్రసుప్తేమయిజనేప్స్వతదేకమేకాదశీవ్రతం ॥ ౧౩౩ ॥ శ్రుత్వైవమ్మనవోలక్ష్మీర్లోకానాంశ్రేయసేవ్రతం । విష్వక్సేనాయసంప్రోక్తంవిష్వక్సేనేనవైమమ ॥ ౧౩౪ ॥ ఏవమేకాదశీపుత్రాస్తథావైష్ణవపూజనం । ద్వయంప్రోక్తంభవత్ప్రీత్యాకిమన్యచ్ఛ్రోతుమర్హథ ॥౧౩౫॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంచతుర్థపాదేఏకాదశీమాహాత్మ్యంనామపంచమోఽధ్యాయః ।

మునయఊచుః॥భగవన్రుద్రగితేనభద్రబాహుశ్చగౌతమః । కథంభాగవతౌభూత్వాగతింభాగవతీంగతౌ ॥ ౧ ॥ కింతత్త్వంవాసుదేవవ్యధుదేణోక్తంపురాతనం । కుతశ్చాధ్యగమజ్జ్ఞానంపాదోదకశిరాశ్శివః ॥ ౨ ॥ బ్రహ్మావాచ॥నబోధముగమద్రాజాభద్రబాహుర్యదాపురా । శివేనబోధితోఽపీహావాక్యైర్వేదాంతనిశ్రితైః ॥ ౩ ॥ వప్రచ్ఛప్రణతోభూత్వాశంకరంవృషభధ్వజం । భగవన్భవతాప్రోక్తోమోక్షదఃపురుషోత్తమః ॥ ౪ ॥ మోక్షకస్మాదయందేవగౌతమోఽవంచయత్కథం । ప్రవక్తాభవతత్త్వస్యకతాశాస్త్రస్యశంకర ॥ ౫ ॥ తదహంశ్రోతుమిచ్ఛామి

స్తరేణముఖాత్తవ । సంశయోమేమహానస్తినాన్యస్త్వత్తోఽన్యనాశకః
॥ ౬ ॥ పరస్యరూపంజీవస్యస్వరూపంబంధమోక్షయోః । నిర్ణయం
వాసుదేవస్యవిభూతేశ్చనిరూపయ ॥ ౭ ॥ శ్రీశివఉవాచ।నమోఽజజనే
త్రాయసర్గస్థిత్యంతకారిణే । నారాయణాయదేవాయవిశుద్ధజ్ఞానమూ
ర్తయే ॥ ౮ ॥ రాజంస్తేఽహంప్రవక్ష్యామిశృణుష్వైకమనాఖులం ।
వచఃశ్రుతికథోపేతంపరమాత్మనిరూపణం ॥ ౯ ॥ అప్యేతిసకలంయస్మి
న్యత్సంజ్ఞాంప్రాప్యతిష్ఠతి ।ఏకమేవాద్వితీయంచతద్బ్రహ్మేత్యవధార్యతాం
॥ ౧౦ ॥ యస్మిన్స్థూలవిశేషోఽయంనాస్తిమాయావినిర్గతః । నిర్వి
శేషోఽవశిష్టోఽయంసూక్ష్మరూపేణమానద ॥ ౧౧ ॥ సన్నామకమిదం
బ్రహ్మరూపనామాదివర్జితం । అనామరూపంతద్బ్రహ్మస్వాశ్రయంత్వ
వధార్యతాం ॥ ౧౨ ॥ యస్యాంశభూతకాలేనయస్యాజ్ఞామనువర్తినా ।
సిసృక్షాజాయతేయస్యతద్బ్రహ్మేత్యవధార్యతాం ॥ ౧౩ ॥ యదేకోఽ
హంబహుస్స్యామిత్యీక్షాపూర్వ్యాత్మగతంజగత్ ।నరాణామయనంయత్స్యా
దిత్యాహశ్రుతిరాత్మనా ॥ ౧౪ ॥ నిర్విశేషంనిరాధారంనిస్సంకల్పంని
రంజనం । నారాయణేతిశబ్దేనసర్వావస్థానుబోధ్యతే ॥ ౧౫ ॥ బృహం
తోఽస్మిన్గుణాస్సత్యజ్ఞానానందాదయోనృప । తస్మాద్బ్రహ్మేతిశబ్దేనస
ర్వావస్థానుబోధ్యతే ॥౧౬॥ నారాయణేతిబ్రహ్మేతిపరమాత్మావిశిష్యతే।
మాయాతీతస్యనామానినిత్యానివిలసంతిహి ॥ ౧౭ ॥ కర్మస్వభావయు
క్తేషుస్వసత్తావత్సుకారణం । చిదచిత్సుసమన్వేతితద్ధారకతయామతః॥
॥ ౧౮ ॥ పరమాత్మేతివిఖ్యాతఃప్రవేశాద్విష్ణురుచ్యతే । సమావస్థామవ
ష్టభ్యస్థితస్సర్వస్యమానద ॥ ౧౯ ॥ కర్తృత్వపాలయితృత్వసంహర్తృ
త్వగుణైర్యుతః । స్వకృతాన్నియమాన్కాలేకరోత్యవతిహంతిచ ॥౨౦॥
నవవసర్గకాలేతుసంప్రాప్తేపురుషోత్తమః। క్షోభయామాసనంసుప్తం
పురుషంప్రకృతింపునః ॥ ౨౧ ॥ సాసూతత్రిగుణక్షోభంతైరనూతమ
హత్తరం । మహత్తత్త్వంమహాభాగతత్రాన్వేతియదృచ్ఛయా ॥౨౨॥
విశేషసంజ్ఞాత్సంభూతాత్సవిశేషస్సఉచ్యతే । కార్యోనారాయణముఖ్యా

ద్వ్యాకృతోఽవ్యాకృతాదయం ॥ ౨౩ ॥ నారాయణాభివ్యక్తిస్తు బ
హుధాసమజాయత । అయనాద్వ్యక్తభూతానాం నరేష్వాయతనాదపి
॥ ౨౪ ॥ జలేషుశయనాచ్చాపి నారాయణ ఉదీరితః । పరమాత్మాదిశ
బ్దానామేవమేవాన్వయాదిహ ॥ ౨౫ ॥ విశేషే బహునామాని సగుణో
ని భవంతిహి । నిర్గుణాన్యపరాజేంద్ర నిర్విశేషే భవంతిహి ॥ ౨౬ ॥ మ
హదాదిషు కార్యేషు మహదాదిక సంజ్ఞితః । భూతేషు భౌతికేష్వేకః ప్రా
ణేంద్రియమనస్సు చ ॥ ౨౭ ॥ ఆత్మా సమభవద్బ్రహ్మా వేదాంతైకవిదోవి
దుః । ఏవం సంకల్పమాత్రేణ సర్వం సమభవత్పురా ॥ ౨౮ ॥ బహుత్వ
మేవమాపన్న ఏక ఏవాభవత్త్రయః । సర్వేషాం యోనిరప్యేమ సర్వేషాం
సన్నిధిస్త్వయం ॥ ౨౯ ॥ సర్వేషామవధిశ్చాత్మా సర్వేషాం పురుషోత్త
మః । న బ్రహ్మా న హరో నేంద్రో న యమో వరుణో వసుః ॥ ౩౦ ॥ న సూ
ర్యో న శశాంకశ్చ నాగ్నిర్నాఽపో న వై మరుత్ । న ప్రజాపతయశ్చాన్యే మన
వో న మరుద్గణాః ॥ ౩౧ ॥ న దిశో విదిశో నైవ నాంతరిక్షం న వై క్షితిః । ఏకో
నారాయణస్త్వాసీదాధారః స్వాశ్రయోఽగుణః ॥ ౩౨ ॥ నిత్యానంతగు
ణోపేతో బీజభూతోఽవ్యయోఽచ్యుతః । తస్మాద్బ్రహ్మా సమభవద్ధ
రోఽహం వాసవో యమః ॥ ౩౩ ॥ వసుస్సూర్యశ్శశాంకశ్చ వహ్నిరాపో
నభః క్షితిః । మనుః ప్రజాపతిముఖాస్తస్మాద్దేవవ్యజాయత ॥ ౩౪ ॥ తస్మా
త్పురుష ఏవేదం భూతం భవ్యం భవచ్చ యత్ । యథాఽస్య శక్తిః ప్రకృతి
స్త్రిగుణా పరమేశ్వరీ ॥ ౩౫ ॥ కోటిబ్రహ్మాండభాండానాం సంశ్రయః
కారణాత్మికా । సచ్ఛబ్దవాచ్యా సర్గాదౌ సాక్షాద్బ్రహ్మస్వరూపిణీ ॥ ౩౬ ॥
వికారో జాయతే తస్మాత్సర్వోఽపి బ్రహ్మసంజ్ఞితాత్ । దేహరూపేణ కార్యే
ణ వర్ధ్వాన్వ్యాప్నోతి పూరుషాః ॥ ౩౭ ॥ అతః ప్రకృతిరాత్మేతి గీయతే
కార్యరూపిణీ । విశ్వస్మిన్సకలం వస్తు చేతనాచేతనం నృప ॥ ౩౮ ॥ వినా
ప్రకృతిసంసృష్టిం విద్యతే నైవ కించన । తథాస్య చేతనా శక్తిః ప్రకృతిర్జీ
వసంజ్ఞితా ॥ ౩౯ ॥ ధాత్రి సర్వవిశేషస్య ప్రాకృతస్య విశాంపతే । ఆబ్ర
హ్మభువనాల్లోకానావృత్య ప్రభయాన్వయా ॥ ౪౦ ॥ వ్యాప్యతిష్ఠతి సర్వ

త్రతస్మాదాత్మేతికథ్యతే । అచేతనమిదంసర్వంచేతనస్యమహామతే॥౪౧॥
శరీరభూతంవిజ్ఞేయంనేంగతేచేతనంవినా। అణ్వీంజీవకలామేతాంప్రవిశ్య
సకలాంతనుం ॥ ౪౨ ॥ ప్రవర్తయతితేనైషవిష్ణురిత్యభిధీయతే । వస
త్యస్మిన్ శరీరస్థేవాసుదేవఇతిస్మృతః ॥ ౪౩ ॥ అచేతనాద్బృహంతోఽ
స్మిన్ప్రాణాస్సంతినృపోత్తమ । తేనాస్యసంజ్ఞాబ్రహ్మేతిజీవస్యాపివిధీయ
తే ॥ ౪౪ ॥ జీవోహిసచ్చిదానందలక్షణఃప్రకృతేఃపరః । అచేతనా
యాప్రకృతిశ్చతుర్వింశతిధాస్మృతా ॥ ౪౫ ॥ శరీరభూతాసారాజం
శ్చేతనాయుత్తనైభవా । చేతనాప్రకృతిర్నామప్రతిదేహంవ్యవస్థితా
॥ ౪౬ ॥ జ్ఞానాకారైకరూపాపరాయత్తస్థితిర్హిసా । చేతనాచేతనం
సర్వంశరీరంపరమాత్మనః ॥౪౭॥ పరమాత్మాస్వతంత్రోఽయంరాజన్
సర్వేశ్వరోహరిః । చేతనేషుచసర్వేషుచేతనోఽయంప్రజాపతిః ॥౪౮॥
బ్రహ్మాఽత్మనోగుణజ్ఞేయఃకృపాపాత్రంరమాపతేః । సమష్టిస్సర్వజీ
వానాంజలానాంవారిధిర్యథా ॥ ౪౯ ॥ సోఽస్యనాభిహ్రదాంభోజాదా
విర్భూతశ్చతుర్ముఖః । నాయంసాధారణోజీవస్సాక్షాత్ప్రతినిధిర్హరేః
॥ ౫౦ ॥ ఉత్కృష్టాద్రజసోజాతస్సంకల్పనార్థసాధకః । సర్వజీవనికా
యోఽసౌభగవత్ప్రతిమోమతః ॥ ౫౧ ॥ ప్రభావాద్యస్స్వయంహ్యేవ
పాద్మంకల్పమథాసృజత్ । సతునారాయణసుతోవ్యాప్తోబ్రహ్మాండవి
గ్రహే ॥ ౫౨ ॥ వ్యష్ట్యాత్మకోయథాజీవస్స్వశరీరేమహామతే । సర్వే
షాంహృదయజ్ఞోఽయంప్రేరకస్సర్వవృత్తిషు ॥ ౫౩ ॥ పరమాత్మాస్మృ
తోరాజన్సమష్టివపుషానను । అస్యబ్రహ్మాండదేహస్యసత్త్వావృత్తి
యుతఃపుమాన్ ॥ ౫౪ ॥ ఆత్మాచతుర్ముఖోజ్ఞేయఃపూజ్యోవంద్యస్తుదే
హజైః । ద్విపరార్ధావసానోఽయంసర్వేషాంవరదోమతః ॥ ౫౫ ॥
సర్వేశ్వరస్సర్వపతిస్సర్వేషాంచపితామహః । సర్వేభ్యోజీవజాతేభ్యస్స్వ
తంత్రోనిత్యవైభవః ॥ ౫౬ ॥ బృహంతోఽస్యగుణాస్తస్మాద్బ్రహ్మే
త్యభిధీయతే । ఈశ్వరోముక్తిదఃపుంసాంతేజోగర్భస్స్వరీశ్వరః ॥౫౭॥
వేదగర్భోవేదముఖోవేదసృగ్వేదబోధితః । సర్వవేదాంతవాక్యానాము

తో బ్రహ్మగతిర్మతః ॥౫౮॥ అంశభూతో భగవతో మహాభాగవతో త్త
మః। నారాయణాచ్ఛ్రితోఽనమోయతోఽయం బ్రహ్మా సృజ్యతః ॥౫౯॥
తతోఽయం విశతేఽండాం తే భక్త్యా ప్రకృతివర్జితః । ఆశ్రయాంతరని
ర్ముక్తో నిత్యానంతగుణాస్పదం ॥ ౬౦ ॥ ప్రాప్యోభోగ్యోఽథ గవ్యాశ్చ సర్వే
షాం నృపసత్తమ । ప్రసాదజో యథాహ్యేష క్రోధజో హంత శైవహి
॥ ౬౧ ॥ తమసా ఘోరరూపేణ సంహర్తా తత్ప్రసాదతః। పంచవక్త్రో మ
హాదేవో మహాకాలో మహేశ్వరః ॥ ౬౨ ॥ మృత్యురూపేణ సర్వత్ర
వ్యాప్తోఽహం ప్రాకృతేషు చ । యమరూపేణ రౌద్రేణ శత్రురూపేణ భూ
పతే ॥ ౬౩ ॥ కలయామి జగత్సర్వం భూతప్రేతగణాధిపః । అవరో నర
సమస్తైస్సకుతోఽధికతరస్తతః ॥ ౬౪ ॥ తదాశ్రయత్వాత్త్రైశ్వర్యత్వాత్స
ఏవ పరతః పరః । సర్వాత్మా సర్వభర్తా చ సర్వేశస్సర్వసంశ్రయః ॥౬౫॥
సదనంతగుణాధారో ముక్తిదః కృపయా సతాం । శరీరత్వాద్వయం సర్వే
తస్యేశస్య రమాపతేః ॥ ౬౬ ॥ గీయామహేఽనస్య ఏవ తత్త్వమస్యాదివా
క్యతః । ఆత్మైవ వర్యుపాస్యోఽయం ముక్తిమిచ్ఛద్భిరేవహి॥ ౬౭ ॥లక్ష
ణైశ్చాస్య నిష్పత్తిః కర్తవ్యా వేదవాదిభిః । ఏతేవయం మహాభాగస్స్వస్య
చేతసి నిత్యశః ॥ ౬౮ ॥ చింతయామో ఘనశ్యామం యోగమార్గవిశోధి
తే । నారాయణం శ్రియోపేతం వనమాలినమవ్యయం ॥ ౬౯ ॥ చోద
యంతం చ నో బుద్ధిమనః ప్రాణేంద్రియాణి చ । భక్తానామాత్మనో రూపం
వ్యంజయంతం మనోహరం ॥ ౭౦ ॥ అభక్తానాం మనోవృత్తేర్దూరా
ద్దూరతరం మతం । నిశ్చితం సర్వవేదేషు వైష్ణవం పరమం పదం ॥ ౭౧ ॥
గుణత్రయాద్వ్యతీతం చ వ్యాపకం హేయవర్జితం । నాత్ర కాలగతిర్జ్ఞే
యా హ్యేవం రూపం సనాతనం ॥ ౭౨ ॥ శాంతం వికల్పరహితం నిర్విశేషమ
గోచరం । నిత్యానందమనౌపమ్యం పరమం వైష్ణవం పదం ॥ ౭౩ ॥ నాతః
పరం ప్రగంతవ్యం సర్వావధితయా మతం । యేన న ప్రాప్యతే రాజన్ భగ
వాన్ భూతభావనః ॥ ౭౪ ॥ ప్రాప్యం నాధిగతం తేన వృథైవ భ్రమతా సతా॥
విభూతయో వయం సర్వే బ్రహ్మాద్యాస్సకలేశ్వరాః ॥ ౭౫ ॥ ప్రవిశామో

ముహుస్తస్మిన్సరితస్సాగరే యథా । తద్విమే నామరూపాభ్యాం బుద్బు
దా ఇవ వారిధౌ ॥ ౨౬ ॥ ఉత్పద్యంతే ప్రలీయంతే కర్మవాతేరితా ము
హుః । పరతంత్రా వయం సర్వే వాక్తంత్ర్యా వినియోజితాః ॥ ౨౭ ॥ నశ
క్నో మోహమహారాజ నాతుం భోక్తుమన్యాగపి । వహామోహి బలింత
స్మిన్ క్షీణే ప్రభవిష్ణవే ॥ ౨౮ ॥ కాలరూపేణ యో లోకాన్ గ్రసతే నిర
నుగ్రహః । వీక్షణాద్యస్య జాయంతే బ్రహ్మాండానాం చ కోటయః ॥ ౨౯ ॥
సంలీయంతే చ సంకోచాజ్జలేషు లవణం యథా । చతుర్థాపి తు యో మాయ
స్మిన్ జాయతే పరమేశ్వరే ॥ ౩౦ ॥ తమిమం ప్రణతాస్సర్వే విసర్గేపి య
తో మతః । జీవ్రోఽయం విశతి వ్యక్తావ్యక్తం చ పరమాత్మని ॥ ౩౧ ॥
పరమాత్మా నిజే రూపే లీనమాదాయ తిష్ఠతి । వ్యక్తావ్యక్తం వినిర్గచ్ఛ్య య
దా భాగవతో భవేత్ ॥ ౩౨ ॥ అభ్యేతి వైష్ణవం ధామ యతో నావర్తతే
పునః । యావత్ప్రకృతిసంబంధో రాజన్ జీవస్య తిష్ఠతి ॥ ౩౩ ॥ తావన్న
ప్రాప్యతే బ్రహ్మ స్వాధిష్ఠానమనామయం । అటంతు సర్వతీర్థాని పఠంతు స
కలాగమాన్ ॥ ౩౪ ॥ యజంతు నిఖిలాన్ యాగాన్నాప్నోతి పరమం ప
దం । నావిద్యా హీయతే రాజన్ వినా భక్తిం జనార్దనే ॥ ౩౫ ॥ ఆకా
రత్రయసంపన్నా యా భక్తిః ప్రోచ్యతే బుధైః । స్వరూపవిస్మృతే రాజన్
యో దోషస్సముపద్యత ॥ ౩౬ ॥ కథం తస్య నిరాసస్స్యాద్వినా విష్ణుపదా
శ్రయాత్ । తపోయోగవ్రతాదీనాం ఫలమేకం వినిశ్చితం ॥ ౩౭ ॥ గోవిం
దచరణాంభోజే యా హి భక్తిః ప్రజాయతే । తపసా సర్వసామర్థ్యం జాయతే
వసత్తమ ॥ ౩౮ ॥ న వైకుంఠపదాంభోజరతిలేశో భవేదిహ । అనుగ్ర
హో యదా విష్ణోర్జాయతే హేతువర్జితః ॥ ౩౯ ॥ తదా హి జాయతే
కాచిద్గతిర్నిత్యానపాయినీ । భక్త్యా తయామలం రాజన్నిర్దహేదాత్మ
నస్తు యః ॥ ౪౦ ॥ స్వరూపం భాసతే తస్య మాయాసంసర్గవర్జితం ।
జ్ఞానరూపమనౌపమ్యమసంకుచితవైభవం ॥ ౪౧ ॥ నిర్మలం సత్యసంక
ల్పం స్వైకరసమక్షరం । పరసామ్యం గతం విష్ణోర్భోగసామ్యమపి ధ్రువం
॥ ౪౨ ॥ దేవాస్సముపతిష్ఠంతి సంకల్పాద్దేవభూపతే । తదా స కేవలీభా

వంనంప్రాప్తోభవితామునిః ॥ ౯౩ ॥ పరభక్త్యాపునస్సైవప్యాత్తస్థంవి
శ్వకారణం । నారాయణంజగన్నాథంసర్వకారణకారణం ॥౯౪॥ స్వా
ధారంస్వాశ్రితంనిత్యమేకరూపమనామయం । స్వయంజ్యోతిఃస్వయంధా
మస్వతంత్రంపురుషోత్తమం ॥ ౯౫ ॥ పరమంపదమాప్నోతిభక్త్యైనా
న్యత్తుసాధనం । రాజోవాచ।పరమంకరణంవిష్ణోఃప్రాప్యంభోగ్యంనిరూ
పితం । ౯౬ । పరమత్వంకథంతస్యలక్షణంవదశంకర । శ్రీశివఉవాచ।
ప్రకృతిఃపదమేకంతుప్రాకృతంకథితంతుతత్ ॥ ౯౭ ॥ ప్రాకృతంరూప
మాప్నోతియత్రాసక్తోయమక్షరః । నాప్నోతిస్వాత్మనోరూపంశరీరంపర
మాత్మనః ॥ ౯౮ ॥ దేహోఽహమితిసంస్థానలక్షణంప్రాకృతంపదం।
ఆత్మైవాహంనదేహోఽహంద్వితీయంపదమాత్మనః ॥ ౯౯ ॥దేహా
దివాసనావ్యాప్తమ్మలినంతత్ప్రకీర్తితం । శుద్ధరూపంతృతీయంతత్కేవలం
జ్ఞానలక్షణం ॥ ౧౦౦ ॥ కైవల్యమశ్నుతేయస్యసంప్రాప్తౌపురుషోనృ
ప । పరమంతుపదంబ్రహ్మవైష్ణవంపరికీర్తితం ॥ ౧౦౧ ॥ స్వాధారభూత
మాత్మానంనిర్గుణంబోధలక్షణం । యం ప్రాప్యభూపతేముక్తాభవంతి
మునిసత్తమాః ॥ ౧౦౨ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంచతుర్థపాదేరుద్ర
గీతాయాంతత్త్వనిశ్చయోనామషష్ఠోఽధ్యాయః

రాజోవాచ।కథంస్థానత్రయాతీతంచతుర్థంపరమంపదం । సమ
శ్యేతిదయాసింధోవదనోవదతాంవర ॥ ౧ ॥ శ్రీరుద్రఉవాచ।కర్మజ్ఞా
నోపాసనంచభగవత్ప్రాప్తిసాధనం । కథితంసర్వవేదేషుపురాణాగమ
వర్త్మసు ॥ ౨ ॥ నారాయణాత్మకంకర్మకర్మబంధనివర్తకం । ముము
క్షుణాసదాసేవ్యంజ్ఞానైకసదృశంహితత్ ॥ ౩ ॥ యత్కృత్వాత్వభిమా
నేనఫలముద్దిశ్యవాకృతం । బంధకంన్యపశాదూణలకర్మతత్పరికీర్తితం
॥ ౪ ॥ నతద్బ్రహ్మాత్మకంకర్మత్వజ్ఞానజనితంహితత్ । దుష్టంక్షరఫలంన
ర్వంకర్మజనైమ్మకసాధనం ॥ ౫ ॥ రాజోవాచ।యదజ్ఞానకృతంకర్మణాస

ఫలందృశ్యతేహితత్ । వదనోజ్ఞానరూపంతద్యేనబంధనివర్తనం ॥ ౬ ॥
శ్రీరుద్రఉవాచ॥ జ్ఞాత్వాఽఽత్మానంసదాఽఽనందలక్షణంబోధరూపి
ణం । గంతవ్యమేకరూపంచపరిణామాదివర్జితమ్ ॥ ౭ ॥ చిన్మయంభగ
గద్వ్యాప్తంభగవచ్ఛేషమైభవం । నిత్యమక్షరమవ్యక్తమజమవ్యయ
ముజ్జ్వలం ॥ ౮ ॥ దేహాదికృతనానాత్వరహితంనిర్గుణంపరం । వికార
వర్జితంజ్ఞానప్రకాశపరిపూరితం ॥ ౯ ॥ బద్ధంప్రకృతిసంయోగాదల్ప
జ్ఞమసుఖాత్మకం । విజ్ఞాయాత్మానుభూత్యర్థమవిద్యాకర్మశాంతయే ॥౧౦॥
నారాయణాజ్ఞయానిత్యంనైమిత్తికమథాచరేత్ । స్వవర్ణాచారతః
ప్రాప్తానివృత్తాన్యప్రయోజనః ॥ ౧౧ ॥ సర్వత్రానుగతంబ్రహ్మనారా
యణమనుస్మరేత్ । శరీరత్వాద్భగవతశ్చేతనస్యజడస్యచ ॥ ౧౨ ॥ నత
దస్తిజగత్యస్మింశ్చేష్టతేయద్ధరింవినా । తమేవభాంతమనుభాతిసర్వంచిద
చిదాత్మకం ॥ ౧౩ ॥ ఆత్మన్యగ్నావిస్యేచయష్టవ్యేషుకుశేషుచ। మం
త్రేచరుపురోడాశేబ్రహ్మాత్మత్వంవిభావయేత్ ॥ ౧౪ ॥ కర్తృత్వంఫ
లసంయోగంస్వత్వంకర్మణఏవచ । హిత్వాత్రయంయత్క్రియతేకర్మబ్ర
హ్మాత్మకంత్విదం ॥ ౧౫ ॥ జ్ఞానరూపమిదంకర్మకర్మబంధనముక్తికృ
త్ । యావదాత్మస్థితిస్తావదనుష్ఠేయంవిపశ్చితా ॥ ౧౬ ॥ అకర్తృత్వ
స్వరూపస్యసంధానాదత్రకర్మణి । వ్యాపినోవాసుదేవస్యస్వరూపస్యా
నుచింతనాత్ ॥ ౧౭ ॥ భోగ్యత్వస్యాత్మరూపస్యస్వేతరానిత్యభావనాత్ ।
కృతంజ్ఞానాత్మకంకర్మనబంధాయభవిష్యతి ॥ ౧౮ ॥ స్వర్గాదివన్నా
త్మగతిఫలంనాశాయహిస్మృతం । నోత్పద్యతేనవంకించిదాత్మనోఽ
స్యనృపోత్తమ ॥౧౯॥ నాతఃకర్మఫలంహ్యాత్మాకిమాత్మాజ్ఞానకర్మణా।
ఆత్మాంతరాయకందుష్టంకర్మానేననివార్యతే ॥ ౨౦ ॥ జ్ఞానమాత్మస్థి
తింవిద్ధిరాగద్వేషాదిసంక్షయం । నేంగతేదేహబుద్ధ్యాతుమనాత్మానాప
మానయోః ॥ ౨౧ ॥ శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషుసమస్స్వాత్మసుఖాస్పదం ।
జ్ఞానైకాకారమాత్మానమనుపశ్యతిసర్వతః ॥ ౨౨ ॥ మాయామాత్ర
మిదంసర్వందేహందేహానుగంచయత్ । హేయబుద్ధ్యానగృహ్ణీయా

ద్రాజన్నాత్మస్థితో నరః ॥ ౨౩ ॥ నాన్యత్కర్మమహారాజకర్తవ్యమవశిష్య
తే । స్వాత్మప్రాప్తౌ మహాభాగ సర్వయత్నవివర్జితః ॥ ౨౪ ॥ పరకీయ
మివాత్మీయం దేహం యోగామనుతే పుమాన్ । నతత్రయుజ్యతే హర్షశో
కహేతోరుపస్థితౌ ॥ ౨౫ ॥ అయమేవస్థితప్రజ్ఞో గుణాతీతో మతో బుధః ।
జ్ఞానయోగరతస్సాక్షాదాత్మభూతస్తు కేవలః ॥ ౨౬ ॥ బ్రహ్మభా
వమనుప్రాప్తస్సాన్వక్ష్మన్యైవ నరేశ్వర । గుణోహి గుణినాభిన్నో య
థాసై వాహ్నతిస్థితిం ॥ ౨౭ ॥ అహమేవం బ్రహ్మణాస్మీత్యభేదమ
నుసంస్మరేత్ । ఏవంజ్ఞానీయదాత్మస్థమాత్మానమనుపశ్యతి ॥ ౨౮ ॥
ఆత్మస్థం పరమం ప్రేష్ఠం నారాయణమనామయం । ప్రీత్యాఽతిశయభా
వేనక్షణమేకం నముంచతి ॥ ౨౯ ॥ దర్శనైకసమేధ్యానే పరప్రేమాస్ప
దం హరిం । ధ్యాయేదనన్యభావేన సాభక్తిః పరమా మతా ॥ ౩౦ ॥ ఉక్తా
భాగవతీభక్తిరఖండస్మృతిలక్షణా । తయాఽఽత్మానం హరిస్సాక్షా
త్సందర్శయతి భూమిప ॥ ౩౧ ॥ భక్త్యా కేవలయా గ్రాహ్యో భగవాన్
జలజేక్షణః । అనంతనిత్యనిస్సీమకల్యాణాదిగుణాస్పదం ॥ ౩౨ ॥ సర్వా
ధారస్సర్వశేషీ దివ్యమంగళదేహభృత్ । శంఖచక్రగదాపద్మధారిచా
రుచతుర్భుజః ॥ ౩౩ ॥ ప్రియోఽయం పరమస్తస్య తథాఽస్యసపరప్రి
యః । నైనం సకాంక్షతే త్యక్తుం నచాయం తమధోక్షజం ॥ ౩౪ ॥ ఏవం
పరానురాగేణజాతా భక్తిః పరస్పరం । పరాకాష్ఠేయమాదిష్టా భక్తానాం
నృపసత్తమ ॥ ౩౫ ॥ దేహాభిమానే నిర్ముక్తే తదాత్మాభిమతిర్గతా ।
కేవలం పరమాత్మాత్మభావో భాగవతో మతః ॥ ౩౬ ॥ చంచలం చాతి
రాశం ద్రమనోదునిర్గ్రహం ధియా । నిరోధాయమతాతస్యధార
ణాశాస్త్రపారగైః ॥ ౩౭ ॥ దోషబుద్ధిం చసర్వత్ర మాయామాత్రే నరే
శ్వర । అమాయికే చాత్మని చ సుఖమాత్యంతికం స్మరేత్ ॥ ౩౮ ॥ పరా
కాష్ఠా తు భూపాల పరమాత్మని సంస్థితా । జ్ఞానాభ్యాసాతిరిక్తేన మనసా
నాధిగమ్యతే ॥ ౩౯ ॥ యోవిజ్ఞాయాభ్యసేద్రాజన్ కర్మణోపాసనేనవా ।
ధ్యానేనసోఽశ్నుతేసమ్యగాత్మానం ప్రత్యహం పరం ॥ ౪౦ ॥ మకరచర్మ

యోగో హి శ్రద్ధామాత్రమపేక్షతే । అదృశ్యమానంతత్తత్త్వమనుసం
ధాయ చేతసా ॥ ౪౧ ॥ దృష్టార్థేన క్రియాం కుర్వన్న ప్రమాద్యతి కర్హి
చిత్ । చేతసో బాహ్యవృత్తిత్వాజ్జ్ఞానస్య సహకారితా ॥ ౪౨ ॥ పూర్తే
ష్టేతి ద్వివిధా ప్రోక్తం కర్మనిష్కామలక్షణం । కూపారామాదికం పూర్త
మిష్టం యజ్ఞాదిలక్షణం ॥ ౪౩ ॥ అగ్నౌ వా స్థండిలే వాపి ప్రతిమాయామ
థాపి వా । పూజనం వివిధైర్మంత్రైరిష్టిరేషా ప్రకీర్తితా ॥ ౪౪ ॥ ఫల
మేషాం పరిత్యజ్య జ్ఞానేన సహకారిణా । నిత్యం కర్మ ప్రకర్తవ్యం తత్తు భాగవతం
పునః ॥ ౪౫ ॥ ఉద్దిశ్య వాసుదేవం చ లక్ష్మీకాంతం ధరాధిప । సాత్త్వికై
ర్ద్రవ్యమంత్రైశ్చ తాదృశైరపి భూసురైః ॥ ౪౬ ॥ రాజసైస్తామసైర్నై
వ కర్తవ్యం కర్మ సాత్త్వికం । ముముక్షుణా మహాభాగ చేతసశ్శాంతిమి
చ్ఛతా ॥ ౪౭ ॥ విష్ణోర్నికేతనం చైవ పంచకాలోపసర్పణం । వాపీ
కూపప్రపారామతటాకాదిప్రవర్తనం ॥ ౪౮ ॥ అంతర్యామిధియా వి
ష్ణోర్వ్యాపకత్వమనుస్మరన్ । సర్వతశ్చోపకుర్వీత వైష్ణవేషు విశేషతః
॥ ౪౯ ॥ విప్రేషు సురవర్యేషు నారాయణవిభూతిషు । హరిబుద్ధ్యా సము
భ్యర్చ్యే రాజన్నారాయణాత్మకః ॥ ౫౦ ॥ ఏవం జ్ఞానాత్మకం కర్మ సుక
రం ప్రతిబోధితం । దుష్కరే జ్ఞానయోగే తు మనశ్శాంతిరపేక్షితా ॥ ౫౧ ॥
తత్రాంగప్రాణసంరోధో యోగస్సైవ విశాంపతే । అపేక్షితో ముము
క్షూణామాత్మతత్త్వమభీప్సతాం ॥ ౫౨ ॥ యమైశ్చ నియమైశ్చైవా
ప్యాసనప్రాణరోధనైః । ప్రత్యాహారధ్యానధృతిసమాధిభిరభీక్ష్ణశః ॥ ౫౩ ॥
మనో నిగృహ్య తే రాజన్నింద్రియం ధారణాశ్రయే । నిరుధ్యపరమాపా
న్మిష్ఠాలే భగవతస్తనౌ ॥ ౫౪ ॥ ధారయేత్ప్రథమం రాజన్ యావ
త్సూక్ష్మే ప్రవర్తతే । సూక్ష్మే భగవతో రూపే స్థితం సత్సంప్రసీదతి
॥ ౫౫ ॥ సూక్ష్మం తు భగవద్రూపమంతర్యామితయా స్థితం । హృత్పుం
డరీకవిమలం సర్వేంద్రియవికాసకం ॥ ౫౬ ॥ తేజోమయం చతుర్బా
హుం పుండరీకనిభేక్షణం । పీతాంబరధరం భాస్వత్కుండలాభ్యాం విరాజి
తం ॥ ౫౭ ॥ రుచిరోష్ఠపుటం చారుదశనావళిలాలితం । కృపయాప్రణ

తంభక్తంవీక్షమాణమ్మహాపక్ష్మపాః ॥ ౫౮ ॥ శాంతమానందనిల
యంశ్రీదేవీపరిషేవితం । వాఙ్మనోఽగోచరందివ్యంగుణత్రయవివర్జితం
॥ ౫౯ ॥ ఏతద్ధారణయాధ్వస్తమాయావరణవిభ్రమః । బ్రహ్మానందై
కనిలయమాత్మానంప్రతిపద్యతే ॥ ౬౦ ॥ ఆత్మానందైకనిలయోనివృ
త్తాశేషవాసనః । స్వాత్మభూతేహరౌసాక్షాద్రతిమాప్నోతిపుష్కలాం ॥
౬౧ ॥ ఉపేక్షితాన్యతత్సామ్యభోగైశ్వర్యమహాదయః । ఆప్నోతివి
రజంబ్రహ్మకాయాంతేన్నృపసత్తమ ॥ ౬౨ ॥ విమోక్షకాలేసంప్రాప్తేకా
యస్యవిగతామయః । ప్రాణాయామబలేనైవస్వాత్మానంచోర్ధ్వము
న్నయేత్ ॥ ౬౩ ॥ ఊర్ధ్వస్థానేషువిశ్రాంతోమూర్ధ్నినిర్భిద్యనిర్గ
తః । సుషుమ్నావర్త్మనాముక్తోబహిర్నిష్క్రమతేమునిః ॥ ౬౪ ॥
అర్చిరాదిభిరానీతోయాతిసూర్యపథాపుమాన్ । నిర్దగ్ధవాసనాదేహ
స్సూక్ష్మరూపముపేత్యచ ॥ ౬౫ ॥ ప్రయాతిబ్రహ్మణోలోకంపూజితఃప
థివాసిభిః । మహాభాగవతోనూనమితిబుద్ధ్యావిరించినా ॥ ౬౬ ॥ కృతో
త్సవేనరాజేంద్రధన్యోఽహమితివాదినా । తతశ్చోర్ధ్వంప్రయాతీహాని
వృత్తాశేషవాసనః ॥ ౬౭ ॥ భూతసూక్ష్మాణిభూతానిమనోదేవానతీత్య
చ । సాయుజ్యంతత్రతత్రాయంక్రమాదనుభవన్నసౌ ॥ ౬౮ ॥ త్రివి
ధాంప్రకృతింహిత్వామహత్తత్త్వమతీత్యచ । ప్రకృతించానిరుద్ధాదీ
నతీత్యభగవత్ప్రియః ॥ ౬౯ ॥ ప్రయాతిపార్షదైర్నీతస్తద్విష్ణోఃపరమం
పదం । యతోనావర్తతేభూయోయత్రకాలబలంనహి ॥ ౭౦ ॥ ద్వే
షాదిరహితంసాక్షాద్ధామభాగవతంమహత్ । నిర్గుణంనిర్మలంశాంతం
నిర్గుణోఽయంవిశేత్పునః ॥ ౭౧ ॥ పరమాత్మసుఖాస్వాదేరాజన్నా
స్తేనిరంతరం । యత్సుఖాస్వాదకోట్యంశోబ్రహ్మాదీనాంనవిద్యతే ॥ ౭౨ ॥
కోటికోట్యంశలేశేనకృతకృత్యవిభావినః । వయంతుతత్పదంరాజన్చింత
యామోనిరంతరం । ప్రాణాయామస్థితాస్సర్వేస్వాధికారేషుసర్వదా
॥ ౭౩ ॥ ధన్యాభాగవతాలోకేసద్యశ్శ్రీకాంతవిష్టరం । ప్రయాంతినృపశా
ర్దూలపరమైకాంతినోఽమలాః ॥ ౭౪ ॥ యోగిభ్యశ్చాధికాఃప్రోక్తాః

పరస్మైకాంతినోనరాః । వినాయోగంవినాకర్మవినాసాధనకోటిభిః
॥ ౨౫ ॥ నిర్హేతుకకృపాలేశాద్ధరిణావీక్షితాన్నృప । ఏకాంతిభావ్రాప
గతా యాంతిసద్యోహరేఃపదం ॥ ౨౬ ॥ రాజోవాచ॥పరస్మైకాంతినో
దేవకీదృశాస్సంతిమేవద । శిష్యోఽహంత్వాంప్రపన్నోఽస్మికైలాసకృ
తకేతన ॥౨౭॥ శ్రీరుద్రఉవాచ। యోగాదికారణంనైవవిద్యతేనృపసత్తమ
అన్యథాచేద్వయంసర్వేతథాభూతాభవేమహి॥౨౮॥ యమేవవీక్షతేసా
క్షాద్భగవాన్పురుషోత్తమః । సఏవలోకేభవతిహ్యేకాంతీనృపసత్తమ॥
౨౯॥ నారాయణార్థంనిర్ముక్తదారపుత్రధనాదయః।అనిత్యలోకసంబం
ధదేహదేవాంతరస్పృహాః॥౩౦॥ భోగమోక్షస్పృహాంహిత్వాహిత్వా
చాన్యార్హశేషతాం । నారాయణంప్రపన్నాయేనారాయణపరాయ
ణాః ॥ ౩౧ ॥ భగవద్రససంవిద్ధహృదయాదీనవత్సలాః । నారాయ
ణమృతేకర్మనకుర్వంతిమనాగపి ॥ ౩౨ ॥ హరేస్సంబంధినంహి
త్వాభోజనాదిక్రియాదిషు । సంగోనవిద్యతేఽన్యేషాందర్శనస్పర్శనాది
భిః ॥ ౩౩ ॥ నానివేదితమశ్నంతినవసంతివృథాక్షణం । మనసావచసావి
ష్ణోర్నామమంత్రైకజల్పకాః ॥ ౩౪ ॥ నచమంత్రాంతరంయేషాంనప్ర
తాంతరసేవనం । నఫలాంతరజిజ్ఞాసానదేవాంతరదర్శనం ॥ ౩౫ ॥ నా
న్యశేషస్యగ్రహణంఫలాదేరపిభూమిప ।నాన్యచేష్టానుకరణంనాన్యపత్వా
నుమోదనం ॥౩౬॥ నాన్యోత్సవావలోకశ్చనాన్యయాత్రాప్రవర్తనం।
నాన్యవ్రతానుచరణంనాన్యాసక్తిర్మనాగపి ॥ ౩౭ ॥ నాన్యార్థంజీవి
కాకార్యానాన్యార్థాపాకసత్క్రియా । నారాయణమృతేరాజన్సర్వే
షామాత్మదైవతం ॥ ౩౮ ॥ దేహయాత్రాభరన్యాసంకుర్యాన్నాతరిబా
లవత్ । వాసుదేవేభగవతిస్వాధిష్ఠాననియోక్తరి ॥ ౩౯ ॥ స్వస్యసర్వ
భరన్యాసంకృత్వోపాసనమాచరన్ । భృత్యస్స్వామినితస్యాజ్ఞాంపాల
యత్యనువాసరం ॥ ౪౦ ॥ సేవాభంగస్యచింతైకానచింతాస్వాత్మరక్ష
ణే । వృత్తిందాస్యతివిశ్వాసస్సద్భృత్యస్యయథాతథా ॥ ౪౧ ॥ వాసు
దేవైకనిలయోవాసుదైవైకసంశ్రయః । సేవాంకుర్వన్భగవతోవృత్త్య

ఖేదేనాపసీదతి ॥ ౯౨ ॥ యేన శుక్లీకృతా హంసాశ్శుకాశ్చ హరితీకృతాః ।
మయూరాశ్చిత్రితా యేన న మే వృత్తిం విధాస్యతి ॥ ౯౩ ॥ గచ్ఛం స్తిష్ఠన్ని
విధ్యాయేత్ స్థలే భువి జలేఽపి వన్యపి । నారాయణే శివాగారే జలే వహ్న్యగ్రే
వర్తతే సదా ॥ ౯౪ ॥ ఆబ్రహ్మజీవలోకేషు హరిసంబంధవర్జితే । దేవే
వరే చ తిర్యక్షు స్వబుద్ధ్యా నాపరే మే స్థితిం ॥ ౯౫ ॥ సంబంధో ద్వివిధో విష్ణో
ర్వ్యస్తమాత్రేషు విద్యతే । సాధారణో హి రాజేంద్ర తథాఽసాధారణో మ
తః ॥ ౯౬ ॥ చతుర్విధేషు భూతేషు తదాత్మత్వేన మానద । తజ్జన్యత్వేన
వాజ్ఞేయస్తదాధారతయా హి సః ॥ ౯౭ ॥ సాధారణో హి సంబంధో న స
సంసారనాశనః । దాసత్వేన చ సంబంధో ద్వితీయో మోచకో మతః ॥ ౯౮ ॥
తాపాదిపంచసంస్కారాద్యో జాతో జగతీపతే । తదనన్యార్హశేషత్వ
మాత్మనో వ్యానుభావనం ॥ ౯౯ ॥ తత్సంబంధానుసంధానం తనువా
క్కార్యమానసైః । నైవం సాధనసంసిద్ధం కింతు యా వై హరేః కృపా ॥ ౧౦౦ ॥
సర్వతో మనసో రాజన్నిస్సంగత్వం ప్రజాయతే । వినా యోగసమాధిం
హి కేవలం కృపయా హరేః ॥ ౧౦౧ ॥ దృష్ట్వా హి ఖలు రాజేంద్ర లోకరీతి
మనుత్తమం । వైరాగ్యం సర్వభావేషు రాజన్ జాయేత పుష్కలం ॥ ౧౦౨ ॥
దారాస్సుతాః ప్రియాః ప్రాణా రాజ్యం యస్య దవైష్ణవం । న ప్రియాణి భ
వంతి వశాద్యనః కామినీం వినా ॥ ౧౦౩ ॥ ఇయమాత్యంతికీ రాజన్ భక్తి
గోవిందపాదయోః । ప్రసాదేనైవ సంసాధ్యా సత్యం సత్యం వదామ్యహం
॥ ౧౦౪ ॥ యస్యానుగ్రహమాత్రేణ మాం కాంక్షతి దయానిధిః । తస్యై
వైకాంతికీ ప్రీతిర్జాయతే నాన్యసాధనా ॥ ౧౦౫ ॥ ప్రతిజ్ఞాతం భగవతా
శృణు రాజన్యసత్తమ । పరమైకాంతినో హ్యాయస్స్వహస్తే విధృతో యథా
॥ ౧౦౬ ॥ తేషాం సతతయుక్తానాం భజతాం ప్రీతిపూర్వకం । దదామి
బుద్ధియోగం తం యేన మాముపయాంతి తే ॥ ౧౦౭ ॥ తేషామేవానుకం
పార్థమహమజ్ఞానజం తమః । నాశయామ్యాత్మభావస్థో జ్ఞానదీపేన భాస్వ
తా ॥ ౧౦౮ ॥ జాయమానం హి పురుషం యం పశ్యేత చక్షుసా । సవి
ప్రభవతి హి ప్రమైకాంతీ పురుషేషు హి ॥ ౧౦౯ ॥ ఏకాంతినో మహాభా

గాగృహీతాహారిణాస్వయం । భగవద్భక్తవైరాగ్యజ్ఞానత్యాగాదిభిస్త
థా ॥ ౧౧౦ ॥ చిత్తైకతానమాశ్రిత్య వాసుదేవేఽఖిలాత్మని । ప్రాప్ను
వంతి పరంధామ వైష్ణవం శాశ్వతం పదం ॥ ౧౧౧ ॥

ఇతి శ్రీపంచరాత్రే బృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం చతుర్థపాదే రు
ద్రగీతాయాం భక్తినిరూపణం నామ సప్తమోఽధ్యాయః

ఆదౌ తు బ్రహ్మజిజ్ఞాసా కర్తవ్యా నృపసత్తమ । జ్ఞాత్వా బ్రహ్మతథా
తుర్యాల్లక్ష్యమాత్మశరస్య హి ॥ ౧ ॥ శ్రీరాజోవాచ॥ అలక్ష్యలక్ష్యతా
కార్యాలక్ష్యే వా లక్ష్యతా నుకిం । అద్వైత్వసంభవో దేవత్వనువాదో ద్వి
తీయకే ॥ ౨ ॥ శ్రీరుద్ర ఉవాచ॥ సర్వప్రమాణసిద్ధత్వాన్నాలక్ష్యం బ్రహ్మ
భూపతే । సన్మాత్రం సవిశేషోఽస్య యత్ర సంధార్యతే మనః ॥ ౩ ॥ సన్మా
త్రే సంశయచ్ఛేదో న సమ్యగభిజాయతే । స్థాణుర్వా పురుషో వేతి న నిర్ధా
రయితుం క్షమః ॥ ౪ ॥ విశేషోఽస్య సతో రాజన్నిష్పందేహాకరో మతః ।
విశేషధారణాయోగో నిర్విశేషేణ సేత్స్యతి ॥ ౫ ॥ సన్మాత్రే దోషదర్శి
త్వే దోషద్రష్టుః పరంతప । భాసమానో విశేషో హి భావతే న కథం చన ॥ ౬ ॥ శ్రీ
రాజోవాచ॥ పురుషస్య విశేషో వా నిర్విశేషోఽథ వా ప్రభో । విచార్యమను
మవక్తవ్యం భగవన్ శరణార్థినః ॥ ౭ ॥ శ్రీరుద్ర ఉవాచ॥ ప్రశ్నోఽయం
త్వయా రాజేంద్ర సవిశేషం ప్రయచ్ఛతి । స ప్రకారకతాపన్నసందేహాజ్ఞా
యతే యతః ॥ ౮ ॥ నిర్విశేషవిషాదానందేహాన్న కదాచన జాయ
తే నృప శాదూలవ్యావస్తుత్వాద్విమర్శనతః ॥ ౯ ॥ రాజోవాచ॥ శ్రీవి
షాణరహితే కణాభ్యాం దూరదోషతః । శృంగప్రతీతిర్భవతి దేవ తద్ద్వ
ధిషాపి హి ॥ ౧౦ ॥ శ్రీరుద్ర ఉవాచ॥ శృంగప్రకారతాపన్నైకదేశత
స్యతు । శృంగబుద్ధిః ప్రభవతి న తు సాఽకర్ణకే శశే ॥ ౧౧ ॥ కింసాదృశ్య
ధియా రాజన్ బ్రహ్మణి ప్రతిభాతి తే । తదీయధర్మసద్భావే సవిశేషో న సం
శయః ॥ ౧౨ ॥ శశస్య శృంగాభావేఽపి శృంగభావవిధాయకే । కర్ణే చాన్య
తాన్ముష్యరాజన్ ప్రసారే కథం భ్రమః ॥ ౧౩ ॥ రాజోవాచ॥ కేన ...

షాః పురుషేయేషాంజ్ఞానాన్నివర్తతే । సంసారోదీర్ఘరోగోఽయం
యేనదుఃఖంపదేపదే ॥ ౧౪ ॥ కర్తృత్వమస్యజగతస్తథాచపరిపాలనం ।
సన్నిరోధోవిమోక్షశ్చవిశేషోఽయంపరాత్మనః ॥ ౧౫ ॥ కింబ్రహ్మేతిపు
రాపృష్టేశ్రుతిరేవప్రోత్తరంజగౌ । యతోభవంతిభూతానియేనజీవంతిస
ర్వతః ॥ ౧౬ ॥ యత్ప్రయంతివిశంతీతితద్బ్రహ్మేత్యవధార్యతే । లక్షణం
బ్రహ్మణస్త్వేవప్రోక్తంభవతిభూమిప ॥ ౧౭ ॥ రాజోవాచ। సత్యంభవతి
దేవేశలక్షణంశ్రుతిబోధితం । ఏతైస్తులక్షితంబ్రహ్మలక్ష్యంభవతియోగి
నః ॥ ౧౮ ॥ అదృష్టోభవతిద్రష్టావిజ్ఞాతాఽజ్ఞాతఏవ । అశ్రుతోభవతి
శ్రోతాఽమతోమంతాప్రకీర్తితః ॥ ౧౯ ॥ అకర్తైవతథాకర్తాహ్యాధ
రాధారకోమతః । అభోక్తాసర్వమశ్నాతినిర్విశేషోవిశేషవాన్ ॥ ౨౦ ॥
యస్యదృష్ట్యాలోక్యతేతుచ్ఛంసర్వస్మాద్ధ్యేతిగీయతే । అతోఽస్యకారణంబ్ర
హ్మకర్త్రీవతినిరూపితం ॥ ౨౧ ॥ అకర్తృత్వంతుదేవేశలక్షణంప్రతిభాతి
మే । రూపంచలక్షితంతత్రధారణాపిభవిష్యతి ॥ ౨౨ ॥ నిర్విశేషం
నిరాధారంనిర్గుణంచనిరంజనం । ఇత్యేవంభావనాసాక్షాద్ధారణాంగిరి
జాపతే ॥ ౨౩ ॥ కింనస్యాదితిమేశంకాజాయతేసుమృధాప్రభో । తాంని
వర్తయసమ్యక్త్వంయదియోగ్యోఽస్మిభాషితుం ॥ ౨౪ ॥ శ్రీరుద్రఉ
వాచ। స్వాతంత్ర్యేణాస్యనోద్రష్టాశ్రోతామంతాచవిద్యతే । అతోవి
శిష్యతేరాజన్నేతైరేవవిశేషణైః ॥ ౨౫ ॥ అయంయమనుగృహ్ణాతిప
రమాత్మాసనాతనః । సఏవతంవిజానాతియోఽస్యత్వఖిలసంశ్రయం ॥ ౨౬ ॥
మంతాసఏవభవతినాన్యోరాజన్కదాచన । ప్రసాదాదేవదేవస్యవిశేషా
వ్యవధార్యతే ॥ ౨౭ ॥ ఆత్మత్వాత్స్వస్వభావానామంతస్స్వాత్మస్వరూప
తః । ప్రవిష్టఃపురుషశ్రేష్ఠస్తస్మాన్నైవప్రోపలక్ష్యతే ॥ ౨౮ ॥ శరీరభూత
మఖిలమాత్మానంపురుషోత్తమం । నవిజానాతిరాజేంద్రతత్త్వాహమర్త్యాఖ్యం
డినాస్తుతం ॥ ౨౯ ॥ యఃపృథివ్యాదివాక్యేషుచిదచిత్సువిశాంపతే । ఆ
కాశవత్సమన్వేతితదేతదవభాసయన్ ॥ 30 ॥ అదృష్టస్స్వాత్మరూప
త్వాద్ద్రష్టాభవతిచింతయ । పారతంత్ర్యస్వభావత్వాదనయోర్దృష్టిదృశ్య

తమోః ॥ ౩౧ ॥ ద్రష్టానచాతోఽయంరాజన్ యంవినాప్రభవత్యగత ।
అతో ద్రష్టాహరిస్సాక్షాద్యథావిసారదృశ్యామతః ॥ ౩౨ ॥ అనుప్రాణంతి
యంప్రాణాః ప్రాణంతంసర్వజంతుషు । అపానంతమపానంతినరదేవమి
వానుగాః ॥ ౩౩ ॥ సర్వత్రసర్వభూతోఽయంయథాభూతోవిరాజతే ।
ద్రష్టాప్యదృష్టోరాజేంద్రదృశ్యతేచాపిపశ్యతాం ॥ ౩౪ ॥ భిద్యతేహృద
యగ్రంథిశ్ఛిద్యంతేసర్వసంశయాః । క్షీయంతేచాస్యకర్మాణితస్మిన్దృ
ష్టేపరావరే ॥ ౩౫ ॥ యదాపశ్యఃపశ్యతేతిశ్రుత్యాదృశ్యత్వమప్యతఃప్ర
సాదనైవజాయేతవిష్ణోరేవావలోకనం ॥ ౩౬ ॥ తస్యాత్మత్వేనసర్వేషాం
రూపత్వేచతత్వతః । విశేషరూపవిజ్ఞానందర్శనంస్మృ[illegible]పత్తమ ॥ ౩౭ ॥
విశేషరూపవిజ్ఞానాద్భిద్యతేగ్రంథిరాత్మనః । క్షీయంతేచాపికర్మాణిఛిద్యం
తేసర్వసంశయాః ॥ ౩౮ ॥ స్వరూపంవైభవంశక్తిబలపౌరుషమస్యచ ।
సాకల్యేనససంశ్రోతుంశక్యతేనృపసత్తమ ॥ ౩౯ ॥ అశ్రుతోఽత్రశ్రుత
స్తావద్వాక్యైర్వేదాంతసంభవైః । తంత్వౌపనిషదందేవంపృచ్ఛామీతి
శ్రుతేర్బలాత్ ॥ ౪౦ ॥ అస్యమానస్మితినాస్తితస్మాదుక్తోఽమతోఽ
మితః । యంవినామీయతేనైనమిదమేతచ్చరాచరం ॥ ౪౧ ॥ ఆవి
ర్భావస్తిరోభావస్వాత్మరూపేణసంస్థితః । యస్మిన్భాతివిశ్వస్యనచా
ధారతయామతః ॥ ౪౨ ॥ ఆనంత్యాఖ్యోవిశేషోఽయమాధారాఖ్యస్య
భూపతే । నమితోవాసుదేవస్సతస్మాదమితఉచ్యతే ॥ ౪౩ ॥ విజ్ఞాతం
స్యాద్యతస్సర్వంస్థూలసూక్ష్మతయాస్థితం । క్వచిన్నోవిజానీయాదవిజ్ఞా
తస్తతస్స్మృతః ॥ ౪౪ ॥ ఈశోఽత్రసర్వజగతోనశ్వోప్యస్యభాసతే ।
[illegible]ృశ్యస్యాపిరాజేంద్రబ్రహ్మాదిపరమాత్మనః ॥ ౪౫ ॥ యథాహమి
తిభూతానాంప్రతీతిఃఖలుభూపతే । అద్యప్రసూతాద్వారభ్యచాశతాంతా
త్ప్రతీయతే ॥ ౪౬ ॥ తథాపిసామరేణాపిప్రోచ్యతేపురుషోత్తమః । విజ్ఞా
తపవరాజేంద్రప్రతీత్యాఽనుభవేనచ ॥ ౪౭ ॥ యథాస్యన్నాస్తివాక్యేన
శూన్యమాకాశమేవహి । పరిస్ఫురతిసర్వేషాంభూపజానీహిసర్వతః ॥ ౪౮ ॥
ఆకాశమస్తీతిపునశ్శ్రోత్తరంకింనదీయతే । విశేషాస్ఫురణాత్తత్తన్నాస్త

యుక్తిహాయుజ్యతాం ॥ ౪౯ ॥ దేహాదిప్రాణమనసాం సహైవాహంకృతే
గ్రహాః । విశేషాగ్రహణాత్స్వ[illegible]యుక్తిహాయుజ్యతాం ॥ ౫౦ ॥
నాపామునత్యానచాత్మా న్యో[illegible] శేష[illegible]జీవయోః । అజ్ఞసర్వజ్ఞరూపె
న్యావిశేషోపిన గృహ్యతే ॥ [illegible] జీవస్య కర్మకర్తృత్వం కర్మణా ప్రా
క్తనేన హి । యథాహారేవ [illegible]లేపో న విద్యతే ॥ ౫౨ ॥
తేన కర్తా మహీపాల పరమా[illegible] మురారితః । ప్రకృతేరపి కర్తృత్వం
యదాయత్తం రమాపతేః ॥ [illegible] తే స్తథా నైవ హ్యకర్తా తేన
మాధవః । నకర్తా మాధవో[illegible]తప్రపరోధతః ॥ ౫౪ ॥ కర్తృ
త్వం వాస్తవం పుంసో వాసుదేవ[illegible] । ఉభయోః పరతంత్రత్వాత్క
ర్తృత్వం నోపపద్యతే ॥ ౫౫ ॥ అజ్ఞానేన యథా ధర్తా దేహస్య పు
రుషోత్తమః । [illegible]హమభిమానేన న తథా పురుషోత్తమః ॥ ౫౬ ॥
ధర్తా విశేషణీభూతచిదచిద్దేహయోర్హరిః । విధృతిస్సేతురూపేణ శ్రు
తిశా[illegible]తే ॥ ౫౭ ॥ అవశ్యభోక్తా జీవస్స్యాద్రాజన్స్వీయస్యక
ర్మణః । ఫలం శుభాశుభస్యాతస్సంసారేఽస్మిన్నిబధ్యతే ॥ ౫౮ ॥ అప్రా
కృతస్య భోక్తాఽయం భక్త్యైభక్త్యార్పితస్య చ । హేయప్రాకృతరూపో
[illegible]విశేష[illegible]స్తేన వర్జితః ॥ ౫౯ ॥ మహదాదివిభేదేన కార్యావస్థానురూ
పతః । స్వానన్త్యశక్తియోగేన నిత్యస్స్వాభావికస్త్రయః ॥ ౬౦ ॥ షా
[illegible] రాజన్విశేషస్తేన సంయుతః । చిదచిచ్ఛబ్దవాచ్యో యో
విశేషణతయాస్థితః ॥ ౬౧ ॥ సర్వావస్థాశ్రయస్తస్మిన్నేవ శేష్యః పరమా
త్మని । విశేషస్య[illegible] నివర్తేత కర్హిచిత్ ॥ ౬౨ ॥ ధారకః ప్రే
[illegible]సర్వస్యాప్యప్రకాశకః । సదనంతగుణో వాసః శ్రీభర్తా మో
[illegible] ॥ ౬౩ ॥ [illegible]న్యవ్యావర్తకానేకవిశేషణవిశేషవాన్ ।
[illegible]భూమివ ॥ ౬౪ ॥ అనాదివాసనాబద్ధో జీవ
[illegible] । విశేషం వాసుదేవస్య నజానాతి కృపాం వినా ॥ ౬౫ ॥
[illegible]మంగీకర్తుమిచ్ఛతి । శా[illegible]సంగో భవేత్తస్య
[illegible] ॥ ౬౬ ॥ విశేషం తస్య విజ్ఞాయ[illegible]

సోఽధియా । విముక్తో భవతి క్షిప్రం జన్మసంసారబంధనాత్ ॥ ౧౭ ॥ సద్రూపే కరూపాభావాత్తు జగన్మిథ్యేతిగీయతే । సమిథ్యాఽన్యాదృశం నైవ భ్రమో రజ్జుభుజంగవత్ ॥ ౧౮ ॥ రాజన్ కార్యస్య మిథ్యాత్వం నైగుణ్యం పరమాత్మనః । ఆభాసవాదో జీవస్య పామంనై రుపకల్పితః ॥౧౯॥ నైత ద్విశ్వసనీయం తే మయోక్తమపి మాయయా । ఆజ్ఞయా వాసుదేవస్య మోహనాయ సురద్విషాం ॥ ౨౦ ॥ ప్రవర్తితోఽయమసచ్ఛాస్త్రమయథార్థ స్య దర్శనాత్ । తర్కసిద్ధాద్విశేషేణ తామసానాం ప్రియం హితత్ ॥౨౧॥ అయం వేషో మహాభాగ జటాభస్మాదికల్పితః । స్మశాననిలయావాసోఽమే ధ్యభోగో మదాశ్రితః ॥౨౨॥ తామసః సర్వ ఏతద్ధి స్యాదిష్టం పిశితాశినాం । నారాయణసమత్వేన దేవతాంతరచింతనం ॥ ౨౩ ॥ మాయావిద్యావిభాగేన చేశ జీవవికల్పనం । మాయావిద్యావినాశే తు నేశో జీవో న విద్యతే ॥౨౪॥ యథా ఘటమఠాభావే తదాకాశో న విద్యతే । బంధమోక్షౌ భ్రమస్యైవ తాం న స్యాతామీశజీవకౌ ॥ ౨౫ ॥ నిర్విశేషం నిరాభాసం బ్రహ్మ నిర్ధర్మకం తథా । ధ్యాతా ధ్యానం న హి ధ్యేయమస్తి నాస్తీతి నైవ హి ॥ ౨౬ ॥ అనిర్వాచ్యా హరేశ్శక్తిర్మిథ్యా మాయేతి పార్థివ । మాయావాదమిదం శాస్త్రం మాయా మోహప్రవర్తితం ॥ ౨౭ ॥ సత్యం నైవాదృతం సద్భిర్జ్ఞాతాత్మమోహనమాత్మనః । ముముక్షుభిర్న సంధార్యం న శ్రావ్యమస్తి ముక్తిమిచ్ఛతాం ॥ ౨౮ ॥ పాషండమయథార్థం చ శ్రుతిస్మృతివిరోధతః ।
గౌతమ ఉవాచ । నిర్విశేషే మహాదేవ విశేషోఽయం భవేద్యది ॥ ౨౯ ॥ కో దోషస్స్యాదుమాకాంత వద మే వదతాం వ । శ్రీరుద్ర ఉవాచ । నిర్విశేషం ప్రవదతాం భవతాం కోఽయమాశయః ॥౩౦॥ నిర్విశేషవిశేషస్తు మతో వ్యావర్తకోఽథవా । ఆద్యే వ్యావర్తకో ధర్మో నిర్విశేషే హి సిద్ధ్యతి ॥౩౧॥ ద్వితీయే నిర్విశేషోఽపి న సిద్ధ్యతి మహామతే । అవ్యావృత్తేర్విశిష్టాత్తు నిర్విశేషః కిముచ్యతాం ॥ ౩౨ ॥ నిర్విశేషం న వస్తు వ్యాప్తిసదసత్స్వపి కించన । లక్ష్యం లక్షణనిర్దిష్టం సర్వం భవతి గౌతమ ॥౩౩॥ వ్యావర్తకత్వం సర్వత్ర స్వేతరస్య ద్విజోత్తమ । సధర్మకత్వం సంసిద్ధం తేన సర్వత్ర సర్వదా ॥ ౩౪ ॥

ఆధారంసర్వవస్తూనాంభాసకానాంచభాసకం । బ్రహ్మవస్తుకథంబ్రహ్మ
న్నిర్విశేషంభవేదిదం ॥ ౮౫ ॥ గౌతమఉవాచ॥సర్వస్యసవిశేషత్వా
త్సధర్మత్వాత్కృపానిధే । సర్వతోహివిజాతీయముక్తంబ్రహ్మసనాత
నం ॥ ౮౬ ॥ అతోనిధర్మకంబ్రహ్మనిర్విశేషంవినిశ్చితం । సవిశేషస్యన
ష్టత్వందృష్టంప్రత్యక్షతోమునే ॥ ౮౭ ॥ శ్రీరుద్రఉవాచ॥విశేషస్త్వేవ
విప్రేంద్రబ్రహ్మణఃపరమాత్మనః । విజాతీయత్వమాఖ్యాతంవిశేషాదస్యని
షితాత్ ॥ ౮౮ ॥ సర్వేతరవిజాతీయవిశేషేణవిశేషితం ॥ బ్రహ్మణేవాంత
సిద్ధాంతసంసిద్ధమితిచింతయ ॥ ౮౯ ॥ చేతనోఽచేతనశ్చేతివిశేషోఽయం
మహామతే । విశేషాంతయోత్రపశ్యేతిపరమాత్మని ॥ ౯౦ ॥ విశేషశ్చిదచి
ద్రూపఃపరతంత్రోయమీరితః । తస్మాద్విలక్షణోధర్మభూతోదేవస్యశా
ర్ఙ్గిణః ॥ ౯౧ ॥ అనంతనిత్యనిస్సీమశుద్ధందోషవివర్జితఃఅహేయాభావ
నాతీతాఃగుణావిష్ణోర్నిరూపితాః ॥ ౯౨ ॥ ధర్మభూతాస్తుతేసర్వేక
ల్యాణాదికసంజ్ఞితాః । సచ్చిదానందరూపాశ్చకృతిశక్త్యాదిరూపిణః ॥
౯౩ ॥ నాన్యత్రైవంవిధగుణాశ్చిదచిత్సుద్విజోత్తమ । నైవంవిధగుణైః
పుష్టఃపురుషోఽన్యోమయామతః ॥ ౯౪ ॥ పరిచ్ఛిన్నవిశేషాత్తుగుణాద్వా
పురుషాదపి । సవిశేషగుణాచ్చాన్యోభిన్నోఽయంపురుషోత్తమః ॥ ౯౫ ॥
విష్ణోర్గుణానాంవైజాత్యమస్తిచాన్యగుణైస్సహ । విష్ణోరపేతదోషస్యా
ప్యన్యైనగుణినాసహ ॥ ౯౬ ॥ అసామాన్యాన్నిర్విశేషత్వంగుణానాం
గుణినోఽపివా । విశేషాన్మునిశార్దూలనిర్విశేషత్వసంక్షయః ॥ ౯౭ ॥
నిర్విశేషేవిశేషోఽస్తీత్యేవంవక్తుంనశక్యతే। యోఽయంవిశేషస్సప్యత్రక
స్యవాఽభిమతస్త్వయా ॥ ౯౮ ॥ నిర్విశేషస్యచాన్యస్యస్వస్యవేతిద్వి
జోత్తమ । ఆద్యేతువచసస్తావద్వ్యాఘాతస్స్యాద్ద్వితీయకే ॥ ౯౯ ॥
అన్యస్యసత్త్వంవాఽసత్త్వమాద్యేఽద్వైతస్యసంక్షయః । ద్వితీయే
చాసతస్తావత్సంబంధోనైవసిధ్యతి ॥ ౧౦౦ ॥ తృతీయేత్వాశ్రయ
స్మృతేవిశేషోనాస్తికుత్రచిత్ । నతుతావద్విశేషోఽయంశుక్తౌరజత

వత్స్మృతః ॥ ౧౦౧ ॥ మిథ్యైవదోషశ్చసతఇతిచాత్రైవసిధ్యతి। దోషా భాసస్తనమతేదోషఃశ్వాపినిరాశ్రయః ॥ ౧౦౨ ॥ ఆశ్రయోనిర్విశేషో హితథానిర్ధర్మకస్స్మృతః । దోషస్యసత్త్వేద్వైతంస్యాదసత్త్వేవ్నా పరోక్షతా ॥ ౧౦౩ ॥ మిథ్యాత్వేత్వవస్థాస్యాద్దోషాంతరవికల్పనాత్ । నిర్విశేషేవిశేషోఽయమితిభ్రాంతిర్విచార్యతాం ॥ ౧౦౪ ॥ సవిశేషస్య విప్రేంద్రద్వయంసిధ్యేద్విమర్శనతః । కైశ్చిద్విశేషైస్సంవ్యాప్తిరవ్యాప్తిః కైశ్చిదేవహి ॥ ౧౦౫ ॥ సవిశేషేద్విజశ్రేష్ఠనిర్విశేషత్వసంభవః । గౌత మఉవాచ। వ్యాప్తావ్యాప్తత్వమిత్యుక్తంసవిశేషేదయానిధే ॥ ౧౦౬ ॥ కైర్వ్యాప్తిఃకైర్నచవ్యాప్తిరితిమేసంశయంనుద । శ్రీరుద్రఉవాచ। మ హదాదికృతాయేచవిశేషాస్తైరనావృతం ॥౧౦౭॥ సృష్టౌకదాచిద్భవతిత ద్వ్యాప్తమ్మునిసత్తమ । ప్రధానాదివిశిష్టోపినిర్విశేషస్తుకారణే ॥౧౦౮॥ ప్రలీనత్వాద్విశేషాణాంసర్గాదావవిశేషవాన్ । నిజాసాధారణా కారగుణశక్తివిశేషయుక్ ॥ ౧౦౯ ॥ నజ్ఞాయతేమునిశ్రేష్ఠవినాభగవ తఃకృపాం । వైశిష్ట్యంవాసుదేవస్యనవిహన్యేతకర్హిచిత్ ॥ ౧౧౦ ॥ విశిష్టంయేనతచ్చాపిసదేవపరమార్థతః । అనిత్యత్వాదసత్త్వంతుమి థ్యాత్వంశ్రుతిరుజ్జగౌ ॥ ౧౧౧ ॥ విశేషస్యాపరోక్షస్యప్రాకృతస్యవినా శతః । నిత్యానాంతువిశేషాణాంవినాశోనైవవిద్యతే ॥౧౧౨॥ స్వరూప హానిరేవస్యాదన్యథామునిసత్తమ। విశిష్టంబ్రహ్మణోరూపంసదవద్భాత్యం వినిశ్చితం ॥ ౧౧౩ ॥ స్వస్మిన్ప్రకారతాపన్నసదనంతగుణాన్వితం । స్వరూపలక్షణంతావచ్ఛ్రుతిభిఃక్రియతేద్విజ ॥ ౧౧౪ ॥ సత్యంజ్ఞానమనం తంచబ్రహ్మేత్యాదిభిరేవచ । తథాకర్తృత్వవచనైస్స్వరూపంలక్ష్యతే సదా ॥ ౧౧౫ ॥ వికారేనిర్విశేషస్యతథాఽఽహశ్రుతిరేవహి । సవి శేషంపరంబ్రహ్మాధారత్వైకసమాశ్రయం ॥ ౧౧౬ ॥ విజ్ఞాయగురువా క్యశ్రవణాదభిరేవచ । నామసంకీర్తనైశ్చైవస్తవనైర్వందనైస్తథా ॥ ౧౧౭ ॥ ధ్యానేనభక్తియోగేనతత్సామ్యమధిగమ్యతాం । తత్సామ్య లక్షణోమోక్షస్సాయుజ్యమభిధీయతే ॥ ౧౧౮ ॥ యతోవావర్తతేభూ

ణోభోగసామ్యముపైతిహి । ఋషిరాజశ్చవిప్రశ్చశ్రుత్వాశంకరభా
షితం । ౧౯ । ఆదాయతౌవరంధర్మంశరణాగతిలక్షణం । వ్యవస్థావ
చనైస్తావన్నిస్సందేహౌబభూవతుః । ౨౦ । స్థాణౌసంఖననన్యా
యాత్సందిహానావపృచ్ఛతాం । ౨౧ ।

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాంచతుర్థపాదేరుద్ర
గీతాయాంబ్రహ్మవిచారోనామాష్టమోఽధ్యాయః॥

తావూచతుః॥పంచవక్త్రమహాదేవవిశిష్టంబ్రహ్మలక్షణైః । లక్షి
తంతత్రసందేహావావయోస్త్వంనిశామయ ॥౧॥ సత్యాదిలక్షణైర్ల
క్ష్యంకీదృశంబ్రహ్మశంకర । సత్యాదిభిస్తుకింవాచ్యంస్వరూపంధర్మఏవవా
। ౨ । సత్యస్వరూపంచేద్బ్రహ్మవిశిష్టైఃకింప్రయోజనం । ఇదంసర్వంస
మాచక్ష్వవిష్ణుసిద్ధాంతగర్భితం । ౩ । శ్రీరుద్రఉవాచ॥సత్యాదిలక్షణై
ర్లక్ష్యంబ్రహ్మసత్యాదిలక్షణం । ననిర్విశేషంనిర్ధర్మంనిష్క్రియంతా
వదిష్యతే । ౪ । సత్యాదిభిస్తుసత్యత్వధర్మవత్త్వంప్రపంచ్యతే । తాదృ
శోబ్రహ్మణోరూపంసత్యత్వాదిభిరుచ్యతే ॥౫॥ అన్యథాతువిరోధస్స్యా
చ్ఛ్రుత్యాస్మృత్యాచయుక్తిభిః। విరుంధంతోఽపరుంధంతిసర్వసిద్ధాంత
శంసినః॥౬॥ తావూచతుః॥అన్యథాకోవిరోధస్స్యాద్వదనోవదతాంపర। స
త్తాత్త్వతాగమాభ్యాససిద్ధాంతార్థనిరోధకః ॥౭॥ సత్యాదిభిస్స్వరూ
పంకింనోచ్యతేదూషణంచకిం । స్వరూపమాత్రకథనేధర్మవత్త్వంనివా
ర్యతే । ౮ । శ్రీరుద్రఉవాచ॥సత్యాదిలక్షణైర్లక్ష్యంయదిస్యాదితర
న్నృప । తదాఽనత్త్వంప్రసజ్యేతనతుసత్యస్వరూపకం । ౯ । నీతి
స్సత్యాదిశబ్దానాంసామానాధికరణ్యజా । అపేక్షితాతుసర్వేషాంతద
భావఃప్రసజ్యతే । ౧౦ । యేచసత్యాదయశ్శబ్దాస్సామానాధికరణ్యతః
బోధయంతివిశిష్టంహిసత్యాదికవిశేషణైః । ౧౧ । నహిసత్యాదయోరా
జన్ప్రతికూలేనవర్తనా । ఏకస్యబ్రహ్మణస్తావన్నిర్విశేషత్వముజ్జగుః
। ౧౨ । ఏకార్థపరతాసిద్ధేర్వ్యావృత్తీనాంబహుత్వతః॥నచేదసత్య
వ్యావృత్తిస్సైవస్యాదస్యదోషతః । ౧౩ । నవ్యావృత్తిబహుత్వంస్యా

దితిచాత్రోపయుజ్యతే । అసద్వ్యావృత్తిమాత్రేణద్వయోర్వ్యావృత్తి
రేవచేత్ ॥ ౧౪ ॥ బ్రహ్మస్వరూపసిద్ధత్వాదంత్యయోః కింప్రయోజనం ।
తత్తద్వ్యావృత్త్యవచ్ఛిన్నంస్వరూపంపరమాత్మనః ॥ ౧౫ ॥ అతశ్చై
కార్థపరతాత్రయాణామభిధీయతే । ఇతిచేదాగతోమార్గేణసవిశేష
ప్రసంగతః ॥ ౧౬ ॥ స్వరూపస్యవిశేషః క ఇతిచేదుచ్యతేద్విజ । వ్యావృ
త్తీనాంస్వరూపస్యవ్యవచ్ఛేదకతాహియా ॥ ౧౭ ॥ సవిశేషోహిరాజేం
ద్రసత్యాదిభిరుదాహృతః । యథాసత్యాదిభిర్బ్రహ్మకర్తృత్వాదిభిర
చ్యుతః ॥ ౧౮ ॥ తథైవబోధ్యతేరాజన్ద్విజవర్యస్వరూపతః । తావూ
చతుఃశ్రుతిశోధకైర్బోధకైర్వాక్యైస్స్వరూపంయదిబోధ్యతే ॥ ౧౯ ॥
పౌనరుక్త్యంకథంనస్యాదితినాసంశయోమహాన్ ॥ శ్రీరుద్రఉవాచ॥ కర్తృ
త్వాదికవాక్యైస్తునిమిత్తంబ్రహ్మచోచ్యతే ॥ ౨౦ ॥ ఉపాదానంచజగ
తోబోధితంనృపసత్తమ । యథాబోధకవాక్యైశ్చప్రోక్తాకారణరూప
తా ॥ ౨౧ ॥ తథాశోధకవాక్యైస్తుసాజాత్యందోషవచ । వార్యతేన్నృ
పశార్దూలమునేతర్కవిదాంవర ॥ ౨౨ ॥ తేనశోధకవాక్యానాంనవై
యర్థ్యంభవేదిహ । ఉభాభ్యాంబ్రహ్మణోరూపంనిర్దోషమవసీయ
తే ॥ ౨౩ ॥ మాభూయాదిహాశంకాహంయథాన్యోబ్రహ్మనిశ్చయః ।
నతుబోధకవాక్యైస్తువైలక్షణ్యంనిరూపితం ॥ ౨౪ ॥ చేతనాచేతనా
భ్యాంచశోధకైః కింభవేదిహ । తత్రసాజాత్యదోషోహికథంప్రాప్నోతివా
ర్యతే ॥ ౨౫ ॥ ఇతిచేద్ర్బూయతాంసత్యంతద్వామద్యవదామ్యహం ।
ప్రకృతేఃపురుషాద్వాపిభిన్నేపిపరమాత్మని ॥ ౨౬ ॥ వికారోపిహిసాజా
త్యాదాయాతికిలకేవలే । సత్యంజ్ఞానమనంతంచవదానిక్రమతోనృప
॥ ౨౭ ॥ బ్రహ్మస్వరూపధారణామూలంవిముక్తిర్యేనజాయతే । తత్రస
త్యపదంతావదాహబ్రహ్మసనాతనం ॥ ౨౮ ॥ నిరుపాధికసత్వత్వాద్యో
గితేననివారితం । అచేతనంవికారాణామాస్పదంచేతనంపునః ॥ ౨౯ ॥
తత్సంసృష్టమ్మహాభాగౌతతోజ్ఞానపదంచయత్ । అసంకుచితబోధైకా
కారమాహపరాత్పరం ॥ ౩౦ ॥ పూర్వంసంకుచితజ్ఞానాముక్తాస్తేనవివా

రితాః । అహానంతపదంబ్రహ్మపరిచ్ఛేదవివర్జితం ॥ ౩౧ ॥ వ్యాప్య
త్వాస్తేననిత్యాస్తుప్రాత్యకోటివిలక్షణాః । స్వరూపేణగుణైశ్చైవానం
త్యమస్తిహరాయతః ॥ ౩౨ ॥ నిత్యముక్తనిబద్ధేషునైవంభూతోఽస్తిక
శ్చన । తస్మాత్సత్యాదికపదైర్గుణభూతవిశేషణైః ॥ ౩౩ ॥ విజిజ్ఞాస్యం
పరంబ్రహ్మసర్వవస్తువిలక్షణం । తావూచతుఃపునఃకథంనిమిత్తతాచాస్య
తథోపాదానతాకథం ॥ ౩౪ ॥ బ్రహ్మణోవదవిశ్వేశగంగాధరమహే
శ్వర । శ్రీరుద్రఉవాచ॥ చిదచిద్రప్రకృతీద్వేధావిశేషణతయాహరేః
॥ ౩౫ ॥ తద్విశిష్టంపరంబ్రహ్మశ్రుతిరాహమహామతే । సదేవేదంపూ
ర్వమాసీదేకమేవాద్వితీయకం ॥ ౩౬ ॥ తదైక్షతాప్యసృజల్లోకాన్సూ
క్ష్మభూతాన్స్వసంస్థితాన్ । అసృజన్నామరూపాభ్యాంతత్రతత్రాత్స్వగా
త్స్వయం ॥ ౩౭ ॥ తత్తన్నామాభవద్రాజన్నాకారాంతరసంగ్రహాత్ ।
విశిష్టమేవభవతిప్రకారాంతరమాశ్రితం ॥ ౩౮ ॥ స్థూలావస్థౌచిదచితౌ
ప్రకారాంతరసంస్థితౌ । తత్తన్నియమనాహార్త్వముపాదానంప్రకీర్తి
తం ॥ ౩౯ ॥ యంవిశంతీతివాక్యేనప్రాగ్విలీనమిదంజగత్ । స్థూలాకా
రపరిత్యాగోలయోనామనిరూప్యతే ॥ ౪౦ ॥ స్థూలాకారానుకరణంప్ర
భవోనామగౌతమ । నచద్రవ్యాంతరోత్పత్తిరాకారాంతరమేవచ ॥ ౪౧ ॥
వాచారంభణవాక్యేననిర్ణీతంపరమర్షిభిః । ఉపాదానమిదమఖిలంని
ర్వికారతయాస్వయం ॥ ౪౨ ॥ నామరూపవిభేదేనపరిణామోవ్యవస్థితః
తద్భాగిత్వముపాదానంసత్యసంకల్పతాహరేః ॥ ౪౩ ॥ నిమిత్తత్వంతు
నిర్ణీతంచేతసావ్యావలోక్యతాం । నిమిత్తత్వంచిదచితోర్విశేషణవి
భూతయోః ॥ ౪౪ ॥ స్థూలాకారప్రఘటనాయోగ్యత్వంబ్రహ్మణి
స్మృతం । యతస్సంకల్పపూర్వైవసాసృష్టిరుక్తాద్విజోత్తమ ॥ ౪౫ ॥
అతోనిమిత్తంభగవాన్సంకల్పశ్చనిరామయః । యేనపూర్వంజగది
దంనిపీతంప్రవిలాపితం ॥ ౪౬ ॥ ఉత్సర్జితమనైకంసంకల్పంలయకా
రణం । పునస్సంకల్పయన్స్వస్మిన్విలీనంబహిరుత్సృజన్ ॥ ౪౭ ॥ ఏకోఽ
హంనామరూపేణబహుస్యామిత్యచింతయత్ । సంకల్పేనాసృజత్తస్మా

న్నిమిత్తంస్వయమేవచ ॥ ౪౮ ॥ స్వయమేవాభవత్పశ్చాత్ప్రవిశ్యాంత
శ్శరీరయోః । ఉభయత్వంసమామ్నాతంసర్వశక్తేఃపరాత్మనః ॥ ౪౯ ॥
సాంకర్యంజాయతేనైవనచదోషస్యసంశ్రయః । నచాస్యజ్ఞానసంకోచఃప్ర
కృతిఃపర్యణామయత్ ॥ ౫౦ ॥ సూతేసామహదాదిభ్యఃప్రాకృతాం
డంనకోత్తిషు । నచాశేషస్యజగతఃప్రాకృతస్యప్రయోజకః ॥ ౫౧ ॥
మహాపురుషనామాసౌసహస్రాననశీర్షవాన్ । సహస్రకరబాహ్వాంఘ్రి
స్సంచింత్యోఽస్తిమనీషిభిః ॥ ౫౨ ॥ తస్యనాభిసరోజాతంపంకజంతు
హిరణ్మయం । తస్మాదభూచ్చతుర్వక్త్రోబ్రహ్మలోకపితామహః
॥ ౫౩ ॥ సమస్తజీవజాతానాంనిలయఃపుష్కరాసనః । తస్మాదహం
తామసానాంజనకస్సమజాయత ॥ ౫౪ ॥ తస్యప్రసాదాత్త్రిజగత్సంహా
రామిహారాహ్వయః మనుస్సమభవత్తస్మాద్యస్తుస్వాయంభువాహ్వ
యః ॥ ౫౫ ॥ మనుష్యాణామశేషాణాంధర్మానాహసనాతనాన్ । దక్షాద
యస్తథాఽన్యేప్రజానాంపతయోఽభవన్ ॥ ౫౬ ॥ తేభ్యోమరీచి
రభవద్యస్సృష్ట్యాద్యోవిలోక్యతే । మరీచేఃకశ్యపోజాతస్తస్మాత్సస్థిరజ
గమాః ॥ ౫౭ ॥ అదితేర్ద్వాదశాదిత్యాదితేర్దైత్యాఃప్రకీర్తితాః ॥
౫౮ ॥ కద్ర్వాస్సమభవన్సర్పావినతాయాఃపతత్రిణః । తథాచైకశఫా
జాతాద్విశఫాఃపశుజాతయః ॥ ౫౯ ॥ యాదాంసిసరితశ్చైవపర్వతా
స్సాగరాస్తథా । ఋషయఃపితరోదేవామనవస్సిద్ధచారణాః ॥ ౬౦ ॥
గంధర్వాప్సరసోయక్షారక్షోభూతగణాశ్చయే । కలాస్సర్వేభగవతోవి
ష్ణోరతులతేజసః ॥ ౬౧ ॥ శరీరభూతావిజ్ఞేయాఃపురుషస్యమహాత్మనః ॥
ఆత్మాతుభగవాన్రాజన్యఃప్రవిశ్యప్రవృత్తిదః ॥ ౬౨ ॥ ఉపాస్య
స్స్థూలరూపేఽస్మింస్తదభేదధియామునే । అస్యలోకస్యరక్షార్థంధత్తే
విష్ణుర్మహాకృతీః ॥ ౬౩ ॥ యాస్సమారాధ్యపురుషోయాతినిర్గుణతా
మయం । ప్రకృతేర్గుణవిస్తారస్సప్తావరణవేష్టితః ॥ ౬౪ ॥ నిర్గుణః
పురుషోఽన్యోఽస్మాద్దివ్యాప్రాకృతవిగ్రహః । అసంఖ్యాతోఽపరి
చ్ఛిన్నోలోకాతీతోహ్యలౌకికః ॥ ౬౫ ॥ నిత్యోహేయగుణాతీతఃపం

చోపనిమతాత్మకః । అసంఖ్యాతోఽపరిచ్ఛిన్నో ముక్తస్థానమితీరితః ॥
౧౬ ॥ ప్రాకృతాప్రాకృతావేతౌ బద్ధముక్తనికేతనే । అనయోర్లోకయో
రేరాజన్నాధారో భగవాన్హరిః ॥ ౧౭ ॥ స్థూలసూక్ష్మస్వరూపేణ
సర్వం యత్రావతిష్ఠతే । ఏతద్విశేషణావిష్టం బ్రహ్మ వేదాంతసమ్మతం
॥ ౧౮ ॥ భానకం సర్వకార్యస్యధారకమ్ముని సత్తమ । యేనేదంచయత
శ్చేదంయత్రేదంచయదాత్మకం ॥ ౧౯ ॥ విశ్వమేతన్మహాభాగప్రా
ప్యంభోగ్యంతదేవహి । గంతవ్యమయనంసాక్షాద్దేవ్యానః ప్రణతే పదం ॥
౨౦ ॥ వయమంశకలాస్సర్వే తదాజ్ఞప్తప్రవృత్తయః । సచస్వామీవ
యందాసాదాసాస్స్వామీ స్వరూపతః ॥ ౨౧ ॥ తస్యైవాహంసచాస్మా
కమనన్యార్హాః పరస్పరం । చిదచిద్విసజాతీయం సాక్షాదాత్మతనాస్థితం
॥ ౨౨ ॥ పరమైకాంతిభిర్ధ్యేయం విశిష్టం బ్రహ్మకేవలం । ఈమణా
శ్రియనిర్ముక్తా వాసుదేవకృతాయనాః ॥ ౨౩ ॥ ఉక్తానుసంధానపరాస్త
స్మిన్నేవ విశంతితే । హేయమ్మాయికమాజ్ఞాయహిత్వాతన్మనసోచి
తం ॥ ౨౪ ॥ ఆత్మానంతదసంశ్లిష్టం బ్రహ్మభావముపాగతం । ఆత్మసర్వ
స్వరూపేణప్రేమాతిశయయోగతః ॥ ౨౫ ॥ పరమాత్మానమాత్మస్థం
చింతయేత్తదహర్నిశం ॥ ఇతి వేదాంతసిద్ధాంతఉపదిష్టో మయాఽ
నఘ ॥ ౨౬ ॥ నిపతేత్కామతోఽన్యస్మాత్సిద్ధాంతాద్వాపిప్రభో ॥ గ్రా
హితోమోమయాపూర్వం మోహనాయసురద్విషాం ॥ ౨౭ ॥ విప
తారంభకోవాదోవాదోఽన్యః కాపిలస్తుయః । తంవిహాయమహాత్మా
న్నావిదంజ్ఞానంమయోదితం ॥ ౨౮ ॥ స్వీకుర్యాత్తంవిమోహాయనాత్ర
కార్యావిచారణా । తావూచతుః॥ భగవన్వాసుదేవస్యశరీరంసముదా
హృతం ॥ ౨౯ ॥ సర్వంయదిహాస్తికించిత్స్థూలసూక్ష్మస్వరూపతః ।త
ద్భావనాశక్తిమతాంవిభూతింవదశంకర ॥ ౩౦ ॥ కేషుకేషుచభావేషు
చింత్యోఽయంభగవాన్హరిః । శ్రీరుద్రఉవాచ॥ విష్ణుస్త్రివిక్రమాఖ్యో
యోజ్యోతిషాంరవిరంశుమాన్ ॥ ౩౧ ॥ మరీచిశ్చంద్రమానాగో వా
మదేవ్రామహామునిః । శంకరః పావకః స్వచ్ఛస్సామవేదో బృహస్పతిః ॥

౮౨ ॥ స్కందఃకుబేరోమేరుశ్చకామధేనుర్ద్విజోత్తమః । అశ్వత్థః ప్రణవశ్చామంత్రరత్నమష్టాక్షరోద్భవం ॥ ౮౩ ॥ గాయత్రీసాగరోగంగా విరజాసరయూస్తథా । యమునాచాధకావేరీనారదఃకపిలోమునిః ॥ ౮౪ ॥ ఉచ్చైశ్శ్రవావాహనోనాగవరావతఇతిస్మృతః । గరుడోనిత్యముక్తాశ్చప్రహ్లాదోధ్రువఏవచ ॥ ౮౫ ॥ వరుణశ్చార్యమాచైవకామస్సంకర్షణస్తథా । కాలోమృగేంద్రఃపవనోరామఃపరశుధారకః ॥ ౮౬ ॥ అనంతారాశ్చముక్తాస్స్యుర్ద్యాఃపుణ్యాభక్తాస్తుసర్వశః । గోవర్ధనశ్చిత్రకూటోనరనారాయణాశ్రమః ॥ ౮౭ ॥ వేంకటాద్రిఃపుష్కరశ్చశ్రీమద్బృందావనంతథా । సూకరాఖ్యస్తుమహాక్షేత్రంనైమిశంచకుశస్థలీ ॥ ౮౮ ॥ కాశ్యయోధ్యాపురీవత్సనీలపర్వతఏవచ । స్మృతిర్మేధాధృతిఃశాంతిర్వ్యాసోవిష్ణుజనాశ్రయః ॥ ౮౯ ॥ స్వాచారవాన్జనోయజ్ఞోరాజాఽర్వానుకుతస్స్మృతః । వసంతోమార్గశీర్షశ్చహరేరేతావిభూతయః ॥ ౯౦ ॥ అసంఖ్యాతామయారాజన్ద్విజవక్తుంనశక్యతే । ప్రధానంవస్తుచైవోక్తంనాంతోవర్షశతైరపి ॥ ౯౧ ॥ ప్రాతఃప్రాతర్విభూతీనాంస్మరణంపాపనాశనం । యద్యద్విభూతిమత్సత్త్వం శ్రీమదూర్జితమేవవా ॥ ౯౨ ॥ తత్తదేవావగచ్ఛేతంవిష్ణుతేజస్సముద్భవం॥ ౯౩ ॥

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం చతుర్థపాదేరుద్రగీతాయాంనవమోఽధ్యాయః ।

రాజోవాచ॥ భగవన్దేవదేవేశయదుక్తంభవతాఽఽవయోః । జ్ఞానంబ్రహ్మస్వరూపస్యవాక్యైశ్శ్రేధకబోధకైః ॥ ౧ ॥ బ్రహ్మాద్వితీయంనైశిష్ట్యంకథంస్యాద్వదవిస్తరాత్ । కుతోనైదృశ్యతేద్వైతమద్వయోపరమాత్మని ॥ ౨ ॥ శ్రీరుద్రఉవాచ॥ యథాపయసిరాజేంద్రఘృతమస్తినదృశ్యతే । తద్విశిష్టంపయోయద్వదేకమేవావలోక్యతే ॥ ౩ ॥ యథాశబ్దమయూవీణాకేవలైవావలోక్యతే । బీజమంకురగర్భంవైవహ్నిగర్భాశమీయథా ॥ ౪ ॥ విశ్వగర్భాయథాబుద్ధిఃపుణ్యగర్భాక్రియాయథా । చిదచిద్గర్భమేవైకంవిశిష్టంబ్రహ్మపార్థివ ॥ ౫ ॥ కార్య

కారణాఖ్యేదేహసత్త్వస్థాద్వయముచ్యతే। కారణసూక్ష్మరూపేణద్వైతేనపరి
బృంహితం ॥ ౬ ॥ స్థూలరూపేణకార్యేతుద్వైతేనాసాదితంహితత్ ।
నభిద్యతేపరస్తస్మాత్పరంతత్త్వంనభిద్యతే ॥ ౭ ॥ గుణీనస్తుగుణోయద్వద్గు
ణాదపిగుణీయథా। ఏవంవిశిష్టాద్వైతంహిశ్రుతిస్మృత్యుదితంనృప ॥౮॥
రాజోవాచ ॥ కథంత్వాధారభూతేఽస్మిన్ద్వయోర్భేదస్స్వరూపతః
ఔపాధికఃకథంభేదోవదమేవదతాంవర ॥ ౯ ॥ శ్రీసుదర్శనఉవాచ। జ్ఞానైక
రూపోజీవోఽయమణోఽణుఃప్రకీర్తితః । వ్యాప్తోనిత్యోఽక్షరోఽ
గ్రాహ్యోగ్రహీతాస్వాన్యయోరపి ॥ ౧౦ ॥ సచ్చిదానందరూపోఽ
పిపారతంత్ర్యాచ్ఛేషోమతః । పరిణామాంతరాప్రాప్తోజ్ఞానవ్యాప్తోనిరా
మయః ॥ ౧౧ ॥ నిత్యోముక్తశ్చబద్ధశ్చత్రివిధోఽయంవిశాంపతే ।
నిత్యోమాయామసంప్రాప్తఃకదాచిత్కోవిమోచితః ॥౧౨॥ అనయో
రేకరూపత్వంస్వరూపాద్గుణతోఽపివా । సమానాలోకభోగేశప్రసాదాశ్చ
మహామతే ॥౧౩॥ ఏతావానేవముక్తస్యభేదఃపూర్వంనతాదృశః।ఔపాధిక
స్తుబద్ధోఽయంసంసారీజీవఉచ్యతే ॥ ౧౪ ॥ దైవీమాయాహగేయాఽ
తుతయాబద్ధోనిజైర్గుణైః । స్వరూపాన్ముచ్యతేబుద్ధ్యాదేహోఽహ
మితిబోధతః ॥ ౧౫ ॥ జ్ఞానప్రకాశసంకోచంసంప్రాప్తఃప్రాకృతోభవన్।
దేహాదికృతనానాత్వోనానాయోనిషుజాయతే ॥ ౧౬ ॥ జ్ఞానైకాకా
రతానష్టాస్వాతంత్ర్యమ్మన్యతేఽబుధః ॥ ఈశ్వరోఽహమహంభోగీసి
ద్ధోఽహంబలవాన్సుఖీ ॥ ౧౭ ॥ అధ్యోఽభిజనవానస్మికోఽన్యోఽ
స్తిసదృశోమయా । యక్ష్యేదాస్యామిమోదిష్యఇత్యజ్ఞానవిమోహితాః
॥ ౧౮ ॥ భవంతిజీవారాజేంద్రమానోద్ధతమనోరథాః । స్వతఐశ్వర్య
విభవైరధికాన్మనుజాన్సురాన్ ॥ ౧౯ ॥ సేవంతేభగవద్బుద్ధ్యాలోభే
నాక్రాంతచేతసః । తద్వేషధారిణోదాసాస్తదాజ్ఞాపరిపాలకాః ॥ ౨౦ ॥
భుక్త్వాభోగాన్పతంత్యంధేనరకేఘోరసంకటే । తామసీంయోనిమా
పన్నానావర్తంతేహ్యధోగతాః ॥ ౨౧ ॥ ఏవంకర్మచితోలోకఃక్షీయ
తేచపునఃపునః । తత్రైవక్షీయతేపుత్రపాకేపుణ్యచితోఽపిహి ॥ ౨౨ ॥

యథాహిమమయంవహ్నిమజానంతో ప్రవ్రజంతిహి । పశ్చాత్తాపేనపీడ్యంతే దారుణేనాంతరాత్మని ॥ ౨౩ ॥ ఏవందృష్టఫలంకర్మకృత్వాజ్ఞానవివర్జితం । పరిణామేమహద్దుఃఖంప్రాప్నువంతినసంశయః ॥ ౨౪॥ స్వకార్యఫలముద్దిశ్యస్వతంత్రఫలదాయకం । నారాయణసమంమత్వాత్వధికంవాసురాసురం ॥ ౨౫ ॥ యజంతిశ్రద్ధయాయుక్తామూలజ్ఞానవివర్జితాః । అంధంతమోవిశంత్యేతేసంభూతీనాంసమర్చనాత్ ॥౨౬॥ భవంతినానామతయస్స్వరూపజ్ఞానవర్జితాః । గతయోపితదీయాస్స్యుస్త్రివిధామతయోజనాః ॥ ౨౭ ॥ సత్త్వంరజస్తమఇతిత్రివిధాఃప్రకృతేర్గుణాః । తైరేతత్త్రివిధంజాతంజగదేతచ్చరాచరం ॥ ౨౮ ॥ త్రిధాలోకాస్త్రిధాభోగాస్త్రివిధాభిరుచిర్నృణాం । త్రివిధంకర్మజీవానాంజ్ఞానంచత్రివిధంనృప ॥ ౨౯ ॥ త్రివిధానిపురాణానిత్రివిధాస్స్మృతయస్తథా । వాసస్తుత్రివిధోజ్ఞేయస్త్రివిధాపిరుచిర్నృణాం ॥ 30 ॥ ధ్యానంతుత్రివిధంరాజన్సుఖంచత్రివిధంతథా । లోకోపిత్రివిధోజ్ఞేయస్త్రిస్రోవస్థాఃప్రకీర్తితాః ॥ 3౧ ॥ వృత్తిస్తుత్రివిధాజ్ఞేయాతిస్రోవస్థాఃప్రకీర్తితాః । ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతంసర్వంహిత్రిగుణాత్మకం ॥ 3౨ ॥ ప్రాకృతైస్తుగుణైర్బద్ధోనిర్గుణఃపురుషోప్యయం । ఆకల్పమ్ముచ్యతేనైవవినాతుశరణాగతిం ॥ 33 ॥ ఏవమాపాధికోజీవోనానాత్వంప్రతిపద్యతే । ఏకభావంసమాప్నోతియదాభవతినిర్గుణః ॥ 3౪ ॥ త్రిధాభిన్నశ్చిదంశోయంస్వాధారేపరమాత్మని । ప్రకారతాంసమాపన్నస్తస్మిన్నేవచతిష్ఠతి ॥ 3౫ ॥ అచిదంశోపిరాజేంద్రభగవత్యేవతిష్ఠతి । కదాచిచ్చేతనంధృత్వాబహిరాయాతిభూపతే ॥ 3౬ ॥ కదాచిత్కారణావిష్టానద్రూపేస్తైవతిష్ఠతి । లయోయమపిధానాత్తుప్రాగభావోనవిద్యతే ॥3౭॥ అవ్యక్తత్వేనసంస్థానంలయోనామమహామతే । ఉద్గమస్థూలభావేనవ్యక్తిరిత్యభిధీయతే ॥ 3౮ ॥ స్థూలస్యనైకరూపత్వంమిథ్యాత్వముపవర్త

తే । భ్రాంత్యావివర్తభావో౽త్రవిమూఢాఃప్రవదంతిహి ॥ ౩౯ ॥
ఉభయోఃపరతంత్రత్వాదాధేయత్వాన్మహామతే । పరాత్మాభివ్యత్తే
మానంస్వతంత్రోధారకోయతః ॥ ౪౦ ॥ చిదచిద్భ్యాంవిభిద్యేతేపురు
షప్రకృతీనృప । భోక్తృభోగ్యతయాతాతశరీరాత్మతయాతథా ॥౪౧॥
చిదచిత్పరమాత్మానోవిభిన్నాలక్షణైస్స్వకైః । అభిన్నాన్నృపశార్దూ
లవిశేషణతయాహరా ॥ ౪౨ ॥ రాజోవాచ॥కథంజీవో౽ణురూపో౽
యంశరీరేసర్వగఃప్రభో । కదా౽స్యమాయాయోగో౽భూత్కదాము
క్తిర్భవిష్యతి ॥ ౪౩ ॥ శ్రీరుద్రఉవాచ॥స్వరూపేణాణురూపో౽పిప్రకాశే
నశరీరగః । ఏకదేశస్థితోవేత్తిహరిచందనబిందువత్ ॥ ౪౪ ॥ ప్రభ
యాభాస్కరోయద్వద్బ్రహ్మాండంవ్యాప్యతిష్ఠతి । ఏకదేశస్థితోదీపఃకృ
త్స్నగేహప్రకాశకృత్ ॥ ౪౫ ॥ కదా౽స్యమాయాయోగో౽యమి
తిప్రశ్నోనసాఖ్యదః । అనాదికాలతోజీవోమాయయాపరివేష్టితః॥౪౬॥
అనుగ్రహాద్ధరేరేవముచ్యతేనాత్రసంశయః । త్రివిధో౽నుగ్రహోపావి
ష్టాఃకర్మజ్ఞానముపాసనం ॥ ౪౭ ॥ ముక్తిర్హిత్వా౽న్యథారూపంస్వరూ
పేణవ్యవస్థితిః । హిత్వాసంకుచితావస్థాంభేదంప్రకృతిసంభవం ॥ ౪౮ ॥
సంప్రాప్తాత్మస్వరూపో౽యంప్రేమాతిశయయోగతః । ప్రాప్నోతిపర
మాత్మానంయతోనావర్తతేపునః ॥ ౪౯ ॥ మునిశ్చగాలవోరాజా
శ్రుత్వేదంరుద్రభాషితం । సర్వలోమతిమాకృష్యభగవత్యేవమాదధా
॥ ౫౦ ॥ నిర్విద్యపుత్రదారేషురాజాశోకబలేషుచ । నారాయణపదాం
భోజే౽నవచ్ఛిన్నమనోగతిం ॥ ౫౧ ॥ అఖండతైలధారావద్ధారగత
సాధ్వసః । అంతర్దధేమహాదేవఃపార్షదప్రవరైస్సహ ॥౫౨॥ సిద్ధాం
తంన్యాయనిర్ణీతంనానాతర్కగణావృతం । హిత్వాభాగవతంధర్మమా
స్థితోగాలవోమునిః ॥ ౫౩ ॥ అంబరీషాదిముఖ్యాభ్యస్తత్త్వమేతద్విధా
స్యతి । పారమైకాంతికంధర్మందులర్భంమునిసత్తమాః ॥ ౫౪ ॥ ఆస్థి

తోఽహంహరేర్జ్ఞాత్వాహరిసంతోషకారణం । అస్యాంచమందరద్రో
ణ్యాంవైష్ణవంవేషముద్వహన్ ॥ ౫౫ ॥ భవంతోమునయస్సర్వేశ్రీమ
న్నారాయణోదితే ।సిద్ధాంతేకృతసిద్ధాంతాఃప్రవిశంతువిముక్తిదే॥౫౬॥
భవద్భిస్సహసంవాదోమయాయోఽయంప్రకీర్తితః । సంహితేయంస
మాఖ్యాతాభవిష్యతిహితాయవై ॥ ౫౭ ॥ సిద్ధాంతేమామకేవిప్రార
హస్యంప్రవదామివః । నాభక్తాయప్రదాతవ్యంనాస్తికాయశఠాయచ॥
౫౮ ॥ విష్ణుభక్తాయశాంతాయదాతవ్యమ్మునిసత్తమాః । సిధ్యంతిహరి
సంబంధాత్తీర్థానినియమాయమాః ॥ ౫౯ ॥ కర్మాణిదానయజ్ఞాశ్చ
స్వాధ్యాయోయోగఏవచ । హరింవినానసిధ్యంతికామ్యాన్యపిమునీశ్వ
రాః ॥ ౬౦ ॥ తస్యైవశరణంభూత్వాహిత్వాఽన్యత్సాధనాంతరం।భావ
యేచ్చేతసాతస్యసంబంధంపరమాత్మనః ॥ ౬౧ ॥ ప్రపద్యేశరణంశ్రీమ
న్నారాయణపదాంబుజే । ఇత్యేకాంతిత్వమాలంబ్యచేతసాభావయేన్ము
హుః ॥ ౬౨ ॥ లోకయాత్రాంచనస్స్వామీకరిష్యత్యేవసర్వథా । ఇతి
విశ్వాసమాలంబ్యభరన్యాసంప్రవర్తయేత్ ॥ ౬౩ ॥ సాష్టాంగంప్రణ
తోసర్వకర్మాణిపరిభావయేత్ । ప్రపద్యేశరణంశ్రీమన్నారాయణప
దాంబుజే ॥ ౬౪ ॥ ఉచ్చారణమిదంసాంగస్వాధ్యాయమనుభావయేత్ ।
శ్రీమత్ప్రసాదసేవాంచభావయేత్సర్వభోజనం ॥ ౬౫ ॥ సర్వతీర్థాభిగమ
నంపాదతీర్థాభిషేచనం । ఆచార్యసన్నిధింతావద్భావయేచ్చామృతాం
బుధిం ॥ ౬౬ ॥ సంసారతాపశాంత్యర్థమ్మహావిశ్వాసపూర్వకం । ప్రతి
కూలజనావాసందావాగ్నిమివసంత్యజేత్ ॥ ౬౭ ॥ ఇత్యేవంగువ్యాసం
దేశఃకథితోమునిసత్తమాః । ఏతదర్థమిహాగత్యధృతమ్మానవ్రతమ్మ
యా ॥ ౬౮ ॥ కృష్ణాత్రిగోత్రప్రభవాద్వితఃకశ్చిదతంద్రితః । గ్రాహ
యిష్యతిశిష్యేభ్యస్సంహితాంచమహీతలే ॥ ౬౯ ॥ కృష్ణాత్రేయేతివి
ఖ్యాతాభవితాబ్రహ్మసంహితా । బృహత్పూర్వామహాభాగాయస్యాం

ధర్మస్సనాతనః ॥ ౨౦ ॥ య ఇమాగ్ంసంహితాంపుణ్యాంసర్వవేదార్థగుం
ఫితాం । శ్రద్ధయాపరయోపేతాభవిష్యంతిసమాహితాః ॥ ౨౧ ॥ తేషా
మైకాంతికీభక్తిరచిరాత్సంభవిష్యతి । శ్రోష్యంతిపుణ్యకాలేషుతేషాం
నైవాస్తిపాతకం ॥ ౨౨ ॥ సర్వతీర్థేషుయత్పుణ్యంసర్వయజ్ఞేషుయత్ఫ
లం । తత్ఫలంసమవాప్నోతిశ్రుత్వేమాంబ్రహ్మసంహితాం ॥ ౨౩ ॥ అధీ
త్యమునయస్సర్వేప్రణిపత్యపితామహం । గృహీత్వావైష్ణవీందీక్షాంప్రజ
గ్ముస్సర్వతోదిశం ॥ ౨౪ ॥ హారీతాద్యాశ్చమునయశ్శ్రుత్వేదంబ్రహ్మ
భాషితం । ప్రవర్తయామాసురిమేస్మృతీరేకాంతినాంప్రియాః ॥ ౨౫ ॥
యస్మిన్నిత్యసదేకధామ్నిభగవత్యామ్నాయగీతోదయే । స్థూలంసూ
క్ష్మమిదంజగచ్చసకలంసన్నామకంచాభవత్ । యస్మాదేవపునఃప్రరో
హతిజగద్బీజాద్యథైవాంకురంతస్మైశ్రీపురుషోత్తమాయహరయేనిత్యం
నమఃకుర్మహే ॥ ౨౬ ॥ యోవిష్ణుర్భజతామభీష్టగతిదోగీతోపనీతో
భవత్యగ్రేవ్యగ్రకరఃకరీంద్రకరుణారావేవిరాజంవినా । ఆయాత్యున్మ
దమానరాజమథనేయస్సాపరాధేజనేనత్యైవాభిముఖఃప్రయచ్ఛతురతింల
క్ష్మీధరావల్లభః

ఇతిశ్రీపంచరాత్రేబృహద్బ్రహ్మసంహితాయాం చతుర్థపాదేరు
ద్రగీతాయాందశమోఽధ్యాయః

సమాప్తోయంచతుర్థఃపాదః

బృహద్బ్రహ్మసంహితాచసమాప్తా

S. V. N. Press, Tirupati—1909.